הלכה · אחרונים

חידוד הלכה

רבי אריה הלר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידוד הלכה

רבי אריה הלר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידוד-הלכה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

יו"ד 5
סימן סט 5
סימן ע 51
סימן עא 74
סימן עב 79
סימן עג 83
סימן עד 87
סימן עו 89
סימן עז 91
סימן עח 91
סימן פא 92
סימן פו 92
סימן פז 98
סימן צ 122
סימן צא 127
סימן צב 145
סימן צג 179
סימן צד 187
סימן צה 210
סימן צו 217
סימן צז 220
סימן צח 224
סימן צט 251
סימן ק 261
סימן קא 266
סימן קב 277
סימן קג 284
סימן קד 292
סימן קה 297
סימן קו 310
סימן קז 312

סימן קח 314
סימן קט 317
סימן קי 320
סימן קיא 350

יו"ד

סימן סט

הקדמה לספר חידוד הלכה על יו"ד לרבי אריה בן פינחס משה הלר: הקדמה והתנצלות המחבר מה ראה להדפיס חיבור הנוכחי:

לברר הלכות או"ה ולהדפיסם לעיני השמש במקום מורים שכבר קבלו סדר ההוראה משנים קדמונים אמנם יען כי ראיתי שהבחורים בילדותם שטעמו קצת ממתיקות הגמרא ורצונם לבא לידי מדת מורה וברוב מתיקותה נלאו לחפש דרך ישר לבא למדרגה זאת בפרט עפ"י מאמרם ז"ל כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה חד לתלמיד שלא הגיע להוראה ומורה וחד לתלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה [מחמת שלא הוחזק מאבותיו]. ומה יעשה הבן אם להתחיל מלימוד הש"ס בסוגיות השייכים לענינים אלו עם התוס': והר"ן והרא"ש והרמב"ם והטוש"ע יבולע הזמן ויתבלבל דעתו מחמת צוק העתים ולא יעלה בידו. כי בעוה"ר עכשיו אין הבחור חפשי לבקורת הלימוד רק איזה שנים מועטים מימי בחרותו. ואם יסתפק בספרי המחבר והרמ"א והט"ז והש"ך והפרמ"ג וכהנה אכתי אינו בטוח שיעלה המרגניתא מצללו במים האדירים האלה כי עד עכשיו לא נתבררו הענינים מתוך דה"ק ובפרט ספר פמ"ג שדבריו מועטין בכמות ורבים באיכות והתלמיד המעיין בספרו נלאה לשאוב מים צחים מבאר עמוק כזה. ע"כ שנסתי מתני להדפיס ספרי זה והתועלת יבא כמו מי שכהו עיניו ורוקח אספקלריא מזכוכית מלוטש להאיר מאור עיני בשר הכהים:

והנה תועלת הראשון שקבצתי ובירורתי בלשון צח וקל כל דברי הפמ"ג והחו"ד עד שיוכל לקרות את ספרי זה כשמו שקראתיו בעת התחלתי בו פרמ"ג חדש ודרכתי בעקבותיו בין בפתיחות ההלכות כגון פתיחה להלכות מליחה וגם לבב"ח וגם דהל' תערובות ועוד כהנה. וחלקתיו לשני חלקים. חלק א' והוא עיקר החיבור ושמו חידוד הלכה. ומברר ומלבן כל דברי הראשונים עד האחרון שבאחרונים בסברות ובירורי הדברים ממקורם בש"ס ותוס' וכו': חלק שני נקרא קונטרס אחרון ובזה צללתי במים אדירים בסוגיות שאין להם שייכות כ"כ לשיטות של דיני או"ה רק חזקתי ראיות ברורות מיתר דברי הש"ס בבלי וירושלמי לחזק הדברים שבחלק חידוד הלכה:

תועלת שני שבררתי גם קיצורי דינים בהסימנים הנצרכים להוראה כגון בסי' צ' בירורי חידושי דינים המסתעפים לדיניהם עם שו"ת. וכה"ג בסי' צ"ב כ"ב מחודשים לדיני זחילה איסור תחת קדרת היתר. וכן בסוס"י זה חידושי דיני נפילת טיפה ע"ג כיסוי הקדרה. וכה"ג בסי' צ"ד הרבה מחודשים לדיני תתיבות כף לתוך קדרה הפכית וכהנה.

ובפרט בסי' קי"א צללתי במים אדירים להביא דוגמאות רבות בדינים שיש לתלות להיתר בדרך שאני אומר וכו':

וכדי לעמוד על בירור הדברים אעתיק פה מספרי נמוקי הרא"ה על משניות. וז"ל במס' אבות פ"א מט"ז ר"ג אומר עשה לך רב והסתלק מן הספק ואל תרבה לעשר אומדות, ערע"ב ותי"ט תמהו מאוד. וביותר הקשו דאבא שאול בן גומל במס' גיטין פליג על דין זה דאל תרבה לעשר אומדות עתו"ס גיטין ובכורות. ואני הוספתי להקשות איזה חיבור יש לדין דאל תרבה לעשר אומדות לדבריו שלפניו. וחוץ לזה אין שום ענין לדין עישור אומדות למס' אבות שעיקרה בעניני מוסר ומדות:

ולישב הענין אמרתי דבפירוש עשה לך רב והסתלק מן הספק פירשו דה"ק אם תהיה נזהר לפסוק הדינים כמו שקבלת מרבך מובהק אז תנצל מן הספק ערע"ב מרבא דלדין התלוי בהבנת הקצבים קיבץ כל הטבחים וכו' והכל כדי לצאת מהספק. ושמא תאמר אם יארע חי איזה ספק בהודאה אפסוק לחומרא ע"ז אמר ואל תרבה לעשר אומדות כי המרבה במעשרות אף שהחמיר לעצמו אבל רק פירותיו מתוקנים אבל מעשרותיו מקולקלים דלמשל אם נותן ללוי יותר מעשר אז כל מה שנתן יותר הוא טבול למעשר שני ומאכיל ללוי סבל, וזהו תשובה למי שאינו רוצה לידע בירור הדברים והולך להחמיר. וז"ל הירושלמי דמאי. כשם שאסור להתיר איסור כך אסור לאסור המותר ולא עוד אלא שלמחר יבא להתיר האיסור. נמצא לפי"ז ששפיר שייך דין זה למס' אבות שהוא מוסר להמורים ויש קישור לדבריו הראשונים של עשה לך רב וכו':

ובזה ניחא לשון אל תרבה לעשר. אטו מעט מותר ובקיצור היל"ל ואל תעשר באומד. אלא ה"ק אם תעשה לך רב לא תבא להחמיר בספיקתך ולא תרבה לעשר מחמת ספק ידיעתך: ושם בפ"ו מ"ו בדברי מוסר של הלל הזקן מסיים אף הוא ראה גלגולת אחת שצפה ע"פ המים אמר לו על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטיפון. והתי"ט תמה דהרבה שלא רצחו ונרצחו והרבה רוצחים מתים על מטתם:

ולי קשה יותר מה ענין זה דגלגולת לדבריו הקודמים ומה ענין זה כלל למאמרי מוסר שבמס' אבות. וז"ל רישא דמשנה הלל אומר אין בור ירא חטא ולא ע"ה חסיד ולא כל המרבה בסחורה מחכים ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש. וכונתו פשוטה שישתדל בלימוד התורה על בוריה ויצא ממדרגת בור וע"ה ויוכל להיות ירא חטא וחסיד. והיינו כשילמוד מרב מובהק ולא יהי' ביישן לשאול והרב לא יהי' קפדן. ולזה מביא המעשה שראה גלגולת א' שצפה ע"פ המים [דהתורה נמשלת למים] וראה ת"ח א' שהי' צופה ע"פ המים שלא ירד לעומק הענין רק במה שנראה לו מתחלת ההשקפה. ולא ירד

לעומק התהום לידע בירור הדברים. ואמר לו על דאטפת על שלא למדת עומק הענין. אטפוך. נכשלת בהוראה. וסוף מטיפיך יטיפון שרבך היה קפדן ולא למד אותך בירור הענינים שלא תכשל בהלכה וסופם ג"כ לטעות בהוראתם:

והנה כבר הדפסתי ברוב דוחק ועוני ספר שקלי גולה על מס' שקלים בהסכמת הגאונים ז"ל שהעתקתי דבריהם בהסכמותם וגם ספר כזה על מס' עדיות נקרא עדות לישראל. והם שיטות כדרך ש"ס על משניות שבמסכתות אלו. ובשנת תרפ"ו כתבתי חיבור כזה שיטה על מס' קנים שבירתי בה כל חמירא שבמסכתא זאת וסקלתי כל הקמשונים שעלו על שלחן התימה במס' זאת: ועוד ס' סדר למשנה בסדרי המסכתות זה אחר זה בסברות עמוקות ושם הצגתי לוח לכל הדינים שנמצאים בכל המשניות שבש"ס:

ועל כולם ספרי הגדול נמוקי הרא"ה על כל ש"ס משניות והוא ממש תי"ט חדש בעל פפיות דברים חמורים וישרים לפלפולי התנאים:

גם חברתי מכבר זה ארבעים שנה ביאור הגרא"ה על כל ספרי תלמוד ירושלמי מהחל עד כלה וספר סתרי בראשית על התורה ורובה על סדר בראשית: וחוץ מספרי פלפולים על סוגיות של כל הש"ס מימי חורפי. וספר שו"ת הרא"ה ועוד ועוד וכולם בכתובים מדוחק פרנסתי מעודי עד היום וכעת מסחר שלי כל ימות החורף ממסחר דגים מלוחים. ובשעות קטנות בלילה אני מהרהר בתורה ובימות הקיץ שאני נחדל מעושק המסחרים והסוחרים אני חוזר על לימודי. וב"ה שחכמתם עמדה לי גם בעת זקנתי וקבצתי כל הוני ורכושי להדפיס עכ"פ הפרי הנוכחי להאיר עיני הבחורים להביאם למדת מורים ובלבד שלא יקחו ספרי זה לספר פוסק בהחלט רק להעיר הרעיונות ויבינו הדברים לאשורן.

כ"ד השפל:

ארי' העללער:

פה"ק בוסק אצל לבוב:

יו"ד סימן סט סעיף א

פתיחה להלכות מליחה והדחותיה:

הפמ"ג בפתיחתו כאן מסיק דדם שבשלו דרבנן. וממילא התיקון של מליחת בשר לקדרה ג"כ דרבנן דקודם הבישול הוה דם איברים שלא פירש דלכן אין איסור לאכול בשר חי באומצא ורק שחששו שכשיבשל הבשר יתעורר הדם לצאת ותקנו מליחה. ואם לא מלח ובישל אסור מאיסור דם דרבנן. רק שנסתפק אולי בתחלת בישול עדיין הוה איסור תורה. ומיהו לזה י"ל דקי"ל הלחלוחית של הבשר נתבשל תיכף בחום כ"ר קודם שגוף

הבשר נתבשל כמאבד"ר כלק' ס"ט וא"כ לא שייך נגד הדם חומרת תחלת בישול דכל מה שנתפרש מהבשר ע"י הרגש החום הוה בישול אצלן:

ולכן אמרו אם תינוק או נכרי הטילו דם בקדרה רותחת או בשר שלא נמלח וספק אם יש ס' מותר דהוה ספק דרבנן. והנה הט"ז בסק"ח כ' בבשר שנתבשל בספק אם נמלח דההיתר מטעם חזקה על נשים שעשו כהוגן דבאמת בלא"ה הוה ספק דרבנן. ורק הטעם של הט"ז צריכה בודאי נמלח וספק אם הודח הדחה שני' דיש שם דם בעין אבל באמת קי"ל דגם דם שמלחו הוה דרבנן כמ"ש הפמ"ג שם ועש"ך סי' ס"ח סקל"ד:

ובדין דם שכבשו מסיק הפ"מ בסי' ק"ה דהוה ד"ת וצריך להחמיר בספיקו. אבל אני הוכחתי בחידוד הלכה סו' סי' ע"ג דא"א לצייר כלל דם שכבשו דכשבא הדם למים נמס ונתבולל. ואם הכבד נשרה במים אין הכבד דם דאורייתא. והדין דסעי' ט"ו בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעל"ע שם הדין נגד הבשר שיהא דינו כנתבשל בדמו וגם שם אם ספק מעל"ע או נשפך וא"י אם הי' ס' במים יש להתיר הבשר ע"י מליחה ובחידוד ס"ק ל"ד יבואר והמחבר בסט"ו מתיר אפי' בודאי כבוש אם יש ס' במים ע"י מליחה: ועכ"פ לדידן די להתיר בספק מעל"ע. והחו"צ בסי' ע' סק"ד מתיר ספק כבוש בדם ובכלי שני בספק יש להקל:

עוד חקר בכבד שנכבש מעל"ע מיהו לדידן אין נ"מ בכבד דבלא"ה אסורה בבישול ולצלי בכל ענין מותר:

ולענין בישול אחר צלי לא מצינו רק בבשר ששהא ג"י:

וכ"ז בדין דסעי' ט"ו בבשר המלוכלך בדמו (שלא הודח ולא נמלח] ושהא מעל"ע במים. אבל בשר שנפל לתוך דם ושהא מעל"ע ובלע דם בעין זהו כבוש של איסור תורה שבלע דם ממש ואסור גם לצלי דבבליעת דם בעין כזה ע"י כבישה מעל"ע לכ"ע לא מהני מליחתו דלא אמרינן ככ"פ ולא איידי ולא שריק כש"ך סק"א ושם נאמר לענין דם שע"פ החתיכה דחומרת הסמ"ק והר"י טרושין אבל בכה"ג דהדם אסור מה"ת ודאי דהבשר בלע ולא יפליטנו וכאלו בשלו בדם ואפי' בספק כבוש יש לאסור בכה"ג:

חקירה ב' בהפמ"ג אם המלח מוציא כל הדם או נשאר קצת כסברת הרא"ה ורק משטח עליון ונ"ל ראיה דמוציא כל הדם מדמועיל מליחת הרגל ע"ג העור ומליחת הראש למוח שבתוך הגלגולת [וע' בדברינו בסי' ע'] ורק להערה באתי ולא להתוכח בטבע מיהו מדנתנו ג' שיעורים למליחה דהינו לכתחלה שעה שלימה ולצורך חצי שעה ולכ"ש י"ח מינוטין מוכח דבי"ח מינוטין מוציא משטח העליון באופן ששוב אין בבישולו חשש זינוק דם שיתפרש ממקום למקום כחשש בישול בלא מליחה. וכל ששהא יותר עד

שיעור שעה מוציא יותר עד שיעור שעה ואז יוצא הכל כן נראה לכאורה ובדברינו בקו"א בסוס"י ע' דברתי מזה:

ובטעמי ההדחה ראשונה הביאם הפמ"ג והם חמשה. א' טעם הרא"ה שהיא רק עצה שמא יונח במלח י"ב שעות ואז יותך הדם שע"פ הבשר ותבלע אז מחמת דהבשר אחר יב"ש פוסק מלפלוט ציר ויבלע אם לא יהי' נידח מהדם שע"פ. והר"ן פירש דבריו יותר דכ"ז מליחה שפולט דם או ציר עדיין הדם שע"פ קשה להתבלע ואח"כ יהא ניתך ויתבלע. ולפי"ז אם הדיחו ממלחו אחר שעה כשר בלא הדחה ראשונה ועיקר החשש שמא יהא מונח יב"ש במלח. ונראה דלהרא"ה אם הדיח ונשרה במי שריה מעל"ע כדין דסט"ו גרע יותר מאלו לא הדיחו כלל. דבזה יש כבישה כדין דסט"ו ובעינן ס' במים נגד הבשר והבשר אין לו היתר רק לצלי. אבל בלא הדיח כלל ואפי' שהא במלח יב"ש עדיין אין האיסור רק באין ה"מ דבה"מ אמרינן דהבשר פולט ציר מעל"ע כמבואר בסי' ע' ס"ו. וגם דם שמלחו לכ"ע דרבנן כגון בספק יב"ש שלימות דמותר יותר מספק מעל"ע ודו"ק:

והנני להרחיב קצת הדיבור בדיעה זאת של הרא"ה דלכאורה מוכח דלא ס"ל ההיתר במעשה דרש"י בס"כ דלרש"י שם דאחר ש"מ פסק רתיחתו בין מהמלח בין מהבשר וא"כ מי יבליע הדם אחר יב"ש בהבשר וע"כ דהרא"ה מכת החולקים במעשה דרש"י וס"ל דלא פסק כח המלח לגמרי. א"כ למה תלה הטעם בחשש רחוק שיניח במלחו יב"ש. לימא בפשיטות שמא יניחו בכלי גמורה אחר ש"מ בלא הדחה אחרונה כמעשה דרש"י ואם היתה נדחת עכ"פ הדחה ראשונה אז אין איסור רק כ"ק אפי' להחולקים במעשה דרש"י. אבל כשגם בראשונה לא הודח שיש דם ע"פ החתיכה שלא פלטו המלח ויבליענו כדין מולח בכשא"מ. ורק להערה באתי לחידוד התלמידים ובפנים יבואר יותר:

טעם ב' מהר"ן לרכך הבשר ואז יצא הדם בקל ובשפע והדעת מכרעת לסברא זאת דריכוך דכששהא הבשר ג"י בלא מליחה אסרו הגאונים הבשר למליחה לקדרה מטעם קושי יותר מדאי ודו"ק:

טעם ג' מהמרדכי שהמלח יתמלא מדם שע"פ ולא יהא בו כח להוציא דם. ונ"ל דזה גרע ממ"ש הרמ"א בס"א שיזהר לשהות קצת כשמניחו ע"ג כלי מנוקב שיטפטפו ממנו מי הדחה. דחיישינן שהמלח יתלחלח מהמים ויתרשל מלהפליט. דבחשש לחלוח מים מותר בדיעבד והוא רק זריזות בתחלה ע' הגר"א אבל בנתמלא מדם אסור בדיעבד וגם אין מועיל טפטוף דהדם עב וסביך בבישרא וזה פשוט:

והנה לטעם ריכוך כיון שנתרכך פ"א אין מזיק אם הניחו אח"כ בהפסק גדול קודם שמלחו [ורק פחות מג"י] וזהו הסברא שאמרו דמועיל הדחת הטבח והרבותא דמועיל

הדחת הטבח הוא רק מדסתמא נשתהא הרבה בין הדחתו למליחת הבע"ב כמו שהארכתי בקו"א סק"א. והטעם דכל שעשה כתיקון חז"ל תו לא הטריחוהו יותר ורק למי שלא עשה כתיקונם החמירו או מטעם ריכוך או מטעם אחר:

והנה הפ"מ מפלפל בהנ"מ בין הטעמים להדחה א'. והנפקותא היותר גדולה הוא מ"ש המחבר בס"ב לדעת הסמ"ק והר"י טרושין דדם שע"פ הבשר דינו כדם בעין דלא אמרינן בו לא קולא דכב"פ ולא איידי דטריד ולא שריק עט"ז וש"ך ס"ק א' ב'. ולא מהני הדחה אחרת באמצע המליחה ויחזור וימלחנו ע"ש במחבר:

ומדי דברי בפלפולא תמהתי על חומר זה. דהא אפי' בדם בעין ממש קי"ל בסי"ע ס"ו דאינו מפעפע ממטה למעלה ואם הניח בשר במלחו על דף חלוק [בשיפוע באופן דנחשב ככולו מנוקב] ויש שם טיפות דם בעין דא"צ ס' נגדם דדם אין מפעפע למעלה. ורק אם נפל דם בעין למעלה על שטח הבשר הנמלח אז אוסר עד ס' ע"ש בהג"ה ולהש"ך שם גם למעלה אין איסור ס' רק כ"ק ולמטה אין שום איסור. וא"כ כאן במלח בלא הדחה וחיישינן ללכלוך דם סביבותיה והיא מונחת ע"ג כלי מנוקב א"כ כל הדם שבצד מטה מהבשר אינו אוסר ואין חשש רק נגד הלחלוחית של שטח העליון. וידוע שיש בחתיכה שלשים נגד כל הלחלוח סביבה ע' ברמ"א ס"ב ובטו"ז. וממילא נגד דם שע"פ שטח העליון יש בשופי ס' ולא עוד אלא שאמרו שיש שלשים בחתיכה גם נגד מלח והדם שעליה כמבואר בס"כ ולכן אפי' אם נחמיר לומר שהלחלוח שבצדדין דינו כמו שטח עליון ומפעפע עכ"פ יש בשופי ס' ובפרט לדעת הש"ך שם דגם חלק העליון אין אוסר רק כס"ק. וממילא דכאן עכ"פ נחית חד דרגא לקולא דעכ"פ אין כאן דם בעין ממש רק שנתנו עליו חומרת ד"ב שלא נאמר ככ"פ דהמקילין שברמ"א ס"ב הקילו מטעם ככ"פ אבל בד"ב ממש לכ"ע לא אמרינן ככ"פ ע' סי' ע'. וממילא אין מקום לחומרא זאת. ודוחק לומר שהאיסור משום רגע אחת של שעת מליחה קודם שהניחה ע"ג כ"מ. דאנן לא מחמרינן ברגע א' רק דהחמירו בלא שהא ש"מ כאלו שהא. וגם ברגע זאת מקצתה למטה. ואפי' במולי בכשא"מ בעינן עד שיראה ציר בכלי ולא ברגע א':

ולהרגיע רעש זה מהמחברים נ"ע אמרתי בדרך שכ' הגאון בחו"ד בסק"א בפלפולו הנעים המשמח אלהים ואנשים והעלה דבין ד"ב בין ד"פ אם כבר היו על הבשר קודם שהטיל מלח על הבשר. והמלח בא ופוגע בהדם שקדמו ונטבע בו. אז לא די שאין המלח עושה בו פעולת פליטה אלא עושה פעולת בליעה. ולפעולת בליעה זאת אין שהות רק מתחיל תיכף להבליע. וטבע המלח כך אם הוא קדום לדם שבתוך הבשר עושה פעולת פליטה ואם הדם קדמו והמלח נופל עליו אז מהפך טבעו ומבליע. ומה"ט אם קדם המלח להדם

והתחיל להפליט אז אפי' נפל אח"כ ד"ב על החתיכה. אף שאנו אוסרין כשנפל הדם למעלה אינו מחמת שהמלח החליף אומנתו להבליע במקום להפליט אלא דרתיחת הבשר עצמו בולע ומפעפע בתוכו להש"ך בכ"ק דלא עדיף מכל איסור כחוש שרתיחת המלוח בולע אבל המלח עצמו משהתחיל לעשות פעולתו לפלוט שוב אינו פוסק ולכן לא מחמרינן רק באם הדם למעלה ולא אם הדם למטה. דאם הי' המלח משנה טבעו גם באמצע פעולתו הי' איסור גם ממטה למעלה דכל שהוא נעשה ע"י טבע המלח אין בו חילוק בין למעלה או למטה דהמלח כשמפליט מפליט בין בתחתיתו בין בעליונו. ואם מבליע בטבע מבליע בין למעלה בין למטה. וכשהתחיל להפליט שוב אינו מבליע. ורק בדין דידן שמלח בלא הדחה ולהסמ"ק דס"ל דהדם שע"פ נחשב כד"ב וכשהמלח מוטבע בתוכו משנה טבעו מפעולת מפליט להבליע תו אין חילוק בין להבליעו למעלה או למטה דגם כשהמלח מפליט מפליט בכל צדדים וא"ש מה שהסמ"ק וסייעתו אוסרים מחמת הדם שסביב הבשר שהוא לסברתם כדם בעין והמלח כשפוגע בו מתחיל להבליעו וממילא נבלע כולו ותו לא מהני הדחה ומלח חדש דכל שנבלע ע"י טבע מלח תו אינו נפלט מחמת מלח. והך דסי' ע' מיירי בהניח בשר מלוח בעודו פולט ע"ג דם דאז אין הדם נבלע מחמת רתיחת הבשר ממטה למעלה דשם אין המלח מבליעו דהמלח טרוד בפליטה: וראיה לדברים אלו דבסי' ע"ג ס"א איתא דגם בצלי אם נפל ד"ב בצליתו דאסור דבד"ב לא מהני סברא דמישב שאיב. ואפ"ה מותר לצלות בלא הדחה לכ"ע. וע"כ כמ"ש דבאש לא שייך היפוך הטבע מפליטה לבליעה דחום האש שורף כל דבר לח אם האש גובר ואם הלח גובר אז נכבה האש. והאש עצמו אינו מפליט בטבע רק כל מה שהחום שואב מתוך הבשר נשרף בו. ולכן שפיר מותר לצלות בלא הדחה דהדם בעין שיש סביב הבשר אין חלק התחתון מפעפע וממילא יש ס' נגד הדם שע"פ בשופי כמו שהקשיתי בתחלת הענין. ואם נופל דם בעין ממש על עליונו נבלע בבשר קודם שנשרף באש לכן כשנופל ד"ב על הצלי אוסר עד ס':

וכה"ג מצינו בסי' צ"ב בנפלה טיפת חלב ע"ג קדירה כנגד הריקן דנאסר כל חלק הריקן ובעינן ס' פעם ס'. ואפ"ה אם הנפילת הטפה היתה בצד האש אמרינן האש שורפה להטפה ודי בס' נגד הטפה. ואף דתלינן שהאש שורפה מ"מ חיישינן שמא קודם שנשרפה הטפה נבלעה דזה תולה מי חזק נגד השני אם הלח חזק אז מכבה האש ואם האש חזק שורף ומצרכינן ס' נגד הטפה עכ"פ. וכשתדקדק ברעיון זה יפתחו לך שערי אורה בדינים הבאים בס"ד ובחידודי בסק"ב אתרץ קושיא גדולה בדרך זה:

שוב ראיתי שגם הפ"מ הולך בסברא זאת דהדם בעין שהקדים להמלח אז המלח כשנפל ונטבע בו מבליעו בתוך הבשר דכתב בד"ה וגם וז"ל. ומינה בשר שפלט דמו וצירו. או שהודח דנסתמין נקבי הפליטה [הט"ז בסי' ע' חולק אסתימת נ"פ ע"י הדחה וכ' שהרב עצמו חזר בו מדבריו שבת"ח] ובלע כזית דם דנ"נ וצריך ס' נגד כולה עכ"ל. וסתם דבריו ולא פי' איך היתה הבליעה דלכל הדינים שבסוס"י ע' דהיינו הדין היותר חמור שם היינו שנפל לציר אחר יב"ש או בה"מ אחר מעל"ע דנאסר [להש"ך שם ס"ק ל"ו דוקא כשאין לציר מקום לזוב] אין זה מכח דהבשר נ"נ מכזית אחד דאם באמת לא נשקע כולו בתוך הציר חותך החלק שהי' מונח בציר והשאר מותר עפ"י דין דגם מולח בכשא"מ אין אסור רק מה שבתוך הציר ואפי' להאוסרים כולו אבל לא שיהי' צריך ס' נגד כולו מחומרת נ"נ ואיסור דבוק כמו שהארכתי לק' בסעי' י"ח. וע"כ דכונתו בדין שמלחו הבשר אחר מעל"ע והדחה לקיום ונפל עליו במליחתו כזית דם דהמלח כמו שמפליט הדם שבתוך הבשר כך מבליע דם בעין וכשם שכשמפליט מפליט מכולו כן בדם בעין כשמבליע מבליע בכולו. ואף שהש"ך בסי' ע' ס"ו בדין ד"ב שנפל על הבשר במליחתו אין אוסר רק כ"ק ודוקא למעלה ולא למטה היינו בתוך זמן המליחה שכבר המלח עוסק בפליטה ושוב אינו מחליף אומנתו להבליע ולכן חלקנו שם בין הדם למטה או למעלה אבל אחר פליטת דמו וצירו דאז אין המלח מפליט ואז אין חילוק בין הדם למטה או למעלה והמלח מבליעו בכולו ונ"נ כמ"ש הפמ"ג וצריך ס' נגד כולה כנלע"ד פתיחת הענינים ואידך פרושא זיל גמור:

מחבר ורמ"א לסי' ס"ט ס"א:

[א] צריך להדיח הבשר קודם מליחה (א' עקו"א) ואם הדיחו הטבח א"צ להדיחו בבית [ב] ואם חתך [ג] כל נתח לב' או לג' (ב' עקו"א) או שהסיר טלפי הרגלים אחר ההדחה צריך לחזור ולהדיחם. הגה [ד] ואם לא עשה כן הוה כלא נמלח כלל. הדחת הבשר לכתחלה יזהר לשהותו כנגד חצי שעה ולהדיחו היטב במי השריה. ואם לא שראו רק הדיחו היטב סגי לי' ואח"ז ימתין מעט [ה] עד שיטפטפו המים וכו' ונהגו שלא להשתמש בד"א בכלי שדחו בו בשר. [ו] ואם שהא הבשר בשרייתו מעל"ע הבשר וגם הכלי אסורין וע' סט"ו וכו' [ז] דין בשר שמלא קרח כיצד נוהגין בשרייתו ע"ל סי' ס"ח:

חידוד הלכה לסי' ס"ט:

[א] צריך להדיח. הש"ך סק"ה כ' דשיעור שריה חצי שמה לכתחלה ובדיעבד שכבר הוציא הבשר מהמים וממהר למלחו די בהדחה היטב. ובדיעבד גדול שכבר נמלח די בהדחה מועטת. והגרעק"א מחמיר להצריך הדחה ומליחה שנית אם מלחו בהדחה

מועטת. גם החמיר אם הדיח במים קרים מאוד דמטרשי להבשר כחשש הב"י להצריך ג"כ הדחה ומליחה ב' גם סיים דאפי' כבר נתבשל ע"י הדחה במים קרים מאוד לאסור באין ה"מ. ל הרש"א מתיר בשניהם כשכבר נמלח:

[ב] ואם נתח. הש"ך מתיר בה"מ כשלא חזר והדיח מקום החתך דלא גרע מהודח רק מצד אחד דכשר ובפרט בחתך קטן דכשר גם בלא ה"מ. ולפי"ז אם חתכו לשלשה באופן שעולה עפ"י חשבון ליותר מחצי יהי' אסור גם בה"מ דשוב יהי' גרוע מהדיח חציו. ולפי"ז נתרץ דיוק א' בדברי המחבר שכתב לשנים או לשלשה דהשתא לשנים צריך לחזור ולהדיח מכ"ש בשלשה. וע"כ דנ"מ בין שנים לשלשה דבשלשה אפשר שיעכב גם בה"מ וידע שלא להרבות בחיתוכין אם לא ידיח מקומן:

אמנם נ"ל דעכ"פ החיתוכין גרועין מאלו לא הדיח תחלה בכ"מ. דידוע דעת הגמי"י בשם סמ"ק בטעם הדחה א' משום דם בעין הזב על שמח החתיכה ע"י דוחק קציצת הקופיץ ולכן כשימלח ויבא המלח בדם זה לא די שהמלח לא יפלוט אבל עוד יהפך טבעו ויבליענו כמ"ש בפתיחה בסברת החו"ד. ובאמת נראה בחוש דאין דם זב על כל שטח הבשר ע"י הכאה בקופיץ. ולפעמים קונין צלע שלימה והחתך מקופיץ לא היה רק בחלק קטן. ולפעמים קונין כבש שלם ורק העור נפשט ממנו. ואנו רואין עופות שלימות ואין טיפה דם ורק בית השחיטה נחתך אטו לא נצטרך הדחה להסמ"ק. אמת שהגאון מוהרש"ק בהגהותיו על הפמ"ג כ' ומזה נ"ל בשומן אוז שהופשט ונמלח בלא הדחה שמותר בהפסד קצת דעינינו רואין שאין שם דם בחוץ רק בצד הבשר ששם יש חתך סכין והוה רק חיוב הדחה דצד אחת ומותר בהפסד. ועוד נראה דעוף שלם שלא הופשט ונמלח כך דמותר דבחוץ אין נראה שום דם ועיקר ההדחה מצד פנימי עכ"ל וכ"כ הש"ד אות י"ח. וא"כ קשה דלפי"ז גם משום צד פנימי א"צ הדחה דגם שם לא היה דוחק קופיץ. ואי משום מראה אדום זהו תמיד מראה בשר. ועוד מה יענו ברגלי העופות או בהמות דאינו חלול לפנים ובחוץ אין דם נראה. ואם נאמר דבאמת הרגלים א"צ הדחה הא הרמ"א כ' או שהסיר טלפי הרגלים אחר ההדחה וכו' וע"ז סיים דאם לא הדיח שם הוה כלא נמלח כלל ע' הגרע"ק. ויותר קשה דהש"ך כ' דבחתך ב' פעמים עדיף מלא הודח רק מצד אחד כאלו נמדד החתך במדה ואיך נאמר דבהסרת הטלפים הוה כל הרגל כאלו לא נמלח כלל ובפרט למ"ש נראה דכל הרגל פטור מהדחה רק מקום הסרת הטלפים מחמת דוחק הסרתם אבל זה חלק קטן במדת הרגל:

ונ"ל לתרץ דידוע דכל גוף הבע"ח מלא דם וזהו שנקרא דם האיברים ובכ"מ שיוחתך בבשר כל בע"ח שותת דם. רק דעדיין אין על הדם איסור אא"כ נפרש מהבשר. וחששו

לבישול בשר בקדרה ותקנו מליחה והמלח מוציא הדם כל מה שיכול להוציא וכשקוצץ בקופיץ באיזה מקום מהבשר נדחק הדם מאמצע הבשר בכל מקום שהבשר מרגיש דוחקת הקופיץ ויוצא על שטח הבשר ונתנו על זה דין דם בעין כאלו נשפך דם בכל סביבו של הבשר ולפעמים ע"י חתך קטן של הקופיץ נתמעך דם הרבה ואותו הדם עצמו כ"ז שהי' בעובי החתיכה לא היתה איסור וכשיצאה ע"ג השטח נעשה איסור. וכבר הוכחתי בפתיחה דבמקום שהדם עומד ע"ג הבשר ואז כשהמלח פוגע בהדם בעין אז המלח מחליף מדתו ולא די שאינו מפליטו אלא מבליעו. וא"כ אפי' אם נאמר שהקופיץ בדחקו אינו מוציא דם רק בשטח קטן. אבל משום ששם עושה המלח פעולה הפכיית ממפליט להבליע וממילא נתערבו הפעולות של המלח ע"ג החתיכה בקצתו יפליט ובקצתו יבליע ומאן יפיס עד היכן נתפשט אותו המקום שהדם נתגלה בשטחו העליונה. ומליחת הבשר מסור לנשים וע"ה ושפחות וגם פעמים נתיבש הדם שזב מדוחק הקופיץ ואינו נראה בין שערות הרגל. ומכ"ש בהסרת הטלפים שיש יותר חשש לזיבת דם ע"ג אורך הרגל וא"כ גם בחתך החתיכה לשנים יש להחמיר שמא אותו החתך הוציא דם כבקיעה של הקופיץ: אמנם במולח עוף שלם שלא הי' שם שום חתך רק ממקום השחיטה ומקום ביקוע הכרס להוציא הב"מ ועל עורו בחוץ אין נראה שום אודם וכן ברגלי העופות אם אין נראה דם יש להקל כהגאון מהרש"ק ולדעת הש"ך צ"ל דחתך סכין שהיא בקלות ומקום מועט נחשב רק מקום החתך: ש:

[ג] חתך. עש"ך דוקא בסכין אבל לא קרע ביד. והחו"ד נסתפק בנשיכת חולדה והפר"ח מצריך הדחה גם בקרע ביד. ונ"ל דבאמת סברת הש"ך דקרע ביד בלא שום דוחק אין הדם מתמצה מתוכו לברו אבל מ"מ מקום הקרע עצמו נתאדם מדם וכל לכלוכית דם כשנתגלה נעשה איסור דקודם שנתגלה היה היתר. וכשיבא המלח לשם יבליענו כמ"ש סק"ב ובפתיחה דכל מקום שהדם קדים להמלח אז המלח המוטבע בו עושה פעולת מבליע. אבל עיקר ההיתר דיש ס' נגד המקום הקרוע והחשש דסכין וקופיץ עדיף מדיש דוחקא נתמצה דם וזב גם להלן ממקום החתך כמ"ש בס"ק שלפ"ז ובס"ק שאח"ז:

[ד] ואם לא עשה כן הוה כלא הודח כלל. הגרע"ק תמה דבלא הודח כלל אף בדיעבד אסור [בדפוס איתא בה"מ וזה ט"ס דבה"מ מותר גם בלא הודח כלל כהג"ה דס"ב] וכאן בחסר הדחת מקום החתך מותר בדיעבד דסומכין אטעמא דריכוך כמ"ש הש"ך בסק"ב עכ"ל. ולדברינו בס"ק ב' דבחתך יש גם חשש מיצוי הדם ברחוק מהחתך ע"י דוחקא וכל הדם שמתמצה מתוכו לברו הוא לכ"ע דם איסור והמלח כשבא ע"ג דם הקדמו נעשה מבליע במקום מפליט והדבר מסופק עד היכן נדחק הדם לצאת ע"י הביקוע דקופיץ

או סכין וטעם ריכוך אינו מועיל רק לסתם חתיכה ולא כשחותך אחר ההדחה. עוד נ"ל דגם לטעם ריכוך אינו להקל דלכ"ע צריכין למרק הדם שע"פ וטעם ריכוך מוסיף לשרות היטב עד שיתרכך כמ"ש בס"ק א'. ושפיר כ' הר"ב דהוה כלא הודח כלל כלומר דבעינן ה"מ וגם דיעבד ודו"ק:

[ה] ימתין מעט. הט"ז כ' דוקא מעט ולא יניחו להתנגב הרבה דאז לא ימס המלח ולא יוציא דם. ובקו"א סק"א העליתי דעיקר הרבותא במה שכתב המחבר דהדחת הטבח מועיל הוא לרבותא זאת דאף שכבר נתנגב הבשר עד מליחת הבע"ב לכן קמ"ל דסגי דהוה קצת דיעבד:

[ו] ואם שהא הבשר מעל"ע וכו'. לק' בסי' ק"ה מחמיר באיסור דם גם בספק מעל"ע וחמור ספק מעל"ע דדם מספק מעל"ע דבב"ח. והנה הש"ך כאן כ' דכשיש ס' במים נגד הבשר מותר אפי' לקדרה. ולק' ס"ק ס"א כ' דלא מועיל ס' לבישול רק לצלי והסברא כך דהא קיי"ל בכ"מ שיש ס' דהחתיכה גופה אסורה מחמת אפשר לסחטו כמבואר לק' בבישול בלא מליחה. ולמאי דקיי"ל כבוש כמבושל א"א להתיר בשר זה לקדרה ע"י מליחה דאין המלח מפליט דם מבשר מבושל ורק בצלי י"ל דהאש שורף גם מזה דעכ"פ אינו מבושל ממש דהא אינו ראוי לאכילה ע"י כבישה. והט"ז לק' בסט"ו תיר לקדרה ע"י מליחה ובתנאי שיהי' במי בישול ס' והיקל בענין ביטול איסור לכתחלה. ובחידוד ס"ק ל"ט נאריך בתי' סתירת הש"ך משם לכאן ואבאר להלכה:

[ז] דין בשר שמלא קרח. בדין בשר שנמצא קרוש באמצעיתו אחר מליחתו האריכו האחרונים. ובס' לוית חן פ' אחרי. ובשו"ת ג"ש כ' דבאין ה"מ אין תקנה רק לצלי ובשומן התיר להדיחו מעט מחשש סתימת נקבי הפליטה ע' סי' ע' ס"ו. ובדגמ"ר כ' ג"כ כך. ובסוף מסיק שיש חשש קושי ששם במקום הקרישה לא נתרכך הבשר וא"כ יצטרך הדחה טובה לרככו וחזר חשש סתימת נקבי הפליטה בסביב במקום שלא היה קרוש תחלה. והחו"ד כ' שיחתוך מקום הקרוש [ר"ל ויצלנו] אבל גם עצה זאת לא אפשר רק אם חלק הקרישה היתה בחוץ וידוע עד כמה היה מקום הקרוש משא"כ כשהי' נפשר סביב החתיכה ובתוך הי' קרוש איך איפשר לשער זה. ואולי הי' קרוש יותר ממה שנמצא אח"כ. גם כ' בעצמו דבמקום החיתוך יהי' חשש לא הודח מצד א' גם לחלק הנפשר והי"א כ' דהמלח הוציא כבר כל הדם של חלק הנפשר וכו' ואין שום עצה רק כמו שכתבתי במהדו"ק שיוותר בתווך ויבקיע הבשר לשנים במקום הקרוש באמצע ממש ויניחו להתפשר ואח"כ ידיח מקים החיתוך לבד. ובמקום שהי' נמלח תחלה לא ידיח ובמקום שמדיח עכשיו לא הי' עדיין שום פליטה וימלח שם ותיכף יהפך הבשר שיהי'

חלק החיתוך למטה ודם אינו מפעפע למעלה. ואף שלא יוכל לעשות שריה ממש במקום החיתוך אבל בכה"ג די בהדחה טובה והדחה טובה יעשה בבטח בלא חשש סתימת נקבי הפליטה של מקום הנמלח קודם ויהי' מונח עכשיו שיעור מליחה מחדש ואח"כ ידיח הכל הדחה אחרונה. וכה"ג כ' הש"ך ס"ק כ"ג בנמלח מצד א' דכ' המחבר דאין תקנה רק לצלי ותמה דהא יכול למלוח עכשיו צד שני ויניח מקום מלוח החדש למטה. ומש"ש לתרץ עפ"י דברי הש"ך בסי' ע' דכ"ק מפעפע למעלה דזה רק בהיה מונח איזה זמן למעלה כמ"ש הפ"מ שם בשם המנח"י אבל כאן אפשר לצמצם שיניחו תיכף מקום החתך למטה. שוב ראיתי שגם הגאון י"א כ' כן וכמה מורים קלסו לעצה זאת בימי חורפו: קו"א לסעי' א':

א אם הדיחו הטבח וכו'. הט"ז סק"ב העיר דהרבותא דלא נימא כיון דר"פ בגמ' אמר מולח ומדיח ולא הזכיר הדחה א' והי' ס"ד דא"צ קמ"ל דר"פ מיירי במקום שהטבח מדיח לכן א"צ להזכירו. והחו"ד הקשה פשיטא. ותי' דקמ"ל דמועיל הדחתו דטבח אף דאז עדיין הדם חם דלא הדיח בטוב עכ"ל. ובעניותי איני מבין תי' זה וגם היתר זה דהדחת הטבח דהא גם כשמדיח בביתו אם חתכו אח"כ צריך להדיח שם שנית. וידוע דכשהטבח מדיח בשעת חימום הדם עדיין לא חתך הבשר עבור הקונים הבאים לקנות זה ליטר וזה שתים דהוא מדיח צלע שלימה וגם מסתמא מנקרו אח"כ כיון שמדיחו בעוד הדם חם כמ"ש החו"ד ואז עדיין אינו מנוקר ולא מחותך ועיקר דוחק הקופיץ שהצריכו הדחה מטעם זה הוא אח"כ. והרשב"א לא כ' היתר הדחתו רק לדינא דההדחה בשעה שהדם חם הוה הדחה אבל באופן שלא יהי' אח"כ שום חיתוך וכגון בכבש שלם. א"נ הרשב"א ס"ל טעם ריכוך דאין חיתוך מזיק [ובחידודי סק"ה הוכחתי דגם לטעם ריכוך בעינן הדחות החיתוך] לכן נ"ל דלא מיירי בהדחתו בשעת חום הבשר רק שהי' מנהגם להדיח אחר משקל להקונים להקל טירחת הקונים. והרבותא הוא דאף ששוהא הרבה בין הדחת הטבח למליחת הבע"ב ובתוך כך מתנגב הבשר והט"ז כ' שלא יניחו להתנגב הרבה דאז לא ימס המלח ולא יוציא דם קמ"ל דבדיעבד מותר לסמוך אהדחתו. ורק כשהבע"ב מדיח בביתו מזהירין אותו שיניחו לטפטף ולא ימתין הרבה אחר הטפטוף שלא יתיבש אבל במקום שמנהג הטבח להדיח והבע"ב אינו מדיח בבית ש"ד. והנה הט"ז כ' דהרבותא שלא תימא דבעינן ב' הדחות דהטבח ודבע"ב. ולכאורה אין דבריו מובנים דאיך הי' ס"ד להצריך ב' הדחות הא חמשה טעמים נאמרו בה ואין נראה משום טעם להצריך ב', ועוד דבהדחה אחרונה דצריכין ב"פ כ' המחבר בהדיא וידיחנו פעמים ע"ל ס"ז. ואיך הי' ס"ד להצריך ב"פ וע"כ דגם כונת הט"ז כמ"ש. דה"א שידיחנו בביתו

אחר הדחת הטבח משום שנתנגב בשעה גדולה כזאת קמ"ל דאין זה עיכוב כ"כ: (ב) או שהסיר טלפי הרגלים. עש"ך ס"ק ד' וז"ל אבל אם לא היה מסירם היה נחשב הכל כחתיכה אחת והי' די בהדחתו כמות שהן וכו' והיינו כ' הרשב בסי' ס"ח ס"ח דאם נמלחו הרגלים בקליפתן נהגו לאסור מה שבתוך הקליפה דהוה כמולח בכשא"מ ולא כ' מטעם דהוה כמולח בלא הדחה וכו' עכ"ל. וק"ק למה הביא ממרחק לחמו הא גם כאן כתב הרב או שהסירם אחר ההדחה ולא כ' אזהרה שיסירם דוקא קודם הדחה. וע"כ דלא מבעיא דההדחה מועלת דרך הקלפים אלא דגם ההסרה דאח"כ אין מזיק יותר מאלו חתך בבשר אחר הדחה דסמוך דדי לחזור ולהדיח מקום החתך או הטלפים ע' בחידוד סק"ב. גם מ"ש הש"ך במוסגר דאז [ר"ל אלו היה החשש מחסרון הדחה] הי' אסור גם מה שחוץ לטלפים. זה אין לו שחר כל דאטו זה חמור ממולח בכשא"מ הא אדרבה במולח בכשא"מ אסרינן גם מה שחוץ לציר משא"כ בחתך. וכן כמה חומרות יש בכשא"מ שאין נוהגין במולח בלא הדחה. והש"ך עצמו מתיר בחתך לשנים ולא חזר והדיח מקום החתך ע' בחידודינו סק"ב. ועוד דבאמת אין בין הקלפים ככלי ממש דהא אנן מתירין עכ"פ מה שחוץ לקלפים ובמולח בכלי אסור מה שחוץ לציר וא"כ אין חילוק בין הטעמים. ואיך הי' ס"ד לומר דמטעם חסרון הדחה יוגרע מטעם מולח בכשא"מ. ואולי כונתו כיון דהסרת הקלפים הוא בכובד גדול והרבה צריך לבקוע בגרזן וקופיץ עד שמסירם וכל שיש דוחק בחיתוך יותר מתמצה הדם לחוץ כמו שחילק הש"ך בין חתך דסכין לקרע דיד. והטעם דכל שצריך לחתוך בכבידות יותר מתמצה הדם מתוכו החוצה ולכן בדוחק הקופיץ של הטבח תקנו הדחה. ובחתך הסכין צריך הדחת המקום ובקרע ביד היקל יותר משום שהחתך בנקל וממילא בהסרת הקלפים שהוא בדחקות וכבדות הרבה חישינן לזיבת הדם משם על כל הרגל אפי' מקום שכבר הודח כן נראה לפרש דבריו. דע שיש סתירה בדברי הש"ך דבסק"ז כ' דכשהדיח אוזות תוך ג"י שמועיל מטעם שיש נקבים בעור אבל לטעם ריכוך אין מועיל וצריך להדיח משני צדדין ובפתיח' כ' להיפוך דריכוך מועיל גם לחלק שלמעל מהמים ורק לטעם שהמלח יתמלא מדם או לטעם ד"ב בעינן ההדחה בכל צד וצ"ע:

והג' מהרש"ק כ' דרק בנפתחה התרנגולת קודם מליחה פליגי הנך רבוותא אבל כשמלח בשעת הסתימה מותר לכ"ע. ע"כ קו"א לס"א:

מחבר ס"ב:

אם מלח ולא הדיח תחלה ידיחנו וימלחנו שנית וי"א: הגה וה"נ ואפי' לא נמלח רק מעט כמליחת צלי. ואפי' לא שהא (ג' עקו"א) ש"מ מיהו [ח] בה"מ יש להתיר [ט] ואם לא

הודח רק מעט קודם שמלחו מותר בדיעבד וה"ה אם (ד' עקו"א) יש ס' נגד דם שעליו [י] ואם נמלחה חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות הם מותרים והיא אסורה:

[ח] בה"מ. עש"ך סקי"ב דוקא ע"י הדחה ומליח ב'. ומכ"ש לצלי דשרי. ובסקי"ג התיר לצלי בלא ה"מ. והש"ך שם פקפק בזה דהא לא בקיאין איזה מליחת צלי ורק בלא שהא בקיאין עכ"ל וגם החו"ד כ"כ:

[ט] ואם לא הודח רק מעט. בזה התיר הש"ך בס"ק י"ד בדיעבד כשכבר נמלח בלא הדומל"ב וכן כשיש ס' נגד הדם שע"פ. ולעיל בסק"א הבאתי ד' רע"ק דצריך הדומל"ב. ובנו הרש"א מתיר כדעת הש"ך בהדחה מועטת. וע"י ס' צריך הדומל"ב כ"כ הפ"מ והחו"ד:

[י] ואם נמלחה וכו' עם שאר חתיכות וכו'. ע"ל סי' ע"ז בצלי כה"ג שצלה בשר שלא נמלח והודח עם בשר שנמלח והודח דאסור לכתחלה ומותר בדיעבד. ולפי"ז מכ"ש כאן דעכ"פ אסור לכתחלה אלא דכאן לא שייך לשון איסור לכתחלה דעכ"פ היא אסורה ואטו בשופטני עסקינן. אבל התם דבדיעבד הכל מותר שייך לומר אסור לכתחלה. ונ"ל דשאר החתיכות צריכין הדומל"ב וע"ל סי' ע' ס"ו. וכ' הלבוש"ר אם נתבשלה חתיכה שנמלחה בלא הדחה די בס' נגד דם שע"פ. ובאין ה"מ צריך ס' נגד כולה והחתיכה עצמה מותרת ע"י ס':

ואם מסופק אם יש ס' כגון בנשפך מותר דדם שבשלו דרבנן. ואם יש ס' נגד דם שע"פ א"צ ה"מ [ותמיד יש נגד דם שע"פ אם יש רק עוד כחתיכה זאת]. ואם לא נשפך רק שאינו יכול לשערו מחוסר ידיעתו ע"ל סי' צ"ח דאסור בכה"ג מיהו נק' סי' ע"ב בדין מלח טחול בלא ניקור מוכח דגם בכה"ג מיתר והט"ז שם מחמיר. ולדינא נראה כך דבכ"מ דבעינן הדומל"ב בה"מ דוקא כדין דסעי' זה אז תהי' ההדחה קלה במעט מים דלא יבא לחשש סתימת נקבי הפליטה. וגם תהי' ההדחה הקלה תוך יב"ש דוקא ואף דהט"ז בס"ק ט"ו מתיר ההדחה תוך מעל"ע. מ"מ כאן דגם תוך יב"ש בעינן ה"מ א"כ יהי' אחר יב"ש כתרי קולי בה"מ. ומבעי גם סניף אחר כמו לכבוד שבת וכה"ג. ורק במקום שמותר בהדומל"ב בלא ה"מ אז נתיר בה"מ אחר יב"ש תוך מעל"ע. ולהש"ך שם ס"ק כ"ב הודח גרע סתימתו מאחר יב"ש דבס"ק כ"א מתיר אחר יב"ש בהודח מעט. ע"ש. ואם נפל אחר הדחה לציר או למי מלח יתבאר בס"ד בסי' ע'. ושם כתבתי במהדורא ב' גם לדינים דכאן. ובפתיחתנו כתבתי פלפול עצום בעלין חשש דמולח בלא הדחה א' להסוברין טעם איסורו משום דם שע"פ. והענין נוגע להמחבר ורמ"א דסעי' זה דוק שם ותשכח גם כאן: קו"א לס"ב:

ג ש"מ בחידוד סק"ח כתבתי ד' הש"ך דלצלי מותר בלא ה"מ וכ' בגליון רש"א דלהט"ז ס"ק ט"ו דבכ"מ שמותר לצלי אין להתיר בבישול ע"י ה"מ דאין זה ה"מ כיון דאפשר בצלי. וא"כ בשר שאפשר לצלותו אין להתיר הבישול עכ"ל ולפי"ז ההיתר דבישול ע"י ה"מ כאן לא יהי' רק בשומן שא"א בצלי' וזה דוחק להעמיס בדברי הרמ"א ע"כ נ"ל דכאן כיון דגם לצלי בעינן ה"מ לכן אין חילוק דעיקר ההיתר בא ע"י ה"מ דבלא ה"מ גם לצלי אסור. והט"ז בס"ק ט"ו מיירי במקום דמותר לצלי בלא ה"מ. והשתא א"ש דהט"ז כ' בסק"ה בסי' ע"ו דבדין שלפנינו אסור גם לצלי אפי' בלא שהא ורק ע"י ה"מ מותר. וכיון שההיתר בא רק ע"י ה"מ אין חילוק בין בישול לצלי. ולהש"ך שם אף דס"ל דלצלי מותר בלא ה"מ. אבל לשיטתו כאן אין היתר דצלי מונע הבישול. וא"כ שפיר מותר כאן לכ"ע. עוד יש דוחק לשיטת הרש"א דיציבא בארעא וכו' דבשהא יועיל ה"מ משום דאי"ל היתר דצלי. ובלא שהא יהי' אסור אתמהא ולדברינו א"ש הכל:

ד אם הי' ס'. עש"ך ס"ק ט"ו בשם הת"ח דאע"ג דאין לך חתיכה שיהי' בה ס' נגד דם שע"פ היינו בסתמא ואי מיקרי חתיכה עבה שיש בה ס' מותר. והבאר יעקב כ' דמשכח"ל כגון שהודח שפיר רק שחתכה לשנים ולא הדיח החתך. ושפיר יש ס' נגד אותו חלק של החתך. ולדברינו לעיל בס"ק ג' דכשחותך ויש דוחק הקופיץ זב דם גם שאר שטח החתיכה וכשבא המלח ופוגע במקום דם עושה פעולת בליעה להיפוך מטבעו להפליט. וא"כ גם ע"י חתך קטן א"א לידע אם יש ס' נגד שטח המקום שזב עליו ע"י החתך. מיהו אם אירע כך יש להתיר אם יש ס' נגד מקום החתך דדוקא בלא הדיח כלל דלא נהג מנהג חז"ל קנסו לחוש לחומרות וחיישינן למר לדוחק הקופיץ. ולמר לדם שע"פ לדונו כד"ב אבל אם הדיח ואח"כ חתך קצת לא נחמיר יותר משיעור החתך. גם אין דוחק כ"כ בחתיכת סכין מקצבת הקצב במקולין. ובהסרת טלפים כתבתי לעיל להחמיר דבדוחק גדול מסירים:

מחבר ס"ג:

לא ימלח במלח דק [יא] כקמח ולא בגסה ביותר וכו': ס"ד. יפזר עליו מלח שלא ישאר בו מקום בלא מלח. וימלחנו עד שלא יהא ראוי לאכל באותו מלח וכו'. וימלחנו משני צדדין. [יב] ועופות צריך למלחם גם בפנים. ואם לא מלחם רק מצ"א כשרה: הגה וי"א אפי' בדיעבד וה"נ [יג] אם לא לצורך [יד] ודוקא אם כבר נתבשל כך. אבל אם עדיין לא נתבשל לא יבשלנו כך רק [טו] אם הוא תוך יב"ש יחזור וימלחנו בצד ב' ויבשלנו ואם אחר יב"ש יצלנו דנורא מישב שאיב. ואין צד שנמלח בולע מצד שלא נמלח:

[יא] דק כקמח. כ' הט"ז בשם רש"ל מ"כ יש נוהגין ליזהר שלא להניח בשר ע"ג דף או שלחן שאינו מיוחד לכך דשמא יש שם מעט מלח ולאו אדעתי'. ונ"ל דבמקום שהטבח מדיח א"צ ליזהר בזה אם הדף חלק שאין חשש כשא"מ והבשר נידח. וחשש מליחה מועטת לא גרע מלא נמלח בכ"מ דמותר בדיעבד כלק' ס"ד ואין להחמיר בספק קל כזה: [יב] ועופות וכו'. כ' הט"ז ה"ה כל דבר חלול ע"כ יש ליזהר כשפותחין הריאה למלחה שיפתחו הקנוקנות שבה וכ' הפ"מ דמנהג בעלמא הוא דלא גרע מלב דאם לא קרעו קודם מליחה קורע אח"כ. וסיים דבדבר שצריך לפתחו בלא"ה כגון בעופות שצריך ליטול הב"מ מתוכן ע"כ יפתחנו קודם וימלחו בשני צדדים. ואם באמצע מליחה פתחו ועדיין לא פלט כ"ד. ימלח גם במקום החתך. וגם ידיח שם מעט ובנקל וע"ל סק"י באריכות. ואם אחר ש"מ כבר ניתר העוף רק הב"מ יצלה. כמ"ש בסאך וע"ל ס"ק ט"ז: הפ"מ כ' נשים שמפרידין ומעלין את העור בנפיחה מעל הבשר ומולחין ע"ג העור אסור אפי' בדיעבד עכ"ל. ונ"ל דהעור בפ"ע מותר דנמלח מצד א' והבשר אפי' ידי הדחה לא יצא אם נפחו קודם הדחה. ואם לא שלטו הרוח בכל העור רק בקצתו מותר דהוה כלא נמלח בכ"מ: עוד שם תרנגולת שלא נפתחה ומלחה ע"ג העור הבשר נכשר. ואי משום הלב והכבד שפלטו אין בכך כלום דהתרנגולת אינה בולעת מהם דלגבי התרנגולת הוה כדם פליטה כמ"ש הרמ"א בס"ב. והכבד ממילא יצלה והלב יקרע וימלח וממ"נ מותר דאם לא פלטה במליחת התרנגולת הרי טוב ותפלוט עכשיו. ואם פלטה הרי קורע אותה עכשיו. והמלח לא מזיק לה [רק יזהר שלא למלחם עם שאר בשר רק לבדו] ואין לחוש שמא המלח הראשון פעל בה לפלוט. וההדחה לא שלט בה. דאם המלח פעל בה גם ההדחה עלתה לה. והקריעה שקודם המליחה אין מעכבת כלק' סי' ע"ג: עוד שם אם נמלחה אחר הדחה ב' לקיום בכשא"מ ועלה ציר עלי' ושהא ש"כ בציר בעינן ס' נגד הלב וכבד וקורקבן דשמא לא פלטו בתחלה ועכשיו התעוררו. ולכאור' קשה דהט"ז לק' בס"ק ל"ב מביא דברי הרש"ל בבשר ששהא ג"י בל"מ ומלחו בכ"מ ואחר הדחה ב' מלחו בכשא"מ דהרש"ל כ' ממ"נ אם במליחה א' יצא כ"ד הרי טוב ואם לא יצא אז גם עכשיו לא יצא. והט"ז שם החזיק דבריו דשם החשש שנתיבש דמו ואינו יוצא ע"י מליחה ושייך הממ"נ הנ"ל. וגם כאן י"ל כן אם דרך האיברים הפנימים לפלוט דרך הדופן כמו שהמוח שבקולות פולט דרך העצם הא כבר פלטו ואם לא פלטו תו לא יפלוט גם עכשיו מיהו הפ"מ דקדק כאן לכתוב ושהא ש"כ דחישיינן לחריפות הציר שנעשה בהם חומרת כשא"מ. אבל במליחה א' לא חיישינן בהאיברים הפנימים לחשש כשא"מ דלא גרע מפרסות הרגל כשלא קצץ צפורניו בסי' ס"ח ס"ח דמותר. מיהו גם שם יש

אוסרים וצ"ל דשם שהפרסה דבוק בבשר הרגל יותר שייך חשש דוחק כשא"מ משא"כ כאן דאמרינן במליח' א' או דפולט או דלא פולט ויפלוט אח"כ ורק פ"י ששהא ש"כ בציר חיישינן לחריפות הציר בכשא"מ ממש. ובחידודי לק' ס"ק ל"ג ביררתי כדעת הנקה"כ שם לאסור ולא אמרינן הממ"נ הנ"ל וא"כ גם בלא שהא ש"כ בציר יש לאסור לדעת הנקה"כ שם. ועוד יש לאסור כאן ע"י הכבד שיש בו בודאי כל דמו. וגם הלב לא נקרע דרק במליחה ראשונה אמרינן קרעו אחר מליחתו ומותר לק' בסי' ע"ב מטעם שיע אבל כאן שמונח בכשא"מ מאן יימר דמועיל שיטתו. ולפי"ז נ"ל דאף בלא שהא ש"כ אסור. ופשיטא שאין בעוף ס' נגד כל האיברים הפנימים ונאסר מחמתן והפ"מ שם מתיר גוף התרנגולת לצורך אורחים וכ"ש כשלא שהא ש"כ. וצ"ע דנראה דזה דומה למ"ש הט"ז הנ"ל בס"ק ל"ג בדין השלישי דכשמלח בשר ששהא בכשא"מ עם בשר שכבר פלט דמו דנאסר הבשר הנכשר מחמת הבשר ששהא ע"ש. ובדברינו שם יבואר:

עוד שם. אם מלחו עם הזפק והקורקבן ר"ל שגם הזפק והקורקבן נמלחו למעלה ולא הוציאו הפרש דהפרש בלע דם ונתבשל עם הפרש, והתיר דהדם נפגם בפרש. והג' מהרש"ק כ' דבעינן בבישול ס' נגד הפרש שבהם רק איסור דבוק לא אמרינן, ונ"ל להתיר דאדרבה משום שאין ס' נגד הפרש הפגם יותר גדול ונרגש טעם הפרש במאכל. ולא גרע מיתורא מלח או חסורא מלח במאכל דאז אין האיסור אוסר המאכל בשעת פגמו עס"י ק"ג ומכ"ש בכה"ג ומכ"ש דדם שבשלו דרבנן:

[יג] אם לא לצורך. כגון לרפואה שמזיק לו אם יהי' נמלח משני צדדין ונפתח. וכשימלחנו רק למעלה יהי' בו טעם מושבח וכה"ג:

[יד] ודוקא אם נתבשל כך. להט"ז קאי זה אהיתר דה"מ וה"ק דוקא כשנתבשל מועיל להההיתר דה"מ אבל כל שלא נתבשל אין ה"מ מועיל להתירו בבישול דהא אפשר לצלי אם עברו יב"ש. ורק קודם יב"ש מועיל ה"מ למלחו ולבשלו. ולהש"ך ס"ק כ"א ה"פ ודוקא אם נתבשל צריכין להיתר דה"מ אבל כשלא נתבשל יש תקנה אחרת. דקודם יב"ש ישלים המליחה ויבשלנו ואחר יב"ש יצלנו. ואם הצלי מזיק לו כגון בשומן יבשלנו אחר מליחה ב' לכ"ע. וע"ל בקו"א לס"ב בסק"ג כתבתי לענין מלח בלא הדחה א' בלא שהא:

[טו] אם תוך יב"ש. הט"ז מתיר אפי' כבר הודח להשלים מליחתו בצד ב' ולבשלו ואף שיש תקנה בצלי ולהט"ז כל שאפשר בצלי לא חשיב ה"מ להתיר בישול. מ"מ בכה"ג מותר כיון שיש מתירין נמלח בצד א' לגמרי. וגם הט"ז ס"ל לק' סי' ע' דלא חיישינן לסתימת נ"פ בהדחה. והנה הפ"מ כ' שימלחנו אז בשני הצדדין, אמנם לפי"ז יש חשש סתימת נ"פ. ולדברינו בסק"ז יש תקנה למלוח רק צד שני ותיכף יניחו בצד הנמלח עכשיו

למטה ודם אין מפעפע למעלה. וידקדק במהירות שלא יונח אפי' רגע א' למעלה הצד שמולח עכשיו:

ובכל דינים אלו יש חילוק בין שומן שא"א בצלי' לבשר. ובמקום דבעינן בבשר ה"מ די בשומן ה"ק:

וכ' הפ"ת בשם חמודי דניאל במלח שהי' מעורב עם גרופין לשליש או לרביע ומלח בו דהוה כנמלח מצד א' אף שלא הי' מעורב עד חציו. משום דבלא"ה אין מולחין בכ"מ. ויש חשש שע"י הגרופין הי' נאכל מחמת מלחו. ולפי"ז קודם ידיחנו ויחזור וימלחנו. ואם אחר ש"מ ותוך יב"ש ידיחנו מעט להעביר הלכלוך ולא יפה מחשש סתימת נ"פ וימלחנו עכ"ל. ונ"ל דכאן עדיף לנפצו מהגרופין כי הם נתפרדים בנקל וימלח מחדש וא"צ הדחה. מיהו אם אירע המעשה במלח דק עם קמח דצריך הדחה נ"ל דכאן יכול להדיחו יפה ואפי' אחר מעל"ע יועיל הדומל"ב. דממ"נ אם הי' בפעם א' אנמ"מ הרי טוב. ואם לאו א"כ גם פליטה לא היתה בו דכ"ז שלא נמלח יפה לא מפליט כ"ז שנאכל מ"מ. ול"ד לנמלח מצד אחד דבמקום המלח הי' פליטה ופתח נקבי הפליטה וגם יש חשש סתימת נ"פ בהדחה משא"כ כאן:

עוד נ"ל דגם אם הי' מעורב בפרורי גבינה דמותר דזה כלל בידינו דיש בחתיכה שלשים נגד המלח שעלי' כלק' ס"ח. וא"כ יש ס' ויותר נגד הגבינה. ורק שהבשר יאסר כ"ק מהגבינה כלק' פי' צ"א. ונחמיר ב' צדדי חומרות להצריך מליחה ב' להבשר שמא לא הי' במלח ראשון כדי להפליט שהגבינ' מיעטתו. וקליפה בעינן משום שמא הי' אנמ"מ. ואין החומרות סותרות זא"ז. דידוע דהגבינה עצמה ודאי היתה אנמ"מ דהמלח רב כנגדה. וקי"ל המלוח מבליע בהתפל [בדבר שמן בכולו ובכחוש כ"ק] והבשר הי' בספק אנמ"מ וכבר כתבתי שיש בהבשר בשופי ס' נגד הגבינה. וגם קליפה בעינן דהגבינה כחושה. ואם לא קלף הבשר וחזר ומלחו יש להתיר. דהחו"ד סק"א חקר למה לא נצריך תמיד כ"ק להבשר מאיסור מליחתו עם דם ותי' דכיון דטבע המלח להפליט אינו עושה שום פעולת מבליע אפי' כ"ק. ונ"ל ראי' לזה ממ"ש הכבד פולטת ואינה בולעת דר"ל דכל שיש בטבע פעולת פליטה אין בליעה וה"נ במלח שעל הבשר כן. והי' הדין לפי"ז שלא להצריך קליפה כלל רק משום שיש גם ספק שמא הי' הבשר נאכל מחמת מלחו מחמת שהגבינה מיעטתו. והגבינה ודאי דהיתה א"נ מ"מ. והמלוח מבליע בתפל לכן צריך קליפה אף שיש ס'. והואיל ומליחת בב"ח הוא רק מדרבנן והוה ספק בדרבנן דכשאם הי' הבשר אנמ"מ לא בלע מחמת חוזק הפליטה לכן מותר בדיעבד כשמלחו בלא הסרת כ"ק. אמנם כשבא לבישול ולא קלף הוה הספק בדבר תורה ויש להצריך בבישול ס' נגד

הכ"ק אמנם א"ד לא אמרינן מחמת שבלע במלחו כ"ק. ובה"מ יש להתיר גם כשנתבשל בלא קליפה בלא ס' כיון דהקליפה אינה רק מספק ובסי' ע' ס"ג ובסי' צ"א יבוארו דינים כאלו. וכאן רק להערה באתי:

סעיף ה:

אחר [טו] שנמלחה החתיכה אם חתך ממנה א"צ לחזור ולמלוח מקום החתך: [טז] אחר שנמלחה. ר"ל אחר ששהא ש"מ דקודם ש"מ יתבאר לק' ס"כ בחתך שצריך להדיח היטב מקום החתך וימלח מחדש וע"ל ס"ק י"ח:

סעיף ו:

שיעור שהי' במלח אין פחות מכדי הילוך מיל והוא [יז] כדי שליש שעה בקירוב: הג"ה. ויש לסמוך ע"ז [יח] בדיעבד או לכ"ש ואורחים אבל בלא"ה המנהג לשהות שיעור שעה ואין לשנותה:

[יז] כדי שליש. היינו י"ח מינוטן:

[יח] בדיעבד. ר"ל כבר שנתבשל ש"ך. וכ' הדגמ"ר דוקא בשיעור מיל בצמצום בעינן דיעבד דנתבשל. אבל בשהא ח"ש די בדיעבד דכבר הדיחו. ונראה דלחומרא נדון שיעור מיל לש"מ כגון בחתך בו אחר ש"מ שכתבתי בס"ק ט"ז דבתוך ש"מ צריך לחזור ולהדיח ולמלוח מקום החתך דלחומרא אמרינן דהוה כתוך ש"מ דסעי' כ'. מיהו יפול בחשש סתימת נ"פ לכן אם החתך בחלק קטן מותר בלא הדחה ומליחה ודי במליחה לבדה דלחשש ריכוך אין כאן צורך הדחה דכבר נתרכך והוה כדיעבד. ואם מלח בלא הדחה ראשונה ושהא שיעור מיל ודאי דאסור בלא ה"מ דבס"ב מחמרינן גם בלא שהא כלל, ובסי' ע' נבאר לענין נפלה לציר בכה"ג. ואם אחר שיעור מיל הציג את הכלי עם הבשר על גבי כלי אחרת ונטף ציר נאמר דהציר זה אינו של איסור דכבר פלט הדם. והציר שבכלי ראשונה שנטף בה קודם ש"מ הוא דאיסור ואם נפל בשר לכלי ראשונה נאסרת בש"כ כלק' סי' ע' ואם לכלי שני' לא נאסרת ויבוארו הדינים במחודשים שכתבתי בסוס"י ע':

סעיף ז:

קודם שיתן הבשר לכלי שמדיחין בו ינפץ המלח שעליו. או ישטפנו במים ואח"כ יתן הבשר בכרי וידיחנו פעמים וישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה: הג"ה. וי"א [יט] שצריכין להדיח הבשר ג"פ. וה"נ לכתחלה. ע"כ ישטפנו או ינפץ המלח שעליו וידיחנו ב"פ דזה הוה כהדחה ג"פ. או ישים המים בכלי. ואח"כ יניח הבשר וידיחנו ג"פ וה"נ. ולכתחלה יתן מים הרבה בכלי בהדח' א' כדי שיבטלו כח המלח שבציר. מותר להדיח הבשר במי פירות וא"צ מים:

[יט] וי"א שצריכין וכו' ע"כ ינפץ וכו' או ישים וכו'. הט"ז נדחק מאוד בפי' דברי הרב אלו. והקשה א' דגם המחבר כ' דבעינן שטיפה או ניפוץ. ואח"כ הדחה פעמים, והש"ך הוסיף להקשות במ"ש או ישים המים בכלי ויניח הבשר וידיחנו ג"פ. הא בלא ניפוץ תחלה חוזר חשש המחבר למקומה כמ"ש הש"ך בס"ק כ"ז דכשמניחו לכשא"מ אף שיש שם מים ונחלש כח הציר מ"מ יוכל הדם ליבלע עם המלח עכ"ל הרי דבעינן שטיפה או ניפוץ קודם שמניחו בכלי. והאריכו בתירוצים שונים. ולענד"נ לתרץ הכל בדרך קל בס"ד. דלק' בס"כ במעשה דרש"י כ' הט"ז ס"ק מ"ו ומ"ז דלרש"י מותר אם הניח הבשר אחר ש"מ לכלי אפי' בלא מים כלל. נמצא דהא דהצריכו שטיפה או ניפוץ הוא להחולקים במעשה דרש"י דלרש"י עכ"פ כשנותן בכלי עם מים לכתחילה שרי. וכשאין מים כלל התיר בדיעבד. ולש"ך שם ס"ק ל"א גם לרש"י בעינן שיהי' המים או הציר בכלי. ואם ליכא בכלי לא מים ולא ציר [ר"ל ציר דהיתר דאחר ש"מ כמו שכתבתי בס"ק שלפ"ז] אלא מיחוי דם של איסור גרידא [ר"ל שהניחו בציר של הכלי התחתונה שעמדה תחת הכ"מ ונטף שם הדם שפלט המלח] דזה אסור גם לרש"י:

ולפי"ז יהי' הדין דשטיפה או ניפוץ קודם שמניחו בכלי לכ"ע דגם לרש"י בעינן שונ"פ שמא יניחו בכלי בלא מים וציר דהיתר. ורק בדיעבד כשלא עשה שטו"נ והניחו בכלי אז רואין מה שנתקבץ בכלי אם הי' מעט מים או אפי' ציר דהיתר דהיינו מה שזב מהבשר זה עצמו אחר ש"מ שהציר מותר אז מותר הבשר. ואם הי' בכלי ציר איסור של בשר שקודם ש"מ אז אסור לכ"ע דיבלע דם. וא"כ מה שהצריך המחבר שטו"נ וגם הדחה זהו לצאת ידי החולקים ארש"י דחוששים מלהניחו בכשא"מ אפי' במים כשיש עליו מלח הרבה כמ"ש הש"ך בס"ק כ"ז שהבאתי:

וע"ז כ' הרמ"א בדקדוק. וי"א שצריכין להדיח הבשר ג"פ. ר"ל קודם שמבשלו ודקדק שיהי' הבשר נודח ג"פ. ואין זה ענין לרש"י ומחלקותו לענין אם הונח תוך כלי אחר ש"מ רק להכשירו לבישול. וזה יוכל להיות גם לרש"י דכ"ז דאינו מנוקה ממלח האסור ומדמו בלא הדחה ג"פ כשבא לבשלו. ורש"י ומחלקותו לא פליגי לענין הכשירו לבישול רק בענין הנחה בכלי אחר ש"מ. וכתב ע"כ ישטפנו או ינפץ וכו' ר"ל אם אינו בא עדיין לבשלו רק להניחו בכלי יעשה כמ"ש המחבר לשטפו או לנפצו ואז יכול להניחו בכלי וידיחנו אח"כ פעמים ואז יוכל גם לבשל כי השטו"נ עולה במקום הדחה אחת. או ר"ל ואם אינו רוצה להניחו בכלי רק בא לבשלו תיכף ישים מים רבים וידיח ג"פ וישטף הכלי בין הדחה להדחה. נמצא דהרמ"א עושה פירוש וגילוי דעת בדברי המחבר דהשטו"נ עם ההדחה פעמים הם ב' ענינים. דהשטו"נ בעינן להתירו להניח בכלי ולזה א"צ הדחה

עדיין וההדחה אח"כ היא לבישול כשאינו מניחו בכלי. והואיל וי"א דלבישול בעינן הדחה ג"פ ע"כ כשעשה שטו"נ להניחו בכלי חשבינן זה לפעם א' ואח"כ ידיח ב"פ. ואם לא עשה שטו"נ שלא רצה להניחו בכלי בלא אים רק לבשלו אז א"צ שטו"נ רק הדחה ג"פ:

נמצא לדברינו אלה האי וי"א דכ' הר"ב לא לחלוק בא אלא לפרש דלדברי הי"א דבעינן ג"פ לבישול נמצא דהשטו"נ דכ' המחבר ואח"כ הדחה ב"פ אינם ענין א' דהשו"נ בעי לענין היתר הנחה בכלי. ואז עדיין א"צ הדחה ורק כשיבא לבשלו ידיח ב"פ והשטו"נ יוחשב לו במנין הדחות לי"א. אבל אם אינו רוצה להניחו בכלי יבישה רק להכשר בישול א"צ שטו"נ רק הדחה ג"פ ע"י שיתן מים רבים וישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה כדמסיק. והכל א"ש בפשוט:

ובהגהות א"ב רצה לתקן והגיה בהמחבר ובמקום פעמים גרס במים ורצה בזה דלהמחבר די בהדחה אחת אחר שטו"נ והרמ"א הוסיף להצריך ב"פ. אבל איני מבין דבריו כלל דא"כ מה בא המחבר במלת במים אם להוציא מי פירות בא א"כ יעשה פלוגתא חדשה ביניהם דהא הרמ"א מתיר במ"פ. ולדבריו הי"ל למחבר לכתוב וידיחנו ולשתוק ולשון במים מיותר ובלא פירוש. וע"כ כמו שכתבתי והכל בא על מכונו בשלום. ובסעיף שאח"ז ובפירושי שם תראה שמוכרחים דברי גם כאן:

סעיף ח:

אם לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו אין לאסור [כ] כי המים שבכלי מבטלים כח המלח: הג"ה. ואפי' המים מועטין בכלי שוברין כח המלח. ויש מתירין אפי' לא הי' מים כלל בכלי והניח בו בשר [כא] דאין לחוש בשעה מועטת כזו שעוסק בהדחת הבשר ויש לסמוך עליהן. ואין לחוש בכ"ז רק בהדחה א' אבל אחר הדחה א' אין לחוש. [כב] ואין חילוק בין הדיחו בכלי כשר או טרפה או חולבת. ואם:

הי' מעט מים בכלי אפי' היתה הכלי חולבת מלוכלך באיסור אין לחוש: [כ] כי המים שבכלי. ז"ל הש"ך ס"ק ל"א לאו דוקא מים דה"ה צירו ונקט מים לאפוקי היכא דליכא לא מים ולא ציר אלא מיחוי דם של איסור גרידא וכו'. וכבר כתבתי בס"ק שלפ"ז הכוונה דה"ק אם יש שם מים או ציר היתר כגון במעשה דרש"י שנתמלא מציר של אותו בשר שכבר עבר עליו ש"מ שצירו נקי מדם אז גם אותו הציר מחליש איסור ורתיחת המלח אבל אם נפל לכלי שיש בה ציר איסור דהיינו מנטיפת בשר של קודם ש"מ שזהו דם איסור ודאי דאסור לכ"ע. והט"ז כ' דדין זה תולה ברש"י ומחלקותו ודין זה להחולקים אמעשה דרש"י ודוקא מים בעינן אפי' בדיעבד. ובס"ק שלפ"ז נתבארו הדברים:

[כא] דאין לחוש בשעה מועטת. כ' הש"ך בס"ק ל"ב. דאפי' נמצא קצת מוהל שרי ורק ציר ממש אסור מיד. והכוונה כמ"ש בסמוך דמה שבשר זה פולט אחר ש"מ הוה מוהל. וכשנפל לציר מבשר של קודם ש"מ הוה ציר איסור ודבריו שבס"ק ל"א ושבס"ק ל"ב לא סתרו זא"ז כמו שמבינים קצת לומדים. ולא תקשה דא"כ אתיין דברי המחבר כדעת רש"י שבס"כ זה אינו חדא דהמחבר שם כ' רק לכתחלה לאסור וכן דיעבד. ועוד דהמחבר באמת כ' כאן מים רק שהש"ך כ' לדינא דבדיעבד להמחבר ה"ה מוהל. אבל ציר גם לרש"י אסור: ואם נפל למי שריית בשר מהדחה ראשונה אף שיש שם גם דם מותר. ורק כשנפל תוך ש"מ ידיחנו וימלחנו שנית. ואפי' הי' מי שרי' מועטים. דהפ"מ מביא בשם הצ"צ דאם הדיח בדבר איסור כגון בחלב או בפסח בשכר אסור דנבלע בבשר. והחו"ד מתיר אם הי' הרבה חלב דחלש כח המלח ובחמץ בפסח החמיר מחומר חמץ. לכן במי שרי' הנ"ל מותר לכ"ע אפי' מים מועטין דיש רוב מים:

[כב] ואין חילוק וכו'. כ' הט"ז ס"ק י"ח בשם רש"ל דמלוכלך דכאן היינו מחלב עצמו דאלו בשיורי מאכל חלב אפי' לח אינו כחלב ממש. ומש"ך ס"ק ל"ג משמע לדברי הרב דאפי' כלי ב"י מותר והט"ז בסק"נ כ' דבכלי ב"י אסור. והש"ך שם ס"ק ע"ז והנקה"כ הקשו שם מכאן דמשמע להדי' דאין איסור בב"י ועוד דאין מליחה לכלים להפליט. ויותר קשה לי דהט"ז עצמו כ' כאן דשיורי מאכל חלב אין אוסר ומכ"ש בליעה דכלי. ובלא"ה קי"ל אין בלוע יוצא בלא רוטב. ורק בחום של כ"ש כ' הפ"מ בסי' ק"ה ס"ק כ"א דיוצא מכלי בל"ר ר"ל בלא רוטב של כ"ר אבל לא ע"י לחלוח דמלח. ותמיד עדיף לכלוך בעין מבלע דכלי. והחו"ד בסוס"י ע"ז תי' מעט קו' הש"ך אבל קושיתו בסתירת דברי הט"ז אין מתורצים. לכן העיקר כדברי הש"ך דאין איסור בב"י ודי בס' נגד הבעין. וכ"ז כשלא נראה ציר בכלי אבל כשיש ציר בכלי הוה כטהור מלוח וטמא תפל צלול דאסור בב"י אף בלא לכלוך דעיקר קושית הש"ך מטעם דאין מליחה לכלים להפליט. וטעם דין זה הוא משום דהוה כטהור מלוח וטמא תפל. וכשיש ציר הוה צלול והש"ך בסי' צ"א סקט"ו אוסר אף אם הטהור הוא הצלול. וצ"ע. ועיקר דעת הרב יבואר בס"כ דכשיש ציר בכלי נאסרת הכלי כ"ק אפי' אינה חולבת ועש"ך שם ס"ק פ"ב ושם יבואר בס"ד:

סעיף ט:

בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה צריך ס' [כג] כנגד המלח שבו: הג"ה. וכל הקדרה מצטרפת לס'. ואם יש בקדרה כמו החתיכה הכל מותר דבחתיכה עצמה יש שלשים נגד המלח שעליו ובודאי יש ס' ואם ליכא ס' נגד המלח אפי' לא הושם [כד] רק בכ"ש [כה] מתבשל. ובשר יבש יש להתיר אפי' בכ"ר דבודאי יש ס' נגד המלח שבו דכבר נתיבש

וכו' וכו'. [כו] מלח שמלחו בו פ"א אסור למלוח בו פ"ב. [כז] וכ"ש שאסור לאכל המלח אחר שמלחו בו: [כג] כנגד המלח. ולא אמרינן א"ד להצריך ס' נגד חתיכה דאין המלח דבוק דכשבא למים נמס מהבשר. ונ"ל דאם הושם רק חצי החתיכה במים בכ"ר וחציו בולט לחוץ דא"צ ס' רק נגד המלח של החצי שברוטב דכיון דא"א א"ד ה"ה חנ"נ לא אמרינן. ומ"מ אין לצרף חצי' העליון לס' נגד חצי' התחתון ובסי' צ"ב יבואר:

[כד] רק בכ"ש. הרש"ל בפכ"ה סי' פ"ג מתיר בכ"ש. והמ"ז הקשה סתירה ע"ש. וראית רש"ל דכאן אין המלח מסייע לבשל בכ"ש משום שכבר פסק כחו. מ"מ עיקר אצלנו דאין אנו סומכין אדעת רש"י בס"כ אלא בה"מ. וגם בסתם כ"ש להתיר בעינן ה"מ. וכאן יש כ"ש וגם מלח ואיך נתיר כאן. והש"ך סקל"ז דמתיר לשיטתו דמתיר תמיד בכ"ש בלא ה"מ וכאן במלח בעי ה"מ. וא"כ בה"מ נוכל כר לסמוך אהרש"ל והש"ך:

ולענין סתירת דעת הרש"ל נ"ל פשוט דעד כאן לא החמיר הרש"ל בתוס' כ"ש אפי' בלא מלח רק כשיש הרבה רוטב חם בכ"ש ויוכל לחמם האיסור שנופל בו אבל כאן דמיירי דאין בחמין שבכ"ש אפי' כמו החתיכה דאלו הי' רק בכמות כגודל החתיכה כבר הי' ס'. וא"כ ע"כ יש בהחמין שבה פחות מהחתיכה הקרה שנתחב בה. וממילא אין כח בהמעט להתגבר נגד הקר הרוב אף שיש בה מלח. וגם לדידן דעם מלח מבשל בכ"ש בעינן עכ"פ שיהיו החמין מרובין שיהי' ניכר חמימותו. ובשומן כה"ג שנפל בכ"ש בלא הדחה ב' מתיר הגרע"ק אפי' בכ"ר דאין שומן מוחזק כ"כ בדם ויש ס' אפי' בפחות מכדי גודל החתיכה. ואם הי' בכ"ש חומץ יש לצדד דחומץ מצמית כמו שכ' הרש"ל דהמלח פסק כחו. ואף שאין אנו בקיאין בצמיתה מ"מ יש לצדד שלא לעשות חומרא מחריפות החומץ לאסור בכ"ש וצ"ע: המ"ז בס"ק כ"א הביא עובדא שחתך מלח קשה שקורין טאלפין בסכין חולבת ומלח בו בשר ולא הי' במלח ס' אף נגד הלהב. והתיר בה"מ וכ"ש מס"ס שמא יש בבשר ס' נגד המלח. ושמא לא חשיב חריף רק קורט חלתית וגם הוה נ"ט בנ"ט דהיתירא וגם אב"י. ולענד"נ להתיר בלא הנך טעמי. ואפי' הי' סכין איסור ואפי' הי' ב"י. דקי"ל אין מליחה לכלים להפליט רק בדוחקא ורותח וכאן י"ל אין בלוע יוצא בלא רוטב. ואפי' לחלוחית קצת ליכא בשעת חתיכת הטאלפן. ורק בדוחקא ורותח בסי' צ"ד אמרינן דיוצא מכלי בלא רוטב וגם שם יש לחלוחית קצת. וראי' לזה דקי"ל אין מליחה לכלים להפליט והא המלח חריף. וע"כ דרק לגבי בעין מחמרינן גם למלח לקרותו חריף ולא בבלוע. גם נראה מדברי הפמ"ג דהי' צריך ס' דכ' ולא הי' ס'. ומקליפה לא דיבר. ולדעתי יותר שייך קליפה מס' דבבלוע בקיאין בין כחוש לשמן. וא"כ לא נאסר הטאלפן רק כ"ק וא"צ ס'. ונגד קליפת הטאלפן פשוט שיש ס'. ועיקר דיני סכין נתבארו לעיל סי'

י' בפמ"ג סק"ו באריכות גדול עד היכן אוסר. ובסי' קכ"א יבואר דע"י נעיצה מותר אפי' לרותח וע"י השחזה אפי' לכתחלה. ואי משום דסתם סכין שמנונית קרוש ע"פ יש בודאי ס' נגד הבעין. ולעיל בס"ק ט"ו הארכתי בכה"ג בהי' פרורי גבינה מעורבים בין המלח דבלא"ה אין המלח שעל הבשר מבליע רק מפליט כ"ז שנמלח בטוב עד שאנמ"מ. ויותר הי' החשש דהפ"מ במלח בו בשר שכבר נכשר מדמו דהמלח חזק ואינו מפליט אז יש לחוש להבלע ודו"ק וגם בכה"ג יש להתיר מטעמים שכתבתי:

[כה] בכ"ש מתבשל. ז"ל הש"ד סקל"ז עובדא שנפל בשר בקערה רותחת עם בארשט מחומץ מאוד עם חלב והי' יס"ב ואסרתי הבשר עם הבארשט מכמה טעמים. א'. דד"ח מבטל בכ"ש ועכ"פ מפליט ומבליע ואפי' בבשר שור. וגם הרש"ל יודה כאן דרק המלח פסק כחו אחר ש"מ והתיר בכ"ש משא"כ כאן [בס"ק שלפ"ז כתבתי סברא זאת לחלק בין מלח לחומץ]. ובהנאה יש להתיר דרק מפליט ומבליע לא מבשל והקערה צ"ע. וז"ל החו"ד ס"ק י"ב הנה אם הד"ח מעורב כבר בתבשיל. ודאי דתו אינו מבשל את הנופל לתוכו וראי' מפסחים וכו'. ואם כולו ד"ח או שנפל הדבר עם הד"ח בפ"א כגון בשר עם מלח ביחד לכ"ש ודאי שאוסר וכו' עכ"ל. ולפי"ז בדינא דהפמ"ג שהי' חלב בבארשט ופסיק כח חימוצו י"ל דהקטגור חלב נעשה סנגור לקרר חיזוק הבארשט. ולדעת החו"ד כאן צ"ל דהא דקי"ל בסי' צ"ד דחורפא מחליא לשבח באב"י וכן בסי' צ"ה בנ"ט בנ"ט בעינן כולו חריף. ושם כ' דרוב חריף הוה ככולו. וצ"ל דכאן דבעינן שהחריף יעשה מכ"ש כראשון בעינן כולו חריף. אבל מלשון הגמ' שבת דדבר שיש בו חומץ וציר אף בכ"ש מבשל משמע דלא בעינן כולו חריף. ואולי דוקא חומץ וציר דחריפותם קשה מאוד ומסייעם לבשל בכ"ש והכל לפי ראות עיני המורה. וכבר כתבתי בס"ק שלפ"ז סברא דא"א לאסור בחום כ"ש רק אם רוב רותחין נגד הבשר הקר שנפל בתוכו אבל אם הי' חתיכה גדולה באופן שמסייע לקרר ולהגביר נגד החום ונעשה אין יס"ב ע"י הבשר הקר ודאי דיש להתיר. ותתאה גבר לא נאמר בכ"ש וגם י"ל דכיון דהגוש נופל למטה נעשה הגוש תתאה ובסי' צ"א וצ"ד נבאר בס"ד:

[כו] מלח שמלחו בו וכו'. עש"ך סק"מ. דכשכבר נתבשל מותר. ובלא נתבשל עדיין ידיחנו וימלחנו שנית. והש"ך כ' דא"צ הדחה רק יטיל עליו מלח חדש. ונ"ל דזה תולה בפלוגתא דמעשה דרש"י דלרש"י דהמלח פוסק כחו אפי' לקולא מכ"ש לחומרא נאמר דהמלח שכבר מלחו בו פסק כחו והוה כאינו מלוח כלל ולהחולקים שם וס"ל דקצת רתיחות יש בו עדיין יש להתיר כאן בדיעבד כשכבר נתבשל. ולרש"י אסור כדין נתבשל בלא מליחה. ולפי"ז אנן תופסין החבל בתרי ראשין ונוהגין תרי קולי דבס"כ מקילין

בה"מ כרש"י וגם כאן מתירין ולדעת רש"י יש כאן איסור גמור. אמת שהפר"ח כ' כאן דהא דכ' הרמ"א שלא ימלח במלח שכבר מלח בו לא מטעם דפסק כחו כדרך שכתבו התוס' והרא"ש פ' כ"ה בחומץ שחלטו בו פ"א דלק' סי' ע"ז דא"כ איך כ' אח"כ וכ"ש שאסור לאכל המלח. הא אין זה כ"ש דבדין א' אפשר שיהי' מוסכם לכ"ע [ר"ל דגם הרמב"ן והר"ן יודו בפסיקת כחו אבל אין ר"ל לכ"ע ממש דלהחולקים ארש"י ס"ל דלא פסק כחו לקולא] אבל בדין הב' ודאי דהרמב"ן והר"ן יסברו דהמלח מותר דס"ל דהמלח אינו בולע הדם רק שרפו ומכלהו. אלא צ"ל הטעם דיש במלח דם מבשר ראשון ויבליע בבשר שני. ובדרך זה א"ש הוכ"ש דבשניהם חולקים הרמב"ן והר"ן דס"ל דאין בהמלח שום בלע דם עכ"ל בקיצור. ולפי"ז שפיר יוכלו ב' הדינים אלו לחול ואינו ענין לרש"י ומחלקותו. רק נאמר דלרש"י אסור למלוח בו משום פסיקת כח ולהחולקים אסור משום שיש בו בלע דם. ולהרמב"ן ור"ן אם יסברו כרש"י יסברו שאסור למלוח בו בשר אבל מותר ובאכילה ואם יסברו כהחולקים מותר בשניהם. ולפי"ז אנן דפסקינן בס"כ בה"מ כרש"י וגם מתירין כאן נסבור כהרמב"ן ור"ן דאין במלח בלע ורק בדיעבד שכבר נתבשל אבל לכתחלה חיישינן לדעת הסוברים שיש בלע במלח. ולפי"ז גם לענין איסור אכילה אם נפל במאכל אין איסור בדיעבד דלא גרע מנתבשל הבשר. ומ"ש וכ"ש לענין אכילה משום דכשאוכל המלח עצמו יוכל להרגיש טעם איסור אבל במלח בו בשר יש לומר דהוה רק כדם פליטה כמ"ש ברמ"א בס"ב לענין דם שע"פ החתיכה דלגבי אחרות הוה כדם פליטה ושייך בו ככ"פ. ורק לכתחלה אסור. ואם מלח במלח זה שניפץ מהבשר אחר ש"מ גבינה. ודאי דאסור דלענין שמנונית הבשר ודאי דבלע דרק לדם ס"ל להרבותא הנ"ל דטבעו לשרוף דם ולא לבלעו משא"כ שמנונית בישרא. וי"ל דנ"נ ובעינן ס' נגד כל המלח. וכ' בחמודי דניאל דמלח של העריג אסור למלוח בו בשר דנכבש בציר מעל"ע. ונ"ל דמשום סכנה מדגים ליתא במליחה כלק' סי' ע' ס"ו:

[כז] וכ"ש שאסור לאכל המלח. ע' בס"ק שלפ"ז. וכ' בי"א בנפל מלח למי שרי' שלא הי' במים וס' נגד הדם שבו. יניחו להתיבש המלח ואז מותר למלוח בו בשר לפלוט דם אבל ליתנו במאכל אסור וכשיש הרבה ממלח זה לא ישהנו בביתו מחשש תקלה אע"ג דבדיעבד לא יאסר [וע' בס"ק שלפ"ז] דמעט הדם יתבטל אח"כ בתבשיל [דחנ"נ לא אמרינן בבלוע] מ"מ לכתחלה יזהר עכ"ל. ואיני מבין היתירו למלוח בו בשר לקדרה כשיתיבש. דתינח לטעם שפסק כחו דכאן במי שרי' לא פסק כחו כשנתיבשו המים ממנו. אבל לטעם שכתבתי בסמוך מחשש שהמלח בלע דם ויבליע בבשר שני א"כ מכ"ש כאן שבלע דם מימי השרי' לכ"ע. ואם מטעם יובש אטו הדם נתיבש רק המים

נתיבשו. ואם מועיל יובש גם לדם א"כ גם כאן למה אסרו הרמ"א סתם הי"ל עד שיתיבש מלחלוחותו של הבשר. ועו"ק במה שהתיר התבשיל בדיעבד ע"י ס' נגד הדם דהמלח לא נ"נ ע"י בלע דמליחה. אבל למה לא נאמר דהמים נ"נ שמעורב בהם דם. ואי משום דהרמ"א בסי' צ"ב כ' דלח בלח לא נ"נ. א"כ מטעם זה יבא ההיתר למלוח בו בשר דלפי חשבון הדם יהי' בבשר ס' נגד הדם. ולמה לא התיר הרמ"א ג"כ למלוח בו ויתבטל ע"י ס' ואי משום אין מבטלין איסור א"כ למה התיר הי"א במעשה שלו:

לכן נ"ל דבדין דהרמ"א שיש ב' חששות חשש של פיסוק כח המלח דרש"י וגם חשש שהמלח בלע דם מבשר ראשון לכן כ' אסור למלוח בו. ובדין זה דהי"א שאין חשש רק בליעתו דם אבל לא פסק כחו ורק שהמים החלישו אותו מעט לזה כ' שיניח להתיבש ממים. ואסרו לממכל. וזהו גופא מחומרת נתינתו למאכל נעשה דיעבד להתירו למלוח בו בשר:

ופעם אחת אירע כך והוריתי למלוח בו חלבים ועורות. מ"ש הט"ז דבשר שור אינו מתבשל בכ"ש בלא מלח ע"ל סק"ל לענין בשר שור שנפל לחלב רותח וסלקוהו קודם שנתחמם. ובפתיחתי להלכות בב"ח הארכתי בדינים כאלו ע"ש: סעיף י:

עכו"ם משמש בבית ישראל ונתן בשר בקדרה וא"י אם הדיחם. אם יודע מנהג ישראל סומכין עליו כשהי' ישראל יו"נ או שום אדם בר דעת: הג"ה. [כח] ובחד מינייהו סגי או במסל"ת או אפי' ישראל קטן יו"נ. [כט] דמירתת הואיל ויודע מנהג ישראל וכו':

[כח] ובחד מינייהו סגי. עט"ז מעשה באשה שבשלה בשר ושכחה אם מלחה. וע"ל סי' צ"ח אם מותר ללחוך בלשונו בשר חי לידע אם נמלח ושם הארכתי. ועשו"ת פמ"א באשה ששלחה בשר לבעלה לכפר ולא כתבה אם נמלח ובישל כך. וכ' שאין להתיר בלא אומדנות המוכיחות. ובשבו"י ח"ב סי' ס"ט כ' בכה"ג לאסור עד הבירור רק דשם מיירי בשלח דורון דהסברא שלא נמלח שיהא נראה יפה [וגם בזה י"ל להיפוך] משא"כ באשה ששלחה לבעלה שהסברא שמלחתו דזהו מלאכת הנשים ושיעבודן והמורה יעיין בשכלו:

[כט] דמירתת. הט"ז בשם הדרישה דלאו דוקא יודע אלא אם ראוי לידע. והנקה"כ הקשה דהדרישה לא אמר רק שהקטן היו"נ א"צ להיות יודע ממש אבל העכו"ם השמש אם א"י מנ"ל למירתת ולפחד כיון שא"י המנהג. ולי ק' יותר דאפי' אם יודע מנהגנו להדיח אבל יכול להדיח בדרך איסור כגון לשום הבשר בכלי קודם שיתן מים ולא יעשה שטו"נ. וע"כ כיון דגם אם יעשה כן מותר לדעת רש"י רק באופן שידוע ששהא הבשר ש"מ וכיון דבה"מ פסקינן כרש"י לכן אין חוששין רק לשמא לא הדיח כלל ובעינן יודע או

מירתת. וא"כ גם קו' הנקה"כ לק"מ וה"ק שהעכו"ם א"צ לידע כל דיני ההדחה איך תהי' רק הוא בעל דעת ויודע שהבשר לא יאות לבישול ופגום הוא אם לא ידיחנו ממלח הרב. ומירתת מליתן בשר במלחו לקדרה בלא שום הדחה וליתר חששי דיני הדחה אין חוששין דבדיעבד מותר:

סעיף יא:

בשר שנתבשלה בלא מליחה צריך ס' נגד הבשר [ל] ואז מותר הכל: הגה. [לא] וי"א אותה חתיכה אפי' איכא ס' וה"נ אם לא לצורך כגון לכ"ש או אורחין. ואם [לב] נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי דינה כלא נמלחה כלל. וכן בשר ששהא ג"י בל"מ אפי' נמלחה דינה כלא נמלחה ובבישול צריך פ' כנגדה:

[ל] ואז מותר הכל. עט"ז דמה שיצא נתבטל בס' ומה שלא יצא הוה דם איברים שלא פי'. והביא קו' הב"ח על הרא"ש. והש"ך הביא קו' זאת בשם הדרישה בסי' ע"ו ותי' שם שאני צלי' שלא פירש מחיים וי"ל שלא פי' כלל ונשרף הכל. והקשה הש"ך דהרא"ש כ' להדיא דאפי' מה שפירש חותר. והרא"ש לטעמי' דמתיר גם במולח בכשא"מ מה שחוץ לציר והפ"מ והמ"א אוסרים ועחו"ד באורך. ולי"א דין קדרה ב' כראשונה. ונ"מ לדידן בה"מ או לכ"ש. ואם בישל חתיכה זאת עם עוד ב' חתיכות בטילה ברוב דחהר"ל אין כאן דאין איסורה מחמ"ע. והט"ז ס"ק ל"ה כ' דאפי' קודם בישול אם נתערבה בתרי דמותרים ר"ל כשאין לו מלח לחזור ולמלוח כולם או שירא שהשנים יפגמו מרוב מלחם. ומה"ט גם משום דשיל"מ אין כאן. גם כ"ז שלא פירש הכל מותר וכשיבשלם ביחד יתבטל איסור דרבנן דדם שבשלו. והש"ך כ' דה"ה אם רק שמוהו בכ"ר רותח מותר. והש"ד בשם המנח"י כ' דבעי שיתחמם גוף החתיכה ויהי' יס"ב וסתר דבריו ונ"מ בבשר ששמוהו ביורה רותחת חלב וסלקו הבשר קודם שנתחמם שיהי' יס"ב דמותר בהנאה ובפרט בבשר שור. ומסתמא אין מלח הרבה בחלב דא"כ היתה פגום וע"ל סוס"ק כ"ז. והחלב אסורה בהנאה דלחלוחית הבשר נתבשל בה. וצ"ע אם נאמר דין דתתאה גבר גם לאיסור הנאה דבב"ח. וא"כ לא נאסרת גם. החלב בהנאה כ"ז שלא נתחמם הבשר ובסי' צ"א סק"ד כתבתי מזה ואכ"מ:

ודע דגם אם נידח הדחה א' הדין כן רק שנצטרך גם ס' נגד דם שע"פ. ועט"ז ס"ק כ"ח בתרנגולת חלולה שיש חשש שהדם שבתוכה פירש ממקל"מ ויהי' אסור אפי' בה"מ. והנקה"כ מתיר כשנוטלו ממנה הב"מ והריאה אבל לגופי הדפנות לא נחוש דאם נפרש מהדופן נחלק לכל הקדרה ולא נדחק לדופן השני. כ' הבל"י אם נשפך וא"י אם הי' ס' יש להתיר אם יש עוד צד להקל:

[לא] אותה החתיכה. כ' המפורשים משום דנתבשלה בדמה וגורם שהדם פירש בה ממקל"מ. והמחבר מיקל וס"ל דמה שנפרש נחלק ומה שלא נפרש לא יצא לחוץ כלל (עקו"א ה'):

ונסתפקתי אם לא מלח מעוף רק צלע אחת ועדיין צלע שני דבוקה בה ונתבשלה כך אם נצריך ס' נגד כולה. ולכאורה למ"ש הט"ז בס"ק כ"ח בתי' ב' משום א"ד. ודאי דכאן כל העוף חשוב א"ד ונצריך ס' נגד כולה. ואפי' לטעם פי' ממקל"מ יש חשש שפירש מצלע זאת לצלע ב' ויצטרך ס' נגד כולה. ואח"כ יהי' כל העוף אסור. מיהו י"ל כיון דדין חנ"נ ליכא כאן לכ"ע משום דקודם בישול לא הי' בו שום איסור. וגם כשנתבשל אלו היינו יודעים כמה דמא נפק מיני' לא הי' צריך ס' נגד הבשר. והראב"ד כ' באמת כן שיקח חתיכה כזאת וימלחנו ע"ג כ"מ ונראה תחתי' כמה נפק. רק דאנן צא סמכינן בזה ומשערין בכולו. אבל כאן דידעינן בבירור דלא נפק דם רק מצלע אחת פשיטא דא"צ ס' רק נגד החלק שלא נמלח. וגם לענין איסור החתיכה אם נכיר החלק שלא נמלחה יחתכנה. והפ"מ ס"ק ט"ו יעץ גם קודם הבישול לקצץ צד שלא נמלח ולמלחו. ורק חשש שמא יהי' קצת מהחלק שנמלח קודם ותיאסר אם יהי' חלק זה למטה. וכאן ליכא חשש זה. ואם אינו מכיר החלקים. לא מבעיא אם מכיר ויודע שהצלע שנמלחה היתה גדולה מעט יותר דהכל מותר דרוב משהו סגי אלא אפי' א"י הכל מותר כמ"ש הש"ך בסי' ס"ו להתיר ביצת דם חד בחד משום דא"א לצמצם ואולי הביצה האסורה היתה קטנה מעט ונתבטלה. ואמרינן ממ"נ על כל אל אם היא דהיתירא הרי טוב ואם היא דאיסורא שמא חברתה ב ב גדולה ממנה ונתבטלה ואין כאן איסור. ושם מקיל משום דהיא ספק איסור וכאן עיקר הדין משום חומרא. ודם שבשלו דרבנן. ובפתיחה לתערובות בפלפול הרשב"א עם החכם השואל יבואר בדברינו ואכ"מ: הפ"מ מ"ז ס"ק כ"ט מביא ד' הפר"ח אות מ"ב דהחתיכה מצרפת לס'. והפ"מ כ' דמדקדוק לשון המחבר דכ' ס' כנגדה משמע בלא היא. וי"ל דדמי לכחל בסי' צ' דמצרפת לס' דגם שם סברתו כך דכ"ז שלא נפרש החלב אין איסור ומה שנפרש יצא לחוץ ע"ש כן נ"ל:

וכ' עוד למה דקי"ל איסורין מבטלין זא"ז אם נפל כזית כבד חי וזית חלב לא יסייע אחד לבטל חבירו דהכבד פולטת ואינה בולעת וליכא ס' נגד החלב. משמע אבל איסור דם בטל. דהחלב מסייע לבטל. אבל נ"ל להיפוך דגם בחלב יש דם דמחזיקין דם בחלב ונמצא ב' זיתי דם. ולפי"ז גם אם נפל בשר שלא נמלח עם זית חלב דאסור מחמת ב' זיתי דם דבשניהם יש דם. רק למאי דקי"ל דם שבשלו לאו דאוריתא יש להקל בנשפך. אבל משום חלב ליכא בבשר עם חלב בנשפך דאיסורין מבטלין זא"ז. ולענין דין דלעיל דמצרפין

גם החתיכה ורצה חכם א' לומר דאם יש שם בקדרה כבד דלא מצרפת דפולטת ואינה בולעת אבל זה אינו דאם הכבד צלוי' מכבר אז שפיר בולעת דכבר פלטה ויצאה מטבע פליטה ובאת לטבע בליעה. ואם לא נצלה א"כ צריכין ס' נגדה. ואז שפיר נצרף אותה דהכי אמרינן נ"ט חלקים פירש ממנה וחלק א' נשאר בה ואין חילוק בין כבד לשאר בשר. והיא אסורה דכן קי"ל בסי' ע"ג ע"ש בט"ז סק"ח:

קו"א לחידוד סקל"א. (ה) בחידוד סקל"א כתבתי אודות תרנגולת שנמלח ממנה צלע אחת ונתבשלה כולה דא"צ ס' רק נגד החצי שלא נמלחה. עכשיו במהדורא אביא ראי' לזה דהש"ך בסי' ע"ה סק"ח התיר בב"מ שבשלה בל"מ שדי בס' נגד השומן שעליהם ואז גם הב"מ מותרין דאין מחזיקין דם באופן רק בשומנן עכ"ל הרי דלא חש משום פירש ממקל"מ דאין הדם נדחק למקום שאינו שם בטבע דרק בבשר שמוחזק בדם י"ל דהדם כשנדחק דוחק עצמו למקומות אלו עד שלא בא לקדרה אבל בב"מ שאינו מקום דם גם בשעת דחיקה לא נדחק לשם רק הולך לתוך התבשיל כולו ביושר וסברת אין דם מפעפע למעלה הוא בסברא כזאת דהדחק מורידו ולא מעלהו. ולפי"ז גם בנדון דידן החצי שכבר נמלחה ונתרוקנה מדם שוב לא יתדחק הדם לשם מעצמו. וא"ל דשאני חלחולת שמעולם לא החזיקה דם בטבעה אבל כאן הבשר הוחזק בטבעו עם דם ורק שנתרוקן. מ"מ לא גרע מדם אין מפעפע למעלה אף בבשר שמוחזק בדם ועוד הא אנן מניחין חתיכות ומולחין זו אחר זו כלק' סי' ע' אף שאחת כלה זמן פליטתה קודם ול"ח שתבלע מחברתה. וע"כ דכשנתרוקן מהדם שוב אין הדם חוזר לאותו מקום מעצמו. ורק דמ"ש הש"ך שם עוד סניף משום דגם השומן לא מוחזק כ"כ בדם דמשמע לכאור' דאלו בבשר כה"ג הי' חשש גם על חציו שנמלח ונתרוקן. א"א לדייק כן ורק לרווחא דמילתא אמר דהא הש"ך עצמו כאן ס"ק מ"ו כ' דא"א חנ"נ וא"ד וע"כ דלא חיישינן שהדם יחזור למקום שנתרוקן דזה טעם דבוק דאמרינן דממהר לבלוע ובדם לא אמרינן כן כמ"ש. שוב ראיתי בסי' כ"ב לענין הורידין כ' בסק"ח דא"א בגידי שבצואר חנ"נ כמו בלב שנתבשל בלא קריעה דהורידין אי"ל דם עצמו בטבע רק מה שכנוס בהם אבל הלב י"ל דם טבעי ג"כ וכשבשלו יוצא דם הכנוס דרך דופנותיו ובולעים משא"כ כאן דהכל מגולה לקדרה:

סעיף יב:

בשר ששהא ג"י בל"מ [לג] נתיבש דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה. [לד] ואין לאכלו מבושל רק צלי. ואחר שצלאו לא יבשלו ואם בשלו מותר. ואין לשהותו ג"י בר"מ דחיישינן שמא יבשלנו:

[לג] נתיבש. הט"ז בס"ק ל"ב כ' בזה ג' דינים בשם רש"ל. א' אם מלח בשר ששהא בכ"מ ש"מ והדחוהו ושמוהו בכשא"מ. ושם מלחוהו ולא שהא שם ש"כ. ולכאור' החשש שמא במליחה ראשונה לא פלט כ"ד רק תפליט מעט מעט. והשיב ממ"נ אם לא יצא במליחה א' שוב גם עכשיו לא תפלוט. ואם יצא אז יצא הכל. ול"ד למ"ש במידי דבעי ליבון ועביד הגעלה דהכלי אסורה דפולט מעט מעט. וכ' הט"ז טעם החילוק דכאן הקושי מעכבו מלצאת ושייך שפיר הממ"נ הנ"ל אבל שם לא תלוי בקושי רק שהבליעה חזקה ולא תצא כולה בהגעלה דלכן הצריכו ליבון לכן אמרינן דגם הגעלה הוציאה מעט [ולעיל ס"ק י"ב הבאתי מכאן לדין דהפ"מ שם] והנקה"כ דחה דברי הט"ז. ונ"ל ראי' לדברי הנקה"כ דגם בבשר ששהא יש חשש יציאה מעט מעט כמו בהגעלה. מדאסרו כאן לבשל אחר הצלי' אף שהאש התיר הבשר באכילה. ומה יזיק הבישול אח"כ וע"כ דתלינן אף שאין קושי נגד אש אבל חיישינן שמא נשאר מעט דם ויצא בבישול ולא אמרינן הממ"נ הנ"ל וע"כ דיכול לצאת מעט מעט. והדברים ק"ו. ומה בבישול הקל נגד הצלי ואפ"ה חששו שמא נשאר דם בצלי ויצא בבישול מכ"ש שנחוש למליחה ב' נגד מליחה א'. והא דבישול אחר מליחה אסרו גם בדיעבד ובישול אחר צלי מותר בדיעבד הוא משום דעכ"פ הצלי עדיף בה מהמליחה דאין קושי נגד אש לכן החשש קטן. אבל עכ"פ מדאסרו הבישול אחר הצלי ש"מ דלא שייך הממ"נ ויש חשש פליט' מעט מעט. וא"כ שפיר אסר הנקה"כ במליחה ב' בכשא"מ. וגם הט"ז עצמו הביא אח"כ בשם הר' עוזר שאם מלחוהו וגם צלוהו שמותר לבישול אח"כ וע"כ דגם המליחה פועלת מעט רק לא כבשאר בשר דאל"כ מה בצע במליחתו זאת ודומה ממש להגעלה שכנגד ליבון. וכ"ז כשעשו בהכלי שא"מ מליחה חדשה והמליחה ראשונה נידח אבל אם נעשה בה מעשה דרש"י שנתנו בכלי בלא הדחה. בזה שפיר שייך הממ"נ של הרש"ל לומר אם פלטה במליחה שהי' בכ"מ פשיטא דמותר דגם בשאר בשר מתירין בה"מ כשהפליטה חזקה מכ"ש כאן דמותר בלא ה"מ ונאמר אם המלח לא פלט בה בכל שעת מליחה איך יפלוט בה עכשיו האם נתחזק עכשיו כח המלח יותר. ושפיר י"ל אם פלטה תו לא תפליט כרש"י וגם אנן פסקינן בה"מ כן. ואם לא פלטה גם עכשיו לא תפלוט. מיהו י"ל להיפוך דוקא בבשר שהפליטה חזקה אמרינן כבר פסק כח המלח דזהו דעת רש"י אבל כאן נאמר דלא פלט ולא פסק כחו דז"א דאם לא פלט איך יפלוט עכשיו. ואם פלט הא נפסק כחו דלענין נפסק כחו לא שייך לחצאין אלא או פלט ונפסק או לא פלט. מיהו גם בזה י"ל דפולט מעט מעט ואסור וצ"ע: דין ב' שם. במלח ביחד בשר ששהא עם בשר שלא שהא שהבשר שלא שהא מותר בבישול. והבשר ששהא אסור אפי' לצלי דאמרינן דלא די שלא פלטה אלא שבלעה

מחברתה. ולא אמרינן כך"פ. וכ' הט"ז שמורה אחד התיר מטעם כך"פ. וטעה דזה דומה ממש לבשר שפלט כ"ד וצירו שנמלח עם בשר להוציא דם דאסור לק' בסי' ע' משום דכל דאי"ל דם של עצמו לפלוט ל"א כך"פ וה"נ כן. עכ"ל. וגם בזה השיג הנקה"כ מטעם הנ"ל דהמלח פולט מעט וממילא אינו מבליע ושייך כך"פ. והפ"מ כ' שלא להקל נגד הט"ז. ולולא שקטנם עבה ממתני הייתי אומר דהדין עם הנקה"כ. דזה ידוע דבזמן פליטת דם אז הפליטה יותר בשפע מפליטת ציר שיורד אח"כ. דמה"ט אמרינן בציר דהדחה סותמת נקביו ולא בדם ע' רמ"א סי"ע ס"ו. וגם המשך פליטת דם נגמרת בשעה ולעת הצורך בשליש שעה חסר ב' מינוטן. ופליטת ציר עד יב"ש או מעל"ע. והכל משום דירידת הציר היא מועטת ולא שוטפת בחוזק וגם כפי הנראה יש דם יותר מציר. ואפ"ה הדם נפלט בזמן קטן. והשתא אם בפליטת ציר אמרינן כך"פ כ"ז שלא נגמרה זמנה יב"ש או מעל"ע מכ"ש שנאמר כך"פ בדבר שלא נפלט כל דמה. דהגאונים לא חדשו גזרתם רק דהמלח לא מכשירו אבל עכ"פ אין פליטת דמה קטנה יותר מפליטת ציר בשאר בשר ומכ"ש למ"ש בתחלה דכשמלח וגם צלה מותר בבישול. וע"כ דנשאר פליטה בה אחר המליחה ושפיר י"ל כך"פ ומותרת לצלי דלא גרע מלא נמלחה כלל:

דין ג' שם. במלח בשר ששהא בכשא"מ עם בשר שכבר נמלח ופלטה דמה והודח. דע"י הבשר ששהא שנאסר בכשא"מ נאסר גם הבשר הנכשר. דחיישינן שבלעה דם איסור מהבשר ששהא. וע"ז הקשה המנ"י ממ"נ (ע' קו"א אות ו'). אם נסתמין נקבי הפליטה בהדחה ב' א"כ הי' נאסר גם אם הי' המעשה בכ"מ דלא שייך בה ההיתר דכך"פ. ואם לא נסתמין א"כ גם בכשא"מ יש תקנה לחזור ולמלחה בכ"מ. וירצה בזה דכיון דבאמת קי"ל בה"מ דלא נסתמין א"כ אין חילוק בין בלעה בכ"מ או בכשא"מ. דדם של אחרת אינו חשיב כדם בעין רק כד"פ כמבואר ברמ"א ס"ב ובד"פ שייך כך"פ. וא"ל דכיון דבלעה בכשא"מ הוה כפירש ממקל"מ ונאסר דרק ביש בה דם של עצמו אמרינן הדם נתעורר לצאת והמקום דחוק ונפרש בתוכו ממקל"מ קודם שיצא אבל בדם של אחר למה נאמר שנדחק ונכנס לזה מחבירו. וע"כ דאם נכנס יצא. ונ"ל דמה"ט לא כ' הט"ז כאן שהבשר ששהא נאסר גם לצלי דזה פשיטא מדין הקודם דנאסר הבשר ששהא לצלי אף שנמלחו בכ"מ מכ"ש כאן שנמלח בכשא"מ ולכן כ' המעשה בכשא"מ אבל אם הי' המעשה בכ"מ הי' הבשר ששהא מותר לצלי אבל העיקר חסר מן הספר וגם באמת שייך היתר דכך"פ כמ"ש המנ"י וע' בדברינו לעיל סקי"ב:

עוד הביא בשם הר' עוזר [הבאתיו בסמוך] דאם מלחו וגם צלהו דמותר אח"כ לבשלו. וכ' המ"ז בשם הכנה"ג דבע"ש ודחיקא מילתא לצלותו או בע"פ שאין אוכלין צלי יעשה כן

שימלחנו ויצלנו מעט ויבשלו אח"כ. וכבד ששהא ג"י ג"כ אסורה אחר הצלי לבישול. וכן שומן ששהא אסורה בבישול וע' י"א הרבה דינים בזה. וכ' בס' חד"נ דכבד וכחל דבלא"ה צולים אותן מותר לכתחלה לשהותם ג"י. ואי מחשש שמא יבשלם אחר צלי כיון דשרי בדיעבד אין לגזור לכתחלה. ואם אפשר לו בשומן למלחו ולצלותו מעט ולבשלו ש"ד. והי"א מתיר לבשלו במים שיש בהן ס' נגד השומן. וישפוך המים. וצע"ק דשמא ע"י הרתיחה יתמעט המים והשומן לא יתמעט דכן טבעם. וי"ל דשומן אין מוחזק כ"כ בדם לא חיישינן יותר:

קו"א אות ו. בס"ק ל"ג הבאתי בחידודי קו' המנ"י על הט"ז במלח בשר ששהא עם בשר שלא שהא והוכשר כדינו ומלחם עכשיו ביחד בכשא"מ ששניהם אסורים. והקשה המנ"י ממ"נ אם הדחה סתמה נ"פ א"כ גם בכ"מ אסורה דתו לא אמרינן כב"פ. ואם לא נסתמו נ"פ נימא כב"פ ומותרת גם בכשא"מ ע"י מליחה חדשה בכ"מ. ופלפלתי שם בזה. וראיתי בחו"ד ס"ק י"ח וז"ל למ"ש הט"ז דאין הדחה סותמת נ"פ לק' סי' ע' ואפ"ה אוסר כאן בכשא"מ. וע"כ דעתו דכל שנעשה בכשא"מ יש חשש פי' ממקל"מ. וכל שפי' ממקל"מ לא מהני מליחה וצלי' ואפי' אם הי"ל עוד דם של עצמה אפ"ה ל"א איידי מכ"ש כאן דבלעה דם אחרת בכשא"מ דלא יהני לה מליחה חדשה כיון שבלעה ע"י מלח וכשהמלח עושה פעולת בליעה במקום פעולת פליטה ל"א איידי עמ"ש בריש הסי' [הבאתי דבריו בפתיחה באורך וכ"פ בפנים בסי' זה]. ולפי"ז אם הי' הבשר כשר מונח למעלה שאינו נוגע בשולי הכלי [ר"ל בציר] דאינו דחוק לפלוט כמ"ש בסי"ח מותר עכ"ל. הנה שקיל וטרי בדין איידי ומשמע דר"ל אם הבשר מונח למעלה הי' מותר בלא מליחה אחרת. ואיני מבין דרכו בקודש כאן. א' מאי איידי שייך כאן בכשא"מ אטו אנן חושבין הפליטה דכשא"מ לפליטה שנאמר איידי ואפי' הבשר המונח למעלה מהציר. והש"ך בס"ק ע"ד לא הקשה מטעם איידי רק מקשה בפשיטות למה אסרינן מטעם דפירש ממקל"מ שמא גם הדם הזה שפי' ממקל"מ יוצא ע"י מליחה אח"כ כמו בשובר מפרקתה דאסרו במליחה מטעם דהדם נתעורר לצאת והשבר עכבו ואפ"ה מותרת לצלי וגם למליחה ע"ש שתי' דהכא גרע אבל המו"מ קאי בדרך בכ"פ ולא בדרך איידי וקו' המנ"י בדרך בכ"פ ושפיר הקשה ממ"נ דאם לא נסתמן והציר יורד נאמר איידי ולא יבלע כלל מחברת' והמלח לא יעשה בה פעולת בליעה כלל. ולא דמי למ"ש החו"ד בריש הסי' דכשהמלח בא במקום שהדם הקדימו אז מהפך טבעו מפליטה לבליעה דזה סברא אמתית אבל כאן דהמלח בא על חתיכה נקיה משום דם רק שיש חשש מדם פליטה של חברתה מנ"ל שהמלח יוליך דם של חברתה לזאת ושתעשה בה פעולת בליעה הא גם בחברתה עצמה לא עשתה

פעולת בליעה כלל דאל"כ אסרו מליחת כשא"מ מטעם פי' ממקל"מ ולא אמרינן מטעם דבכשא"מ המלח עושה בלע ורק חששו לפירש ממקל"מ בהחתיכה עצמה ואיך נאמר שבחברתה תעשה המלח בלע. בפרט כשפולטת ציר שיש לומר איידי והמלח לא יפעול בה כלום. ומ"ש מכ"ש בדם של אחרת שנבלע בה בכשא"מ ששוב לא יצא ע"י צלי' האי ק"ו פריכא דאדרב' דם של אחרת קיל מדם של עצמה כמ"ש הרמ"א בס"ב דדם בעין של זאת לא מזיק להאחרות שלא נאמר גם בהם איידי וככ"פ דלגבי אחרות נחשב כדם פליטה וכ' הט"ז שם הטעם דדם בעין של זאת קודם בואה לאחרות נעשית צלולה ואמרינן בהם משרק וככ"פ עש"ך אות ט"ז. וא"כ גם כאן נימא דלזאת שנמלחה בפעם ראשון תאסר בכשא"מ אבל לחברתה שכבר נכשרה מדמה ונוחה לפלוט ציר בלא עיכוב לא תבלע כלל ע"י איידי ואת"ל שבלעה קצת אבל אין הבליעה דוחקת כ"כ שנאמר בה פי' ממקל"מ ושפיר נאמר בה ככ"פ כמו שאמרינן באחרות שנמלחו עם אותה שנמלח' בדם בעין שעליה בס"ב. וגם מנ"ל דאותה ששהתה פלטה כלל דילמא הדם שבה פירשה בתוכה ממקל"מ ולא פלטה ומכ"ש שחברתה לא בלעה ממנה ומנ"ל לחלק בין חומרות הדינים דלהאוסרים במלח בלא הדחה א' הדין חמור כמו במלח בכשא"מ דבשניהם לא עשה כתיקון חז"ל ובשניהם יש חומרת מבליע ולא מפליט. ואדרבא שם המלח מבליע כמ"ש החו"ד שם וכאן לא אמרו המלח מבליע בכשא"מ רק אמרו הדמים עצמם דוחקין זא"ז משום שאין להם מקום פנוי לזוב ומסבבים בפנים ממקל"מ. ואם שם אמרו שאין חשש מאחת לחברתה מכ"ש שלא נחוש כאן מאחת לחברתה. ומכ"ש שהבשר ששהא אינה נוחה ליפלט כ"כ. ואדרב' לפי דרך הט"ז יותר הי' מקום לאסור בחתיכה שלא שהתה שמלחה בכשא"מ עם חתיכה שהוכשרה מדמה דאז הי' חשש פליטתה ישל זאת יותר מחשש פליטה של שהתה דאין המליחה מפלטת ממנה לסברת חומרת הגאונים וחומרתה קולא לחברתה. סוף דבר מ"ש בחידוד בס"ק ל"ג הוא הנכון ואין די בפלפול החו"ד להציל את אדוננו הט"ז מקו' המנ"י:

העולה מזה דאם מלח אוזא מוכשרת עם שאינה מוכשרת במליחת שניהם בכשא"מ בין שהאינה מוכשרת שהתה ג"י בין לא שהתה אין לאסור את המוכשרת אם אינה מונחת בתוך הציר דליכא בה חשש פי' ממקל"מ ואם היתה כבר מודחת מותרת ממ"נ כקו' המנ"י דבה"מ אמרינן אין הדחה סותמת. וכיון דמה שחוץ לציר גם במלחה להוציא דמה אינה לכ"ע כמבואר בסי"ח וכאן שכבר הוכשרה אין חשש של פי' ממקל"מ דחברתה אוסרתה ועכ"פ יועיל לה מליחה חדשה בכ"מ. ורק אם מונחת בציר נאסרת בש"כ כמבואר בסי' ע' סעי' ו' וע' ש"ך שם ס"ק ל"ו בשני התירוצים שם ואין כאן מקומו כי

לענ"ד אין חילוק בדין דהט"ז בין אם האחרת שהתה ג"י או לא דהנמלחה לדם ודאי דאסורה בכ"ע:

[לד] ואין לאכלו מבושל וכו'. וכ' הש"ך דלא מהני ליתנו בפושרים ולומר דעי"ז יתרכך ויתעורר הדם לצאת. ואם מלח וגם צלה מותר לבשלו אח"כ. ויש להסתפק אם גזרו הגאונים גם בדבר שא"א בצלי כגון בשומן. והש"ד ס"ק נ"א מביא ד' הבל"י שהביא דברי הש"י דשומן. אוז רכיך ומותרת למליח' כמו בלא הודח בראשונה שמותר בשומן אם אין עליו בשר כלל כגון הנפרד מהדקין. והפ"מ החמיר בשהא ג"י וחילק בין דין של לא הודח לכאן וצ"ע בפנים. עוד שם דאין תקנה ליטול שומן מס' אוזות ולהתיכם יחד אחר המליחה. והכונה משום מבטל איסור לכתחלה ויש לומר בזה דעדיין הכל היתר דשרי באומצא בעודו חי כבסי' ק"ט ביבש שנתערבו חד בתרי ורוצה לבשל שמותר להוסיף עד ס' משום דקודם הבישול מותר דשאני התם דקודם שמבשלו מותר לכ"ע עכ"פ לאכלו אחד א'. ולהרא"ש מותר לאכלם ביחד ג"כ. וממילא גם כשרוצה לבשל כל חתיכה בפ"ע ש"ד. ורק כשרוצה לבשלם ביחד א"א בלא ס' ממילא כשמבשלם ביורה גדולה שיש ס' אין נראה כמבטל כלל כיון שיש תקנה גם לבישול בלא ס' ומכ"ש לאכלם כך אבל כאן דעיקר תקנת המליחה היא לקדרה וכיון דא"א בלא ס' הוה כמבטל זת"ד וע"ל סעי' י"ד ובחידודנו ס"ק ל"ז דאם מעצמן נתערבו ברוב בשוגג שפיר יכול עכשיו לבשל כל אחת בלא ס' ולט"ז שם א"צ ס' ומותרים בבישול. וא"כ פשיטא שיכול לבשלם עם ס' אוזות. ואפי' בבשר כה"ג ומכ"ש בשומן דא"א בצלי ולק' בס"ק ל"ח בספק אם עברו ג"י שלימים. והחו"ד מתיר בשומן לבשלו במים שיש ס' נגד השומן וישפוך המים דודאי אין רצונו בהיתר המים רק בשומן והשומן עדיין מותר באומצא. וכשיתבשל יהי' ס' והמים אין רצונו בהם אבל להרבות שומן עד ס' אסור לכתחלה וע' בפתיחת הפ"מ בד"ה ויש לחקור ובדברינו שם:

הי"א רשם הרבה דינים בדיני בשר ששהא. אם מלח שומן וצלאו כחצי צליתו ע"ג טס מלובן כתולדות אש יכול אח"כ לגמור התכתו בתערובות חד בתרי. גם התיר לצלות בשר ע"ג תנור גרוף אף שאינו מדרון רק ישר אם המקום מלובן וראוי לצלות בחומו וע' ה"ג ח"ש חילוקים בזה. ואם אין המקום חם כ"כ והבשר לא נצלה רק נתחמם כגון ע"ג תנור בית החורף והבשר יס"ב יחתוך כל המקום שנתחמם והשאר מותר. והחתיכה שחתך ימהר להשלים צליתה באש ומותר ואם לא חתכה ובשלה כך ע"י מליחה די בס' בין הכל נגד החלק שנאסר בחימום וא"א איסור דבוק בזה. ובהפסד קצת די שיחתוך אותו החלק אחר הבישול עם כ"נ למעלה ומותר:

סעיף יג:
ואם שרו אותו במים תוך הג' ימים [לה] יוכל להשהותו עוד ג' ימים אחרים [לו] פחות חצי שעה:
[לה] ולשוהותו. עט"ז דבעינן שהי' קצת שעה [ר"ל ח"ש] ולא בהדחה בעלמא ולדברי הש"ך לעיל סק"ה דבדיעבד שכבר נתבשל די בהדחה בעלמא ומכ"ש כאן דכבר הי' להבשר הדחה טובה כשמלחו אחר ג"י רק עכשיו לצאת מחשש קושי של ג"י דודאי די בהדחה טובה בלא שריה וצ"ע ורק להצדיק מנהג הטבחים קצת באתי. ואם נקרו הבשר מחוטי דם תוך ג"י די בהדחה בעלמא שאין שם דם במין כ"כ רק המובלע בבשר. וכ"ז רק להציל מחשש שהיה ג"י אבל למליחה לקדרה בכל ענין בעי הדחה טובה אם אינו מולחו תיכף אחר הדחה זאת ובפרט שרוצה לשהותו עוד ג"י פחות ח"ש. ורק כשרוצה למלחו תיכף אחר הדחה זאת של קודם כלות הג"י חוזר הדין כדעת הש"ך סק"ה וסקי"ג. ועש"ך ס"ק כ"ה. דלכתחלה ינקר גם מחוטי חלב תוך ג"י ובדיעבד אם נקרו אחר ג"י מותר כשהודח חצי שעה קודם כלות הג"י ולא מלחו עד אחר הניקור אף שהיה הניקור אחר ג"י ובודאי אם מלחו קודם ניקור דינו כמולח בשר עם חוטי חלב דבסי' ס"ב ע"ש:
[לו] פחות ח"ש. שזהו שיעור שריה דהדחה ראשונה והש"ך כ' דדי בפחות מעט ממשך ג"י והש"ד הקשה דבאמת לטעם ריכוך בעינן ח"ש. וא"כ כאן דהחשש קושי הדם ולא נתרכך. וכשיכלה הח"ש של השריה כבר עברו ג"י ונתקשה ולא נתרכך. והגאון א"ב תי' כיון שהתחילה פעולת הריכוך מעט קודם כלות הג"י שוב לא נתקשה. ויגמור הריכוך אח"כ כיון שמונח במים וכו' ע"ש. ולפי"ז עכ"פ ישרהו ח"ש בשלימות ולא די בהדחה מועטת כשרוצה למלוח אמנם נ"ל דהש"ך לשיטתי' דדי בדיעבד בהדחה מועטת ולא חיישינן לטעם ריכוך ואם הבשר קרוש בחורף אין השריה מועלת כ"ז שלא הוחם ונתפשר. וכן במי פירות לא מהני בהיתר שהיה ג"י. וכ' האגור בחידותיו שמותר לבשל בשר ששהא ג"י בחמי טברי' [עקו"א סק"ז] ועפ"ת אם חל יום ג' בשבת אין לשרותו ע"י עכו"ם רק מותר להדיח ידיו עליו. ובשומן מותר ע"י עכו"ם. וביו"ט כשאינו רוצה לאכלו היום שרי ע"י עכו"ם:

סעיף יד:
בשר ששהא ג"י בל"מ ונתערבה באחרות בטילה ברוב [לז] ואפי' הי' חהר"ל (עקו"א סק"ח) וכן והדין [לח] בנתבשל בלא מליחה ונתערבה באחרות: [לז] ואפי' הי' חהר"ל. הטעם דאין איסורה מחמת עצמה רק מחמת דם הבלוע בה והדם אינו ר"ל. וכ' הט"ז ואינו כדין דשיל"מ בצלי דלצלי לא נאסר מעולם. ולהש"ך ס"ק כ"א דצלי נגד בישול חשיב

הפסד בלא"ה אין זה דשיל"מ דכל שבדרך ההיתר יש הפסד אין דנין חומרת דשיל"מ. ובשומן לכ"ע הוה הפסד גמור לצלי ועס"י ק"ב גם בדבר שצריך הוצאות להיתירו דאין בו דין דשיל"מ. וגדולה מזו י"ל דאפי' חתיכה שלא נמלחה כלל ונתערבה בין חתיכות שכבר נמלחו דא"צ לחזור ולמלוח כולם מספק דנתבטל ברוב ודשיל"מ אין כאן דצריך הוצאות והש"ך בס"ק נ"ז מצריך ס' בבישול כשנתערבה באחרות המלוחים. מיהו נ"ל דיכול לכתחלה לבשלם עם ס' כמו שהארכתי בס"ק ל"ד ומכ"ש בדין הט"ז כשעדיין מונחים חיים. ובודאי אם רוצה להחמיר לעצמו ולחזור ולמלוח כולם צריך למלוח כל א' בפ"ע דאם ימלחם ביחד יבא לחשש מולח בשר שלא נמלח עם בשר שנמלח והודח בסי' ע' ס"ו. והמחבר כאן כתב דבטילה ברוב משמע דמותר למלחן כולם ביחד אח"כ אם לא בשלם. ואולי כיון דנתבטלה ברוב מתיר בלא מליחה כלל דאלו ע"י מליחה קשה ממ"נ אם מולח כל חתיכה בפ"ע פשיטא ואם מלחם ביחד א"כ יצא מחשש קטן ועושה בידיו חשש גדול של מולח בשר שלא נמלח עם בשר שנכשר כבר. אמנם אם הנמלחים לא הודחו עדיין הדחה אחרונה יותר טוב לחזור ולמלחם מחדש אם לא נשתהא הרבה ביניהם כחומרת הש"ך בסי' ע' ס"ו וע' בדברינו שם. וכ"ז כשאותה חתיכה שאינה מלוחה היתה מודחת הדחה ראשונה אבל כשהיתה לא הודחה או אם נזכר קודם ששהו המלוחים שיעור מיל ידיח כולם ויחזור וימלחם. ואם אחר שיעור מיל נסמוך אהט"ז שהתיר כולם אפי' בלא מליחה חדשה ובפרט בלא הדחה חדשה. וכן אם מלח בשר בתחלה ובתוכם מלח אחת שהית' לא הודחה להט"ז ודאי דמותרים כולם ולהש"ך צ"ע אם מחויב עכ"פ קודם כלות שיעור מיל להדיחם ולחזור ולמלחם:

והנה במעשה שהביא הט"ז בס"ק ל"ג במלח בשר ששהא ג"י עם בשר שלא שהא. שאוסר הבשר ששהא אפי' לצלי דל"א ככ"פ ע"ש והיינו במכירו אבל אם נתערב ברוב מותר הכל להט"ז כאן. ולהש"ך כאן דמצריך למלחם או שיבשלם ע"י ס' מותר בדין דשם דכולם נמלחו רק אחת היתה ששהא דהש"ך בנקה"כ שם פליג אט"ז שם והתיר אפי' בניכר מטעם ככ"פ. ומכ"ש בנתערב. והכרו"פ והחו"ד מתירים כאן בבישול בלא ס'. ומשמע גם בלא מליחה חדשה כפשטא דרמ"א כאן מדלא כ' שימלחם אחד אחד:

קו"א אות ז'. ושייך לחידודי ס"ק ל"ו בהיתר בשר ששהא לבשל בחמי טבריה. כ' המהרש"ק שיהי' במקום הנהר ס' דאפי' להאוסרים חתיכה שלא נמלחה בבישול בס' היינו בבישול קדרה דעכ"פ החתיכה ממהרת לבלוע הדם שבה קודם לאחרות. וזה לא שייך בנהר דהמים רודפים והולכים. וכ' דלפי"ז יוכל להגעיל כלי חמוצה שבלעה ע"י עירוי כקערות שיניחם תחת ברזא שמקלחת מים רותחים והולכין לאיבוד ואפי' אחר שש

שעות דבזה ליכא חשש שהכלים יבלעו גיעולם ממים שנגעלים בהם כיון שהמים רודפין והולכין. וגם התיר לבשל בשר שלא נמלח תחת ברזא ממים רותחין אלו עכ"ל. וקצת צ"ע דאין זה דומה לנהר טבריא דתיכף כשמניח שם הבשר יש ס' משא"כ בברזא דבתחלת קילוחו נתחמם הבשר ואין ס' רק ע"י עיראות הרבה בצירוף. ויש חשש שנתעורר הדם בקילוחים הראשונים ופי' ממקום למקום ולא הי' עדיין ס' ונאסר. וזה דומה למבשלו במים מועטין ונתרבה אח"כ דפשיטא דאין מועיל. ושאני היתרו להגעיל תחת ברזא זאת דאותו החשש שהכלי תבלע ממי הגעלה אינה אלא בסוף אחר שתפליט דכ"ז שפולטת אינה בולעת [עתו"ס חולין שם] ואז כבר יש ס' והמים רודפין והולכין ונאבדו משא"כ בבשר שהחשש תיכף בחימום ראשון שנתעורר הדם ופירשו ממקל"מ ואז עדיין לא הי' ס' וצ"ע ודי בהערה זאת כי איני פוסק ובפרט לחלוק על ארי החי:

קו"א סק"ח. בסעי' י"ד אפי' היתה חהר"ל. ז"ל המ"ז ס"ק ל"ה שאלה חתיכת בשר שנפלה על גבינה חמה להמחבר דאין גבינה אוסרת רק כ"ק מחמת כחישותה [לשיטת המחבר בסי' ק"ה] או לדידן בהחם למעלה והצונן למטה דאז אין אוסרת רק כ"ק של אדמיקר ונתערבה חתיכה זאת עם קליפת איסור שבה עם אחרות מהו:

תשובה. לדעת מהר"ם מלובלין אמרינן איסור דבוק בכה"ג עס"י צ"ו בש"ך סק"ט ואפשר גם הש"ך יודה כאן מטעם דהי' על הקליפה איסור בב"ח קודם בישול וחהר"ל היא ולכאור' בבב"ח יש לאסור כולן אמנם יש היתר נגד חומרת חהר"ל מטעם האו"ה דכל שתחלת ביאת האיסור לעולם נולד בתערובות ולא היה מופרד בפ"ע מעולם לא אמרינן עליו חומרת חהר"ל. וכאן קודם הבישול לא הי' רק איסור קליפה והקליפה בפ"ע אינה חהר"ל ומה שבישלם אח"כ ונאסרת כולה מחומר א"ד ועי"ז אנו רוצין ליתן לה חומרת חהר"ל. נמצא דחומרת איסור דבוק מביא חומרת חהר"ל. והא"ד נולד בבישול בתערובות לכן לא אמרינן חומרת ר"ל ודי בבישול זה רוב חתיכות וס' בין הכל זת"ד. והנה ההיתר שכתב מסברת האו"ה שבא האיסור לעולם בתערובות אינו ענין לכאן דרק אם גוף האיסור לא הי' בעולם בפ"ע רק נולד בתוך רוב היתר כגיגית ענבים דרוכים כל יום ע"ש וכשתחשך וזב יין בשבת אותו היין שפיר בטל דרוב היתר קדמו. משא"כ כאן דאדרבה האיסור רבע על החתיכה קודם שבא לבישול והבישול עירב טעמו בכולו. וממילא בא גם חומרת העיבוד ודיבוקו בב"א. ומנ"ל שלא אמרו חז"ל שני חומרותיהם אלו בכה"ג. ועוד דהעולם מקשין סתירה לקולא זאת של האו"ה שזהו ממרדכי חולין והוא עצמו כתב טעם דיבמה שרקקה רוק עם דם שאין מועיל רוב מטעם דתחלת ביאת רוק זה בעולם הגילוי בא ע"י תערובות הרי בהיפוך דאפי' בלא דשיל"מ לא בטל. ואני תירצתי הסתירה

בס"ד בפתיחה להל' תערובות והוא מספרי פלפולא חריפתא על ש"ס דזה תלה בזה אם ההיתר קדים ובא בגילוי לעולם קודם שבא האיסור כהיין הנדרך מע"ש והיין הזב בשבת נולד בתוכו שפיר קיל יותר דאפי' חומרת דשיל"מ אין כאן. אבל ברוק עם דם וש"ז של הזב דשני המקורים יצאו בפה בפ"א שפיר מחמירין לומר דאין כאן ביטול ושמא הדם קדים. ואין מקור מבטל את חבירו. ומכ"ש כאן דהאיסור קדים איך נאמר שגם חהר"ל תתבטל. וע' בפתיחתנו להל' תערובות כפול ומשולש הדבר בסברות:

אמנם מטעם אחר נ"ל להתיר בזה דהש"ך כ' בסי' צ"א סק"ח דכשנאסרה חלב בכ"ק ובשלה דא"צ ס' נגד הכ"ק דרק בגוש כגון בשר שנאסר כ"ק בעינן ס' נגד הכ"ק משום דהאיסור ניכר משא"כ בחלב לח. וסברתו לא שייך רק בניכר החתיכה שנאסרה כ"ק דשפיר מצרכינן ס' נגד הכ"ק דהא הכ"ק עומדת לפנינו אבל כשנתערבה בין חתיכות ואין האיסור של כ"ק שלה עומדת לפנינו לא גרע מחלב שבלעה כ"ק דגם ס' א"צ דלא נאמר איסור קליפה לעשותו חמור יותר מגוף האיסור. וכמו שלא החמירו באיסור של כ"ק להצריך ס' נגדו במקום שא"א להפרידו כן איסור דבוק אף להמחמירין בגוש לומר א"ד בכ"ק אבל לומר גרם א"ד לעשות ההיתר שבו חהר"ל דההיתר שבו יגרום שהאיסור שבו לא יתבטל זה אין בו שום סברא כיון שיש דיעות שגם א"ד לא אמרינן באיסור של כ"ק. דעיקר טעם איסור דבוק דממהר לבלוע אבל כיון שאין קליפה אוסרת חברתה דכן קים להו דכל איסור שלא הלך מתחלתו רק פ"ק לא ילך יותר וע' חו"ד סי' צ"ב סק"י וי"א. עוי"ל דלא נדון כאן חומרת חהר"ל. דלר"י דכל מב"מ במשהו ואם נפל למינו וא"מ אמרינן סלק מינו כמו שאינו ושא"מ רבה עליו ומבטלו עס"י צ"ח. וה"נ נאמר כל חומרת חהר"ל אינו רק בין החתיכות שנתערב בהם אבל הרוטב מותרת כשיש ס' נגד הקליפה וסלק החתיכות וכו'. עוי"ל דהקליפה היה בה איסור בב"ח דרבנן ע"י חם בלא רוטב ועכשיו כשבא לבישול היה בא מבב"ח ואין אומרים בחצי חתיכה חנ"נ. וא"כ כיון שיש ס' בכל התבשיל נגד הכ"ק מותר הכל והחתיכות יאכלום ב' ב"א. ואכ"מ לטייל יותר והדין שייך להלכות בב"ח ותערובות ושם בסי' צ"ח סק"ט פלפלתי בדין דשיל"מ דלא נגזר רק במינו ואם יש שם גם א"מ אם אמרינן סלק המינו ע"ש:

[לח] בנתבשל בל"מ. חתיכה שספק אם נשתהא ג"י קודם ואם נמלחה כלל. ע' הגהות מהרש"ק בפתיחה. ובשומן כה"ג פשיטא שמותר שיש ה"מ בצלי וגם בשאר בשר המיקל לא הפסיד. ואם נודע אתר ב ב הבישול שהיתה נשתהא ג"י הבשר וגם הכלים אסורים אם אין ס' בבישול. ואף דבדרבנן כשנודע אחר מעל"ע מתירין הכלים ע"ל סי' קכ"ב בנאכל המאכל ואין דין רק על הכלים דוקא אבל כשדנין גם על המאכל הכל אסור והמורה אם

התיר הכלים אחר מעל"ע אין מזניחין אותו והראויה להגעלה יגעיל. ובשומן כה"ג י"ל להתיר גם השומן דיש גם ספק אם גזרו הגאונים חומרת קושי בשומן כמ"ש בס"ק ל"ד בשם הש"י. וא"כ יערב השומן בס' והכלים ממילא מותרים אחר מעל"ע דלא גריעי מגוף השומן וצ"ע למעשה:

סעיף טו:

בשר המלוכלך בדמים שנשרה [לט] במים מעל"ע הבשר וגם הכלים אסורין. וי"א אפי' לצלי והכי נהוג:

[לט] במים מעל"ע. בסק"ו הבאתי ד' הש"ך דאפי' ביש ס' אסור ויצלאנו והט"ז שם מתיר לבשלו בששים דלש"ך גם ס' לא מהני להתירו לבישול. וכ' הפמ"ג דהוה כמבטל איסור וע"ע בס"ק נ"ב. ובדברינו לעיל ס"ק ל"ג הבאתי לענין שומן ששהא ג"י דהחו"ד מתיר לבשלו במים שיש ס' ע"י שישפוך המים ולפי"ז גם כאן נוכל לסמוך באופן כזה אהט"ז: כ' הש"ד אות ס"ד כבד שנכבש במים מעל"ע ג"כ אסור וכו' ואעפ"י שהכבד פולטת ואינה בולעת בשליקה מ"מ י"ל דבכבישה עדיפה משליקה ובולעת. ויש שם ט"ס וצ"ל דכבישה כשליקה דרק בבישול אמרינן אינה בולעת אבל בשליקה אסרינן הכבד. אמנם בסי' ע"ג הביא בשם הפר"ח וכרו"פ להתיר כה"ג לצורך. מיהו דוקא לצלותו אחר הכבישה הזאת ולא לבשלה וזה פשוט. ושם דאין איסור בשר שנכבש רק כשעמד באותו המים כל המעל"ע ולא בנתחלפו המימות. ומזה כ' הפ"ת דאין כבישה במי נהר ההולכים והמים מתחלפים. ובאופן שאין שם משום בשנמה"ע. וה"ה אם תולה תחת המרזב והמים שוטפין עליו וע"ל בקו"א אות ז' לענין קילוח רותח מברזא. ובשומן שא"א לצלות יש להתיר בפשיטות ועשו"ת ב"י סי' ל"ד:

סעיף טז:

אין מולחין אלא בכ"מ וכו' וכו' ואם מלח בבשא"מ אסור להשתמש: באותה כלי ברותח: הג"ה. ואם (עקו"א ט') שימש בו צריך ס' נגד הקליפה מהקערה. [מ] וי"א שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה ואם שימש בלא הדחה צריך להדיח אותו הבשר: הג"ה. [מא] אבל מותר לחזור ולמלוח בו בשר אחר שינקבנו או בלא נקובה אם הבשר כבר פלט דמו והודח:

[מ] וי"א אפי' בצונן וכו'. ע' ש"ך ס"ק ס"ו דוקא בכ"ח בעי הדחה אבל שאר כלים סגי בקינוח. ובסי' צ"א יבוארו דיני תשמישי צונן בכלי איסור:

[מא] אבל מותר לחזור ולמלוח בו בשר וכו'. הטעם דאין מליחה לכלים להפליט ש"ך ס"ק ס"ז. והא דלא כ' דעכ"פ ידיח הכלי י"ל דסמך אסתם בשר דאורחי' בהדחה לכן לא

צוה להדיח הכלי ע"ל סי' צ"א סי"א. ונ"ל דהרמ"א כאן בענין ההיתר לחזור ולמלוח בו בשר לא קאי אכ"ח מדכ' ע"י שינקבנו ואין דרך לנקב כ"ח אם לא נקבו מחדש בשעת עשייתו ובשאר כלים באמת א"צ הדחה כש"ך ס"ק ס"ו הבאתיו לעיל. ואף דבעינן קינוח זה א"צ לפרש דממילא יקנחו ממלח האיסור [ובקו"א העליתי להיפוך דהרב רק בכ"ח מיירי] וע"ע בש"ך ס"ק ס"ח ובט"ז, ס"ק מ"א דשיעור כבישה בציר אין מפליט מכלי רק במעל"ע. והש"ך בסי' ק"ה מיקל גם בחומץ בפחות ממעל"ע. והמ"א בהל' פסח סי' תס"ז מחלק בין חומץ חזק שמבעבע בשפיכתו לארץ אז בולע בש"כ. א"כ כאן גם במעל"ע מותר דהבליעה נשלמה אחר מעל"ע ואז כבר נפגמה דכאן א"ל דהבליעה והפליטה באין כאחד כמ"ש בסי' ק"ה כה"ג דשם מיירי שנתן השני אחר שעירה הראשון וכאן א"א לצמצם דעכ"פ עוסק בקינוח הכלי וגם שוהא קצת בהדחת הבשר שמלח בה. וממילא נשלם מעל"ע דהאיסור קודם מעל"ע דכבישה וגם אין להחמיר בכבישה שבא ע"י איסור שבא ע"י מליחה. ובסי' ק"ה מיירי מאיסור שבא ע"י בישול: כ' המ"ז בשם חכם א' דהא דיש מליחה לכלים להבליע היינו דוקא בכ"ח חדש או בשאר כלים אפי' ישנים אבל כ"ח ישן ששבע לבלוע לא בלעה ע"י מליחה. והט"ז כ' שם שאין כלי בולעת עד שתפלוט קצת מהבליעה הקדומה אם היא שביעה מבליעות וא"כ במליחה דקי"ל שאין המליחה פולטת א"כ ממילא אינה בולעת. ונפל דין יש מליחה לכלים לבלוע בכלים ישנים אפי' בשאר כלים ובסוס"י צ"ג אדבר מזה בס"ד שלא לסמוך אבקיאותינו בענין שביעה מלבלוע ע"ש בבישול וכאן במליחה י"ל לסמוך אסברתינו שעם סברת הט"ז ודו"ק:

קו"א אות ט. ואם שימש. ע' ש"ך ס"ק ס"ד במ"ש ואם הוא רותח לח כרוטב צריך ס' נגד כל קליפת הקערה אפי' במקום שלא נגע שם הרוטב. והפ"מ הקשה הא בסי' צ"ד פסקינן דא"א בכלי חם מקצתו חם כולו. וא"ל דרק בכף שהוא צונן מצד עצמו מקילין דרק חציו נתחמם בתחיבה משא"כ הקערה דנתחממה כולה מצד עצמה ע"י השימוש דלמטה דזה דוחק וכו' עכ"ל. ונקדים לשאול ממהו הקערה הזאת חמה דהא א"א לומר דבישל בה דפשיטא דנתחמם כל הקדרה ואינו דומה לכף דחציו חוץ לקדרה [דמה שבאויר הקדרה באמת משערין כנגדו ע' סי' צ"ד]. וע"כ דמיירי שעירה לתוכה רותחין. ואיך שייך לומר דעירוי של מקצת כלי יפליט מה שנבלע בעליונה ובפרט דכל הבליעה שבה אינה רק כ"ק. וצ"ע דברי הש"ך פה. דגם תי' המנ"י דחיישינן שע"י נענוע עלתה הרוטב למעלה וזה א"א דהא רק קילוח העירוי מפליט כ"ק אבל מה שבתוך הכלי אינה רק כ"ש שבשעת העירוי לא בא הקילוח למעלה מה יזיק במה שבא הרוטב אח"כ למעלה ע"י הנענוע ובפרט בספק. סוף דבר עקבותיו לא נודעו לשפל כמוני:

סעיף יז:
ואם הכלי מנוקב מותר לאכל בו אפי' רותח. ונוהגין לאסור. לכתחלה [מב] ובדיעבד מותר:
[מב] ובדיעבד מותר. כ' רש"ל בשאר כלי מותר לכתחלה ובכ"ח אף דיעבד אסור. מיהו בעי קינוח היטב אף לצונן:
סעיף יח:
בשר שנמלח בכשא"מ ושהא בו כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח כל מה שבציר אסור. ושחוץ לציר אין אסור ממנו רק כ"ק אף אם יש בו שומן: הג"ה. [מג] וי"א כל החתיכה אף מה שחוץ לציר. ואפי' לא נמלח רק מעט כמליחת צלי. ואפי' לא שהא רק מעט עד שנראה ציר בכלי וכ"נ ואין לשנות. ומ"מ אין איסור רק אותן החתיכות המונחות למטה הנוגעים בשולי הכלי. אבל העליונות מותרים וה"נ:
[מג] וי"א כל החתיכה. עט"ז ס"ק מ"ד בשם רש"ל דאם נתערבה באחרות די ברוב דכל האיסור מדרבנן ומדרבנן בעינן ס' נגדה בכל התבשיל כדאי הרא"ש והרשב"א דמתירין וכו'. וצ"ל או דחתכו החלק שהי' בציר דאז מותר לגמרי להרא"ש והרשב"א ודי לדידן רוב בלא ס' או שיש ס' נגד החלק שהי' בציר דלזה לא מהני רוב לבד בלא ס' דכ"כ הש"ך ס"ק נ"ז נ"ח דדוקא בבשר ששהא ג"י דאינו רק חומרת הגאונים די ברוב ואז א"צ ס' בבישול משא"כ בנמלח בכשא"מ שהוא איסור דרבנן ממש. ודוחק לומר דהרש"ל לא קאי רק אמליחת צלי או לא שהא דאז גם מה שבתוך הציר אינו רק מחומרא דז"א דהש"ך בס"ק ס"ו מביאו ושם מיירי במליחה גמורה. וע"כ כמ"ש דנחתך החלק שהיה בתוך הציר או שיש ס' נגדו. והנה עיקר חומרת כשא"מ היא בחתיכות המונחים על שולי הכלי ולא העליונים המונחים עליהם אף שנוגעין בהדפנות דהם מדרון ודמא זב מהם לשולים וגם דם אינו מפעפע למעלה ולא לצדדים. ולפי"ז הא דכ' הרמ"א דהעליונים מותרין היינו אף שנוגעים בכותלי הכלי. ואם הציר עלה עד העליונות. המ"ז בס"ק מ"ה כ' בכה"ג שיש לעיין והש"ך ס"ק ע"ז אוסר להדיא אם הגיע הציר לשם. וכן לק' בסי' ע' סק"מ ובש"ד שם בדין ג' שבסוס"י אוסר ג"כ מה שמגיע הציר להם אף שאין נוגעין בשולים ממש (ועקו"א אות י'): כ' הט"ז מעשה שהניחה אשה אוז שנמלחה והודחה הדחה ב' על אוז שלא נמלחה כלל ומלתה העליונה פ"ש וזב הציר על התחתונה וכ' דמה שיש מהתחתונה חוץ לציר מותר דאין זה מולח בכשא"מ ממש דלא מלחה ורק יש כאן חומרת נפלה לציר דסי' ע' ואין לאסור רק מה שבתוך הציר. ובקו"א אדבר מזה. וע' ש"ך ס"ק ע"ה דאם נפלה חתיכה בתוך ש"מ לכשא"מ וספק אם כבר עבר ש"מ או לא ונתקבץ ציר דמותר

מה שחוץ לציר. ונ"ל דבכה"ג אם נתערב ברוב כמעשה דרש"ל שהבאתי בסמוך בס"ק מ"ג דמותר בלא ס' בקדרה משום שיש ספק שמא הי' אחר ש"מ דלרש"י בס"כ מותר ליתנה בכשא"מ. ובפרט דהרמ"א וט"ז מתירין בכל איסורין שבאו ע"י מליחה שאינה הגונה להתיר ברוב בלא ס'. שוב ראיתי להתיר במעשה דהרש"ל הנ"ל אפי' לא נחתך החלק שהי' בתוך הציר. ולא מטעמי' ז"ל שכ' דכדאי הרא"ש והרשב"א כמ"ש לעיל דהא הם לא הקילו בחלק שהי' בתוך הציר אלא לסמוך אהרמ"א וט"ז שהתירו ע"י רוב בכל איסורי מליחות של דם כלעיל סי"ד וע' ש"ך סי' ע' ס"ק מ"ז:

סעיף יט:

אחר שנמלחה החתיכה והודחה יכול ליתנה אפי' במים שאין רותחין ויש מצריכין ליתנה ברותחין. והמנהג כסברא א' [מד] וכן עיקר:

[מד] וכן עיקר. דאחר ש"מ הוה מוהל ולא דם ש"ך. ונראה אפי' אחר שיעור קטן דשיעור מיל כגון לכ"ש דדי בזה וא"צ חליטה:

קו"א סק"י. ושייך לחידוד ס"ק מ"ג. הבאתי ד' הט"ז בהניחה אוז מוכשרת ע"ג אוז שאינה מוכשרת בכשא"מ ומלחה העליונה וזב ציר ע"ג התחתונה וכו'. והנקה"כ כ' וז"ל זה פשיטא ולא הוצרך לכתבו דודאי שרי דהעליונה נמלחה והודחה וא"כ גם מה שבתוך הציר הו"ל להתיר. ואולי יש שם ט"ס וצ"ל שלא הודחה אח"כ או שלא שהתה ש"מ בתחלה זת"ד. והפ"מ ס"ק זה תי' דהט"ז לשיטתו בסי' ע' ס"ק ט"ז דבציר שיעור כבישה בשיעור שיתנו על אש וכו' ומש"ה שפיר אסר מה שבתוך הציר ואפשר אף בפחות מש"כ מחמת מולח בכשא"מ עכ"ל בקיצור. ואני הדל איני מבין לא קושית הנקה"כ ולא תי' הפ"מ. דמ"ש הפ"מ דהט"ז לשיטתי' וכו' אין זה רק שיטת הט"ז רק גם הש"ך שם ס"ק ל"ו ס"ל כן רק שמחלק בין אם יש בכלי איזה נקב שיוכל הציר לזוב או בכשא"מ ממש וכאן דמיירי בכשא"מ ממש גם להש"ך אסור בש"כ ואפי' לתי' ראשון בש"ך שם דמחלק בין שאר איסורין שאוסרין בש"כ בציר ובין דם. אבל בעצמו כ' שזה דוחק. ומ"ש הפ"מ עוד דגם תוך ש"מ יש לאסור משום מולח בכשא"מ ק' דהט"ז סי' ע' שם מסיק להלכה דבפחות מש"כ מועיל הדומל"ב אם נפל לציר קודם מליחת עצמו. ואדרבה בנפל לציר אחר מעל"ע או אחר הדחה ב' מחמיר הרמ"א שם לאסור מה שבתוך הציר מיד והט"ז חולק שם ע"ש בס"ק מ"ט ונ'. וכיון נסתר תי' הפ"מ ממילא דברי הנקה"כ אין מובנים. חדא דבש"כ גם להש"ך אסור והוא הקשה אהט"ז ולא אדידי'. ומ"ש ואולי ט"ס יש וצ"ל שלא הודחה וגם זה איני מבין בעניי דא"כ זהו מעשה דרש"י ושם אין אנו מחמירין רק כ"ק ע' ש"ך ס"ק פ"א. ועוד דהאוז העליונה אפי' אם לא היתה נמלחה מעולם היתה

מותרת מדאינה נוגעת בשולי הכלי והתחתונה כיון דלא בא המלח עליה ודאי דאין איסור רק מה שבתוך הציר כדין נפלה לציר שבסי' ע' ובפרט דגוף הציר אינו איסור דבא מאווזה המוכשרת והציר דסי' ע' מיירי שהציר עצמו בא מאיסורי דם דנבלע ורתיחתו מפליט משא"כ כאן:

ולדינא ע' י"א בשם נו"ב דין כזה וז"ל בשר שלא נמלח ומונחת בציר בכשא"מ כל הלילה יש לאסור לחלוטין ובה"מ מותרת לצלי. כמ"ש המחבר דאין כבוש אוסר לצלי. ושם חמור יותר דהציר עצמו הי' איסור ומכ"ש בהך דידן. וא"כ ודאי להתירה לצלי מה שבתוך הציר ומה שחוץ לציר מותר גם לקדרה. ובסי' ע' ס"ו ס"ק י"ב הבאתי מהש"ך והש"ד להתיר בשר תפל שנפל לציר ע"י מליחתה ושם אדבר בס"ד מדינים אלו וכיוצא ואין כאן מקום להאריך יותר:

סעיף כ:

בשר שנמלח ושהא ש"מ ונתנוהו בקדרה קודם הדחה [מה] ונתמלא מציר מותר ולפי"ז בשר שנפל לתוך ציר של אחר ש"מ מותר. ויש מי שאוסר בזה ובזה יש לחוש לכתחלה: הג"ה. ובדיעבד י"א [מו] כ"ק וה"נ (ע' קו"א ס"ק י"א) ודוקא מה שבתוך הציר אבל מה שלמעלה מהציר שרי [מז] והכלי שנפל בו הציר (ע' קו"א ס"ק י"ב) אסור. וכן אם היתה הכלי [מח] חולבת ויש לכלוך (ע' קו"א ס"ק י"ג) אסור הבשר דאחר ש"מ ג"כ חשוב כרותח. ובה"מ וס"מ ג"כ יש להקל וכו' ס":

[מה] ונתמלא מציר. לעיל בסעי' ז' ח' התחלתי לבאר פלוגתת רש"י והפוסקים דכאן. ושם הש"ך והט"ז מחולקים בדעת רש"י שהיא הדיעה ראשונה דכאן. להש"ך דעת רש"י דכל ציר של אחר ש"מ אינו רק כמוהל בעלמא ואבד חריפותו והציר הזה עצמו יכול לבטל כח המלח כמים. ולהט"ז שם דס"ל לרש"י דרק חריפות המלח נפסק ממנו ואינו בכוחו להבליע דם אבל אינו חלש כמים לבטל. ולפי"ז נבין דעת המחמירים כאן לפי' הש"ך או הט"ז דס"ל דהציר עודו בתקפו וכ"ז שלא הודח במים או עשה שטיפה וניפוץ מבליע עדיין. אמנם די בקליפה כמ"ש הרמ"א דבשני הדינים שבמחבר אוסרים כ"ק. וק"ל בשלמא בדין א' דהבשר נתמלא מציר של עצמו של אחר ש"מ שפיר די בקליפה מטעם דתו אין בו כח להפליט הדם מהמלח ולהבליעו בבשר דשתי פעולות אלו לכ"ע אין בו כח ורק כ"ק מפליט ומבליע ולא בכולו. אבל בדין ב' שנפל בשר אחר לתוך ציר כזה, ואותו בשר יש בו דמו בשלימותו דהשתא אין הציר הזה צריך לעשות פעולתו כפולה להפליט ולהבליע רק להבליע דמו לתוכו ומנ"ל דאינו מבליע בכולו. ומכ"ש אם הבשר הזה לא הודח הדחה ראשונה ג"כ כמשמעות הש"ע דודאי יבליע דם שע"פ וממילא יהי'

לאותו בשר דין דמולח בכשא"מ ויאסר כולו אם ס"ל להחולקים דהציר עדיין רותח. והט"ז בסי' ע' סקי"ז כ' בהדיא דכל בשר תפל שנפל לציר ושהה ש"כ שאסור. ואם נדחוק לחלק דהתם מיירי בציר שנפל מבשר של תוך ש"מ דהציר חזק מאוד וכאן הציר בא מאחר ש"מ. דלכ"ע עכ"פ נחלש מעט ואינו אוסר רק כ"ק. אבל עכ"פ לא נוכל להשוות ב' הדינים לגמרי אהדדי דאם בדין ב' אין אוסרים רק כ"ק הי' להם להתיר בדין א' עכ"פ גם בלא ה"מ דשם צריכה לעשות ב' פעולות להפליט ולהבליע. ולפנינו אבאר יותר: [מו] כ"ק. הש"ך בס"ק פ"א בשם הרש"ל דבתוך הציר אסור כולו ולמעלה כ"ק ונ"ל דקאי אדין ב' ולא בדין א' ע' בס"ק שלפ"ז. וע' ט"ז ס"ק מ"ד במעשה שמלחה אוז מוכשרת ע"ג אוזה תפילה בכשא"מ וזב הציר מהעליונה והתחתונה נשרה בהציר דאסר מה שבציר. וא שיש לחלק קצת דשם נותן מלח חדש וכאן בא הציר ממלח ישן שנפסק כחו. אבל נגד זה יש שם קולא דהציר עצמו בא מהיתר דבא מאוזא מוכשרת. אבל כאן גוף הציר אסור ע' ס"ק הקודם. והנה אם נתערבה חתיכה זאת בין כשרות ונתבטלה לכ"ע כשרה לקדרה וא"צ ס' כט"ז ס"ק מ"ח בשם רש"ל:

[מז] והכלי שנפל. לעיל ס"ק כ"ב כתבתי באריכות וע' ש"ך ס"ק פ"ב דמיירי בענין שא"א לקלפו או בכ"ח דבולעת בכולה והש"ד בשם מנ"י דגם כ"ח אינה בולעת מציר רק כ"ק בש"כ. ובסי' צ"א יבואר עוד מזה. ובסי' ק"ה דגם בכבוש מעל"ע בכ"ח יש חילוק בין חדשה לישינה דשבע מלבלוע ולעיל בס"ק מ"א כתבתי מזה:

עוד שם במעשה שנפל ציר מבשר שנמלח ע"ג כ"ח פורצליין בחוץ בע"ש והתיר ע"י גרידה דבחוץ הדם שריק ואינו מפעפע והוה ככ"מ. ונ"ל דוקא ציר חזק כמו בשר שבאמצע מליחה אבל ציר של אחר ש"מ יש להתיר אפי' נפל לתוך הכלי בה"מ כמ"ש הרמ"א כאן ואם בחוץ של הכלי מותר בלא הפסד. עוד שם דכבוש בכלי כדי שירתיח אין אוסר רק כ"ק וכן חומץ. ואפי' מבשר שמן. ובזכוכית התיר לגמרי כבוש. ובכלי אבן עץ ומתכות מיקל יותר. ובעל חוט השני אוסר במתכות:

[מח] חולבת. ע' ט"ז סק"נ דגם אם היתה ב"י אסור ובס"ק כ"ב הבאתי דעת האחרונים דאין מליחה לכלים להפליט הבלוע בהם. עוד בט"ז בסוס"י בחתך בסכין תוך בשר אחר ש"מ שנאסר הסכין לרותח ובדיעבד די בהדחה. והנה אם נפל הציר על חצוניות הכלי כדלעיל והי' התבשיל שבתוך הכלי חם נאמר כך. דבסי' צ"ב בנפל טיפה ע"ג קדרה שאצל האש כנגד המאכל א"צ ס' רק נגד הטפה. ורק כשנפל נגד הריקן שלמעלה מהתבשיל בעינן ס' פעם ס' ובע"ש גם בזה די ס' נגד הטפה. וכאן תמיד די בס' נגד הטפה ושם ציינתי הרבה חילוקי דינים:

שאלה. אחר ש"מ העמידו הכלי המנוקב שמונח עליה בשר במליחתו ע"ג חבית ובתוכו גבינה ונטף ציר של אחר ש"מ על הגבינה:

תשובה. לפי מ"ש בחידוד אות מ"ה מ"ו דאם נפל בשר אחר לתוך ציר זה שנתאסף בכלי אחר ש"מ כמעשה דרש"י דאז אין צריך שתפעול ב' פעולות להפליט הדם מהמלח ולהבליעו בבשר כמו במעשה דרש"י דאז גם להחולקים די בקליפה אבל בבשר אחר שבציר זה דא"צ רק שיבליע דם של הבשר החדש לתוכו יש לאסור כולו דמנ"ל דאינו מבליע רק כ"ק. וגם להרמ"א כאן דכשהניחו לכלי חולבת מלוכלך אסור. וע"כ דר"ל בעינן ס' נגד הלכלוך. וגם הבאתי בקו"א אות י"ג מהט"ז דהריב"א כ' בדעת רש"י דרק לענין דם אמרינן אחר ש"מ לא חשוב רותח אבל לענין שאר איסורין כגון שנפל גבינה על בשר אחר ש"מ נאסר לכ"ע ולפי"ז בדין דכלי חולבת מלוכלך לכ"ע אסור. והארכתי שם בענין זה בסי' צ"א ועש"ך שם ס"ק י"א באורך דמהרמ"א נראה דאין חילוק דבכל הדינים התיר בה"מ וס"מ וקאי ב"ן אחשש דם בין אחשש לכלוך חלב. מ"מ כאן נראה דעכ"פ בעינן בגבינה דעכ"פ יש דם בתוכו ס' נגד הציר שנטף בה. וגם להסיר מלמעלה כ"ק. אמנם איך לשער הביטול נ"ל פשוט דאמרינן שיש בחתיכת בשר שלשים נגד דם ומלח שעלי' ממילא אם יש בגבינה ב' פעמים כמו החתיכת בשר שלמעלה יש ס' בשופי. אבל כאן אין להחמיר לשער ס' נגד כל הבשר דהבשר כבר פלט דמו ורק החשש נגד הדם שבמלח. ואין לחוש למוהל שיוצא מהבשר אחר ש"מ שיהי' בו חשש טעם בשר נגד גבינה דהש"ך כ' דהוה כמים בעלמא. וגם הוא ספק דרבנן דכל טעם בשר שע"י מליחה הוא דרבנן. וגם הד"מ כ' דאם עמד תיבה עם גבינה תחת כלי מנוקב שהבשר מונח עליה אף שיש לחלוחית קצת ע"ג התיבה אין להחזיק איסור על הגבינה ומכ"ש כאן שהבשר אחר ש"מ. ואם הי' מעשה כזאת באמצע המליחה ודאי שיש לשער בגבינה ס' נגד כל הבשר דלא ידעינן כמה נפיק מיני' ומ"מ יש לחשוב כערך המינוטין שהיתה הגבינה תחתיו כגון דהבשר בשיעור י"ח מינוטין פולט כל דמו. ואם שהא שם ע"ג הגבינה למשל ט' מינוטין יצטרך ס' נגד החצי של הבשר. דבזה יש חשש דם ממש. ואף דקי"ל דגם דם שמלחו דרבנן. מ"מ עכ"פ ס' בעינן ודי לחשוב כחשבון הנ"ל. והנה החו"ד סוס"י צ"א ס"ק י"ד כ' דבדבר שיש בו בקעים לא די בס' דלא ידעינן עד היכן מתפשט מחמת הבקעים לא כ' כן בצונן ממש רק בדבר אפוי ויש בו בקעים. ובחידודי שם ס"ק ט"ו הוכחתי מדברי החו"ד גופא דלא פסק כן. ובקו"א שם אות ב' העליתי דרק בדבר לח שנכנס תוך היבש שייך לומר כן. מ"מ כאן דנוכל להכיר אם יש מראה אודם בתוך הגבינה או לא

וכשאין נראה מראה אודם בידוע שלא נכנס מן הדם במקום אחד ע"י הבקעים ונגד גוף הדם כבר בטלנו בס' לפי חשבון המינוטין שהונח שם הבשר ע"ג הגבינה ודו"ק:
קו"א אות י"א. ודוקא מה שבתוך הציר. בחידוד' ס"ק מ"ו הבאתי דעת רש"ל דמה שבתוך הציר נאסר וגם למעלה ממנו כ"ק. והנה אם יש במה שבתוך הציר ס' נגד הציר מותר. ורק שלא לצרף הבשר שחוץ לציר לבטל הציר דדם אינו מפעפע ולהר"ב דגם האיסור אינו רק כ"ק. וחל איסור על הכ"ק של הבשר אין מועיל ס' נגד הכ"ק להתירו דכ"מ שאסור כ"ק אין מועיל להתירו לכתחלה דלא נגעל ממנו. והחו"ד הקשה שיצריך ס' וגם כ"ק ונאמר כך דכ"ק נאסר מיד ואחר ש"כ בלעה בכולה. ועכ"פ גם הכ"ק בעינן דאין האיסור נגעל ממנה גם אחר כ"ק זת"ד. ובענייי אין שורש לקו' זאת דבסי' ע' ס"ו איתא להדיא בהגה דקודם ש"כ אין איסור כלל אפי' בציר ממש. ושם בתוך יב"ש בה"מ ואחר יב"ש לא מהני ה"מ. וגם תוך יב"ש מהני הדומל"ב כמו בתוך ש"מ עכ"ל הרי דקודם ש"כ אין שום איסור רק הש"ך שם בס"ק ל"ו כ' דכשאין לציר מקום לזוב אסור אף בה"מ אבל עכ"פ ש"כ בעינן וקודם ש"כ אין איסור לכ"ע דאין דומה למולח בכשא"מ וגם הט"ז במעשה שמלחו אוזא העליונה וזב הציר ע"ג תחתונה התפלה שאוסר אבל כ' דאין כאן דין מולח בכשא"מ מחמת הציר רק דין כבוש בציר ואין איסור בפחות מש"כ. ושם יש מלח חדש וחריף וממילא גם הציר חזק מכ"ש כאן דהציר נולד ממלח ישן שפסק כחו דפשיטא כדברי הש"ך כאן ודברי החו"ד בקושיתו לא הבנתי: קו"א אות י"ב. אסור. עט"ז ס"ק מ"ט וז"ל דהכלי עלולה יותר לבלוע מבשר שאי"ל מקום לצאת עכ"ל והקשה המ"ז מאי איריא משום דאי"ל מקום לצאת הא בלא"ה מונח בכשא"מ וגם אין מקים לזוב דאם הי' מקום לזוב גם מהכלי יש מקום לצאת. ע"כ. ונ"ל דה"ק שהכלי נוחה יותר לבלוע מבשר,בטבע". ומ"ש שאין מקום לצאת חוזר על הבשר. וה"פ דלכן הכלי בולעת יותר בנקל מבשר כשאין לו מקום לצאת ולכן בבשר אין איסור יותר מכ"ק. ובכלי כ' סתם אסור משמע כולה דכל הכלי ככ"ק דבשר נחשבת. וע"כ דמיירי בכ"ח כמ"ש הש"ך בס"ק פ"ב וכ"ח באמת בולעת יותר מבשר כמבואר בריס"י ק"ה: קו"א אות י"נ. מלוכלך. הט"ז באמצע ס"ק ס"ז כ' וז"ל אמנם מצד א' יש פלוגתא דהסמ"ק מביא מריב"א על מעשה דרש"י דאף דאחר ש"מ אינו רותח היינו לענין דם אבל לשאר איסורין עדיין נקרא הבשר רותח וכשנופל גבינה להציר נאסר לכן פי' בהגהת ש"ד מביאו הרמ"א בסעי' י"ז שאם הדיחו בכלי חולבת מלוכלך אסור עכ"ל נראה מזה דלענין איסור לחלוחית חלב גם לרש"י יאסר ובעינן ס' נגד הלכלוך. וכ"כ הגר"א דאיסור שבא מחמת חלב היא גם לרש"י. וא"כ ק"ל איך התיר הרמ"א בה"מ וס"מ משום דאחר ש"מ לא חשוב כרותח ומשמע

מפשטות לשונו דקאי אכל הדינים המוזכרים בהסעיף בין לדם בין לאיסור חלב. ואיך סתם כן כיון דלאיסור חלב גם רש"י יודה דאסור דהבשר לא נתקרר אף דהציר קריר. וגם הש"ך בס"ק פ"ד כ' דבה"מ מותר גם בלכלוך חלב דלא חשיב רותח. והש"ך לשיטתו בסי' צ"א כתר סברא זאת לחלק בין רתיחת הציר לרתיחת בשר. אמנם ראיתי שהט"ז חזר בו דלעיל בס"ק י"ח כ' בשם הרש"ל דאפי' היתה הכלי חולבת מלוכלכת בשיורי מאכל חלב אין איסור ורק לכלוך חלב ממש עכ"ל. הרי דלא חילק בין רתיחה לרתיחה דא"כ א"צ לחלק בין שיורי מאכלי חלב או חלב עצמו ואף שהרש"ל עצמו בפכ"ה סי' כ"ח חילק בזה בין רתיחת המלח שפסק כחו ורתיחת הבשר עודנו בו ואפ"ה התיר בשיורי מאכלי חלב. וע"כ צ"ל דעכ"פ אינו מסכים להריב"א שיהי' גם דעת רש"י להחמיר בדיני חלב. אמנם גם הב"י כ' דבדיני חלב גם רש"י יחמיר וצ"ע. ואולי בעניני חלב יוסיף הר"ב ה"מ וכ"ש או ס"מ. ובסי' ע' ערכתי קונטרס מיוחד בענין חילוקי הרתיחות שבין המלח והבשר:

סימן ע

סעיף א:

מולחין הרבה חתיכות זעג"ז אעפ"י שהתחתונה. גומרת פליטתה קודם לעליונה לא חיישינן שחוזרת ובולעת מדם העליונה. לפי ששוהא הרבה לפלוט ציר (קו"א א') וכ"ז שפולטת [א] ציר אינה בולעת ואפי' נתקבץ: הרבה ציר ועומד בין הגומות שבין החתיכות מותרות. בד"א במולח בשר עם בשר ואפי' בשר שור על בשר עופות. מפני שא"א להם לגמור פליטת צירן קודם שיגמור בשר שור דמו:

הג"ה. ומ"מ נוהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שי"ל בי"ק כגון חתיכה שלימה הופכין אותה כדי שיזוב דמה ובדיעבד אין לחוש. חתיכה שנמלחה ב"פ [ב] מותרת ול"ח שמלח שני יבליע דם שיצא במליחה א': אבל בשר עם דגים אפי' בשר עופות עם דגים אסור למלוח לפי שהדגים פולטין כל צירן קודם שיפלוט העוף את דמו. [ג] ואם עבר ומלחן העופות מותרין והדגים יטול מהן כ"ק (קו"א ב'):

ואם לא נטלו [ד] קשקשיהן כשנמלחו מותרין: הג"ה. וי"א כל הדגים אם אין בהם ס' נגד העופות דאנן משערין כל מליחה בס' וה"נ. וה"מ בדלית בהו קשקשין דרפו קרמיהו ופלטו מיד אבל איכא בהו קשקשין מותרין דאז אין פולטין כ"כ מהר ולא בלעי מהעופות. ואיידי דטרידי לפלוט לא בלעי מידי דהוה אשני חתיכות שנמלחו ביחד:

[א] ציר. עט"ז סק"א דהר"ב ס"ל ככ"פ רק לא טרוד משום דאין טירדא בציר [אבל בדם ס"ל טרוד כבסוף סעי"ב] ולפי"ז לא יהי' היתר למלוח השני אחר פליטת כל דם הראשונה רק ע"י מליחה ב' כיון דאז ליכא טעם טרוד ודאי תבלע ואין היתר אא"כ ימלחנו שנית

ואז נאמר ככ"פ. וזה בין בחתיכה אצל חתיכה אם הראשונה פלטה כבר דמה או חתיכה שנפלה לציר בכשא"מ אחר פליטת דמה [קודם הדחה] דתצטרך מליחה ב'. ולהש"ך ס"ק ל"ב ול"ז יש חילוק דבחתיכה אצל חתיכה שפיר אמרינן טרוד כדברי המחבר כאן דמותר בלא מליחה ב' רק בנפלה לציר אחר פליטת דמה לא אמרינן טרוד כיון שמונחת בכשא"מ בציר ואז בעינן מליחה ב'. עוד יש חילוק בין הט"ז והש"ך דלהט"ז ידקדק שתהיה התחתונה מונחת עד שתגמור העליונה פליטתה אפי' אם התחתונה היתה באמצע פליטתה בשעה שמלחו העליונה דאז א"צ מליחה ב' לתחתונה רק צריך שתנוח שם עד אחר גמר פליטת העליונה. והסברא לזה. דאם הונחה העליונה בטרם כלות כל פליטת התחתון והי' אז זמן טירדתה תו לא פסקה טרדתה אף אחר שכלתה לה זמן פליטת עצמה. ואפי' אם תכלה טירדתה מעט ותבלע. נאמר ככ"פ אם תהי' מונחת עכ"פ כל זמן פליטת העליונה. ואז ידיח כולם ביחד ויתכשרו וזהו דעת הר"י דאורלינש בתוס' דק"ב ולק' בסוס"י בקיצורי דינים אות ג' אבאר ולהש"ך דהטירדא נמשכת גם בזמן פליטת ציר א"צ להניחה שם ויכול לשומטה משם אחר פליטתה אף שהעליונה עדיין לא פלטה:

וידוע דבע"ש די בשיעור מליחה כדי הילוך מיל ונסתפקתי אם גם בדינים שבסי' זה לחומרת שינוי החילוקים שבין זמנים דפליטת דם. או ציר אם נאמר עדיין טרוד להט"ז או לא וכה"ג רבות בדיני סי' זה ובסוס"י בקיצורים אדבר בזה וכאן קצרתי שלא לבלבל עיני הקורא:

[ב] מותרת. להט"ז ס"ק ב' דוקא תוך מעל"ע. ולהש"ך סק"ג אפי' אחר כמה ימים. וכ' הש"ד המיקל כהש"ך לא הפסיד. ולהט"ז דמחמיר נ"ל דלאו דוקא להחולקים במעשה דרש"י שבסי' ס"ט ס"כ די"ל אפי' לרש"י דשם פסק כח המלח הישן ולא נתנו מלח חדש ולכן התיר אף שנתנוהו בכשא"מ אבל כאן דנתנו מלח חדש חזק י"ל דלא התירו אחר מעל"ע דנחלש הבשר מאוד ונכנס הדם של המליחה. ראשונה בנקל:

[ג] ואם עבר ומלחן. עש"ך סק"ד דכ"ק מפעפע למעלה והעופות מותרין לעולם. וכ' הש"ד דלעולם לאו דוקא דאחר יב"ש ועכ"פ אחר מעל"ע לא טרידי כלומר ויהי' צריכין מליחה ב' לפלוט מה שבולעים מהדגים שבלעו מהן וחזרו ופלטו. ונ"ל דזה דומה לחשש מעשה דרש"י לדידן אלא דאחר פליטת ציר הדגים אין לחוש דאין להם ציר רק משום דם שלהן שפולטין אחר ש"מ. ול"ד למעשה דרש"י דמה שיש במלח אין המלח מפליטו ומה שיש ע"פ שריק משא"כ בדגים. ומכ"ש בדגים שמנים שיש לאסור אפי' אחר ש"מ עכ"ל. ולא זכיתי להבין ד"ק. במ"ש שיש חשש בדם שלהן שפולטין אחר ש"מ ול"ד למעשה דרש"י

וכו' דאיזה דם שלהן אטו הדגים אוסרין מטעם דמן וע"כ דלאו דוקא דם שלהן אלא דם העופות שנכנסו בדגים ונפלטו. וע"ז קשה דזה הוה דם פליטה ולא טבעי ובדם פליטה אמרינן שריק. והוא ז"ל אמר דכאן לא שייך שריק. ועוד דהרא"ש הקשה ארשב"ם דס"ל לאסור העופות אמאי לא נאמר שריק ותי' כיון שיש דם מעט וציר הרבה לא שייך שריקה לענין הציר וממילא גם הדם נשאר בעופות. והב"י הביא תי' זה גם לענין שלא נאמר ככ"פ ע' בקו"א בסוהס"י בסק"א. הרי דרק רוב הציר אינו נותן לשרוק. וכאן כ' הש"ד להיפוך דמשום ציר ליכא דהדגים אין להם ציר רק משום הדם עצמו והדם ודאי שריק גם מ"ש וכ"ש בדגים שמנים שאוסר. וקשה הא במליחה לא אמרינן היתר מפטם לאיסור. והיכן מצינו באיסורי דם חילוק בין כחוש לשמן. וגם אין הנאסר יכול לילך יותר ממקום שהאיסור עצמו יכול לילך. וכאן אתה רוצה שהדגים יבליעו בשומנן את דם עופות לתוך העופות. ואולי כל זה אמר רק להצריך מליחה שנית להעופות וקיצר הדברים:

[ד] קשקשין. כ' הט"ז דלא משום דהקשקשין עומדים במקום הכדי קליפה אלא דע"י הקשקשין העור קמיט ולא בלעי וכ' הש"ך דנ"מ במה שהקשקשין הם במקום קליפה באם מלח דגים בשאר איסור דקי"ל דבעינן ס' וגם קליפה א"נ בדבר שאין בו סרך שמנונית כגון חמץ בפסח דדי בקליפה ואז יהי' הקשקשין במקום קליפה כן תוכן כונתו ועש"ד. עוד כ' נ"מ בחם לצונן דבעינן קליפה של אדמיקר ואז יהי' הקשקשים במקום קליפה. והמ"ז התיר הקשקשים עצמן כגון אם נפלו לתבשיל דא"צ ס' נגדן. ואם בישל הדגים עם הקשקשין לא נאסרו. ובקו"א אות ג' הארכתי גם בזה:

סעיף ב:

בד"א במלח שניהם יחד או שהעוף מלוח והדג תפל [ה] אבל הדג מלוח והעוף תפל ונתנם זה אחר זה או זעג"ז אף הדנים מותרים בלא קליפה: הג"ה. [ו] וכן אם הדגים מונחים על העופות מותרים אפי' שניהם מלוחים דדם אינו מפעפע למעלה דלא גרע מחתיכה המוכחת בציר דמה שלמעלה מהציר שרי. וכן אם הניח הדגים אצל העופות אחר ששהו העופות ש"מ מותרים הדגים אעפ"י ששניהם מלוחים [ז] ואם נמלחו דגים בכלי שמלתו בו עופות מותרים וכו'. והא דכשהעוף מלות והדג תפל אסור דוקא כשהדג כבר פלט כל דמו והודח [ח] אבל אם עדיין לא פלט כ"ד שלא נמלח מעולם מותר דאיידי דיפלוט דם דידי' יפלוט דם דאחריני וכו':

[ה] אבל דג מלוח וכו'. ע' ש"ך סק"ז דאפי' נוגעים זב"ז מותר ואף דבסעי' ג' הביא המחבר דעת האוסרים בטהור מלוח וכו' בנוגעים. שאני איסור דם משאר איסורים דלדם לא חשיבא רתיחות זה לשני להבליע: [ו] וכן אם הדגים מונחים על העופות. הש"ך בסק"ח

מביא ד' רש"ל שצריך לידע בבירור שהדגים לא נשרקו מן העופות דאלו בסתם חיישינן דדרך מליחה להפך. ובסק"ט כ' דה"ה מונחים אצל העופות. אלא שהם בשטח גבוה למעלה מכפי שטח העופות דאותו החלק הגבוה מותר. דדמי לנפל לציר דמה שלמעלה מהציר שרי אף שמאותה חתיכה עצמה יש בתוך הציר שאסור. ורק כ"ק בעינן לחלק הבולט במקום שפסק חלק הנמוך דכן פסקינן גם בנפל לציר: [ז] ואם נמלחו דגים בכלי וכו'. הכונה אפי' נמלחו בשולי הכלי והכלי מסבבן וגם יש עליהם כיסוי דאם נאמר דרק כשמונחים ע"ג הכלי דמותר דבכה"ג גם בבשר מותר ואפי' יש דם בעין תחתיהם מותר דאין דם מפעפע. וא"צ לטעם דאין מליחה לכלים להפליט. ולהש"ך סק"י דבדגים למעלה בעי קליפה י"ל דבכלי א"צ קליפה. ועס"י ס"ט סט"ז בדיני כלים שמלח בהן בשר ובמש"ש:

[ח] אבל אם עדיין לא פלט וכו'. הט"ז סק"ח השיג בזה ואסר והמ"ז מתיר בקשקשים עליהם דא"צ ה"מ ג"כ:

א"ה. על סעיפי ג' ד' לא רשמתי כאן דדינם כפול בסי' ק"ה. רק אכלול דיני הש"ע לפי הס"ק שלו:

[ט] בסי' ק"ה נתבאר דעת הר"ב להחמיר בנוגעים זה בזה באה"מ ובת"ח כלל כ' פסק לגמרי כסברא ראשונה וכן הרש"ל. ע' ט"ז כ"כ הש"ך סק"כ ואי"ה בסיף הסי' אבאר דיני מליחת איסור אצל היתר:

שאלה בענין מליחת איסור אצל היתר שנזכר כאן בסעי' ג' ושייך לסי' צ"א וסי' ק"ה ס"ט: שאלה. אשה מלחה בשר ע"ג כ"מ והדיחתו וע"ג הכ"מ הי' מונח גם חתיכת שומן וחתיכת חלב ונסתפקה אם מלחה כולם ביחד או אם מלחה רק הבשר או אם מלחה הבשר עם השומן בלא החלב. והחלב אינו לפנינו ללחוך בלשון אם נמלח ואין ס' נגד החלב:

תשובה. המחבר כ' כאן בס"ג דבשר שחוטה שמלחו עם טרפה או אם הטרפה מלוחה והכשרה תפילה אסור כ"ק [בכחוש אבל בשמן בעינן ס' וגם כ"ק] דאעפ"י שאינה בולעת מדמה בולעת מצירה. וכ' הש"ך ס"ק י"ח דהדם אין נבלע מזאת לזאת משום טירדא דפליטת עצמה אבל צירה בולעת וכו'. והט"ז בסקט"ז כ' דגם בספק אם נמלחו יחד הוה ספיקא דאוריתא:

והצ"צ כ' בספק אם נמלח חלב עם בשר אז חשוב ספיקא דאוריתא דהוה א"מ וטכ"ע אבל ספק בשר עם בשר א"נ שומן עם חלב דהוה מינו ומדאוריתא ברובא. והכרו"פ סי' ס"ט סק"ט כ' דכשנסתפק אם נמלח חלב כלל שוב הוה ספק דרבנן והתיר הבשר בקליפה.

וכיון שא"י מקום הקליפה די ברוב. ואפי' הבשר כחוש דאז הקליפה מדינא מ"מ כיון שגם זה בספק שמא לא נמלח החלב כלל ואין קליפה. וגם אין הקליפה ר"ל [ע' בקו"א בסי' ס"ט סק"ח בכה"ג]:

והנה כאן שיש גם שומן גם בשר גם חלב. והשומן רוב נגד החלב היינו יכולין לומר סלק הבשר הא"מ כאלו אינו והמינו רבה על החלב ומבטלו. ואז השומן והבשר מותרים וגם שומן אין הקליפה בו מדינא רק מחומרא כן תוכן הדין עפ"י הפוסקים הנ"ל:

ובא העני במקלו ותרמילו בפתח המלכים לישא וליתן וללון בעמק ההלכה. והקשיתי דבסי' ע' ס"ב בה דמתיר הרמ"א למלוח בשר ב"פ ולא נידח בינתים ושם כ' הט"ז בסק"ב וז"ל זהו לדעת הרא"ש דאין דרך וטבע המלח להבליע דם רק להפליט. אבל לדעת הפוסקים בטעם הדחה ראשונה מחשש שהמלח יבליע הדם שע"פ החתיכה. לכן צ"ל כאן ההיתר משום שהבשר טריד להפליט ציר לא יבלע. והחו"ד ברישׁ סי' ס"ט הביא דברי הט"ז אלו וביאר דבריו דלעולם כ"ז שהמלח עוסק בפליטת דם אינו מבליע דאינו עושה פעולת ההיפוך. והא דדם שע"פ אוסר כשלא הדיח. משום דכשהמלח פוגע בדם בעין ונשקע בתוכו אז מחליף פעולתו ומתחיל להבליע ותו אינו מפליט [ע' בפתיחתי להל' מליחה באורך פלפול בדברים אלו]. מכ"ז מוכח דבאיסור דם ומליחתו אם המלח מתחיל בפעולת מפליט אינו פועל להבליע. ואם התחיל להבליע אינו מפליט כגון כשפוגע בדם בעין שע"פ החתיכה כשלא הודחה קודם מליחה. לכן ס"ל להפוסקים המחמירין דרק לדם אינו מבליע משעה שהתחיל להפליט דאינו עושה להיפוך מטבעו אבל שמנונית איסור נבלע על ידו. וטעם דאיסור דגים כשנמלחו עם עופות משום שהדגים אין להם מה לפלוט וממילא עושה המלח בהם פעולת מבליע כמו כשפוגע בדם בעין א"נ דרפי קרמיהו:

ולפי"ז נחזי אנן תינח במולח בשר כשר עם בשר טרפה ושניהם כבר פלטו דמן בזה שייך לומר דאף דאין מלח מבליע דם אבל מבליע ציר. ואפי' אם הבשר הכשר נמלח להוציא דם י"ל בדוחק דרתיחת הבשר עצמו בולע מציר הטרפה שנמלח עמו. וכן טעם דטמא מלוח וטהור טפל דאסור דהמלוח מבליע בתפל. וכ"ז שייך עכ"פ כשהטרפה כבר פלטה דמה ואין בה רק ציר אבל כשגם הטרפה יש בה דם טבעי וגם הכשרה ושניהם פולטים דם איך שייך לומר דהכשרה אף שטרודה לפלוט דם ואינה בולעת דם אחרת אבל בולעת צירה של חברתה. ומי מבליע ומי בולע הא שניהם טרודים לפלוט. ומי הגיד לבשרה למאוס בדם ולאכול ציר ויבלע זאת ויפליט זאת בפ"א. ואף שאמרו בכבד דטבעה לפלוט ולא לבלוע. בה אמרו סתם שגם שמנונית וציר אינה בולעת ולכן

מבעי"ל בירושלמי תרומות אם שלקה בחלב מהו. ואיך נאמר דהטרפה פולטת דמה עם שמנוניתה. וחברתה הכשרה תמאס בדמה ותאהב שמנוניתה בפ"א. ובפרט דאין רעיון זה מוזכר בש"ם וראשונים ומגבינה עם בשר אין ראי' דהגבינה אין בה דם דאז שפיר י"ל דהבשר שעמה אף שטרודה לדם מ"מ הרתיחה מבליע בתוכה מהגבינה דהגבינה אינה פולטת דם כלל אבל כשזאת הטרפה פולטת דם וגם ציר מאן מפיס דהרתיחה מכניס ציר ומרחיק דם. וגם דין דגבינה עם בשר אפשר דמיירי בבשר שאין בו דם. ומהני אטמהתא שנמלחו בגה"נ. שמא נשאל הדין במליח שני' שכבר פלטו הדם אבל על מליחה ראשונה אין שום סברא לאסור הבשר מטעם הגיד ואמת דבצלי אש שייך לומר סברתם זאת דהאש מבליע ציר בשעה ששואב דם דלא אמר אש מוצץ דם מהבשר רק שואבו ושרפו. וי"ל דלדם שורף ולא ציר. ורתיחת האש מבליעו ואין זה מעשה ההיפוך מטבעו. אבל המלח אינו שורף הדם רק פולטו והדם יוצא דרך נקבי הכלי וא"כ גם הציר יוצא דרך נקבי הכלי תחתיו. וגם בצלי לא מצינו בגמ' שיחליק בין הפליטות והבליעות של דם וציר. ועובדא דגדי שצלאו בחלבו. דלמא מיירי שכבר נמלח ופלט דמו ואז באמת לא נאסר דבשעת פליטת דם אינו בולע כלום ואח"כ כשאין לו דם לפלוט יש חשש בליעה מחלבו בין ע"י מליחה כהני אטמתא בין ע"י צלי כגדי שצלאו בחלבו. וגם בטמא מלוח וטהור תפל דאמר הטמא מבליע בהתפל ציר ולא דם דכשהטמא זה נמלח בעוד דמיו בו איך יבליע ציר בהתפלה ולא דמו ומאן מפיס. בפרט שי"ל דהדין לא נאמר רק כשהטמא נמלח בצירו ודמו כבר נפלט:

וגם איך נוכל לומר דהכשרה במלחה שנסתמו בה נקבי הבליעה ע"י טירדתה להפליט דם ותבלע ציר ובאיזה נקב תבלע ציר ובאיזה נקב תפלוט דמה ואם נכנס ציר לא יצא דם וכן להיפוך ואם תאמר דכשפוגשת בציר ובולעתו אז באמת אינה פולטת דם א"כ גם בשני חתיכות כשרות כשנמלחו יחד נאמר דציר של זאת נכנסת בזאת ושל זו בזו ולא פלטו דם. ויהי' אסור למלוח ב' חתיכות כשנוגעים זב"ז. הלא כל בשר יש בו שמנונית וציר. ומאן מפיס בין דם לדם ובין ציר לציר:

ולברר הדברים אציע לפניך גוף לשון המחבר בסי' צ"א ס"ה ששם מביא חילוק בין מליחה לקדרה למליחה דבעי לאורחא דהחילוק ביניהם דמליחת קדרה נחלשת בשטיפה בעלמא. ומליח' דלאורחא בעינן שריה במים להחלישה. ושם כ' הרמ"א וז"ל וי"א דאחר ש"מ פסק כח המלח. וכ' הש"ך שם דרק במליחת קדרה פסק כח המלח אחר כלות ש"מ. משום שהמלח עשה פעולתו ואח"כ פסק כחו. אבל מליחה דלאורחא הדין בהיפוך דכל ששהא יותר נתחזק רתיחתו יותר דלא נחלש דלא עשה שום פעולה. ולפי"ז

חומרת המחבר דבמלח דלאורחא בעינן שריה במים להחלישו. מיירי שמלחו מחדש אחר מליחת דם. דבאותה מליחה אין פסיקה לכחו בפליטה:

אמנם הגאון בכרו"פ בסק"ג שם כ' להיפוך דבלקדרה הטבע כך דכ"ז של ש"מ עוסק בפליטה פולט. וכשפוסק מלפלוט מתחיל להבליע. ובדבר שאין בו דם מתחיל הבליעה תיכף. ואם כנים דבריו שפיר י"ל דכשמולחין בשר כשר עם טרפה מתחיל האיסור אחר ש"מ של פליטת דמם. ואם הטרפה אין בה דם אז מתחיל הבליעה תיכף. אבל לעניותי אין רעיון זה מובן ביושר. דהא קי"ל דבשיעור מיל כבר יצא הדם. ולדברי הכרו"פ נחוש שאחר ש"מ מתחיל אותו המלח עצמו להבליע. מיהו זה י"ל דאין טבע הבשר לבלוע דם אחר שפלטו דמה"ט התיר הרמ"א למלוח בשר ב"פ ורש"י מתירו ליתן גם בכשא"מ אחר ש"מ. נמצא לפי"ז שפיר נתרץ הנך דינים דאם נמלח בשר כשרה עם טרפה ושניהם פולטין דם אם הפרידן זה מזה בתוך ש"מ אין איסור ובה"מ נאמר להיפוך דפליטת הדם עד חצי שעה ועדיין לא נקיים מפליטת דמן ועדיין אין המלח עושה בליעה. ובזה נבאר משמעות לשון המחבר בסי' צ"א ס"ה וז"ל במליחה לקדרה ושהה כדי מליחה לקדרה כ"ז שלא הדיחו מקרי אנמ"מ עכ"ל. משמע הא קודם ששהא ש"מ לא מקרי אנמ"מ. ואיך אפשר לומר כן דא"כ מתי פלט הדם. ולמה אסרינן בכשא"מ תיכף כשהתחיל ואדרבה אנן מתירין במעשה דרש"י אחר ש"מ ולא קודם. ולדברי הכרו"פ א"ש דלפעולת דם נפסק הכח אחר ש"מ לענין דם ועדיין נקרא אנמ"מ לענין בליעת דברים אחרים. דחוזק המלח לא נתבטל רק טבעו לעניני דם נתבטל ונפסק. ולכן מסיים שם כגון בשר וגבינה דאז נאסרו תיכף שניהם דהגבינה אין לה דם ונרתחת תיכף ובולעת מבשר בין דם בין ציר והבשר אם פולט דם ודאי דלא נאסר מהגבינה עד שיפלוט דמו ואם אז יהי' הגבינה אצלו יאסר. ואם הבשר כבר פלט דמו נאסר מיד. וגם לאיסור הגבינה יש נ"מ בין אם הבשר נמלח לדם או לא דאם נמלח לדם נאסרה הגבינה מטעם דם וגם מטעם בשר. ונ"מ להקל בספיקם. והבשר לא נאסר מחמת הגבינה עד אחר פליטתו אם לא נקח הגבינה משם. כ"ז לדעת הכרו"פ:

העולה מזה בדין דלעיל דאפי' במולח ודאי חלב עם בשר כיון שמחזיקין דם בחלב אין האיסור נבלע בבשר כ"ז פליטת דם שניהם. וכאן שיש ספק אם נמלחו שניהם כלל וספק אם הודחו בצמצום אחר ש"מ הוה ס"ס להיתר. חוץ ממה שכתבתי סניף להיתר מחמת שיש בשומן רוב די"ל סלק כמ"ש בתחלת השאלה. ויש עוד דיו בקולמסי אבל קצרתי באומר כעת ובסי' צ"א כתבתי יותר:

סעיף ה:

י"א שבשר שנמלח אסור לשהותו במלח אפי' בכ"מ אחר פליטת צירו דהיינו יב"ש שחוזר ובוצע מלחלוחית דם שעליו. ויש מתירין [ט] אפי' כמה ימים. ויזהר לכתחלה ובדיעבד מותר:

[ט] אפי' כמה ימים. בפתיחה הבאתי שיטת הרא"י שזהו טעם הדחה א' שמא ישכח ויניח הבשר במלח עד אחר יב"ש ואז יהי' הדם שע"פ ניתך ויתבלע בבשר וכשהדיח אזדא האי חששא. והנה לרש"י בסברת דאחר ש"מ מותר להניח הבשר אפי' בכשא"מ. מכ"ש דמותר כאן. והאוסרים חוששים גם לדם פליטה שיתבלע כמו שחשש הרא"ה בדם שע"פ. ומ"מ לפי דברי הרמ"א שמותר למלוח בשר ב"פ ושם הט"ז מחמיר אחר מעל"ע והש"ך מתיר שם א"כ מכ"ש דמותר להניחו במלח הראשון כמה שירצה:

סעיף ו:

יש אוסרין ליתן [י] בשר שלא נמלח כלל או:

שכבר פלט כל דמו עם בשר שנמלח:

להוציא דם לפי שהבשר שלא נמלח כלל או:

שכבר פלט כ"ד חוזר ובולע ממה שחבירו:

פולט. ויש מתירין ע"י מליחה שימלחנו אח"כ:

ואז יפלוט גם מה שבלע. וי"מ בכ"ז ולכתחלה:

יש לחוש לדברי האוסרין: הג"ה. ואפי' [יא] בדיעבד נוהגין לאסרו אם נפל בשר שכבר פלט כל דו"צ אצל בשר שלא שהא עדיין ש"מ. וי"א דכל מעל"ע פולט ציר וכו' וה"נ אך באין ה"מ יש לאסור אחר יב"ש. וקודם לזה אין לחוש כלל. וכ"ש כשלא נמלח כלל שאפי' נפל לציר ממש אין לאסור דאמרינן ע"י שיפלוט דם דידי' יפלוט דם שבלע ממק"א. ואפי' נמלח ולא שהא ש"מ ונפל לציר יש להתיר אם לא שהא בציר יום שלם. אך אם שהא ש"מ ונפל לציר יש אוסרים אפי' אם לא כלה זמן פליטת צירו. ומ"מ בה"מ יש להתיר גם בזה כ"ז פליטת צירו דהיינו תוך יב"ש ע"י הדחה ומליחה ב'. וכן אם נפל לציר קודם ש"מ ידיח וימלוח פ"ב. ואם מלחו בלא הדחה פ"ב אחר שנפל לציר שרי בדיעבד. וכ"ז מיירי בציר שהוא כרותח כלעיל סי' ס"ט. אבל דם בעין שנפל על בשר תוך ש"מ דחשיב (הבשר) כרותח כלק' סי' צ"א נאסר הבשר דבדם בעין ל"א איידי דטריד וכו' ולא ככ"פ. ולא אסרינן רק מה שבתוך הציר אבל מה שלמעלה מהציר שרי מיהו מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעור לדבר. בשר שנפל לתוך ציר שע"ג קרקע [יב] דינה כאילו היתה בכשא"מ. בשר שנגעה בחתיכה שנמלח בכשא"מ ונאסרה [יג] דינה כנוגעת בציר. [יד]

ספק ציר ס' מים מותר דציר מדרבנן וספיקו לקולא. [טו] ציר מעורב עם מים אפי' מים מועטין לא חשיבי עוד כרותח ואינה אוסרת. דיני כבוש עי' סי' ק"ה:

[י] י"א ליתן. ע' ש"ך ס"ק כ"ו דבדברי המחבר ליכא רק ב' דינים. א' בשר תפל דהאוסרים ס"ל דאין הבשר פולט רק דם של עצמו ולא מה שבלע מאחריני. והא דמולחין כמה חתיכות בס"א הוא מטעם טרוד דשם שניהם נמלחו. והמתירין היא דעת בעה"ת דגם בזה אמרו ככ"פ. דין ב' בפלט כל דמו והודח דנסתמין נקבי הפליטה. והמתירין הוא דעת מקצת רבותיו של הרשב"א דגם בזה אף דאין לה דם של עצמה ולא ציר אפ"ה ככ"פ כשימלחנו שנית. ושאני דגים דרפי קרמיהו. ובכלל פן שני יש גם דין אחר יב"ש בלא ה"מ ואחר מעל"ע בה"מ. דשוין להודח. והרב בהגה מודה בדין א' בבשר תפל להיתר דאמרינן ככ"פ ולא בדין ב' דהיינו אחר יב"ש או בה"מ אחר מעל"ע. [ומדין הודח לא הזכיר הר"ב כאן] ובה"מ ותוך מעל"ע מתיר. והא דלא כ' הר"ב וי"א כיון דפליג אהיתר דהמחבר. די"ל דס"ל דמ"ש המחבר פליט כל דמו ר"ל בלא צירו ובזה גם הרב מתיר. ולפי"ז יהי' דין דהר"ב דפלט גם צירו דין ג' שלא הוזכר במחבר לכן לא כ' וי"א. ובאמת המחבר מייירי בשפלט גם צירו דהיינו ע"י הדחה זהו דעת הש"ך בדבריהם:

והש"ד ס"ק כ"ז כ' להעמיס גם בדברי המחבר ג' דינים. א' בשר תפל דל"א ככ"פ להאוסרים. ב' בפלט כ"ר ולא הודח. וזהו דעת הר"י דאורלינש דבציר לא אמרינן טריד (ומכ"ש ככ"פ) ויש מתירין בהנך תרתי בתפל או במלוח ולא הודח. ויש מתירין בכל זה הוא הוספה להתיר גם בהודח:

וע"ז כ' הר"ב ואפי' בדיעבד נוהגין לאסרו וקאי אהודח שהתירו יש מתירים ב' דזה דומה לאחר יב"ש. אבל הט"ז כ' בס"ק ט"ז דהר"ב חזר בו מסברתו בס' ת"ח דאין הדחה סותמת נ"פ. ולשיטה זאת יודה הרב בכל ג' דינים שבמחבר רק הר"ב כ' לאסור בדין ד' שלא נזכר בהמחבר ולכן לא כ' וי"א. גם א"ש בדרך זה של הט"ז למה הביא המחבר יש מתירין ראשונים כיון שמתירין האחרונים מתירין יותר די"ל דעדיין מחולקים בטבע ההדחה אם סותמת נ"פ או לא דלמתירין ראשונים סותמת. וא"א להתיר והאחרונים ס"ל דאין סותמת ושייך להתיר:

עוד ראיתי לומר דהמתירין ראשונים פליגי עם האחרונים אם נצריך מליחה ב' או לא וגם בפלט כ"ד דלמתירין א' ההיתר ע"י ככ"פ וממילא צריך למלחו ויפליט. והמתירין השנים מתירין מטעם טרוד וא"צ מליחה ב' ובתפל לא פליגי דבודאי ימלחנו דעדיין הי' תפל. ובאמת נמצא דיעה זאת דעת רביעית בתוס' בסוגיא דמולחין הרבה חתיכות אבל באחר פליטת צירו לא איירי המחבר כלל כמו שלא נזכר בדבריו. והר"ב בא לידון

בדבר חדש ולא הוצרך לכתוב וי"א. די"ל דבכה"ג שני המתירין שבמחבר מודים לאסור. דרק בשעת פליטת ציר אמרו טרוד ולא אח"כ. ובס' באר הגולה הגיה בדברי המחבר והוסיף תיבת,וצירו" וזה ללא צורך. ומ"ש, המחבר ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרין שלא להתיר אפי' ע"י מליחה ב' בנפל אחר ש"מ. ובדיעבד כשלא נתבשל והתיר המורה ע"י מליחה ב' מותר כמתירין ראשונים. ואם כבר נתבשל בלא מליחה ב' מותר כמתירין שנים. וא"ש שהביא ב' מתירין באיכא ביניהו אם צריך מליחה ב' וגם ב' דיעבד יש לצייר בהם. וא"ש שלא כ' הר"ב וי"א משום שבא לדון בדבר חדש ובסוס"י בקיצורי דינים אבאר בירור הדינים:

עוד רגע אדבר. הנה הש"ך בס"ק כ"ט כ' דכשהבשר לא הודח בראשונה אין חילוק בין נפלה לבין חתיכות א נפלה לציר. ואם נפלה בין חתיכות ונשתהא שם יש לאסור וכו' ע"ש. ובעניותי איני מבין דה"ק בפ"כ גם דין דהמחבר בבשר תפל דיש מתירין לא כ' חילוק אם מונח למעלה או למטה או בינתים. ועוד דאם מונח למעלה לכ"ע מותר דאין דם מפעפע למעלה דלא גרע מדגים שע"ג עופות דלעיל ס"ב. וא"כ מיירי שנפל בין החתיכות ואיזה שיעור שהייה נותן הש"ך באיסורו ואם ר"ל דהמחבר מיירי בהודח ובלא הודח אסור לא הי"ל לתלות בנשתהא. ובמהדו"ק כתבתי הרבה מזה. אמנם נ"ל דהש"ך בסי' ע"ז סק"ד במוליתא כ' שאם מלאוהו בבשר תפל אסור ואף שהמחבר בסו' ע' ס"ו מתיר בהונח אצל מלוחים הכא שאני שהוא בפנים. ר"ל דהבשר סגור בתוך המוליתא וגרע ממונח בין המלוחים או תחתם. ולכן כ' כאן דאם מונח במוסגר כ"כ במקום דחוק כמו במוליתא דאסור. ומשום דעכ"פ א"א להיות המקום דחוק כ"כ כמו במוליתא לכן כ' הדין בלא הודח עכ"פ. וסברתו כך. דכבר כתבתי בפתיחה בחומרת הסמ"ק ומהר"י טרושין לאסור במלח בלא הדחה א' שחשבו דם שע"פ הבשר כדם בעין והקשיתי שם קושיא עצומה דאפי' דם בעין ממש אינו מפעפע למעלה וא"כ אין כאן חשש מהדם שלמטה בהחתיכה רק לכל היותר בהדם שע"פ העליונים ונגד חלק זה ודאי יש ס' ותירצתי עפ"י שיטת החו"ד בריי"ס ס"ט דכשבא המלח ע"ג הבשר ורוצה למוץ דמו כטבעו ואם פוגע בדם בעין ונטבע בו אז לא די שאינו מפליט רק אדרבה מבליע. ובטבע מלח אין חילוק בין אם מבליע מתחתון לעליון או ממעלה למטה כמו שאין חילוק בפליטתו שפולט בין למעלה בין למטה. ולפי"ז כאן בהונח אצל חתיכה אפי' לא הודח עדיין יש להתיר דעכ"פ הוא לא נמלח עכשיו שנאמר דהמלח פגש בדם שע"פ והתחיל לעשות מבליע במקום מפליט דעכ"פ אין מלח עליו. אבל בנסגר באמצע ונשתהא שם בין המלוחים יש לחוש שקלט מהם כ"כ מלח עד שהמלח שנקלט עליו עשה בו פעולת מבליע כאלו

נמלח בעצמו בלא הדחה. כ"ז אמרתי להבין דבריו ז"ל אמנם בס' יד אברהם מתיר בדין זה דנשתהא וכן המנ"י. ובהפסד קצת נוכל לסמוך עליהם. דגם בדין מולח בלא הדחה מתירין בה"מ. וכאן עכ"פ לא נמלח בעצמו רק שנתחבא בין המלוחים יש להקל יותר ודי בהערה זאת בס"ד:

הש"ד כאן ס"ק י"ד נסתפק בב' חתיכות א' מלוח וא' תפל. ונפל חלב על התפילה. וקי"ל המלוח מבליע בתפל ואם הי' המלוח גבינה הי' אוסרו. ועכשיו שיש על התפל חלב אם המלוח מבליע בתפל גם דבר אחר שלא מהמלוח עצמו. וראיתו להתיר דאפי' דם שעל התפל עצמו כשלא הודח אינו בולע דאין המלח של חברתה מבליע רק מה שבמלוח לבדו ולא דבר אחר. והמנ"י אפי' בנשתהא מותר ולהש"ך בלא נשתהא מותר. ואיך יבליע בתוכה החלב שע"ג התפל. ודבר נכון דיבר אבל מסיים וז"ל והיינו אם החתיכה המלוחה כבר הוכשר מדם רק נמלח שנית עכ"ל. וסיומו זה אין לו פי' דלענין החלב מה לי אם המליחה ממלח א' או ב' הלא עיקר ספיקו הוא אם יבליע גם מאיסור אחר או לא:

ואפשר ה"ק דאין חשש זה רק כשהמלוחה כבר הוכשרה מדם ונמלחה שנית והיינו כמליחה דבעי לאורחא דבסי' צ"א שהבאתי לעיל בשאלה וזהו מלוח חזק דהמחבר שם מצריך לו שרייה להחליש מלחו ולא סגי לי' בהדחה בעלמא כמו במלוח לקדרה. ובמלוח כזה יש להסתפק שמבליע גם החלב בהתפל אבל במלוח סתם דקדרה ודאי דלא יבליע החלב בו כמו שאינו מבליע דם שע"פ בו כמ"ש וידיחנה מהחלב ומהדם שע"פ וימליחה כדינה. ובקו"א שבסוס"י אערוך פלפול בזה. ובסי' צ' סק"ג הארכתי בענין כחל שנמלח לדם ולא נאסר אז מחלבו:

[יא] ואפי' בדיעבד וכו'. ע' ש"ך סק"ל דאפי' לצלי אסור דכל הנבלע ע"י טבע של מלח שוב גם האש לא יוציאו. ואף שהרש"ל מתיר בנפלה לציר בלא שהא הציר יותר מקורר מגוף המלח הנופל על החתיכה. והיא כבר נמלחה ופלטה כדו"צ. והמלח מלא דם:

[יב] דינה כאלו היתה בכלי שא"מ. ע' ש"ך סקמ"ז וז"ל מיהו פשוט דלא מיירי מבשר שלא נמלח כלל דזה מותר אפי' הציר בכשא"מ ממש ע"י מליחתה שיעשה לה אח"כ דאין הציר עושהו פי' ממקל"מ וכו'. ולפי"ז במעשה דהט"ז בסי' ס"ט ס"ק מ"ד בהניחה אוז שלא נמלחה בכשא"מ ועליה הונחה אוז שכבר הוכשרה ומלח העליונה והציר זב ע"ג התחתונה ונשרה בציר ואסר התחתונה מה שבתוך הציר ולדברי הש"ך כאן אין בציר כדי לאסור בשר תפל כדין מולח בכשא"מ. וכ"כ הס"ד ס"ק ל"ט וז"ל וכ"ז בתוך ש"מ אבל חתיכה תפילה שנפלה לציר בכשא"מ שרי ע"י מליחתה דכשהיא תפילה לגמרי אין בזה משום מולח בכשא"מ ולא איכפת לן מה שמונחת בציר [ולק' סוסקט"ו כתבתי

בזה]. מיהו הגרע"ק כ' על הש"ך ס"ק ל"ו וז"ל דזה תלוי בב' תירוצים שבש"ך שם וכ"כ בגליונו לס"ק ל"ז דלתי' ב' של הש"ך ס"ק ל"ו אסור בש"כ בציר שלא יועיל הדומל"ב [מיהו גם שם לא מיירי מתפילה ממש וצ"ע] ובסי' ס"ט בקו"א סק"י הארכתי במעשה דט"ז שם. ונ"ל דאם נפל בשר תפל לציר שע"ג קרקע להתיר דעכ"פ אין דין הקרקע ככשא"מ ממש שאין המקום דחוק ועכ"פ יש לציר מקום לזוב כתי' א' שבש"ך סקל"ו ועפ"ת ס"ק ל"ג. ובפרט אם היתה מודחת דאפי' בכשא"מ ממש יש לסמוך אש"ך וש"ד הנ"ל. ודוקא בתפילה ממש אבל בתוך ש"מ אבאר לך בקיצורי דינים אין להקל בציר כמו במולח בכשא"מ. וע' כרו"פ וז"ל דבקרקע מספק"ל אי הוה ככשא"מ ומחמרינן לאסור מה שבתוך הציר אבל לא נדון כמולח בכשא"מ שיהי' כפי' ממקל"מ. ואסר גם ברצפת לבינים אפי' שרופים כבכלי ממש ויותר היקל ברצפת נסרים או אבנים. ובזמנינו עושים מצימענט. וע"כ בכולם הוה יש מקום לזוב דאין שם דפנות להחזיק הציר וגם נחלש מאויר. וידוע דכל דיני ציר דסעיף זה היינו ציר הנוטף מהמלח בלא שום תערובות מים אבל בתערובות מים אבאר בס"ק ט"ו. ואם הציר מעורב בציר היתר כגון ממה שנוטף אחר ש"מ שהוא היתר ע"ל סקט"ו דהגאון מהרש"ק רוצה להתיר כמו בתערובות מים ופלפלתי שם להחמיר:

[יג] דינה כנוגעת בציר. כלומר לקולא דמהני מליחה ב' כשהיא תפילה ע' ש"ך ס"ק מ"ח. ולכאורה דין זה כפול בסי' ס"ט סי"ח בהג"ה וז"ל אבל שאר חתיכות שעליה הנמלחים עמה מותרים. וצ"ל דהתם מתיר כשהם למעלה ממש כמשמעות הלשון,שעליה" וכאן קמ"ל אפי' מונחים אצלה. וע' ש"ך ס"ק כ"ט בלא הודחה שמחלק באם נשתהו ביניהם או לא ובדברינו סק"י הארכתי והמורה יזהר לעיין בדינים אלו בדיעה מיושבת:

יד] ס' ציר ס' מים. לכאורה הכונה שנשפכו אחר שנפל הבשר בהם ואינו יודע אם הי' ציר או מים דאל"כ איך משכח"ל שלא יכיר בין ציר למים. וע' ש"ך ס"ק מ"ט דזה קיל מציר שע"ג קרקע דשם הספק על הקרקע אם דינה ככלי אבל הציר עצמו ודאי וכאן הספק בעיקר הציר כ"כ הגרע"ק בפי' דברי הש"ך ונ"מ דבהונחה בציר שע"ג קרקע ושהא ש"כ אסור [לשיטתו אפי' תפילה כמ"ש בס"ק י"ב בשמו והכא שרי. ומ"מ מסיק גם כאן לאסור מה שבתוך הציר וצ"ע ועמ"ש בסוס"ק י"ב:

[טו] ציר מעורב עם מים וכו'. ואפי' מים מועטין וכו'. הש"ך סק"מ מצריך רוב מים והמג"א או"ח סי' תס"ז ס"ק ל"ט כ' דא"צ רוב ומסיק לפי ראות עיני המורה. כלומר שיראה בעיניו אם הציר חזק או רפה ואז ידע אם המים החלישו אותו. והש"ד כאן בשם

או"ה אם ספק אם מים רוב או לא מותר. והספק אף שהוא חסרון ידיעה מ"מ כיון דכמה פוסקים מכשירין בלא רוב מותר אפי' בספק חסרון ידיעה:

ומדי דברי בענין זה דציר מעורב עם מים אביא מקור לזה. דז"ל המשנה בכורות כ"ב הלוקח ציר מע"ה משיקו במים והוא טהור. ובגמ' שם הטעם דממ"נ אי רובא מים הא עביד להו השקה. ואי רובא ציר לאו בר קבולי טומאה הוא ומיעוטא דמים בטלי להו ברובא ובספרי נמוקי הרא"ה למשניות תרומות ומקואות וטהרות הארכתי באם שייך ביטול לדבר המק"ט בין דבר שאין מק"ט ואין כאן מקום לפלפול ארוך כזה] ובמס' מכשירין פ"ו מ"ג כל ציר בחזקת טומאה פי' הרע"ב דע"י מעט מים שנותנין בו נכשר. וע"ה נאמן לומר טהורים הן. כלומר שלא ניתן בהם מים כלל. ושם ראב"י אומר ציר טהור שנפל בו מים כ"ש טמא. ולהרע"ב הנ"ל הפי' פשוט דהכ"ש מים מכשירו. ונטמא בידי ע"ה שמוכר אותו. וראב"י לא פליג את"ק דסתם ציר דת"ק דטמא היינו ע"י אותו מעט מים שנפל בו ומסתמא אמרינן שיש בו מים מעט רק דע"ה נאמן לומר שלא נתן בו מים דנאמנים לומר בכל פירות שלא הוכשרו וגם בציר כן. וא"כ קשה אגמ' בכורות הנ"ל דכשמיעוטו מים נתבטלו המים והוא טהור הא אפי' בכ"ש מים הוכשר ונטמא ממילא. והיינו דאחר מימרא זאת מביא הך משנה דמכשירין עם דברי ראב"י להורות הקושיא על הממ"נ דגמ'. ומשני ר"נ זאת אומרת חשודין ע"ה לערב עד מחצה מים בציר. וכשנפל עוד מים כ"ש הו"ל פלגא. כלומר ולכן מהני השקה דפלגא מים ופלגא ציר ואין הציר מתבטל במים ולא המים בציר ומועיל השקה. ולא מטעם ממ"נ דלעיל דאותו תי' נסתר ממשנה דמכשירין:

אמנם אכתי ק' דאמר זאת אומרת חשודין ע"ה לערב מחצה מים בציר והיכן מצינו שנחשדו הע"ה על גזל. ועוד דא"כ איך אמרינן במשנה דהע"ה נאמנין לומר לא הוכשרו דבדבר שחשודין בו אין להאמינם. ונ"ל דכצ"ל זאת אומרת סתם ציר מחציתו מים כלומר דבאמת אין נותנין בתוכו מים והע"ה נאמן בזה. רק עיקר הציר יש בו תולדות מים והכונה שאם למשל מולחין בשר או דגים ואם נותנין ליטרא מלח נתהוה שני ליטראות ציר דהמלח נותן חריפות והבשר מזיעה והזיעה תולדות מים שיש בבשר ונעשה כפל מכפי משקל המלח [וזה בדוק ומנוסה]. ואותן המים שבאים מזיעת הבשר אינם מקבלים טומאה שעקרו ממלח ורק כשנותן בהם מעט מים נכשרו. וגם חלק המלח שבו נכשר כשאר אוכל. והע"ה נאמן לומר שלא הוכשרו כלומר שלא נתן בהם שום מים. וראב"י בא לפרושי מילתא דת"ק דכל הטומאה בא ע"י מעט מים כשנותנין בתוכו. ובזה יובנו דברי ר' נחמן בגמ' בכורות הנ"ל דלכן מהני השקה לציר דמקורו מחצה מים ע"י הזיעה

וע"י כ"ש מים שנותן בתוכו נתעורר בו המים ונעשה כאלו רובו מים ונטהר בהשקה. זה פשר הדברים להבין הגמ' בכורות הנ"ל עפ"י משנה דמכשירין:

ולפי"ז א"ש במה שאנחנו מקילין בכל סי' זה בציר בכשא"מ יותר מבמולח בכשא"מ. ולכאורה קשה הא כל איסור דמולח בכשא"מ הוא רק דכשהמלח יפלוט ציר והציר אינו יכול לזוב ולכן לא אסרו מן הדין רק מה שבתוך הציר ואיך נקיל במונח בציר יותר מבנמלח בכשא"מ משום דסוף הציר להתקבץ תחתיו וע"כ כמ"ש דחריפות הציר חציו מכח המלח וחציו מזיעת הבשר לכן רק בנמלח והציר זב תחתיו אז נאסר אבל בלא נמלח רק נפל בציר קיל ממולח ממש. ולפי"ז נבין בניקל דין שלנו בציר מעורב במים דבאמת גם מועט מים מחלישין אותן דממילא יש רוב מים כנגד המלח. דציר עצמו חציו מלח וחציו מים. וכגמ' בכורות הנ"ל דכ"ש מים מבטלין ממנו דין ציר לענין קבלת טומאה ושמהני לו השקה דממילא נעשה רובו מים ולפי"ז כשהמורה רוצה לאסור באיזה דין נפילת בשר בציר אין לאסור רק כשכולו ציר ואין שם אפי' מעט מים:

והנה הגאון מוהרש"ק רצה להרכיב היתר ע"י שיש בציר של בשר שהיה מונח ע"ג כשא"מ שעה והציר בכלי שלמטה משום דציר איסור אינו רק בשליש שעה בקירוב ונמצא רוב ציר דהיתר ומבטל הציר איסור. ולדעתי זהו כשגגה דהשליט. דמה לי ציר דהיתר או ציר דאיסור. אטו במולח בכשא"מ משום איסור המלח אתינן עלה הלא רק משום דהחריפות גורם שהדם יפרש ממקלמ"ק. ורק מים מחלישין הציר אבל אין ציר מחליש ציר. ואם משום ביטול היית צריך ס' ולא רוב. ועוד מאן מפיס ושמא בשיעור מיל הראשון ירד בשפע ויש יותר ממה שירד אח"כ דמה"ט אמרינן דדי בע"ש בי"ח מינוטין נגד שעה בשאר ימים וע"כ דהכי קים להו דבי"ח מינוטין הראשונים יושלם פליטת הדם בשפע ואח"כ יורד מעט:

ובספרי נמוקי הרא"ה למשניות מכשירין פ"ו מ"ג הארכתי בענין ציר ומים דשם. וצ"ע היתר זה והמורה יכריע:

קו"א דסי' ע' אות א'. שפולטת ציר. כ' המ"ז סק"א וז"ל ודע דאין להקשות דא"כ בטלין כל הלכות מליחה. דמה מועיל מליחה דנהי דדם שריק מ"מ חוזר הציר היוצא ונתערב בדם וחוזר ואוסר הבשר. וי"ל דאין הציר הנאסר אוסר יותר מהאוסר. ואף דהרשב"ם אוסר גם העופות מחמת הדגים שנאסרו מהעופות. ה"ט דדגים יש בהם מעט דם והרבה ציר לכן נבלע בחזרה גם בעופות משא"כ הדם שבציר היוצא מהבשר עצמו דם רב ומעט ציר אין כח באותו ציר להבליע זת"ד. והכונה בהשקפה ראשונה דמעט ציר אין בכחו להבליע דם הרב והדם הרב ממנו מחליש כחו. ודם עצמו משריק. וזה לכאורה סותר

ד"ע בסי' ס"ט בש"ד ס"ק ל"א דרק מים מחליש כח הציר אבל חלב האוסר אינו מחליש ע"ש בשם הצ"צ ואיך נאמר דדם שהוא האיסור מחליש ציר הנולד ממנו. וי"ל דדם שמשריק שריק לכן מחליש בטבעו משא"כ חלב שטבעה להתבלע לכן החלב מסייע להציר להתבלע משא"כ דם כשהוא מרובה. ובפרט שכתבתי שם שגם החלב כשהיא הרבה מותר דמחלשת כח המלח כששוטף בחלב ע"ש בדברינו בס"ק כ"א אבל אכתי ק' דהרא"ש עצמו הקשה קושיא זאת אהרשב"ם דאוסר העופות ותי' תי' זה דע"י שריקה דהדם נשרק גם הציר עמו בחיבור. והב"י תי' תי' זה בסוג דכך"פ דע"י רוב דם נותן גם לציר טבע הפליטה. אבל כ"ז א"ש לסוגים דשריק או להיתר דכך"פ אבל המ"ז התחיל קושיתו בסוג דטריד כמ"ש דהדם יביא טירדא גם לציר ואינו מניחו להתבלע. ואולי למד מהב"י ומהרא"ש גם לענין היתר דטרידי וא"כ הי"ל להביא הקושיא והתי' או בשם הרא"ש או הב"י ולא ש לעשות בנין בפ"ע ודו"ק:

ובאמת מצינו זה גם בצלי דכשצולין איסור עם היתר מבליע בהיתר טעם האיסור וכשצולין בשר דמו נפלט ונשרף באותו אש ולא אמרינן דהאש יחזור ויבלענו אפי' אם האש רב מאוד יותר מהדם. ואדרבה כל שהאש רב יותר מכלה הדם במהרה. וחומרת הרשב"ם בעופות הוא חששא בעלמא ויחידאה: קו"א אות ב'. ואם לא ניטלו קשקשיהן. הט"ז בס"ק ג' כ' לא דהקשקשין הם במקום קליפה אלא דע"י הקשקשין קמיטי ולא בלעי. ומשום סכנה לא אסרינן דאין סכנה במליחתם יחד עכ"ל. וכ' הח"ש דבאמת גם משום סכנה אסורין והג"מ כ' למאן דלא חש לסכנתא וראיתו מפ' כ"ה דקי"ז בר"מ ב"ר דגם למילחא אסרינן. והד"ח על הרא"ש העיר מזה ותי' דהא דאמרינן דלמילחא אסרינן ה"ק אם נצלו דגים עם בשר אז הבשר אסור והדגים אסורין אפי' לאכלן במלח בלא בשר כמ"ש בתנור שטחו באלי' דהפת אסור במילחא כלומר אפי' במלח ומכ"ש עם חלב עכ"ל. הרי דאין סכנה במליחתם יחד. והש"ס שם מיירי בנצלו. גם מ"ש בח"ש בתירוצו דקאי אמי שלא חש לסכנתא אין זה מובן אטו ברצונו תליא מילתא דרק בסכנת זוגות אמרו מאן דקפיד קפיד וכו' אבל בסכנת דגים לבשר אמרו חמירא סכנתא מאיסורא ולא אשתמיט בגמ' לומר איזה היתר בזה. ונהי דאין. לתמוה אדעת הח"ש דאם הדגים אסורים מחמת סכנתא א"כ גם העופות אסורים מסכנת דגים די"ל דכמו דאין העופות בולעים הדם מטעם שריק או טרידי כן אין נכנס בהם טעם דגים וע' לעיל בשו"ת לענין מליחת איסור עם היתר שהעליתי דבכ"מ שהבשר פולט דם במליחתו אז כ"ז ש"מ אינו בולע גם מחלב שנמלח עמו דאין המלח עושה ב' טבעים הפכים בחתיכה אחת. אבל הדגים דלא טרידי ובולעים דם כן יוכלו לבלוע טעם בשר דמ"ש. וא"כ שפיר י"ל דהדגים יש בהם איסור דם

וגם סכנתא. אבל מדלא אסרו הדגים רק בכ"ק אין ראי' להיפוך מסברתו די"ל כאן דאין המלח מבליע רק בכ"ק. גם הסכנה אינה רק בכ"ק. אבל אי קשיא הא קשיא דכתבו דאם הדגים מונחים על העופות מותרים דאין דם מפעפע למעלה. ולענין סכנתא אין חילוק אם למטה או למעלה דבא מאיסור הבשר וצע"ג בזה:

קו"א ג. קשקשיהן. כ' המ"ז סק"ג דמ"ש הט"ז דהקשקשין מותרין לגמרי אי"ל פי' דמאי לגמרי דקאמר ואם ר"ל כשיבשלם לא יהי' צריכין ס' נגדם דפשיטא דהם שועין וכעצם חשיבי עכ"ל ובש"ד סק"ה כ' איפכא דמטעם שהם כעצם לא שייך בהם כב"פ ואסורים. וסיים שם וצ"ע אם לא נדמינן לכלי עצם מנוקב מטעם דשיעין עס"י ס"ט אות י"ז עכ"ל. וצ"ע דבלא"ה פסקינן בסי' צ"ט דעצמות האיסור מצטרפין להיתר במקום הפסד. וא"כ איך הי' ס"ד שיצטרך ס' נגדם דהא אם היה שם איזה איסור היו מצטרפין להההיתר לבטל האיסור ומכ"ש שא"צ ס' נגדם. ואף דשם בס"ב איתא דאם האיסור נתבשל מקודם עם העצמות ובלעו דתו לא מצרפין אותם להההיתר כשמבשלם אח"כ עם היתר וי"ל דכאן קמ"ל דהקשקשין לא נאסרו עכשיו במליחה באופן שאם יבשלם אח"כ שיצטרך ס' נגדן דגם זה פשיטא דרק כשנתבשלו העצמות תחלה עם האיסור נעשין נבלה אבל לא במליחה [בשו"ת מהר"י הלוי לידידינו הרה"ג מהר"י איטינגא נסתפק בזה אם דוקא בבישול דיש בליעה טובה מצטרפין עצמות האיסור להההיתר ולא במליחה [ויהי' איסור מליחה גדול מבישול] ומכ"ש שלא נעשו העצמות נבילה במליחה ובפרט באיסור דם דכחוש דודאי אין מפעפע להתבלע בעצמות] עשו"ת הנ"ל סי' כ"ז ובדברינו בסי' צ"ט כתבנו מזה וגם סתמא אמרו אין מליחה לכלים ועצם בכלל:

קו"א ד'. בחידוד סק"י הבאתי ד' הש"ד סק"ט דנסתפק באחת מלוחה ואחת תפילה ונתנו חלב על התפילה אם המלוח מבליע לתוך התפילה גם החלב שעליו או אין בכח המלוח רק להבליע מעצמו להתפילה ולא דבר אחר. ועחו"ד סק"ה אוסר בכה"ג אם יש ציר וז"ל אם נפלה חתיכה מלוכלכת באיסור לציר אסור עכ"ל וסיים ואף דבדם לא אמרינן הכי משום כב"פ או משום דהדם שנפלט מאחת ובא לאחרת מקרי דם פליטה דאמרינן בה איידי וכו' כבסי' ס"ט ס"ב בהג"ה דדם של זאת מקרי דם פליטה לגבי אחרת עכ"ל וא"כ בנדון הפרמ"ג יש לאסור לסברתו שהציר יבליע להתפילה אבל אין הנדון דומה דבדין דהפמ"ג התפילה מונחת אצלה ע"ג כלי מנוקב ואין שם לא איסור ולא דם ולא ציר רק רתיחת חברתה תתן לה בלע לענין דבר אחר שאינה בגוף המלוח שפיר י"ל דאין רתיחה כזאת מועיל להבליע. וצ"ל דהספק של הפמ"ג מיירי בשני חתיכות בשר אחת מלוחה ואחת תפילה ושניהם מוכשרות מדם ומונחים בכלי ממש ונפל חלב על התפילה.

וזהו שכתב והיינו שהחתיכה המלוחה כבר הוכשרה מדם ונמלחה שנית. כלומר דאז מונחים בכלי שאינה מנוקב. והמלח עז ונתקבץ ציר שפיר יש להסתפק כמ"ש החו"ד הנ"ל אבל במונחת המלוחה בכ"מ ואין ציר מתקבץ והמלח טרוד להפליט דם ואז אינו עושה שום פעולה בהתפילה עחו"ד סי' ס"ט סק"א. דבזה אפי' אם המלוחה אסורה משום שלא הודחה בראשונה מ"מ אינה אוסרת התפילה דדם של המלוחה נחשב דם פליטה להתפילה ומכ"ש שלא תבליע ד"א להתפילה. אמנם מצד אחר יש להתיר אפי' אם נמלחו בכלי ממש כגון שהיו מוכשרים מדם כמ"ש הפמ"ג. מטעם דחלב כשנופל בה מלח נעשית פגום כמו שהוכחתי בסי' ק"ג. ואם נפל עליה גבינה י"ל דאין מלוח זה יכול לחמם השני ויבלע מגוש השלישי. דגם בחם של תתאה גבר אין הגובר הולך עד הגוש השלישי כמבואר בסי' צ"א ומכ"ש כאן לכן לא מצייר הפמ"ג בגבינה רק בחלב. ובדין דחו"ד כשיש ציר יש להחמיר:

קו"א ה. בקיצורי דינים בדין ד' נרשם ד' הח"ש שאם נפל בשר לציר של בשר ששהא שעה שלימה במלח ונמצא שיש באותו ציר יותר משני חלקים ציר כשר דציר איסור נפלט בשליש שפה פחות מעט. והוה מיעוטו דם ורובו היתר ודינו כציר מעורב עם מים. אמת דהש"ך בסי' ס"ט ס"ז כ' מה לי מים מה לי מוהל וכבר דברתי מזה כאן בסקט"ו. וראיתי בגליון רש"א כאן כ' וז"ל ע' בסי' פ"ג סקי"ב. והכונה דשם כ' אם שרוים הערינג בכלי עם דגים טמאים מלוחים במים אסור ובש"ך שם הטעם דהציר חזק מאוד ובודאי מפליט וגרע מציר המעורב עם מים בסי' ע' וכו' עכ"ל הרי דאזיל בתר חריפות הציר ולא בתר היתירו או איסורו דשם הציר נולד מהערינג שהוא היתר. ואי משום ביטול הלא לח צריך ס' ושאני מים דמחליש ובדברינו בס"ק ט"ו הארכתי בענין אי בעינן רוב מים או די במעט מש"ס בכורות ומשנה מכשירין פ"ו מ"ג. ואם נבא לשיעור ביטול נצטרך שיהי' ציר מי"ח שעות נגד ציר איסור שבא בי"ח מינוטין. וגם בזה אין די דלא כל שעה ושעה פולט בשוה דבשעת פליטת דם יורד יותר בשפע. והראי' דאחר יב"ש לא פליט כלל ומכ"ש אחר מעל"ע וא"א לשער כלל ביטול להציר בתוך ציר. ואפי' למ"ש הב"ח הביאו המ"ז בסי' ס"ט ס"ק מ"ו במעשה דרש"י דהמוהל שאחר ש"מ מבטל כח המלח והדם דמה לי מים מה לי מוהל (הט"ז שם סתר זה) וגם הש"ך בס"ק ע"ט שם כ' דהטעם של הציר שלאחר ש"מ אינו רק מוהל והמלח האיסור נתבטל בתוכו עכ"ל וע"ז כ' הש"ד שם וז"ל לכאורה הוא דברי הב"ח דהטעם בטיל בציר וי"ל דס"ל דאחר ש"מ גם הבשר אינו רותח רק הציר רותח. ומש"ה כ' ממ"נ אם יש ציר איסור בטיל הוא בציר היתר ומ"מ א"י איך נתבטל ציר בציר. ואני תירצתי לנכון קושיתו זאת דז"ל המחבר במעשה

דרש"י בשר ששהא ש"מ ונתנוהו בכלי ונתמלא מציר וכו'. הרי דציר איסור מהבשר זה אינו כאן באותה כלי שנתנו הבשר עכשיו. ומה שיורד עכשיו מהבשר הוא כולו ציר היתר וגם משמע מהלשון שלא לקחוהו בצמצום ברגע אחרונה של הי"ח מינוטין רק הונח שם איזה זמן וכבר נפלט מתוכו וגם משטחו סביבותיו ונפל לכלי או לקרקע לאיבוד ואין חשש רק מגרגירי המלח שעדיין מדובקים בו אבל כל הציר שנתקבץ בהכלי שנתנו הבשר בתוכו הוא מוהל כשאר מים מלוחים וכולו היתר ושפיר אמרו בזה מה לי מים מה לי מוהל. והמוהל הזה שוטף הציר של איסור בכל רגע ומאבדהו ועכשיו כשנתנוהו בכלי אין שם רק היתר. אבל בדין דח"ש שנפל הבשר בכלי שיש שם כל הציר בין דאיסור בין דהיתר איך נאמר דאין חילוק בין מים בעלמא בין ציר דהיתר. הא שאני מים שמחלישין משא"כ אותו ציר דחזק הוא כמוהו וביטול אין כאן. ולפי"ז א"ש דברי השיך בסי' פ"ג. דמי הערינג עזין ביותר שאפי' מים אין מחלישין אותו. ובאותו ציר נכבשו גם דגים טמאים. וא"כ גם כשנפל בשר לתוך הציר של שעה שלימה אין שום דמיון היתר לבשר של תוך ש"מ שנפל לציר זה דודאי יש דין כבישה בציר ודמו נפרש ממקלמ"ק. ולא עוד אלא אפי' נפל לתוך ציר שנטף כולו אחר ש"מ כגון שנטלו הכלי מנוקב אחר ש"מ ונתנוהו ע"ג כלי אחרת ונטף שם ציר אפ"ה אם יפול שם בשר תוך ש"מ ודאי דיאסר בש"כ להרש"ל ולא מחמת בלע איסור מהציר רק מחמת הבשר עצמו ושאני מעשה דרש"י דהבשר כבר פלט דמו ואין איסורו עליו ורק שנאמר דהציר מרתיחו ובולע מגרגירי המלח בזה מיקל רש"י והחולקים אוסרים כ"ק משום שאין על הבשר שום איסור מדם של עצמו. ושאני מים דמחלישין כח הציר כמו שהארכתי בס"ק י"ד ט"ו ודו"ק: קו"א ו. עוד הוכחתי בס"ק הנ"ל בדין ד' להחמיר בשיעור מיל לחומרא כגון אם הודח אחר שיעור מיל ונפל לציר אם נחמיר לומר דנסתמו נקבי הפליטה בזה נראה להקל. משום דרוב הפוסקים לא ס"ל דהדחה סותמת נ"פ והקילו בהודח לכן בכה"ג י"ל דקודם חצי שעה אין נ"פ נסתמין. ובפרט דהש"ך כ' בסי' ס"ט ס"ק כ"ו דאם לא נתבשל עדיין והדיחו אחר שיעור מיל דיחזור וימלחנו להשלים השעה ואם איתא דהדחה דאז סותמת נ"פ מה יועיל מליחתו ואיך תצרפהו לתשלום השעה:

אמנם אם הודחה אחר חצי שעה כמ"ש בדברינו בס"ק י"ח בזה יש לומר חומרת החו"ד באין הפסד. וז"ל הפמ"ג בסוף הסי' מבואר בסי' ס"ט שיעור מיל לכ"ש ושעה באין צורך. וה"ה כאן יש לחלק בכך ובדיעבד י"ל דשרי ודי למבין עכ"ל. הרי דרמז לדברינו דאל"כ יהי' הקולא דערב שבת חומרתו אם יפול לציר ודו"ק:

א"ה. אחר שסיימתי החידוד להלכה והקו"א לסימן זה החמור מאוד וההלכות תלוין בשערה אסדר לפניך קיצור הדינין המסתעפין מסעי' ו' כדרך שציירו הפ"מ והחו"ד בהם וביותר אברר החילוקים שבין הט"ז והש"ך ובין הרש"ל והרמ"א ואוסיף הערות ואין בהמ"ד בלא חידוש. וזהו החלי בעזה"י: קיצורי דינים ד סימן ס"ו:

דין א'. חתיכה תפילה שלא הודחה ולא נמלחה ונפלה בין חתיכות במלחם להוציא דמן מותר ואם נחבא בין החתיכות ונשתהא ביניהם הש"ך בס"ק כ"ט אוסר ובדברינו בסק"י הארכתי לתרץ מעט דבריו בסברא. ואם נפלה לציר ושהא ש"כ אם אין לציר מקום לזוב נאסרת ממ"נ או לתי' א' שבש"ך ס"ק ל"ו משום כבוש. והדחה ומליחה ב' מהני באופן שקודם נפילה היתה מודאת הדחה ראשונה וי"ל ככ"פ אבל בלא הודחה שיש חשש דם שע"פ דלא אמרינן בי' ככ"פ כש"ך רי"ס ס"ט ולתי' הב' בש"ך הנ"ל פשיטא שאסור אמנם כיון שהפמ"ג מתיר בדיעבד כהפוסקים דדם שע"פ אינו כד"ב ממש רק כד"פ יש להתיר גם בלא הודחה ע"י מליחתה. ועדיין עומד לנגדנו דברי החו"ד רי"ס ס"ט דכשבא המלח על הבשר ורוצה למוץ מתוכה הדם ופוגש בדם שע"פ ונתמלא ממנו אז נשתנה טבע המלח מפעולתו לפלוט ונעשה מבליע. מ"מ י"ל דבאמת טבע המלח או לפלוט בבשר נקי או להבליע הלכלוך שע"פ אבל הציר אין בו אותן הטבעיות כלל רק הבשר נתחמם בו וגם י"ל דהציר עצמו שוטף דמו ממנו. ומועיל מליחתו לומר ככ"פ. אבל מהט"ז משמע דס"ל דציר כש"כ מבליע כמלח. וכל מה שנבלע ע"י מלח אינו יוצא ע"י מלח. ואף דלהש"ך בס"ק ל"ו דאין איסור בציר בש"כ אא"כ אין מקום לזוב. אבל איהו ס"ל ברי"ס ס"ט דדם שע"פ הוה כד"ב ממש וא"א לא איידי ולא שריק ולא ככ"פ ואם יכול לצלותו יצלנו ואם אירע כה"ג בשומן נתיר בה"מ אפי' באין מקום לזוב ואפי' לא הודח בראשונה:

דין ב'. אם הודח בראשונה ולא נמלח ונפל לציר דעת הפמ"ג לאסור בש"כ בכשא"מ לתי' ב' של הש"ך בס"ק ל"ו ורצה להחמיר אפי' בה"מ וממילא מובן מכ"ש בלא היה מודח ע' בדיבור דלעיל אבל סיים בעצמו וז"ל ובכל הנך מדיחו הדחה היטב קודם מליחה ב' דכ"ז שדמו בתוכו אין חשש סתימת נ"פ והכונה כמו שכתב בסק"מ דאין חשש בציר על חתיכה תפילה וע' בדין א' ותבין לכאן להקל:

דין ב'. אם שהתה במלחה ח"ש ונפלה בין המלוחים עכשיו פשיטא דמותר דזהו הדין דמולחין הרבה חתיכות רק אם הודח ונפל בין המלוחים ג"כ מותר בהדומל"ב דככ"פ ואם נפל לציר אף דבחתיכה תפילה התרנו לעיל אבל כאן להט"ז אליבא דהר"ב אסור בש"כ דמ"ש יום שלם ברמ"א ט"ס ולהש"ך סקל"ו מותר (וגם לרש"ל מותר) אם יש לציר

מקום לזוב לתי' א'. וז"ל הפ"מ אף דחתיכה ראשונה פלטה כל דמה בחצי שעה והאחרות התחילו לפלוט עכשיו אפ"ה שרי דבזמן מועט שפולט עדיין של עצמו מפליט גם של אחרות אפי' הרבה דקי"ל כהר"י דאורלינ"ש [כן הגהתי במקום שנדפס דלא קי"ל כהר"י וכו' דבאמת זהו דעת הר"י דאורלינ"ש בתוס' דכשמתחיל עוד רגע א' בתוך פליטת עצמו תו לא נסתם ומפליט השאר וכו'] וסיים דבציר ואין מקום לזוב אסור מיד מה שבתוך הציר וכו' כדין מולח בכשא"מ כיון שעדיין תוך זמן פליטתה וכו'. והנה בתחלת הענין כ' ששהתה ח"ש במלחה ובסוף מסיים כיון שהוא בתוך זמן פליטתה. ואם כבר שהתה חצי שעה אין זה תוך זמן פליטתה לכן נ"ל דמ"ש בתחלה ששהתה ח"ש הוא ר"ת,חצי שיעור" כלומר תוך שיעור מיל דכמו דלקולא אמרינן דשיעור מיל מכשיר הבשר כן בסברת הר"י דאורלינ"ש דכשהונח בעוד דמו בתוכו תו לא נסתם בגמר שיעורו רק פולט והולך כשיעור אלו שנפל ביניהם אבל איך נוכל לומר דגם אחר שיעור מיל נתפוס הקולא של הר"י לומר דבעוד דמו בתוכו הולך ופולט דם שמקבל מאחריני עם דמו כיון שכבר פלט דמו, ובשלמא בנפל לציר באין מקום לזוב שהחמיר לדונו כמולח בכשא"מ י"ל לחומרא כיון דאנן לא פסקינן כמעשה דרש"י להתיר אחר ש"מ ליתן לכשא"מ אפי' אחר שעה ממש רק בה"מ א"כ פשיטא דעכ"פ אחר שיעור מיל נאסר בכה"ג בציר חזק עכ"פ אבל לא לקולא. לכן נ"ל דדין זה מירי בתוך ש"מ ושהתה חצי שיעור:

שוב ראיתי דשפיר יש לפתור הר"ת חצי שעה. ומשום דיש עוד פרושים בתוס' שם בדין דמולחין הרבה חתיכות דאפי' אחר שעה ולא הודחה מותרת בהונחה דאמרינן ככ"פ גם בציר כמ"ש בדברינו על היש מתירין שבמחבר לכן מתירין גם לדידן עכ"פ אחר ח"ש לומר דעדיין יש בה דם לפלוט. והא דמתירין בע"ש לבשל אחר מיל משום דאמרינן שכבר כלתה הפליטה הגדולה ומכאן ואילך אם ידיחה ויבשלנה תו לא תפלוט. בבישול. ודם האיברים שלא פירשו מותר. אבל כאן שהניחה בלא הדחה אחרונה ודאי דפולטת עדיין דם של עצמה:

וראיתי באשיר"י כ' לפי' הר"י דאורלינ"ש שגם אם הניח השניה בזמן פליטת הראשונה. ואח"כ הניח השלישית בתוך זמן של שניה אף דכבר כלתה זמן של הראשונה ומותר וכן לעולם ותמיד חשוב כאלו כל פתוחין עדיין כשמניח חדשים והחדשים מתחילין לפלוט מחמת שעדיין לא כלה לגמרי זמן הקודם לה. לכן גם הראשונים פתוחין עדיין עד כלות כל החדשים ותמיד יש להם התעוררות לפלוט עמהם עכ"ל. ודברים אלו אפשר להעמיס בדברי המ"ז סק"א בכתבו הנ"מ בין טעמי ההיתר למלוח הרבה בשר זא"ז ע"ש. ולפי"ז שפיר יש להעמיד הגיר' שלא קי"ל כהר"י דאורלינ"ש וכו' כלומר אף דלא מקילין כ"כ

להניח השלישית אחר גמר הראשונה על סמך האמצעית אלא כיון שגמרה הראשונה שוב אסור להניח שם בשר אף שהאמצעית עדיין לא גמרה אבל בשני חתיכות פסקינן כותי' להקל וצ"ע:

דין ד'. בשר אחר ש"מ ותוך יב"ש בהונחה להט"ז ס"ק ט"ז צריך מליחה ב' דרק ככ"פ אמרינן בשעת פליטת ציר ולא טריד. ולהש"ך א"צ מליחה ב' דיש טירדא גם בציר. ובנפלה לציר ויש מקום לזוב ולא שהא ש"כ להר"ב שרי תוך יב"ש בה"מ ולהרש"ל א"צ ה"מ רק קליפה בעי ואפי' אחר מעל"ע לדידי' כדעת הש"ך אליבייהו. ודעת הט"ז אליבא דהרב אסור בש"כ. וכ"ז בלא הודח קודם שנפל ואם הודח להט"ז אין חילוק דאין הדחה סותמת והר"ב חזר מחומרתו מדבריו בת"ח שהדחה סותמת. ולהש"ך להר"ב אסור בהודח בה"מ כמו אחר יב"ש דס"ל דנסתמין נ"פ כדעתו בת"ח. וכשהונח בפ"ע לכלי אחר ש"מ [ובה"מ אפי' אתר שיעור מיל] אף דתו אין כאן משום מולח בכשא"מ אלא משום המוהל שלו וזהו מעשה דרש"י ומחלקותו בסי' ס"ט ס"כ. ובנפל לציר דאחריני ושהא שם ש"כ כבר כתבתי דלהרב שרי כשיש מקום לזוב ולא שהא ש"כ דוקא ולהרש"ל שרי אפי' אחר מעל"ע רק קליפה בעי ובאין מקום לזוב לכ"ע אסור או ע"י שהודח להש"ך או ע"י שאין אומרים בכה"ג ככ"פ בציר. והחילוק בין ציר דאחריני של כל זמן פליטת דם למוהל של עצמו שנתקבץ אחר ש"מ כשנתנוהו בכלי ידוע ועל מוהל זה אמר הש"ך בסי' ס"ט ס"ק ל"א דלאו דוקא מים ה"ה ציר ורק כשיש מיחוי דם של איסור גרידא. וכבר כתבתי שם בחידוד דכונתו למעשה דרש"י דהמוהל שנתקבץ מאותה חתיכה עצמה אחר ש"מ נקרא ציר ואינו אוסר לרש"י רק נחשב כמים. ולרש"י אין איסור אלא מיחוי דם איסור. אין הכונה דם ממש או הציר של שעת מליחה שזה אוסר וכונתו באין מקום לזוב כמ"ש כאן בס"ק ל"ו:

ויש לחקור כאן הנה קי"ל להתיר בישול אחר שהונח במלחו שיעור מיל לכבוד שבת וכה"ג. ואם גם לחומרא נאמר כשהונח אצל חתיכות בתחלת מליחתם או נפל לציר לדון לחומרא דהוה כאחר פליטת דמו ובאמת בסוגיא דמולחין הרבה חתיכות ומסתימות כל הפוסקים נראה דרק אחר שעה מקרי אחר פליטת דם ותחלת פליטת ציר. כבר כתבתי קצת מזה בדין הג' בפלפולי בדברי הפמ"ג אם לגרוס אחר חצי שעה או אחר חצי שיעור. ולכן אכפול דברי שכתבתי בקו"א אות ה' על דברי הח"ש דרצה לומר היתר בציר של שיעור שעה שלימה שיש שם רוב ציר היתר דכל ציר האיסור יורד בשיעור מיל ויש רוב דהיתירא ונתבטל האיסור והארכתי שם בסתירת רעיון זהו דאין כאן ביטול וגם אין האיסור מצד איסור שיש בציר אלא מצד חזקו וחריפותו ולא דמי למים דמחלישין

אותו. ובמים א"צ רוב ג"כ להרבה פוסקים ובפרט מהראיות שהבאתי שם ממשנה וגמ' בכורות ומשנה מכשירין אבל אין ביטול לציר בציר כיון דהכל ציר. אבל אמרתי כך דהיתר דמולחין הרבה חתיכות באמת נמשך עד שעה שלימה. וגם באמת יש פליטת דם עד שעה ושייכי כולהו טעמי למ"ד טריד. או למ"ד ככ"פ. ורק דהא דמתירין בע"ש לבשל אחר מיל היינו שעיקר חוזק הפליטה נגמר בשיעור מיל ומכאן ואילך אם ידיחו ויבשלנו תו לא יתעורר הדם בחוזק כ"כ עד שיהי' פרוש ממקלמ"ק אבל כשמניחים אותו במלחו עדיין פולט עד חצי שעה בשפע בינונית ומחצי שעה עד שעה פולט עוד בשפע קטנה ואחר שעה תו אינו פולט דם דהכי קים להו. ומעשה דרש"י ומחלקותו הוא אפי' אחר שעה. ואחר מיל או חצי שעה לכ"ע אסור להניחו בכשא"מ רק כמו שכשמדיחו ומבשלו תו אין איסור פי' ממקל"מ כן אם הניחו בלא הדחה לכשא"מ מותר לרש"י בה"מ ולדידן בכה"ג גם בה"מ אסור דתרי קילי בה"מ לא אמרינן:

אמנם הש"ך כ' בסי' ס"ט ס"ק ע"ה בנפלה חתיכה לציר בכשא"מ וספק אם הי' אחר גמר מליחתו דמותר מה שחוץ לציר עכ"ל כלומר ספק שעה דכל שעה פולט דם וי"ל ככ"פ או טריד. ואקצר בזה דכבר כתבתי כל מה שצריך בענין זה ורק לעורר דעת המורים באתי כי אני בעצמי איני פוסק:

ודע דבכל הנך דינים כשמתירין ע"י הדחה ומליחה שני ידיח רק מעט כדי שלא לבא לחשש סתימת נ"פ ואם מלח מליחה ב' בלא הדחה כלל ש"ד ואם נתבשל בלא מליחה ב' כשר דבדיעבד סמכינן אטרוד. והחו"ד מחמיר בשהא ש"כ בציר אם נתבשל בלא מליחה ב':

סיומא דהלכות וכללותיהן:

א"ה. אחר שעמלתי בעז"ה בספר חידודי הלכות וקו"א בעמל רב בדברי המפורשים והפלפולים ואח"כ כתבתי קיצורי הדינים כסדרן לכן אני מוכרח עוד איזה מחודשים הנצרכים לידיעת המורים. וזה החלי בס"ד:

הנה כל דיני נפל לציר לכאורה אין שכיח בזמננו בחומרתו הגדולה. דכבר כ' הרמ"א דציר המעורב במים אפי' מים מועטים לא חשיבי עוד כרותח ואינה אוסרת. ובחידוד שם ס"ק י"ד ט"ו הארכתי בזה מש"ס בכורות ומשנה מכשירין דאפי' מים מועטין מבטלין כח הציר. דכל ציר ש בו מחצה מלח ומחצה זיעה שבא ע"י המלח. ועם עוד מים ב"ש הו"ל רובא מיא כדברי הגמ' בכורות הנ"ל. וא"כ לפי מנהגנו כשמעמידין הכ"מ עם הבשר ע"ג איזה כלי אפי' אם הכלי התחתונה ריקנית לגמרי והציר לבד זב לתוכה. ועיקר הציר נתרבה בי"ח מינוט הראשונים. זהו הציר האיסור. ומה שזב אח"כ הוא ציר היתר והח"ש

רצה להתיר כל הציר אם הי' הבשר מונח שעה שלימה. ואני סתרתי קולא זאת בכמה אנפי דעדיין יש חשש מולח בכשא"מ אם נפל בשר בתוך ש"מ לציר זה ושהא ש"כ. ותוך ש"מ היינו תוך שיעור מיל אבל אם הבשר שנפל שם הוא אחר ש"מ כמו שמותר לבשלו בשעת הדחק כן לא נאסר אז משום ציר בה"מ וכ"ש בנפילתו לציר לא גרע מבישלו דתו אין חשש פי' ממקלמ"ק. רק דאם הציר הזה רק מבשר של תוך שיעור מיל בלא ציר היתר כלל יש חשש שנבלע בו ציר איסור ולזה מהני טעם טריד או לכל היותר ככ"פ וימליחנו שנית לכל היותר. ואם הי' הציר מבשר של שיעור שעה דהציר עצמו יש בו גם מהיתר רוב כדעת הח"ש פשיטא דמותר. ורק בבשר שהודח אחר ש"מ של שיעור שעה. דבתוך שעה ודאי דהדחה אינה סותמת נ"פ אז אין חילוק בין אם הציר מן בשר של שיעור מיל או מן בשר של שעה כל שהציר חזק מבליע בתוכו להש"ך בש"כ ונדון בו כדיני דין ג' וכן אחר יב"ש או מעל"ע כדין ד' ה':

אמנם ראיתי בס' מחה"ש התיר גם בציר שלנו מכח דאנן אין סומכין אהדחת הטבח ומדיחין כל בשר סמוך למליחתו ועדיין המים נוטפין כשמניחין אותו ע"ג הכלי המנוקב וממתינין מעט עד שיטפטפו המים כדינא וממילא יש בכלי התחתונה ששם הציר נופל גם מים. וכשמתחיל למלוח קדמו המים וקמא קמא דנופלין טיפות הציר נחלשין והולכין. וא"כ הציר חלש ואינו אוסר בשום דין מהנך דינים ומכ"ש כשנפל שם מהבשר העליון קודם גמר שיעור שעה דנכשר ע"י מליחה שנית לגמור שיעורו. ובפרט כשהכלי המנוקבת עומדת ע"ג עצים והציר נופל ע"ג קרקע שיש ב' לטיבותא מעט מים בו וגם מונח ע"ג קרקע דכשר בכ"ע כשנפל שם מהבשר שלמעלה בתוך שיעורו ע"י שישלים מליחתו ולכ"ש די בהשלים שיעור מיל דלא גרע נפילתו בציר זה מבישולו אתר שיעור זה של מיל:

שאלה. בטעות מלחה אשה חתיכה מוכשרת מאתמול ונידח ומלחוהו עתה עם בשר להוציא דם ביחד:

ויש כאן הרהורי דברים. א' דאפי' מלחוהו לבד. דאיתא בהג"ה ס"א בשר שמלחו אותו ב"פ כשר ולא חיישינן שהמלח השני יבליע הדם שעליו ממלח ראשון. וכ' הט"ז שם דאחר מעל"ע יש לאסור גם להרא"ש ע"ש. והמ"ז סק"ד מתיר אפי' אחר מעל"ע. אמנם כתבתי שם דחשש זה אינו רק בלא הודח במליחתו הראשונה אבל כיון שהודח פשיטא דאם הי' נמלח בפ"ע דאין שום חשש מחומרת הט"ז. אבל כאן דנמלח עם בשר להוציא דם. בזה גרע במה שהודח דזהו דין ב' ג' מהדינים. אמנם אחר העיון אמרתי כך דהמחבר בס"ו כ' ויש אוסרים בכל זה וכתבתי שם בחידודי סק"ט בפי' א' דקאי אנמלח והודח.

ושם הבאתי דברי השיך ס"ק כ"ו דהאוסרים אוסרים גם בבשר תפל לגמרי ודעתם דהא דמולחין הרבה חתיכות ההיתר משום דנמלחו כולם אבל אם הבשר תפל וכ"ש כבר הוכשר והודח והוא לא נמלח עמהם אסור דלא אמרינן ככ"פ רק בדם של עצמו ולא במה שקיבל מאחרים. ורק בנמלח גם התפל עמהם ההיתר דטרוד בטירדת עצמו ולא בלע אבל אם הוא לא נמלח שפיר בולע. והמתירים הוא מקצת רבותיו של הרשב"א דס"ל להיפוך דאין דם של אחת הנפלט ונקרא דם פליטה נכנס באחרת. ושאני דגים דרפי קרמיהו. והם מתירין בין בתפל בין בנמלח והודח. והרב אוסר בהודח לדעת הש"ך אליבא דהר"ב ובאחר יב"ש אוסר בהדיא. ע' בכ"ז בחידודנו סקט"ו. ולפי"ז אני סובר כך דכל חומרת סעיף ו' הוא בהונח בין המלוחים והוא לא נמלח עכשיו דהוה טמא מלוח וטהור תפל. דבשאר איסורים מכ"ש כשגם הטהור מלוח דאסור אבל בדם א"א לאסור כשגם הטהור מלוח. משום דכשהטהור נמלח ג"כ ודאי דפולט ציר אפי' אחר הדחתו ואפי' אחר יב"ש או מעל"ע. ונקבל בכה"ג סברת מקצת רבותיו של הרשב"א דמתיר בכ"ע ואינו מחלק בין הודח ובין יב"ש. דהרמ"א לא פליג רק בהונח והוא לא נמלח וגם הרבותיו של הרשב"א בהכי מיירי והסברא לדעתי פשוטה דאנו רואים בחוש כשמולחים בשר שמזיע ומוליד איזה מוהל מחמת לחלחותו שהמלח מחממו ומוציאו לחוץ. ואדרב' י"ל דכשהודח אחר מליחתו ונסתם פליטתו ונשאר בתוך הבשר ועכשיו שנמלח מחדש נתעורר הפליטה והזיעה שבו והולך בטבעו יותר מאלו לא הודח והי' הציר יורד כסדר כל המעל"ע. כנלע"ד לנכון דבנמלח ממש עמהם גם להרמ"א מותר כמו לרבותיו של הרשב"א בהונח אצל מלוחים והוא לא נמלח:

סימן עא

סעיף א:

הראש [א] חותכו לשנים ומלחו יפה לצד השיער וגם לצד הפנים שאין השיער מעכב ע"י המלח מלהפליט דם:

[א] חותכו לשנים. המפורשים הקשו כעין סתירה מסמוך ס"ג דדי בנקיבת העצם והקרום. ותי' דכאן כ' המחבר למצוה מן המובחר. והפת"ש בשם הבא"י דבאמת מדינא צריך לפתחו וסתר דבריו. ולי נראה דאין כאן שום סתירה דבסי' ל"א ס"ב מבואר בט"ז וש"ך דכשיש ריעותא בחיי הבהמה שמנענעת ראשה שקורין שווינדל צריך בדיקה ויפתח העצם דוקא לראות אם יש שם מים סביב המוח. ובכה"ג כשיהי' כשר כגון שהמוח מקיף המים אז בע"כ ימלחו משני צדדין כיון שכבר נפתח הקדרה משום חשש הבדיקה ומבואר בסי' ס"ט דכל שנפתח משני צדדין בעי מליחה משני צדדין ואם לא

נפתח די במקום הגלוי לבד. וא"ל הא גם בכה"ג היה יכול למלחו קודם הפתיחה ואח"כ יפתחנו לבדיקה זה אינו חדא שמא יהיה טריפה ול"ל טירחת מליחה ושמא ימלחנו עם בשר אחר ואח"כ ימצא זה טרפה. ועוד כיון דעכ"פ צריך לנקוב עד הקרום ושמא עי"ז יקלקל הבדיקה ע"י שיתקרע הקרום ויזובו המים ולא יוכל לידע אם המוח מקיף למים וכה"ג ובכה"ג יפתחנו כולו וממילא ימלחנו בשני צדדיו. ובזה א"ש דברי הב"י הביאו הט"ז סק"א וז"ל יחתוך הראש משום המוח שבפנים עכ"ל ואין לדברים אלו פי' דהא גם כשמלחו כולו ע"י נקיבת העצם נתכשר המוח בפנים כבס"ג. וע"כ הכונה באופן שכתבתי וה"ק אם פותחו מחמת צורך בדיקה אז לא יוכשר המוח עד שימלחנו שם במקום הפתיחה וכ' זה להבין שלא יסתרו דברי שבס"ג לכאן. והש"ך בסי' ס"ח סק"ח כ' שיש שני דיעבד. דלכתחלה בעי פתיחה ממש ואח"כ חיתוך בקרום ש"ו ואז ימלחנו ובדיעבד שכבר מלחו בלא קרע ש"ו ש"ד. ודי בפתיחת העצם. ודיעבד גמור שכבר נתבשל די במלחו שלם עם נקיבת העצם. ולפי"ז הך דס"ג כאן מיירי בשכבר נתבשל במליחה כזאת. אבל קשה לפי"ז דהא כאן בסק"א כ' וז"ל ואין לפרש הטעם דס"א משום לכתחלה דא"כ למה כ' בס"ג דדי בנקיבת העצם. וסיים דכאן רק למצוה מן המובחר וא"כ סותר הש"ך דבריו משם לכאן ואפשר דשם כ' לשיטת הר"ב כמ"ש הש"ך כאן סק"ו. דבדברי הר"ב מוכח לחלק בין דיעבד לדיעבד אבל בדעת המחבר לא נראה בחילוק זה לחלק בין לכתחלה ובין דיעבד לדיעבד לכן כ' לדעת המחבר דכאן למצוה מובחרת:

סעיף ב [ב]:

הטלפים [ג] מחתכם מעט למטה ומולח [ד] ויניח מקום החתך למטה ומולח גם על השיער:

[ב] הטלפים. כ' הש"ך בסק"ג דהטלפים מעכבים הדם מלצאת לכן יחתכם. ול"ד לעצמות אחרות דהדם נפלט דרך העצם משא"כ בטלפים ויהי' כמולח בכשא"מ וסותר דברי הט"ז דכ' משום דעצמות אחרות ממלא כל חללן במוח לכן אין בהם משום מולח כשא"מ משא"כ בטלפים שיש מעט ריקן ע"ש. ולי הקטן דברי הש"ך אין מובנים דאיך י"ל דאם לא יקצצם יהי' חשש כשא"מ אטו אם יניח בשר בתוך כלי וימלח ע"ג הכלי יהי' חשש כשא"מ הא לא מלח הבשר כלל וע"כ דסבר דהמלח פולט מהבשר דרך הטלפים א"כ דומה לקולית ושאר עצמות ולמה לא חיישינן בהם לחשש כשא"מ וממ"נ אם אין פולט מהבשר דרך הטלפים א"כ לא נמלח שם כלל ואם פלט דרך הטלפים מ"ש מעצם הקולית. ועוד איך כ' בפשיטות דהבשר שבתוך הטלפים הוה כלא נמלח כלל וא"כ אין כאן חשש כשא"מ דהא לא נתעורר הדם כלל לצאת מתוכו שנחוש לדוחק היציאה כחשש כשא"מ

שבסי' ס"ט סי"ח. גם הש"ד בסק"ד הקשה מה יועיל קציצת ראשי הטלפים הא לא יהיה רק כנמלח במקום הקציצה לבד. והיינו משום דסובר בדעת הש"ך דאין הבשר שבטלפים פולט כלל. והש"ך כ' חשש דמולח בכשא"מ כאן ובסי' ס"ח. ולתרץ זה נ"ל דהש"ך בסי' ס"ט סק"ד כ' דההדחה מועלת דרך הטלפים לבשר שבתוכה. הרי דעצם הטלפים שוים לשאר עצמות ואם ההדחה מועלת מכ"ש המליחה שהיא טבעית להמשיך הדם למלח. וגם לא הוצרכו קציצה קודם הדחה וע"כ כמ"ש בחדודי בסי' ס"ט סק"ב ג' ובקו"א שם סק"ב דטעם ההדחה משום דם שע"פ הבשר שזב ע"ג כל שטח הבשר ע"י דוחק הקופיץ וזהו הטעם להמחמירין במלח בלא הדחה א' וכתבתי שם דאף דאין הקופיץ חותך רק בחלק קטן אבל ממקום החתך זב ומכסה כל שטח הבשר. וגם על הרגל שאין שם הפשט העור זב ממקום שנחתך מהרגל רק שאינו נראה לעין ע"י השיער ולכן גם הרגל אסור אם לא הדיחו ע"ש בסברות מוכיחות. וכ"ז על חלק כל הרגל יש חשש זיבת דם בעין שנתיבש תחת השיער ואינו נראה אבל זה ודאי דתחת הטלפים לא זב שום דם ובחוץ לטלפים ודאי דאין דם בעין הנראה לעינים ואם יש תחת הטלפים דם הוה דם איברים לא דם בעין ממש כמו בשטח הבשר לכן לא הקפידו בהדחה לפתוח עצם הטלפים אבל במליחה הקפידו שהדם יצא מכל שטח הרגל. לכן חששו בבשר שבתוך הטלפים יותר מבעצם הקולית והיינו משום דידוע דבקולית ושאר עצמות המוח שבתוכם דבוק לעצם כאבר אחד ממש וראיה לזה דכשמכין בחיה באיזה עצם מרגשת כאב גדול ואם יתנפח העצם תיכף נתקלקל המוח שבתוכו דהכל אבר א' אבל הטלפים אינם רק שומרים למה שבתוכן אבל מכין וחותכים ממנו וגם במסמרים נוקבים הטלף ואינו מרגיש כ"ז שאין חותך עד הבשר. וכמו שאין האדם מרגיש חתך שבצפורן. וגם אין שום עצם מגולה לאויר כטלפים. לכן דנו את הטלפים ככלי עצם לגבי הבשר שבתוכם והצריכו קציצה וע"י חתך מעט עד שיתגלה העצם של גוף הרגל יפלוט הדם. והא דכ' הש"ך דהוה כמולחו בתוך כשא"מ והקשיתי ממ"נ אם חשבת שהדם יתעורר א"כ נפלט ואם הטלף נחשב לכלי אחרת א"כ לא הרגיש הרגל את המלח ולא נמלח הרגל רק הכלי. אבל באמת עכ"פ מחלק הבע"ח היא ובפרט חלק הטלף שכנגד העצם של הרגל דשם מרגיש כאב ושם נפלט הדם ונתעורר לצאת וכשפוגע בקצה הטלף במקום שאין הב"ח מרגשת שם שום כאב שם עומד הדם כמו בתוך כלי. סוף דבר הטלף כולו במקום דיבוקו נחשב כעצם מעצמותיו רק חלק התחתון והראשים שבו שדש עליו תמיד נתקשה כעצם ואינו מרגיש בו כאב בחיים נחשב ככלי אחרת ויש שם חשש כשא"מ. ובקו"א סק"א אבאר יותר:

[ג] מחתכם. וכ' המ"ז סי' ס"ח סק"ד שיחתכם עד שיתראה העצם של הרגל דרך הנקב:

[ה] ויניח מקום החתך למטה, ע' הגרע"ק בסי' ס"ח בשם הת"ח דבדיעבד אם לא הניח מקום החתך למטה שרי והמנ"י הניח בצ"ע. והט"ז כ' בשם רש"ל שטוב להדיח מקום הקציצה אף שאין נוהגין כן וכ"כ בסי' ס"ח סק"ד ויש שם ט"ס בדבריו כמ"ש הט"ז שם. וכ' בי"א בשם ס' תו"ח דאם לא קצץ יש תקנה ע"י מליחה ב' אחר שיקצץ עכשיו מזה נראה דלא ס"ל חשש מולח בכשא"מ כש"ך ובש"ך סי' ס"ט סק"ד משמע להיפוך דהדחה מועלת לטלפים בלא קציצה ויש שם ט"ס בדבריו וביארתי שם בחידוד סק"ב. ולענין אם מועיל מליחה ב' משמע דההדחה הראשונה הועילה וגם אין חשש מולח בכשא"מ דאל"כ לא הי' מועיל מליחה ב' בשני חששים אלו עס"י ס"ט ס"ב וסי"ח אמנם הש"ך דכ' החשש דכשא"מ ק מדסתמו הפוסקים וכ' דאם לא קצץ אסור מה שבתוך הטלפים משמע דאין מועיל מליחה ב'. ומ"מ המיקל אין מזניחין אותו. עוד כ' שאם נתנוהו ברותחין אחר שמלחוהו בלא קציצה צריך ס' נגד החלק שבתוך הקלפים. וכן אם נתנוהו ברמץ אין אסור אלא מה שבתוך הטלפים וא"צ כ"נ למעלה. דקי"ל בכל איסורים מליחה אוסרת כ"ק ובמליחת דם אין נזכר איסור קליפה ע' חו"ד רי"ס ס"ט באורך לכן גם ברמץ אין איסור כ"נ ונ"ל דוקא בכה"ג שמלחו קודם קציצה ונאסר מה שבתוך הטלפים במליחה דאז גם כשנתנוהו ברמץ אסור ואין הרמץ במקום צליה דכל שנבלע ע"י מליחה תו אין האם מכשירו. אבל כשנתנוהו ברמץ קודם מליחה להסיר שערו וטלפיו בנקל ואז הרמץ חם מאוד ושורף ואם נצלה כחצי צליתו ודאי דאין מעכבי לאש מה שלא נקצצו הטלפים. וזה פשוט. והא דבכל מולחו בכשא"מ אסור מה שבתוך הציר וגם כ"ק למעלה וכאן לא אסרו כלום ממה שלמעלה ע' בדברינו בסק"ב ותבין דעיקר מקום החשש של כשא"מ אינו בכל הטלף רק במקום תחתיתו וראשין שלו ולולא הראשין הי' מועיל המליחה דרך הטלפים וכו' ע"ש ודו"ק:

סעיף ג:

הקרום שעל המוח יש בו דם לפיכך הבא:

למלוח המוח עם הראש צריך:

לקרעו ולהוציא המוח שבו וקורע הקרום:

ומולח. ואם רצה למלח הראש והמוח בתוכו:

ינקוב העצם כנגד הקדום ומולח ויניח הנקב:

למטה ומותר אפי' לקדרה: הג"ה. וע"ל סי' ס"ח [ה] כיצד נוהגין לכתחלה. (קו"א א'). ואם נמלח הראש שלם בלא [ו] נקיבת העצם הקרום והמוח אסורין [ז] ושאר הראש מותר וכ"ש שאר בשר שעמו:

הקולית ושאר עצמות שיש בו מוח צריכין מליחה ומועיל מליחת עצם למות שבתוכו וא"צ לנקב העצם. מיהו לכתחלה לא ימלחנו עם שאר בשר ובדיעבד שרי:

[ה] כיצד נוהגין. ואף דכבר כ' המחבר בס"א המנהג היותר נכון כאן מיירי לענין הראש ושם למנין המוח:

[ו] נקיבת העצם. ואם נקב רק העצם ולא הקרום. המוח מותר והקרום אסור דדרך דהקרום פולט דם המוח והקרום עצמו אסור:

[ז] ושאר הראש מותר. דהעצם מפסיקו לפי"ז אם הונח בשר שכבר פלט דו"צ אצל הראש במלחו מותר דהעצם מפסיק ואין שאר בשר בולע וכן בקולית וצ"ע נ"ל אם בישל עצם שיש בו מוח בלא מליחה והי' ס' נגד המוח דהמוח עצמו מותר ול"ד לשאר בשר שלא נמלח דבעינן ס' ואותו הבשר אסור עס"י ס"ט סי"א שאני הכא שאין המוח מוחזק כ"כ בדם וגם א"צ ה"מ כשאר בשר: הערה ושייכא לסק"ב. במהדו"ק נסתפקתי אם נתן בשר בתוך כלי עצם ומלח למעלה על הכלי אם יפליט הבשר דרך דופני הכלי. ומצאתי ספק זה בס' ת"ש ומחלק בין עצם טבעי כקולית שהדם נפלט דרך העצם משא"כ כלי עצם ולי נראה דאפי' נתרוקן המוח מעצם הקולית ותחב בתוכו בשר ג"כ לא יועיל לפי הסברות שכתבתי לעיל בסק"ב בחילוק שבין הטלפים שאין להם חיוב עצמו לשאר עצמות השמנים ומכוסים בעור ובשר. וא"כ אפי' עצם הקוליות י"ל דוקא למוח שבתוכו מועיל שיש להם שייכות בחיי הבהמה ולא לשאר בשר. וכה"ג כשתחב בשר לתוך עצם הקרניים והטלפים. שהם עצמות יבישות ואין הבע"ח מרגיש בהם כ"כ ואין דיבוקם טוב. ומ"מ בתוחב בשר בעצם הקולית יש: להקל דעכ"פ הוא עצם חי בחיות הבהמה. וראי' לרעיון זה מאהלות פ"ג מ"ד עצם שיש עליו כזית בשר והכניס מקצתו בפנים הבית טמא [דהעצם הוא יד לבשר וכאלו כל הבשר בבית] ב' עצמות ובהם ב' חצאי זיתים הכניס מקצת כל א' בפנים והכית מאהיל עליהם טמא (וכ' התי"ט שם דיש יד לח"ז. א"נ במוח שבעצם שהעצם שומר למוח] היו תחובים בידי אדם טהור שאין חיבורי אדם חיבור עכ"ל המשנה. הרי דדין יד ושומר שאמרו בעצם לא נאמר אלא לבשר ומוח שנולד עמו ולא למה שנתחבר בו בידי אדם. וה"נ בטבע המליחה שחדשו חכמים להכשיר מדם אין המלח מוצץ דם רק ממה שנולד עמו וחיותו א' ולא' ממה שחיבר לו אדם. וגם אין מוח מוחזק כ"כ בדם כבשר. ואף שיש לחלק בין דין שומר ויד דטומאה דהוא רק מגזה"כ שנלמד מדכתי' כל זרע זרוע אשר יזרע ואמרו כדרך שאדם מוציא לשדה לזרע חיטים בקליפתן וכו' לכן אין לצרף רק קליפת חיטין לחיטין שנולדו עמו משא"כ כאן אם הדם דמוח שבקולית נמשך דרך העצם כן ימשוך דם דשאר בשר. לכן שפיר אמרתי דבאמת

בקולית כה"ג יש להתיר בדיעבד ולא בקרנים וטלפים ומכ"ש כלים. וגם בעצם הקולית באופן שלא יהי' חשש מולח בכשא"מ כמו בטלפין אם לא קצצן. אבל בכלים ממש ודאי דהבשר לא פולט דרך שם. ומ"מ אין לדונו כמולח בכשא"מ שלא יועיל מליחה לבשר זה כמ"ש בסק"ב דממ"נ אם נתעורר הדם דרך העצם א"כ יצא ואם לא נתעורר א"כ לא נדחק הדם בתוך הכלי ואין כאן משום מולח בכשא"מ. ול"ד לטלפים דסתומין לגמרי במקום קציצתן. ולמעלה נתעורר הדם לצאת דרך הטלפים דרק למטה בראשין שלהם דינם ככלי ולא למעלה ולכן כשנתעורר למעלה ויורד למטה נדחק לצאת. ודי בהערה זאת לבקי בהוראה:

קו"א לסי' ע"א סק"א:

ואם נמלח הראש שלם בלא נקיבת העצם וכו'. מעשה שמלחו ראש אוז בלא חיתוך לקדרה לשנים כנהוג ובלא נטילת המוח רק נקצץ חרטומו עד התחלת הנוצות מחלק הראש. וגם נקרו העינים. ואח"כ מלחו ונתבשל כך. ולכאורה לפי הדין דכאן ובסי' ס"ח אין היתר דהנחה על בית השחיטה ודץ בי' מידי מועיל רק בהניחו ברמץ לצלות אבל למליחה לא מהני רק נקיבת העצם לבד. ובש"ך סי' ס"ח סק"ט החמיר לומר איסור דבוק באם מלח בלא נקיבת העצם וגם חנ"נ ע"ש. מ"מ יש לחקור בהיתירא שלא להחמיר בא"ד וחנ"נ בזה דאנו רואין בחוש דכשקוצציין החרטום כולו נראה נקבים בעצם עד הקרום שהולכין מהמוח עד החרטום כעין סמפונות. ואף דלמליחה לא מהני אותבי' אנחירי' ודץ בי' מידי היינו בראש בהמה שכל הראש שלם וסתום מכל צד וגם בראש אוז כן בלא קציצת החרטום דאין חציצה משם עד הקרום והאויר יוצא דרך הסמפונות ועדיף מקולית שהמוח שבו פולט. וגם בסי' ל"א בטריפות שמחמת נקיבת עצם המוח אמרינן בעוף המים שיש נקבים קטנים מאד בטבע ואין מזיקים והאחרונים מתירים עכ"פ כשמטלת ביצים או חי יב"ח והגאון נו"ב מתיר מטעם דהעור מגין וסותם על אותן הנקבים שהם בתולדה. ועכ"פ כאן למליחת עצם הראש של אוז נוכל לעשות סניף להתיר דעצם האוזות נקובות בטבע שמוח של האוזות יוכשרו מדמן ע"י מליחת העצם עכ"פ כעצם קולית ודוקא בראש דבהמה דהעצם קשה מאוד החמירו. והוריתי להתיר ע"י ס' בתבשיל נגד המוח ולא לומר א"ד וחנ"נ להצריך ס' נגד כל האש. ויזרקו הראש והתבשיל מותר. ומשום שאיני פוסק ולא מורה רק פרשן יעיין המורה ברעיון זה אם כנים דברי וגם נ"ל דקציצת החרטום דומה לקציצת ראשי הטלפים עד שנראה העצם קצת:

סימן עב

סעיף א:

הלב מתקבץ דמו בתוכו בשעת שחיטת:
לפיכך צריך לקרעו קודם המליחה וכו' ([א] ואו מותר אפי' לבשלו): ויש מחמירין לבשלו:
רק צולין אותו ואח"כ מבשלין אותו::
[א] ואז מותר וכו'. עש"ך סק"א וז"ל וק"ק מאי קמ"ל הא גם המחבר כ' ואח"כ יבשלנו. ותי' דה"ק דמותר לבשלו עם בשר אחר והש"ד פי' דבריו דהי' ס"ד דרק לחודי' שרי לבשלו מטעם שיע אבל לא עם שאר בשר. עכ"ל. ולא הבנתי להעמיס כונה זאת בהש"ך דאם הי' אסור עם שאר בשר גם הקדרה היתה אסורה אפי' בשלה לבדה כמו בכבד בסי' ע"ג דכ' ויש מתירין אם בשלו לבדו אבל אז הקדרה אסורה והסברא כן דהקדרה לא עדיפא משאר בשר דאינה שיע. ולקושית הש"ך נ"ל דקמ"ל דאף דאין הת"ח אוכלים לב עוף דקשה לשכחה אבל הבשר שנתבשל עמו מותר לכל דאין בזה משום נו"ט. ומשום דבשאר מילי דסכנתא אוסרים גם הנתבשל עמהם כלק' סי' קט"ז קמ"ל דבסגולה זאת דקשה לשכח' ליתא בשאר בשר שנתבשל עמו. וע"ל סי"ע מ"ש לענין סכנת דגים בעופות. א"נ י"ל דרצה לסיים ויש מחמירין לבשלו רק צולין אותו ואח"כ מבשלין אותו ולדידהו הלב דומה לכבד לכן כ' קודם דלדידן מותר לבשלו אף דכבר אמרה המחבר:
סעיף ב:
מלחו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו ומותר [ב] ככ"פ וה"ה אם צלאו ולא קרעו קורעו: קורעו אחר צליתו ומותר אבל אם נתבשל בלא:
קריעה אסור עד שיהא ס' נגד לבו: הג"ה. ואפי' איכא ס' הלב עצמו אסור [ג] ויקלוף מעט סביב הלב. ויש מחמירין אפי' במליחה לאסור שאר בשר שנמלח עמו דל"א ככ"פ בלב שהדם כנוס בתוכו שהוא כדם בעין ולא אמרינן בי' ככ"פ. והמנהג להקל שגם דם זה נקרא דם פליטה ושייך בי' ככ"פ כבדם שבחוטין בסי' כ"ב. ויש מחמירין לקלוף מעט סביב הלב וכו':
סעיף ג:
אין עוף שלא יהא בו ס' נגד לבו ומותר אפי' דבוק בעוף: הג"ה. ואפי' אין בו הראש והרגלים התחתונים וכו' עד הארכובה התחתונה. לכן אם העוף שלם הכל מותר. ואם אין העוף שלם ואין בו ס' העוף אסור הואיל ודבוק בו ואין בו ס'. ואם אין הלב דבוק בו מצטרף כל הקדרה לבטלו בס' ועס"י צ"ב מדיני חנ"נ. ואין בהמה שיהי' בה ס' נגד לבה: [ב] ככ"פ הש"ך סק"ג כ' ג' טעמים להתיר הקריעה אחר המליחה או צליה. א'. אע"ג דבד"ב ל"א ככ"פ אבל כיון דהלב שיע אמרינן ככ"פ. ב'. ע"י המלח או האש מתיבש

הדם בתוכו ונחשב כדם פליטה. ג'. נהי דבגמ' לא קיימא במסקנא טעמא דשיע היינו לבשלו כך אבל לגבי מליחה וצליה מהני. והש"ד כ' כמה נ"מ בין הנך טעמי לטעם א' אף אם יפול דם בעין ממש על הלב במליחתו לא יבלע בו מטעם שיעתו (ואפי' נמלח בלא הדחה). וחומרא לשאר בשר שנמלח עמו כיש מחמירין דרמ"א. ולטעם ב' להיפוך קולא לשאר בשר שעמו דדם הכנוס בלב נחשב להם כדם פליטה ע"י מליחה אבל הלב עצמו אסור דקדים לבלוע קודם שנתיבש. א"נ אם נפל עליו דם בעין ממש או נמלח בלא הדחה א' דלא שיע ונאסר. ולטעם ג' קולא אם נפל לציר או דם בעין נפל עליו במליחה או צליה. ואפי' נפל לציר אחר יב"ש דבכל מילי דמליחה אמרינן שיע. אבל לטעם ראשון דשיעתו לא מהני רק לומר בו ככ"פ ולא לשאר חומרות דמליחה כגון בלא הדחה א' או נפל לציר אחר יב"ש דרק לדמו שבתוכו אמרינן שיע. כן נ"ל תוכן כונת הש"ד. וקודם בואי לחידוד בד"ז אקדים לך בירור הדברים. דנדקדק בדברי המחבר דכ' בהיתר דקריעה אחר מליחתו דככ"פ ולא אמר משום דשיע משמע דלא ס"ל טעם דשיע כלל רק ס"ל כאחד משני טעמים או דהשיע גורם לומר ככ"פ או כטעם ב' דע"י מליחה וצליה נתיבש ונעשה כדם פליטה כדי שנוכל לומר ככ"פ אבל טעם ג' דבמליחה וצליה אמרינן שיע א"כ א"צ לומר כלל ככ"פ רק שיע. והחילוק בין היתר ע"י שיע או ע"י ככ"פ הוא כך דבהיתר דככ"פ בעי מליחה אחר הקריעה שאחר מליחה ראשונה דכן הפירוש של כפ"פ בכל מקום. ע"ל סי' ס"ט במלח בלא הדחה ובסי' ע' ס"ו ובכ"ד דבכ"מ דמתירין ע"י ככ"פ צריך מליחה לפלוט. ואם נתיר מטעם שיע א"צ מליחה אחר הקריעה. ולפי"ז יהי' נ"מ רביעית בין הנך ג' טעמים של הש"ך דלשני טעמים הראשונים שעיקר ההיתר בככ"פ כמ"ש במחבר יצטרך מליחה אחר הקריעה זאת ולטעם ג' א"צ מליחה. ותיקון זה של מליחה אח"כ לא שייך רק במלח בלא קריעה שקרעו אח"כ וחוזר ומולח אבל בצלה בלא קריעה וקורע אח"כ תו לא שייך שום תיקון דאין מליחה ולא צליה מועלת לבשר צלוי דאין צליה אחר צליה. וכיון שהמחבר כ' תיקון זה דככ"פ אחר שני הדינים דמלח בלא קריעה ודצלה בלא קריעה לא בחדא מחתא מחתינהו [וע"ל סי' ס"ט בש"ך ס"ק י"ב]. ומגוף דברי המחבר יש להעמיס רעיון זה דגבי קרעו אחר מליחתו כ' ככ"פ. וגבי קרעו אחר צליתו לא כ' ככ"פ והיינו כמו שכתבתי דבצלי א"א לתקן תיקון אחר. ובזה יתורץ למה בכל סימנים הקודמים לא כ' המחבר שום דין ומנהג בצלית בשר רק במקומות שאין מליחה מועלת כ' יצלנו כגון בבשר ששהא ג"י וכה"ג. ורק אחר כלות כל הלכות מליחה כ' בסי' ע"ו בפרוטרוט הלכות צליה. ורק כאן בדין הלב דכ' היתר דקריעה וממילא ידוע דכל שמותר למליחה מכ"ש שמותר בצליה דעדיף ולא הי' צריך כלל לכתוב דגם בצליה

מועיל הקריעה דאח"כ דזה פשיטא דאם מועיל במליחה מכ"ש בצליה. וע"כ כמ"ש דבמליחה מועיל מטעם ככ"פ וצריך למלוח אח"כ ובצלי דליכא תקנה זאת דמליחה אח"כ לכן כ' דגם צלי מותר ע"י קריעה. כלומר בלא שום תיקון שאחר הקריעה וזהו אמת וברור. ואחר שזכינו לזה נזכה לתרץ גם קושית הש"ך בסק"ה למה בעינן ס' נגד כל הלב כיון דבשר הלב נמלח ונידח כדינו וא"כ הי' די נגד דם שבתוכו ושפיר נוכל לשער כמה חללו מחזיק דם וסיים בצ"ע. ולדברינו אלה לק"מ כיון דכל ההיתר מטעם ככ"פ כלומר וימלח שנית כל הלב. וכ"ז שבשלו ממילא לא מלחו שנית ושפיר בעינן ס' נגד כל הלב. והש"ד בסי' כ"ב מביא קושית הש"ך דכאן ומסיק מכח קושיא זאת דבאמת די בס' נגד דם הכנוס ולא נגר בשרו ולדעתי פשוט כמ"ש דכיון דעיקר התיקון של מליחה שני אחר הקריעה חסר ובשלו כך הוה ככל בשר שנתבשל בלא מלוחה דבעינן ס' אלא דבנתבשל בלא מליחה כלל אפי' איכא ס' אסור הבשר וכאן הלב עצמו מותר עכ"פ:

ואחר שביררתי הדברים ותירצתי קושית הש"ך למה בעינן ס' נגד בשר הלב אשוב ידי לדברי הש"ד שהבאתי דכ' דלטעם א' דההיתר מטעם שיע נוכל לומר ככ"פ גם אם יפול על הלב דם בעין ולפי"ז יהיה חומרא לשאר בשר שעמו דאינן שועין. צ"ע דבסי' ס"ט סוסעי"א מבואר דכל דם שבא מחתיכה לחברתה חשיבא לגבי חברתה כדם פליטה וא"כ לא שייך חומרא לגבי אחרות דבד"פ אמרינן תמיד ככ"פ וגם אין האחרות נוגעות בעיקר דם הכנוס רק בהלב: [ג] ויקלוף. עט"ז סק"י וש"ך ס"ק י"א דרק לגבי הלב עצמו מהני שיעתו ולא לגבי שאר בשר ושזה טעם המחמירין בשאר בשר ברמ"א. ואנו סומכין אהמקילין ודי בכ"ק סביב הלב דמעיקר הדין אין מליחה מבלעת יותר מכ"ק. רק בדם אמרו דינים אחרים ולא הצריכו קליפה וכאן עכ"פ יוצא בכ"ק. והאחרונים הקשו יהי' בשר הלב במקום קליפה כיון דכל האיסור הוא רק הדם הכנוס בו. ונ"ל דעיקר דין קליפה במליחה ונטילה בצלי הוא מטעם דאין רתיחתם מוליך האיסור לחבירו יותר. ואפי' המחמירים מחשש שמן להצריך ס' מודי דעכ"פ גם הקליפה בעינן כעיקר טבעם. וזה בדבר שיש לו טבע לבלוע אמרינן דע"י מליחה לא הלכה הבליעה יותר מכ"ק ותעמוד מלילך להלן. אבל הלב דשיע והקליפה לא בלעה בו דשיעתו מגרשת הבליעה להלן והבליעה טבעה להיבלע והולכת להלן עד מקום הבשר ושם נבלעת בכ"ק ולא יותר כטבעה. וזה סברא אמתית לתרץ קו' הדגמ"ר וכל האחרונים: א"ה. בסעי"ג לא כתבתי כלום בחלק החידוד כדרכי בכל החידוד רק קיצורי דינים מש"ך וט"ז ואחרונים ואחר גמרי הקיצורי דינים אסדר הקו"א לסימן זה בס"ד: קיצורי דינים לסי' ע"ב:

א) אם הלב לא היה דבוק בעוף רק נצטמק ע"י חוזק הבישול ונתדבק לאיזה חתיכה אין זה דבק ודי בס' בקדר' נגד הלב והחתיכה שנתדבקה בה יטול ממנה כ"נ. אם העוף שלם רק שניטלו הרגלים והרגלים יש להתיר בצירוף שאר דברים שבקדרה. ובהופשט עורה ישער המורה לפי ראות עינו. ואם קרעו ולא מלחו ובשלו דין הלב כשאר בשר שנתבשל בלא מליחה בסי' ס"ט סי"א. והיתר דכבוד אורחים להתיר הלב כשיש ס' לא שייך בלב דאין אורחים מכובדים אוכלין לב:

ב) אם צלה אוז באגן והי' הלב בחלק העליון מותר ממ"נ בין לרש"י בין לר"י שבסי' צ"ב וכיון שיש ס' בכל האוז מותר רק להחו"ד שם יחתוך כ"נ סביב הלב כיון שאין שם רוטב. ואם הי' הלב בחלק שבתוך הרוטב ואפי' בספק הנו"ב והחו"ד מתירין לצרף העליון נגד המנ"י שמחמיר עחו"ד סי' צ"ב ס"ק ט"ז. ואם יש ברוטב גם שאר דברים ויש בין הכל מה שברוטב עם החלק שבתוך הרוטב מהאוז ס' אז מותר לכ"ע ולא נאמר בזה א"ד. וממילא החלק שלמעלה מותר ממ"נ כ"כ בס' עצי לבונה. ויזהר עכ"פ שלא יסור שום דבר מהאגן עד שיצטנן כדי שלא ישאר הלב בפחות מס' ויאסר כ"ז שהוא רותח עס"י ק"ז. ואם דבוק בעוף ואין בעוף ס' כגון שנחתך ממנו הרבה בעינן ס' נגד כל העוף דא"ד ונ"נ. מיהו נ"ל אם קרעו אחר מליחתו ובשלו בלא מליחה ב' להיתר דככ"פ שכתבתי באריכות בסק"ב יש להתיר ולסמוך אטעם דשיע בדיעבד. וכן אם בשלו בלא קריעה והלב הי' נמלח להש"ך בסק"ה דהקשה שיהי' די בס' נגד דם הכנוס ולא נגד כל בשר הלב ועכ"פ אם היה בעוף גופא ס' נגד דם הכנוס די שיהי' ס' בכל הקדרה נגד כל בשר הלב עם הכנוס בכלל ולא נאמר א"ד להצריך נגד כל העוף. ואם כשבא לפנינו מחותך וא"י אם הי' העוף שלם בשעת בישול ונחתך ממנו אח"כ בשעת צונן. יש לדונו כנשפך דסי' צ"ח ודי בס' בכל הקדרה נגד הלב דגם דם זה דרבנן כיון שנמלח ונתבשל. ואם היה העוף ממולא בביצים אם הי' הלב דבוק אין המילוי מצטרף לס' ואם אין בעוף עצמו ס' אסור ואם אין הלב דבוק גם המילוי שבתוכו מצטרף והט"ז מחמיר לאסור הביצים שמלאוהו בהם אפי' אין הלב דבוק ויש ס':

סימן עג

חלקתי דברי הש"ע לסעיפים בקיצור א. הכבד מרוב דמים שבו אין לו תקנה במליחה אלא מנקבה כ"פ ש"ו ובשל עוף די שיסיר המרה וחתיכה מן הכבד ויצלנה לפחות כחצי צליתה ואז יכול לבשלה ואם לא עשה כן נוטל הסמפונות אחר הצליה ומבשלה וצריך להדיחה אחר צלית' ואם לא הריחה מדיחה אחר הבישול ומותר. ואם בשלה אחר מליחה אסור וצריך ס' כנגדה והיא אסורה. וי"מ אם בשלה לבדה רק הקדרה אסורה

ואנו נוהגין לאסור [א] אפי' בשלה לבדה: ב. אם הניחה בקער' כלומר בכ"ש מותרת אפי' עם רוטב אם נפסק הקילוח מן הרוטב. ואם הורה המורה להתיר ע"י בישול שאחר חתיכה ומליחה אין מזניחין אותו. וכבד שנפלה לציר בין קודם מליחה או אחר מליחה והדחה שני' או אחר מעל"ע הדין כמו בבשר בדינים שבסי' ע'. אם נפל דם בעין על הבשר בשעת צליה נאסרת דבולעת ד"ב ואינה פולטת: ג. אפי' חולטה בחומץ או ברותחין אסור לבשלה בלא צליה ואפי' בדיעבד ואף דבשאר בשר אם חלט ובישל בלא מליחה מותר בדיעבד שאני כבד דריבוי דם: ד. צלה ע"ג גחלים מותר אף שנתקבץ דם תחתיו. ואם צלה בתנור כנגד האש אם המקום מלובן וראוי לצלות עליו בלא האש שכנגדו מותר ואם אין מקום הכבד חם כ"כ ואינו נצלה רק ע"י חום האש שכנגדו צריך שיחי' המקום מדרון באופן שאם יתקבץ דם תחתיו יפול ואם נתקבץ צ"ע. והט"ז מתיר לכרכו בנייר ולצלותו והנו"ב וי"א מחמירין: ה. בתנורים שבימי הש"ס אם צלה כבד עם בשר הי' צריך ליזהר שיהי' הבשר למעלה והכבד למטה ואם צלאם תחובים ע"ג שפוד אפי' כן אסור שמא היפך השפוד ואם נמלחה קודם צליה אפי' הכבד למעלה מותר. ובדיעבד מותר בכל אלו. ואם מלח בשר עם כבד והבשר כבר פלט כ"ד וצירו אסור אף שדם הכבד דרבנן ונהגו שלא למלחו כלל: ו. אין עוף שיהא בו ס' נגד הכבד ואם צלה עוף עם הכבד הדבוקה בו צריך קליפה במקום דיבוקם ואם בישל אח"כ בלא קליפה מותרים וא"צ לקלוף אח"כ:

[א] אפי' בשלה לבדה. בלא שאר בשר ואם בשלה עו כבד אחרת שהיתה צלויה תחלה מותרת הצלי' ג"כ דלדידה מועיל טבעה שאינה בולעת. דהחו"ד בס"ק י' הקשה מה יזיק אם בשלה עם בשר הא אין הנאסר יכול לאסור יותר ממה שהאוסר עצמו יכול להלוך לשם וכיון דהכבד אינה אוסרת וכו' ותי' דנכנס בכבד משמנונית הבשר והשמנונית הזה בולע מדם הכבד והדם שבשמנונית פירש ממקלמ"ק וא"כ כשבשלה עם כבד אחרת שטבע שניהם לפלוט ולא לבלוע דגם אחר צליתה אינה בולעת דכ"כ החו"ד בסק"ה בשם ר"ת לא שייך למימר שזאת בולעת מזאת ולא זאת מזאת והש"ד תי' תי' אחר על קושיא דאין הנאסר וכו' וז"ל בסק"ט דדמי לעופות ודגים דלי"א אסורין גם העופות דע"י שמנונית בולעים גם דם. וגם לתי' זה מותר בבשלה עם כבד דכיון דאין לה שום טבע בלע גם שמנונית שבה לא תבלע בגופה. והפר"ח הסכים לקושיא דאין הנאסר והתיר גם עם בשר בפשיטות. ולפי"ז גם הקדרה מותרת ז. ואם בישל עוף עם כבד ע"י מליחה בלא צליה הוה איסור דבוק ובעוף גופא אין ס' ואסור עד שיהא ס' בקדרה נגד העוף. ואם לא הי' דבוק די בס' בכל הקדרה נגד הכבד כדלעיל בלב בסי' ע"ב. ואם [ב] נכבשה הכבד במים

מעל"ע מותרת לצליה והכלי אסורה כמו בס"א בבשלה לבדה ואפי' להנוהנין שם לאסור הכבד מ"מ כבוש קיל קצת מבישול ובסק"ב בחידוד אבאר גם דינה בנמלחה בכשא"מ:
[ב] ואם נכבשה מעל"ע. ומה"ט יש להתיר גם אם נמלחה בכשא"מ דלא עדיף מבישול דחד טעם הוא לאיסור דבשניהם הטעם משום שפי' ממקום למקום. והפ"מ בסי' ס"ט סק"ב מחמיר בין בכבוש בין בנמלחה בכשא"מ. והי"א השיג שם ומתיר בכבוש וממילא גם בכשא"מ ובה"מ יש להתיר וכ' הפ"ת אם נכבשה מעל"ע בלא הדחה א' אסורה אם אין ס' נגד דם שע"פ וכ"כ הי"א. ואיני מבין זאת דהש"ך בסי' ס"ט סק"ס מסיק דבכבישה לא חשבינן הדם שע"פ לדם בעין משום דתיכף כשבא במים נמס וחשוב תיכף כהודח דמה"ט לא חילקו שם בין מלוכלך בדמים. והח"ש שם כ' דאפי' ד"ב ממש כשבא למים נתערב ושוב אין לו דין דם בעין. דאפי' ציר כשבא למים נתבטל כמבואר בסוסי"ע. ואף שי"ל דרק ציר נחלש מחריפותו מ"מ אנו רואין בחוש דתיכף כשבא למים נידח. ורציתי לגרום אם נמלחה בלא הדחה אסורה. וגם זה א"א לכוין דהכבד אינה בולעת בבישול מכ"ש במליחה. ובמלחה בכשא"מ לא מבעיא להסוברים טעם האיסור משום שעבר על תקנת חז"ל שתקנו מליחה בכ"מ א"כ בכבד דלא תקנו בה שום מליחה לא עשה כלום נגד תקנתם. דגם אם הי' מלחו במנוקב לא עשה כתקנתם ויצלנו עכשיו. ולהסוברים משום שפירש ממקל"מ עכ"פ לא פי' יותר מבבישול וצ"ע. ונ"ל דאם נכבשה מעל"ע עם בשר יהי' הדין כבישלה עם בשר אבל נחתינן חד דרגא בה"מ להתיר כדעת הפר"ח. עוד נ"ל דבנמלח בכשא"מ קיל מעט מכבוש דאפי' אם מלחה עם בשר באופן דהבשר למעלה ואין הבשר נוגע בשולי הקערה הכל מותר דהכבד אין בה משום פי' ממקל"מ והבשר מונח למעלה ולא נגע בשולי הכלי. וספק כבוש מעל"ע שלם אף דבבשר אסור כמ"ש בפתיחה דדם כבוש דאורייתא להפמ"ג שם אבל בכבד דכולה דרבנן גם הכלי מותרת בספק. עוד נ"ל דכבד אפי' נכבשה בחלב החלב אסורה והכבד מותרת מטעם דאין בולעת וזהו בעיא בירושלמי בבשלה בחלב ולא נפשטה וממילא בנכבשה דאיסור חלב בה אינה דאוריתא פשיטא דמותרת. ודע דעכ"פ בנכבשה במינן במים ס' נגד דם הסמפונות ואם בחלב בעינן ס' בחלב נגד כל הכבד ואז גם החלב מותרת ואם אין בחלב ס' החלב אסורה באכילה והכבד מותרת. ודע דאם נפל דם בעין למים ונכבש מעל"ע לא שייך דין כבוש דאין כבוש אלא גוש בלח אבל לח בלח יש בילה ותיכף נתערב במים. גם עיקר חומרת הפמ"ג בפתיחה לסי' ס"ט שכ' דם שכבשו דאוריתא איני יכול לצייר זאת רק בבשר שלא נמלח שנכבש דבדם לח לא שייך כבישה וא"כ אפי' בשר שנכבש בעוד דמו בתוכו א"א לומר עליו איסור דאוריתא דכ"ז שלא פי' הוה דם האיברים שלא

פירש ומותר וכשפירש הוה לח ובלח לא שייך כבישה ולומר כבוש כמבושל א דבישול עצמו אינו דאוריתא. ואיך יהי' כבוש שהוא כבישול חמור ממבושל. ודאי אם הי' אפשר לצייר כבישתו בבעין י"ל להיפוך דאינו כמבושל ולכן יש בו עדיין איסור תורה אבל כיון דא"א לצייר כבישותו איני מבין בו איסור תורה לאסור בספק. ואפשר דה"ק אם נסתפק אם נכבש מעל"ע שלם אמרינן להיפוך שמא לא עבר מעל"ע והאיסור חמור יותר משאם הי' עבר מעל"ע שלם דכל שלא נכבש עדיין איסורו חמור יותר כן נ"ל דעתו. אמנם היד אברהם כ' דדם כבוש אינו ראוי לזריקה שנתערב במים וממילא הוה דרבנן ח. אם מילא את העוף בביצים בין שהמילוי בין עור לבשר בין שהמילוי בתוכה ויש שם לב או כבד דבוק שצריך ס' בעוף ואין המילוי מצטרף וכשאין דבוק מצטרף גם המילוי כמבואר בסי' ע"ב. וכ' הט"ז סוס"י ע"ב הבאתיו שם בסוס"י דמי שרוצה להחמיר לעצמו יחמיר אפי' באין דבוק לאסור המילוי ביצים שבחלל אף שכל התבשיל מותר וגם העוף מותר מטעם דהביצים מתקשים מהרה: אם מלח כבד עם ב"מ יש לאסור הב"מ שיש שם ב' ריעותות הכבד ריבוי דם והב"מ אין מחזיקין בהם דם של עצמן כ"כ הפ"ת בשם הרדב"ז ומדמי לה לדגים ועופות אבל צ"ע דבדגים אמרינן דרפי קרמיהו. ונ"ל דמיירי שמלחם בכשא"מ דהעליתי בחידוד בסק"ב דהכבד מותרת. ואם הי' בשר מונח עליה למעלה באופן שאין הבשר נוגע בשולי הכלי דגם הבשר מותר וכאן בב"מ אסורין אבל אם נמלחו יחד בכ"מ אין מקום לאסור ואם נדמה אותם לדגים ועופות קשה יותר דהו"ל לאסור ב"מ עם בשר כמו דגים וע"כ דאין ב"מ דומין לדגים א"כ במה יאסרו אותם. ועוד דא"כ גם במלח שומן עם כבד יאסר דגם בשומן אין מחזיקין דם. ואיני חולק ח"ו נגד הנך אריותא רק אני עורך הדברים לפני המעיינים וע"ל בדברינו בסי' ע"ה קו"א לסי' ע"ג. הפמ"ג בסי' ק"ה סקט"ז מביא שאלה השייכא לכאן כשנגעה הכבד בשעת צליתה בקדרה אצל האש. וכ' באין ה"מ שיצטרך ס' נגד כל הכבד ובה"מ מתיר והקדרה אסורה. והחו"ד בסי' ע"ו סק"ב אוסר וכ"כ הפ"ת בשם הר הכרמל ונ"ל בפשיטות להתיר דהחו"ד בסי' צ"ב סק"כ ובסי' צ"א סק"ו כ' דאם זב חלב אצל קדרה דא"צ לשער נגד כל הקילוח רק נגד מה שיש חלב תחת שולי הקדרה ממש דדבר לח אינו חיבור רק כל טיפה עומדת בפ"ע. וא"כ מכ"ש כאן דאין האיסור רק מחמת טיפות דם היוצאות מהכבד וגם הם אינם בעין כמו החלב דשם רק האש מוציאם אחת אחת סביב ולא רק כאן אצל הקדרה ואיך נוכל לומר דכל הכבד נכנס לכאן. ובפרט דכ"ז שהדם בתוך הכבד אינו איסור רק כשיוצא נעשה איסור ופשיטא שלא יצא כל הדם שבכבד באותו צד שנוגע בקצהו לדופן הקדרה. ואם כל קילוח הלח לא מקרי חיבור מכ"ש דאין הלח היוצא טיפין טיפין מהגוש

לא מקרי חיבור להגוש ובפרט דכל הגוש עדיין היתר. ואם נגע בקדרה עם חלב י"ל דהגוש עצמו הוא איסור לגבי חלב ושפיר הי' יכול לומר דגוש מקרי חיבור. אמנם הי' נ"ל דכיון דאין רוטב במקום שנוגע בקדרה הוה רק חם בחם בלא רוטב ואין נאסר רק כ"נ והקדרה במקום נטילה ורק בטיפת חלב שנופלת ע"ג דופן מבחוץ מפעפעת בדופן הקדרה ונכנסת לקדרה והוה כעין בישול אבל לא גוש ורק משום שאין אנחנו בקיאין בין כחוש לשמן ומגזרת שמן שייך לאסור בס' וגם כ"נ ואם ליכא ס' בחלב אסורה. ורק באכילה ולא בהנאה דאין זה דרך בישול לאסור בהנאה. והכבד פשיטא שמותרת דאין הקדרה מפעפעת לחוץ רק לפנים חוץ ממה שהכבד אין טבעה לבלוע אלא אפי' בשר כה"ג אין הבשר נאסר במה שפוגע בדופן הקדרה בחוץ דאין בלוע יוצא בלא רוטב. ובסי' צ"ב בחידודי סקי"ז הארכתי בפלפול בסוגיות וכמה משניות שנוגע בענין חיבור לח או יבש וכאן קצרתי ובכלי ריקנית כשנגע בכבד בצליתו התיר בהר הכרמל מטעם כך"פ בדם. ובכלי חולבת ריקנית צ"ע אם להתיר אחר מעל"ע:

סימן עד

פתיחה לסי' ע"ד הט"ז כ' בשם ר"ת דכרס אינו בכלל ב"מ ומחזיקין בו דם וראיתו מדין מחט שנמצא בבה"כ אם נמצא בו קו"ד וכו' משמע שיש בו דם עכ"ל. וברוב שפלותי לא זכיתי להבין דה"ק דע"כ כל איברי בע"ח בחיותו יש בהם דם כל אבר לפי מדרגתו כי הדם הוא הנפש. וכל איסור אמה"ח הנכלל בכל האיברים נלמד מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר אלא דההחילוק ביניהם אחר שחיטה דמהבני מעים נאבד הדם מהם תיכף בשעת חיתוך הושט וזונקים הדם ונעשים כמנחא בדיקולא. ובשאר איברים החיצונים עדיין יש בהם דם שלא נפרש כולו בחוץ. ובלב הטבע להיפוך דרק בשעת שחיטה נתקבץ שם הדם ונשאר עומד בחללו כיון ששוב אין לו כח להתפשט בעורקים כדרכו בחיותו ורק בחללו נתכנס אבל כל בשר הלב דומה לשאר איברי הגוף ויש בו דם בלוע. ומה"ט אסרו להזמין הנכרי על ב"מ משום דבשעת שחיטה יוצא הדם מהם תחלה והבשר עדיין יש בו חיות עד גמר הפרכוס ונחשבו כאמה"ח ולפי"ז שפיר אמרו במחט שנמצא בבה"כ לנסיון דאם יש שם קורט דם בידוע שנתחב מחיים בעוד דמו בדופני בה"כ ואם אין שם קו"ד בידוע שנתחב אחר שחיטה. ואדרבה משם ראיה דאין להחזיקו בדם אחר שחיטה דבשאר איברים אמרו להיפוך דאומצא דאסמיק אסורה למליחה הרגילה בשאר בשר משום דנתקבץ בה הדם אחר שחיטה ע"י איזה סיבה. וגם אמרו השובר מפרקתה של בהמה מבליע דם באיברים וגוזל הבריות וכו'. והיינו משום דטבע כל האיברים שיש בהם רוב דם אחר שחיטה חוץ הכבד שכולו דם. וע"י שבירת מפרקת נעצר הדם יותר ורק

הב"מ מאבדין דמן בקילוח ראשון. ועס"י ס"ז ס' ד' ה' שוב ראיתי שהר"ן עצמו הקשה על סברת ר"ת דאין ראי' מנמצא בו קו"ד. ולדברינו אדרבה משם ראי' להיפוך דאחר שחיטה אין בהם דם דא"כ אין ראי' מהקו"ד על תחיבת המחט מחיים. ובשאר איברים מצינו אומצא דאסמיק אחר שחיטה. ואם תרצה לידע מקור מהש"ס דהכרס ישנו בכלל ב"מ אף שאין זה ראי' גמורה אבל זכר יש. דבמס' תמיד דל"א תנן הכרס מדיחו בבית המדיחין כל צרכו. והקרבים מדיח בשלחנות וכו'. לכאורה משמע דהכרס אינו בכלל שאר ב"מ. ובמס' מדות פ"ה מ"ג וז"ל בית המדיחין ששה מדיחין קרבי קדשים. וע"כ דקאי על כרס שהדחתו בבית המדיחין דאלו שאר קרבים מדיחן בשולחנות. הרי דכאן קרא לכרס בשם קרבי קדשים. וטעם הדבר שלא הדיחו הכרס במקום שהדיחו שאר ב"מ משום דבכרס יש פרש הרבה, כנגד כולם הוצרכו להדיחו בבית המיוחד לזה בפ"ע. וגם כקרא יי והקרב והכרעים ירחץ וכו' הרי דגם בלישנא דקרא הכרס בכלל ב"מ דעיקר הרחיצה שייך בכרס ביותר. ובספר שקלי גולה שנדפס בשנת תרנ"ח למס' שקלים הארכתי בזה. ויותר לא העתקתי לסי' ע"ד קיצורי דינים שאספתי לסי' ע"ה דין א'. נהגו למלוח כל ב"מ אף שאין מחזיקין בהם דם משום שומן שעליהם ולכן די למלחם בצד שומנם ואם עבר ומלחן בצד המאכל יהפכם וימלחם בצד החיצון ששם שומנם ואפי' אחר יב"ש. ואם בשלם בלא מליחה כלל בעינן ס' נגד השומן שעליהם וכל הקדרה מצרף ואף גוף המעי מצטרף לס' נגד השומן עס"י צ"ט. ומכ"ש דל"א א"ד. ואם יש ס' גם השומן מותר וא"צ לצננו וללקוט השומן כמו חלב שנתבטל בס' עס"י צ"ח. ואפי' לדעת הרמ"א בסי' ס"ט סי"א. ואכתי צ"ע למה כשמלח בצד המאכל הוה כלא נמלח וצריך לחזור ולמלוח בצד החיצון ולמה יגרע ממולח עצם הקולית שעולה למוח שבתוכו. ואולי כן קבלו דטבע דם שבמוח להיפלט ע"י עצם הקולית ואין טבע השומן להפליט דרך עור המעי הפנימי. ובסי' ע' כתבתי דוגמא לדינים אלו ואכתי צ"ע לענין בדיעבד וע' לקמן דין ב'. כ' הפמ"ג דקין שמלחן מעבר המאכל ומלאם בקמח ועירה עליהם רותחין בעבר הפנימי. אמרינן עירוי מבשל כ"ק והמעי במקום קליפה ויסיר השומן וימלחנו והקמח שבפנים מותר ואם עירה הרותחין על צד השומן אסור השומן והמעי שיש מקומות שאין השומן מכסהו. ואם יש שומן עב יסיר כ"ק והשאר מותר. ואם מלחן בכשא"מ אם בלא שומן מותר אם לא אסמיק עכ"ל. והנה לשון אסמיק אין לו הבנה דה"א בב"מ האודם סי' אקודם שחיטה ולא אאח"כ כמו בסי' דקו"ד שנמצא בבה"כ וכמו שהארכתי בפתיחה לסי' ע"ד בסמוך דרק בשאר איברים הסימוק סימן לדם איברים ולא בב"מ. אמנם לדברינו בדיבור הקודם דלמה יגרע מליחת המעי בצד פנימי ממליחת הקולית למות שבתוכו. והמוח

יותר מוחזק בדם משומן הב"מ יש לישב בדבר בדיעבד בשאלתו זאת ויראתי לפתוח פה נגד הקדמונים והמורה ישקול הדברים בצדק והפר"ח מתיר בדיעבד מטעם שכתבתי דלא גרע מקולית וצ"ע דין נ'. וכ"ז בחלחולת שכן קבלו אבל שאר ב"מ אם מלחן בצד פנים מותר בדיעבד ועמ"ש בדיבור שלפ"ז דין ד'. ביצים גמורות הנמצאים בעופות. בין נגמר גם החלבון בין לא נגמר רק החלמון צריכין מליחה. רק לא ימלחם עם בשר באופן שיגעו זב"ז דאז הביצים נאסרו אם לא כשעדיין מעורים בהעור שנדבקין שם דאו הם עדיין כשאר ב"מ. ואם הביצה גמורה בתוך קליפתו יגע בבשר במליחתם ביחד הקליפה במקום קליפה והביצה מותרת. ואם אין קליפתם עליהם ומלחם עם בשר בנגיעה ונאסרו כ"ק ובשלם אח"כ בעינן ס' נגד הכ"ק ובאין ה"מ ס' נגד כולם ובפרט כשלא נגמר רק החלמון הרמ"א מתיר לגמרי למלחם עם בשר ועפ"י רוב כשנגמר גם החלבון שאז איסורו עם בשר אז יש עליהם קליפה דקה אף שעדיין אינה קשה והיא במקום קליפה. ואין הביצים נאסרים מהבשר אא"כ נגעו בבשר בתוך שיעור מיל ראשון ואח"כ צ"ע. וע' בדברינו סוס"י ע' בדין חמישי:

סימן עו

קיצורי דינים לסי' ע"ו א) הצלי מדינא א"צ לא הדחה ולא מליחה. ואנו נוהגין להדיח ולמלוח קצת ע"ג השפוד ואחר הצליה מדיחו ג"פ. ואם בישלו אחר הצליה בלא הדחה בנתים מותר והצלי מותר בלא הדחה ראשונה דלצלי אין דנין הדם שע"פ לד"ב כמו במליחה בריס"י ס"ט. אבל דם בעין ממש הנופל על הבשר בשעת צליתו אוסר ובעינן ס' וגם כ"נ ב) אם מלחו ע"ג כ"מ ולא הדיחו אח"כ וצלאו ידיחנו אחר הצליה. ואם לא הדיחו לא קודם המליחה ולא אח"כ וגם לא אחר הצליה ובשלו כך מותר להיש"ש. ומרמ"א סי' ס"ט ס"ב משמע לאסור דנאסר משעת מליחה וצ"ע ג) אוז שנמצא בביצים וצלו אותו בלא הדחה ומליחה קודם הצליה אסור אף בדיעבד דמקום המילוי הוא כבישול ואם ממולא בבשר בעי ג"כ הדחה ומליחה קודם הצליה אבל בדיעבד שרי דאמרינן לגבי בשר הפנימי שפולט שפיר דרך החיצון ע"י האש אבל ביצים הנקרשים מהרה בתוך האוז נאסרו ואין האוז פולטת שם והביצים נאסרים בבולעם דם בפנים ד) אם צלה בשר שלא נמלח על שפוד יזהר להסיר הבשר ממנה מהר כשמסירה מן האש דהשפוד בולע דם ומבליע בבשר בעודם חמין ויצטרך ס' נגד השפוד וכן יזהר מלחתוך בסכין צלי אצל האש אם לא נמלח הבשר תחלה ובדיעבר מותר וכ"ז בדיני דם אבל בדיני שאר איסורין כגון שפוד של נבלה או שתחבו לחלב אחר שצלו בשר עליו אסור ובפי ליבון. ובעי אח"כ ס' בבשר נגד השפוד שנתחב בתוכו ובאין ה"מ בעינן נגד כל השפוד דבמתכות אמרינן בכה"ג

חם מקצתו חם כולו. ובסי' צ"ד אבאר דיני תחיבה כאלו: כל שפוד שצלו עליו בשר בלא מליחה קודם בעי ליבון ובדיעבד אין אוסר דדם שריק והאש שואב גם בליעתו אבל אין הדם שואב שאר איסורים רק בדרך ליבון. וגם אם צלו אחר צליה זאת דבשר שלא נכשר במליחה בשר שנכשר במליחה נכשר השפוד בצליה זאת השנית וא"צ ליבון יותר ה) אם תחב השפוד למים אחר צלית הבשר ובשלו המים בחלב הוה נ"ט בר נ"ט דהיתירא לענין טעם בשר. ואין לומר דהוה נ"ט בר נ"ט דאיסורא מחמת הדם דדם שבשלו דרבנן. וחומרת נ"ט בנ"ט דאיסורא ג"כ מדרבנן עש"ך סי' צ"ד ס"ק כ"ב ובכה"ג ל"א חנ"נ ודי בס' נגד הבלוע במים מהבשר או מהדם לפי חשבון ו) אם צלו בשר נבלה ונגע ראשו הקר בבשר כשר או שצלו בשר כשר ונגע ראשו השני בחלב אם השפוד של מתכות אסור דאצל האש אמרינן חמקח"כ. מיהו נ"ל דנאמר תתאה גבר והבשר קר תתאה וגובר ודי בקליפה ובדיעבד מותר בלא ס' נגד קליפת אדמיקר דעכ"פ אין השפוד חם בראש השני ובחומרת חמקח"כ לא מצינו כלל קליפת אדמיקר בש"ס רק בחם גמור ז) אחר חצי צליתו מותר להציג תחתיו כלי עם מים והמוהל יטיף בתוכה ומותר וזהו בי דוגי בגמ' אם צלה בשר ששהא ג"י בל"מ אסור להניח בו דוגי אחר חצי צליתו וגם אסור לבשלו אחר צליתו כבסי' ס"ט ובדיעבד מותר הב"ד וגם הבישול קו"א לסי' ע"ו. ז"ל הרמ"א בס"ב ואין חילוק בין אוזות ושאר עופות החלולין ובלבד שלא יהיו ממולאים בביצים או בשאר בשר אבל אם היו ממולאים דינם כבישול וצריכין מליחה תחלה כלקדרה עכ"ל והט"ז והש"ך תמהים על לשון זה דהא במילוי בשר מתיר בסי' ע"ז בכל גוני וכאן כ' או בשאר בשר לדמותו לביצים. גם לשין שאר בשר אינו מובן דהיל"ל או בבשר. והבה"ט הביא להגיה וכצ"ל אין חילוק בין אוזות ושאר עופות החלולין לשאר בשר ובלבד שלא יהיו ממולאים בביצים. ולענין דינא היטב דיבר אבל כל הענין מיותר דמה הי' ס"ד לחלק בין עופות ממולאים לשאר בשר. וגם היפך כל הנוסחא ושלח יד להגיה כל כך. ובמהדו"ק ראיתי לפרש ולהגיה אות א' של או בשאר בשר ולכתוב ובשאר בשר. וה"ק דאין חילוק בין מילוי דאוזות שבשרן עב לשאר עופות הקטנים שבשרן דק והחום של צליה בא לתוכן במהרה ובלבד שלא יהיו מלואים בביצים ובשאר בשר. דכן ס"ל דכמו שאסור בביצים עצמן כן אסור בביצים עם בשר דע"י שהביצים נשפכין ונקפאין תיכף גם הבשר נתבשל בתוכם אבל אכתי ק"ק דאכתי הכל מיותר דהיל"ל דין פשוט דמילוי ביצים עם בשר דינם כמילוי ביצים עצמן. וגם לזה אין כאן מקום זה הדין והרבותא רק לק' בסי' ע"ח ששם כתבו דין איסור דמילוי ודין מילוי ביצים ושם יגיה דגם ביצים עם בשר כן. אמת דהש"ך בסי' ע"ז סק"ה העיר זה וכ' ומשמע מדברי הר"ב דביצים עם בשר דינם

כביצים עצמן עכ"ל ולדברינו זה מפורש בדבריו כאן שוב ראיתי להגיה כן דבמקום או צ"ל בין. וה"פ דאין חילוק בין אוזות ושאר עופות אם רק לא מלאן בביצים. לבין שאר בשר שלא מלאם כלל. ובקיצור שאם אין העוף ממולא בביצים דינו כלא מילא כלל דאין איסור מילוי חל רק אמילוי ביצים. ולפי"ז אם מילא בביצים עם בשר אין מפורש כאן. ודוק כי זה פי' נכון בדברי הרמ"א:

סימן עז

א) אם מילא עוף או כבש בבשר וצלאם ביחד אם הי' הכל תפל מותרים דהפנימי פולט דרך החיצון. ואם היו שניהם מלוחים תחלה ג"כ שניהם מותרים ואף שעדיין על הפנימי יש מלא ודם שהרי לא הדיחם אחר המליחה מ"מ יש ס' נגד זה בשופי שהחיצון עודף על הפנימי ואפי' לא שהו שניהם ש"מ דהחיצון שואבו האש והפנימי טרוד ב) וכ"ז ששניהן שוין או תפילין או מלוחין בשוה. ואם החיצון נמלח ואפי' שהא ש"מ וגם הודח ככל דיניו ואפי' כבר פלטו גם צירן והפנימי תפל מ"מ מותר דכך"פ. וכ"ש כשהפנימי מוכשר מדמו ולא החיצון דנורא מישב שאיב. ויתר הדינים מסי' ע"ז נאבדו מהעתקה הישינה ונכללו הדברים בכלל דברינו בסי' ע"ו ובקו"א שם:

סימן עח

הטופל בצק בבשר אסור לדידן גם לצלי אם לא מלח והדיח הבשר תחלה כדינו. ולטפלו בשומן מותר. ובמי ביצים ג"כ מותר בדיעבד דאינו דומה למילוי שבסי' ע"ו ע"ז. ופשטידא י"ל דין בישול בין לקולא בין לחומרא סליקו להו הלכות מליחה בס"ד: ז"ל המחבר בסי' ע"ט ס"א וכל בהמה וחיה שאין להם שינים למעלה ולא ניבים בלחי העליון (ניבים הם תלתלי בשר וכו' וי"א ניבים הם שינים למעלה אחד מכאן וא' מכאן בקצות הלסטות) אם י"ל ניבים בידוע שהיא טהורה וכו' לפיכך מצא בהמה וכו' יבדוק בפיה ואם הי' פיה גמום יבדוק בפרסותיה אם סדוקות וכו' עכ"ל וק' לדעת הרמב"ם בסי' ל"ג דנוטל לחי העליון טרפה א"כ כאן שפיה גמום עד שאין ניכר אם הי"ל ניבים. בין שהניבים הם תלתלי בשר שבחניכים בין שהם השינים שבקצוי הלסתות א"כ כבר נוטל לה לחי העליון והיא בלא"ה טרפה. ואם אין הציור רק לענין שלא יצא בספק בהמה טמאה ונ"מ ששחיטתה יטהרה מטומאת נבלה וכה"ג דא"כ הי"ל לפרש. ואם הכונה להתיר חלב שלה למלאכה וכ"מ שחלב טמאה אסור למלאכה גם זה תמוה איכפל תנא לאשמעינן כזה. ואולי נ"מ לעורה וגידיה ושערה אם הוכשרו למלאכת שמים. והרמב"ם עצמו מביא בריתא זאת ולא הרגיש שיהי' סתירה לחידוש דינו כמו שהקשו לו חכמי לוניל סיום הלכות ביום ועש"ק תבא תרפ"ח:

סימן פא

הלכות דברים היוצאים החי סי' פ"א א) בסי' פ"א ס"ב פסק המחבר בגבינות שנעשו מבהמות שנמצאו טריפות. דאם הטרפה בדבר שאפשר לומר שאירע סמוך לשחיטה כגון ניקב קרום של מוח ושאר נקובות מותרות הגבינות. וביתר אבר או חסר דמתולדה אסורות הגבינות לעולם למפרע אפי' באיברים הפנימים שלא נודע עד עכשיו. ובמכה שהוגלדה פיה אסורות עד ג' ימים מעל"ע למפרע. ובסירכות בין אם אינה אסורה מדינא או אפי' ודאי טרפה אין אסור יותר מג' ימים למפרע. והרמ"א מתיר בה"מ בסירכא תוך ג"י. וא"כ אם אין הסירכא אסורה. מדינא יש להתיר. ובחסר ויתיר וחלוף שבריאה מבוארין הדינים בס' ת"ש בכל סי' כדיניו והש"ך חולק. ובמקום שאסור למפרע מתיר המחבר שם החלב בס' כגון שיש לו בעדרו ס' בהמות חולבות חיות מחזיקים כולם ככשירות ונתבטלה החלב של זאת. וא"כ גם הגבינה נתבטלה דלא שייך חומרת חהר"ל או דבר שבמנין בביטול כזה דנולדה החלב בתערובות והחלב היתה בהיתר ואיך נחזור ונאסר הגבינות. ואם אין לו ס' בהמות חולבות רק שיודע שזאת הבהמה שנטרפה נתנה רק כערך החצי משאר בהמות יש להתיר לפי ערך. עש"ך סק"ז. ואם עשה גבינות מחלב של כל בהמה בפ"ע וממילא גם מבהמה זאת עשה גבינה מיוחדת ונתערבו הגבינות כ' הרמ"א דגבינה שלימה הוה חהר"ל. והפ"מ כ' דעכ"פ הוה דבר שבמנין אם היא שלימה ולא נפרסה כצורות הגבינות הנמנים במקום מכירתן. ונ"ל דהיינו דוקא מטריפות למפרע מכח ודאי כגון מותרת אבל מטריפות דהוגלדה המכה או מסירכות דיש פוסקים להתיר גם מתוך ג"י ודאי לא נחמיר בגבינות המעורבים כ"כ דהוה תרתי דרבנן חומרת חהר"ל ובפרט מנין שיש פלוגתא אם כל שדרכו למנות או את וכו' יש להתיר ברוב. והמנ"י מתיר בכל סרכות אפי' בודאין ברוב בה"מ כמו בנאבדה הריאה עס"י ל"ט ושם במ"ג איזה סירכות ודאין ואיזה מחומרתן ב) ע' בפמ"ג בבהמה שהיתה מנענת בראשה והיתה חיובית לבדוק בראשה בקרום המוח וכשנבדקה נטרפה דאז אסורות החלב למפרע משעה שנראה בה אותה הריעותא ג) נ"ל אם באותן שמטריפין כל החלב של ג"י ונתערבה גבינתה של תוך ג"י עם גבינות עצמה של קודם ג"י. דלכאורה י"ל זו כבר יצאה מחזקת רוב בהמות כשרות ורק בתערובות של שאר בהמות שייך לומר דין ס' או רוב אבל לא בכה"ג. ולק' בסי' פ"ו סק"ב בדיני ביצים מתרנגולת כה"ג אכתוב מזה וצ"ע כעת:

סימן פו

להלכות ביצים סי' פ"ו א) כ' הרמ"א בס"ג וז"ל ואם נשחטה תרנגולת ונמצאת טרפה דין ביצים שלה כדין חלב מבהמה דלעיל סי' פ"א עכ"ל. וכבר ביארתי לעיל בקיצור דיני

החלב והגבינות. והנה אם נטרפה תרנגולת ע"י מחט בקורקבן וכה"ג אם לא הוגלד פי המכה מותרים הביצים ואם הוגלד יש לאסור הביצים של ג"י. ודברי הרמ"א שם ביארתי שם ובסי' ק"י בש"ך בסימני ס"ם מבוארין הרבה דינים בכה"ג בטריפות דנשבר הגף וספיקותיהן ובמחט בחלל הגוף לא שייך איסור למפרע דהוה ס"ס ב) בפת"ש כאן מביא בשם שו"ת חו"י סי' פיו בתרנגולת חסירה מרה ונטרפה ע"י שלא טעמו בה טעם מר כנהוג והי' ממנה כמה ביצים והרבה מהם נאכלו ונתבשלו כי היתה בבית זמן ארוך. ולא התיר הביצים ממנה רק מטעם דרבו המכשירים בחסרה המרה להתיר הכלים שנתבשלו. והביצים שיש עדיין ממנה ימכרם לנכרי שבורות באופן שלא יקנה הישראל ממנו. והוא מתיר גם למכרם שלימות. ובשם זכרון יצחק מביא להתיר תערובות ביצים ברוב מטעם המקילין דביצים אינן דבר שבמנין. וגם בצירוף דעת הש"ך סי' ק"י בכללי ס"ס אות א' דכשנודעו ב' הספיקות ביחד מותר בס"ס שאחד בגופו וא' ע"י תערובות אפי' בדבר חשוב וסיים שלא להתיר ע"י תערובות רק הביצים של קודם הג"י אבל של תוך ג"י קשה להתיר ע"י תערובות עכ"ל. והנה אותם הספרים אינם בידי רק מה שהובא בפת"ש איני מבין בענייי שיחת קדשם. דמה ענין ג' ימים לחסרה המרה אטו לא אפשר לומר השתא הוא דחסרה ושמא נאבדה המרירות קודם לשחיטה דדין ג"י לא נאמר רק בהוגלד פי המכה או בסירכא וגם שם מתיר הרמ"א בה"מ וזה לא גרע מניקב קרום של מוח או מכה שלא הוגלדה עש"ך סי' פ"א סוסק"ט. ולא שייך כאן לומר חסר ואתאי כבמקוה שנמצאת חסירה עש"ך שם סק"ט לחלק בין הך לכתם יבש בחלוק שטמאו למפרע. משום דרוב בהמות ועופות כשירות הן לכן י"ל עד עכשיו היתה מהרוב ועכשיו נפלה במיעוט. ואולי השאלה היה ביתיר מרה. ואם כן אסורות למפרע לעולם ומה ענין ג' ימים לכאן ואדרבה יש לומר מדהטילה ביצים ודאי דלא היתה חסירה המרה כ"ז שהטילה לדידן דטריפות אין יולדות דאם תדין דהיתה חסירה מרה א"כ מהטלת הביצים סימן להמכשירים חסרה מרה וצ"ע ג) בדיני ביצים שנתערבו שהחמיר המחבר בביצת אפרוח והש"ך שם כ' אפי' בביצת דם להצריך ס' אף שנתבשלה בקליפתה. ובביצת טמאה או נבלה הקילו כשנתבשלה בקליפתה ורק בנתבשלה בלא קליפה אוסרת בס' ובביצים עד ס"א. וסיים דוקא כשידוע שהדם במקום האוסר אבל, בספק תערובתו מותר כמ"ש בסי' ס"ו וא"כ יש להקל גם באין קליפה בספק. וידוע דכל שנמצא בבישולים תמיד הם בספק דא"א להכיר במבושלת אם היא בחלמון וקשורה בחלבון כמ"ש הרמ"א סי' ס"ו ס"ד. לכן אם נתבשלה בקליפתה לבדה בלא ביצים אחרים יש לסמוך בה"מ אמ"ש הש"ך בסי' פ"ו סקי"ז דכל ביצת דם בספק קיל מביצת אפרוח הן לענין תערובות ביצים הן לענין

היתר שנתבשלה בקליפתה. ואם נתבשלה עם ביצים אבאר לק'. ואם היתה קלופה צריך ס' במים ואם בשלה עם ביצים צריך ס"א ויש לעיין בזה דזה שהוסיפו אחת בביצים משום שיש ביצים גדולים וקטנים. וכיון שיש גם מים יש לחשב מעט פחות וכיון שאין שכיח כ"כ אקצר. ועס"י ק"ז כ' המחבר סתם המבשל ביצים בקליפתן וכו' והתם החשש שמא תשאר ביצת אפרוח בלא ס' ושם בדברי המחבר לא נזכר ביצת דם. ומזה ראיה דביצת דם אין אוסר בקליפתו וצ"ע. ומ"מ טוב להוסיף עד ס' בבישל בקליפתו כמ"ש לק' בסי' ס"ו סק"ג בדברינו כאן הפכתי הסדר ורשמתי החידוד לסי' פ"א ופ"ו קודם לסי' ס"ו משום דדיני סי' ס"ו שכיחין יותר להוראה וכתבתים מאוחר כדי לסמכן להל' בב"ח שלי סימן פו א) אם נתבשלה ביצת דם בקליפתה כבר רשמתי בסמוך בחידודי לסי' פ"ו דמחמת הספיקות שיש בביצת דם ובפרט במבושלים אין איסור להצריך ס' כשבישלה בקליפתה בה"מ וכן בבישל עם ביצים להצריך ס"א ודוקא ביצת אפרוח או ביצת דם כשידוע בבירור שהי' במקום האוסר אז אוסר אפי' בקליפתו עש"ך ס"ק י"ז ודין דבר חשוב משום מנין פשיטא שלא שייך דכ"ז שהיא שלימה כבריתה א"י אם יש בה דם ואח"כ שוב אינה לא ברי' ולא דשבמ"נ. וברי' בלא"ה לא הוה דמתנאי ברי' שיהי' שמו עליו אחר שיחלק וזה כשיחלק נקרא חתיכת ביצה וגם שתהא נוצר מתחלת בריתו באיסור. ורק משכח"ל דין ס"א ביצים כשהיתה נקובה או במים להצריך ס' ב) בדין תערובות ביצי דם אם הי' ודאי במקום האוסר כגון שהי' הדם על קשה החלמון ונתקשר עם החלבון והסיר קליפתן ונתערבו אף שיכול ליטול החלמון ולזרקו מ"מ החלבונים נתערבו. ואם נמצא בחלבון אחד אסורים כל החלבונים וחלמון אחת של אותה הביצה ובבישולה או בצליתה דלעולם הוא בספק לדידן לכן לעולם יש להתיר התערובות ואפי' חד בחד מתיר הש"ך סק"ו אליבא דהרב ורק בלא שום תערובות אסורה כל הביצה בכ"מ שנמצא הדם. והנה אם הם טרופות בקערה יש להם תמיד דין לח וצריך ס"א אם ידוע שהי' ודאי במקום האוסר וע"י שהם טרופות א"א להכיר ואם אינם טרופות אז החלבונים י"ל דין לח והחלמונים י"ל דין יבש לבטל ברוב. אמנם כיון. שאין שכיח כ"כ שיהי' דם בלא ספק דפלוגתא. לכן כבר כתבתי דבכל תערובות ביצה עם ביצים מותר אם א"י איזה האיסור. ומותר להש"ך אפי' חד בחד כגון שנזרק הדם ואין ניכר ולהט"ז ברוב ואין שום חשש איסור תורה בתערובות. ואף דהפר"מ כ' דחלבון עם חלמון הוה ב' מינים מ"מ כיון דהאיסור א' אין נ"מ וגם י"ל סלק הא"מ וכו' ובפרט בטרופות דנאמר סלק החלבונים והחלמונים היבש רבה ואם ונודע קודם הטרופה ודאי דמותר כבסי' ק"ט ג) וכ"ז בתערובות ביצים עם ביצים אבל אם לש בקמח אם הי' ביצים היתירים רוב אמרינן

סלק הא"מ [כאן א"צ נשפך כמו באיסור בסי' צ"ח] וכו' כ"כ הט"ז סוסק"ו. והש"ך סק"ו מתיר אפי' היו הביצים חד בחד והנה אם לש קמח רק עם ביצה א' ונמצא דם הפ"מ בסי' ס"ו רצה להתיר בא"מ בלא שום תערובות ממינו בלא חד בחד ובלא ס'. וטעמו דעיקר דם ביצים מדרבנן אפי' אם הי' ודאי במקום האוסר. וכשיש ספק הו"ל ספיקא דרבנן. והי"א מחמיר משום דנוהגין לאסור כל ביצים עם דם הו"ל לדידן כודאי איסור ונ"ל דעכ"פ יכול להוסיף עוד קמח ומים וביצים ואז יבשל הכל כשיהי' ס' וכן כתבתי לעיל בסוס"י פ"ו בבישלה בקליפתה בא"מ דעכ"פ חנ"נ לא אמרינן בכה"ג אפי' בבישול ד) וכ"ז אם עדיין לא בישל הלאקשין אבל אם כבר בישלן ולא הי' ביצים דהיתר רק ביצת האיסור לא רוב כדעת הט"ז ולא חד בחד כדעת הש"ך ולא הי' ס' בבישול אם לא הי' במקום הקשרים יש לסמוך אהפ"מ שמתיר בא"מ בלא ס'. ועכ"פ יכול להוסיף גם אחר הבישול עד ס' דבכה"ג לא נאמר איסור דבוק וחנ"נ כמ"ש לעיל לענין אם בישלו בקליפתו ויש עוד סניף להיתר זה דלאקשין ולהיתר דלעיל בבשלו בקליפתו. דאפי' למ"ד דם ביצים דאורייתא אבל הא דשדי תיכלא בכולה אינה דאוריתא. ועוד דאחר הבישול הוה דם שבשלו ולכ"ע דרבנן. ומכ"ש בנשפך וא"י אם הי' ס' דמותר. הרי ג' סניפין להיתר א' ספק מקום האוסר. ושני דד"ב דרבנן וג' דם שבשלו לכ"ע דרבנן. והביצה כולה מטעם דשדי תיכלא בכולה לכ"ע דרבנן דרק על הטיפת דם גופא י"א דמדאוריתא. וא"כ הקדרה תמיד מותרת עכ"פ אחר מעל"ע יגעילנה ג"פ אפי' כ"ח כמו שאכתוב לק' בסוהס"י ה) בדין ביצת דם שנמצאת על תבשיל עב חם למעלה שבמחבר סעי"ו כ' הט"ז שהרש"ל שרוצה לאסור עד ס' היינו שנמצא במקום הקשרים. והש"ך מתיר משום שלא היתה קליפה וכבר כתבתי מש"ך סי' פ"ו סקי"ז דבכל ביצת דם אם הוא במקום ספק דאינו אוסר בקליפתו. ואף דמהש"ך כאן ס"ק י"ג משמע דמגמגם בזה ולא התיר רק כשנמצא במקום הנגוב לגמרי מ"מ כבר ביארתי בכל ספק מקום האוסר דהפ"מ מתיר בלא ס' אפי' בלא קליפה ומכ"ש כשנתבשל בקליפתה. וכ"ז כשאין כיסוי לקדרה אבל כשיש כיסוי למעלה הוה כל שתחת הכיסוי כאלו הי' תוך התבשיל שהזיעה מחברתם ו) עי"א בשם שו"ת ב"י בבשלו ביצה בתבשיל א' והסירו הביצה והניחו אותה מן הצד ואכלו התבשיל ובשלו באותה קדרה תבשיל ב' ואח"כ נראה דם בביצה שבשלו בה פעם א'. וכ' דבתבשיל ראשון שנסתפק אם הי' ס' מותר דכבר נאכל והוה כנשפך ואם לפי רושם התבשיל ודאי לא הי' ס' אסור ונאסרה הקדרה עכ"ל. ולדברינו בס"ק שלפ"ז דהפ"מ מתיר בה"מ בלא ס'. דביצת עוף נוחה להתבשל ונעשה דם שבשלו דרבנן והדם שנמצא אחר בישול תמיד עומד בספק מקום דע"י הבישול נשתנה מקומו ואפי' נראה כאלו הוא

בין הקישורים אין להבחין זה. וספק זה עצמו עשאו כדרבנן לכ"ע ופשיטא דהקדרה מותרת וממילא אין ספק על מאכל שני. וסברתו דדם בתחלת בישולו הוה ד"ת. ולמ"ד דם ביצים דאוריתא אבל כבר כתבתי דרק הטיפה לדידהו דאוריתא אבל הכלל דשדי תיכלא בכולה דרבנן ומדאוריתא הטיפה בטילה גם קודם שנתחמם כל התבשיל כבר הביצה נתבשלה ונעשית דרבנן. ומכ"ש הבישול השני ודאי הי' אחר שכבר נתבשלה הביצה עם דמה וחוץ לכ"ז בפרט אם היתה הביצה בקליפתה כמ"ש לעיל דפשיטא דהי' הקדרה מותרת ואין שום ס' על תבשיל שני. ואפי' לשיטתו א"צ לחקור אם הי' בתבשיל א' ס' דכיון דנאכל הוה כנשפך דלכ"ע הקדרה ותבשיל ב' מותרים. ודע דכל הנך קולות שכתבתי דוקא בביצת דם אבל בביצת אפרוח שייכים כל הנך חומרות דגם בקליפה אסור ובעינן תמיד ס' בבירור וס"א בין שאר ביצים עס"י ק"ז. ובדין הנ"ל דבישל ב"פ אם ודאי לא הי' בפ"א ס' נאסרה הקדרה ורק משום דנאכל דהוה כנשפך יש להתיר תבשיל ב' שמא הי' ס' בראשונה. ובשו"ת הנ"ל רצה להחמיר בביצת אפרוח לאסור תבשיל ב' יותר מראשונה דבראשונה די בס' נגד הביצה. ובשני' בעינן ס' נגד כל הקדרה דנ"ן. יש לדבר בזה חדא דחנ"ן דרבנן. וכיון דנאכל הראשונה הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא. ואף דגם כשיש ס' הקדרה אסורה. אבל נ"ל דבכה"ג יש להקל כדין הראב"ד בכלי שדרכו להשתמש בשפע דהא מדהי' בפעם ב' ס' א"כ דרכה להשתמש בשפע ותמיד יהי' ס' וגם האפרוח פוגם ואף שלא קי"ל כן היינו להתיר הקדרה להבא ולא בכה"ג ובפרט שהיתה הביצה בקליפתה דהירושלמי מתיר בכל איסורי ביצים כשהם בקליפתם. כדאי לסמוך עכ"פ כשהי' בתבשיל ב' ס' נגד גודל הביצה ולא נצריך נגד כל הקדרה. וכ"ז לא כתבתי בסוג פוסק רק בסוג פרשן לעורר המורים ויעיינו בטוב שכלם ז) עוד אציג לפניך פלפול א' בדינים אלו. הי"א הביא בשם הבל"י בבשלו תבשיל א' עם ג' ביצים ועירו קצת מהתבשיל בעודה חם ונאכל ואח"כ מצאו בביצה אחת אפרוח. והמורה טעה ושיער ס' כפי שהיתה הקדרה מלאה תחלה וממילא התיר לאכל השאר שבקדרה. ואח"כ נודע טעותו שיש לשער לפי מה שנשאר בקדרה בעודה חמה ונפל הספק אם נשאר ס' אז אחר אכילה ראשונה. וכ' דבביצת אפרוח אין להתיר מכח סלק כמ"ש הט"ז בסק"ו בביצת דם. חדא דביצת אפרוח הוה א"מ גם עם שאר הביצים. ועוד רצה לומר דנאכל מקצתו לא דמי לנשפך אבל בזה השיג עליו דנאכל ודאי דומה לנשפך. אבל עוד רצה לאסור מטעם דביצת אפרוח חשובה בריה ולענ"ד א"א לאסור מטעם ברי' דעיקר חומרת בריה הוא רק שלא לבטל הבריה לבדה ולאכלה ולזה אין ביטול אבל לאסור פליטת הברי' לא ראיתי ולא שמעתי בשום דברים החשובים כחהר"ל וכה"ג ואדרבא כשהבריה פגומה אף ס'

א"צ לבטל פליטתה עס"י ק. ואפי' את"ל דאפרוח שבביצה אינה פגומה א"כ די בס' ולא לאסור פליטתה מטעם ברי' והרמב"ם בפט"ו ממא"ס כ' דאין שום איסור מאיסורי משהו רק במינם ע' בדברינו באריכות נפלא בסי' פ"ז. ולדידי' אין לצייר חשיבות ברי' במשהו אלא כגון תולע שפירש בין אלף תולעים שלא פירשו או יש חשיבות ברי' שיאסרו כולם. והפמ"ג מתיר היתר דסלק גם בדשיל"מ אף שעי"ז יאכל גם האיסור כמ"ש כאן במ"ז סק"ה ומכ"ש במכירה וזורקה ורק חשש פליטה נשארת. וראי' לזה דעיקר סברת סלק אמרה ר' יהודה בשיטתו דמכ"מ לא בטיל מגזה"כ דדם השעיר והפר. ואיך נחמיר בברי' שחשיבתה דרבנן שלא לומר סלק. וטעם ראשון שהאפרוח וביצתו הם א"מ לגבי שאר ביצים לזה י"ל דהוה ס"ס בפלוגתא די"א דגם ביצת אפרוח הוא דרבנן דמדאוריתא עפרא בעלמא. וי"א דהוה מינו עם ביצים משום דעובר ירך אמו והאפרוח נוצר מביצה ע"י גיבול. ועכ"פ אם הי' ששים נגד האפרוח לבד אף שאין ששים עם חלק הביצה שבקרבה והקליפה שלה מצטרפת כמבואר במחבר בסי' צ"ט ואף דשם לא פסקינן כך אבל בה"מ ובפרט שאין הדבר מוסכם דאפרוח עם שאר ביצים הם מינו וי"ל שפיר סלק והמורה יעיין וישקל הדברים ח) אגב גררא דקולא של הט"ז לומר סלק הא"מ בלש קמח עם ביצים ויש אחת עם דם. חדשתי בזה במעשה דצ"צ בנמצא בשר ושומן וחלב ע"ג הכלי מנוקב שמלחו בשר להוציא דמו וספק אם נמלח גם החלב עמהם ונאבד החלב ואין להכירו אם נמלח. ונאמר כיון ששומן עם חלב הם מינו נאמר סלק הבשר הא"מ וכשיש רק רוב בהשומן נגד החלב מותר וכל סברת הט"ז משום דדם ביצים הם בספק לכן אמרינן סלק אף שלא נשפך וכאן נמי מליחת איסור והיתר הוא מדרבנן לענין ס' דדי בקליפה ונאמר סלק אף שלא נשפך ובסי' ע' בחידודי דברתי הרבה בענין שאלה זאת בדרך אחר וגם שם וגם כאן רק להערה באתי. ושם העליתי דבמליחה שלהוציא דם כ"ז שמוציא דם וטרוד שלא לבלוע דם כן אינו בולע שום איסור אחר ומכ"ש בספק אם נמלח עמו כלל. וא"כ א"א לצייר הדין רק בהי' הבשר מוכשר מדם ומונח בכשא"מ במליחה לאורחא ובזה חדשתי איסור חדש דאם החלב נמלח ג"כ א"כ החלב ודאי דלא הי' מוכשר מדם ואנן מחזקינן דם בחלב וא"כ בלע הבשר דם של החלב חוץ משמנונית חלב ויש לצייר שאלה כזאת אפי' בבשר המוכשר עם בשר שלא הוכשר ומלחו עתה לאורחא הבשר המוכשר ויש ספק אם גם הבשר שלא הוכשר נמלח כאן ונאסרו שניהם. ואין כאן מקומו רק דרך אגב. עוד פלפלתי פלפול ארוך בענין חלב חי דעדיין מותר מה"ת איך יאסר בספק נמלח והפמ"ג העיר מרעיון כזה לענין ספק כבוש בחלב חי. ודיני ביצת נבלה וטרפה השמטתי מחיבורי זה להיות לא שכיח וכבר כתבתי בחיבור זה בסי' פ"ו ובסי' פ"א בהרבה דינים

כאלו ט) אם בישל ג' להט"ז או ב' להש"ך ואחת עם דם ונזרק הדם ואין ניכר דמותר כל התערובות. ובדיני בשלם עם א"מ ולענין הקדרה כבר ביארתי לנכון בסק"ו. וכלי שנתבשלה בו בלא ס' או אפי' עם ס' ימתין מעל"ע ויגעילנה ג"פ כמו בבישל חלה בזה"ז ומכ"ש כאן שיש הרבה סניפים להתיר א' אם היתה הביצה בקליפתה. ב' שכולם בספק מקום האוסר. ג' דם ביצים דרבנן. ד' אפי' אם ד"ב דאוריתא אבל כיון שנתבשלה נעשית דרבנן ומתבשלת מהר ולא שייך בה גם חשש תחלת בישולה ד"ת עוד גרגר א' אכתוב בסיום דינים אלו פ"ל סי' צ"ג בדברינו שישבתי את הבעל העיטור מקושית הט"ז שם עליו דס"ל דכל כ"ח הנאסר מועיל הגעלה ג"פ אחר מעל"ע והטור הביאו בסי' קכ"א. ואינו מתיר רק באד"ר שאין לו עיקר בדאוריתא מ"מ כאן שבישל הביצה בכ"ח והי' בקליפה ובספק מקום האוסר ורוב ביצים ודם שנתבשל ועוד ספק שמא היתה ביצה מוזרת מכל הנך סניפים יש להתיר הקדרה אחר מעל"ע בהגעלה ג"פ וכשאזכה לגמור חיבורי זה גם לסי' קט"ז בל"נ אדבר מזה. וכ"מ יגעל מ"מ

סימן פז

פתיחה גדולה לספרי פמ"ג חדש להל' בב"ח הש"ס בכורות ד"ו דייק מקראי דהטמאים יתירא להורות איסור לחלב דבהמות טמאות וצירן ורוטבן ופריך ל"ל קרא לאיסור חלבה ומשני סד"א הואיל והיתר דחלב דטהורה נמי חידושא הוא דאמר מר שהדם נעכר ונעשה חלב ועקרה מדם [פירש"י דמעיקרא היה דם והאוכלו בכרת ועכשיו מותר] וכיון דחידוש הוא בטמאה נמי לשתרי קמ"ל ופריך הניחא למ"ד דם נעכר וכו' אלא למ"ד איבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת אצלה עד יב"ח מא"ל ושפיר ק' ל"ל קרא לאיסור חלב טמאה דהא היתר חלב לאו חידוש הוא]. ומשני איצטרך סד"א הואיל וליכא מידי דאתי מחי ושרי [והשתא החלב חלק מנפשה ודמי לאמה"ח] הלכך סד"א דטמאה נמי לשתרי קמ"ל עכ"ל הגמ'. והרבה יש לדקדק כאן. והנני פורטם ואח"כ אתרצם בס"ד א) דבחידוש ראשון דדם נעכר דפירש"י דהחידוש דמעיקרא הי' באיסור כרת והשתא שרי וק"ל דבנדה י"ט איתא מנ"ל דאיכא דמים טהורים באשה [כגון לבן וירוק] דכתי' כי יפלא ממך דבר וכו' בין דם לדם. בין דם טמא לדם טהור. ופריך אלא מעתה בין נגע לנגע וכו' עד אלא הכא אי ליכא דם טהור באשה במאי פליגי [הזקן ממרא עם הסנהדרין] ופריך ממאי דהני טהורים והני טמאים [דילמא איפכא דהלבן והירוק טמאים ואדום ושאור טהורים] אראר"ב דא"ק ויראו מואב את המים אדומים כדם [ש"מ דהאדום עמא וממילא הלבן וירוק טהור] עכ"ל הסוגיא בנדה ולפ"ז אין חידוש דהיתר חלב שבא מדם בבהמה הא גם בדמי נדות דאשה מצינו דהאדום טמא והלבן טהור וגם בה נשתנה. וא"כ אין

החידוש דשינוי הדין אלא בשינוי המראה וזהו מעשה הבורא ואיך הי' הס"ד להתיר גם חלב דטמאה משום החידוש דהיתר. וגם באידך מיד דהחלב בא מאמה"ח דחסרון נפשה גם חידוש זה ישן הוא דמצינו היתר כזה בביצי עופות. ובשטמ"ק הקשה מביצים ותי' דלאו בחדא גונא הם ושפיר הוה חידוש. ודבריו לא נכנסו באזני במחכ"ת עכשיו דהא בפ' כ"ש בסוגיא דמשרת אמר מבב"ח לא גמרינן דחידוש הוא מה חידושו אילימא דהאי לחודי' שרי והאי לחודי' שרי ובהדי הדדי אסור גם בכלאי בגדים קן וכו' הרי משום דמצינו דוגמא כזה תו לא הוה חידוש והדוגמא דביצים לגבי חלב יותר מכוונים מדוגמא דכלאים לבב"ח. ולק' נפרש דברי השטמ"ק בדרך תירוצו שם ולתרץ ב' קושיות אלו בהנך שני חידושים אני מחויב עוד לטייל בהסוגיא ולהוסיף דקדוקים ואז יתורץ הכל בס"ד. דעו"ק מנ"ל לש"ס נדה דהאי בין דם לדם קאי אדמי נדות ולדייק דאיכא דם טהור באשה דלמא האי בין דם לדם קאי אדם בהמות דאכילה ופליגי אם דם התמצית אם הוא בכרת או בלאו כפלוגתת ר"י וחכמים כריתות כ' ע"ב או לאיסור דם אחים ולהתיר חלב לבן וכה"ג כמו דפליגי ר' עקביא וחכמים בדם ירוק דנדה וכה"ג יפלגו בדמי בהמות דאכילה. וראיתי בתוס' הרא"ש שם בד"ה אלא הכא כי ליכא דם טהור באשה במאי פליגי והקשו התוס' הא משכח"ל דפליגי בפלוגתת רב ולוי אם דם טהור בא ממעין דדם טמא או ב' מעינות הן להנ"מ שביניהם ותי' דא"כ הי' די לכתוב בין דם ולשתוק והי' משמע דפליגו באיזה פלוגתא ששייך גבי דם. ומדכתב לדם ש"מ שיש גם פלוגתא אחרת לטהר לגמרי זת"ד. ולפי"ז א"ש סברת הגמ' דידעו בבירור דהאי בין דם לדם לא קאי אדם דאכילה דשם ליכא רק פלוגתא אחת אי רק אדום אסור ולא לבן. דכיון דכבר כתב קרא דהטמאים לאסור חלב דטמאה ממילא ידענו דשל טהורה מותר, והש"ס דבכורות הצריך קרא דהטמאים אם היה קרא דבין דם קאי אדם דשחיטה להתיר אז ידעינן ההיתר דחלב טהורה והי' ס"ד דגם דטמאה לשתרי לכן כתי' הטמאים לאסור ועכשיו דכתי' הטמאים לאסור חלב דטמאה ממילא ידוע להיפוך דהא דטהורה שרי וכיון שכן שפיר ע"כ נוקים קרא דבין דם לדם לדם נדה וממילא נדע שיש דם טהור באשה: השתא דזכינן לזה דקרא דבין דם לדם קאי אדם נדות דאשה דוקא והנה בגמ' בכורות הנ"ל מביא קרא דמי יתן טהור מטמא והיינו להורות דדם נעכר ונעשה חלב א"כ קשה גם בגמ' נדה ל"ל לדייק מבין דם לדם שיש דם טהור, דלמא קרא דמי יתן טהור מטמא אתי להורות שיש דם טהור דמדם נדות נעשה חלב וטהור. י"ל דהחלב דדדים שבאים מדם לזה א"צ קרא דהא גם אם הי' זב דם מדדים הג' טהור דאין טומאת דם נדה אלא במקור ושזב דרך ערותה ולא בדם שאר איברים. וע"כ דקרא דמי יתן טהור מטמא קאי אדם בהמות דבכל

איברים יש איסור דם. ואותה המשקה דזב מדדים טהור ומותר. ובבהמה הוא חידוש אמיתי דהי' יכול לומר דגם הלבן אסור כמו דפריך באשה מנ"ל דאיכא דם טהור דילמא כל מה שזב ממנה טמא. וכשכתב קרא דמי יתן טהור מטמא ש"מ שהחלב מותר לגמרי אבל באשה אין שום חידוש במה שחלב הדדים טהורין דגם דם הדדים ושבכל האיברים טהורין השתא דאתינא להכי צ"ע דברי תוס' הרא"ש נדה ט' ע"א ד"ה טהור מטמא פי' דם נדה טמא וכשנעשה חלב נטהר עכ"ל. ולדברינו ק' הא החלב בא מדדים ושם אפי' הי' דם הי' טהור הא המקום גורם הטהרה ולא השינוי מראה. ועוד מנ"ל דהחלב שבדדים הי' כבר במקור ונטמאו ומשם הלכו לדדים ונטהרו הא הדבר בהיפוך דהדמים היתירים שהולכים למקור הולכים עכשיו לדדים ונעשו לבן ועוד דגם דם הנתקבץ למקור אינו טמא רק בשעה שיוצא מבין רגליה לכן האמת כמ"ש רש"י דמי יתן טהור קאי אאיסור דם בהמה במה שנשתנה ללובן וזהו חידוש אמתי דאלו הי' אדום הי' אסור. ובאמת אוסרים הפוסקים בדד בהמה הנותנת חלב אדום ונלכה מחיל אל חיל במשנה נדה י"ט דם הירוק עקבי' בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרין אר"מ אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה, ובגמ' שם אר"י ירד ר"מ לשיטת עקביא וטימא וכו'. ולכאורה מנ"ל זה הא בסוגיין דבכורות אמרינן דלמ"ד דם נעכר הוה חידוש במה שהדם מותר ואם היה דם ירוק טמא באשה. ואם איתא דירוק שוה לאדום באשה א"כ גם בבהמה ירוק שוה לאדום לאיסור וחלב בהמה טמאה ירוק ואיך הי' ס"ד דכיון דחלב דטהורה שרי גם דטמאה שרי הא חלב דטהורה חיור וכה"ג באשה טהור ודטמאה ירוק וכה"ג באשה טמא. וממילא ש"מ כמסקנת הש"ס שם דר"מ לא ס"ל כעקבי' דהירוק מטמא משום נדה רק משום משקה עכשיו נחפש דרך לתרץ קושיתנו דתחלת הפלפול גם למ"ד שני דחידוש חלב משום דדמי לאמה"ח והקשיתי דחידוש זה ישן הוא דגם ביצים באים מהחי ומותרים. ולתרץ גם קו' זאת נדקדק בלשון שהאריך ואמר סד"א הואיל וליכא מידי דאתי מחי ושריא רחמנא. ולמה לא אמר בקיצור סד"א הואיל והחלב כאמה"ח דמי ושריא. וע"כ דהכונה לציין החידוש בדרך זה דכבר הי' אפשר לומר כיון דאיסור אמה"ח נלמד מבשר בנפשו דמו לא תאכלו, והי' ס"ד לומר דאין איסור אמה"ח רק בזמן שכל נפשה בה ואחר הלידה דאין כל נפשה בה לא נאסר אמה"ח. דכה"ג מצינו בהיתר דבן פקועה מקרא דבבהמה תאכלו ומשם גמרינן אפי' חי וחורש בשדה מותר כיון שהוציאו מבהמה דה"ק כל שנמצא בבהמה מותר אפי' חי. וא"כ גם איסור אמה"ח אינו אלא בזמן שכל נפשה בה ולא באותן כ"ד חודש לכן האריך ואמר הואיל וליכא מידי דאתי מן החי ושריא כלומר כיון שגם באותן כד"ח אין שום אבר ניתר בה רק החלב לבד א"כ הוה

חידוש ושפיר הי' ס"ד דגם בטמאה לשתרי השתא דזכינא להבין כונת הגמ' שוב ל"ק מביצים דשם הביצה יוצאת ממנה דרך לידה ואנן לא מולד גמרינן דודאי כל שבדרך לידה לא נאסר בכלל אמה"ח משא"כ החלב דהוא כדם מן החי וזה לא נמצא בביצים ואפשר זהו כונת השטמ"ק שהבאתי לעיל שאין זה דוגמת החלב. כלומר שהיתר הביצה הוא דרך לידה משא"כ חלב ונלכה מחיל אל חיל דבגמ' שם מנ"ל דחלב בהמה טהורה שריא אילימא מדאסר רחמנא בבישול הא לחודה שריא וכו' ע"ש וק' דבסנהדרין ד"ה ע"ב איתא בחלב אמו יכול בחלב אמרת יש אם למקרא וכו' עד אלא אר"א בדר"א א"ק לא תבשל דרך בישול אסרה תורה. פירש"י אבל חל הוה טיגון. והתוס' שם בד"ה דרך בישול, י"מ דרך בישול דבלא בישול שרי אבל חלב בלא"ה אסור וק' לפי"ז דבאמת אסרינן חלב ומתה בחלב בפכ"ה למ"ד אחע"א ואפי' קרא יתירא א"צ לרבותם עכ"ל ולשיטת הש"ס בכורות נמצא דהגמ' דייק כדרך הי"מ שבתוס' דמאיסור בישולם יחד ש"מ דלחודי' שרי וא"כ שפיר אין לומר בחלב דגם בלא"ה אסור, ולפי"ז כשהקשו התוס' שם אהי"מ מחלב ומתה דאסורים קשה גם אהגמ' בכורות הנ"ל דאכתי מנ"ל דחלב שריא ואי משום דאסר בבישול ש"מ דלחודה שריא הא באמת גם חלב ומתה אסורים בבישול אף דגם לחודי' אסורין ולתרץ הש"ס בכורות מקושית התוס' אהי"מ נ"ל כך דבשלמא אהחלב שפיר יש לדקדק הא לחודה שריא דהאיסור לא תבשל ע"כ לא נאמר על הבשר הגוש דאין גוש מבשל לח רק הלח מעלה רתיחה ומבשל את הגוש ומרככו ומכשירו לאכילה וא"כ כאן בבכורות דרצה לומר שהחלב תהי' בלא"ה אסורה א"כ ק' ג"פ לא תבשל ל"ל דמוקמינן חד לאכילה וכו' ואם החלב בלא"ה אסורה נמצא חד מיותר. אבל השתא דהחלב שריא תו ליכא לאקשויי מחלב ומתה דאסורין בבישול בחלב דהאיסור של ג"פ לא תבשל לא קאי אהבשר הגוש דאינו עושה מעשה בישול וכ"ז בפלפולא דש"ס בכורות בענין היתר החלב לחודא אבל בסנהדרין דרצו ללמוד הקרא דלא תבשל אחלב בצירי שפיר אמרו הי"מ דמאיסור בישול דנלמד הא לחודי' שרי ממילא נדע דלא קאי אחלב בצירי רק אחלב דאל"כ מיותר חד לא תבשל ולפי"ז גם קושית התוס' על הי"מ לק"מ דבאמת אחר שאנו יודעין דהאיסור הוא על חלב והחלב בפ"ע מותרת ולא מיותר שום לא תבשל דכולהו צריכי חד אאיסור בישול בלא אכילה וחד אאיסור אכילה וחד אהנאה ממילא גם אם בישל חלב או נבלה בחלב עובר דעל הגוש הנתבשל לא אזהר רחמנא שנאמר דמדאסר עם בשר ש"מ דלחודי' שרי דאל"כ מיותר חד לא תבשל דהאיסור קאי רק אחלב המבשלת ולא על הנתבשל וא"ש דברי הי"מ והגמ' בכורות דקיימו בחדא שיטתא וז"ל הרמב"ם בפ"ט ממאכ"א אם בישל ח"ז חלב עם ח"ז בשר לוקה (וזה כלוי שחולק עם רב בחולין

קי"ב] ומדקפיד בלשונו וכ' כאחד וגבי שבת כ' אחד נתן האור וא' הציג המאכל ואחד הגיס בכף כולן חייבין משמע דלענין בב"ח אם אחד נתן חלב על האור ועדיין לא עבר והשני נתן בשר בתוך החלב בשעת רתיחתו דרק השני עבר דהראשון לא עשה איסור ועדיין יכול אותו שנתן הבשר להוציא הבשר קודם שיתבשל כמאכל בן דרוסאי. והרי לא לוקין לשום אחד מהם. ואם להיפוך הראשון נתן בשר ונתבשל כמבד"ר ואח"כ נתן השני החלב עבר מיד דהחלב נתבשלה תיכף דלח תיכף כשבא לתוך. רותחין נתבשלה. אמנם י"ל דכיון דכבר היה הבשר מבושל אם אמרינן דאין בישול אחר בישול בבב"ח א"כ בכה"ג לא עבר הנותן החלב אחר שכבר היה הבשר מבושל דעיקר האיסור אינה על שבישל חלב בתוך בשר אלא שבישל בשר בתוך חלב כדכתי' לא תבשל גדי בחלב וכו'. ובתוך הספר אדבר מזה עוד ראיתי לדבר במה שחקר המל"מ פ"ג הי"א מאיסור מזבח והרי"ט אלגזי כאן אם חלב דבן פקועה אסורה בבשר מה"ת או דינה כחלב שחוטה. והיינו מסוגיא דלעיל דהחידוש ממה שהיא כאמה"ח ולחודה שריא דאל"כ לא היתה אסרה בבישול. ואם איתא דגם חלב בן פקועה בכלל לא תבשל א"כ אפשר לאוקים הלא תבשל דוקא בבן פקועה אבל שאר חלב באמת גם לחודה אסורה משום אמה"ח ולא עליה קאי הלא תבשל זת"ד. ולענ"ד א"א לומר כן דבאמת אף דכתי' גדי וכתי' בחלב אמו מ"מ גם פרה ורחל ואפי' אינה אמו באיסור אלא שדיבר הכתוב בהווה ע' חולין קי"ד ומעיקרא מייתי להו בק"ו דהרבעה דמה אמו שלא נאסר עמו בהרבעה נאסרה חלבה עמו בבישול מכ"ש פרה ורחל שאסור עמם בהרבעה ודחי הק"ו דמה לאמו שנאסרה עמו בשחיטה ביום א' ולכן מייתי מיתורא דקרא דכתי' ג"פ בחלב אמו ואמרינן כל שנקראת אם לבניה וגם אחותו מייתי מקרא שלישי וגם אחותו נקראת אם לבנה. וא"כ ממילא א"א לומר דהלא תבשל לא קאי רק אבן פקועה דהא כל דנקראת אם בכלל האיסור אפי' פרה ורחל ואחותו וכולם נקראו אמות וממילא כיון דבע"כ קאי האיסור דלא תבשל אכולם ממילא שפיר ש"מ דכל החלבין של כל בהמות מותרין בפ"ע וממילא שפיר י"ל דהסברא בהיפוך דדוקא אותן שהתורה חידשה בהם החידוש דהותר בהם איסור אמה"ח הם באיסור בישול עם בשר אבל חלב ב"פ דלא נתחדש בהם היתר דאמה"ח דהיא כשחוט אינה בכלל איסור דלא תבשל כמו כל חלב שחוטה דכל דאינה בכלל החידוש לא אסרה תורה בבישול. או כלך לדרך זה שאני חלב שחוטה דלא תהי' נקראת אם לעולם משא"כ ב"פ אבל ההכרח מהסוגיא שרצו הנך גאונים ממילא נסתר וכאן קצרתי ובספרי פלפולא חריפתא לסוגיות הש"ס הארכתי בזה בפלפול גדול עוד חקר הרי"ט אלגזי שם לר"מ דדם נעכר והותר איסור דם והוטל עליה איסור בישול עם בשר אם

דוקא החלב שלאחר הלידה הוטל איסור בב"ח אבל בחלב שקודם לידה דאין היתירה חידוש דלא נעכרה מדם וממילא לא עליה נאמר איסור בב"ח. וכ"נ מלשון רש"י דכ' דם נדות נעכר מחמת לידה [וזה צ"ע דבנדה שם איתא מחמת הנקה ולמ"ד אין נפשה חוזרת עליה איתא מחמת הלידה]. אולם מסתברא דל"ש דאחר שנתחדש איסור בב"ח ומינה דייקינן דלחודה שרי שוב אין לחלק בשום חלב וכולם מותרים בפ"ע וכולם אסורים עם בשר וע"כ צ"ל כן דאל"כ נימא איפכא דדוקא בחלב שקודם שחיטה הטיל הכתוב איסור לא תבשל משום דלחודה שריא אבל בשאר חלב גם לחודה אסורה משום דם ולא עליה נאמר לא תבשל אבל כיון דא"א לומר כן דכתי' אמו כל דאתיא לכלל אם א"כ ממילא כולם אסורים בבישול עם בשר וכולם מותרים בפ"ע וממילא אין לחלק בין חלב לחלב לא לאיסור בב"ח וכולם בהיתר בפ"ע עוד הקשה הריט"א מנ"ל לש"ס דהאי מי יתן טהור מטמא מיירי אדם בהמות דלמא רק דם נדות דאנו רואין בה זה בחוש דמעת שנתעברה התחיל לפסוק מלראות דם וזה מכין לה חלב למזון הולד המוכן לילד וכן בכל ימות ההנקה ובבהמות אין אנו רואין זה בחוש. גם אין שייך שם טמא אאיסור דם בהמות רק שם איסור והיל"ל מי יתן היתר מאיסור. והנה ברש"י נדה ד"ט איתא דלר"מ נדרש לדם בהמות. ולפנינו ברש"י איתא בקיצור חלב מדם אבל בתוס' הרא"ש שם מביאים כן גיר' רש"י. ולעיל כתבתי דא"א לדרוש אדם נדות דבה אין חידוש במה שנטהר הדם ע"י מראה חלב דהחלב הוא בדדים והדדים אינם מקום טומאת נדה אף אם הי' אדום כדם דאין נדה רק הזב מאו"מ וממקור. וגם שם יש ימי טוהר למ"ד מעין א' הוא והתורה טמאתו והתור' טהרתו אבל בבהמות דאיכא החידוש דהיתר לובן גם בדדים דאם הי' אודם הי' אסור שפיר שייך החידוש כמ"ש לעיל באריכות ועדיין יש להקשות בסוגיא זאת דאמר סד"א הואיל והותר איסור אמה"ח שלה נתיר גם בטמאה קמ"ל קרא לאסור חלב טמאה. ומנ"ל דהותר איסור אמה"ח מדאסרה בבישול עם בשר ש"מ הא בפ"ע מותרת כדברינו לעיל. וקשה דאדרב' איפכא מסתברא כיון דבאמת אין איסור בישול בחלב טמאה עם בשר א"כ נימא דרק בטהורה שהוטל עליה איסור בישול הותר בה איסור אמה"ח אבל בטמאה דלא הטילה התורה עליה איסור בישול נשארת באיסור אמה"ח ול"ל קרא לאסרה. ובשלמא למ"ד דם נעכר שפיר איצטרך קרא לאסור חלב טמאה דאכתי נוכל לדון ק"ו השתא איסור דם דבכרת הותר איסור לאו דטומאה לא כ"ש. אבל למ"ד דלא חידש רק היתר אמה"ח שהוא לאו גרידא וליכא ק"ו שפיר י"ל דרק טהורה ניתן בה לאו דבב"ח וניטל לאו דאמה"ח אבל בטמאה דלא הוטל עליה לאו דבב"ח לא ניתרה רק מאיסור אמה"ח וקרא ל"ל ולחומר הענין אמרתי דבאמת ר"מ

ור"י דפליגי בחלב אם בא מעכירת הדם או מחיסור נפש. הרי לר"מ דס"ל דם נעכר. החידוש דניתר בה איסור דם. ולר"י החידוש דניתר איסור אמה"ח. וי"ל דאזלי לשיטתיהו דהם פליגי ג"כ אם איסור אמה"ח נוהג בטמאה או לא ע' חולין ק"ד דלר"מ אין נוהג בטמאה ולר"י נוהג. והשתא א"ש דלר"מ דניתר איסור דם שפיר אמרינן סד"א להתיר גם בטמאה דאיסור דם נוהג בכל הבהמות וכיון דבע"כ דניתר בה איסור דם נתיר גם איסור טומאה קמ"ל קרא דנשאר איסור טומאה דהשתא ליכא להקשות דרק בטהורה התיר הכתוב איסור דם מדהטיל עליה איסור בב"ח דזה אינו דעכ"פ מדשינה שמה מדם לחלב ממילא ידעינן דכל ששמו חלב ונשתנה ללובן נשתנה האיסור להיתר אבל לר"י שיש איסור אמה"ח גם בטמאה גם לר"י אמרינן שפיר הס"ד דהואיל וניתר האיסור בטהורה ניתר גם בטמאה דאין להקשות דלא הותר רק בטהורה משום דהטיל עליה איסור בב"ח משא"כ בטמאה דז"א דבאמת עיקר איסור אמה"ח נאמר בטהורים דמה"ט ס"ל לר"מ דאינו נוהג בטמאים וכיון דגילתה התורה דאין על החלב איסור אמה"ח בטהורה מכ"ש בטמאה וכיון דניתר בה האיסור דאמה"ח גם איסור טומאה אין בה ושפיר צריך קרא סליקו פתיחה רבתי לספרי זה לחלק הפלפול בס"ד ואפתח פיתחא זעירא לחלק הדינים שבהלכות בב"ח: איסור בב"ח אין נוהג מה"ת רק בבשר טהורות וחלב בהמות טהורות. והחלב תהי' מבהמה חיה. ולא שחוטה דכתי' אם, ובדרך בישול דוקא. ואז יש בה אה"נ. וגם שלא כדרך אכילתו לוקה וכן איסור הנאתו גם שלא כדרך הנאתו. וחז"ל רבו איסור בישול גם לחלב ומתה אם הם מבהמות טהורות והבשר צריך להתבשל לפחות כמאבד"ר לאיסור הנאה. ובאכילה אסור גם בפחות משיעור בישול אם ניתן בכ"ר רותח עחו"ד סי' צ"א סק"ו והפמ"ג אומר בהנאה ג"כ בפחות משיעור בישול ובב"ח גמור הוא מהנקברין ולא מהנשרפין דהרמב"ם אוסר גם אפרו וכבוש ומלוח וכלי שני או חם בלא רוטב כבשר שנגע בגבינה בחם כולם אינם מה"ת ומותרין בהנאה וכשמוכרם או נותנם לנכרי יזהר ליתנם קודם שיבשלם דאם יבשלם יחזרו לאה"נ. וספק בישול אסור דהוה ספק תורה אבל ספק כבוש ואינך מותרין ובהם קיל בב"ח משאר איסורין דבש"א כל ספק בליעות אסורין לפי שיעורי חז"ל כגון מלוח בכ"ק וצלי בכ"נ וכה"ג: בב"ח שכבר נאסר ונפל שנית לתבשיל יש פלוגתא אם יש בישול אחר בישול וימכור חוץ מדמי איסור שבו. כלומר ימכור כל הקדרה ונגד אותה חתיכה יפיל ליה"מ חמאה עם שומן הוה טיגון ומותר מה"ת אבל חלב בחלב אינו טיגון ממש ואסור מה"ת ובפתיחה ראשונה לפלפולא הארכתי בזה בסוגיות הש"ס חתיכה שלא נכשרה מדמה חל עליה כל חומר בב"ח והדגמ"ר כ' המיקל בהנאה לא הפסיד וצ"ע דלא גרע מנבלה ועוד דכל איסור דם

שבה הוא מדרבנן דם האיברים כ"ז שלא פי' מותר וכשנתבשל ופירש בא איסור בב"ח דהדם שבשלו רק מדרבנן ולפי"ז מכ"ש טריפה או נבילה דמותר בהנאה והמורה יעיין חב"ח בלא רוטב הוה דרבנן ובספק נגיעתם או בספק אם הי' ס' מותר. חנ"נ בבב"ח הוא מה"ת. חהר"ל בבב"ח לא בטיל אפי' בבב"ח דרבנן נחשב לאיסור מחמ"ע לענין חהר"ל וחנ"נ. וערמ"א סי' צ"ב ס"ד לענין לח בלח בבב"ח אם נ"נ בשר שבלע חלב ונ"נ ונפל לקדרה ונשפך וספק אם הי' ס' כנגד כולה ויש ס' נגד הבלוע שבה אסור דכל הבשר נ"נ מה"ת ואם הי' בשר עוף או בלע איסור אחר מותר דחנ"נ בהם דרבנן להט"ז בסי' צ"ח ולהש"ך שם אפי' בספק אם הי' ס' נגד הבלוע מותר בישל בשר בקדרת חלב ב"י לדידן טכ"ע מה"ת ואסור ואפי' בש"א ורק לאיסור אכילה ובספק אם הי' ב"י מותר. ואם נסתפק אם בישל בה כלל חלב והיא ודאי ב"י ויודע שעבר לילה בין תשמיש ראשון. שיש ס"ס שמא לא בישל ואת"ל בישל שמא לילה פוגמת. וכלי הראוי לאכילה יגעיל וכ"ח ישהא מעל"ע אחר תשמיש זה המסופק בו (ואח"כ יגעילנו ג"פ) ע' בדברינו בסי' ס"ו אם עירב לענה ורוש בתבשיל של בב"ח אסורה דאין מועיל פגם בבב"ח להרמב"ם ודוקא אם כשבישל תחלה הי' מושבח ונאסר אבל בפגום מתחלה מותר. וכ"ש כשנפל למאכל אחר שהוא בו לפגם דמותר לכן מותר כשבישל בשר בכלי אב"י דתחלתו לפגם: צלי אש דעת הפר"ח דמ"ה וכ"כ הכרו"פ והפמ"ג רק החו"ד מתיר ונ"מ בספיקן סליק פתיחא זעירא וקרוב הדרך ליכנס לטרקלין בס"ד: עוד דברתי בענין בשר שנפל לחלב רותח והסירו אותו קודם שהגיע למאכל בן דרוסאי דאסור מה"ת באכילה ומותר בהנאה ואין לוקין עליו עחו"ד סי' צ"א סק"ו והפ"מ אסרו בהנאה רק אין מלקות ואף דכל דאין לוקין אין בו אה"נ אבל הפמ"ג דייק מסוגיין דחתיכה ליורה וסלקוהו מיד. דפרכינן לרב חלב אמאי מותר חלב נבלה היא מה שנבלעת בו וחזרה ממנו ולרב מב"מ במשהו. ואם איתא לישני משום דהבשר לא נתבשל שליש ואינו אוסר גם להחלב זת"ד. ובכרו"פ סי' ס"ט סקי"ז הביא פלפול גדול בהא דבישרא דתורא אם נתבשל גם בכ"ש ע"י מלח וציר או בכ"ר בלא מלח וציר ואחר פלפולו שם דעתו דבשר שור בחלב רותח דנאסרין מדרבנן ע"י הלחלוחית שבבשר שנתבשל תיכף [ולפי"ז צ"ע דפריך לרב דהחלב נבלה ולא משני דבדרבנן לא אמרינן מב"מ במשהו ליש פוסקים בדעת ר"י] ומ"מ מסיק שם דלדעת רמ"א בסי' ס"ט ס"ט משמע שיש איסור תורה על שניהם גם בבשר שור ובבשר גדי וטלה י"ל דנתבשל ברותחין תיכף. ובתורה גדי כתי' י"ל דלכן כתב גדי לשער שיעור הבישול בגדי הרך. ומ"מ נ"ל דבין גדי בין שור כל שלא נתבשל כמאב"ד להקל בהנאה למכור חוץ מדמי איסור שבו ומכ"ש שאין לוקין וא"כ אם נפל חתיכה או חלב זאת כזאת אח"כ

לאחת משני קדרות והיתה אחת מאיסור דתולין דנפל לאיסור כיון דאיסורו מדרבנן. ואם בשר במלחו נפל לחלב כ"ש דהרמ"א בסי' ס"ט מחמיר במלח וציר דמבשל בכ"ש נ"ל דבבב"ח עכ"פ אין כאן איסור תורה כמ"ש הכרו"פ הנ"ל דאין דין זה מוסכם ועוד דלא בכה"ג אמרה תורה איסור דלא תבשל. ובפרט בחלב מתוקה דתיכף נפגמת ממילחא יתירא דעל הבשר. ובחידודי בסי' ס"ט בסק"ל דברתי בזה. וז"ל החו"ד סי' צ"ב סק"ה וז"ל וכל מבושל בלא רוטב דינו כצלי וצלי וטיגון אינו דרך בישול ולכן כל דיני נטילה אינם דאוריתא ואין נחשב לאיסור מחמת עצמו שיאסר כ"ן את חברתה [ול"א א"ד וחנ"נ בכ"נ] ובפנים בסימנים הבאים יבואר כל א' על מקומו דע דבישול אסור בב"ח. ובשבת. ובפסח וכולם למלקות. ובמעשרות אמרו דבישול קובע. ואמרינן בפ"א מ"ז דמעשרות ונותן [שמן שאינו מעושר] לחמיטה ולתמחוי אבל לא לקדרה וללפס כשהם רותחין [דכ"ר קובע] רי"א לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר כלומר כל שאינו עומד על האש אינו מבשל לר"י בלא חומץ וציר וכן ס"ל לר"י לחומר איסור שבת דמתיר ליתן תבלין לכלי שהוסרה מאש אא"כ יש שם מלח וציר. ולפי"ז לר"י גם אם נתן בשר לחלב רותח שהוסרה מאש מותר ומשום בישול אין בו ואין איסורו רק מדרבנן. וכשיש מלח וציר אם החלב מתוקה והבשר מלוח ודאי דהחלב נפגמת. ואף שיכול לעשות ממנה גבינה אבל כ"ז שלא הקפה לגבינה אבדה מתיקותה ונפגמה. ואף דלא קי"ל כר"י אבל עכ"פ נ"מ גם לדידן דעכ"פ לא לקו. אבל נ"מ לדידן דטכ"ע דאוריתא. וגרע אם נפל בשר מלוח למים רותחין בקדרת חלב ב"י מאם נפל לחלב ממש דהחלב נפגמת מרוב מלח והמים לא נפגמו. מיהו לענין אה"נ יש מקום להתיר בכל ענין דהתורה לא אסרה רק בבישול ממש ולא כשהבישול נעשה ע"י סיוע ין וציר דזה כמלוח ועישון. דגם הא דטכ"ע אינו רק לאיסור אכילה דכ"מ שאין איסור בישול אין הנאה באיסור. ונהי דלקולא לא קי"ל כר"י להתיר בכ"ר שהוסר מאש ע"י שאין בו מלח וציר אבל לחומרא פסקינן לאסור בכ"ש כשיש מלח וציר. אבל בהנאה בכ"ע אין לאסור. ולפי"ז גם אם נתן מבשר פסח לכ"ש ויש מלח וציר או לר"י גם בכ"ר עם מלח וציר לא עבר על איסור ובשל מבושל דאין זה בישול שאסרה תורה ודי בהערה זאת הפמ"ג בסי' ק"ה סק"ב כ' וז"ל חתיכת בשר שנשרה מקצתה בחלב מעל"ע שצריך אח"כ בבישול ס' בחלקה שחוץ לרוטב נגד מה שבתוך השרוי ואז יהי' אסור מה שהי' בתוך הכבישה מחמת אל"ס אבל אם אין בחלק העליון ס' נגד מה שהי' בתוך הכבישה אמרינן איסור דבוק ובעינן ס' בתבשיל נגד כולה [דגם בבב"ח דרבנן אמרינן א"ד וחנ"נ ואפשר לסוחטו ואם לא שהא מעל"ע הכל מותר ודי בס' נגד לחלוחית חלב שנדבק בעין על החתיכה זת"ד. והנה אם הי' ספק

מעל"ע דמותר בבב"ח ספק כבוש אבל א"א להתיר כיון דבא לידי בישול נעשה הספק בדאוריתא וכן רצה הפמ"ג שם לומר ע"י הספק לאסור אם אין ס' בחלק שחוץ לכבישה לומר איד וחנ"נ כיון דבא לידי בישול. אבל בהנאה הכל מותר כיון דגוף החתיכה היתה מותרת קודם י"ל ממ"נ אם הכבישה כבישול א"כ עכ"פ הו"ל בישול אחר בישול. ואם לענין בב"ח אין הכבישה כבישול מגזה"כ דלא תבשל א"כ ממילא חומרת הא"ד דבא לה ע"י הכבישה אינה בחומרת בב"ח לכן די לאסור בהנאה אם ליכא ס' בכל הקדרה נגד המקצת שהי' בכבישה רק אותה חתיכה אסורה בהנאה ג"כ מכח אפשר לסחטו כדמסיק ויש לדבר בזה אם חומרת אפשר לסחטו עושה איסור הנאה בכה"ג ודו"ק והנה ידוע דכל הנאסר ע"י כבישה אסור לבשלו דאז יבא לידי תורה מיהו אם לוקה על בישולו י"ל כיון דבליעה דכבישה לא אסרה התורה וכולו היתר איך נאמר עכשיו דהוה כמבשל חלב דהיתר עם בשר דהיתר כיון דכבר היו מעורבין והיו היתר והתורה לא אסרה רק כשהי' כל א' בפ"ע היתר והבישול מערבם משא"כ כאן שכבר היו מעורבין והיו היתר ובבישול של עכשיו לא נתוסף כלום וצ"ע. ואם הי' מעשה זאת בבשר עוף אם בספק כבוש י"ל דהוה תרתי דרבנן ועכ"פ נרויח שלא נאמר א"ד וחנ"נ אף דאמרינן בבשר עוף בחלב א"ד וחנ"נ. ואם הי' ודאי מעל"ע י"ל דנחתינן חד דרגא שלא נצטרך עכשיו ס' רק נגד חלק שהי' בכבישה כיון דבשעת כבישה לא היה נעשה נבלה וגם עכשיו אין הבישול מה"ת וכל איסור הבא תחלתו ע"י כבישה אין בו משום לתא דבב"ה לומר חנ"נ. ועמ"ז סי' ק"ה אות ב' ובסי' ע"ב אות ו' ובפי' כ"ב סק"ח בש"ד בכללי א"ד וחנ"נ ובדברינו בסי' צ"ב יבואר בס"ד עוד מצאתי היתר בשר הנבלע מחלב בבישול נגד אם נבלע מכבוש. אם כבר נתבשלה חתיכה בחלב מותר לבשל החתיכה לבדה פ"ב כשרוצה לאסור התבשיל או ביש ס' ויהי' התבשיל היתר אבל משום מבשל אין בו וכשהיתה כבושה בחלב אסור לבשלה עכ"פ [וכמ"ש בסמוך דרק אינו לוקה] ודע דרק כשכבר נתבשלה מותר לבשלה אח"כ בפ"ע דלא אסרה התורה באיסור לאו של לא תבשל רק בהיו תחלה שניהם היתר והבישול מערבם. אבל בשר מבושל בפ"ע בהיתר וחלב מבושלת בפ"ע ועכשיו חוזר ומבשלם ביחד ודאי דאסור דבכה"ג דשניהם היתר יש בישול אחר בישול ואפשר דלוקין דמה"ט אמרתי דקיל חתיכה שבלעה ע"י בישול מאלו בלעה ע"י כבישה משום דהבליעה מכבישה היתה עדיין היתר מה"ת והבישול עירבם. ומכ"ש כאן דשניהם היו היתר גמור. וכמו שיש בישול אחר בישול בשבת. דגם המגיס עובר אף דכבר נתבשל וה"נ בבב"ח רק דכאן בעינן תנאי א' שיהיו קודם לכן שניהם היתר. לכן כשמתיר המורה ע"י ספק כבוש יזהיר מאוד שלא יבואו לבשלו רק החלב יאכל חי והבשר יצלה שלא יבואו לחשש תורה

אף שיבשלם כל א' בפ"ע דשמא הי' כבוש מעל"ע ונולד עכשיו איסור תורה. ואם בישלם חוזרני לדין הפמ"ג שכתבתי בסמוך סליקו פתיחות רבות וזעירות לפלפולים ולדינים להל' בב"ח סי' סעיף א כתוב בתורה לא תבשל גדי וכו' ג"פ א' לאיסור בישול וכו'. כל בב"ח [א] שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה:

[א] שאינו אסור מה"ת וכו'. בפתיחה שניה ושלישית הארכתי בזה וכתבתי דגם דין חומרת בב"ח נגד שאר איסורים כגון חנ"נ וחהר"ל תולה ג"כ במה שאסור מה"ת ואפ"ה לא חלקו כ"כ וגם בבשר חיה ועוף נוהגין כל החומרות ורק בספיקן הקילו ובכבוש ומלוח וצלי וטיגון מחלוקת האחרונים והחו"ד הוכיח דכולם דרבנן וטיגון גמור כחמאה עם שומן דרבנן וכולם מותרים בהנאה ומקילין בספיקן. אם בישל כבד בחלב דעת הדגמ"ר המיקל בהנאה לא הפסיד ונ"ל דהיינו כשנתבשל באיסור שלא נצלה קודם דהוה דם בחלב ויש בזה דיעות דאפי' בשר אחר שלא הוכשר להקל בהנאה אבל אחר שנצלה יש היתר אחר דאין בישול אחר צלי דהפ"מ מתיר בהנאה בבישול שאחר בישול בסי' ק"ה ובכבד יש עוד היתר דהירושלמי מבע"ל בכבד משום שפולטת ואינה בולעת, ואף דאחר צליתו י"ל דבולע אבל אין בישול אחר צלי לכן הכבד מותר בהנאה והחלב אסורה בהנאה. ע' בדברינו בסי' ע"ג בקו"א סק"ב לענין כבד שנכבש בחלב. ועישון ובישול בחמי טברי' דרבנן, ובפתיחה כתבתי לענין כ"ש עם מלח וציר דקי"ל דמתבשל ע"י מלח וציר אפי' בשר שור ומכ"ש גדי מ"מ אינו רק מדרבנן: שיעור בישול הבשר מה"ת לא פחות משליש דהוא כמאב"ד ובפתיחה כתבתי לדינו. שיעור גובה הקדרה ממעל לאש ג"ט ויותר מיכן אינו עובר וע"ל סי' צ"ב לענין זיעה כ"כ מהרש"ק בהגהותיו לפמ"ג. אבל נ"ל דלענין בישול ע"ג אש הכל לפי האש הרב או מעט דמצינו במס' כלים פ"ה מ"ו בתנור שנתנו עפ"י הבור ונתן אבן תחתיו דמשער ר"י אם הסיק למטה והתנור ניסק מלמעלה טמא דהוה היסק ולא ניתן שיעור ג"ט דידוע שבאש גדול מבשל בריחוק יותר ורק בסי' צ"ב בזיעה י"ל דביותר מג"ט אין הזיעה מחמם כ"כ אלא האויר קלטו לצדדין ונתקרר משא"כ באש והגע עצמך אם הציג בשבת קדרה ממעל לג"ט מן האש והרתיחו וכי לא ילקה משום מבשל וע"כ כפי חוזק האש אם סילק הבשר קודם שהגיע למאב"ד החו"ד מתיר והפ"מ אוסר וכ"ז לענין הנאה ובפתיחה דברתי מזה. אבל איסור אכילה יש מה"ת אפי' רק נתנו בכ"ר אפי' הוסר מאש כ"ז שהיס"ב והחלב לכ"ע אסורה בהנאה דקבלה טעם בשעת רתיחתה מהאש אף דהבשר לא נתבשל כשיעורו דבחלב לא שייך שיעור מאבד"ר. וראי' לזה דבסוגיא דטיפת חלב פרכינן לרב חלב אמאי מותר חלב נבלה היא כלומר אותן טיפות שנבלעו בבשר וחזרו ונפלטו לחלב לא מהני ס' בהו דמב"מ

במשהו לרב ומשני שקדם וסילקו קודם שנחה הרתיחה דאז הבשר בלע ולא פלט ולא משני דסילק להבשר קודם שיעור מאבד"ר וע"כ דלענין החלב אין שיעור מאבד"ר. וע"כ כיון דנכנסין טיפות חלב תיכף להבשר ומקבלין טעם בשר וחוזרין ונפלטין א"כ אותן הטיפות ודאי יש עליהם דין בב"ת דאוריתא אף שאין הבשר עצמו נתבשל כמאבד"ר ושפיר פרכינן לרב דמב"מ במשהו אין ביטול לטיפות החלב שנכנסו לגוש הבשר ונפלטו עד דמשני דסילקו בעידן ריתחא דעדיין לא נפלטו: וכבוש ומלוח אם בשלם אח"כ חזרו לאיסור תורה. והגי"ש כ' בשם הכרו"פ דכמו דאין בישול אחר בישול לחייבו מה"ת כן אין בישול אחר כבישה. ובפתיחה שלישית ביארתי דין כזה בשם הפמ"ג סי' ק"ה והוספתי סברא דהתורה לא אסרה רק חלב דהיתר עם בשר דהיתר כשהבליעות נתערבו עכשיו בבישול משא"כ אם כבר היו בלועים ע"י כבישה והיו היתר איך יתחדש איסור בליעה חדשה עכשיו בבישול כיון דכבר היו שביעים מבליעת היתר והבישול לא הוסיף בהם בליעה חדשה. עוד עס"י ק"ה אם בישל חמאה בקדרת בשר ב"י אסורה לנ"ח סעיף ב גדי לאו דוקא וכו' אלא [ב] שדיבר הכתוב בהווה. ול"ש בחלב [ג] אם ל"ש בחלב אחרת: [ב] שדיבר בהווה. שכן הוי חוק העמים לניחוש כמבואר בהרמב"ם [ג] אם. ומ"מ דרשינן תיבת אם את שבא לכלל אם להוציא חלב זכור. וע' בפתיחה ראשונה לענין חלב בן פקועה, וחלב של קודם הנקה סעיף ג אין נוהג אלא בבשר בהמה טהורה עם חלב בהט"ה אבל אם מין א' [ד] טמא מותרים בבישול והנאה. ובשר חי' ועוף אף בחלב בהמה טהורה מותר בבישול והנאה ואף באכילה אין אסור אלא מדרבנן ודגים וחגבים אין איסור אפי' מדרבנן: הגה. ונהגו לעשות חלב [ה] משקדים ומניחין בתוכה בשר עוף וכו' אבל בשר בהמה. יש להניח אצל החלב. (עקו"א אות א') שקדים משום מראית עין כלעיל סי' ס"ו לענין דם [ד] טמא אם נפל זית בשר טמא וזית בשר טהור לתוך נ"ט זיתי חלב יש לצדד לענין הנאה מהחלב ולומר איסורין מבטלין זא"ז אבל באכילה אסורה ממ"נ דעכ"פ טעם בשר יש בה והבשר אסור דשניהם נאסרים בבירור ואם בתר שמא אזלינן והוה א"מ וכאן אפי' אם בתר טעמא ואין טעם בשר טהור ובשר טמא שווין. היה אופן להתיר החלב באכילה כמו ערלה וכלאי כרם דמסייע כל א' לבטל חבירו ע' ערלה פ"ב ואין כאן מקום לפלפול גדול כזה שאפשר להעמיסו כאן ובספרי נמוקי הרא"ה למשניות שם טיילתי באריכות. והנה אם הכיר הבשר הטהור נאסר גם בהנאה ובאין ניכר לענין הנאה כל אחד בספק וימכור שניהם לנכרי בדמי אחד מהם. ובאכילה ודאי שניהם אסורין ממ"נ כידוע שאלה. נמצא בשר נכבש בחלב וספק מעל"ע גם ספק אם מטהור או מטמא ונתנו מאותה חלב לחלב אחר ויש עכשיו ס' נגד אותו הבשר רק לא נגד החלב הראשונה

תשובה. החלב השני' מותרת ממ"נ אם הי' הבשר טהור היתה החלב ראשונה ג"כ מותר דספק כבוש בב"ח מותר דספק כבוש דרבנן וגם ספק מעל"ע, ואם היתה טמאה דספק כבוש אוסר אבל בכבוש דשאר איסורים לא נאמר חנ"נ דכל חנ"נ בשאר איסורים הוא משום לתא דבב"ח להמחמירין וכבוש דליתא בבב"ח ליתא בשאר איסורים, ובפרט שיש גם ספק אם הי' אז ס' ע"ל סי' צ"ב ס"ד בה"מ בלא"ה א"א חנ"נ בש"א ואם עדיין החלב הראשונה קיים יש ג"כ להתירה מכח כמה ספיקות שמא הי' בשר טהור והכל מותר ואת"ל שהי' טמא שמא הי' ס' ושמא לא נכבש מעל"ע, ושפיר נוכל להפכו ולומר שמא לא נכבש מעל"ע ושמא הי' ס' ושמא טהור ובלא"ה מותר בספק א' ואף דהחתיכה אסורה מספק דאתחזק איסורה ולמ"ד לא בעינן חתיכה משתי חתיכות יש חיוב א"ת אם הי' כה"ג בספק חלב או שומן מ"מ אין החזקה דבשר עושה בחלב חזקה וגם הט"ז ברס"י ק"ה ס"ל דגם בשאר איסורים מותר ספק כבוש כשיש ספק אם נכבש מעל"ע ורק כשנכבש מעל"ע ונתערב חד בחד זהו ספק כבוש שבשאר איסורים לחומרא גם יש דיעה דכבוש אינה פחות מג"י אם נאסרה חתיכה מחלב שנפלה אח"כ לקדרה גרע באם הי' הבליעה ראשונה מכבוש מבאם הי' מבישול דאם הי' מכבוש יש לאסרה עכשיו בהנאה אם הי' ספק כבוש דהוה קולתו חומרתו, וגם אם הי' כבוש ודאי מעל"ע החמיר בו הפמ"ג בסי' ק"ה שהבאתי בפתיחה ג'. ופלפלתי שם בדבר. ואם היתה בליעה ראשונה בבישול אף דכבר נאסר הבשר בהנאה אין לאסור תבשיל ב' בהנאה דבב"ח שכבר נאסר שוב אין בישול זה נקרא מבשל בב"ח וגם אין בישול אחר בישול לאיסור הנאה. ואם בפעם א' לא הי' מבושל כמאבד"ר הוה עכשיו כבישול ראשון ובחלב בעין יש איסור הנאה [ה] משקדים. עט"ז דגם בבשר עוף יש להניח שקדים, ולהבין דברי הט"ז בס"ק זה מקושי ההבנה דלכאורה יש בדבריו יתיר וחסר וחלוף כמו שהאריכו המפורשים בכאן וביארתיו לנכון בקו"א סק"א קו"א סק"א לסעי"ג שקדים. עט"ז סק"ד וז"ל ואף כי דברי הרמ"א נכונים [דלבשר עוף א"צ שקדים] מ"מ נ"ל שיש להניח שקדים גם בב"ע לכתחלה (כהרש"ל) אלא כשאין לו שקדים אין לאסור בשביל זה האכילה, דכל מה שאפשר לתקוני מתקינן, ותו דלא גרע מחלב אשה דבסמוך שחשו למר"ע, אבל באם אי"ל שקדים אין לאסור בשביל זה האכילה כמו בחלב אשה דבסמוך, וכ"מ מהרמ"א שכ' ויש להניח, משמע דבדיעבד או שא"א להניח לא מעכב האכילה בשביל זה עכ"ל, ובדבריו יש חסרון ויתרון עבפמ"ג הקשה ג' קושיות, והגר"ע הקשה עוד במה שמביא ראיה מהרמ"א והרמ"א מיירי מבשר בהמה, וגם יתור לשונו שהתחיל שאין לאסור בשביל שקדים וסיים דכל שאפשר לתקוני מתקינן וטעם זה מוכיח להצריך שקדים

ולא להתיר בלא שקדים, וגם סיים דלא גרע מחלב אשה דבסמוך, ושם קאי אחומר דלכתחלה ולא אהיתר דדיעבד, וגם כפל ב"פ דלא גרע מחלב אשה דבסמוך, ומשם אין שום זכר להיתר דדיעבד, וגם בחלב אשה דלק' לא החמיר הרמ"א רק בבהמה ולא בעוף, וא"כ הי"ל להתיר בעוף לכתחלה, סוף דבר הדוחקים בכל דיבור זה אין לספר בהם. ובמהדו"ק הארכתי ונ"ל לפרש דבריו בדרך פשוט, דבסי' ס"ו בדם דגים איתא דאם י"ל קשקשים דמותר ושם כ' הגר"א דמש"ס משמע דבעינן שיהי' הקשקשים בתוך הדם ולא סגי להניח אצלם, וגם בדם מהלכי שתים לא מהני קשקשים שיאמרו שהוא דם דגים דבעינן שיהי' הקשקשים בתוך הדם מתחלה ובדם אדם א"א דההנחה לא מהני לסלק המר"ע רק שיהיו שם מתחלה. וסיים אמנם מהרמ"א בסי' פ"ז משמע שמועיל גם הנחה שאח"כ ולא הקפיד שיהיו שקדים מתחלה בתוך החלב שמבשל, ולפי"ז צ"ל דהא דכ' התוס' שאין קשקשים תיקון לדם מהלכי שתים, היינו דודאי אין לו אז קשקשים דמאין יקח קשקשים כשאינו מבשל דגים, אבל אם יארע לו קשקשי דגים בשעה שמבשל דם אדם אה"נ דמותר ולפי"ז הא דכאן בס"ג דתקנו להניח שקדים בחלב בהמה, ובס"ד בחלב אשה לא כ' תקנת הניח שקדים וכ' איסור היינו משום דמנין יקח שקדים, שנאמר לו תקנה זאת, אבל באמת אם הי"ל שקדים ודאי דיתקן בשקדים כמו בדם אדם אם י"ל קשקשים השתא דאתינא להכי א"ש כל דברי הט"ז ביושר ובפשיטות וה"ק אבל אם אין לו שקדים, כלומר שלא היו השקדים מתחלה בתוך החלב כס"ד דגמ' רק מניחם אצל הקדרה עכשיו ודאי דמותר האכילה דשוב ליכא מר"ע וכמו שמהני קשקשים אף שלא היו בתוך הדם מתחלה דאם הי' צריך בדם דגים קשקשים מתחלה בתוך הדם לא הי' מהני גם כאן הנחת שקדים אם לא בישלן ביחד בתוך החלב, ועוד דלא גרע מחלב אשה דבסמוך, ר"ל עוד ראי' דדי בהנחה וא"צ שיהיו שם בתחלה דהא בחלב אשה שכתבו סתם אסור הוא רק משום דאין תקנה להמר"ע דאם נאמר להניח שקדים מנין יקח שם שקדים אבל באמת אם הוא בעל שקדים יועיל גם לחלב אשה, דההנאה מסלקת המר"ע, ובמקום אבל אם אי"ל שקדים צ"ל וכן אם אי"ל שקדים אין לאסור האכילה משום זה וכן משמע מלשון הרמ"א קאי אחידוש דין זה דדי בהנחת שקדים וא"צ שיהיו שם בתוך הבישול זה יש לדייק מלשון הרמ"א דבחלב שקדים כ' תקנה דהנחה וכמ"ש הגאון רע"ק דבסי' פ"ז משמע דא"צ שיהיו השקדים שם מתחלה דמשמע דיעבד כלומר דיעבד ראשון שלא היו השקדים בהחלב בתחלת בישול או שא"א כלומר כגון בחלב אשה שאין לו שקדים אין לאסור בשביל זה האכילה רק שעבר על איסור כמו בחלב אשה דבסמוך דשם ודאי דאין לו התקנה דשקדים בתחלת הבישול דאסור משמע דהשקדים א"צ להיות

בתחלה רק די בהנחה ושאם גם הנחה לא עשה אין האכילה אסורה רק אסור לעשות כן, נמצא בירור הדברים דבדם דגים דסי' ס"ו וחלב שקדים דכאן די בהנחה קשקשים דשם או שקדים כאן אחר הבישול, ובדם אדם שם ובחלב אשה כאן לא כתבו שום תקנה דמאין יקח קשקשים לדם אדם ומאין יקח שקדים לחלב אשה לכן כתבו בשניהם שם וכאן לשון אסור, ובאמת אם ימצא קשקשים להניח בדם אדם או שקדים בחלב אשה שפיר יסלק המר"ע, ולדברי אלו אתיין שפיר דברי הט"ז בלא יתיר וחסר וחילוף סעיף ד אסור לבשל בשר בחלב אשה משום מר"ע [ו] ואם בישל בטל ואין לו שיעור: הנה. נראה לפי"ז דמכ"ש [ז] דאסור לבשל לכתחלה בחלב טמא או איפכא. ודוקא בשר בהמה אבל בעוף דרבנן אין לחוש [ו] ואם בישל בטל. וכן בחלב שקדים דלעיל ובדם מהלכי שתים ודגים דסי' ס"ו ועמ"ש בקו"א לעיל אות א' [ז] דאסור. בקו"א הארכתי דה"ה דיכיל להניח שקדים אצל חלב אשה להסיר המר"ע, ומשום גניבת דעת אין כאן דאינו עושה לטובת עצמו סעיף ה [ח] ביצים הנמצאים בעופות אם גמורות וכו' אעפ"י שמעורות בגידין מותרין בחלב, אבל אם רק החלמון לבד אסור לבשלה בחלב, אבל מותר לאכול אחריהן חלב:

[ח] ביצים. בסו"ס פ"ו נתבאר דינם לענין אמה"ח כשהפילם בעודה חיה, ובסי' ע"ה בדיני מליחתם עם בשר וכאן לענין חלב ושם הארכתי סעיף ו המעושן והמבושל בחמי טברי' אין לוקין עליו וכן במי חלב או בחלב [ט] מתה או בחלב זכר או שבישל דם בחלב פטור ואין לוקין וכו': הג"ה. וחלב זכר לא מקרי חלב כלל ואם נפל לקדרה אין אוסר אבל חלב מתה ומי חלב אוסרים כחלב ואפי' בבישול יש לאסור לכתחילה וכו' [ט] מתה. בפתיחה ראשונה הארכתי בחלב בן פקועה, וחלב טרפה אפי' טרפה מבטן כיתרת י"א דאסור מה"ת וי"א דוקא כשנתעברה ואח"כ נטרפה סעיף ז המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו, אבל המבשל שליא או עור וגידין [י] ועצמות ועקרי הטלפין והקרנים פטור וכן האוכלם פטור:

[י] ועצמות. פ"א נמצא בחלב רותח מארכביין דבעי ס' נגד המוח שבתוכו, ובאין ה"מ כנגד כ החלל, ובאין הפסד נגד כל העצם, וע"ל סי' צ"ט. ושאר עצמות אין מחזיקין בהם מוח, ואותן שעורותיהן כבשרן לענין טומאה כגון עור בית הבושת ועור רך של ראש עגל יש להסתפק לענין בשר בחלב סעיף ט חלב הנמצא בקיבה אינו חלב ומותר לבשל בו בשר אפי' בצרור שבה [יא] ויש מי שחולק:

[יא] וימ"ש. פי' לר"ת בצלול דוקא ולרש"י אפי' בקרוש דלא ס"ל דהוה כפירשא בעלמא כיון דעדיין ניכר בו צורת גבינה, והנה בסי' פ"ו במעי דג טהור נמצא דג טמא כ' הטור שם

דוקא כשנמצא שלם אסור אבל חיתוך הוה כמעוכל כמשנה אהלות פי"א וז"ל, הכלב שאכל בשר המת ומת ונמצא במעיו אחר ג"י חשוב כמעוכל, ובעופות ודגים אחר מעל"ע לריב"ב שם וכן הלכה ע"ש, א"כ גם לטומאה חשוב כמעוכל וטהור, והא דגם רקב של מת מטמא בשיעור תרוד היינו משום ששיעור שיש שם רוב איבריו ועצמותיו שהם מטמאין גם אחר רקבון וגם אין שייך רקבון בעצמות אבל בשר המת כיון שנתעכל אינו מטמא מכ"ש באיסור דלא חשוב בשר עוד והחלב לא מקרי חלב, והא דתנן בבכורות דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה כ' התוס' שם דהיינו אם הוא שלם דגם לטומאה עדיין אינו כמעוכל עד שיסרח ויפסל מאכילת כלב אבל אם נלעס או שנתרסק במעיו חשיב כמעוכל להט"ז וש"ך שם, וכן באו"ח סי' תס"ז בחטה שבורה במעי תרנגול מצטרפין סברת עיכול לס"ס להתיר בה"מ ע"ש, והפר"ח בסי' ס"ג כ' בנתרסקו לגמרי אפי' תוך מעל"ע חשיב כמעוכל ובשלם אסור אפי' אחר מעל"ע, ואם לעסו בשעת אכילה או עוף שבלע מורסן או חלב חי חשיב מעוכל אחר מעל"ע כבבשר המת הנ"ל, וא"כ כאן עכ"פ נחלק דאחר מעל"ע להנקתו דיהי' מותר אפי' נראה צלול דע"כ חלב רכה יותר להתעכל מגוש, ועי' רש"י חולין קט"ז ב' ותימא על הפוסקים שלא העירו מכ"ז כלום, שוב ראיתי בכו"פ סי' פ"ג העיר מכל דברי אלו ונהניתי וגם הוא הניח בצ"ע סעיף י חלב הנמצא בקיבה לכתחלה אין להניחו בקיבה עד שיצטנן החלב בתוך הקיבה אבל בדיעבד אין לחוש עד [יב] שנמלחה בקיבתה או שעמד בו יום אחד ואז אסור להעמיד בו: הגה. ואם העמיד בו אם הוא הצלול אוסר כל הגבינות עד שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה, ואם הי' ס' בחלב הכל מותר, ואם הי' הקיבה קרושה אינה אוסרת כלום אפילו לא היה ס' בחלב נגד הקיבה, ואם הי' הקיבה צלול מתחילה ונקרש יש לו דין צלול ויש מקילין בזה, ובמקום הפסד יש להקל, עור הקיבה לפעמים מולחים אותו ומייבשין אותו ונעשה כעץ וממלאים אותו חלב מותר דמאחר שנתייבש [יג] הוה כעץ בעלמא ואין בו לחלוחית בשר [יב] שנמלחה בקיבתה. כשאין נאכל מחמת מלחו כבסי' צ"א, ושיעור שהיי' במלח כדי שיתננו על האור ויתחיל להרתיח ובפחות משיעורים אלו מותר בה"מ [יג] דהוה כעץ. עשו"ת ח"צ בתולעים אדומים שקורים קצנעל"ן שמייבשים אותם לצבוע בהם יין שרף דמותר דנעשים כעץ, ודוקא קיבד או שאר ב"מ אבל בשר יבש או שומן יבש אוסר, וגם בקיבה לא הותר רק לעשות בהם גבינה אבל לבישול אסור דחוזר ונתרכך, וה"ה בכבוש מעל"ע נראה לאסור, והנו"ב מתיר אפי' בבשר יבש מאוד בשריית מעל"ע דרואין שלא חזר לריכוך ורק בבישול אוסר שיש חשש תורה, ואם רואין שלא נתרכך גם בבישול יש להתיר ע"י טעימת קפילא, ולק' בסי' ק"ג סק"ה הארכתי [יד] מחמת עצמו

ואף דגם בב"ח מקרי איסור מחמ"ע לענין חהר"ל וכאן דהוה כמעמיד למה לא נחשבו לאיסור מחמ"ע אפי' בקיבה כשירה יבואר בפלפולי בקו"א סק"ב באריכות נפלא דמשום דהתורה גילתה דעיקר דין בב"ח הוא דוקא בבישול וידוע דכל בישול אינו נו"ט ביותר מס' לכן בקיבה שכל האיסור רק מדרבנן לא דחמירה ביותר מס', ודוקא כשהבשר אסור מה"ת החמירו בו דין ההר"ל ושם יבורר סעיף אם העמיד בעור קיבת כשרה אם יש בה טעם בשר אסורה אין בה טעם בשר מותרת (עקו"א ס"ק ב'), אבל המעמיר בעור קיבת נבלה וטרפה אוסר בכ"ש: הגה. דדבר המעמיד אפילו באלף לא בטל, ודוקא שלא הי' שם מעמיד אחר רק האיסור אבל אם היה שם גם מעמיד היתר הו"ל זוז"ג (עקו"א ס"ק ג') ומותר כשיש ס' נגדו קו"א אות ב'. אבל המעמיד בעור קיבת נבילה וכו' כ"כ הרמב"ם פ"ט ממא"ס הט"ז, והוא מגמ' ע"ז דל"ה אמר שמואל מפני שמעמידין אותה בשרף ערלה (זהו טעם איסור גבינת נכרים), מזה מוכח דכל מעמיד אוסר בכ"ש בא"מ דשרף ערלה בחלב הוא א"מ, ויש לתמוה ממשנה מפורשת ערלה פ"ב מ"ו במה אמרו המחמץ והמתבל והמדמע להחמיר (שיאסר בכ"ש) במינו, להקל ולהחמיר בא"מ (דבא"מ אין איסור יותר מנו"ט ואם ירגיש הטעם לפעמים ביותר מק"א הוה חומרא, ואם נאבד טעמו בפחות הוה קולא נגד ק"א דמדמע אבל החומרא דכ"ש דמחמץ ומתבל אינה לעולם בא"מ) ומפרש במינו כיצד שאור חיטין לעיסת חיטין וכו' במשהו להקל ולהחמיר בא"מ כיצד גריסין שנתבשלו עם עדשין וכו' והנה התיו"ט שם כ' דשאור חיטין לעיסת שעורין הוה א"מ וזה תמוה דא"כ כשמפרש כיצד דא"מ למה לא כ' שאור חיטין לעיסת שעורין ולק' אפרש זה, אבל אנו רואין עכ"פ דחומרת מחמץ ומתבל ומעמיד אינו בא"מ לאסור בכ"ש ושרף ערלה או קיבה בחלב הוה אנמ' ועל הרמב"ם ק' יותר וז"ל שם בפיהמ"ש, וכלל הדברים שכל דבר שלא נתנה בו התורה שיעור ביטולו רק בכ"ש כיי"נ ושמנה מן המינים החשובים כולם במינו דוקא אבל בא"מ בנו"ט ומחמץ ומתבל במינו דוקא אבל בא"מ בנו"ט דוקא כן יהי' העיקר ולא ישתבש עליך בשום מקום וכו' בכל איסורי תורה בא"מ בנו"ט עכ"ל, הרי דעתו דכל איסורי משהו במינו דוקא, ובמשנה דע"ז דאלו אסורין ואוסרין בכ"ש כ' וז"ל, ודע דכל מה שזכרנו במשנה זאת דאוסרין בכ"ש הוא נכון וברור מלבד חמץ בפסח דאוסר בין במינו בין בא"מ בכ"ש, ויצא מכלל כל איסורין שבתורה (דבכולן אין איסור כ"ש רק במינן) שהוא רק לזמן קצוב וכו', ואף שהפמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"פ כ' וז"ל, דברי וחהר"ל ובע"ח אפי' בא"מ במשהו ורק דשיל"מ דוקא במינו במשהו וכן משמע בש"ע סי' ק' וק"ב, וכן כאן בעור קיבה, אבל הרמב"ם כ' בבירור דאין שום איסור כ"ש בא"מ חוץ מחמץ וכו' וגם בספרו פט"ז ממאכא"ס כ'

וז"ל, כל השיעורים שנתנו חכמים בנתערבו במינו בשלא הי' האיסור מחמץ או מתבל או ד"ח וכו' אבל אם הי' מחמץ או מתבל או ד"ח אוסר בכ"ש וכו', כיצד שאור חיטין בעיסת חיטין, תבלין של תרומה לקדירת חולין והן ממין הקדירה וכו', רמון א' מרמוני באדן בכמה אלפים רמונים חבית סתומה של יי"נ וכו' וכן שאר ז' דברים וכו', וכן חתיכת נבילה (חהר"ל) וכו', לפיכך שור הנסקל באלף שורים, עגלה ערופה באלף עגלות, צפור מצורע וכו', פ"ח באלף חמורים וכו', הרי דפרט כולם בכלל ובפרט במינו דוקא חוץ מחמץ ולא חשבו כאן כלל, גם בפט"ו מתרומות הל"ד כ' וז"ל, כבר אמרנו בהל' מאכא"ס שהמחמץ והמתבל בכ"ש לפיכך ריסק תפוח של תרומה ונתנו לעיסה וחמצה כל העיסה אסורה לזרים ע"כ, וגם זה משנה תרומות פ"י, ולכאורה התפוח הוא א"מ לקמח וא"כ המשניות והרמב"ם סותרות זא"ז בכל הנך שהבאתי דבדין דתפוח בתרומה ודין דשרף ערלה לגבינה דאוסר במשהו גם בא"מ והרמב"ם דחק ומצא לצייר בכולם במינם דוקא ובתפוח וגבינה מצייר בא"מ ובתחילת הרעיון חשבתי לתרץ עפ"י שיטת התוס' ביצה ל"ט א' בתי' ב' דמים ומלח הנצרכים לעיסה חשיב מינו מדא"א לעשות עיסה בלא מים, וכ"כ הרמ"א סי' ק"ב ובט"ז שם סק"ו אבל ראיתי שגם זה אינו דא"כ גם שאור יאסר בא"מ ולמה מצייר התנא מינו בשאור חיטים לעיסת חיטים ואם נחלק דעיסה אפשר לה להתחמץ גם מעצמה כשתשהה הרבה במים ע"י חימום אבל קמח בלא מים א"א להיות עיסה בשום פנים דהא חשב שם גם מלח לעיסה וזה אינה רק לטעם בעלמא ואין עיקר העיסה נעשית ע"י מלח, וכן התפוח לעיסה דרק לקיוהא בעלמא ואוסרים בכ"ש וא"כ נאמר דכל דבר המתקן לדבר אחר מקרי מינו וא"כ גם תיקון השאור יאסר גם בא"מ ולמה מצייר המשנה מינו בשאור חיטין לעיסת חיטין והרמב"ם מצייר מתבל לתבשיל מינו דוקא וכן כולם ולתרץ הענין ולסלק כל חמירא דחמיעא נקדים בדקדוקים ועי"ז יתברר הכל לנכון, והוא, דעוד קשה בדברי הרמב"ם איך יצוייר שנתן תבלין לקדירה של חולין והוא ממין התבלין, ואיך יצוייר זה אטו נותן פלפלין לפלפלין ואפי' להרמב"ם שכ' דיין וחומץ שהדרך ליתנם למאכלים להטעימם נקרא תבלין, זה ניחא לקרותם תבלין אבל לא לקרותם מינו ומכ"ש שאר תבלין שרובם מבשמים וכה"ג ולייישב כל הענין בדרך פשוט ובקיצור שלא להלאות הקורא כמו שעשיתי במהדו"ק אומר כן, דבאמת נבין הענין שקבעו לנו חז"ל הנך ג' דברים המחמץ והמתבל והמעמיד בין הנך דברים דאסורים בכ"ש ובאמת א"א להשוותן במדת כ"ש לגמרי, דהנה למשל כמו שמצייר הרמב"ם בכולם כגון שור הנסקל באלף ופ"ח באלף ותולע שפירש באלף ואגוז פרך באלף וכן כולם הם באמת במדת כ"ש ממש כי אפי' בעשר אלפים לא יתבטלו, אבל הנך ג' שהם מחמץ ומתבל

ומעמיד עיקר חשיבותן הוא הכרת פעולתן בדבר שנתנו שם להחמיצו ואם לא ניכר שם פעולתו אין זה נקרא עכשיו מחמץ דהא זה לא נתחמץ ממנו, הגע עצמך אם נתן גרגיר אחד של בצל או קפלוט ליורה גדול של דגים וכדומה ואין ניכר פעולתו בהם מרוב קוטן המתבל ומרוב גודל הנתבל ודאי דאין קפלוט זה נקרא בתבשיל זה מתבל, וכן אם נתן שאור כעדשה לעיסה גדולה שנעשית מסאה קמח ואין ניכר פעולת חימוצו שם ודאי דאין זה מחמצו, וכה"ג אם נותן חלב הקיבה כעדשה בחבית גדול של חלב ולא נעשה גבינה א"כ אין זה מעמידו ורק דקראו חז"ל גם לזה בלשון כל שהוא והוא לשון מושאל נגד שאר מאכלים שנתבטלים בששים לכל היותר וכאן יבוא פעולתו לכמה פעמים ששים וזה נקרא כ"ש, ולכן שפיר מצייר הרמב"ם בהנך ג' דברים וז"ל כיצד כגון שאור של חיטין לעיסת חיטין וכן תבלין של תרומה לקדירת חולין והן ממין הקדירה וכו' כלומר שהקדירה זאת מתבלת מהן דודאי אם אין העיסה מקבלת חימוץ משאור זה ואין הקדירה מתבלת מתבלין אלו בין מרוב קוטנם נגד העיסה והקדירה בין מצד אחר ממילא אין זה נקרא מחמץ ולא זה נקרא מתבל, ופשיטא שגם אם אין בחלב הקיבה כדי להעמיד החלב לעשותו גבינה אין זה נקרא מעמיד, אבל בשאר כל האוסרים בכ"ש כ' וז"ל, רמון א' בכמה אלפים רמונים וכו' חבית סתומה בין כמה אלפים וכו', והיינו משום דהרמון והחבית לא אבדה שמה מחמת שנפלה בין אלפים רמונים ואדרבא נתחזקה חשיבותה בין הדומין לה, והא דכתב הרמב"ם דכל הדברים האוסרים בכ"ש הם במינו דוקא דבר סברא דיבר דא"א בענין אחר, דלמשל חהר"ל אם תתערב בא"מ ודאי שיהי' ניכר, וכן בריה אם תתערב בא"מ איך אפשר שלא יכירה, וכן רמון באדן אם יתערב בתאנים ודאי דיהי' ניכר, ושור הנסקל בין סוסים ודאי דיכירו, וכן פ"ח אם לא בין חמורים לא יצוייר תערובתו, דאפי' בשאר תערובות בא"מ הקשה הש"ך בסי' ק"ט איך משכח"ל שלא יהי' ניכר ותי' כגון שנפרך לחתיכות דקות מאוד אבל כל דברים החשובים אם יפרכם אבדה חשיבותן, ולכן כ' סתם דכולם רק במינם וממילא בהנך שאין חשיבותם מחמת מינם רק מפעולתן כמחמץ ומתבל ומעמיד אם רק המנהג לחמץ בזה או לתבל הקדירה במין תבלין אלו חשוב מינו ובלבד שיהי' ניכר חמיצות ותבלינו והעמדתו דאל"כ הו"ל כנתפצעו האגוזין וכנחתכו החתיכות הר"ל וכבריה שנתרסקה דבטלה חשיבותן, והא דכתב במחמץ כגון שאור חיטין לעיסת חיטין תפס לשון המשנה דפ"ב דערלה שהבאתי ובאמת לא בא למעט מין אחר של תבואה חדא דלמה נמעטו הא ודאי אם חמצו זהו טעמו וקי"ל בא"מ בנו"ט ואיך נגרע טעם החימוץ מטעם שמנונית, ועוד הא בתפוח שרסקו וחימץ בו העיסה אסר הרמב"ם וגם המשנה וע"כ דלא בא למעט א"מ כי כל

מקום שנרגש חמיצותו והוא בו לשבח זהו מינו לענין זה כמו שמצייר הרמב"ם עצמו גבי תבלין והן ממין הקדירה דע"כ אין הפי' שתיבל פלפל בפלפלין ורק שנתן תבלין אלו לתבשיל שדרך לתבל בו ממין זה כגון קפלוטות לדגים, עי' מע"ש רפ"ב, ועוד דהא לענין חלה קיי"ל ברפ"א דחלה דאם עירב כל הקמחים מכל ה' מינים נחשבו כולם כמין א' לענין חלה, ואם עירב העיסות אז מחלקין המינין כך דכוסמין מין חיטין ושיפון מין שעורים ע"ש ובספרי נימוקי הרא"ה למשניות שם, וא"כ ממילא לא משכחת לה אינו מינו בשאור נגד עיסה כלל דודאי השאור מחבר העיסה ונותן כחו בתוכו, דהא גם עור קיבה לעשות גבינה מחלב נחשב מינו וכן שרף ערלה במקום שמעמידין בו הוה כמינו וראיה גמורה לזה דשם בפ"ב דערלה אחר שחשב מינו כיצד ומצייר כגון שאור של חיטין לעיסת חיטין כ' בסיפא להקל ולהחמיר בא"מ כיצד כגון גריסין שבישלן עם עדשין וכו' ולא אמר שאור חיטין לעיסת שעורין משום דכשנתחמצה העיסה דשעורין משאור של חיטין לא שייך להקל דאיזה קולא תתן לו שלא לאסור ביותר מנותן טעם הרי לך טעמו שהרי חימצו דרך בשאר דברים כבישול ירקות עם בשר וכדומה שייך טעם דקפילא או ס' כשאין קפילא כמ"ש בר"ס צ"ח, אבל במחמץ לא שייך קולא דנו"ט דחימוצו טעמו וכשאין פעולת החימוץ ניכר אפי' במינו לא יאסר ורק החילוק בין מינו לא"מ הוא בשאין החימוץ ניכר דאז במינו עכ"פ אוסר עד מאה בתרומה ובא"מ לא יאסר דלא נרגש טעם חימוצו, לכן בסיפא כשרצה לצייר להקל או להחמיר צריך לצייר דוקא במיני תבשיל דאם יורגש הטעם יאסר גם ביותר מק' וכשלא יורגש הטעם לא יאסר בפחות מק', והא דמצייר ברישא בשאור חיטין לחיטין לא להוציא שעורין בא דודאי אם התחמץ עיסת שעורין משאור חיטין זהו מינו כקפליטות לדגים וכתפוח מרוסק לעיסה, אלא נקט ציור זה לנ"מ דאם לא נתחמץ משיעור שאור זה כגון שהי' קטן הכמות אז לא ימלט משיעור מאה ואחד עכ"פ כיון שהוא מינו, ואם הי' שאור חיטין לשעורין ולא הי' נרגש החימות מחמת קטנו לא הי' אוסר כלל דנו"ט אין כאן וממילא אין שום איסור כאן, כנלע"ד לפשר המשניות והרמב"ם בכל ענינים אלו העולה מזה דאין שום סתירה בין המשניות ואין פלוגתא מהרמב"ם להאחרונים כי ודאי כל שנרגש פעולת מחמץ בעיסות, ותבלין בקדירות ומעמיד בגבינות כל מקום שהוא פועל פעולתו למינו יחשב וכשאינו פועל פעולתו הן מקטנותו בכמות נגד המקבל הפעולה הן מחמת שיש שם גם שאור של היתר הוה זוז"ג ומותר דתו אין שם מחמץ עליו עכשיו נשאר לנו דקדוק אחד על הפוסקים דבקיבת נבילה אמרו שאוסר בכ"ש, כלומר כ"ז שנרגש פעולתו שהלב נקפה על ידו ונעשית גבינה ובקיבת כשירה מחמת חשש בב"ח לא אסרו רק בס' כמבואר כאן, ובדין

חהר"ל אמרו להיפוך דבאיסור קבלת טעם בשר מחלב אמרו דין חהר"ל דשניהם איסור מחמת עצמו משא"כ בקיבל חתיכה טעם מנבילה דאין בו דין חהר"ל נ"ל כך, דבאמת גם כשנתנו חומרת חה"ל בבב"ח הוא דוקא כשקיבלה טעם ע"י בישול דזהו עיקר איסור תורה בבב"ח ולא כשקיבלה ע"י כבישה או מליחה וכה"ג, ודין זה דהעמדת גבינה בעור הקיבה א"א כלל בדרך בישול וא"א לבוא לידי איסור תורה לעולם לכן לא רצו להעמיד חומרתם ביותר משאר נו"ט, משא"כ כשהאיסור נובע מאיסור נבילה דאיסורו אפי' בלא העמדה שוה בין בכבישה בין בבישול דאיסור נבילה לא נאמר בתורה בלשון בישול שפיר ראו לגזור במעמיד עד מקום הרגש פעולתו וראיה לרעיון זה האמיתי, דבחולין ק"ט ע"ב הביא מתני' דמחמץ וכו' ופריך וכי יש בו כדי לחמץ אמאי לא בטל בק"א, והקושיא סתומה בלא פירוש, הלא זהו אמרם דמחמץ ע"י הרגשת פעולתו נמשך טעמו ביותר דהרי חימוצו לפניך שנשתנה ממתוק לחימוץ, ורש"י ז"ל דחק וכ' וז"ל, ומי יהיב טעמא כולי האי עכ"ל, ובענייי הריני כעפר וכו' מה תיקן בזה, חדא דשם במינו מיירי ולא שייך טעם והי"ל להקשות שיהי' מותר ברוב, ועוד אטו חימוץ אין בו משום שינוי טעם, ותפוח שרסקו יוכיח, והתוס' שם בד"ה לא כתבו דה"ק כיון דבא"מ ליכא מידי דיהיב טעמא ביותר מק"א לכן גם במינו לא שייך להחמיר ביותר אף שנראה החימוץ, דגם בגבינה אם הועמד ע"י קיבה כשירה אין אוסרת ביותר מס' אף שנראית פעולת ההעמדה עכ"ל וע"כ דה"ק אם בחשש דבב"ח בקיבה כשירה לא גזרו ביותר מס' כן לא שייך לגזור בכל איסורין ע"י פעולתו ביותר מק"א למ"ד נו"ט בק"א ולדידן בס' וע"ז משני שאני שאור שחימוצו קשה, אמת שגם המקשן ידע דשאור מחמץ ביותר מבישול אלא ה"ק בכל איסורים שאנו מחמירים ונותנים דין טעם כעיקר (דטכ"ע אינה מדאורייתא בשאר איסורים חוץ מבב"ח) עכ"פ מן התורה אין בהם חילוק בין בליעה דע"י בישול בין בליעה דע"י חימוץ וכיבוש בכ"מ שנרגש טעם יש איסור, וחימוץ דשאור נרגש ביותר מטעם הבישול ולכן גם גבינה של עכו"ם שהועמדה ע"י שרף ערלה או קיבת נבילה אוסר ג"כ ביותר מס', ושאני עור קיבת כשירה דגם עד ס' אם אינו בדרך בישול אינו מה"ת וכל איסורו מדבריהם לא החמירו בו ביותר מס', ובספרי נימוקי הרא"ה למס' חלה הבאתי דברי תוס' רע"ק בשם הפר"ח דהא דמחמץ אוסר עד הרגשת החימוץ אינו רק במיני תבואה שהחימוץ בכולם כמינו אבל לא בחטים עם אורז אף שנגרר האורז אל החיטים לחלה אבל לא לחומרתם במחמץ וכו' ע"כ כתבתי בדרך פירושא, עכשיו אכתוב גרגיר א' להלכתא היוצא מפלפולא הדין, והוא, דאחר שהוכחתי דמחמץ ומתבל ומעמיד שכתבו הפוסקים דבכ"ש גם באינו מינו, האי כ"ש הוא עד גדר שנרגש הפעולה, והאי א"מ היינו

דוקא במינים שראויים לקבל חימוץ כעיסות משאור וממי תפוחים וכתבשיל נגד אותו תבלין וכגבינה מעור קיבה, אבל אינך דברים האוסרים בכ"ש מחשיבות גופם לא יצויירו רק במינם ממש דאל"כ ודאי דיכירם וכמ"ש הרמב"ם דלא קיבלו בהם חומרת כ"ש רק במינם ממש, ולפי"ז אם נפל פרעוש או תולע לתבשיל וסלקו ודאי דמותר לכ"ע דטעמים אין אוסר כלל דפגומים כמבואר בסי' ק"ג, ורק אם לא סלקו וא"א בסינון כגון בתבשיל עב באמת התבשיל מותר דאין התולע אוסר בא"מ רק שאסרו מפני שיכול לאכול גוף האיסור ולא ירגיש, עי' פת"ש בסי' ק' ס"ק ג' בשם החו"י אבל כל שאפשר בסינון מותר דעל התבשיל ליכא שום חשש, והא דאסרו תבשיל שנמצא בתוכו ג' תולעים היינו בלא סינון או בדיקה, ולכן מצייר הרמב"ם הנ"ל תולע באלף תולעים ופירשתי דהיינו תולע שפירש בין אלף שלא פירשו, ולפי"ז גבינה המתולעת שמותרת משום שהתולעים לא פירשו ונפל שם תולע א' אחר שפירש נאמר סלק המינו כאילו אינו ושא"מ רבה עליו ומבטלו כדעת ר' יהודה בחומרתו בכל מינו שלא להתבטל שאם יש גם א"מ אמרינן סלק, ורק להערה באתי והמורה ישקול הדברים וראיתי בס' מעשה אורג למשניות כלאים פ"ט בייי"ש הנעשה מתבואה חמוצה ועבר הפסח ורצה להתיר משום שכל שנשתנה הצורה הראשונה ונתלבש בצורה חדשה בטל איסורו הראשון, ורצה לדמות לצמר רחלים כשטרפן עם של גמלים דמותרין עם קנבוס דצורה חדשה בא לכאן דמעיקרא צמר או נימין והשתא חוטין, וקשה לסברא זאת מהמחמץ והמעמיד שנולד ג"כ צורה חדשה מחלב לגבינה ואפ"ה האיסור של עשבי ערלה ועור קיבת נבילה הולך עמו מן החלב אל הגבינה ואפי' ס' לא מועיל, וע"כ דההיתר דצמר רחלים וגמלים משום דכל האיסור בחוק בלא טעם ואמרינן דאין לך בו אלא חידושו צמר רחלים בעין ולא כשהוא מטורף עם של גמלים וכן כשטרף פשתן עם קנבוס משא"כ איסורי אכילה ובפרט איסור חמץ בימי הפסח שהדברים נתונים בטעם הגון ע"י הנסים של בחפזון יצאו ולא הספיק בציקם להחמיץ וכו', וכן איסורי נבילה וטומאתם כידוע ודאי אין היתר שינוי צורה מועיל, ואדרבה אם אותה צורה הישינה בכחה לבראות צורה חדשה מסתמא כל כחה בהחדשה, וראי' לדברינו דהלא חוט א' של צמר בין אלפים חוטי פשתן לא בטלים וצמר רחלים בין גמלים בטלים ברוב ובשר בתוך חלב בטל בששים וע"כ דכל דבר שיש בו חידוש אין גומרין ממנו לענין אחר, וע"כ לומר כן דהרי הרבה פוסקים אומרים דדוקא איסור בתוך היתר בטל ולא היתר בתוך היתר, וא"כ איך יתבטל צמר בצמר וע"כ דבצמר נגד פשתן דכל האיסור חוק בלא טעם לכן אין לך בו אלא חידושו כשכולו צמר ולא כשמעורב עם גמלים קו"א סק"ג זוז"ג. הגאון בס' ח"ש הקשה דבאיסורי מלאכת שבת אמרינן להיפוך

בשנים שעשאו מלאכה אחת דפטורין ופסקינן כר"י דדוקא בזה א"י וזה א"י חייבים דאז הוה כאילו כל אחד עשה מה שאפשר לו לעשותו, ואם זה יכול וזה יכול פטורין דאז הוה כשנים שעשאוהו, וזה סותר להיתר דזוז"ג, ובמחכת"ה אגב חורפי' לא דק בדברי רש"י שם דצ"ב דזה יכול וזה יכול פטור דלאו אורחי' בכה"ג לעשות ע"י שנים כשיכול כל א' בפ"ע אבל כשכל א' א"י אז אורחי' לעשותו ע"י שנים עכ"ל, וא"כ לק"מ דבשבת תלוי בדרך העולם בעניני המלאכות וכן הדרך דכל מה שביד איש לעשות אינו עושה בסיוע דאחרים רק כשאינו יכול בעצמו עושה בסיוע משא"כ באיסורי אכילה דתולה בחזקת האיסור ואין חשיבותו אא"כ האיסור עצמו עושה בלא היתר, ועוד הא בשבת אין השני היתר יותר מהראשון ולא שייך לומר ההיתר גרם משא"כ כאן דההיתר גרם אבל אי קשיא הא קשיא דבשבת עצמו מחייבין בכל א' א"י ובשניהם יכולין פטורין וע"כ דתולה במנהגא דמלאכת מחשבת אסרה תורה דמה"ט המוציא כלאחר ידו או ברגלו פטור ואגב גררא אביא דברי התוס' שם דצ"ג בד"ה הימנוהו באם אחד יכול והשני א"י דחייב ופריך הי מינייהו חייב וכו' וכ' התוס' לא בעי המקשן לפטור היכול ולחייב את הא"י דאין זה סברא דהיכול ודאי חייב אלא דפריך דגם הא"י יתחייב (והיכול פשיטא דחייב), וכ' בגליון וז"ל, אבל אפשר דלא"י היה דרכו בכך (לעשות ע"י מסייע ולחייב) ולא היכול (דאין דרכו לעשות עם אחר) ויהי' הקושיא בפשיטות לפטור היכול ולחייב הא"י (כדברי רש"י) והנחתי בצ"ע שלא הביא מדברי רש"י רק הקשה כן מסברתו, ועוד הקשה הגאון הנ"ל דדבריהם צ"ע דאיך אפשר לומר אליבא דר"י לחייב היכול הא ר"י ס"ל בשניהם יכולין דשניהם פטורין מטעם דהוה כשנים שעשאו עכ"ל, הרי דדעת התוס' לא ס"ל כרש"י דאיסור שבת תולה במנהג העושי מלאכות, וצ"ל דעתם ז"ל כמ"ש בדיבור הקודם וז"ל, ונראה לר"י דהאי א"י אפי' הוא גבור ובעל כח אלא שעשה עכשיו באופן שא"א לו לישא בלא חבירו כגון שנושא באצבע וכה"ג דמה לנו מכחו כיון דהשתא א"י לשאת עכ"ל, נמצא דהתוס' לא ס"ל כרש"י דתלוי בדרך העולם, ולפי"ז צ"ל דהא דבאחד יכול והשני א"י דהיכול חייב הוא אפי' אליבא דר"ש דפוטר כל שנעשה ע"י שנים בין בשניהם יכולים בין באין שניהם יכולים וא"כ למה נחייב עכשיו את היכול בשביל שחבירו א"י יותר מבאם היו שניהם יכולים, וצ"ל דהסברא כך, דידוע דכל משאוי שאדם נושא בעצמו אינה אלא שליש ממשאוי שמסייעים לו להרים כמ"ש רש"י במשא המרגלים בגמ' סוטה, וא"כ כששנים נושאים משא אחת נתחדש ביניהם כח שלישי ועושים כמו שלשה יחידים, לכן א"ש דאם שניהם יכולין פטורין בין לר"י כן לר"ש דכיון שהי' נעשה על ידו בלתי חבירו אמרינן דמעשה כ א' נתבטל בחבירו וכל א' אינו אלא

מסייע כיון שגם בלעדו הי' נעשה, ורק באם שניהם א"י פליגי ר"י ור"ש דר"י ס"ל כיון דעכ"פ ע"י סיוע דשני נתחדש כח השלישי שהמלאכה מתברכת כשנעשית ע"י שנים דטובים השנים וכו', ובזה אמרינן יפה יותר כח המסייע מהעושה, דהעושה אין בכחו רק כאחד והמסייע נתברך פי שנים לכן אמרינן לחייב שניהם ממ"נ אם אתה העושה הרי אתה חייב ואם אתה מסייע הרי עשית פי שנים במלאכה זאת ולא תבטל לחבירך, דרק כששניהם יכולים הוי הסיוע לבטלה אבל כשאין יכולים אז המסייע גדול כחו יותר ואמרינן דכל א' הוא המסייע, ור"ש ס"ל כיון דגזיה"כ בעשותה העושה כולה ולא העושה מקצתה לכן בכל ענין פטורין, וכ"ז בשכח שניהם שוה אבל כשאחד יכול ואחד א"י דלגבי היכול אמרינן כיון שאתה א"צ למסייע וסיוע של חבירך כלא חשוב כנגד כחך והוה כמו ליבה וליבתה הרוח דהמלבה חייב לכ"ע ולכן גם ר"ש אינו פוטר את היכול בכה"ג ולכן שפיר כ' התוס' דהמקשן לא פריך לפטור את היכול רק פריך דלר"י יתחייב גם הא"י כמו דמחייב שניהם כששניהם א"י דלאותו שא"י אין חסרון במה שחבירו יכול וסברת התוס' היא בפשיטות דכל מלאכות דשבת גמרינן מעושי מלאכת המשכן וכליו, והוצאת משא הלוים במשכן הי' בשני אופנים דדברים קלים ככלים הי' אחד נושא בלא סיוע, וקרשים שהם כבדים היתה נעשית ע"י כמה אנשים וכן המזבחות והשולחן והארון הי' נישא ע"י ד' משום שכל אחד א"י לכן בכה"ג מחייב ר"י ולא ממעטם מפסוק בעשותה דהפסוק קאי אדבר קל שאפשר ליחיד לשאת דודאי מזלג או כרכר לא ניתן לשני לוים לשאת לכן בכה"ג אם נעשה ע"י שנים פטורין לכ"ע כגון אם שנים נשאו מחט וכה"ג, ובדבר ממוצע שהגבור יכול והחלש א"י בזה אין אנו יכולים לידע איך נהגו במשכן בכה"ג אמרינן לר"י דהיכול ודאי חייב דאף די"ל דבכה"ג הי' רק הגבור בעצמו מן הלוים נושא אבל אמרינן להיפוך דמעשה החלש בזה כלא חשוב ואולי גם שם לא בקשו גבורים רק בינונים והי' נעשה ע"י שנים והמקשן ס"ד בכה"ג לחייב גם הא"י דהא בשניהם א"י שניהם חייבין וא"כ מה לו לזה שא"י אם חבירו יכול, וכ"ז לר"י אבל ר"ש ס"ל לא מבעיא בשניהם יכולין דפטורין דבמשכן ודאי דבר שיכול האחד לישא לא נשא עם חבירו, אלא אפי' דבר כבד כקרש פטורין דכן גזיה"כ דתרי, מיעוטי כתיבי כמבואר בגמ', וס"ל דלא גמרינן ממשכן רק איזה דבר הוה מלאכה ואיזה אינה מלאכה, עי' תוס' ב"ק ד"ב ד"ה ממשכן אבל אופן המלאכה איך היתה נעשית לא גמרינן מהם ורק באם א' יכול והשני א"י גם לר"ש חייב היכול דמעשה שני לא חשוב כלום נגדו, עי' זבים פ"ד מ"ד בזב עומד על ב' כסאות אם רחוקין זמ"ז טהורין דאין רובו על אחד לר"ש שם, והגאון בס' א"ר שם כ' דר"ש לטעמי' בשבת דהמסייע אין בו ממש לפטור היכול ורק בשניהם א"י פטורין, וז"ל הפנ"י

שבת דכ"ג, ואין לדמות דיני שבת לדיני איסורין בענין זה דמצינו בשוחט ומעלה בחוץ דבשחיטה פטורין בשנים ששחטו מגזיה"כ ובהעלאה שניהם חייבין מגזיה"כ עכ"ל, ואני מוסיף דמצינו בניקף שחייב משום שמושיט זקנו להמקיף דאינו רק מסייע, וכן אם שני זרים העלו אבר א' על המזבח אם חייבין כשנים שהעלו בחוץ או לא וצ"ע בזה, ועכ"פ נראה דאין לדמות שום דבר לשבת ומכש"כ באיסורי אכילה וקושית הגאון נשגבה מאתי קיצורי דינים לסימן פ"ח א) אסור להעלות על שולחן שאוכלין עליו בשר וגבינה אפי' בשר עוף וכן בשר נבילה וטרפה על שולחן שאוכל עליו וכן שאר איסורים דלא בדיל מיני' כגון יין לנזיר או שהי' נדור מאיזה מאכל ומכ"ש חמץ בפסח וכן שני ב"א המכירים זא"ז אסורים לאכול על שולחן א' זה בשר וזה גבינה, ואם הם שניהם אכסנאים מותר דאין דרך אכסנאים לכבד לחבירו ממאכלו, ואם יש היכר על השולחן כגון מנורה שאין דולקת מותר ואפי' בשני ב"א המקפידים זע"ז החמיר הט"ז כיון שמכירין זא"ז אם לא שנדרו הנאה זה מזה ב) אם יושבים דחוקים זמ"ז שאין א' יכול לפשוט ידו וליטול מותר, וע"י היכר הנ"ל מותר אפי' אוכלים על הוצאה אחת, גם לחם שלם שאין אוכלין עכשיו ממנו הוה היכר, וכלי ששותין ממנה הוי הפסק אם כל א' נוטל מהכלי לכוסו שלו, ולא חיישינן לנר חלב שעל השולחן שמא אכל ממנו דצורתו הוה היכר אפי' אינו דולק דלא גרע ממנורה, ועכ"פ לא גזרו רק על לחם ובשר שרגילין בו, וע"ל סי' שכ"ג דמותר לכהן לאכול חלה על שולחן שהזר אוכל חולין קיצורי דינים לסימן פ"ט א) נוהגין להמתין ו' שעות בין אכילתו בשר לאכילתו גבינה אפי' אחר בשר עוף אפי' משומן של בשר, ומתבשיל שאין בו שומן רק נתבשל בקדירה ב"י א"צ להמתין רק דינו כמו מחלב לבשר דאחר סילוק ובירך מותר מיד בקינוח והדחת פה, ואפי' יש שומן רק יש ס' נגד השומן דשומן נרגש ביותר מס' וגם נראה קצת מ"מ מותר, ואסור למהר לברך בהמ"ז כדי לאכול בשר אחר חלב מיד, ובשבועות מתירין זה ולא בשאר ימים, ואם הגבינה ישן יב"ח או הוא מתולע מרוב חריפותו ושמנו יש מחמירין להצריך ו' שעות בינו לבשר ב) סכין של בשר אסור לחתוך בו גבינה אפי' אחר נעיצה ובדיעבד מותר וינעץ אח"כ הסכין בקרקע קשה או ישחיזנו באבן, ולחתוך בו לחם ושיאכל הלחם עם גבינה מותר ע"י קינוח הסכין מבעין, וכן בסכין של איסור ג) אסור להגעיל כלי מבשר לחלב או להיפוך ואפי' ללבן אסור, ובפסח שמגעילין מאיסור חמץ יכול לקבוע לו תשמיש ההיפוך

סימן צ

סעיף א הכחל אסור מד"ס וכו' לפיכך אם קרעו ומירק החלב שבו מותר לצלותו ולאכלו, ואם קרעו ש"ו וטחו בכותל עד שלא נשאר בו לחלוחית חלב מותר לבשלו עם בשר, ואם

לא קרעו בין של קטנה שלא הניקה עדיין בין של גדולה אסור לבשלו ואם עבר ובישלו בפ"ע (וכ"ש אם צלאו) מותר לאכלו, ואם צלאו עם בשר אחר צריך ס' והכחל מן המנין, כיצד אם הי' בין הכל [א] עם הכחל [ב] כמו ס' בכחא אסור והשאר מותר ובפחות מס' הכל אסור, ב"כ וב"כ אם נפל לקדרה אחרת אסור ומשערין בס' כמו בראשונה שהכחל עצמה שנתבשלה נ"נ וכו': הג"ה. וי"א שאם נפל תחלה לקדרה שאין בה ס' ונאסר ונפל לאחרת אין הכחל מצטרפת לס' וכן עיקר [א] עם הכחל. הט"ז בסק"ב בשם הרשב"א דלא הקילו לצרף הכחל רק משום שהוא רק מדרבנן אלא שגם אם הי' איסור דאורייתא הי' מצטרף משום שעל בשר הכחל אין שום איסור רק שמחובר בו איסור וכשמבטלין אותו אזיל האיסור המחובר עכ"ל, ובסי' ס"ט ס"ק כ"ח כ' הט"ז בבשר שנתבשל בלא מלחה שיש אוסרין החתיכה אפי' יש ס' נגדה דהוה איסור דבוק ויש בה החשש שמא עלתה פ"א חוץ לרוטב ונאסרה וא"כ גם כאן נחוש שמא עלה הכחל חוץ לרוטב אפי' רגע א' דגם שם הוא איסור דרבנן דדם שבישלו ובפרט דהרשב"א כאן כ' דאפי' אם הי' איסור תורה הי' מתיר כאן, וכן בסי' צ"ב כ' הט"ז בס"ק י"ב בקרעפס שנמצא מונח בראש הדג בבישול דאם אפשר להרוטב לבוא לכל צדדי הקרעפס אז אינו איסור דבוק והדג מותר כשיש ס' נגד הקרעפס וא"כ כאן ודאי דא"א לרוטב לכל צדדי החלב המדובק בכחל ובגומותיה וכמו הדם בבשר וא"כ שפיר י"ל איסור דבוק ולא לצרף הכחל לס' וגם תהי' אסור אפי' יש ס' נגדה מחשש שמא עלה פ"א חוץ לרוטב ולתרץ זאת נקדים מה שק"ל מימי חורפי דכמו דחיישינן בא"ד שמא עלתה החתיכה שהאיסור דבוק בה פ"א חוץ לרוטב ונאסרה כן בלא דבוק נחוש שמא עלה איזה חתיכה מהמותרים חוץ לרוטב ונשאר אז האיסור בלא ס' דאפי' ברגע א' אוסר כל התבשיל אם נשאר בלא ס', ואח"כ ראיתי שהחו"ד בסי' ע"ב הרגיש בזה וכ' דבחתיכות ההיתר לא מחזקינן ריעותא להטיל עליהם חששות ורק בהאיסור אנו חוששין לריעותות, ולפי"ז ניחא דכיון דגוף הכחל היא היתר כמ"ש הרשב"א דעל בשרה אין שום איסור לא נטיל עלי' שום חשש ריעותא, ואי משום החלב הדבוק בה אבל החלב לבדה לא תוכל לעלות חוץ לרוטב בלא הכחל, ועוד דגם החלב בפ"ע היא היתר כ"ז שלא נתבשלה ובשעת בישול שמתחיל האיסור כבר קדמו הששים ובטלום ותו לא מחזקינן חששות, דעד כאן לא מחזקינן החשש של עליה חוץ לרוטב אלא באיסור שהי' קודם הבישול ונפל לקדרה בדיבוק ואנן רוצין להסיר האיסור שהי' שם ע"י ס' שפיר חיישינן שמא עלה פ"א ולא הי' ס' ואף דגם בחתיכה שנתבשלה בל"מ לא הי' שם איסור קודם שהתחיל לבשל דדם האברים שלא פי' מותר, והששים שבקדרה קדמו להאיסור ואפ"ה אמרינן א"ד להצריך ס' בלא צירוף החתיכה

ולאסרה אף שיש ס', י"ל דהחו"ד כ' כאן בסק"ו כלל חדש דבבב"ח לא אמרינן אפשר לסחטו במקום דלא אמרינן קודם איסור דבוק וחנ"נ, רק אם כבר אמרו בה א"ד וחנ"נ אז אוסרין אותה החתיכה מטעם אפשר לסחטו, אבל בשאר איסורים הדין בהיפוך דאפי' להפוסקים דל"א חנ"נ אפ"ה חומרת אפשר לסחטו אמרינן לאסור החתיכה, והסברא כך דבבב"ח כיון שכל א' בפ"ע שרי רק החיבור אוסרם ואם אין החיבור שלהם חזק כ"כ לומר חנ"נ גם החתיכה נשארת בהיתירה כבתחלה משא"כ בשאר איסורים, ולפי"ז א"ש דכשנתבשל בלא מליחה שהוא איסור דם אמרינן אפשר לסחטו בכל ענין אפי' אם לא נאמר א"ד, ובפרט להאומרים בה חנ"נ, אבל בכחל דכולה היתר ולא אמרינן בה א"ד ממילא גם אפשר לסחטו לא אמרינן ולכן הדין בה כך אם בשלה לבדה ודאי דמותרת, ואם בשלה עם בשר דדומה קצת נגד הבשר כנתבשל עם חלב דעלמא לא גרע הכחל עצמה שהחשש בה גרוע מהחשש של בשר אחר ולמה תגרע מבשר אחר מלהצטרף לששים. וממילא כשאין אומרים בכחל א"א גם אפשר לסחטו לא אמרינן ומותרת כבתחלה, והט"ז רצה לומר דבאמת להרשב"א גם בחתיכה שנתבשלה בל"מ שמותרת החתיכה כשיש ס' כדעת המחבר בסי' צ"ט, ולדברינו יוכל לסבור שם לאסרה וכאן בכחל להתיר דכזה האופן יש חילוק בין איסור חלב לש"א, כמ"ש החו"ד דבש"א האפשר לסחטו מביא לחומר א"ד וחנ"נ ובבב"ח החומר דא"ד מביא חומרא דאל"ס ואם אין א"ד גם החתיכה מותרת, וגם חשש של שמא עלה פ"א חוץ לרוטב ליכא בדבר, שמותר בפ"ע דאין מחזיקין שום חשש נסתר בדבר המותר בפ"ע הכל כמ"ש לעיל והכל ניחא בס"ד [ב] כמו ס' בכחל. המ"ז בסק"ב חקר בזה דהחתיכה שנתבשלה בדמה דמותרת להמחבר בסי' ס"ט סי"א אם יש ס' נגדה, והא הדם שנפלט ממנה לתוך הקדרה נתחלקה ויש גם בחתיכה זאת חלק מהדם שנפלט ממנה וגם קצת דם שנשאר בה שלא יצא ממנה וכשיאכל ירגיש בה טעם דם יותר מבהשאר, ואף דהחלק שלא נפלט ממנה היא היתר כ"ז שלא פי' אבל עכשיו שיש גם איסור וחיך אוכל יטעם ובכה"ג האיסור מעורר ההיתר ובסברא זאת הקשה גם בשאר ענינים בכה"ג, ובשער התערובות מעורר כ"פ מסברא זאת, ותירצתי בסברא ישרה, דצא ולמד מדין זוז"ג דמותר במעמיד ומחמץ ע"ל סי' פ"ז בדברינו בקו"א סק"ב ושם המחמץ ומעמיד חמורין משאר איסורין שהם בכ"ש ואפ"ה כיון שיש גם מההיתר מותר ומכ"ש בדבר שאינו אוסר רק בס' שמותר עכ"פ כשיש ס' נגד האיסור והטעם שטועם הוא ההיתר, וכאן בכחל הקילו יותר שהכחל מצטרף לבטל החלב שבתוכה אף שגם כאן מה שהכחל פלט חלב קיבלה בעצמה חלק כשאר החתיכות וגם נשאר בה חלב שלא פלטה וחיך אוכל יטעם, ובסק"א פירשתי היטב טעם

ההיתר דכחל נגד חתיכה שלא נמלחה אבל עכ"פ אם יש ס' בלא צירוף החתיכה ודאי דהמתירים אותה אין עליהם שום קושיא מטעם הנרגש בה דהא ידוע דהוא מההיתר ואני הוספתי להקשות בדין דכחל בין בבשלה לבדה בין בבשר הא מסתמא מלחה קודם להכשירה מדמה וא"כ כבר בלעה ע"י מליחה, דהא בסי' פ"ז בקיבה שמלחה בחלבה אסורה אבאר דבר זה לק' בסק"ג גם בדין כבוש לחלק בין כחל לקיבה ע"ש א"ה. סעיף ב' וג' לא העתקתי מהש"ע כי לא חדשתי כלום ודברי הש"ע שכיחין בידי כולם ורק דין אחרון שבסק"ג וז"ל סעיף ג. [ג] וכן אם הניחו הכחל מעל"ע שלם עם חלבו מותר ול"א כבוש כמבושל וכו':

[ג] וכן אם הניחו וכו' מעל"ע. דין זה מהאו"ה דלא איסרו בכחל משום כבוש, אבל אם נמלח בחלבו בלא קריעה אסור, וכ' היד אברהם דוקא משום כיבושו בחלבו מותר אבל אסור משום שנכבש בדמו בלא מליחה, והניח דברי האו"ה בצ"ע שכ' דאפי' לכתחלה מותר להניחו בחלבו, וכשמניחו בחלבו הרי מניחו גם בדמו וזה אסרו אם הניחו מעל"ע בלא קריעה וממילא הו"ל כבוש גם בדמו וסיים בצע"ג, ונלע"ד דלק"מ דבלא"ה ק' דהמחבר פסק בס"א דכשבשלו לבדו דמותר ומסתמא מלחו מקודם להכשירו מדמו ולדעת או"ה נאסר אז מחמת שנמלח בחלבו, ועוד היכן מצינו שיהי' בישול קיל ממליחה בכל איסורי תורה או דרבנן, ומתחלה אמרתי להביא מכאן ראי' למה שחקר הש"ד בס"י סקי"ד בחתיכה מלוחה אצל תפילה וקיימ"ל המלוח מבליע בתפל איסור של עצמו ואם נפל חלב על התפילה אם המלוח מבליע גם דבר אחר בהתפילה, וסיים שם דחקירה זאת לא שייכא במלוח להוציא דם, וכתבתי שם בחידוד בסק"ו דבמלח להוציא דם ודאי דכמו שטרוד להוציא דם לא יבלע שום איסור, ושם כתבתי דאפי' מולח בשר עם חלב אין האיסור בשעת מליחה ראשונה שלהוציא דם, ושם בקו"א בסוף הסימן ערכתי תשובה ארוכה בזה, ולכן לא חיישי בכחל במה שנמלחה לדמה דכ"ז שפולטת דם אין בולעת מחלבה ובודאי אם אחר פליטת דם מלחה בכלי גמורה ודאי דנאסרה, ועוד דכמו שהדחה ראשונה משטפת הדם שע"פ החתיכה כן משטפת החלב שע"ג הכחל ולא נשאר רק הכנוס בתוכה כמו שנשאר הדם המובלע בתוכה רק שלדם יש טבע פליטה ע"י המלח והחלב נשארת עד הקריעה דש"ו, וע"כ צ"ל כן דמים של הדחה משטפין גם החלב שע"פ דאל"כ הי' המלח נתמלא מהחלב ולא יוציא דם כמ"ש בסי' ס"ט שימתין עד שיטפטפו המים, ושם די בהמתנה מועטת דודאי תיכף תתנגב הבשר ולכן שם מותר בדיעבד אפי' לא המתין משום דמונח ע"ג כ"מ והמים שורקים ונופלים דרך נקבי הכלי, אבל החלב עב יותר ממים ואם המים לא שטפו אותה ונשארת

מלוכלך בחלב א"כ יקלקלו פליטת המלח, ולהחו"ד רס"י ס"ט יש בכה"ג חשש שהמלח יחליף פעולתו ויבליע במקום מפליט, לכן נ"ל ברור דהאו"ה לא נתכוון לאסור במליחת הכשר מדם רק כוונתו לאסור אם מלחה בחלבה אחר מליחת הכשר דם ומליחה זאת השנית היא בכשא"מ כלק' סי' צ"א ס"ה ואז שפיר נאסרת, ולפי"ז גם הקושיא מכבוש לק"מ דשפיר מתיר אם נכבשה בעצמה, כלומר בתוך טיפות חלב שעל פניה דאין זה בכלל כבוש, דאין כבוש אלא בכלי עם מים וכדומה דהמים נעשין אחר מעל"ע כבישול אבל במה שיש לכלוך על פיה אין שמו כבוש, וראי' דהא מניחין בשר בלא הדחה ולא חיישינן לכבוש בדם שע"פ אא"כ כבוש במים בכלי מעל"ע כדין המחבר בסי' ס"ט סט"ו בשר המלוכלך בדמיה שנשרה מעל"ע במים ע"ש, וגם הכחל אם ישרנה מעל"ע במים יהי' דינה כבשלה ואם בלא בשר מותר כמו בבישול, ובלבד שכבר נכשרה מדמה דאל"כ יש איסור דם ג"כ וא"ש הכל ובזה א"ש דקיי"ל בסי' פ"ז בקיבה דאסרו אם נמלחה בחלב שבתוכה וכן בנכבשה דהיינו שהניחה עם חלב שבתוכה מעל"ע אסור, ובאמת שם החלב כנוס בתוכה בעין ובאמת הוה כבישה גמורה, ושם החשש דמליחה טובה ג"כ אפי' במליחה של הכשר דם כיון שיש דם כנוס בתוכה והוא מולח בצד החיצון ודאי דהחלב שבתוכה נעשית רותח וגם אין מחזיקין דם בב"מ ודמי לעופות ודגים וגם אפשר דגם שם אין איסור במליחה ראשונה של דם לפמ"ש בקו"א בסי' ע' ואכ"מ עוד נ"ל לדון בדבר חדש דאין דין כבוש לעולם רק במשקה דאתי מעלמא ולא ממה שיש בו בטבע דגם לענין הכשר שע"י משקה אין דם האיברים מכשירים כ"ז שלא יצאו רק דם שחיטה שזב כמים מכשיר, ומכ"ש לענין לעשות כבוש כבישול, ושאני קיבה דהחלב בתוכה בעין, ועוד שהחלב שבתוך הקיבה י"א שחשובה כדם חיה משום שינקה מהאם ואינה חלב שחוטה, ובדרך זה א"ש למה הלב שהי' מונח מעל"ע בלא קריעה ושם הדם שבתוכו כנוס ולדונו ככבוש, וטעם שיע לא נאמר לאיסור כבוש דדם שכבשו דאורייתא וחמור מדם מליחה ובישול, וגם למליחה י"א דלא מהני שיעתו לדם בעין רק הא דמותר במלחו ולא קרעו משום דע"י מליחה נתייבש הדם שבתוכו, עי' ש"ך סי' ע"ב סקי"ג, וע"כ כמ"ש דכל משקה שכנוס עפ"י טבע במקום גידולו לא חשיב משקה לשום דבר עד שיקבצנו לתוך כלי, והלב טבעו כל ימי חיי הבע"ח להוריק הדמים בחזור ושוב בלא הפסק והדם האחרון נשאר בלא חזרה שנפסק הדפק ובזה א"ש דתנן השוחט ולא מצא דם נאכל בידים מסואבות ופריך והא הודח קודם המליחה ונכשר במים, ותי' התוס' שהודח במ"פ וא"כ כיון שהלב יש בתוכו דם כנוס, ואף דעיקר הדחה משום דם שע"פ ובדם שע"פ עצמו לא נכשר י"ל דשאני דם שע"פ דאינו מכשיר דבעינן דם שיוכל לשפוך כמים עכ"פ ודם

שע"פ אינו זב ואינו יכול לזוב, אבל דם שבתוך הלב נשפך אם קרעינן לי', וע"כ דכ"ז שלא ניטל ממקורו וממקום תולדות טבעו אינו משקה כמו יין שבתוך הענבים שאינו משקה לא להכשיר ולא לעשותם כבוש עד שיצאו, ושאני חלב שבקיבה שכבר נפרש ממקום תולדתו שינקה מאמה ועכשיו כמונח בכד, ואף שי"א דהוה כחלב שחוטה אף שינקה אותו מבהמה חיה היינו משום שנשתנה מדדי חיה ובא למעי עגל שחוט אבל עכ"פ מידי משקה לא נפק, ועוד דעיקר מה שחלב נחשבת בין המשקים להכשר מדכתיב ותקח את נוד החלב ותשקהו ושם הי' כנוס בנאד, ויש להעמיס כוונה זאת ברש"י הביאו הט"ז סק"א וז"ל, שלא יצא מדדי הבהמה בחייה ולא נאסוף רק מובלע בבשר, הרי דחשב ב' טעמים לא יצא ולא נאסף ודו"ק, וגם בחולב בשבת עיקר האיסור שעשה מאוכל משקה, וגם חולב תולדות מפרק דומיא דסוחט ענבים, ולא תקשה מהא דהשיב ר"ע לחכמים בסוף מכשירין חלב בהמה תוכיח דתחלתו וסופו משקה, אין הכוונה דבעודה בדדים היא משקה רק השיב להם נגד דין רצון בעלים ע"ז אמר דתחלתה כשחולב אותה הוא ע"מ לשתותו וגם סופה לשתותה משא"כ מי גשמים דאין רצון אדם בשעת ירידתם אחר פלפולי זאת מצאתי בתוספתא טהרות פ"ב וז"ל, חישב על חלב שבכחל אינו מטמא על חלב שבקיבה מטמא עכ"ל, הרי להדיא כמ"ש דחלב שבכחל אינה משקה דזהו מקום גידולה ושל קיבה כבר נפרשה ממקום מעינה והקיבה ככדא בעלמא, ושמחתי שכוונתי לדברים שיצאו מפי קדושים

סימן צא

סעיף א בשר וגבינה שנגעו זב"ז בעי הדחה וכו' [א] ומותר לצור אותם וכו':

[א] ומותר לצור אותם וכו'. צ"ע מלק' סי' צ"ה ס"ו דמותר ליתן כד של בשר בתיבה אצל כד של חלב ובהג"ה שם מתיר לכתחלה ומיירי שם במגולים, עש"ך שם סקכ"ג, ולמה לא הגיה הרב כאן ג"כ דמותר לכתחלה, ואי משום דגם לשון המחבר יש לפרש כן א"כ גם שם לא הי' צריך להגיה דמותר לכתחלה, ואולי שם אחת לח וא"א להדיח ונראה דעת המחבר שלא להתיר לכתחלה הוצרך להגיה דמותר, אבל כאן בשני גושים ואפשר להדיח שניהם א"א לומר דהמחבר לא קאי אלכתחלה לכן לא הוצרך הרב כאן להגיה סעיף ב. [ב] כל מידי דבעי הדחה וכו' אסור דילמא משתלי וכו' עד סוף הסעיף: [ב] כל מידי דבעי הדחה. לכן לא מתיר בסעיף א' רק כל א' במטפחת בפ"ע, והקיצור בדינים אלו לדעת הש"ך הם כך, אם שימש בכלי בחמין עראי או בצונן קבע כגון כלי שכובש בה ירקות וכה"ג אם הודחה היטב מותר להשתמש בה צונן היתר לח בדרך עראי, ואם השימוש דצונן לח הי' בלא קביעות כגון בפחות ממעל"ע מותר להשתמש בו רותח יבש

אפי' בקבע, ואפי' יבש חריף (בלא דוחקא) ע"י קינוח, ולח חריף אסור (כגון בארשט מחומץ), וכ"ז בשאר כלים ובכ"ח אם שימש בה רותח אסור אפי' עראי וכן בשאר כלים אם שימש בהם קודם הגעלה או ליבון אסור, וכ' החו"ד דע"י שפשוף מותר אפי' לח, וסתם ולא פי' אם לח חריף דהא הש"ך עצמו מתיר ביבש חריף וצ"ע סעיף ג צריך ליזהר

[ג] שלא יגע בשר ברחם שאם יגע בו אסור לאכלו בגבינה:

[ג] שלא יגע בשר בלחם. ואם נגע אם בצד הקשה ידיח שם ואם ברך שבפנימי צריך גרידא, ובסוף הסי' יבואר אם נפל חלב צונן על הרך שבלחם דאסור מפני שנתפשט בין הבקעים, ובבשר גוש ליכא חשש זה ע"ש סעיף ד בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד ואפי' בשר צונן והחלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור דתתאה גבר, אבל חלב רותח על בשר צונן או בשר רותח לתוך חלב צונן קולף הבשר ושאר הבשר מומר [ד] ובמקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפו ובשלו כך מותר, והחלב מותר כולו, ואם נפלו זל"ז צוננין מדיח הבשר והכל מותר:

[ד] ובמקום שצריך קליפה וכו'. עט"ז שזה דעת ר"ת בתוס' שהקליפה א"צ ס' נגדה, והריב"א ס"ל שצריך ס' נגדה, עי' פסחים בסוגיא דע"ו, וביד אברהם מביא ראי' לדעת ר"ת מגמ' שם דלרב דס"ל עילאה גבר ואם העליון צונן די בקליפה, וגבי סכו בשמן של תרומה דבעי קליפה וא"כ למה מותר לאכלן לחבורת כהנים הא כל מידי דבעי לדידן ס' אם גבי מינו לרב אסור בכ"ש, ואם איתא דלדידן בעינן ס' נגד הקליפה הי' איסור משהו לרב, וגם בסי' פ"ז הביא בס' הנ"ל ראי' זאת לענין דחום של תתאה למר או של עילאה למר אינה כבישול דא"כ היתה הבליעה נאסרת ואוסרת השאר, ולי נראה דאין ראי' מסכו בשמן כלל, דידוע דעת המרדכי סוף חולין דכל א סור שנולד בתוך התערובות ולא הי' האיסור בעולם קודם שנתערב בטיל אפי' בדשיל"מ ע"ל סי' ק"ג ברמ"א ו פ"מ סי' ס"ט בכה"ג לענין חתיכה שנתבשלה בדמה, וא"כ בסכו בשמן של תרומה ונאסר הבשר לזרים בכ"ק וא"כ ממ"נ אם אנו רוצין ליתן לקליפה זאת דין שלא תתבשל בתוך הבשר א"כ סבירא לן שהשמן הלך מהקליפה להלן וא"כ נולד האיסור שעל הקרבן בתערובות דקודם שסכו לא הי' בקרבן זה שום איסור זרות, וכיון דלדידן חומרת דשיל"מ לא מחמרינן בכה"ג לכן גם חומרת רב דמינו לא נחמיר בכה"ג דכל חומרת דשיל"מ לדידן נובע מהא דמב"מ כסברת הר"ן בפרק השותפין כדיוע, וא"ל דא"כ גם בהא דפריך הש"ס לרב בחולין קע"ב בטיפת חלב שעל חתיכת בשר אמאי החלב מותרת, כשיש ס' נגד הבשר הא החלב שנבלעת בבשר וחזרה ונפלטה לתוך החלב הוה מב"מ ולרב אין ביטול לישני דהאיסור בא להחלב בתערובות, י"ל שאני התם דהטיפות

בזמן שהיו בלועים בחתיכה היו איסור מחמ"ע דכל בשר וחלב כשנתערבו נעשו שניהם איסור א' וכשחזרו ונפלטו לתוך החלב הוה חלב איסור בהיתר ושפיר הוה לרב מב"מ, דבשר וחלב כשנפגשים בתוך בישול אין זה כאיסור שנתערב בהיתר רק נעשה איסור משניהם יחד, אבל קליפת אדמיקר למר כשהעליון צונן ולמר כשהתחתון צונן קודם שנבלע בהקליפה לא הי' איסור וכשנעשה איסור קדמה התערובות ודי להצריך ביטול ס' ולא לאסור בכ"ש מכח מב"מ עוד נ"ל דהך איסור קליפה של אדמיקר אינה אלא לשמואל דתתאה גבר ואם התחתון צונן והעליון רותח והתחתון מקרר להעליון בזה אמרינן שפיר קודם שגובר הצונן בולע כ"ק ולא יותר דבתוך כך בא הצונן וגובר, אבל לרב דעילאה גבר ואם הוא צונן אז העליון גובר ומקרר את התחתון ליכא אפי' כ"ק בלע, ואף שזהו רעיון חדש לא נמצא בין הראשונים והאחרונים אבל לפי פירושם של תיבת אדמיקר הוא דבר מוכרח כמו שאבאר, דהרבה מהמפורשים פירשו דאדמיקר לשון כובד כלומר בשעה שבא העליון החם ומכבידו על התחתון אף שקרירת התחתון גוברת לקררו אבל הכובד של החם עדיין מבליע כ"ק, עי' או"ה בשם המרדכי, ולכאורה הכוונה דרק הכובד של החם עושה בליעה דאם כל דבר המונח על התחתון עושה כבידו בליעה אם גם בצונן על צונן תאמר כן, ועוד איזה שיעור תתן לאותו כובד, וע"כ דרק החם המכביד על הקר עושה רושם בלע, דכן אנו רואים במלאכת החייטים כשרוצין ליתן קושי לבגד ולצחצחו מכבידין בברזל חם מאוד ומלחלחים הבגד ואז נתקשה ונצחצח פני הבגד אבל הכובד הצונן אינו עושה שום פעולה בבגד הקר, וכן להיפוך אם התחתון חם והעליון קר אין שום פעולה ניכרת, ולפי"ז שפיר אמרתי דהכ"ק של אדמיקר לא שייכא רק לשמואל דהעליון חם והתחתון קר וזה דומה למלוח ותפל המבואר בסי' ע' וגם לק' ס"ה דהמלוח מבליע בתפל אבל אין התפל מבליע בהמלוח, אבל לרב דעילאה גבר ואם העליון קר אין איסור דנתקרר הכל מקרירות העליון, אבל איזה קליפה תבלע ע"י כובד הקר, וממ"נ אם התחתון החם מבליע יבליע בכולו ואם העליון מבליע הא כשם שאין התפל מבליע במלוח כן אין הקר מבליע ואין כובד הקר עושה שום רושם וע"כ לרב כשהעליון קר אין שום בליעה, והא דפריך בפ' כ"צ דפ"ו מסכו בשמן של תרומה יקלוף (דהעליון צונן ומבליע כ"ק ולא כולו דעילאה גבר ואתיא שפיר כרב) אלא לשמואל הא התחתון רותח (והי"ל לאסור בכולו) עכ"ל הגמ', וא"כ מוכח דגם לרב יש בליעה דכ"ק כשהעליון קר י"ל דאדרבה משם מוכח דאין העליון מבליע מחמת כובדו כשהוא קר, דז"ל רש"י, שם צונן היא דאוקירי מוקיר לי', ומ"מ קולף מיהא דאפי' צונן גמור מאחר שנצלה ויבש א"א דלא בלע פורתא עכ"ל רש"י ולכאורה הרבה לדבר יותר מדאי ואין זה דרכו בקודש

דבקיצור הי"ל דאוקירי מוקיר לי' ואדמיקר בלע כ"ק כמו דאמרינן לשמואל אדמיקר לי' באם התחתון צונן וע"כ דרש"י ידנו דהסברא של אדמיקר בלע לא שייך כשהעליון המכביד הוא צונן דפעולת הכובד ליכא רק כשהעליון חם, לכן הוצרך לפרש הקליפה בדרך זה דכיון דהבשר נצלה ודרך הצלי לבלוע בניקל אפי' אם הקר מגביר עליו, דבאמת כ' המחבר כן בסוס"י דכל צלי בולע אפי' בצונן, וכן במתני' שם כ' רש"י וז"ל דצלי בעי קליפה משום דבלע עכ"ל הרי דכן שיטת רש"י דדוקא דבר שכבר נצלה בולע מהקר ואין דרך לסוך הבשר אלא בסוף צליתו, וגם התוס' במתני' בד"ה ואם כתבו וז"ל דצלי בולע בצונן, ואף דרש"י נשמר מזה ולא כ' פירוש של אדמיקר לשון כובד רק פי' אדמיקר קודם שגברה הקרירות מלשון קר ולא מלשון כובד, וא"כ י"ל גם לרב דקודם שגברה הקרירה מבליע, מ"מ גם לפירוש זה א"א לומר לרב בעליון צונן כמו לשמואל בהתחתון צונן, דאיך נאמר דקודם שהצונן מגביר עצמו ומצנן בין כך החם מגביר ומחמם עד כ"ק ומפסיק מלהבליע יותר כאלו החלש עושה מלחמה עם הגבור וקודם שהגבור כובש המלחמה מקדים החלש ומבליע ופוסק תיכף, ואיזה זמן תתן לבליעה זאת ובשלמא במלוח נגד תפל אמרינן שיעור מליחה בכדי מיל אבל כאן לא ניתן שום זמן ומה יהי' דינם אם הניח העליון על התחתון רגע א' ונטלו תיכף ולא הי' זמן שהשני יגביר כנגדו וזה יפסיק בליעתו, האם יגרע בכה"ג ותאמר שברגע זאת הבליע בכולו כיון שיש בכחו להבליע רק השני גובר נגדו, ואם יהי' מונח עליו זמן ארוך אז לא יבליע הרבה כיון שהשני כבר גבר נגדו, ואיזה זמן ניתן לזה וע"כ דלכ"ע אין הבליעה באה משום צד רק הכובד החם עושה פעולה כ"ק בהתחתון הקר כטבע כובד החייטים, וזה באמת לא שייך רק באם העליון חם כסברת שמואל ולא כשהתחתון חם לרב ולכן אף לרש"י שמפרש אדמיקר בפי' הפשוט אב אפ"ה הוצרך לפרש הקליפה דסכו בשמן משום שהפסח כבר נצלה וצלי בולע בצונן משום דאדמיקר לא שייך לרב, וגם הש"ס שם לא פריך מסכו בשמן רק לשמואל, ולק' בסי' צ"ב בחידוד סק"ב ביארתי כמה מחודשים בפלוגתתם דעילאה או תתאה גבר, ובענין זה דתתאה גבר או עילאה הקשה הכרו"פ הביאו המ"ז סק"ז איך משכח"ל פלוגתא בזה יטעמו קפילא ארמאי, ואני הוספתי להקשות הא אפשר לישרא לטעום בשני היתירים כיוצ"ב אם התחתון גבר או העליון ולא יטעום למעלה מהחתיכה ששם הכדי קליפה אלא בתוכו וידע אם התחתון קיבל טעם מהרותח העליון או להיפוך והיה נ"ל לדייק מסוגיא דכיצד צולין דאין הפלוגתא רק באם שניהם אינם בתוך כלי רק בחוץ כהא דסכו בשמן של תרומה דהיינו כשהעלוהו מן התנור סכו אותו בשמן קר, וכן בנפל מרוטבו על החרם כמ"ש התוס' שם בחוץ לתנור, וכן בנטף על הסולת

דהסולת אינו בתנור, אבל בתוך הכלי שיש שם הבל וזיעה לכ"ע תתאה גבר וכן מבואר במכשירין פ"ה מ"י דרק הזיעה מתחתון על העליון מכשרת וגם בחוש נראה כן דזיעה עולה מהתחתון לעליון ולא להיפוך, וכן אם תוחב כף איסור לתוך קדרה לא אמרינן עילאה גבר והכף צונן ויהי' מותר, ואיך נוכל לומר בכל הנך דינים דלרב יהי' הדין בהיפוך דלא יאסור רק כשהקדרה שפכה ע"ג כף דזהו עירוי ולכ"ע אין אוסר רק כ"ק, ואם תוחב הכף בקדרה רותחת לכ"ע אסור וצריך ס' ואפי' נגד מה שבתוך אויר הקדרה שלא תחבו לתוך המאכל עצמו כמבואר בסי' צ"ד, וכן בסי' צ"ב ס"ח במחבת של חלב תחת קדרה של בשר, וכי יפלוג רב אכל הנך דינים שלא נגד החוש, וע"כ דלא פליגי רק בצונן וחם של חוץ לקדרה, ולכן לא ק' קו' הכרו"פ לטעמי' קפילא דבאמת כל שאין האיסור תוך הקדרה אין הבליעה באה ברגע א' רק מעט מעט ולכן כשיטעום ויאמר למשל שאין טעם בהתחתון מחמת חום העליון נאמר אולי עדיין לא נתפשט הטעם וכן להיפוך, כן הי' נראה בהכרח לומר מחמת דוחק הסוגיות אבל מה העשה והטור והמחבר בסי' ק"פ כ' להיפוך דרק בכ"ר אמרינן דין תתאה גבר אבל אם אין הרותח בתוך כ"ר רק בחוץ אין בו דין תתאה גבר לאסור בכולו רק כחום דצלי דרק בכ"ק אסור ולא כולה אפי' התחתון חם, וצ"ל דכן הכריעו להלכה שלא להחמיר להצריך ס' נגד כל האיסור רק בגוונא דתוחב כף בקדרה, ואין כאן מקום להאריך כ"כ ואי"ה בסי' צ"ב אבאר הענינים על בוריין, ובסי' ס"ט ס"ק ל' כתבתי אם איסור דתתאה אוסר בבב"ח גם בהנאה ובפתיחה דיברתי מזה באם לא הגיע למאבד"ר לענין הנאה [ה] קליפה. הש"ך תמה בכאן ב' תמיהות, א' אמאי הבשר מותר אם לא קלפוה ולא הוצרכו ס' נגד הקליפה, ובחלב מותר כולה בתחלה, והט"ז תמה יותר שהרב עצמו כ' בכ"ד שצריך ס' נגד הקליפה כריב"א בתוס' פ' כ"צ דע"ו, ונ"ל דבאמת גם הרב ס"ל דבעינן ס' נגד הקליפה גם כאן ולא בא רק למעט שלא נאמר דהקליפה הוה איסור דבוק דעי"ז נצריך ס' נגד כל החתיכה וממילא גם החתיכה הזאת תהי' אסורה מטעם אפשר לסחטו לכן כ' סתם אם לא קלפוה ובשלו כך מותר, ר"ל שיש היתר להחתיכה והיינו ע"י ס' נגד הקליפה דבזה כ"ע מודים דל"א א"ד באיסור שע"י קליפה, עש"ך סי' צ"ב סקט"ז וסי' צ"ו סק"ט, אבל מדין דבעינן בקדרה ס' נגד הכ"ק לא מיירי כאן דסמך עצמו אמ"ש בכ"ד דבעינן ס' כמ"ש הט"ז בפרוטרוט, ונ"ל דגם מ"ש הרמ"א בסי' צ"ג דאם א"א לקלוף הכל שרי י"ל דהכוונה ע"י ס' נגד הקליפה רק שא"א א"ד, וראי' לזה דאיך י"ל שיתיר לכתחלה לבשל חלב שיש בה איסור קליפה שבלעה מבשר דעכ"פ עבר על איסור בישול שהחמירו ביותר דאפי' לחתות אש תחת קדרה של נכרי אסרו משום שיש באפר בליעת בו"ח כמ"ש בסי' פ"ז, וע"כ דמיירי ביש ס' נגד הכ"ק

דאז אין בו איסור ולכן מותרת בבישול אבל בלא ס' אפי' לר"ת דהתיר לאכול בלא ס' אבל רק בדיעבד ולא לכתחלה עכ"פ, וע"כ דמיירי ע"י ס' נגד הכ"ק והנה הגר"ע רצה להחמיר כשנאסרה חתיכה ע"י עירוי שלא נפסק הקילוח אפי' יש ס' דבזה הכ"ק דאורייתא, ורצה לדמותו להך דסי' ק"ז בעירה שומן על העכבר, אבל נ"ל דאין הנידון דומה, דשם החשש שמא בכל יום עירה שומן ונאסר ולמחר ג"כ ונאסר עוד הפעם עד כמה עיראות אבל כאן שאירע עירוי אחת א"א לאסור יותר מס' נגדה דלח בלח לא נ"נ, ואף דבבב"ח גם בלח נ"נ אבל החו"ד כ' כאן בס"ק י"ז דאין קליפה של עירוי מה"ת אפי' בלא נפסק הקילוח דאין איסור תורה בבב"ח רק כשנתבשל כמאבד"ר, ועוד טיפה ראשונה שנגעה בבשר אז לשיטתי' הוה מה"ת, אבל כשעירה עוד על מקום זה עצמו ועוד עירה ועוד עירה הוה מקום זה של הבשר שעירה עליו בא מבב"ח השני והשלישי וליש פוסקים כבר אזלא חומרת בב"ח ושפיר עכ"פ יש להתיר ע"י ס' נגד הכ"ק, ובחלב ישער בס' כפי החלב הסובבת את הבשר מעירוי ראשון דעכ"פ החלב שסבבה את הבשר בפעם שני כבר הי' הקליפה שסביב הבשר נבילה ואין לו שוב שם בשר לאסור רק בא מבב"ח ובאין ה"מ יש להחמיר על החלב ולומר דכל טיפה שעירה נאסרה כ"ק וכן לעולם וכל החלב כולה הם קליפות אבל בבשר אם יש ס' בתבשיל שני נגד הכ"ק שפיר דמי להתיר קיצורי דינים מסעיף מסתימת הפוסקים אם חתיכה דבוק בה מאיסור נפלה לתוך רותחין ודאי דתתאה גבר ואנן אמרינן א"ד וחנ"נ בכל איסורין וצריך ם נגדה, ובלבד אם שהה שם עד כדי שיסתפק בהיסח דעתו שמא עלה פ"א חוץ לרוטב דזהו טעם חשש של איסור דבוק דאמרינן חנ"נ, דאם ראה בשעת נפילתה וסילקה תיכף אזיל חשש זה ולא אמרינן א"ד וממילא א"צ ס' רק נגד האיסורין אבל אפשר לסחטו אמרינן גם בכה"ג ואסורה אם ניכרת והרוטב מותר כשיש ס' נגד החתיכה הדבוקה או נגד כולה כשאמרו חנ"נ, ובסי' צ"ב יבואר יותר, וכ"ז כשנפלו לתוך קדרה, ואם נפל לח צונן על חתיכה חמה הבלועה מאיסור רצה הפ"מ בסק"ה ליתן שם רוטב על הלח צונן שנתחמם מתתאה חם, אבל לענ"ד א"א לומר כן, דבסי' ק"ה איתא בהדיא דאין החם מחמם לעליון כ"כ עד שהעליון יבלע ממה שעליו ומכ"ש שלא נאמר שהלח הצונן נתבשל מזה ונעשה כרוטב לחזור ולהפליט מהגוש שלמטה, ועוד דדין תתאה חם נגד הצונן שעליו דומה למלוח שמבליע בתפל ואינו בולע מהתפל וממילא אין להתפל דין מלוח במה שנוגע במלוח שאצלו ואיך נאמר שהלח הקר נעשה רותח שיהי' לה דין רוטב כאלו נתחמם באש, ואם נפלה חתיכה חמה לקדרה צוננת הכל מותר דאין על הצונן שם רוטב לכ"ע להפליט הבלוע, עחו"ד סק"ו, ונ"ל, דאפי' לרב דעילאה גבר היינו באיסור בעין ולא בבלוע, וצלי

רותח להמחבר אם הוא כחוש אין אומרים בו תתאה גבר, ולדידן דאין בקיאין בין כחוש לשמן אמרינן תתאה אבל רק לאיסור בעין אבל לא נאמר דין תתאה למר ועילאה למר נגד בלוע דכלל אמרו אין בלוע יוצא בלא רוטב וחוץ לקדרה אין שום רוטב, ועי' סי' ק"ה ס"ז דחוץ לקדרה אין שום דין תתאה אפי' לבעין רק דין צלי ועי' בדברינו לעיל בסק"ד בענין זה, והבירור יבוא לק' בסי' צ"ב בס"ד, וכל כ"ר י"ל דין רותח אפי' הוסר מאש כ"ז שהיס"ב ומפליט ומבליע כאחד ואפי' שניהם יבשים דהוה כצלי קדר, ובה"מ גם בכה"ג יש להתיר כדין חם בחם בלא רוטב, דכשאין רוטב גם הבל קדרה אין כאן, ובסי' ק"ה אבאר מזה בהא דכ' הרש"ל דדבר גוש אינו מתקרר מתתאה צונן, נ"ל דהיינו לענין שאם נפל עליו איסור קר, כלומר אם נפל גוש חם על חתיכה קרה לא נתקרר הגוש לגמרי רק דופנו דהוא קליפתו נאסרת ואוסרת התחתון מחמת אדמיקר ואחר שבלע נתקרר תיכף אבל אמצעיתו לא בלע מהתחתון הצונן אז וגם לא נתקרר עכשיו, ונ"מ שאם חתך באמצעיתו בסכין היתר נאסר כ"ק וכה"ג, אבל ודאי דדופנותיו חוץ ממה שנאסרו כ"ק אבל תיכף נתקררו ותו אין אוסרים להנוגע בה, שוב ראיתי בספר הפלאה שהעיר מזה וכתב כן, ואם מונח איסור חם אצל היתר קר או להיפוך מבואר בסי' ק"ה דסגי בקליפה אפי' לדידן, והט"ז שם כ' להחמיר ולדון בהם כדין מליחה דאם האיסור מלוח וההיתר תפל דאסור דהמלוח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו וא"כ אם האיסור תפל מותר, וה"נ כך אם האיסור חם מבליע בההיתר הקר ולא בהיפוך אם האיסור קר אין ההיתר החם בולע רק לכל היותר קליפת אדמיקר, ולפי דבמליחה הדין דאם האיסור התפל הוא צלול דנאסר ההיתר המלוח באה"מ וה"נ כן אם יהי' האיסור הקר צלול, ובה"מ יש לסמוך אהרמ"א דבהונחו זה אצל זה להתיר בכל אופן אם אחד קר בזה אצל זה, וגם בזה על זה דתתאה חם גובר היינו לאותה שעליה אבל לא מחמם את השלישי שמונח ע"ג אותה שעליה הרמ"א בסי' ק"ה כ' דגם באוכל נגד כלי שייך תתאה, ונ"ל דרק לקולא משכח"ל דאם הניח מאכל חם ע"ג כלי קרה דלא נאסר רק כ"ק דלא עדיף מעירוי אבל להחמיר כשהניח אוכל קר ע"ג כלי חמה לא נחמיר בזה, חדא דכלי תוכף שנתרוקן ממנה המאכל תו אינה כ"ר כמ"ש הט"ז סוס"י צ"ב ודינה ככ"ש ואין בה איסור, ואם הוחמה ע"י אש ולא הגיע לחום ליבון או הגעלה או בכ"ח, ואם סחף כלי קרה ע"ג מאכל חם א"צ נגד כל הכלי דבכלי לא אמרינן חם מקצתו חם כולו כמו בכף שתחבו שא"צ רק למה שתחבו וכאן לא היתה תחיבה ודי בס' נגר מה שנתחמם ממנה הש"ך בסי' ק"ה כ' בס"ק כ"ג דמכלי יוצאת הבלע בלא רוטב ודי בלח קצת לאסור בכולו, וצ"ל ג"כ בחם מחמת האור ולא בחם שעירו מתוכה רותחין, או בסכין שתחבו בגוש רותח דיש דוחקא ורותח ובכה"ג אוסר

בלא רוטב, וכ' החו"ד דלא שייך חיבור בדבר לח ואם נוגע קילוח בקדרה אצל אש א"צ רק נגד הטיפות הנוגעות בשולי הקדרה ממש ולא נגד הטיפות המחוברין באותן הטיפות, משמע דבגוש שנוגע קצתו בעינן ס' נגד כל הגוש, ובדברינו בסי' צ"ב סקי"ז הארכתי בענין זה לסתור ע"מ לבנות ממשניות דטבו"י וכאן קצרתי סעיף ה מלוח שאנמ"מ כעין מליחה לקדרה ושהה כדי מליחה לקדרה כ"ו שלא הדיחו מקרי אנמ"מ: הגה. [ז] וי"א דאחר ששהה ש"מ אינו מקרי אח"כ רותח, ולצורך גדול כגון בה"מ וס"מ נוהגין לסמוך אהמקילין אבל בלא"ה אין להקל כלל וכו' ומלוח כעין דבעי לאורחא אפי' אחר שהדיחו חשוב אגמ"מ כ"ז שלא שראו במים ומקרי רותח [ח] לאסור ב"ק, ואין חילוק בין אם המלוח עליון והתפל תחתון או להיפוך לעולם המלוח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו הלכך בשר וגבינה המלוחים שנגער זב"ז צריך לקלוף מקום נגיעתם, ואם א' מלוח והשני תפל המלוח מותר בהדחה והתפל בעי קליפה: הג"ה. וי"א דכל מלוחה בס' ועס"י ק"ה כיצד נוהגין, והא דטהור מלוח וטמא תפל מותר היינו כשהתפל יבש אבל אם הוא [ט] צלול נאסר הטהור וכו' [י] ושניהם אסורין וכו'. ואם הם יבשים אפי' מלוחים או לחים ולא מחמת המלח סגי בהדחה: הג"ה. כל ציר מבשר מלוח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב כרותח לכן אם נפל הציר על גבינה [יא] או כלי אוסר דאפי' במקום שהבשר לא חשוב רותח, הציר חשיב רותח וציר בשר איסור שנפל על הצלי בעי הגעלה וכ"ח [יב] שבירה, ואם לא נפל רק על מקום א' שבכלי עץ וכיוצ"ב קולף מקומו ודיו [ז] וי"א דאחר ש"מ לא מקרי תו רותח. פלוגתא זאת תולה בפלוגתא דמעשה דרש"י המוזכר בסי' ס"ט ס"כ ורש"י שם ס"ל דאחר ש"מ לא חשיב עוד רותח אף שלא הדיחו ולכן התיר שם כשהניחו בכשא"מ וכו' והחולקין ס"ל דכ"ז שלא הדיחו מקרי רותח ע"ש ונ"מ גם לשאר איסורין [ח] לאסור כ"ק. היינו בכחוש אבל בשמן לכ"ע בס' וגם קליפה כלק' סי' ק"ה, ואנן אין בקיאין בין כחוש לשמן ומשערין תמיד בס' כלק' בהג"ה, והמחבר סתם כאן וכ' סתם כ"ק ולא חילק בין כחוש לשמן לקמן גבי מלוח דבעי לאורחא אפשר כיון דכ' שם דהדחה לא מועיל שם רק שריה במים וא"כ כיון דעכ"פ הדיחו תו לא אוסר עד ס', ולכן כ' שם המשל בבשר וגבינה וסיים דיקלוף שניהם, ולכאורה קשה נהי דלבשר די בקליפה דהגבינה כחוש ולא מבלעת רק כ"ק אבל הבשר אם הוא שמן מפעפע לגבינה בכולה ואף דהמחבר ס"ל בכ"ד דגבינה סתמה כחושה ואין אומרים פיטום במלוחה אבל הבשר אין סתמו כחוש ויותר שכיח שמנונית בבשר ועכ"פ הי' צ"ל דאם הבשר שמן אוסר וע"כ כמ"ש דשם קאי אהדיחו רק שלא שראו לכן הקיל לאוקים אדינא דסתם מליחה בקליפה, אבל אם גם לא הדיחו ודאי דעכ"פ בשמן אוסר בס' וקליפה, וע"ל סקי"ג לענין היתר מפטם

דלק' ס"ו [ט] צלול נאסר הטהור וכו'. כ' הש"ך סקי"ד דחלב רך שאינו מהותך לא מקרי צלול, הצ"צ הקשה אדין זה דצלול למה לא נאמר להיפוך דהצלול כמו הדחה ומחליש המלח של חברתה ולא שיוסיף עוד אומץ להמלח דכן בסי' ס"ט דהדחה מועטת מחלשת כח המלח, ותי' דאדמחליש בלע קצת וחמץ במשהו, ע"ש דמיירי שהדיח בפסח בשכר, והחו"ד כאן סקי"א תי' דשם אין אוסר רק בשיעור כבישה לא שייך לומר אדמחליש דאז כבר החליש, אבל כאן המלח אומר מיד שייך אדמחליש, וגם לא דמי לתרנגולת מלוחה שנשרה במים שנמצא שם חטה דאין אוסר, דשם בעינן שהמלח יפליט מהחטה ויבליע בתרנגולת ושני פעולות אלו אינו יכול לעשותם ברגע של אדמחליש וכו', וכ' עוד דלפ"ז עכ"פ לא יאסרו רק כ"ק כמו באדמיקר דבסמוך, ולפי"ז ק"ק דכאן כ' המחבר שניהם אסורין דמשמע לגמרי ובקליפת אדמיקר פסק המחבר לעיל דאם לא קלפו ובשלו כך כשר בדיעבד, ועכ"פ צ"ל דהצלול דכאן מיירי שאין שם רק מעט צלול שלא נוכל לחשבו להדחה כגון שאינו מכסה אפי' טובי החתיכה רק מלחלח המלח ועושה כעין ציר אבל אם הי' צלול הרבה שנוכל לחשבו להדחה ודאי דלא נאסר רק כ"ק זת"ד והנה כל מעיין ישפוט בצדק ויראה דוחקים רבים בדבריו במחכ"ת, דלדבריו דהדחה אף שמחלשת כח המלח מ"מ אדמחליש בלע כ"ק א"כ כשמדיחין הבשר ממלחו יבליע כ"ק עכ"פ ואם אין כדי להדיח יאסר כולו, והרב כ' בסי' ס"ט ס"י דאפי' מים מועטין בכלי מבטלים כח המלח, ומעולם לא שמענו שכשבא מים על מלוח יעשהו כציר, וא"ל דשאני דם דאין המלח מכניסו לבשר לעולם רק פולטו כ"ז שאינו בכשא"מ, דא"כ מה מקשה הצ"צ ומאי תי' החו"ד הא אין קושיא וא"צ תירוץ הא בסי' ס"ט דאמרינן מים מועטים מבטלים כח המלח מיירי לענין דם דליכא למיחוש לבליעה כ"ז שאינו מניחו לכשא"מ ודי במעט מים משא"כ בשאר איסורים, ועוד דהרמ"א פוסק שם בס"כ דלא כמעשה דרש"י וגם שם לא פסק כח המלח אחר ש"מ, ועוד דהש"ך שם בסקל"ב כ' דלהפוסקים כרש"י אפי' מעט מים א"צ רק אותו המוהל שיוצא מהבשר עצמו מחליש כח המלח, ונמצא שקושית הצ"צ לדעת החולקים ארש"י עומדת במקומה וגם שם הי"ל לאסור ולתרץ עיקר הקושיא נ"ל בהקדם דהמחבר כאן מחלק בין מליחת בשר לקדרה דדי בהדחה ובמליחה דלאורחא בעינן שריה ואין די בהדחה, ולפי"ז א"ש הכל דבאמת בסי' ס"ט דמיירי במליחה לקדרה לכן גם מים מועטים דינם כהדחה ומחלשי כח המלח, וכאן דמיירי בחומרת תפל צלול מיירי במלוח דלאורחא כדמוכח מהלשון של המחבר כאן, וע"ז אמר הרמ"א בחומרתו בצלול ובמלוח זה דאין מועיל לו הדחה רק שריה אה"נ דמעט צלול ילחלח רוב המלח שעל חברתה דכן טבע המלח כשמרגיש לחלוחית ונעשו שניהם כמלוחים, וראה ודוק

בלשון הרמ"א בדקדוק וז"ל,,מאחר שאנמ"מ בולע מאיסור שאצלו" ולכאורה למה כ' טעם זה דאנמ"מ אטו לא ידעינן דכל דיני איסורי מליחה מיירי באנמ"מ הא המחבר פתח דבריו באנמ"מ, ועוד הא הרמ"א עיקר חידושו כאן משום הצלילות והיל"ל מאחר שהוא צלול מקבל מהר כח המלח וכה"ג, וע"כ דה"ק מאחר שגם אחר הדחה עדיין אנמ"מ דכן כ' המחבר במלוח דלאורחא לכן פעולת הצלול כאן אינו להחליש רק לחזק המלח, והמחליש במליחה דלקדרה הוא המחזקו במליחה דלאורחא ובזה שקטה תלונת הצ"צ העולה מזה לדינא דחומרת הרמ"א בצלול תפל אצל מלוח אינה במלוח לקדרה רק במלוח חזק דלאורחא אבל במליחה דלקדרה ודאי דהצלול יפעול פעולת חלושה להמלח כמו הדחה, ובפרט אם גם מליחת קדרה לא הי' רק מליחה מועטת ודאי בכה"ג הצלול יתיר הכל וא"צ ה מ ג"כ, וכ"ז כשהצלול הוא מהתפל והוא היתר אבל אם הצלול עצמו איסור כגון בשר מלוח עם חלב צלול, ולכאורה י"ל דכיון דהצלול א"צ להפליט מהמלוח ולהבליע בהתפל רק שתקלוט המלח ותבלע ובזה נבוא לפשרת החו"ד ולחלק בין הרבה למעט דאם הי' הרבה חלב עד שכיסה כל החתיכה עם המלח שעליו ממילא נשקט כח המלח, ובחלב מעט אסור דהחלב קולטת כח המלח במהרה ונבלעת וממילא גם החלב נאסרת מהבשר מכ"ש, ובדין דהצ"צ שהדיח בשר בע"פ בשכר דהתיר מטעם דהשכר אינו כולו חמץ דהרוב מים בו ולח בלח לא נ"נ, ועוד נ"ל להתיר שם וגם בחלב דידוע דשכר וכן חלב מתוקה נפגמים מרוב מלח ובע"פ נט"ל מותר, ואם הי' המעשה בפסח ודאי דמשהו יש וגם נט"ל אסור בפסח קו"א לסק"ט. בסק"ט פלפלתי בקושית הצ"צ באיסור דהתפל צלול נגד ההיתר דסי' ס"ט דגם מים מועטים מבטלים כח המלח, היטב אשר דברתי שם ע"ש. אמנם אכתי יש לעיין בזה דהש"ך בסי' ס"ט סקל"ג ובט"ז שם סקי"ח כ' דכשהדיח בשר בכלי חולבת אם מלוכלך מחלב ממש להרש"ל אסור אם לא היה רק מעט מים בכלי ומשמע שנאסרת הכלי מחמת מעט לכלוך החלב וגם הבשר נאסר, ובס"כ שם כ' הרמ"א ג"כ דבכלי חולבת מלוכלך אסור והט"ז שם רצה לאסור בלא לכלוך רק כשהיתה הכלי ב"י, רק הש"ך סתר זה דבלע של ב"י בלא לכלוך בעין אין אוסר דאין מליחה לכלים להפליט וידוע דטעם שאמרו אין מליחה לכלים להפליט הוא ממקור דטהור מלוח וטמא תפל כמבואר בש"ך סי' ק"ה ס"ק מ"ב, וא"כ לדברינו בסק"ט דחומרת תפל צלול אינו במליחה לקדרה דבמליחה זאת דדי בהדחה וגם מים מועטים מדיחים אותו וא"כ הו"ל רק כשאר טמוט"ת דבלתי חומרת צלול אין המלוח בולע מהתפל והצלול אינו עושה איסור במליחה לקדרה ואדרבה עושה הדחה וא"כ למה אסור אפי' כשהכלי מלוכלכת בשיורי מאכלי חלב להבשר ואדרבה יותר הי"ל לאסור

הכלי דהבשר המלוח מבליע בהתפל אבל הבשר אינו בולע מהתפל, לכן אני אעמוד על משמרתי דסק"ט דבאמת הדבר תולה בין החילוק דמליחה לקדרה ובין המליחה דלאורחא רק אוסיף בטעמא עמא קצת לתיקון הענין, דהחו"ד סק"ט כאן כ' דהא דאמרו שיעור שהייה במלח ובפחות משיעורו אין אוסר היינו דוקא בגוש שאין המלח עושה פעולתו בו מהרה אבל בלח תיכף נמס המלח ועושהו אנמ"מ ע"ש באריכות, ובזה ניחא הכל דשם בסי' ס"ט בלכלוך חלב ממש ואותו הלכלוך נמלח תיכף עד שאנמ"מ כשנוגע המלח בה והלכלוך נאסר תיכף וממילא הוה כשניהם מלוחים ואוסר להבשר תיכף דכששניהם מלוחים שניהם נו"ט זב"ז וזב"ז ולפי"ז היטב מתורץ קו' הצ"צ דכשהצלול נתמלח ונעשו שניהם מלוחים וכ"ז רק או במלוח דלאורחא אפי' בהדחה קצת, או במלוח דלקדרה ואין שם רק לכלוך אבל אם הי' מים שם אפי' מועטים ודאי דמחלישים כח המלח, ונ"ל דהמורה יראה אם הצלול נתמלח עד שאנמ"מ אז ודאי דבטל דין טהור תפל דהא עכשיו שניהם מלוחים, ובקו"א שבסוף הסי' אפלפל עוד בעניני מלוח בס"ד [י] ושניהם אסורין, לשון זה תמוה דהא האחד הי' איסור בלא"ה והיל"ל אם התפל צלול נאסר, ולעיל בסק"ט ובקו"א לשם ביארתי הדינים היטב מתי הצלול אוסר ומתי מכשיר ומתיר ע"ש באורך [יא] או כלי אוסר, עפמ"ג דרק כ"ק אוסר בכלי לכן כ' הרמ"א דבכלי עץ קולף מקומו, ולפי"ז יכול להגעילו ע"י עירוי ומ"מ מחמיר להגעילו בכ"ר, ודע דהא דכאן כ' הרמ"א להחמיר יותר בציר מבמליחה דציר אפי' ממליחה מועטת אסור והסברא פשוטה, דכל ציר הוא מזיעת המלח ומה לי אם בא ממלח הרבה או ממעט, וכ"ז בציר של קודם כלות ש"מ דכן משמעות הש"ע דהא לא כ' צד חומרא שניה דהציר של אחר ש"מ אוסר רק חומרא דמליחה מועטת, והטעם דהציר של אחר ש"מ הוא מוהל בעלמא דזהו ההיתר דמעשה דרש"י, ובבשר שכבר הוכשר ונמלח שנית לא שייך זה דפסק כח המלח אחר ש"מ, ובסי' ע' הארכתי בזה [יב] שבירה. צ"ע דלעיל בסק"ב הבאתי בנשתמש בכלי איסור יכול להשתמש בה צונן לח או יבש אפי' חריף ע"כ כמה פרטים בזה וא"כ שבירה ל"ל, ויש לדחוק דה"ק ינקבנו באופן שלא יבוא להשתמש בו לח רותח או חריף, והדין נובע מפינכא דר' אמי דתברה ואף שהי' יכול לשמש בה צונן, וע"כ דכלי שרגיל להשתמש בה רותח חיישינן שיבוא להשתמש בה רותח וישברנה סעיף ו היכי אמרינן דאין מליחה אוסרת רק כ"ק כשאין שום אחת מהחתיכות שמינה [יג] שאם היתה אחת שמינה אסורה כולה, וכן חברתה אסורה כולה שהשומן מפעפע וע"ל סי' ק"ה:

[יג] שאם אחת שמינה. וזה לא משכח"ל רק בבשר וגבינה דאז די לאסור שתיהן ע"י שאחת שמינה כמ"ש הש"ך סקי"ט, אבל בשאר איסורים בעינן שיהי' האיסור שמן וגם

מלוח אז מפעפע בהיתר כחוש אבל אם ההיתר לבד שמן אינו מפטם את האיסור הכחוש שיחזור ויבליע בההיתר כמ"ש הש"ך בסי' ק"ה ס"ק כ"ח דלא אמרינן במליחה היתר מפטם לאיסור ובפרט בטמוט"ת לכ"ע לא אמרינן היתר מפטם, וק"ל דא"כ דבמליחה אין ההיתר מפטם להאיסור לעשותו כשמן ויבליע בחבירו וא"כ גם בבשר וגבינה תינח שהגבינה תיאסר מהבשר השמן אבל איך נאסור הבשר השמן מהגבינה כיון דהגבינה כחושה ואיך כ' הש"ך דבבשר וגבינה כשאחד שמן ר"ל הבשר נאסרו שניהם, והמחבר אפשר דס"ל פיטום גם במליחה אבל הש"ך דלא ס"ל פיטום איך כ' בס"ק י"ט כלומר וכו' וכוונתו דלא משכח"ל שיאסרו שניהם רק בבשר וגבינה דאין פיטום ור"ל בשאר איסורים לפעמים אין איסור בא מחמת השומן דאחד משום דבעינן שיהי' האיסור השמן, אבל בבשר וגבינה כל א' חשיב איסור לגבי חבירו וא"כ תינח שהכחוש נאסר מהשמן אבל איך יאסור השמן מהכחוש, ולעיל בדברינו סוסק"ח דגם המחבר דס"ל פיטום אבל עכ"פ אינו אוסר רק כ"ק אפי' בשמן ושם מיירי שהי' מליחה דלאורחא ושהדיחו ורק משום דלא הי' שרי' כדבעי לכן די בקליפה, לכן נ"ל דגם בבשר וגבינה אין שניהם נאסרים מדינא, מיהו לדידן. אין נ"מ רק בה"מ דבאין ה"מ בלא"ה אנן אוסרין הכל דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן סעיף ז הא דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו או אנמ"מ דוקא חי אבל [יד] צלי רותח שנפל למלוח אפי' נמ"מ בעי קליפה, ואם יש בו בקעים או שהוא מתובל בתבלין והוא צלי רותח כולו אסור: הג"ה. [טו] וה"ה אפוי ומבושל, וי"א דאפי' צוננים דינא הכי וכן יש לנהוג אם אין ה"מ [יד] צלי רותח. הש"ך סקכ"א כ' כאן ג' שיטות, ושיטה אמצעית בשם רש"י דרק צלי רותח בעי קליפה אבל צונן סגי בהדחה, ותימא דהמעיין ברש"י שם בפ' כ"צ דע"ו יראה בהיפוך דהא שם מיירי בקרבן פסח צונן ואפ"ה פריך בשלמא לרב וכו' וכ' רש"י שם צונן הוא דאוקירי מיקר לי' [דרב ס"ל עילאה גבר והוה ככולו צונן] וקליפה מיהא בעי דאפי' צונן גמור מאחר שנצלה ויבש א"א דלא בלע פורתא עכ"ל, וכ"כ במשנה וז"ל, צלי בעי קליפה משום דבלע, וכן התוס' בד"ה ואם כ"כ וגם בגוזלא דנפל לכדא דכמכא פירש"י שהי' צונן, ע"ל בדברינו בסק"ד וצ"ע [טו] וה"ה אפוי ומובשל. כ' החו"ד ס"ק י"ד דבלחם אפוי שיש נקבים בתוכו אפי' ס' לא מהני דא"י עד היכן מתפשט מחמת הנקבים ומה"ט בתנור שטחו באליה לא מהני ס' בפת נגד הטוח משום שהפת אפוי ונכנס בבקעיו, ול"ד לרותח דהבלע הילך בכולו וכו' עכ"ל, ולע"ד צ"ע דלעיל בס"ג כ' המחבר צריך ליזהר שלא יגע הבשר בלחם שאם יגע בו אסור לאכלו עם גבינה וכן להיפוך וכ' הש"ך שם ר"ל בלא הדחה דחיישינן שמא ישכח להדיח, ודוקא כשהאחד לח עכ"ל, הרי דסגי בהדחה אף שהלחם אפוי צונן, והפמ"ג הקשה שם

והפת"ש חילק שם דבמקום הקשה של הלחם די בהדחה ובתוכו במקום הרך בעי גרידא וא"כ הלחם שנאפה בתנור שאינו נוגע שם רק בקשיותו למה אסור כולו וע"כ שאני התם שהתנור רותח וגם הלחם בשעת אפיה לכן בולע יותר וא"כ מנ"ל דשם מתפשט מחמת הבקעים עד שלא יועיל ס' דמה לי רתיחת רוטב או רתיחת תנור ואם תרצה לחלק נאמר להיפך דבתנור די בנטילה כצלי בלא רוטב ועכ"פ ס' מהני, דבאו"ח הל' פסח בסי' תמ"ז ס"ב בחמץ ומצה שנגעו זב"ז בתנור אם אין שם דבר המפעפען סגי בנטילה ואם יש דבר שמן בעינן בשאר איסורים ס'. ובפסח במשהו, והמשהו מחמת חומרת פסח ולא מחמת התפשטות הבקעים, ובס' ח"ש כ' סברא אחרת דלא מהני ס' בפת של תנור שטחו באליה משום דשיל"מ לשיטת הר"ן דחומרת דשיל"מ משום דדמי למין במינו בסוג ההיתר ע"ש, וגם זה אין מובן לעני כמותי אטו כאן יבוא היתר שתאמר למחר יהיו שניהם מותרין לכן הם מין א' בסוג היתר הא אתה אוסרו לעולם מחמת שהשומן היתר והלחם היתר ולא יבוא הלחם להיתרו לעולם ואתה מטיל עליו איסור אפי' למילחא משום שמדינא מותר עם בשר א"כ תן לו ההיתר ואז לענין איסורו עם חלב תאמר שלא יועיל ס' אבל כשאתה נוטל ממנו ההיתר דבשר ממילא אין לו היתר ואינו בכלל דשיל"מ ולמה לא יועיל ס' וגם אנן אין מבטלין הלחם רק השומן והשומן עצמו אם נפל לחלב בטל בס' ומצינו ההיפוך מדבריו דאם נפל חלב למים והמים נופלים לרוטב דבטלין ולא אמרינן שהמים חשובין דשיל"מ לחלב לכן לא יהני בהם ס' כשנופלים לבשר ושם אפי' נגד כל המים א"צ ס' דהיתר בהיתר לא נ"נ ודי בס' נגד החלב שבמים, ועוד דאף שכ' הר"ן טעם דשיל"מ משום ששניהם בסוג ההיתר הוה כמינו והא חוץ לזה אין חומרת דשיל"מ רק במין במינו וכאן אתה רוצה לאסור הלחם לגמרי אפי' במילחא וזה אינו מינו ולעשות פשרה בין הדינים שלא יסתרו נ"ל כך דהש"ך בס' כ"ב הקשה דאם צלי רותח בולע למה צריך שיהי' האוסר מלוח כלל ורק מחמירין שיהי' נאכל מחמת מלחו הא מעצמו בולע כפת שטחו באלי', ובדפוסין חדשים בשם ס' צבי לצדיק תי' וא"י מה תיקן בתירוצו נגד תנור אלי' דשם ליכא מלח כלל, ותירצתי קו' הש"ך בדרך נכון דעבור הצלי שיבלע חלב א"צ מלח כלל רק כדי לאסור גם החלב מהצלי לזה בעינן שיהי' הצלי מלוח קצת ואף שנאכל מ"מ אבל ידוע בטבע שכל בשר שמלוח קצת ויכולים לאכלו כך אם ישתטף אותו המלח לתוך חלב תהי' החלב בעצמה אנמ"מ דבמעט מלח יש בחלב הרגש מלוח ואי לאו המלח שבצלי לא הי' החלב נאסרת ממנו ובזה הדרך ישכון אור למה שהקשיתי ג"כ בדין בשר שיש בו בקעים והוא צלי רותח דנאסר, והא מצינו בירך שצלאו עם גדי ובשר הירך יש בו בקעים, וכן בס"ג בבשר הנוגע בלחם דבמקום הקשה די בהדחה ובמקום הרך בעינן

גרידה אבל לא ס', ע"כ צ"ל דלא נאמר כלל זה דצלי או אפוי או מתובל או בקעים דבולע רק מדבר שנכנס לתוך הבקעים או הלחם כגון חלב דכאן דנראה בחוש שהלח נכנס בתוך נקביו, וכן תנור שטחו באלי' דידוע ששומן האליה כבר נכנס כולה בתוך הלחם ונבלע בו בזה שייך דין החו"ד לאסור אפי' איכא ס' דא"י עד היכן נתפשט וההתפשטות ידוע ומקום התפשטותו אין ידוע, אבל אם צלי רותח או מתובל נוגע בגוש אחר ודאי לכ"ע די בהדחה או גרידה כבס"ג, והא דכאן צריכין שיהי' הצלי מלוח משום שנוכל לאסור גם החלב שעמו, כנלע"ד ברור לדינא ובסברות אמתית, וכשתדקדק בסוגיא דנזיר ששרה פתו ביין לענין היתר מצטרף לאיסור תבין עד היכן כוונתי להאמת ואין רצוני כאן להאריך יותר שלא להלאות הקורא בעתים הללו קו"א רסי' צ"א. פלפול ארוך הנוגע בדיני מליחת איסור עם היתר הנצרך לכל באי בשער היוראה דע כי כבר חקרתי דבסי' ק"ג דמאכל הנפגם ע"י חסרון מלח או יתרון מלח גם זה נקרא מאכל פגום ומותר כשיש שם איסור וע"י האיסור נעשה חסרון או יתרון מלח, וכן בפוגם ובסוף השביח התיר הש"ך שם ס"ק י"ב בשעת פגמו עכ"פ, ולפי"ז לכאורה נפל כל דיני איסור מליחת איסור עם היתר בבירא דבעינן שיהי' אנמ"מ וא"כ הו"ל פגום, וא"כ בשעת מליחתם שאינם נאכלים מ"מ א"א לאסור דהם פגומים ואין פגם עושה איסור וטעם המלוח ג"כ פגום, ואח"כ כשהדיחו ויצא מפגם המלח שוב אין מבליע ואיך יצוייר איסור זה של מליחת איסור להההיתר, ובתחלה רציתי לומר דרק כשיש איזה פגם בגוף המאכל ורק שעדיין יכולים לאכלו באותו פגם וכשבא עוד חסרון או יתרון מלח והשלים הפגם אז מותר דכן משמע מלשון המחבר שם שכ' שהחסרון מסייע לפגמו, אבל הצ"צ התיר טעימת הבורית משום שיש בו אפר הפוגם את החלב אף שגוף החלב אינו פגום כלל, ומכ"ש שנוכל לומר דהפגם הזה של יתרון מלח עושה איסור וזהו תמהון גדול הסניגור יעשה קטיגור וכ"ש בט"מ וט"ת דאמרינן והתפל הטהור נאסר ממליחת הטמא והאיסור עצמו פגום עד שאנמ"מ, ויותר נראה לדינא דאף אם יאכל גוף האיסור בשעת מליחתו לא יעבור ולא ילקה עליו ואיך יעשה איסור להההיתר שאצלו, דהא קיי"ל נבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה והוה כאוכל שלא כדרך אכילתו ואפי' אוכל חלב חי פטור משום שאין זה דרך אכילתו, ואפי' אם נאמר דהפליטה מבשר מלוח אינה פגומה אבל איך אפשר לעשות איסור מהפליטה אם אין גוף האיסור באיסורו לכן אמרתי דעד כאן לא אמרו דיתירה מלח עושה המאכל לפגם אלא בתבשיל שיתרון המלח לא לשום תיקון בא לשם דאין המלח בא אלא לתקן ולא לקלקל, ומותר לגרש אשתו כשהקדיחה תבשילו ברוב מלח, אבל אם רוב המלח בא לתקנו כגון בשר שמולחין להוציא דמו או

מולחין לאורחא שלא יתקלקל באורך הדרך ובדבר שהוא לתיקונו לא אמרו שהיתרון מלח מתיר איסורו מכח פגמו עכשיו, ול"ד לפוגם לבסוף השביח דהפגם לא בא ע"מ שיביא השבח עמו רק בשעת פגמו הוא פגום ממש רק שהזמן יביא השבח כגון גריסין שנתן לתוכן יין בשעת רתיחה דאז הוא פגום והשבח יבוא בשעה שיצטנן ואין הפגם מביא השבח דאדרבה אם הי' נותן היין בשעת צינון היה מושבח יותר, עט"ז סי' ק"ג סק"ד, אבל במולח בשר להכשירו או לאורחא דהמלח הוא תיקונו אין זה פגם ומלחו הוא שבחו ואוסר בכח המלח הזה שנפלט ממנו טעם מושבח ושאני נבילה מוסרחת, והא דלא לקי אם אוכל בשר טרפה בשעה שאנמ"מ היינו משום שאז אינו ראוי וכאוכל חלב חי שעדיין אינו ראוי אבל במולח חלב חי עם כשר שפיר אוסר דאין החלב חי היתר רק שעדיין לא בא איסורו אבל איסורו רובע עליו וראיה לזה דאמרינן בפסחים דמ"ה הנח לכותח הבבלי אם משטר קשטר לי' [דזהו דרכו] ליכא כזית בא"פ ואי משריף קשריף לי' בטלה דעתו, פירש"י שאין שום אדם שותה כך בלא טיבול, הרי דהוא בעצמו פגים אבל כיון דנעשה לתיקון אכילתו עם דבר אחר הוה איסור דכן דרכו ורק החסרון שלא יבוא לאכילת כזית בא"פ, ואם הי' בטיבולו כדרכו כזית בא"פ הי' לוקה עליו וכן בשר מלוח שאנמ"מ וכן מלח עצמו ודאי אינו מאכל אדם ואפ"ה אם מולח בו מאכל ונותן כדי מדתו נשבח המאכל ממנו ובמקום תיקונו שבחו ולא נחשבו לקלקול, וכן בשולחן גבוה צונו השם על כל קרבנך תקריב מלח, וכן הציר אינו ראוי לאכילה אבל בא לתקן הלחם שטובלין בו וא"א לומר עליו שם פגם משום שאינו ראוי בפ"ע ושפיר מרבינן מהטמאים לאסור צירן כמו רוטבן אף שהרוטב מושבח בפ"ע והציר אינו מאכל בפ"ע וע"כ דתיקון המאכל דינו כמאכל עצמו והציר אוסר יותר ממלת השתא דאתינא להכי נולד לנו דבר חרש. דבאמת אין איסור מולח איסור עם היתר רק בשני דברים גושיים שהמלח עתיד לתקן שניהם כבשר נבילה עם בשר כשר או בשר וגבינה שבשניהם המלח לתיקון ובדבר שהמלח בא לתיקונו לא שייך לומר עליו ההיתר של יתיר מלח משום פגם הכל כמו שכתבתי, וגם לא דמי לפוגם ולבסוף השביח דיין לגריסין רותחין הכל כמ"ש דשם אין השבח דצינון הגריסין בא מחמת הפגם הקדום לו דאדרבה אם הי' נותן היין בשעת קרירותו הי' מושבח יותר משא"כ במלח דא"א לתיקונו בלא המלח הרב שקדמו, אבל בבשר עם חלב לח בין שהרבה מלח לחלב עד שנעשית אנמ"מ או שהבשר הי' אנמ"מ והחלב התפילה קלטה ממנו ודאי דלא נוכל לאסור שניהם דהחלב ודאי נפגמה כשנעשית אנמ"מ והמלח אין בה לשום תיקון רק לפגמה והבשר מותר דכל שהם פגומין בפ"ע אין אוסרים זא"ז, ואף דבב"ח אסור אפי' שלא כדרך אכילתו ואפי' עירב בהם לענה

ורוש אסורין אבל לא כשכל א' מהם פגום בפ"ע ובפתיחה הארכתי בזה וראי' לזה דבכל מקום דמצינו בש"ס דיני איסור של מליחת איסור עם היתר לא מצינו רק או בשר טמא עם בשר טהור או בשר וגבינה או עם כמכא וגם הכמכא ניתן בו מלח לתקנו ולהחזיקו אבל לא מצינו איסור בבשרא עם חלבא לא בש"ס ולא בפוסקים, וכן בסי' צ"ה אין מניחין כד של כותח אצל כד של מלח וברש"י בגמ' הטעם שמא יפול מעט כותח למלח ואח"כ יתן המלח לתבשיל של בשר והכותח יוכל להכיר כשהוא במלח ולכן לא בטל אבל מותר להניח כותח אצל חומץ שאם יפול מעט לתוך החומץ לא יהי' ניכר ויתבטל, משמע דגם אם יפול חלב למלח דאין ניכר ג"כ תתבטל החלב בהמלח ואין חשש אם יתן המלח לבשר דהחלב נתבטל כיון דאינה ניכרת, וא"כ לפלוג בדידה בין כותח אצל מלח לחלב אצל מלח ולמה חילק בין אצל מלח לאצל חומץ, וע"כ דבחלב כיון שהמלח בה לפגם בלא"ה מותרת בלא ביטול ולכן קמיפלגי רק בכותח בין מלח לחומץ וגם בסי' פ"ז בחלב שבקיבה שנמלחה דאסורה אף שאין החלב שבקיבה נאכל מ"מ, מ"מ ק שדרך לעשות זה לתיקון הגבינה וכל תיקון אינו קלקול ושפיר אוסר במליחה ולפי"ז נדקדק בדין טמוט"ת צלול דאוסר הרמ"א צ"ל דאותו הצלול אינו חלב ממש דתיכף נפגמת בעצמה בלא שום תיקון ופשיטא דדבר שהמלח פוגמו אינו אוסר וע"כ דהצלול הוא אכותח וכה"ג שאינו נפגם ממלח והמלח בו לתיקון ועושה איסור ולפי"ז בדין שהבאתי בחידוד סק"ט בהדיח בשר ע"י חלב או הדיח בע"פ בשר ע"י שכר דהצ"ל מתיר מטעם שהם מדיחין הבשר מהמלח ונחלש המלח, והחו"ד שם מחלק בין חלב הרבה או מועטת, ולדברינו כל שיש חלב מעט יותר נפגמת במהרה ע"י שמרגשת המלח בקרבה וכן שכר ואין פגם מוליד איסור, ובחלב הרבה יש טעם הצ"צ דעושה הדחה ויותר נ"ל דאפי' בתוך הפסח דאסרינן מטעם אדמחליש בלע וממילא יש משהו וגם בפסח אסרינן נט"ל, אבל שהפגם הזה יוליד ממנו איסור זה לא מצינו גם בין חומרות דפסח, דהא בלא השכר אין כאן איסור והשכר נפגם מהמלח ודי שהשכר בעצמו אסור אף שהוא פגום דבפסח אסור אף שלא כדרך אכילתו אבל שהפגם הזה יכניס איסור בהבשר שהודח ממנו וגם אינו אלא משהו, ומ"מ לא יעיז שום מורה להתיר במעשה כזאת בתוך הפסח אבל בע"פ פשיטא דמותר, והא דהתיר הצ"צ טעימות הבורית מטעם שהחלב נפגם אף שהאפר ניתן בתוכו לתיקונו, שאני התם שמתיקון זה לא יבוא לידי אכילה לעולם משא"כ תיקון הבשר שע"י מלח הרבה שמכשירו ומתקנו לאכילה, ואנן תיקון סעודה בעינן ולא תיקון כביסת בגדים, ואה"נ אם יעשו בורית מחלב שור הנסקל הוה דרך הנאתו ואסור אפי' לכבס בו, עי' פסחים כ"ד ב' ברש"י בד"ה לאפוקי וראיה לסברא זאת דפגם שניתן לתיקון אינו פגם

ואוסר, דבציר מצינו ג' דינים חלוקין, הציר מדברים טמאים אסור, ואוסר כמליחה ויותר כגון ממליחה מועטת כלעיל סעיף ה', כבוש בציר אוסר בשיעור כבישה כבסי' ע' ס"ו, וכ"ז באיסורי אכילה, וגם מצינו להיפוך דכלים של יי"נ דאם נותן לתוכם ציר או מורייס נכשרין, על ידו, דז"ל הש"ס ע"ז דל"ג עכו"ם נתן לתוכן יין ישראל נותן לתוכה ציר או מורייס, פירש"י שהציר שורף היין ומכלהו, הרי שהקטיגור בשאר איסורים נעשה סניגור ביי"נ והיינו שפגמו, וא"כ תקשי הא המלח והציר פוגמים גם בבשר שאינו נאכל מ"מ וע"כ דחז"ל חקרו בטבע כל המאכלים והמשקאות וראו דמלח וציר מתקנים המאכלים ומטעימים אותן וגם תפל בלי מלח אינו נאכל מחמת זה, לכן בבשר חי או גבינה דמתקן הבשר לבישול אף דבשעה שהמלח עליו אנמ"מ אבל הוא לא רצה לאכלו חי ולכן אמרו לגזור יותר דבעוד המלח הרב עליו מבליע איסורו לאחרים, וככותח הבבלי שבעצמו אינו מאכל רק ממתיק המאכלים שטובלין בו ועוברין עליו בפסח אם אכלם בדרך טיבול (רק שאינו לוקה משום שא"א בו כזית בא"פ) ואינו עובר אם שתה אותו בעיני' וראו טבע הציר בכל מאכלים לתיקונם וביין לקלקלו לגמרי לכן עיקר הכשר של כלי יין בציר ולפי"ז בחלב בין מתוקה בין אינה מתוקה שהחלב בהם לפגם ולא יבוא ממנו שום תיקון ובפרט במלח מרובה ודאי דלא בהם נאמר כלל זה דט"מ וט"ת צלול לאסור דהצלול שאתה רוצה לעשות ממנה איסור הוא פגום. ורק בבשר וגבינה או עם כמכא שהוא צלול משכח"ל דין זה של הרמ"א דתפל צלול לאסור ולא בחלב ממש א"ה. אחר שעברתי בסוגי' זאת דהכשר כלי יי"נ ע"י ציר אשיב ידי על הסוגיא דשם, דלעיל באותו דף אמרינן אם הנכרי נותן מעט יין לטיט שעושין ממנו הקנקנים שרי, אר"פ ש"מ האי נכרי דשדי חמרא לבי מילחתא שפיר דמי, מתקיף לה ר"א מי דמי התם אזיל לאיבוד הכא לא אזיל לאיבוד, פירש"י שעדיין נרגש טעם היין במלח (משא"כ כשנתנו בטיט) לעולם ואינו מתייבש, והתוס' שם בד"ה האי הקשו לפירש"י דמאי היה ס"ד לר"פ לדמות מלח לטיט, לכן פי' התוס' דמילחתא אינו המי מלח אלא בכבשן ששורפין בו המלח (נ"ל דר"ל דפוסין של חרס שממלאים מי מלח ושורפין בכבשן כדרך שעושין בזמנינו למלח שקורין טאלפן וזה דומה ליין שנותנין לטיט של הקנקנים) ולכן מסקי דהלכה כר"פ דשרי ומסקו דמטעם זה יש להתיר לדם שניתן במלח ללבנו (לק' אפרש איך יש לדמות היתר דם לתוך המלח להיתר יין שבטיט של הקנקנים) עכ"ל, וקשה מה תמהו על פירש"י דמאי הי' ס"ד דר"פ להכשיר המלח שנותנין בתוכו יין, הא מצינו דמכשירין הכלים של יין בציר אלמא דטבע הציר לשרוף היין ולהאבידו וציר בא ממלח ושפיר אר"פ ש"מ וכו', ור"א השיב לו דעכ"פ לא דמי דהכלי אין בה יין בעין רק טעם יין והטעם

נפגם ע"י ציר, וכן מה שנותנין יין לטיט שעושין הקנקנים דנשרף ורק הטעם או הריח נשאר, אבל כשנותנים היין לתוך המילחתא דאין יי"נ בעין נפגם מהמלח ואפי' אם יפגם לא יועיל באיסור הנאה כיי"נ וראיה לזה דקיי"ל כל שאב"י מותר אף שהוא פגם קטן אבל לבעין בעינן פגם גדול ומכ"ש ביי"נ האסור בהנאה, ועוד אדמקשי לרש"י מאי ס"ד דר"פ גם לדידהו יוקשה מה ס"ד דר"א, הא כמו שמועיל שריפת הקנקנים לשרוף היין שנותן בטיט כן יועיל שריפת המלח ואדרבה המלח יסייע להאש לשרוף היין דמלח עצמו בלא אש שורף יין כמו ציר שמועיל לשרוף ולהגעיל כלי יין וא"כ סברת ר"א לפירושם יותר מופרך מסברת ר"פ לפירש"י, ועו"ק יותר דלפירושם איך למדו מיין למילחתא לר"פ דשרי דה"ה דמותר ליתן דם למלח, הא לפירושם אין פירוש מילחתא מלח עצמו רק לכלים ששורפין ומבשלין המלח בהם, ואיך זה ראי' לדם הניתן לתוך המלח, ואיך נדמה איסור דם לאיסור יין בענין מלח, הא ידוע דמלח וציר אין פוגמין לדם רק פולטים אותו מבשר ושפיר הוה לשבח ועושה איסור וביין הציר לפגם ושורפו, ועוד הא ר' אמי עצמו שיבר הפינכא משום ציר דם שנבלע בה וביין מכשירין לכתחלה הכלים בציר, ומה ראי' מיין שהנכרי נותן למילחתא דהוה דיעבד ליתן דם למלח לכתחלה דכן נראה מלשונם, ועו"ק אטו יש הגעלה באוכלין: דהא מה"ט קיי"ל באוכלין גם אפשר לסחטו אסור משום דבאוכלין אין מועיל הגעלה כמו לכ"ח ובכלי יין מועיל הגעלה דציר אפי' לכ"ח, ולמשל הגע עצמך אם יפול דם או שאר איסור למלח ונחזיר המלח לשריפת אש וכי יועיל לו הגעלה, עפ"מ או"ח סי' תמ"ב ולפי"ז חוזר הקושיא אדר"פ אפי' לפי' התוס' דר"ל שריפת המלח הא לדבר מאכל אין מועיל חזרת הכבשן ג"כ רק בכלים מועיל, ולכן אמרינן אל"ס אסור וכלים מגעילין לכתחלה, ועו"ק בין לפירש"י דנותן היין במלח בין לתוס' שנותן למקום שריפתו הא שם בדף מ"ד איתא המורייס ש עכו"ם אסור משום עירובי יין, ולמה מכשיר הקנקנים בציר או במורייס, וע"כ דלא דמי פגם לבלוע של כלי לפגם של בעין או לומר דלטעם הבלוע פוגם ולבעין משביח דאם לא הי' משביחו לא היו נותנים במורייס יין לקלקלו, ואף שאיני מבין זה לומר דהמורייס מוציא הבלע יין מהכלי ומשביח המורייס הבעין אבל בגמ' אנו רואין כך, ועו"ק דשם מבעי"ל אי מועיל כלל ליבון לכלי יי"נ ופשטו מק"ו אם מורייס מכשירם מכ"ש ליבון, ואם איתא שיש חילוק במורייס בין בעין לבלע בכלי א"כ גם הגעלה יועיל ולולא דהדבר תולה באילנות גבוהים מאוד הייתי אומר דר"פ לא מטעם שריפה התיר המלח בקנקנים רק מטעם פגם דידוע דמלח פוגם ליין ולכל משקין, ואף דלמורייס היין יפה אין מדמין טבעי המאכלים והמשקאות זה לזה, וע"ז פריך ר' אמי דכמו בהכשר הכלים דומין הציר למורייס א"כ גם לענין הבעין יהי דינם

שוה ואסורים שניהם בין הציר בין המורייס ליין, ולפי"ז א"א להתיר ליתן דם למלח, וגם לר"פ ובפרט דחזותא דדם יהי' נראה במלח לבן, ואיני פוסק ולא לוחם מלחמת מצוה רק להמתיק הפלפול: סיימתי מהדורא קמא בשנת תרנ"א ופעם ב' בשנת רפ"ג שנת רעבון ומלחמה ובפעם ג' בשנת תרפ"ה והיום יום ד' כ"ז אלול תרפ"ח לפ"ק והשי"ת יעזור לי להעתיק יתר מכתבי ולהרם קרני להיות מוציא לאור דע דהטז והש"ך הביאו דברי רש"ל דגוש אינו מתקרר מתתאה וי"ל דין כ"ר ובסברא אמרתי דרך חוש המישוש דדופני הגוש מתקררין ורק באמצעו אינו מתקרר דשם החום חזק, ואח"כ ראיתי בס' הפלאה כן ולולא ראיתי דבריו יראתי לכתוב מדעתי דבר חידוש נגד סתימת האחרונים:

סימן צב

סעיף א כזית בשר שנפל ליורה חלב רותח טועם עכו"ם וכו', בד"א בשקדם וסילקה קודם שנח מרתיחה אבל אם לא הספיק לסלקה עד שנח וכו' אעפ"י שטעמו עכו"ם ואמר שאין בו טעם אסור עד שיהא בה ס': הג"ה. וע"ל סי' צ"ח שאין נוהגין [א] לסמוך אטעימה רק משערין בס' בכל ענין [א] לסמוך אטעימה. שם מבואר בש"ך סק"ה דרק אעכו"ם לא סמכינן אבל אטעימת ישראל סמכינן כגון לענין נדרים או תרומה, וגם הפ"מ כאן הביא זה אבל באמת כאן חוץ מטעם דלא סמכינן אעכו"ם רק גם משום דלא בקיאינן בניחותא דרתיחה וא"כ גם אטעימת ישראל לא נוכל לסמוך רק הרמ"א נקט לישנא דלק' סי' צ"ח, והר"ן פ' כ"ה כ' דהאי חילוק בין נח מרתיחה ללא נח לא שייך רק בחלב ממש אבל במים הטבע להיפוך דאחר שנח מרתיחה פולט יותר דזהו טעם דהגעלה דמועלת ולק' אבאר סעיף ב נפל [ב] חלב לתוך קדרה של בשר טועמין החתיכה שנפל עליו החלב אם אין בה טעם חלב הכל מותר, ואם יש בה ט"ח נאסרה אותה חתיכה (ולדידן דאין סומכין אעכו"ם בעינן ס' בחתיכה ואם לאו כולה אסורה) ומשערין בכולה אם יש בכל מה שבקדרה וכו' א' מס' מהכל החתיכה אסורה והשאר מותר, בד"א בשלא ניער את הקדרה תחלה כשנפל אלא לבסוף ולא כיסה, אבל אם ניער מתחלה ועד סוף או כיסה וכו' הכל מצטרף לבטל טעם החלב: הג"ה. וכן אם לא ניער כלל לא בתחלה ולא בסוף ולא כיסה כלל, אם יש בקדרה ס' נגד החלב שנפל עליה אין איסור רק החתיכה לבדה ושאר הקדרה מותר, וכן אם ניער מתחלה או כיסה מיד אע"ג דלא ניער וכיסה בסוף כל הקדרה מצטרף והוא שניער או כיסה מיד כשנפל האיסור, וכן [ג] אם נפל לתוך המרק או לחתיכות וא"י לאיזה חתיכה נפל [ד] נוער הקדרה עד שתשוב ותתערב הכלי ואז אם יש בקדרה טעם חלב אסורה ואם לאו מותרת, ואם ליתא לעכו"ם לטועמה משערינן בס': הג"ה. וי"ח דאין מועיל מה שניער הקדירה אם לא שניער מיד כשנפל

האיסור וה"נ [ב] חלב וכו'. כל הסעיף הוא לשון הרמב"ם בפ"ט ממאכא"ס ממשנה חולין ק"ט, וק"ל דלמ"ד עילאה גבר ואם העליון צונן מותר הכל, וכה"ג קשה גם מס"א דשם הבשר עילאה וצונן. ועו"ק דהא רב ס"ל בפ' כ"צ עילאה גבר והדין דס"א היא מימרא דרב, ואף דבדין דס"א שהיא מימרא דרב י"ל דכשהקדרה אצל האש לא אמרינן דיני גבורת תתאה ולא עילאה כדעת קצת פוסקים, גם י"ל דשם נפל בשר לתוך החלב ונשקע בתוכה ונתהפך ונעשית החלב עליון על הבשר, וגם למ"ד תתאה גבר עכ"פ לא נתבטל שם תתאה מהחלב שעומדת על האש ומרתחת, אבל בדין דכאן דלא מחלקינן בין נח מרתיחה או לא, ומשמע דמיירי אפי' כשאינו עומד על האש ממש רק בסתם כ"ר קשה לרב דס"ל ע"ג ובמהדו"ק תירצתי ע"פ דעת התוס' פרק כירה בהא דנותן צונן לתוך חם דכתבו דפלוגתא דת"ג או ע"ג אינו רק בשניהן שוין אבל כשהתחתון רוב גובר התחתון למ"ד ע"ג וכן למ"ד ת"ג להיפוך, ואם נאמר כן התימא על התוס' שלא הביאו ראי' ממתני' דט"ח, אמנם עכשיו במהדורא ב' ראיתי סתירה לסברתם זאת מסוגיא דכ"צ שהקשו מדין דסכו לפסח בשמן של תרומה, וז"ל הגמ' בשלמא לרב [די בקליפה שהשמן עילאה וצונן וערש"י שם ובדברינו לעיל בסי' צ"א בחידוד סק"ד הארכתי בדברי רש"י דשם] אלא לשמואל הא התחתון רותח וכו' עכ"ל, הרי דאף דהשה רוב והסיכה דתרומה משהו ואפ"ה שקלו וטרי שם מדיני תתאה ועילאה וראיתי לתרץ בדרך פלפול לעיל בסי' צ"א בסק"ד דפלוגתתם רק בחום וקר שלא בתוך דופן קדרה שמבשלין בה וכגון בצליית הפסח כשמוציאין אותו מהתנור וסכין אותו בשמן (דאין סכין אותו כשהוא בתוך התנור אבל בקדרה או יורה שמבשלין וכן בתוך התנור איך יכול רב וסייעתו לומר העליון הצונן מקרר התבשיל הלא זהו עיקר הבישול וע"כ דלא פליגו אלא בחום שאינו במקום בישול ממש דאז אם נופל קר ע"ג חום לרב עליון הקר גובר ולשמואל התחתון החם גובר, והחילוק קל להבין דההבל שבקדרה שבא מבישול האש לכ"ע גובר ואין הקרר שניתן בו מקררו, אבל מה אעשה שהטומ"ח בסי' ק"ה ס"ז כ' להדיא להיפוך דרק בכלי שייך תתאה לדידן לאסור הכל אבל חום שאינו בכלי כצלי חשוב ואין איסור רק כ"נ, וא"כ איך יתורץ משנתינו לרב דס"ל ע"ג, וכשהביאו בסוגיא דכ"ל סייעתא לשמואל מברייתא שם למה לא הביא ממשנתינו דט"ח, וגם בקושית הגמ' שם אדשמואל מדין דסכו בשמן דהגירסא בגמ' שם כך אלא לשמואל, דת"ג כיון דהוא חם אמאי סגי בקליפה נתסר לגמרי, הרי דס"ל לגמ' דרק בחוץ לכלי פליגי ושיאסר כולו למ"ד ת"ג וע"כ הא דקיי"ל צלי אוסר כ"נ היינו כשאין הצלי תתאה א"נ בכחוש אבל בכה"ג שהשה שמן וסכו בשמן אוסר בכולו, וגם בלא"ה צלי אוסר בכולו אם אית בי' פילי ובשה שלם יש מקומות

שיש בו פילי, ואין לומר שסכו בתוך דופני התנור חדא דאין זה סברא ועוד דהתוס' שם בד"ה מש"ה סגי בקליפה וכגון שסכו חוץ לתנור דאל"כ ע"י רתיחת התנור הי' נבלע אפי' למ"ד ע"ג עכ"ל, הרי דתפסו להיפוך דבתוך הכלי לכ"ע החום גובר, והדבר נבוך ברעיוני ומצוה גדולה ליישב הענין והנה ידוע שיטת הרש"ל דגוש אין מתקרר מתאה וא"כ ממילא לרב הגוש לא יתקרר מעילאה ואיך אמרינן שם בשלמא לרב דעילאה גבר מש"ה סגי בקליפה דעילאה צונן, הא השה גוש ואינו מתקרר מעילאה, אמנם הבאתי בסוס"י צ"א דברי ההפלאה דהא דגוש אינו מתקרר היינו בתוך אמצעיתו כגון שתוחב סכין בתוך בשר אבל דופנותיו שפיר מתקררין, ולפי"ז א"ש דהסיכה היתה ע"ג דופנות השה, ואכתי צע"ג דבסי' צ"א מוכח מהמחבר עצמו דרק בחום דצלי שהוסר מאש שייך פלוגתא דתתאה או עילאה: ל [ג] וכן אם נפל וכו' גוער וכו'. הגרע"ק הקשה איך נתיר לו לנער הא לענין שבת קיי"ל דהמגיס חייב משום מבשל ומכ"ש המנער וה"נ יעבור על איסור מבשל דאלו לא היה מנער היתה הטפה עומדת במקום שנפלה וע"י ניעור יערבה בכל הקדרה ואולי ירגיש טעם החלב ויהי' מבשל ואם לא ירגיש הו"ל מבטל איסור לכתחלה), ונ"ל דמכאן ראי' דאין בישול אחר בישול בבב"ח בכה"ג דהחתיכה כבר נאסרה מחלב דדוקא בשר מבושל עם חלב מבושל אסור לבשלם פעם שנית אבל לא כשכבר נאסרה החתיכה מחמת חלב, דהפמ"ג בסי' ק"ה סק"ב בד"ה עוד למדתי כ' דהנכבש בחלב אסור לבשלו דעושה מהיתר, איסור דכבוש מותר מדאורייתא אבל חתיכה זאת קבלה טעם חלב בהיותה בקדרה והפמ"ג שם מסיים בצ"ע בכה"ג אבל מכאן מוכח בהדיא דבכה"ג אין איסור והנה החו"ד כאן כ' דכיון שהחתיכה למעלה מהרוטב הוה כנצלה בחלב ואינו דאורייתא, אבל במחכ"ת א"א לומר כן כמ"ש בסק"ב דא"כ הי' כאן דין עילאה על הטיפה והי' מותר לרב דעילאה צונן אינו אוסר ע"ש באריכות, ואי משום מבשל איסור כשלא ירגיש טעם, י"ל דלא מבעיא כשנפלה לתוך הרוטב ודאי דשפיר עביד שמערב כדי שלא ישאר הטעם במקום א', אלא אפי' כשנפל על חתיכה וא"י לאיזה י"ל דשפיר עביד כדי להנצל מאכילת איסור כשיאכל החתיכות ויזדמן לו אותה חתיכה שנפל עליו, ובפרט דכן דרך המובשלים לנער כדי שיתבשל מהר, שוב מצאתי סברא זאת בספר הפלאה כיון שע"י ניעורו ינצל מאיסור ויהי' מותר בבירור ובלא ניעור א"א לאסרו בבירור לכן מותר לו הניעור [ד] נוער. כאן ארשום הקיצורי דינים המסתעפים מכל סעיף זה הנובע ממשנה וסוגיין דטיפת חלב כי רבה היא ויש בזה ז' מחודשים וזהו החלי בעזה"י א) חתיכה שכולה חוץ לרוטב ממש דהיינו שמונחת על חתיכה אחרת והתחתונה בולטת ג"כ קצת מהרוטב ונפלה ש"ח על עליונה, וכן שאר איסור צלול בעינן

עכ"פ ס' באותה חתיכה נגד הטיפה להתירה ג"כ, ומשום דכולה חוץ לרוטב נותנין לה גם חומרת צלי לאסור ממנה כדי נטילה אף שיש בה ס', ואם אין בה ס' ונאסרה אז כשיש עכ"פ בכל הקדירה ס' ואז או תה חתיכה אסורה כולה והחתיכה שתחתיה אסורה כ"נ, ובזה חמור כאן מצלי דבצלי קיי"ל דבעינן בכל הנוגעים באותה חתיכה שהאיסור דבוק בה ס' ואותה חתיכה אסורה רק כ"נ, וכאן מחמת שהאיסור צלול וגם יש הבל הקדירה קצת נאסרה כולה ולא מועיל לה מה שיש ס' בכל הקדרה, וכ"ז בלא ניער אותה החתיכה להשקיעה לתוך הקדרה אחר נפילת הטיפה עליה רק נוטלה משם או הניחה כך עד שנתקרר, אבל אם ניערה או כיסה הקדרה אז אם לא היתה בחתיכה עצמה ס' נגד הט פה נעשית נבילה ובעינן ס' בקדירה נגד כל החתיכה והחתיכה עצמה אסורה לעולם, ואם היא חהר"ל אין לה ביטול בין החתיכות וכל החתיכות אסורות רק הרוטב מותר כשיש ס' נגד כל החתיכה, ואם כיסה נאסרה הכיסוי תיכף שנגעה באותה חתיכה, ואם הי' באותה חתיכה ס' דאז לא נאסרה רק כ"נ מחומרת צלי כמ"ש בסמוך אף שניערה אין אומרים איסור דבוק על הכ"נ שנצריך ס' נגד הכ"נ דאין זה צלי ממש, ואפי' בצלי ממש רוב פוסקים ס"ל דאין אומרים חנ"נ בכ"נ או כ"ק ולק' אות ג' יבואר ב) אם נפל חתיכת חמאה על בשר שלמעלה מהרוטב ונמסה עליו הוה איסור שמן וצלול כיון שנמס מחום החתיכה, אבל אם נטלה קודם שנמסה א"צ רק נגד מה שנמס ממנה ונבלע בחתיכה ג) אם ניער בסוף אבל בתחלה הי' ס' בחתיכה נגד הטיפה דכתבתי באות א' דהחתיכה עדיין אסורה כ"נ מחומרת צלי ורצה החו"ד לפסוק דבבב"ח אמרינן דגם הכ"נ הוה איסור דבוק ובעינן ס' נגד אותה הכ"נ, ומסיים כיון דכל איסור הכ"נ אינה באה מתורת בישול דבבישול אין דין כ"נ לכן אינו חשוב בב"ח דאורייתא לומר בה א"ד, ומדברי השיך כאן סקט"ז ובצ"נ סק"ט משמע דבכ"ע אין אומרים בחצי חתיכה א"ד אפי' בבב"ח, ולפי"ז י"ל להיפוך גם לקולא אפי' לא הי' ס' בחתיכה כה שלא נעשה נבילה כולה רק כ"נ שבה, ואף דאנן אסרינן החתיכה כולה דהניעור מוליך הטעם בכל החתיכה וממילא נ"נ כולה ושפיר צריכין ס' נגד כולה דהניעור עושהו בישול, אבל עכ"פ דין חהר"ל לא נאמר עליה שלא תתבטל כלל כיון דאין עיקר איסורה רק בכ"נ רק באין ה"מ נצריך ס' נגד כל החתיכה ובפרט אם הבשר כחוש דודאי אין עיקר איסור רק בכ"נ, ובש"א לעולם א"צ ס' רק נגד הכ"נ וגם כל החתיכה מותרת חוץ מהכנ"ט כיון דאין הנטילה איסור דבוק ואפי' אם נתפשט קצת מהכ"נ אמרינן דנתפשט לכל הקדרה בשוה ע"י הניעור ד) וכ"ז בכולה חוץ לרוטב ממש אבל בחציה ברוטב יש לחוש לדעת הט"ז סק"ב דאפי' לא ניער בעינן עכ"פ ס' בכל הקדרה נגד החתיכה כולה וגם כל החתיכה אסורה אם אין בה ס'

נגד הטיפה וגם אם יש בה ס' אין הכ"נ ניצול מאיסור, וכאן בלא ניער כדלעיל בניער באות א', וכ"ז בטיפה צלולה אבל דבר גוש כגון גבינה הנוגעת בחתיכת בשר שלמעלה מרוטב וקצתה ברוטב דלדידן אם אין בחתיכה ס' (דתתאה גבר) דבעינן בכל הקדרה ס' עכ"פ נגד הגבינה, והחתיכה כל איסורה רק כ"נ כדין צלי דלק' סי' ק"ה, ואז אם כל הכ"נ של החתיכה למעלה מהרוטב פשוט דהשאר שבה מותר ומכ"ש הקדרה כולה, ואם יש מהכ"נ קצת בהרוטב הוה כניער והדרינן לסברת החו"ד שבאות ג' ובאין ה"מ נצטרך ס' נגד כל החתיכה, אבל כאן נחתינן חד דרגא להקל גם בהפסד קצת להתיר הקדרה כיון דלדעת ר"י אין זה כניער ממש רק דהחתיכה עצמה נאסרת כולה פ"י הכ"נ שבה שהיא ברוטב קצת, ובש"א כה"ג גם השאר מהחתיכה מותר כמ"ש באות ג', ואם בש"א וצלול כגון דם הוין כמו באות א' דעכ"פ בעינן ס' בקדרה נגד האיסור והחתיכה אסורה בכ"נ אם ניער, ואם לא ניער כלל גם החתיכה מותרת חוץ מהכ"נ שבה ואפי' יש קצת מהכ"נ בתך הרוטב די בס' נגד אותה מקצת שיש מהכ"נ בתוך הרוטב, ואם ניער אז בעינן ס' נגד כל הכ"נ דע"י רוטב גם בלע שיש בהכ"נ יוצא אבל נגד הכ"נ די לכ"ע ה) ודע דכל הנך דינים כתבתי בלא ניער כלל או בניער בסיף, אבל אם ניער תיכף בתחלת נפילת הטיפה עד סוף הויות הטיפה על החתיכה באופן שאין הטיפה נראית ע"ג החתיכה לעולם די בס' בקדרה נגד הטיפה לבדה וגם החתיכה מותרת ומותר לו לכתחלה לעשות כן כשרואה בנפילת הטיפה לנער תיכף כמ"ש בחידודנו בסק"ג, ואם נפלה החלב תוך הרוטב אז החתיכות שמקצתן ברוטב מסייען לבטל, ואותן שהם לגמרי חוץ לרוטב אין מצטרפין לבטל, והדין כאן אם ע"י צירוף החתיכות שחוץ לרוטב היה ס' רק שמחמרינן שלא לצרפן ואוסרין הקדרה אז עכ"פ העליונות מותרין ממ"נ ויניח לצנן הכל ואח"כ יטלם ויהיו היתר, ואם גם בצירופן אין ס' פשיטא שהכל אסור, והא דכאן אמרינן דאין העליונות מצטרפות ובצלי מצטרפין כל הנוגעות זו בזו, עס"י ק"ה ה"ט דבצלי גם מן הדין אין האיסור הולך יותר מכ"נ ורק שאנן מחמירין להצריך ס' מחשש שמן ואמרינן עכ"פ לצרף כל הנוגעות זב"ז וממ"נ אם נדונים כשמנים הא השומן מפעפע והצירוף טוב ואם אינו שמן א"צ ס' כלל משא"כ כאן בקדרה דמן הדין בעינן ס' וחיישינן שמא אותן שלמעלה מהרוטב אין מקבלין בליעה כפי חלקם משום שאינן ברוטב ו) ובאופן שנאסרו העליונות כדלעיל ונפל מהם לקדרה אחרת אין אומרים בהם חנ"נ רק די לפי חלק בליעתם מהאיסור ודי בזה די"ל דלא בלעו כלום אבל כשנפל מאותן שברוטב אז אם ע"י צירוף העליונות יש ס' ואנן מחמירין ואוסרין שלא לצרף העליונות אז אם בש"א א"צ ס' רק לפי חשבון בליעתם מהאיסור שלא בצירוף העליונות ובבב"ח אמרינן נ"נ ובעינן ס' נגד כולם גם בקדרה

ב', ואם אין ס' גם בצירוף העליונות פשיטא שהתחתונות נ"נ בכל איסורים, ובעליונות מספק שמא בלעו נוכל להקל בהם בה"ט בקדרה ב' שלא יאסרו רק כפי חשבון בליעתם דבש"א א"א נ"נ לקצת פוסקים ראשונים ז) הא דחלקנו לעיל באות ד' בין אם כל החלק של הכ"נ חוץ לרוטב או קצת ממנו בתוך הרוטב, זה דוקא אם החתיכה עצמה כחושה גם לפי ראות עינינו ורק מחמת חסרון בקיאותינו אנו מחמירין בס' בזה שפיר שייך לחלק בין אם כל הכ"נ חוץ לרוטב ולא ניער שמותר, אבל אם גם לפי ראות עינינו הוא דבר שמן אז אין חילוק בין גוש לצלול, ואפי' אם לא ניער ואפי' גם כל הכ"נ חוץ לרוטב אם רק קצת מהחתיכה גופה בתוך הרוטב אז בבב"ח בעינן ס' נגד כל החתיכה, ובש"א יש תרי פלוגתא דרבוותא לקולא, א' הסוברים דאין חנ"נ בש"א, ב' דעת הפוסקים דמקצתה חוץ לרוטב ככולה חוץ לרוטב וא"כ כשלא ניער מותר, ואם כולה חוץ לרוטב ממש אין שאר הקדרה נאסרת כ"ז שלא ניער בין בגוש בין בצלול בין בכחוש בין בשמן ורק שיש להחמיר באותה חתיכה שזאת מונחת עליה לאוסרה בכ"נ אבל אין הכ"נ של זאת אוסרת יותר אפי' בניערה אחר שנטל העליונה ממנה ואפי' אם הכ"נ שלה בתוך הרוטב ואפי' בבב"ח ח) אם יש עוד חתיכות בולטות מהרוטב והם נוגעות שם באותה חתיכה בהכ"נ של מגע האיסור נאסרים גם הם בכ"נ כמ"ש באות ז' לענין האמצעית שהעליונה מונחת עליה שנאסרת בכ"נ, ואף דקיי"ל אין כ"נ אוסרת חברתה דאין איסור בולע יוצא בלא רוטב, מ"מ בבב"ח חשבינן הכ"נ כאיסור עצמו דהאיסור מטעם בשר עצמו לבד החלב ובפרט דעכ"פ הם למעלה בקדרה (כ"כ החו"ד בכוונת הש"ך) והוא עצמו השיג ע"ז לכן בה"מ נסמוך להתיר האחרות דאין כ"נ עושה כ"נ אחר, ומכ"ש בש"א דהאחרות מותרות בלא ניערם דעכ"פ אין שם רוטב, ובאות ג' ביארתי מסקנת החו"ד דאין הכ"נ חשובה א"ד ואפי' בבב"ח אינה אוסרת כ"נ באחרות ובש"א אפי' שמן א"צ אפי' ס' נגד הכ"נ אפי' במקצתה ברוטב כ"ז שלא ניער, ובכולה חוץ לרוטב די בס' נגד הטיפה והיא אסורה כ"נ והחתיכות שנוגעות בהכ"נ מותרים: ע"כ חידושים מסעיף ב' שהעליתי מתוך דברי הפוסקים בס"ד שאלה. חתיכה שלא הודחה הדחה אחרונה והונחה מקצתה ברוטב רותח ובקדרה ב' הושם חתיכה אחרת שלא נמלחה כלל מקצתה ברוטב רותח מה מה דין אותן ב' הקדרות והחתיכות תשובה. בסי' ס"ט סי"א אמרינן דסתם חתיכה יש בה שלשים נגד דם ומלח שעליה וא"כ כאן שלא הושמה בקדרה רק חציה ממילא יש ברוטב כשיעור הבשר וממילא יש בה ס' נגד דם ומלח עכ"פ של החלק הנתחב בתוכה רק שיש כאן להסתפק אם בעינן ס' גם נגד הדם ומלח של חלק העליון שחוץ לרוטב, ונ"ל דאף להסוברים כאן כרש"י וכפי פירוש הט"ז ברש"י דגם מחלק העליון נבלע בהתחתון, ורק

לר"י כשמקצתה ברוטב הוה ככולה ברוטב לקולא, ובדין זה יהי' קולתו חומרא דעי"ז נצטרך גם נגד הדם ומלח של חלק העליון, מ"מ נ"ל להתיר כאן לכ"ע ונאמר כך דשאני דין דט"ח שכל החתיכות הם חמין ועלולין לבלוע ושפיר אמרינן שמה שבלע חלק העליון מבליע גם בתחתיתו, וכה"ג אמרינן בכוליא שצלאה בחלבה ונפלה חציה לקדרה דבעינן נגד כולה, עט"ז סקי"ב ושם אבאר בס"ד והיינו כשהיא חמה עדיין אבל כאן דגוף הבשר צונן לא עדיף מתוחב כף דא"צ ס' רק נגד חלק הנתחב דלא אמרינן חם מקצתו חם כולו, ובפרט דהמלח עצמו אין גרגיריו דבוקין זה לזה וכל קורט בפ"ע עומד דגם להחתיכה עצמה אין המלח דבוק דבמעט מים עובר הכל וא"כ פשיטא דא"צ נגד דם ומלח של חלק הבולט, וגם תתאה גבר ומחמם להעליון לא שייך כאן, דהחו"ד כ' בסי' צ"א דכל חומרת תתאה אינו רק להפליט מגוף העליון אבל לא להפליט הבליעה מהעליון דמה"ט א"צ נגד כל הכף רק נגד הנתחב ממנו ומכ"ש כאן דגם בלע בבשר אין כאן, וגם לזיעה והבל הקדרה לא חיישינן דהזיעה לא עדיפא מתתאה וכמו שאין התתאה פולט הבלע מהעליון מכ"ש הזיעה שאינה מעוררת להפליט מה שדבק בחלק העליון מהמלח ואין דומה למ"ש לק' ס"ז במחבת של חלב שתחת קדרה של בשר דשאני התם דהבשר עצמו הוא איסור משא"כ כאן, אמנם אם שהא הבשר בהרוטב כ"כ עד שנתחמם גם חלק העליון אז יש להצריך נטילה לחלק העליון מה שסמוך לרוטב והשאר מותר דדם כחוש ולכ"ש יש להתיר כל חלק העליון בצירוף דעת ר"י דעכ"פ יש ס' ברוטב נגד דם ומלח שבתחתון, ואודות קדרה ב' שהונח בה חתיכה שלא נמלחה כלל חציה ברוטב יש להחמיר להצריך ס' גם נגד חלק העליון דבזה י"ל דכל הדם נתעורר בה וגם חשש תתאה גבר דהוה כולה איסור וגם כל החתיכה נאסרה אף אם יש ס' נגד כולה דחשש בישול בלא מליחה הוא משום חשש שהדם פירש ממקום למקום וגם בנפלה לציר אסרינן גם מה שחוץ לציר מחשש זה עצמו, והרמ"א בסי' ס"ט סי"א אוסר החתיכה ביש ס', ובה"מ יש להתיר כשיש ס' כהמחבר שם, וא"כ כאן עכ"פ נתיר חלק העליון בלא ה"מ אבל עכ"פ ס' נגד כולה בעינן, ובה"מ יש להתיר הכל אף באין ס' רק נגד חצי הנתחב בצלי אבל לא במליחה מחשש שמא כבר נתבשל הדם בתוכה, ובסי' ס"ט בחידושנו סקל"א הארכתי דאפי' החתיכה שנמלחה חציה ובשלה כולה דדי בס' נגד החצי שלא נמלחה וה"נ ע"ש בטעמא שאלה. חתיכה שחוץ לרוטב ונגע בה כף חלב ב"י ואם תחב בה סכין מהו הדין של הכף שנגע ושל הסכין שתחב בו ושל החתיכות תשובה. זה פשוט דאין בליעה יוצא בלא רוטב, ובש"ך סי' ק"ה סק"י ובחו"ד שם סק"ה דמכלי יוצא בלחלוחית קצת לאסור בס' רק ביבש לגמרי אין יוצא רק כ"ק, ולפי"ז י"ל כאן דבעינן ס' בקדרה נגד מה שנגע מן הכף

דלחלוחית קצת יש ותתאה חם והחתיכה אסורה כ"נ, ובבלוע בקאינן בכחוש ופשיטא שאין הכ"נ של החתיכה כאן נחשב לא"ד אף אם עירה אח"כ לתוך הרוטב דעיקר הכ"נ לא נאסר רק מבלע ולכן גם בחולבת אין אומרים על הכ"נ א"ד וחנ"נ וכל הקדרה מותרת חוץ הכ"נ של החתיכה אפי' עירה, והכף אסור דבעין אוסרה בלא רוטב, ואם היתה החתיכה חציה ברוטב נקיל כדעת ר"י דהוה ככולה ברוטב ודי בס' בקדרה נגד הכף, ורק נחמיר לאסור החתיכה בכ"נ בחלק שחוץ לרוטב, ובתחב סכין שיש דוחקא וחום כמ"ש בסי' צ"ד לכן חמיר כאן בצד א' דבעינן בחתיכה גופה ס' נגד הלהב הנתחב ואם ליכא בה ס' אסורה כולה אבל אין אוסרת אחרות בנגיעתם בה דאין בלוע יוצא בל"ר ובפרט שגם הבליעה שבה בא מחמת בלע דהסכין, ואם עירה אותה לתוך הכלי אין אומרים בה חנ"נ דהו"ל בא מבב"ח והבליעה לא היתה דרך בישול רק דרך חם בלא רוטב וא"כ אף אם עירה לתוך הרוטב א"צ ס' נגד כולה רק נגד הכ"נ, ובאותן ס' שבטלה הסכין נבטל גם הכ"נ של החתיכה, ואם אינה ניכרת בטילה בין החתיכות דלא מחמרינן בזה חומרת חהר"ל דהוה בליעה שבא מחמת בליעה ואין בזה חומרת בב"ח לומר דהוה כולה כגוף איסור, והרוצה להורות מדברינו אלו ישער בשכלו ודברי הם רק להערה קו"א לסוגיא דט"ח שהם הדינים דסעיף כאן: ידוע שיש ב' שיטות בדין ט"ח שנפלה על חתיכה שחוץ לרוטב, עט"ז וש"ך כאן, לר"י אין דינה כחוץ לרוטב אא"כ כולה חוצה כגון שמונחת על איזה חתיכה שהתחתונה חציה חוץ לרוטב והעליונה עליה, אבל אם היא עצמה ג"כ מעט בתוך הרוטב דינה ככולה ברוטב ודי בס' בכל הקדרה נגד הטיפה וכו', ולרש"י כל שמקום הטיפה חוץ לרוטב זהו הדין דנפלה על החוץ לרוטב בכל הדינים והחומרות שנזכרו בסעיף זה שהארכתי בחידודי כאן וציינתי ח' דינים שונים המסתעפים מזה והנה אביא לך גם ממסכת טהרות פ"ב לענין דיני מגע טמא חילוקי דינים ממש כאלו שבסוגיא דט"ח ומשם יהיה ראי' לשיטת רש"י דחציה חוץ לרוטב הוה ככולה חוצה וממגע טומאה דשם תדין למגע איסור דכאן, וז"ל המשנה שם, האשה שכובשת ירק בקדרה ונגעה בעלה שחוץ לקדרה במקום נגוב וכו' העלה טמא והכל טהור ולפי' הרע"ב שם אף שתחתית העלה בתוך הקדרה אפ"ה הקדרה טהורה כיון שהמגע הי' בחלק שחוצה לה, ולפי ר"י כאן הוה ככולה תוך הקדרה ובטומאה אין ביטול מועיל והי' צריך לטמא כל הקדרה אא"כ כל העלה חוץ מקדרה שמונחת על עלה אחרת] נגע במקום המשקה הכל טמא [ר"ל שהיתה טיפת משקה על העלה שחוץ לקדרה ונגעה שם ונעשית המשקה ראשון והעלה שני, ולפי שיש מהעלה בתוך הרוטב למטה מטמאות לכל הקדרה דשני חוזר ועושה המשקין שבקדרה ראשון, ואם אין ממנה בתוך הרוטב רק נוגעת בעלים אחרים

אכתי שני עושה שלישי בתרומה, אבל ברישא שלא נגעה במשקה נעשה העלה רק שלישי מסתם ידים של האשה ואין שלישי מטמא יותר, וכ"ו כשיש בעלה כביצה וע"ש בתיו"ט] חזר לקדרה הכל טמא קאי עליה משקה ונגעה שם והעלה עם טיפת המשקה שנגעה בה חזר לקדרה וזה ממש לניער דכאן ואז אף שאין בעלה כביצה הכלי טמא דמשקה מטמאת אחרים בכ"ש ונעשו כל העלים שבקדרה שני, אבל ברישא בלא חזר בעינן שיהי' בעלה כביצה ומהרע"ב שם משמע דגם בלא חזר נעשו העלים שבקדרה שני מחמת המשקה שבקדרה שנעשין תחלה ועושים העלים שני ורק החילוק דבלא חזר בעינן בעלה כביצה משא"כ בחזר דא"צ כביצה] שם היתה מגע טמא מת [דנעשה העלה שני אף בלא משקה שעליו, ושני עושה שלישי וכיון שחציו ברוטב מטמא הכל ונעשין שלישי אם יש בו כביצה, זת"ד המשנה לפי' הרע"ב, וזה דומה למשנתינו דטיפת חלב בכל פרטיו, והדבר מובן בקיצור דסתם ידים דאשה ברישא הם כגוש איסור שנגע בחתיכה שחוץ לרוטב דבכה"ג רק העלה טמא והכל טהור וה"נ נאסר ממנו כ"נ ולא יותר רק כאן מחשש שמן בעינן ס' בקדרה נגד הנוגע ככל צלי מחשש שמן וגם כ"נ מחשש כחוש וכמו שם בנגעה במקום המשקה הכל טמא, זהו כדין דנפל איסור צלול כחלב על חתיכה דבעינן בגוף החתיכה ס' ואם לאו נאסרה כולה, וכן התם ע"י המשקה הכל טמא, ושיעור כביצה בהעלה דשם כמו כאן דליכא שיעור ס' בהחתיכה, ושם בחזר לקדרה דהכל טמא בין ביש בעלה כביצה בין אין בו, וה"נ בחזר ע"י ניעור אם לא הי' בה ס' בעינן ס' נגד כולה, ואם הי' בה ס' בעינן ס' נגד הכ"נ כמ"ש באות א' ב' ג', ואם לא נגעה במקום המשקה הוה כמגע גוש דכאן דאם אין בחתיכה ס' דדומה לאין בעלה כביצה דרק העלה טמא והכל טהור וה"נ החתיכה אסורה כ"נ והקדרה מותרת אפי' ניער כמ"ש באות ד' בשאר איסורין ודע דהרמב"ם שם מפרש כל המשנה באופן אחר אבל גם הוא מפרש במקצת החתיכה חוץ לקדרה ומקצתה בתוכה, דז"ל שם לפי שהעלה כמובדל מן הקדרה להיותו יוצא חוץ לקדרה אעפ"י שמקצתה בקדרה וכו' הרי שהרמב"ם שם כ' בהדיא דמקצתה בתוך ומקצתה בחוץ ומקום הנגיעה בחלק החיצוני הוה כמובדל, ומחמת שאין כוונת חיבורי זה להרחיב כ"כ בפלפולים שאין נוגעים כ"כ להלכה קצרתי ודי בהערה זאת ללמד להמורים כשם שמעיינים ומראים לתלמידים הסוגיא דט"ח במס' חולין כן יעיינו במשנה דכובשת ירק ומשם יתלבנו הדברים עוד רגע אדבר כאן דלשיטת ר"י דכשמקצתה ברוטב הוה ככולה בתוך הרוטב ולקולא דאכתי די בס' בכל הקדרה נגד הטיפה והחתיכה לא נאסרה להצריך ס' נגדה ע"י ניעור אא"כ היתה כולה ממש חוץ להרוטב באופן שמונחת על חתיכה אחרת שמקצתה בולטת מהרוטב וזאת מונחת עליה,

וקשה דלפי"ז דידוע דאנן מחמרינן באיסור דבוק בחתיכת היתר שנפלה להיתר להצריך ס' נגד כולה אף שהחתיכה זאת עדיין לא בלעה כלום עד עכשיו מהאיסור הדבוק בה רק עכשיו בנפילתה לתבשיל עם הדבוק בה, וטעם החומרא דחיישינן שמא עלתה פ"א חוץ לרוטב עם דיבוקה וברגע זאת היתה עם האיסור בלא ס' וא"כ להר"י נפל חשש זה בבירא דהא גם אם עלתה פ"א חוץ להרוטב אכתי היתה מקצתה בקדירה ולא נאסרה דהוה ככולה ברוטב, ואם נחוש לשמא עלתה אחרת קצת מהרוטב וזאת הדבוקה רכבה עליה זה חשש רחוק מאוד וגם יכול להעיד בבירור שלא נזדמן כך, ועוד דכבר העליתי בחידודי סי' צ"א סק"א בשם החו"ד דחשש זה שיעלה חוץ לרוטב לא חששו רק בזאת החתיכה שדבוק בה איסור שיש לה חזקת איסור וריע מזלה אבל לא חיישינן שמא עלה אחת מהחתיכות היתר פ"א חוץ לרוטב ונשאר האיסור בלא ס' ויש חשש זה גם בלא איסור דבוק כשנפל איסור לתוך ס' לחוש שמא עלה איזה חתיכה מההיתרים חוץ לרוטב והטעם דעל ההיתרים לא שדינן שום חשש וא"כ לדעת ר"י כשנחוש על האסורה שמא עלתה חוץ לרוטב א"א בלתי לחוש גם לאחת מההיתרים שעלתה קצת והעלתה את האסורה על גבה, וכיון שאין מטילין חששות על ההיתרים א"א להטיל גם על האסורה חשש זה, ועוד דלק' בס"ד כ' הרמ"א בדין א"ד וז"ל, ודוקא אם האיסור דבוק בה או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור, אבל אם רק חציה ברוטב הוה ככולה ברוטב ואם אין האיסור דבוק בה לא נ"נ עכ"ל, הרי דבדבוק אוסר אפי' במקצתה ברוטב לומר חנ"נ, ולשיטת ר"י א"א להטיל החשש דשמא עלתה חוץ לרוטב כ"ז שלא נחזיק גם באחת מההיתרות חשש העליה ולתרץ זה החומר נקדים עוד קושיא א', דז"ל הסוגיא בחולין ק"ח ב' והוא הדין דלעיל ס"א נפל חתיכת בשר לתוך יורה של חלב דאמרינן אם סילקה קודם שתנוח החלב מהרתיחה עדיין לא חזר הבשר להפליט בליעתו להחלב ע"ש דכצ"ל לרב דס"ל מב"מ לא בטל, הרי דטבע הרתיחה למנוע הפליטה ע"ש ברש"י ותוס', רק אם מונח הבשר אחר שנח רתיחת החלב אז חוזר ופולט החלב שבלע, וא"כ יש להקשות מאי מהני כאן בט"ח שנפלה על החתיכה מה שמנערה אח"כ, וכן לסברת ר"י מה שחציה בתוך הרוטב שנאמר שחזרה ופלטה לתוך הקדרה הטיפה שקבלה בהיותה למעלה ולא מצרכינן לדקדק אם היתה העירוי בשעת רתיחה לא פלטה במה שמנערה לתוך הקדרה, דהא קיי"ל דהבשר בולע בשעת רתיחה ואינו פולט רק אחר הרתיחה וגם שמא הי' הניעור בשעת רתיחה דאז בלעה ולא פלטה ונעשית נבילה וכשפסקה הרתיחה פלטה ואז כולה איסור, ואין לומר דמיירי שמנערה בשעה שנחה מרתיחה דוקא דבכה"ג הי"ל לפרש ולחלק בכך כמו שמחלקינן לעיל לרב בבשר לתוך יורה חלב, ועו"ק דבכל

איסור דבוק ל"ל לפרש החשש שמא עלתה פ"א חוץ לרוטב הא יש חשש קרוב יותר שמא הרתיח תחלה ואז רק בלעה ולא פלטה ונאסרה ואחר שנחה מהרתיחה פלטה וכולה איסור, אמת שהחו"ד בסק"ו נראה שהעיר בזה במחשבה שכ' וז"ל, ודע דכאן [בסוגיא דט"ח] אין חילוק בין יורה רותחת או לא, דהא דאמרינן בשעת רתיחה אינה פולטת זה רק מה שבלעה מן היורה לא פולטת בשעת רתיחה אבל מה שבלעה ממקום אחר פולטת בשוה דומיא דגיעולי כלים שמביא בתוס' חולין ק"ח, עכ"ל בתוספת דיבורים כדי להבין דבריו אבל אמת שהתוס' כתבו שם חילוק זה, אבל מה נעשה באיסור דבוק בחתיכה שלא בלעה מעולם מהדיבוק רק עכשיו בשעת נפילה לרותחין שנאמר חשש זה דמה שבלעה עכשיו בשעת רתיחה לא פלטה ונאסרת ואחר הנייח תפלוט והכל אסור, ועוד דהא כאן עיקר ההיתר במה שניער תיכף בהיות הטיפה עליה וא"כ הו"ל ממש כבשר שביורה והבליעה נעשית עכשיו ולא קודם לכן ויש חשש זה לגרוע זה ההיתר ולומר שבשעת רתיחה בלע ולא פלט ונ"נ, ובפרט לפירש"י שם דאינה פולטת שום בליעה בשעת רתיחה לא מה שבלעה עכשיו ולא בליעה הקודמת דקשה מאוד, והר"ן שם באמת חה לכל תירוצי התוס' שם לכל פירושיהם בהאט דלא פליט בעידן ריתחא, וגם דוחק קצת לחלק בין הטבעים לומר דבליעה ישינה פולטת ברתיחה ולא בליעה העתית, האם הרתיחה נביאה להבחין בין הבליעות ולהפליט זאת ולא אחרת ע"ש ולתרץ כ"ז אביא לך יתר דברי הר"ן שם אחר שסתר כל פירושי התוס' בחילוקיהם בין בליעות ישינות לחדשות והביא דברי הרמב"ן לחלק מיני הנבלעים בטבען דאין טבע המשקין ברתיחתן שוה, דרק חלב רותח יש לה טבע זאת להבליע בניקל בשעת רתיחה ואינה מפלטת כ"ז שהיא מרתחת, וחומץ יש לה טבע להצמית הבשר שלא יפלוט עוד, מים בטבען להיפוך מחלב שבעידן רותחן מפליטין ולכן מגעילין בהם וצומתין בכבד כלק' וכו' ע"ש באריכות, ולכן אין מועלת הגעלה לכלים בשום משקין חוץ ממים וכו' עד אבל שמן ושומן וחלב בולעין ואין מפליטין עכ"ל, הרי דעתו ז"ל נשתנה טבע מים רותחין מטבע חלב רותח מהיפוך להיפוך וכל משקה י"ל טבע אחרת כמו שחשבן ולפי"ז א"ש הכל דסוגיא דט"ח והקדרה הוא בשר מבושל במים והטיפה שנפלה על החתיכה היא חלב וא"כ הטיפה של חלב מתנגדת בטבעה להמים שבקדרה שהחלב טבעה להבליע ולא לפלוט, והמים שבקדרה טבעה להפליט ולא ליבלע והמלחמה כבידה בין הטיפה ובין המים ומסתמא המים שהם תתאה וגם רוב גוברת טבע המים נגד טבע החלב המועטת, ולכן כשניער תיכף שפיר נפלט הטיפה להמים דהמים מפליטין ברתיחתן והוה כנפלה החלב לתוך המים בהילוך אחד וכל דרך הילוכה לא נ"נ השתא דזכינא

לזה א"ש גם שיטת ר"י דכל שחציה ברוטב הוה ככולה ברוטב ובלא ניעור המים פולטין תיכף מה שבלעה מהטיפה, ורק כשכולה חוץ לרוטב באופן שמונחת ע"ג חתיכה אחרת שמקצתה ברוטב דאז הטיפה בגובה ורחוקה מהמים ואין שוב כח גדול להמים להגביר נגד טבע טיפת החלב, והחלב עדיין עושה כטבעה ליבלע בבשר במהירות ולא ליפלט ממנה ונשארת בבשר ונעשה נבילה, ולכן אין תקנה רק למהר לתחבו לתוך הרוטב כ"ז שרושם הטיפה עומדת עליו ועדיין רישומה ניכר דאז מקרב כח המים להגביר נגד החלב ולהפליטו כטבע המים, ולרש"י אף שהחתיכה חציה ברוטב מ"מ כיון שהטיפה נפלה בחלק שלמעלה מהרוטב שוב אין המים גוברין על טבע החלב כיון שאין החלב בתוך הרוטב ונבלעת ולא נפלטת כטבע חלב ונ"נ וכשיתערבה אח"כ צריך ס' נגד כולה, וכשניער תיכף בעוד שרושם הטיפה ניכר עליה אז גורם התגברות המים ונפלטת לתוכה וכאלו נפלה החלב לתוך הרוטב, וכ"ז בנפילת טיפה לחה ע"ג החתיכה אז אנו צריכין לדון לפי שכלנו מתי גוברת טבע המים נגד טבע טיפת החלב או לא, אבל דבר גוש הדבוק בחתיכה כעוף שנתבשל עם לבה בלא קרע או כוליא בחלבה וירך עם גידן א"א לומר שהמים בבירור מחלקים את האיסור לכל הקדרה בשוה דהרי עדיין החלב של הכוליא לפנינו וכן עדיין הלב שלם לפנינו, דנגד גוש ממש לא גברו המים כ"כ כיון שנראה לפנינו עולה ויורד בתוך הרותחין לכן שפיר אנו נותנין בו חששות כגון שמא מלה פ"א חוץ לרוטב, ואפי' להר"י דכשחציו ברוטב הוה ככולו ברוטב מ"מ חיישינן בדיבוק אפי' אם יעלה חציו מהרוטב והדיבוק רוכב עליו לעינינו הוה ככל האיסור חוץ לרוטב דעכ"פ לא גברו המים עליו דאפי' אם רק החלב הדבוק בהכוליא עלה חוץ לרוטב וגוף הכוליא מחציתה עם החלב למעלה אף שגם חציה למטה מ"מ עלולה יותר לקבל טעמו ונ"ל דגם הר"י לא אמר שכל שמחציתו ברוטב הוה ככולו ברוטב רק בטיפת חלב שאין אנו רואין אותה בעין ונאבדה תיכף מראיית עינינו שפיר אמר דכשנחלקה וירדה ממקום נפילתה נתחלקה בשוה משא"כ בגוש העומד לעינינו שפיר יודה הר"י דכל שנגבה קצתו מהמים עם הדיבוק ודאי דבלע יותר משאר הקדרה, א"נ י"ל דלהר"י ודאי דס"ל מעם שני שאמרו בא"ד דממהר לבלוע מדבר שנדבק בו יותר ממה שבולע ממה שנפל אצלו במה שיוצא מתוך הרוטב והנה שם בסוגיא דבשר שנפל ליורה חלב אמרינן עוד תי' א' שלא יוקשה על רב ממה דהחלב שנפלט בחזרה מהבשר אינה אוסרת לכל החלב בכ"ש מחמת חומרת מינה דמירי ברוטב עבה דאין הבשר פולט ע"ש, וא"כ לדברי הר"ן הנ"ל א"ש בפשיטות דרק רוטב רכה כמים י"ל טבע מים להפליט מהבשר ברתיחה, אבל רוטב עבה נשתנה דינה וטבעה כשומן להסריך ולא להפליט, ולפי"ז אם הי' כאן רוטב

עבה לא מהני ניעור, דרוטב עבה ברתיחתה אינה מפלטת כחלב והחתיכה בלעה ונ"נ ואח"ז יפלוט ויאסר, וא"כ רב יוקי למתני' דט"ח דמהני ניעור תחלה ואוסר ניעור בסוף דמיירי או שלא בשעת רתיחה או דס"ל דגם רוטב עבה טבעה כמים ומפלטה ולפי"ז הא דאמרינן בזבחים דבקדשים בכל ימי החג נעשה כל יום גיעול לחבירו, מיירי להרמב"ן רק כשבשלו ברוטב רכה דהמים עושה פעולת גיעול דלהרמב"ן אין גיעול ברוטב עבה כמו בשאר משקין, וקצרתי במקום שניתן ארכה כדי שלא ילאה הקורא מרוב האריכות העולה מזה דהחילוק שבין חציה ברוטב או כולה ברוטב ותיקון דניער וכיסוי הוא רק ברוטב רכה דהמים מפליטין מה שבלעה החתיכה, אבל אם אירע מקרה זאת בצלי קדר וכה"ג שהרוטב עבה ושמנה מאוד או בתבשיל של בשר ביין וכה"ג ונפלה טיפת חלב ע"ג חתיכה אחת שבולטת מהרוטב אוסרת לכ"ע ולא מהני מה שמנערה תיכף אם הרוטב מרתחת דהחתיכה בולעת תיכף ואינה מפלטת דרק רוטב רכה כמים מפליט בשעת רתיחה דטבע המשקין כחלב ליסרך ולא להפליט, ולדידן דא"א בקיאין בהנחה מרתיחה תמיד נ"נ [ועבמ"ז סוסק"ב בד"ה שמעתי להקשות וכו'] ומתוך דברינו יתורץ הכל לנכון ודו"ק ולענין איסור דבוק שנפל ברוטב עבה או צלי קדר או בישול במשקה [שאינה לפגם די"א דחלב פוגם ליין] אף אם הוציאו החתיכה תיכף באופן שידוע שלא עלה מן הרוטב והוחזר מ"מ נאמר נ"נ להצריך ס' נגד כולה מטעם שמא הרתיחה לא נתנה בו כח להפליט כטבע משקין ובלע ונ"נ, ולא נתיר בכה"ג אא"כ היתה הקדרה מסולקת מאש באופן דליכא רתיחה וסילק החתיכה תיכף שיודע שלא עלתה מהרוטב ונחזרה אז יש להתיר בס' נגד החלב הדבוק, ואף שיש טעם שני לא"ד שממהר לבלוע מ"מ בה"מ יש לסמוך אדעת הפוסקים דא"א א"ד וחנ"נ בש"א כיון שלא שייך טעם א' דשמא עלתה פ"א מהרוטב ולמעלה סליק קו"א לסי' צ"ב ס"ב ולסוגיא דט"ח בקיצור נמרץ: סעיף ג כשנאסרה חתיכה מחמת החלב נ"נ, [ה] ואם בשלה עם אחרות צריך ס' נגד כולה, ואם מכירה משליכה והאחרות מותרות ואם אין מכירה הרוטב מותר וכל החתיכות אסורות אם היא חהר"ל: [ה] ואם בשלה וכו'. ז"ל הט"ז סק"ז אבל בלא בישול אין אוסרת ולא אסרינן בסי' צ"א חם בחם אלא באיסור מחמ"ע ולא בבלוע, כלומר דאין בלוע יוצא בלא רוטב, ולאו דוקא בישול ממש אלא כל רוטב חמה דכ"ר מוציא הבלע, וע"ל סי' ש בט"ז סק"ה וש"ך סק"ה ובחו"ד סק"ז שם ותבין ועש"ך סי' ק"ה סקי"ז החמיר בבב"ח לאסור חב"ח בלא רוטב אפי' בבלע לח קלת כ"נ ע"ש סעיף ד ל"א חנ"נ אלא בבב"ח ולא בש"א כגון שנבלע חלב בבשר ואין בה ס' לבטלו ונאסרה ואח"כ בישלה עם אחרות א"צ ס' אלא כנגד הכזית חלב ואז אפי' החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת:

הג"ה. וי"א דאמרינן חנ"נ בכל איסורים וכו', ודוקא [ו] אם האיסור דבוק בחתיכת ההיתר [ז] או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב כשנפל עליו האיסור, אבל אם מקצת החתיכה תוך הרוטב ואין האיסור דבוק בו ל"א חנ"נ ומצטרף כל הקדרה לבטל האיסור, ומ"מ יש להחמיר לאסור אותה חתיכה, וכ"ז בש"א אבל בבב"ח אף שאין האיסור דבוק וגם מקצת החתיכה בתוך הרוטב אמרינן חנ"נ: י"א דל"א חנ"נ אם נתערב איסור לח [ח] בהיתר לח ואח"כ נתערב הכל בהיתר אחר וא"צ ס' רק נגד איסור שנפל, ויש לסמוך על זה בש"א בה"מ [ט] ולא בבב"ח, [י] ויבש [יא] ביבש ל"א בשום איסור חנ"נ, וע"ל סי' צ"ח מדיני חנ"נ [יב] כלי הנאסר מבליעת איסור ל"א חנ"נ וא"צ ס' רק נגד האיסור שבלעה [ו] אם האיסור דבוק. ז"ל הט"ז סקי"ב, באו"ה בשם סמ"ק מאחר שהתולע דבוק בגופו, וכן דג טהור שבלע דג טמא ונמצא במעיו אחר הבישול ובדג לא הי' ס' כנגדו וכה"ג וכו' עכ"ל, ונ"ל דלא מבעיא בתולע שיש להתיר גם מטעם שפליטתו פוגם כמ"ש בסי' ק"ד ס"ה דכל הדברים המאוסים שא"צ ביטול אף שהם עצמם אסורים עד שיפסדו מאוכל אדם, אלא אפי' בבלע דג טמא ונמצא במעיו יש להתיר דהדג טמא כשהוא כבר במעיו הוא פגום ושיעור שהייה במעים של דג מעל"ע, עי' אהלות פי"א מ"ז, וכגון שצדו הדג לתוך כלי מים וחי מעל"ע והדג במעיו [ולרש"ל שם בעופות ודגים כדי שתפול לאור ותשרף, עי' משנה שם ועש"ך סי' פ"ג באם אין הדג שבמעים שלם, ולט"ז שם אם נלעס חשוב כמעוכל ובכל הנך יש להתיר אפי' תוך מעל"ע, ובדברינו לעיל סי' פ"ז הארכתי ושם מיירי לענין גוף הדג הנלעס, ומכ"ש כאן לענין ביטול טעמו פשיטא שאחר מעל"ע לבליעתו טעמו פגום ואינו אוסר אפי' נמצא שלם ומכ"ש שלא נאמר עליו א"ד וחנ"נ, [והנה הג' יד שאול רצה להתיר מטעם דציר דגים טמאים דרבנן לכן הקיל שלא אמר א"ד וחנ"נ, אבל במחכ"ת קשה דהא גם דם שבשלו דרבנן ואמרינן בלב הדבוק בעוף א"ד] עוד נ"ל כיון דכמה אנשים נפשם קצה באכילת דג המונח מכבר במעי דג אחר אפי' הי' טהור אם רק נתרכך מחום המעים א"כ עכ"פ פגום הוא לו, ולפי הדין אם אחד מואס בדעתו וקץ באיזה מין דאם נתערב לו בבישול דהתבשיל מותר עבורו, דכ"כ הש"ך בסי' ק"ד סק"ח בדין שכ' הרמ"א שם דבמקום שהשומן מאוס לאכול מחמת שנמצא עכבר בתוכו] שאסור להדליקו בבהכ"נ, ע"ז כ' הש"ך דאם רק מאוס לדידי' אף שאינו מאוס לאחרים אסור לו להדליקו בבהכ"נ אף שיש ס' אם עדיין מאוס לו עכ"ל, וזהו לחומרא וממילא ה"ה להקל עליו להתיר לו התערובות במאכל הנמאס לו, ועמ"ז שם סק"ד וש"ד סק"ח שם, ועוד דנט"ל ושלא כדרך אכילתו דין א' להם להתיר בכל איסורים חוץ מבב"ח וכ"כ וע"ז דבהם האיסור גם שלא כד"א ואפ"ה נט"ל מותר בבב"ח, עחו"ד סי' ק"ג סק"א, ושלא

כד"א היינו שאכלו כשהוא שבע וקץ במאכל אף שכשיתערב יהי' ערב לו עצמו וזה נקרא אכילה גסה בלשונם, ומכ"ש כשמואס תמיד במין מאכל זה מטבעו, ובפרט די"א דאין חומרת א"ד רק בדבוק בתולדה כמ"ש הט"ז עצמו כאן, וכן מסיק החו"ד פשיטא שיש להקל בדג טמא שנמצא במעי ם דג טהור שלא להצריך ס' נגד הדג טהור ועוד ראיה לדברינו אלה דבמנחות דט"ז תנן, יו"כ שחל בע"ש היו הבבליים אוכלים את שעיר מוסף בלילה כשהוא חי מפני שדעתן יפה ואוכלים בשר חי נשם קראו אותם בשם בזיון שנראה כרעבתנות ואף שעי"ז מצילים הבשר מנותר, וקשה איך מותר לאכול קדשים חי אם רוב בני אדם מאוסים בזה והוה שלא כד"א, והמל"מ בפ"ה מיסודי תורה הוכיח דלא יצא יד"ח מצות אכילת קדשים אם אכל שלא כד"א, ובפרט שמברך על מצות אכילת קדשים וע"כ כיון שהם נהנים מאכילת בשר חי שפיר דמי ויוצאים יד"ח מצוה, הרי דדרך אכילה תולה בדעת האוכל אם אינו קץ בבשר חי מקיים המצוה בבשר חי ומכ"ש שאדם המואס באיזה מאכל שנחשב עבורו כפגם שמותר לו בתערובות, ולא תקשה מפ' אלו עוברין בכותח הבבלי דאם משטר קשטר לי' בטלה דעתו אצל בני אדם, אלמא אף דהוא קשטר לי' מ"מ כיון שאין שאר ב"א אוכלין אותו בעין אינו עובר עליו בפסח וה"ה בהיפוך אם הבבלי אוכל בשר חי דבטלה דעתם אצל ב"א, די"ל דשאני התם דהא דאין שאר ב"א אוכלין הרבה כותח בפ"א אינו מחמת מיאוס ופגם דאדרבה הוא נעשה לתקן המאכלים ורק מרוב חריפותו אינו נאכל הרבה ביחד דכן דרכו לאכלו מעט מעט ע"י טיבול ושפיר האכלו בפ"א בטלה דעתו, ודומה לשותה ציר או חומץ ביו"כ דפטור אבל לא מטעם פגם באין עליו, משא"כ הבבלי האוכל בשר חי דא"א לומר עליו בטלה דעתו, דמה לו במה שאחרים מואסין בו, וגם אפשר דרק אחר רוב רעבונו מחמת התענית טוב לו הבשר של שעיר רך חי וממילא ה"ה להיפוך אם הוא מואס במין איזה מאכל דהוא אצלו לפגם, אמנם נ"ל דדוקא דבר שיש בו קצת פגם ורק שאר ב"א אוכלים כן וזה קץ בו ביותר כגון מה שנמצא במעי הדג קודם מעל"ע וכה"ג אבל דבר מושבח לגמרי ואחד קץ בו בלא שום טעם באמת י"ל בו בשגעון ינהג ואסור לו התערובות שוב ראיתי בשו"ת חו"י העיר קצת בזה וכ' דאם אדם א' מואס באיזה מאכל דבטלה דעתו, ולדברינו יש לחלק כמ"ש בין אם יש איזה פגימות כגון בשר חי למי שאוכלו הן לקיים מצות אכילת קדשים, וכן להיפוך למי שמואס בו שלא ילקה עליו אם הוא איסור, אבל דבר שאין בו שום צד פג ואחד קץ בזה מילדותו כמו שראיתי באחד שקץ במאכל עם בצלים, זהו ודאי ילדות ושגעון, אבל דבר ששייך בו איזה פגם קצת ואחד איסטנית ביותר דאצלו נחשב פגום עוד ראי' לדברינו דביומא דפ"א איתא זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן ואכלן

אחר, השני פטור דמאחר דמאוסין לי' הו"ל רק כמזיק ולא כאוכל ומזיק דתרומה פטור, ובתוס' שם הקשו מחולין קי"ח דבהקיא ואח"כ בלע דחייב, ותי' דש מיירי בהקיאן שלא בפניו דאינו מאוס כ"כ, וכאן מיירי שזה ידע מההקאה, והצל"ח שם תי' דהך דחולין מיירי דהמקיא עצמו חזר ואכלן שהוא עצמו אינו מואס ממאכל עצמו, אבל אדם אחר ודאי דמואס ממה שהקיא חבירו, הרי דאף שהמקיא עצמו אינו מואס ואסור לו אבל אדם אחר שמואס בזה דתו אינו עובר משום אוכל רק משום מזיק, וכן להתוס' אפי' אדם אחר אינו מואם רק כשרואה ההקאה וכשאינו רואה אינו מואס ובזמן שמואס פטור, הרי דנשנו הדינים לפי הזמן ולפי האדם, ומכ"ש להקל בתערובות למי שמואס בדבר אחד כנלע"ד שאלה. הבבלי שאינו מואס באכילת בשר חי ומקיים מצות אכילת קדשים, אם הוא חייב כשאוכל חלב חי, ואם נאמר שאני חלב חי דאינו דרך אכילה גם להם מרוב א גסותו, דז"א דהתוס' פסחים כ"ד ע"ב וביו"ד סי' קנ"ה כ' דה"ה האוכל בשר נבילה חי או בשר טמא חי דפטור כאוכל חלב חי ונמצא דהבבלי עכ"פ יתחייב באוכל בשר טמא חי כיון שדעתו יפה ואוכל בשר אי: שש נחזור לדברי הט"ז דרצה לדון דין איסור דבוק לדג טהור שיש במעיו דג טמא, אולי מיירי במי שאינו מואם בבשר הדג הנמצא במעים אם עכ"פ אינו נלעס ולא הי' במעיו מעל"ע כמ"ש הוא עצמו בסי' פ"ג, וזה האיש אם הי' אוכל אותו הדג הנמצא הי' נלקה משום טמא ואצלו יש לאסור תערובת פליטתו, ואכתי צ"ע לענין חומרת א"ד וחנ"נ, אבל למי שמואס בו ובפרט אם הוא אחר מעל"ע או שנלעס ודאי לכ"ע אין בזה משום א"ד וחנ"נ לכ"ע [ז] או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב. ר"ל ועירבו אח"כ או כיסה כמבואר בס"ב [ח] איסור לח וכו'. נ"ל דאפי' (עקו"א א') אם הלח נעשה אח"כ יבש כגון גריסין שנתבשלו ובלעו אז בלחותן כזית חלב ונקפאו ונתערבו. אח"כ כיון דבשעת בליעה היו לחין לא נ"נ, ועיקר דין נ"נ ביבש שבלע לח, ואם היבש שבלע לח ונ"נ ונפל לתבשיל אף שגם בתבשיל יש ג"כ יבש אין היבש מציל מדין נ"נ אלא בעינן ס' נגד כל היבש ובהיבשים בעינן גם רוב, ורק שלא נאמר דין חהר"ל בבלע משאר איסורים בכה"ג, ואם הי' יבש בשעת בליעה ראשונה ובבישול שני נעשה לח כגון פלומין שבשלם עם איסור ואח"כ שלקן ונעשו פאוודלי וכה"ג אין להתיר משום דדין שאין לח בלח נ"נ הוא קולא דגם בלח ממש בעינן ה"מ ובכה"ג הוה תרי קולי בה"מ, ועס"י צ"ז בש"ד ס"ק י"ג [ט] בבב"ח. עי' הגהות יד שאול לענין קושית הש"ך ס"ק י"ד, ונ"ל דגם בבב"ח יש חילוק קל בין לח ליבש, כגון בשר שבלע חלב גרע מחלב שבלעה בשר, דבשר שבלע חלב דבעינן ס' נגד כל החתיכה אם נפל לתבשיל, וחוץ מזה יש דין אפשר לסחטו לאסור החתיכה, ואם יש עוד חתיכות ואינו ניכר בעינן רוב, ואם הוא חהר"ל כל החתיכות

אסורות ורק הרוטב מותר, אבל חלב שבלעה בשר אם נפלה לתבשיל די בס' נגדה דלא שייך בה דין אפשר לסחטו, ועיקר החילוק שייך לענין אפשר לסחטו רק משום שזה פשוט לכן נקט הרמ"א רק החילוק בענין נ"נ ואפי' בבב"ח דרבנן אמרינן נ"נ אפי' בלח כגון חלב שבלעה מבשר עוף ואפי' רק בא מבב"ח, כגון חלב שבלעה מבשר ונפלה עוד לחלב שניה ולא הי' שם ס' נגדה ונפל משניה לשלישית דהוה שלישי לבשר מ"מ בעינן גם עכשיו ס' נגד כל מה שנפל, ובסי' צ"ט יבואר יותר בס"ד בדברינו [י] וביבש וכו'. היינו דוקא שלא ע"י בישול אבל אם בא לבישול אז הדין כך, אם לא נודע התערובות קודם הבישול צריך ס' נגד כל התערובות, ואם נודע התערובות קודם הבישול וניתר ואח"כ נפלו כולם לתבשיל א"צ ס' רק נגד האחד האסור, עס"י ק"ט בהג"ה ס"ב, ואם היה תחלת התערובות בבישול, כלומר שנפל ליבש עם לח ולא הי' אז ס' דנאסר הלח וע"י הלח נאסרו גם היבשים ואח"כ נפלו כל היבשים לתבשיל שני צריך ס' נגד כולם כיון דבא בהם בליעה בלח הראשון ודינם כיבש שבלע לח, אבל אם בבישול ראשון הי' ס' רק שנאסרו היבשים משום שלא הי' אלא חד בחד או שהיו היבשים ההיתרים רוב ג"כ אלא שהי' האיסור חהר"ל ונאסרו. אז הדין כך, כיון שאין כאן איסור מחמת בלע לח דהא הי' ס' רק מחומרת יבש לכן עכשיו כשנפלו כולם בתבשיל ב' א"צ ס' עכשיו רק נגד אחד האסור והחתיכות אסורים כבתחלה עוד יש חילוק בין לח ליבש דביבש שנפל ללח ויש ס' ויש עוד אחת ששניהם אסורים מטעם חד בחד, ואם יש רבים רק שהי' חהר"ל כולם אסורים כמ"ש, ובלח כה"ג כגון שנפל איסור לח לתוך לח שיש שם יבש והי' ס' הכל מותר וזה פשוט, והפ"מ הניח בצ"ע בדין כזה איך נתיר הלח ע"י צירוף היבש דאולי לא נתפשט להיבש כפי חלקם כ"כ, והג' מוהרש"ק ביאר היטב דמותר אמנם נ"ל מטעם אחר לפקפק איסור בזה, דידוע דאין איסור דבוק בגוש שנפל לקדרה דבעינן ס' נגד כולה היא מטעם שהיא בולעת תחלה, ולכן אף שאח"כ פולטת אין הגעלה באוכלין, וזהו טעם איסור ניעור דלעיל בס"ב כמבואר שם בדברינו, ועוד יש טעם לחומרת איסור דבוק שמא עלה פ"א חוץ לרוטב וגם חשש זה תולה במה שאין הגעלה באוכלין, וא"כ כאן בשעה שנפל איסור לח לתבשיל שיש בו למשל חמשים זיתים לח ועשרה זיתים יבש וידוע דהלח נתערב תיכף והיבש אינו מקבל האיסור תיכף רק כשנתבשל ואז בולע, ובין כך כבר נתערב האיסור בתוך הלח בלא ס', ובפרט אם נפל האיסור ללח ויבש בעודם קרים דהלח נתערב תיכף ועדיין היבש הי' מותר בהדחה וכשנתבשלו אח"כ איך נצרף היבש להתיר והלח כבר נאסר בבילה בעלמא והגוש הי' מותר אז בהדחה, והמשל בזה כגון שנפל זית דם לחמשים זיתים מים ועשרה זיתים בשר דודאי המים קדמו לאיסור קודם

הבישול, מיהו בנפל הכזית דם לתבשיל שיש שם רוטב עם בשר אז נוכל להקל ולומר אף דהלח קיבל טעם קודם הבשר אבל אין דין נ"נ בלח, וגם אפשר דהבשר בבישול מקבל בניקל כהלח ומנ"ל להחזיק איסור, ול"ד לא"ד שעדיין דיבוקם עומד לפנינו והנה בבב"ח כה"ג אם נפל חלב לחמשים זיתים רוטב עם עשרה זיתים בשר בשעת קרירות שאחר הבישול שהרוטב נאסרת תיכף והבשר עדיין מותר בהדחה, ואם עשה כן והסיר הבשר והדיחו מותר לבשלו אח"כ והרוטב באיסורה ואסור לבשלה עוד שהרי יש בה טעם בשר מבישול ראשון וחלב מעכשיו, אבל אם נפל החלב לרוטב שעם בשר בבישול רותח יש להתיר כדלעיל דבשעת בישול הכל מקושר הגוש והלח ואין להחזיק איסור לומר דהרוטב קיבלה החלב קודם הבשר כיון שיש עכשיו ס' עומדת בחזקת היתר ועל היתר לא מחזקינן חששי איסור, ובפרט להר"ן שהבאתיו בקו"א לסעיף ב' דטבע החלב להסתבך בבשר מהר בשעת בישול דאין להחזיק איסור, ובפרט בבשר עוף כה"ג וגם בבשר בהמה נסמוך ארש"ק ולהתיר כ"ז שיש ס' [יב] יבש ביבש. וגם בבב"ח משכח"ל דין זה כגון בשר שבלע חלב ונתערב ביבש דאין כל התערובות נ"נ ואם יבשלם כולם די בס' נגד החתיכה האסורה וגם מותר להוסיף בידים עד ס' נגד החתיכה האסורה, עס"י ק"ט, ואם נודע התערובות קודם הבישול ולא הי' חהר"ל והותרו כולם מותרים לכתחלה לבשלם אח"כ בלא ס' אפי' נגד אחד מהם רק שיהי' ס' נגד החלב שהיתה בלועה בו דשוב אין איסור רק מחמת הבשר שנאסר ולא עדיף מנבילה ממש שנתבטלה ברוב שנתירה, אבל נ"ל דאין לדון כן דבאמת אם נבלע חלב בחתיכה בבישול ונתערב ברוב ביבש אף שיש בכולם ס' נגד החלב הבלועה בו מ"מ נשתנה הדין מבשאר איסורים, דלמשל אם נתערב חתיכת נבילה ביבש בין כשרות מבואר בסי' ק"ט דאין לאדם א' לאכול כולן רק יאכלו שלשה ב"א, ולבשלם כולם ביחד אוסר הרשב"א ע"ש ובבשר הנ"ל יהיו אסורים גם לשלשה ב"א דהאחד ירגיש טעם חלב בחתיכה שלו, וכיון שכן נפל בבב"ח ההיתר דנודע התערובות בבירא, דאיך נוכל להתירם ע"י רביה וידיעה כיון שאפשר להרגיש טעם חלב שבא האיסור ממנה, וא"כ כל ההיתרים והקולות שבסי' ק"ט אינם רק בשאר איסורים שטעם החתיכות שוות, ולא עוד אלא שאפשר ליתן לקפילא לטעום מכולן ואיך נתירם בפשיטות, וצ"ע כיון דהפ"מ במ"ז סי' ק"ט סק"ב מתיר ולדבריו מותרים גם קודם שיבשלם באכילה, ואם ירגיש האחד בחתיכתו יזרקם ולא עבר על איסור כיון דמה"ת נתבטלו ואולי טעמו דהפ"מ כיון דא"א לקרות איסור על חלב לבדה בלא בשר שעמה וכיון דנתבטל האיסור מהבשר שעמה תו אין שום איסור מעכשיו, וכן ראוי להורות, ודיני סי' ק"ט שפיר שייכים גם בבב"ח כה"ג קו"א לחידוד סק"ח. (א) חקרתי שם בדין

דלח בלח לא נ"נ אם היתה הבליעה בשעת לחותה ונתייבש כגון גריסין שהם לחין בשעת בישול קודם שנתקפאו ובלעו כזית שומן ואח"כ נתקפאו ונפל בהם חמאה וכה"ג, וכן להיפוך אם בלעו ביבשותן ונעשו לח כגון פלומין שנעשו פאוודלי, ודינים כאלו מבוארין במס' טהרות רפ"ג וז"ל המשנה, הרוטב והגריסין בזמן שהם כמשקה טופח הרי אלו תחלה, קרשו הרי אלו שניים, חזרו ונמוחו וכו', הרי דכשנקפאו בטל מהם תורת משקה, ואף די"ל דל"ד דהתם מי שנגע בהם בלחותן שהיו אז תחלה נעשה הנוגע שני ומי שנגע בהם בשעת קרישותן נעשה שלישי, אבל אותו שנגע בהם בלחותן הוא עדיין שני כמו שהי' משא"כ כאן דאנו דנין על שעת בליעתן ממש שהיו אז לח שפיר כתבתי שאז לא נ"נ, וכן בדין ב' ג"כ הולכין אחר שעת הבליעה, ועי' חו"ד סוס"ק י"ג בזה עוד אדבר כאן במ"ש הש"ך בס"ק ט"ז דל"א נ"נ בחצי חתיכה, כלומר אם עיקר הבליעה לא הלכה תחלה בכולה כגון כ"ק דמליחה או כ"נ דצלי משום דא"א לבליעות אלו לילך יותר לכן אם נתבשלו עם הכ"ק או הכ"נ א"צ ס' רק נגד הכ"ק או הכ"נ, וזה רק כשהי' אז ס' נגד האיסור רק שאנו אוסרים גם הכ"ק בפ"ע, אבל אם לא הי' במליחה או צלי' ס' דמחמרינן לאסור כולה אם היתה שמינה ואנן לא בקיאין לחלק בין כחוש לשמן א"כ בלא"ה אסורה כולה, ורק אם הי' ס' ורק שאנן מחמירין להסיר גם כ"ק מחשש כחוש אז ודאי דא"צ עכשיו ס' רק נגד הכ"ק והגרש"ק מחמיר בדבר שהוא שמן לגמרי לעינינו להצריך ס' נגד כולה אם לא הי' ס' בתחלה, ובבב"ח כה"ג כגון שנבלע חמאה בבשר צלוי חם או שומן בגבינה ע"י מליחה והי' בגבינה ס' ונפלה אח"כ לתבשיל צריך ס' נגד כולה דשומן הוא שמן וכן חמאה, מיהו י"ל גם סברא להיפך דאדרבה כיון שהבליעות הם שמנים והי' אז ס' א"כ הכ"ק ונטילה אינם מן הדין, ואיסור אין כאן וקליפה אין כאן, ואיך נעשה מקליפה זאת חומרת א"ד כיון דבשמן א"צ קליפה כלל מן הדין, ועי' בחידודנו בסי' צ"א סק"ה באורך, מיהו החתיכה עצמה שנתבשלה עם קליפתה אסורה בכ"ע, דהא גם להפוסקים דא"א בש"א חנ"נ מודים דאפשר לסחטו לאסור, והפ"מ בסקט"ז נסתפק אם אומרים א"ד בקליפה והחו"ד הסכים להתיר ואפי' בבב"ח דרבנן, כלומר דכל איסורי בב"ח שבאים ע"י מליחה או צליה הם דרבנן חוץ מקליפה דעירוי שלא נפסק הקילוח והנה ספיקו של הש"ד הוא בכוליא שמלחה עם חלבה ועם אחרות והי' ס' נגד החלב וידע שלא נמלחה בפ"ע דאז ליכא חשש דשמא עלתה פ"א חוץ להרוטב שזהו חומרת א"ד, ורק חשש שני של א"ד שממהר לבלוע, והחו"ד סקי"ב מתיר אפי' אותה חתיכה שנתבשלה עם קליפתה אם הי' ס' בשעת מליחה דגם חומרא אפשר לסחטו לא נאמר בחצי חתיכה ולפי"ז אין שום ספק דאין אומרים א"ד בקליפה או נטילה אפי' בקליפה של עירוי דאין הנאסר

הולך יותר מהאוסר, ובמהדו"ק הארכתי יותר א"ה. כאן אערוך שיחתי בענין קולת הט"ז דתרי משהו לא אמרינן והש"ך בנקה"כ חולק עליו ובאמת הכל תמהים על סברת הט"ז בזה דאם הי' למשל בתערובות ראשין אלף הי' אסור, וכשלא הי' בתערובות ראשון רק חמש מאות כנגד האיסור ובשני. ג"כ ת"ק יהי' מותר וזהו תמוה גדולה, אבל ראיתי להביא ראיה גמורה להיתר זה מיוחסין דרוב ראשון אינו מתיר רק בתרי רובי מותר עי' כתובות ט"ו, וכה"ג מצינו בסי' ק"י בדברים חשובין ברוב חביזח שאין מועיל רוב כשפירש מהחניות, ואם אותו שפירש נתערב ברוב מותר, ושם הקשה הט"ז מסעיף ח' שם דבעינן ב' תערובות, ובחידודי שם סקי"א תירצתי קושיתו בכמה אופנים, ועכ"פ אנו רואין דריבוי הנפילות מכשירין יותר מריבוי המין בתערובות ראשון,. והם אמרו דעדיף רוב התערובות, ולפי שכל הנך דאוסרים ביותר מס' הם מדרבנן וגם מעלות דיוחסין הוא דרבנן והם אמרו דשינוי מעשה התערובות עושים ההיתר, כ"ז כתבתי במהדו"ק אמנם בשנת תרפ"ז במהדורא לחיבור זה וגם. עשיתי מהדורא לחיבורי העצום ביאור לירושלמי מצאתי וז"ל בפ"ב דערלה סוף הל"ו, ריבר"ב ר"ח בשם ר"י צלוחית של יי"נ שנפל לתוך חבית יין [ויין ביין בכ"ש ובמים בנו"ט כידוע] וחזרו ונפלו [מן החבית] לתוך מים את רואה כל ההיתר כאלו אינו ואותו האיסור אם יש בו בנו"ט אסור ואם לאו מותר עכ"ל, וה"פ אף שעכשיו יש טעם יין ע"י היין דהיתר אבל אנו רואים היין דהיתר כאלו אינו אף שכבר נאסר בתערובות ראשון, ורק אם שיעור האיסור לבד יש בו בנו"ט למים אז אוסר, הרי דאין איסור משהו עושה כל התערובות נבילה לחזור ולאסור, והדברים ק"ו ומה התם דיש שיעור לאיסור תערובות שני דהיינו כדי נו"ט של כל היין שבתערובות ואפ"ה לא אסרינן בתערובות ב' רק כדי האיסור לבד דאין המשהו עושה נבילה, מכ"ש כשגם בתערובות ב' איסור משהו דלא נחמיר במשהו פעם שני, והנה אם היה התערובות בלח בלא"ה אין אומרים חנ"נ בלח אפי' בליכא ס' ומכ"ש באיסור משהו, ופלוגתת הש"ך עם הט"ז רק בבליעה דיבש, ובמהדו"ק הארכתי בפלוגתתם ובדברי החו"ד והגהות רע"ק בענין זה, וגם להש"ך אין אוסר במין אחר רק בנתערב פעם ב' במין ראשון פתיחה לשלשה שמות חנ"נ וא"ד ואלס"ח: הנה הפוסקים נתנו ג' גדרי חומרות, א' חנ"נ, ב' איסור דבוק, ג' אפשר לסחטו, ויש לעיין אם הנך ג' שמות קשורים זב"ז או אפשר שיחול האחד בלא חבירו, וז"ל הש"ד בהלכות שחיטה סי' כ"ב סק"ח בתמיהת הש"ך שם למה לא הגיה שם הרב שם אהמחבר דלדידן דס"ל חנ"נ וא"ד שיצטרך ס' בעוף גופי' נגד הורידין והחוטין כדפסק הרב בסי' ע"ב בלב הדבוק בעוף, והטור לטעמי' דל"א א"ד בשאר איסורין א"נ לטעמי' בסי' צ"ב דל"א חנ"נ בש"א עכ"ל, מדבריו מוכח דא"ד וחנ"נ תרי

מילי נינהו מדכ' התי' דחנ"נ בלשון א"נ, וע"ז כ' הש"ד שם וז"ל, ראיתי להקדים לך והוא דבש"א יש שוה דעות אי אמרינן חנ"נ או לא, גם יש דעות אם אמרינן בהם א"ד, והנה הסוברים חנ"נ אפ"ה מצי סברי דל"א א"ד, שהרי הר"ן פכ"ה פסק כר"ת דאמרינן חנ"נ בש"א ואפ"ה פסק בפרק השוחט דכל הקדרה מצטרף לבטל החוטין, ומאן דאית לי' א"ד יכול לסבור כר"א דא"א חנ"נ ואפ"ה אמרינן א"ד לענין שאותה חתיכה נשארת באיסורה וכהמחבר בסי' ק"ו עכ"ל ולכאורה דבריו תמוהין דהא דהחתיכה נשארת באיסורה אינו מטעם א"ד רק מטעם אפשר לסחטו וזהו דברי המחבר בסי' ק"ו והוא הרכיב א"ד עם אפשר לסחטו והפרישו מדין חנ"נ ובאמת הדבר בהיפוך, ולתרץ דבריו נקדים דגם ריש דבריו תמוהין דכ' דיש סוברים חנ"נ ולא א"ד ואיך משכח"ל דהא הפירוש של חנ"נ הוא דמש"ה בעינן ס' נגד כולה וזהו ממש חומרת א"ד, וע"כ דה"ק שיש ב' אופנים לומר חנ"נ, אופן א' אם חתיכה בלעה איסור פ"א ונאסרה משום שלא הי' בה ס' נגד האיסור ואח"כ נפלה פעם שנית לקדרה דאמרינן חנ"נ אף שאין האיסור דבוק בה לעינינו, ואופן שני של חנ"נ באיסור דבוק ככוליא בחלבה ואז אף שהכוליא לא בלעה מעולם החלב שלה רק עכשיו נפלה לקדרה עם חלבה ביחד דאמרינן ע"י הדביקות נעשית נבילה עכשיו אף שיש בקדרה ס' נגד החלב, וכיון שעדיין לא בלעה מהחלב קודם נפילתה לקדרה זאת שפיר י"ל דאפי' מאן דס"ל חנ"נ היינו כשכבר נבשלה עם האיסור ובלעה ממנו אבל לא בכה"ג שלא בלעה מחלבה מעולם וגם עכשיו יש ס' נגדו דלא חש לחומרתם לחוש שמא עלתה פ"א ברגע אחת חוץ לרוטב או דממהרת לבלוע, וזהו פי' לראשית דבריו די"ל חנ"נ ולא א"ד, והשתא נפרש גם סוף דבריו דאפי' מאן דל"ל חנ"נ יסבור א"ד לענין שהחתיכה תשאר באיסורה כבסי' ק"ו, ובאמת בסי' ק"ו מיירי מדין אפשר לסחטו ולא מדין א"ד, י"ל דה"ק דחומרת אפשר לסחטו אמרינן בכל ענין בין בבלעה איסור תחלה ועכשיו נפלה לקדרה בין בלא בלעה מעולם רק שהאיסור דבוקה ונפלה עכשיו לקדרה עם הדיבוק לכן אמר דהדיבוק גורם לה לומר בה אפשר לסחטו כמו בבלעה איסור תחלה בלא דיבוק, ואף להסוברים, דל"א א"ד לענין להצריך ס' נגד כולה ע"י הדיבוק כיון שלא בלעה איסור מעולם אבל לאסור אותה חתיכה גורם לה הדיבוק לכ"ע, זהו פי' הש"ד בסי' כ"ח שקיצר בדבריו משום שאין שם מקום הפלוגתות של חנ"נ וא"ד עכשיו אפרש לך בפרטות הנך תלתא מילי והנ"מ ביניהם לדידן דס"ל חנ"נ וגם א"ד וגם אלס"ח, והנ"מ כגון איסור דרבנן משאר איסורין דאם בלע מקודם ונ"נ אז אין חילוק בין דבוק או אין דבוק כיון שכבר בלע איסור ונפל לקדרה בעינן ס' נגד כולו משום חנ"נ וגם אפי' יש ס' נגד כולו נשאר באיסורו וזה נקרא אפשר לסחטו וטעמו משום דאין הגעלה באוכלין, ואם מעולם לא בלע איסור

רק דבוק בו איסור ועכשיו נפל לקדרה עם דיבוקו אמרינן חנ"נ ע"י הדיבוק מטעם שמא עלה פ"א חוץ לרוטב. וממילא נשארת באיסור גם מטעם אפשר לסחטו אף שיש ס' נגד כולה, וכ"ז באיסור תורה אבל באיסור דרבנן גם אנן לא אמרינן חנ"נ אלא כשכבר בלעה האיסור, אבל כשלא בלעה איסורו מעולם ונפלה עם האיסור אף שהאיסור דבוק בה ל"א חנ"נ להצריך ס' נגד כל העוף שהחוטין דבוקין בה, והטעם של חומרת א"ד הוא מחשש שמא עלה פ"א חוץ לרוטב, ובדרבנן לא גזרו חשש זה, וגם לא גזרו חשש שני דממהר לבלוע ע"י שדבוק בו דם שבשלו דרבנן וגם החוטין קשין לפלוט ורק הבישול מוציא מהם הדם ואמרינן שמחלק לכל הקדרה בשוה, ומה שאמרנו א"ד וחנ"נ בלב הדבוק בעוף ולא בחוטין, צ"ל כדמתרץ שם הש"ד דחוטין קשין הן ולא שייך בהם דממהרין לבלוע, ובלב באמת למ"ד שיע הי' גם בלב היתר כמו בורידין אלא משום דבלב יש דם כנוס החמירו יותר, ולכן י"א שם דהלב עצמו מותר, ואין כאן מקום להאריך, ובדברינו בסי' ע"ב הארכתי אלא דכאן הרווחתי המאמרים בזה כדי לידע מקור הדברים, וכ"ז בש"א אבל בבב"ח אפי' בדרבנן אמרינן כל הנך תלתא מילי לחומרא, ואם הדיבוק נמלח או נצלה אם אומרים א כבר ביארתי כל הצורך בדברינו לעיל [יב] כלי וכו'. נ"ל אפי' עמדה אח"כ ריקנית אצל אש לא נ"נ כולה ודי בס' נגד הבליעה שבה ובדברינו לק' בסי' צ"ט יבואר: סעיף ה ט"ח שנפלה על הקדרה שאצל האש מבחוץ אם כנגד התבשיל א"צ אלא ס' [יג] נגד הטיפה שמפעפע לפנים וכאלו נפלה לתוך התבשיל ואם נפלה [יד] כנגד הריקן והיא מפעפעת בדופן הקדירה סמוך לרוטב כ"כ עד שאין ס' נגד הטיפה ונאסר אותו המקום מהקדרה, ואם יערה באותו מקום שנאסר הקדרה הרי יאסר התבשיל, ומה תקנתו יניחנו וכו' שיצטנן: הג"ה. ודוקא בקדרה ישינה אבל בחדשה בכ"ע א"צ ס' אלא נגד הטיפה כלק' סי' צ"ד בכף:

[יג] כנגד הטיפה. ואם יש חתיכות בולטות חוץ לקדרה אין מצטרפות לס' ואם ליכא ס' גם הם נאסרים ולא אמרינן ממ"נ, ודוקא כשבולטות לגמרי אבל אם חצים ברוטב מצטרפין, והחו"ד כ' בסק"ו דהחתיכות שלמעלה מצטרפין גם גבי לב הדבוק בעוף שבסי' ע"ב ושם ביארתי, ואם נפלה הטיפה נגד אותם החתיכות שבולטים למעלה מהרוטב יהי' הדין כנפלה כנגד הריקן כיון שאין החתיכה סמוכה לדופן הקדרה, ואם במקום שנפלה הטיפה נמשכה החתיכה שם בפנים יהי' דין החתיכה כנפלה עליו הטיפה דלעיל ס"ב, ואף שהכלי מפסקת מ"מ קיי"ל דמכלי לאוכל יוצאת הבלוע בלא רוטב ולחלוחית קצת יש שם, עש"ך סי' ק"ה ס"ק כ"ב, ואם חציה ברוטב נסמוך כה"ג אהר"י דכשמקצתה ברוטב הוה ככולה ברוטב ודי בס' נגד הטיפה [יד] כנגד הריקן. דוקא כשאין כיסוי על

הקדרה שייך החילוק של נגד הריקן או נגד התבשיל אבל כשהקדרה מכוסה והזיעה עולה אין חילוק כלק' סוף סעיף ז' בנופלת על הכיסוי עצמה דהזיעה מעלה הרוטב בכל פעם וגם כל המאכל מקושר עד למעלה כיון דבלא"ה יש מתירים בשעת הדחק כשנפל נגד הריקן ע"י ס' נגד הטיפה כלק' ס"ז, אמנם אם עדיין לא התחיל להרתיח תחת הכיסוי כגון שהניחה עכשיו סמוך לזמן נפילת הטיפה כנגד הריקן אז גרע במה שיש שם כיסוי כי בין כך נאסר הקדרה ואח"כ תעלה הרתיחה ויאסר עד ס' פעמים ס', ובלא"ה צריך ליזהר במאורע זאת של נפילת טיפה נגד הריקן להסירה תיכף מהאש קודם שתעלה הרתיחה כמ"ש המחבר כאן שיניחנה עד שתצטנן, וכן מ"ש בהג"ה דבכלי חדשה א"צ ס' רק נגד הטיפה, היינו כשאין כיסוי למעלה, דכשיש כיסוי למעלה תמיד דינה כישינה דכל הדופן בולעת תיכף מהתבשיל ונאסר, ורק שיש קולא שכתבתי שכשמעלית רתיחה שוב כל הקדרה הוה כמלאה רוטב סעיף ו נהגו העם לאסור כשנפלה על הקדרה שלא כנגד הרוטב, ודוקא כשנפלה בצד שאינו אצל האש [טו] אבל בנפלה כנגד האש מותר שהאש שורפו ומכלהו (ואז הקדרה נמי שרי) ודוקא בדבר מועט כטיפה אבל בנפל הרבה אין להתיר אפי' כנגד האש אא"כ כנגד הרוטב וע"י ס': הג"ה. ואז הקדרה אסורה אפי' יש בתבשיל ס' נגד הטיפה ויערה מיד התבשיל בצד השני וכו', [טז] ואם בישל בקדרה תבשיל אחר דינו כבפעם א' [טו] אבל וכו' כנגד האש. ובזמננו שהקדרות עומדות ע"ג הברזילים והאש בוער למטה והרתיחה מרתחת בכל צדדי הקדרה צ"ע אם אותו החום חשיב כמו נגד האש לומר שהחום שרף הטיפה קודם שנבלעה בדופן הקדרה, ואין לסמוך על בקיאותינו בזה, מיהו בה"מ בלא"ה מתירין ע"י ס' כלק' סעיף ז' [טז] ואם בישל וכו'. עחו"ד סקי"ג דכן באם בפעם א' הי' כנגד האש והותר אף שבפעם ב' עמדה הקדרה בהיפוך וצד הטיפה היתה שלא כנגד האש מ"מ מותר דכבר הותרה, ולק' בקיצורי דינים אבאר סעיף ז יש מי שמתיר בשעת הדחק כגון בע"ש אפי' [יז] שלא כנגד הרוטב ע"י ס' (כנגד הטיפה כ"כ הט"ז) אפי' שלא מנגד האש: הג"ה. וה"נ [יח] ואם נשפך חלב או שאר איסור רותח ע"ג קרקע והעמידו עליו קדרה חמה אם הנשפך [יט] אינו אצל האש לא הוה רק כ"ש והקדרה אסורה דבולעת קצת והתבשיל מותר דתתאה גבר וקילוח מקדרה רותחת שהולך לקדרה צוננת אם נפסק הקילוח הוה נמי כך"ש, ואם לא נפסק הקילוח הוה עירוי, והקדרה הצוננת נאסרה אם היס"ב בקילוח והתבשיל מותר דאין עירוי אוסר יותר מכ"ק, אבל אם הקדרה חמה והיא כ"ר ומכ"ש כשעומדת אצל האש אפי' הקילוח צונן הכל אסור דתתאה גבר והוה כצונן תוך חם דלעיל סי' צ"א:

[כ] טיפה הנופלת ע"ג כיסוי הקדרה הוה כנוטפת ע"ג קדרה כנגד הרוטב והוא שהתחיל הקדרה להרתיח דאז [כא] עולה הזיעה תמיד ומגיע עד הכיסוי ויורד משם להרוטב [יז] יש מי שמתיר וכו'. א"ה, אמרתי כי טוב כאן לציין קיצורי דינים מדיני נפילת הטיפה בשעת בישול מסעיפי ה' ו' ז' שהם נצרכים לידיעת המורים בזה א) בנפלה כנגד הרוטב דדי תמיד בס' נגד הטיפה ויערה מיד התבשיל מצד שני והקדרה אסורה, ואם א"א לערותו תיכף יניחנו להצטנן (עי' מוהרש"ק) דשמא יצטמק ויבלע מהקדרה האסורה, ובדיעבד אין איסור כיון שהי' בשעת נפילה ס' לא מחזקינן חשש יותר, ואם נפלה בצד שכנגד האש ונשרפה הטיפה שהיתה מועטת י"ל דגם הקדרה מותרת דהרמ"א מתיר בכה"ג גם שלא כנגד הרוטב, עט"ז, מיהו נראה דבקדרה חרס אין מועיל שריפת אש בכה"ג ב) אם לא הי' ס' נגד הטיפה דהכל אסור ובישל בקדרה פעם ב' הדין כך, אם קדרה של מתכות ובשאר איסורים מותר בהפסד קצת אם יש עכשיו ס' כפי הטיפה הקודמת, ובבב"ח בעינן ה"מ, ובכ"ח אם בשאר איסורים בעינן ה"מ ובבב"ח אסור דנ"נ אם לא שהיתה הפסקת לילה בין בישול ראשון לשני, ובסי' צ"ח אבאר יותר דיני נ"נ בכלים ג) ובשלא כנגד הרוטב יש ג' אופנים להיתר עפ"י הדין אם יש ס' פעם ס' (לדעת הש"ך ס' פעם ס"א פחות מעט ועחו"ד סקט"ו) נגד הטיפה יכול לערות אפי' בצד נפילת הטיפה, ועחו"ד, ולכתחלה לא יערה בשום צד דצינון עדיף בזה דאין מבטלין איסור לכתחלה, ובקדרה חדשה או אב"י באופן שלא עלתה הרתיחה עכשיו עדיין למעלה מהרוטב של עכשיו (עי' בסקי"ד) או שלא נתנו הבשר עדיין עד אחר נפילת הטיפה או שכבר הוחם כל הקדרה ויש עליה כיסוי דהרתיחה עולה ויורדת כמ"ש בסקי"ד בכל הנך די בס' נגד הטיפה ואם חסרו כל הנך אופנים ובפרט כשהי' מלא ונצטמק ע"י בישול ואח"כ נפלה בחלק שלמעלה בזה ס' פעם ס', ובאופנים דכתבתי דמותר בהם ע"י ס' אסור לערות בשום צד רק יצננו כמו בהיתר דספ"ס בישינה אלא דלפי המנהג לאסור שלא בשעת הדחק אפי' בחדשה או באינה ב"י כשעירה בצד נפילת הטיפה, ובה"מ ושעת דחק מתירין תמיד בס' נגד הטיפה, וכשיש ספ"ס מותר אפי' מצד המנהג, ובקדרה ישינה ולפי המנהג דגם בצינון אסור אם אין ספ"ס יש אופן אחר להיתר כשנפלה נגד האש ורק טיפות אחדים באופן שנשרפו ולא נכנסו לדופן לבלוע ואז גם הקדרה שרי (עט"ז לדעת הרמ"א ולעיל בסקט"ו כתבתי בקדרה של חרס לאסרה) ועדיף מנפלה כנגד הרוטב ויש ס' דאז הקדרה עכ"פ אסורה, ובמקום דמתירין בה"מ בס' נגד הטיפה כדינים הנ"ל הצינון עדיף, ואם אירע בע"ש ואין עת להמתין יכול לערות בצד ב', ואם עירה בצד הטיפה כבר כתבתי באות ב' כה"ג לענין אם בישל פעם ב' באותה קדרה, וכאן אין

היתר להמאכל אם לא בכלי מתכות, ובכ"ח אין היתר להמאכל אלא בשאר איסורים ולא בבב"ח, ובסי' צ"ח במ"ז סק"ח כ' דזה להש"ך כאן אבל להט"ז כאן תמיד מותר בה"מ דהה"מ מועיל אפי' לנפל נגד הריקן ומכ"ש לזה שעירה בצד זה, והמורה כשמתיר בע"ש או ה"מ יאמר להשואל שרק היום מתיר ואם יארע בפעם אחר יהי' אסור ד) ובענין אם בישל אח"כ באותה קדרה או שמילא אותה ברותחין או שכיסה אח"כ ועלתה הרתיחה אחר שנפלה שלא כנגד הרוטב דינו כמו בעירה בצד הטיפה דלעיל ולהש"ך בעינן ספ"ס אם לא שיש עוד צד היתר דהיינו או כ"מ ובב"ח או ש"א בכ"ח, ולט"ז א"צ ספ"ס כמו קודם לכן בפעם ראשון כלעיל באות ג', ואם אסרנו המאכל בפ"א או שלא הי' ה"מ ע"ש וכה"ג ובפעם ב' הי' ע"ש מותר עכשיו רק שיודיע להשואל טעם הדבר שמתיר בפ"ב שלא יאמרו דכשמבשלין בקדרה אסורה דהתבשיל מותר, אבל לא יקל להתיר בפעם ב' בלא ע"ש או ה"מ דמה שבפעם ב' הגיע הרוטב למקום שהיתה הטיפה בפעם א' דזה לא הכשיר הקדרה כמ"ש בסקט"ו, ושם כתבתי אם בפ"א הי' כנגד הרוטב ובפ"ב הרוטב למטה או להיפוך שבפ"א לא הי' כנגדו ובפ"ב הי' מלא בין שהטרפנו בפ"א ע"י שלא הי' ע"ש, בין שהכשרנו ע"י ע"ש תמיד בעינן גם בפ"ב ה"מ או לכ"ש כי הקדרה אסורה תמיד:

[יח] אפי' שלא כנגד הרוטב, ואם נפל על אוזן הכלי או על ידה אם היס"ב שם דינו כקדרה דכשמגיע האוזן כנגד הרוטב מותר ע"י ס' ואם הוא למעלה אסור (ודוקא יס"ב דגם בדופן הקדרה אין איסור באין יס"ב, עי' חו"ד), ונ"ל דאם האוזן משוך מדופן הכלי יותר משלש אצבעות יש להקל דהחום שבו אינו מחום התבשיל רק מאש הכירה, וראיה לזה מכלים פי"ז מ"ה בפטפוטי הכירה, ולפי' הרמב"ם שם הם בליטות המשוכות מדופני הכירה לחוץ וזהו כצורת אוזן לקדרה, ושם אם נמשכו הפטפוטים יותר מג' אצבעות בטל תורת טומאת אויר כירה ששוב אינם מכלל דופני הכירה, וה"נ נוכל לדון לאיסור דידן והבן שם וכאן הש"ך בס"ק כ"ג כ' דההיתר דקדרה חדשה הוא באופן שגם חלק התבשיל שלמטה לא הי' חם עדיין, וצ"ע דא"כ גם חלק העליון לא הי' ג"כ חם וא"כ דבמקום הטיפה לא הי' חם א"כ אין שום איסור אפי' בקדרה ישינה כמ"ש לעיל בשם החו"ד, ואם למעלה כבר הוחם מחמת ריקנותו קודם שנתחמם למטה אז החימום מחמת האש ולא מחמת המאכל ואין חימום זה עושה איסור, דהא בנפלה הטיפה נגד האש מותר בפשיטות דהאש עושה שריפה ולא מבלעת וצ"ע הט"ז כ' שאם בישלו בקדרה החדשה או אב"י רק מים ונפל ט"ח נגד המים או אפי' תוך המים ולא הי' ס' ועתה בישלו בה בשר תוך מעל"ע וגם עכשיו אין ס' דמותר דבשעת בליעה היתה היתר ולא חשבינן עכשיו רק כערך שנשאר מהטיפה בלוע בדופן הקדרה עכ"ל, ונ"ל דאם נתן בשר באותן המים עצמן

דע"כ כשיש עכשיו ס' שרי דבהיתר לא נ"נ וזה פשוט, ולפי"ז הא דכ' הש"ך בס"ק כ"ג באופן השלישי דבחדשה ונתן אחר נפילת הטיפה בשר באותן המים דמותר כשיש ס' נגד הטיפה הוא ג"כ מטעם זה דאפי' אם מעיקרא לא הי' ס' ועכשיו יש ס' דמותר קו"א לסקי"ז. בקיצורי דינים בחומרא של נפילת הטיפה על הקדירה שלא כנגד הרוטב דבעי ספ"ס עחו"ד סקט"ו באורך, והנה לכאורה יש לדמות דיני דופן הקדרה לחתיכה העומדת למעלה מן הרוטב בס"ב וכ"כ החו"ד בסקי"ג באריכות, וכמו שאין מועיל הגעלה באוכלין וזהו טעמא דאפשר לסחטו אסור אף שיש ס' עדו למ"ד חנ"נ, כן אין מועיל הגעלה לכ"ח, והא דמועיל ס' נגד הטיפה אם נפלה כנגד הרוטב דכמו כן בנפלה על החתיכה שחצי' ברוטב די בס' נגד הטיפה והטעם בין בקדרה בין בחתיכה משום דכל דרך הילוכו לא נ"נ, וכמו בחתיכה אם בלעה כבר אמרינן חנ"נ וכן בקדרה אם בלעה איסור בעינן נגד כולה, והקשה בסוס"ק י"ד דכמו בחתיכה שחציה ברוטב אף שנפל עליה בחלק שלמעלה מותר לר"י עד ס' נגד הטיפה א"כ גם בקדרה נאמר כן דגם הקדרה ודאי עדיין חציה ברוטב, ותי' דזהו חומר בכלי מבמאכל דמכלי יוצא בלא רוטב משא"כ בחתיכה ע"ש, ותי' זה דוחק קצת דעכ"פ אין זה מסכים לומר על אותו חלק הקדרה חנ"נ להצריך ספ"ס, ע"כ נ"ל משום דהכלי מגולה לאויר דאפי' בצד שכנגד הרוטב עדיין חציה מגולה לאויר ומכ"ש החלק שלמעלה מהרוטב ולכן הוה הטיפה שבחוץ כאיסור דבוק כיון שאין הרוטב מגיע שם, אבל החתיכה איתו החלק שברוטב מסובב ברוטב ויש לה קישור ודיבוק טוב עם הרוטב ונ"ל דמה"ט אמרו דבמגע חם דצלי אף שיש ס' מ"מ כ"נ במקום הנגיעה אסור ונמצא בזה צלי חמור מבישול וה"ט משום דמקום המגע אינו ברוטב רק מגולה לאויר ושם נוגע ולא נחלט מן האיסור, ולכן גם בקדרה אין הדופן נמלט מאיסור אפי' בנפלה נגד הרוטב דמקום הנפילה מגולה לאויר ולזה אין מועיל ס', ולכן כשנפלה על מקום הריקן שלמעלה אין הקדירה נמלטה מאיסור דכל החלק חשוב כנטילה דצלי דשם כולה מגולה [דמיירי באין שם כיסוי כמ"ש בס"ק י"ד], ומה"ט אמרינן דכשבישל בקדרה פעם ב' דהדין כמו בפ"א, והט"ז רצה להתיר בישול שני והש"ך וכל האחרונים אוסרים, וזהו מטעם שכתבתי דהקדרה דינה כצלי דכ"נ תמיד נאסר, וסברא כזאת מצינו בסי' צ"ט דעצמות האיסור מצטרפין להההיתר לבטל האיסור ליש מתירין, אבל חרסי הקדרה אין מצטרפין לעולם להתיר, וכתבתי שם סברא זאת דהעצמות הם בתוך הרוטב מסובבים ונקשרים עם המאכל משא"כ דופן הקדרה וכ"ז ברור השתא דאתינא להכי יתורץ ג"כ למה לעיל בס"ב בנפלה על החתיכה שלמעלה נתנו היתר למהר לנער או לכסה הקדרה בכיסוי תיכף כ"ז שנראית הטיפה ע"ג החתיכה ולמה לא נתנו עצה זאת בנפלה ע"ג

הריקן של הקדרה שיכסה תיכף או יעלה הרוטב תיכף נגד מקום הטיפה וליתן גם כאן החילוקים שבין לא ניער כלל או ניער בסוף או ניער תיכף ולומר אם ניער בסוף בעינן ספ"ס ובניער תיכף די בס', ובלא ניער כלל די בצינון, ולדברינו ניחא דשאני כלי שהיא מגולה לאויר משני צדדין והיא ישינה (דבחדשה או אב"י באמת מותר) שיש בה בליעה מבשר ואינה מקושרת עם הרוטב כלל ואמרינן חומרת מנהגנו לאסור אותה ברגע של נפילת הטיפה כמו הכ"נ של צלי, ומשום דעכ"פ חציה ברוטב חזרו והתירו בה"מ או לכ"ש ע"י ס', ואף דהכ"נ של צלי לא הותר גם בה"מ וכ"ש, י"ל דשאני, כ"נ שאין שייך בה ה"מ ולא כבוד שבת כ"כ וגם היא גוף איסור משא"כ הקדרה דבאמת אסרינן אותה לעולם ורק שלא תאסר גם המאכל שבה ע"י שאין שם ספ"ס לא החמירו כ"כ, בפרט דחומרת כ"נ אינה בישול ממש וכל שאינו דרך בישול ל"א חנ"נ גם בכ"נ עצמה, לכן הטיבו אשר דיברו חז"ל ופוסקים ונתנו שפיר ג' דינים בזה לאסור באין ה"מ עד ספ"ס ובה"מ התירו בס' כחתיכה שחציה ברוטב לדעת ר"י, וההיתר דבצד האש לא נזכר בש"ע רק בדין דכנגד הריקן ולא נזכר בדין דכנגד הרוטב להתיר בלא ס' ולהתיר הקדרה לפעם שני רק כתבו סתמא בנגד הרוטב דבעינן ס' והקדרה אסורה, ולדבריו ניחא דכנגד הרוטב טבע הרוטב הרותחת למשוך הבליעה לתוכה כמו שאמרו בדין דס"א בבשר שנפל ליורה חלב לרב דבעידן רתיחה מבלע בלע וכו', ואף שטבע האש לשרוף ולכלות, אבל כנגד זה טבע הרוטב בפנים לשאוב וממילא אין האש שורף ומכלה לגמרי, דכך הוא דרכה של בישול האש בוער והרוטב מבשלת האש עושה כטבעו והרוטב פושה כטבעה בכח של שריפת האש והוה דרך בישול והחמירו בו בצד א' משא"כ כנגד הריקן שאם נפלה בצד האש, האש שורף ומכלה כטבעו ואין שם שום בישול:

[יט] אם נשפך וכו'. עט"ז סקכ"ה שצריך ס' נגד מה שאומדין שיש חלב בעין תחת שולי הקדרה ולא נגד מה שבצדדי הקדרה, וכ' בחו"ד סק"כ משום דדבר לח לא מקרי חיבור. וגם בסי' צ"א סק"י כ"כ, והנה לענין זה אני מוכרח להביא פלפול בענין זה ממשניות מפוזרות, דבמס' טבו"י פ"ב איתא דבין גוש בין לח מקרי חיבור אם הם מחוברים בתולדה רק אם הגוש מופרד בתולדה ונתחבר כגון עגול של דבילה או שום שהי' נידוך במדוכה ואח"כ חברו במשקה אז אין הטבו"י מטמא הכל בנוגע במקצתו, אבל גוש ממש כגון מקפה של גריסין שקרם ע"ג בשר ונגע טבו"י במקצת המקפה כולה טמאה ורק הבשר טהור שהוא גוש אחר וכשנגע בחתיכת בשר ושאר חתיכות תלויים בה ועולים עמה כולן טמאות, וריב"נ שם מטמא גם הבשר שהמקפה קרומה עליו ונגע במקפה, ושם קטניות שקרמו ע"ג פרוסות לחם אם הקטניות כולם גוש א' הוה חיבור ואם הם גושיים רבים

ימנו, כלומר כשנגע בגוש א' נטמא ומטמא עוד שנים כדרך שמונין לטומאה א' ב' ג' ובסיפא שם כה"ג בלח, דתנן שמן של תרומה צפה ע"ג היין ונגע טבו"י בשמן לא פסל אלא השמן אבל כל השמן טמא ולריב"נ שם גם היין טמא ע"י מגעו בשמן, זת"ד המשניות שם, הרי דבדיני חיבור הדין, שוה בין בלח בין בגוש דאם הדיבוק טוב כמקפה הקרומה על בשר ושמן על יין לת"ק רק המין שנוגע הוה כולה חיבור ולא הבשר שתחת הקרומה או היין שתחת השמן, ולריב"נ אפי' התחתון טמא אבל אותו המין לכ"ע חיבור וכה"ג בטהרות פ"ט מ"ח השרץ שנמצא בריחים (שטוחנין שם הזיתים להוציא שמנן) אין טמא רק הנוגעים, ואם משקה הולך ביניהם ומחברן הכל טמא, הרי לכאורה להיפוך דהמשקה מחברת הגושיים ומכ"ש שכל המשקה חיבור לעצמה ולפי"ז חוץ ממה שיהי' צריך ס' נגד כל החלב הנזחל אלא אם מונח בתוך הזחילה גרגירי גבינה אם הזחילה חמה יחברם ויצטרך גם נגד הגבינה, ולפי"ז נאמר להחמיר דבין אם נוגעת זחילה של חלב תחת קדרת בשר, בין אם נוגע חתיכת בשר תחת קדרת חלב יצטרך ס' נגד כולה שוב ראיתי באהלות ויהי' לכאורה ראי' לדברי הט"ז והחו"ד דלח לא מקרי חיבור רק גוש הוה חיבור, וז"ל המשנה שם פ"ב, רביעית דם שנשפך באויר (שלא תחת תקרה) ומקומו מדרון והאהיל על מקצתו טהור, ואם מקומו אשבורן או שקרש טמא עכ"ל, הרי דכשנקרש הדם ונעשה גוש הוה חיבור וטמא ע"י שהאהיל על מקצתו, ובעוד הדם לח לא נטמא באהילו על מקצת הרביעית דאינו חיבור ורק כשנאסף הדם במקום אשבורן דהגומא מחברתו, ולפי"ז י"ל גם כאן דאם זחילת החלב עומדת במקום נמוך ויש שם דפנות המסבב החלב אז יהי' חיבור ויצטרך נגד כל החלב שנאסף בגומא, ואם מקום הזחילה ישר בלא שום סביבותה לחברה אז אינה חיבור, והזחילה דכאן הוא מקום ישר לכן אין חיבור ושלא יסתרו משניות דטבו"י למשנה דאהלות צ"ל דכל הנך משניות דמכשירין שהבאת שהם חיבור הוא משום ששם מונח הקרומה שעל הבשר בכלי והשמן שעל היין ודאי דמונח בכלי לכן הוה חיבור בין הגוש כהמקפה בין השמן ולכן הדין כמדרון דמשנה אהלות הנ"ל וא"ש הכל ולפי"ז בנידון דידן אם מקום זחילת החלב עמוקה כאשבורן דלאהות ודאי דהמקום מחברה ובעינן נגד כל החלב שבאשבורן, ואם יאמר איזה מורה מנין אנו יודעין ללמוד איסור מטומאה אמינא לך סברא כזאת גם בכללי איסור דידוע דכל שיש דפנות להמאכל או להמשקה והן חמין נקראים כ"ר, וממילא אם זחילת החלב נאספה למקום אשבורן שע"ב הכירה הוה מקום זה כ"ר וכשהציג קדרה בשר על אותו מקום הוה כהעמיד קדרה של בשר תוך קדרה של חלב, אבל אם מקום הזחילה ישר בלא דפנות ממילא אותו המקום נחשב לכ"ש ואין כ"ש אוסר ודי לאסור נגד הטיפות

הנדבקות לשולי הקדרה ממש משום דטיפות אלו נאחזות בקדרה וכל דבר הנסמך ע"ג דבר נדון כתתאה גבר והקדרה עושה אותו ככ"ר לאסור ולא שאר חלב המונחים שם באויר, ובכללי טומאה הדבר מובן בניקל דידוע דבטומאות הכלי מצרפתם, עי' טהרות פ"א מדרשה דכף אחת כל מה שבכף נחשב אחת, ורק כשאין הטהרות מונחים בתוך דופני כלי מונין א' ב' ג' וא"ש, ובטבו"י מחמיר ריב"נ וס"ל דגם שני מינים המונחים זה ע"ג זה כיון שהם בתוך כלי הוה חיבור ולדברינו אלה שהעליתי ראי' לדינים אלו ממקור נאמן א"צ ליתן טעם החו"ד לומר טבע בלח שאינם מקושרים והגוש מקושר, כי מה לנו בטבע קישור או לא הלא אנן מחמת הבליעה דנין אם טעם החלב נבלע מכל הזחילה או רק מהטיפין שנוגעים בשולי הקדרה, ומי יפיס לדון בזה ענין קשירה או לא, ובפשיטות אני אומר דכ"ז שהזחילה עומדת במקום ישר ואינו אשבורן שיהי' לה מקום קיבוץ אז כל המקום נחשב לכ"ש חוץ מהטיפין הנסמכין על שולי הקדרה דמחמת זה נחשבין שם ככ"ר ואוסר, וכ"כ החו"ד במקום אחר דהטיפות שתחת הקדרה נחשבת הקדרה תתאה ומה שלהלן ממנה חשוב ככ"ש וא"ש הכל ולפי"ז אם נפל על הכירה אצל הקדרה חמאה קרושה ונתפשרה ג"כ לא נצריך רק נגד מה שנגע בשולי הקדרה דלא גרע מחלב דהטיפין שנוגעים בקדרה הוה הקדרה תתאה ומה שלהלן מהקדרה חשובה רק כחום כ"ש, ואף שנתחממה ונפשרה אכתי לא נחשב ככ"ר לומר דכולה נבלעת בקדרה, וכה"ג נדון בשומן מהותך אצל קדרת חלב או חלב מהותך מיהו י"ל דבכה"ג אם חום הכירה גדול מאד י"ל דהוה כצלי והחמאה שמינה להצריך ס' נגד כולה, ובס"ק שאח"ז אבאר יותר, אבל עכ"פ אין הדבר תלוי באם לח אינו מקושר או גוש מקושר [כ] אינה אצל האש. ואם אצל האש אז גוף המקום נחשב ככ"ר והחלב כחום כ"ר ואז אפי' העמיד קדרה צוננת נבלעת בקדרה אבל רק מה שתחת הקדרה ממש כמ"ש בס"ק שלפ"ז באורך, ולדידן אפי' אינו אצל האש ממש ובפרט בענגלישע קיכע שהאש תחת הברזילים כיון שנתחממה החלב עד שהיס"ב אסור באה"מ נגד כל הזחילה דגם בכ"ש אנן מחמירין באה"מ אבל המאכל שרי דאין חום של תתאה רק לבעין ולא להבליעו דרך דופני הכלי כ"כ כ"ז שאין גוף המאכל נתחמם, ומדינא בכה"ג גם הקדרה מותרת א"ה. עכשיו אכתוב פסקי הדינים בדיני העמדת הכלי ע"ג זחילה של חלב א) אם הקדרה עומדת אצל האש והזחילה קרה בעינן ס' נגד מה שתחת שולי הקדרה, דהקדרה חמה ותתאה, ואם מקום שפך החלב ג"כ אצל האש והי"ס שם הוה מקום הזחילה עצמה ככ"ר אף שהעמיד עליה קדרה צוננת נבלעת בקדרה ונאסרת הקדרה לבדה, ואם גם הקדרה חמה אסור גם המאכל עד ס' נגד החלב שתחת הקדרה והקדרה אסורה, וכ"ז כשהעמיד הקדרה על מקום שפך

החלב דבכה"ג הוה מקום החלב תתאה והקדרה עילאה, ואם מקום הקדרה צונן וחלב רותח זוחל תחתיה אף דבכה"ג הוה הקדרה תתאה מ"מ י"ל אדמיקר נבלע כ"ק ותהי' הקדרה במקום קליפה ואסורה והמאכל מותר, ובסי' צ"א הארכתי בדיני תתאה ועילאה וכן תדין בדינים אלו, ובסי' ק"ה אבאר בס"ד [כא] כיסוי קדרה. כאן ארשום מדיני טיפה שנפלה ע"ג כיסוי א) אם הקדרה רותחת ונפלה טיפה ע"ג הכיסוי דינה כנפלה טיפה על דופן הקדרה כנגד הרוטב ודי בס' נגד הטיפה והכיסוי מצטרפת והכיסוי אסורה לבדה כשיש ס', והרש"ל החמיר שצריך בכיסוי עצמה ס' נגד הטיפה ואם לאו נ"כ וצריך ס' נגד הכיסוי, והט"ז הסכים לזה והחו"ד פלפל בדבריהם, ובמהדו"ק הקשיתי גם על דבריו במה שחילק בין כיסוי בשריית והטיפה חלב עליה בין ש"א, ולדינא לא גרע מנפלה כנגד הריקן דג"כ מתירין בה"מ ע"י ס' נגד הטיפה אף שהמנהג הצריך ספ"ס לומר שחלק הקדרה נעשית נבלה וא"כ גם כאן עכ"פ הכיסוי עדיף מעט, דגם שם כתבתי בסקי"ד דאם יש כיסוי והקדרה מעלה הרתיחות דבטל דין הריקן מהקדירה וכאלו כולה מלאה, ואף דבסי' צ"ד המנהג החמיר בכיסוי יותר מבקדרה דגם אב"י אסור כב"י היינו רק לענין אם הקדרה בשר והניח עליה כיסוי חלב אב"י דבזה הכיסוי גרע משאר כלים, אבל כאן דהכיסוי כמין הקדרה רק שנפלו עליה טיפות חלב בצד חיצוני שבה ובצד החיצוני אין חומר כיסוי דחומרתה באב"י היא רק בחלק הפנימי ששם הזיעה תמידית, עט"ז שם ב) אם לא התחיל להרתיח אם הכיסוי חמה נאסרת והקדרה עם התבשיל מותרין אף שאין ס' נגד הטיפה, ואם הזיע תחת הכיסוי רק שאין היס"ב בהזיעה וגם הכיסוי צוננת הכל מותר אם הטיפה ג"כ צוננת, ואם הכיסוי חמה והזיעה שתחתיה אינה יס"ב הכיסוי אסורה והקדרה מותרת, ואם הזיעה יס"ב והכיסוי עצמה צוננת נחשבת הזיעה תתאה ושניהם אסורין אם אין ס' נגד הטיפה, ואם יש ס' הכיסוי אסורה והקדרה מותרת, ואף שאין זה שכיח שתהי' יס"ב בזיעה וצד החיצון של הכיסוי תהי' קרה מ"מ כתבתי שורת הדין, ואם בשעת נפילת הטיפה לא הזיע ואח"כ התחיל להזיע דינו כנפל נגד הריקן דבעינן ס' נגד הכיסוי והכיסוי אסורה ובה"מ הקדרה מותרת ע"י ס' נגד הטיפה והכיסוי אסורה [כב] עולה הזיעה. כ' הגרש"א דכל חומרת הכיסוי היא רק בשלימה שאין בה שום נקב שע"י נקב יוצא ההבל ואין מרתיח היטב וגם שתהא מונחת היטב ע"ג הקדרה דבע"א אין חומרת כיסוי, והד"מ בשם הגש"ד בסי' צ"ג לענין חומרת כיסוי שגם אב"י כב"י תחשב כ' דגם כשיש בה נקב יש בה חומרתה וצ"ע, ואם הכיסוי רחבה מרוחב הקדרה ובולטת לצדדין והטיפה על אותה הבליטה אין שם דין חומרת כיסוי לכ"ע רק יהי' הדין כמ"ש בס"ק י"ח לענין אוזן הקדרה דאם הי"ס שם והרתיחה עלתה עד הכיסוי נאסרה כל

הכיסוי וצריך ס' נגד כל הכיסוי, ואם לא עלתה הרתיחה ומקום הכיסוי הבולטת קרה הכל מותר, ואם מקום הבולטת חמה אז אם הסירה תיכף ויודע שלא נתכסה הקדרה באותו מקום הבליטה מעת נפילת הטיפה עליה הקדרה מותרת ורק הכיסוי אסורה, ואם כיסה אח"כ במקום הבליטה והזיעה תחת אותו מקום צריך בכיסוי ס', ואם אין בכיסוי ס' צריך ס' נגדה ובה"מ מותר ע"י ס' נגד הטיפה כלעיל ס"ק י"ח, וגם חומרת כיסוי שבסי' צ"ד לענין אב"י לא נחמיר להצריך ס' נגד מקום הבולט משטח הקדרה אא"כ היא ב"י וחם שם ג"כ, ועוד נ"ל דגם אם הכיסוי ב"י א"צ נגד הבליטה דלא עדיף מחלק הכף שלא נתחב במאכל דא"צ ס' רק נגד מקום התחיבה ומקום הבולטת אין בה שום חומרא מחומרתה סעיף ח מחבת של חלב שנתנה בכירה תחת קדרה של בשר [כג] הזיעה עולה ונבלע בקדרה ואוסרתו: הג"ה. אם הי' חלב במחבת צריך ס' נגד החלב שבמחבת, וכ"ז כשהמחבת מגולה ועולה הזיעה מהמאכל עצמו להכלי שע"ג וגם שהוא בקרוב כ"כ [כד] שהיס"ב בזיעה כשמגיע לקדרה, אבל אם אין יס"ב בזיעה הכל שרי, לכן תולין בשר לייבשו ע"ג קדרות של חלב [כה] ול"ח לזיעה שעולה, וכן אם המחבת מכוסה הכל שרי מידי דהוה אשתי קדרות שנגעו זב"ז בנגיעה מכ"ש בזיעה [כג] הזיעה עולה. כ' מוהרש"ק שיעור גובה הזיעה ג"ט לחשבה יס"ב [והכל כפי רוב הרתיחה] דבפחות לפעמים אין יס"ב, וראי' לשיעור זה מצאתי במס' כלים רפ"ז הקלתות של בע"ב שנפחת דאם העומק פחות מג"ט טמאה שמסיק האור מלמטן והקדרה בישלה מלמעלה, ואם הפחת יותר אין חום האור מבשל עוד, ובזיעה הכל לפי הנראה לעינים ובלבד שלא יהי' גבוה יותר, וכ' עוד וכן הלהב העולה מנר חלב אסור עד ג"ט והיינו כמ"ש ובס"ק שאח"ז כתבתי [כד] שהיס"ב. ואם גם הקדרה העליונה חמה אז א"צ שיהי' יס"ב [ועי' ס"ק שאח"ז] בזיעה שתחתיה, ואם חזר טיפת הזיעה מזיעת שולי הקדרה לתוך החלב בעינן בחלב ס' נגד אותן הטיפות, דאי לאו דנתחממה לא היתה מטפטף טיפין אף שהיא עצמה קרה [כה] ול"ח לזיעה וכו'. דע דכל הדין דסעיף זה בזיעה דוקא אם יש חלב ממש בהתחתונה אבל אם יש רק מים בתחתונה רק שהיא ב"י אין אוסרת לעליונה דהוה נ"ט בר נ"ט ובזיעה די להקל בב' נ"ט, וגם במקום שאוסר לעליונה עד ס' נגד החלב אבל לא בעינן ס' נגד הבלוע שבדופני המחבת, ובאיסור כה"ג אפי' יש רק מים במחבת ב"י מאיסור אסור דהוה נ"ט בר נ"ט דאיסורא והחו"ד מיקל גם בש"א עי' בפתחי תשובה בשם הפמ"ג או"ח בהנהגות או"ה בשם הרמב"ם פ"ז מטו"א דרק זיעת משקין כמוהו אבל זיעת אוכלין אינן כמוהו לאסור, ולפי"ז כשיש במחבת חלב מהותך אין הזיעה אוסר, וכן במחבת של שומן מהותך וחלב למעלה ג"כ אין איסור, וכן אם בשר עם רוטב למטה אף שהרוטב

לחה אבל אין הנאסר חמור מהאוסר והשמנונית שברוטב חשוב אוכל כשומן עצמו, ונ"ל דאם נאמר כך, נאמר דרק בכה"ג שהזיעה עולה באויר שייך לחלק בין זיעת משקין לזיעת אוכל, ואף שברמב"ם שם לא כתב בהדיא דאין זיעת אוכל כמוהו, ואני ההדיוט הראיתי לדעת ממשניות דמכשירין שמשם מוצא הדין דהרמב"ם הנ"ל שהאמת כן, אבל בכיסוי דלעיל סעיף ז' דהכיסוי מונחת ע"ג הקדרה והטיפה נופלת עליה אין לחלק בין הכיסוי הזיעה מחמת אוכל או מחמת משקה, והסברא פשוטה דהתם אנו רוצין שע"י הרתיחה שתחת הכיסוי יהי' הקדרה והכיסוי כגוף אחד וא"כ אין חילוק בין אם יש מאכל תחתיה או משקה ובזה יתורץ דברי המג"א באו"ח סי' תנ"א בכיסוי שמכסין החררה בשעה שנאפית דבעי ליבון אף דהחררה היא מאכל והיינו כמ"ש דשם לא מחומר זיעה אסרה רק שהכיסוי והחררה נחשבין כאחד דבליעה שע"י אור ממש א"צ לטעם זיעה דאין שם הפסק אויר לחוץ בין החררה להכיסוי שנאמר דהזיעה מאוכלין אין בה כח לאסור קו"א לדיני זיעה וכיסוי שבסעיפי בחידודי סקכ"ה הבאתי דברי הפמ"ג בשם הרמב"ם דרק זיעת משקין כמוהם ולא זיעת אוכלין, והעליתי דרק זיעה העולה דרך אויר העולם כדין מחבת שבסעיף ח' שייך לחלק בכך, אבל הכיסויים שמניחין על הקדרות בשעת בישול שמכסה היטב את הקדרה כהך דסעיף ז', וכן כיסוי חררה שצריכה ליבון שבאו"ח סי' מנ"א אין לחלק בין כיסוי של משקה או של אוכל, דשם האיסור מחמת חוזק החום שעושה הכיסוי והקדרה והמאכל אחד והנה אף שבאמת לא כ' הרמב"ם שם כן להדיא רק שכן משמעות לשונו שם בחיבורו ובמשנה וגם החוש מעיד ע"ז, כי אין נראה איד כעשן עולה מגוש רותח רק מלח כרוטב או חלב, ובמכשירין פ"ב תנן מרחץ טמאה זיעתה טמאה, הבריכה בבית והבית מזיע מחמתה וכו' הבית טמא, ושם במ"ג, ב' בריכות א' טמאה וא' טהורה המזיע קרוב לטמאה סמא וכו', ושם בפ"ה, המערה מחם לחם ומצונן לצוק ומחם לצונן טהור, מצונן לחם טמא, רש"א אף המערה מחם לחם וחום של תחתון יפה מהעליון טמא, וע"ז כ' הרמב"ם שם דרק ע"י הניצוק שנתחמם ע"י האיד העולה מהתחתון והניצוק מעלה הבל האיד גם לעליון ומטמא, ודוקא כשהעליון קר דכן טבע הקר לשאוב לחלוחית איד החם התחתוני, זת"ד, ובאמת כן נראה בחוש שבחורף ע"י חום שבבית וקרירות שבחוץ נראין בזכוכית החלו ציורי הזיעה שנקפה בקור גדול ונתלחלח בקור אמצעי, אבל בקיץ שגם בחוץ האויר חם אין החלון מזיע, ור"ש מוסיף דכ"ז שחום התחתון חזק יותר מהעליון אף שגם העליון חם מ"מ מוליד לחלוחית בעליון, דכן בימים הבינונים שחום בחוץ ובבית חם יותר תיכף נראה זיעה בזכוכית החלון, והנה שם מיירי בדיני טומאה ואנן בדידן באיסור דקיי"ל אין ניצוק אוסר ואפי' בעליון קר אין

האיד אוסר ובפרט דכאן אין ניצוק כלל ודאי דאין איסור אא"כ יס"ב הזיעה לא עדיפא מבישול וא"ש הכל אמנם אם האמת כן לחלק בין הזיעות ולהקל בזיעת מאכל הדבר פלא, דמצינו בנזיר ד"נ ששם הביא הגמ' הך משנה דכל הניצוק טהור חוץ מדבש הזיפין וצפחת, ושם אין חום ולא זיעה רק מטעם דטבע יציקת הדבש כשמגיע הניצוק לכלי התחתון ופוסק מלצקת אז סולד בחזרה מאויר התחתונה לעליונה והוה כנתחבר הדבש מכלי עליונה עם של תחתונה ובעי הש"ס שם אם גם לאוכלין יש תורת ניצוק לטמא את העליון ע"י יציקתו לתחתונה הטמאה מכאן נראה דס"ל לש"ס דדבש וצפיחית אינם אוכלין ולזה יש סתירה מסוף עוקצין ומטהרות רפ"ג ואין כאן מקום בחיבורי זה להאריך, ובספרי נימוקי הרא"ה למשניות שם הארכתי], עכ"פ אנו רואין בזה דלענין ניצוק מספק אם גם ניצוק אוכלין מועיל לטמא וממילא הבעי' תהי' גם לחום זיעה אם מועיל באוכלין כבמשקין, ולפי"ז זיעת אוכלים בספיקא וא"כ כשיש אוכל כבשר למטה עם רוטב שיש איד עכ"פ מהרוטב דכן נראה בחוש שהגוש אין מעלה עשן איד ורק הלח מעלה איד, וא"כ י"ל דעכ"פ האיד מהרוטב יוליך טעם הבשר למעלה ויצטרך ס', אבל שומן ממש או חלב ודאי דבספיקת בעיית הש"ס קאי ובה"מ יש להתיר בכ"ע ואין לאסור רק זיעת חלב כדין הש"ע סעיף ט [כו] נר של חלב העשוי כנר של שעוה שנטף ממנה טיפה על כלי א"צ אלא גרידה אבל חלב מהותך חם שנפל ממנה טיפה על כלי צריך הגעלה:

[כו] נר של חלב. הש"ך מחלק בין אם החלב בנר העשוי כקרויזל שהפתילה בוערת תוך החלב אז צריך הגעלה, ונר עומד כשעוה די בגרידה, וחלב הניתך בקערה שנרתח ע"ג האש ונטף ממנה ג"כ די בגרידה כנר עומד, ולפי"ז גם שקרויזל כשנטפה הטיפה מצד שני שלא במקום הפתילה ג"כ יהי' די בגרידה כמו מקערה וכ"כ הפמ"ג, וצ"ע דגם נר עומד אף שכל החלב של העומד צונן אבל הטיפה הנוטפת היא אצל הפתילה הדולקת והיא אצל האש ולמה די בגרידה, ויש מתרצים דנר כפתילה דמתיר בגרידה מיירי בחלב חי וסיפא דקרויזל מיירי בחלב מהותך לכן כשמרתיחין אותו באור דינו כאור, וא"כ אם הנר העומד הי' בחלב מהותך הי' צריך הגעלה כקרוזל, וחכם א' מביא ראי' לחילוק זה מפסחים מ"ו בנטף מרוטבו על החרס דאסור ושם מיירי אחר שנצלה דאז כל מה שמנטף ממנו הוה כאש, ולעניותי איני מבין זה, דהא גם שם הי' הכבש חי ונצלה עכשיו ודומה לחלב חי דדולק דהטיפות כבר צלויים ועומדים, וע"כ דאין לחלק בין אם האש שורף מחלב חי ונוטף ממנו מה שניתך או אם שורף מחלב מבושל ונוטף משם, והפמ"ג רצה לחלק בין טיפה קטנה שנפסק הקילוח או לא נפסק ובעצמו מסיק שזהו דוחק דעכ"פ בנפסק הקילוח בעינן קליפה, ומדין דסעיף ז' אין ראי' דשם נזחל

ע"ג כירה צוננת איזה המשך ואצל הקדרה נתחמם, ועוד דא"כ לפלוג בקרויזל עצמו ויאמר בד"א בחלב חי אבל במהותך בעי הגעלה ולא לחלק בין צורות הנרות, וכן להפמ"ג היל"ל בד"א בנפסק הקילוח וכו', ועוד דגם נר עומד לפעמים נופל כולו עם האש על הקערה ומשם מטפטף ויורד דאז הוה כיורד מן האש ממש וא"כ הי' צריך ליבון כמ"ש הפ"מ עצמו, ועו"ק לתי' הנ"ל דמאי פסקא לומר דסתם נר עומד הוא מחלב חי וסתם קרויזל הוא ממהותך, חוץ מהדוחק אבל אנו רואים במשנת במה מדליקין להיפוך דשם מיירי מקרויזל כמ"ש התוס' שם דנר עומד מותר להדליקו ורק בקרוזל אסור, ושם תנן אחד חי וכו', וראיתי בהגרע"ק מחלק דבנר עומד אין שם אצל הלהב רק טיפה א' אבל בקרויזל יש הרבה שניתך שם בדופני הקרויזל מחום האש, וגם זה דוחק דזה ממילא ידעינן, אבל למה בטיפה אחת מחום אש יהי' די בגרידה דמ"ש ולי העני נ"ל בפשיטות דהמחבר לשיטתו בסי' צ"ט בכלי שדרכה לשמש בשפע ונבלע בה איסור מיעוט דברוב תשמישה יהי' בה ס' נגד הבליעה דמותרת בלא הגעלה, ולפי"ז א"ש דבנר עומד כשנוטף על הקערה ודאי דכשישתמש בקערה יהי' תמיד ס' נגד הטיפה שנפלה מנר עומד לכן לא הוצרך הגעלה, ובקרויזל שיכול לזוב ממנה הרבה עד שכשישתמש בה לא יהי' ס' לכן הוצרך הגעלה, ועי' ביאור הגר"א שנראה כוונתו כך בחילוקו, ובאמת בקערה גדולה שאם ישפוך בה כל החלב שבקרויזל יהי' בתשמישה ס', אה"נ דלהמחבר לא יצריך הגעלה רק כאן בסתם קערות וסתם קרויזלין וא"ש הכל כ' הכרו"פ דסתם חלב הוא פגום מחמת ישנו, ובזמנינו שמתיכים אותו במי גפרית ונפגם עי"ז מאוד שעפ"י רוב נמאס גם לחתולין פשיטא שיש להקל עובדא בא לידי שהי' נר חלב דולק על השולחן ולמעלה מהנר הי' בולט מהפאליצי ככר וחום הלהב של הנר הי' מחמם הככר. ואם לומר שצריך ס' בככר נגד כל הנר כמו שמצריכין ס' בקדרה של בשר נגד החלב שבמחבת כאן בס"ח, י"ל דשאני התם דכל החלב רותחת והזיעה עולה מכל החלב שבמחבת, אבל כאן הנר עומד לפנינו וכולו קר ורק מה שהאש שואב ממנו ומחממו ושרפו ובכל רגע נתחמם טיפה אחרת ונשרפת וא"כ א"צ ס' רק כערך הטיפות שנתחממו בכל העת שהי' הככר מאהיל עליו, וכאן לא שייך להתיר מסברת הפ"מ דאין זיעת אוכלין כמוהו כמ"ש בס"ק כ"ז דשם הוכחתי מש"ס נזיר דזיעת אוכלין היא בעי' דלא נפשטה וגם הוכחתי שם דזהו טבע נראית בחוש דחום עולה בין מגוש בין מלח רק דהאיד כמו עשן אין נראה רק מלח דרק מים רותחין מולידים דאמפף ואייזן באהן יוכיח, אבל חלב או שומן אם הם על מים עולה איד מהמים שמתיך בו ואם נתבשלין בלא מים אין איד נראה וא"כ שפיר כ' הגרש"ק דלהב הנר אוסר כזיעה דעכ"פ הלהב מחמם ושפיר אמרתי להצריך ס' נגד מה

שנדלק מהנר כ"ז שהי' הלחם על גבו כל זה אמרתי במהדו"ק ואח"כ ראיתי לסתור רעיון זה, דהמחבר כ' בס"ז דאם נטף על דופן הקדרה בצד האש דמותר הכל דהאש שורף טיפת החלב ומכלהו ולכן אין כח בטיפה לאסור הקדרה, וא"כ מוכח בהדיא שאין אש עושה איסור רק להיפוך שורף ומכלה, ואף דשם הטיפה חלב, וכאן חלב והחלב לבדו נותן האש משמנוניתו, אבל איך נוכל לומר לשון איסור על אש השורף אטו ע"י האש הזה נרגש טעם חלב בהלחם הלא שיעור ס' אנו נותנין תחת טעימת קפילא ובאמת אין טעם חלב באש רק שהאש נולד ממנו אבל עיקרו נשרף, הלא גם חלב חי מותר משום שאינו דרך אכילתו ומכ"ש אש שלו, ולא מצינו שלהבת איסור רק בשל ע"ז שיש חיסור גם על האש וגם הוא איסור הנאה, וכן אש של עצי אשירה שאפרן אסור משא"כ בחלב שאינו איסור הנאה איך נעשה מאש שריפה שלו איסור ושאני זיעה שבא מכח איסור ולא נכלה רק מוליד לחלוחית. וגם במעילה אמרינן הגחלת יש בה מעילה והשלהבת אין בו משום מעילה, לכן נ"ל להתיר הלחם בעובדא דידן ורק אמרתי לזרוק כ"נ מחמת מיאוס ולא מחמת איסור דגם החלב פגום כמ"ש לעיל, ומה שהחרדים נזהרין שלא להדליק שפופרת טאבאק מנר חלב הדולק היינו משום שצריך לשאוף האש ברוח פיו והשאיפה לפיו מכניס ריח החלב לגרונו משא"כ בלא שאיפה וגם זה מכת זריזין הוא סליק סי' צ"ב בפלפולא אריכא בדברים דעבידן לטעמא שאין להם ביטול עם קיצורי דינים העולים מכל סעיפי סימן זה שהוא מקור להוראות המורים ותלמידהון בס"ד:

סימן צג

סעיף א קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב [א] ואם בישל בה [ב] בתוך מעל"ע אסור בנו"ט [ג] (וצריך לשער נגד כל הקדרה) אבל אם שהה מעל"ע וכו' הו"ל נט"ל ומותר התבשיל [ד] אבל הקדרה אסורה [ה] לבשל בה לא חלב ולא בשר: הג"ה. אבל שאר דברים מותר, ודין כיסוי קדרה כקדרה עצמה [ו] וי"מ בכיסוי לומר דאפי'. אב"י דינה כב"י וכ"נ בכ"מ וכן אני נוהג וכו' ומ"מ וכו' או לצורך שבת או ה"מ י"ל דכשאין הכיסוי ב"י וכו', ואם נטלו כיסוי רותחת מקדרה ש"ב ונתנו על ש"ח אם שניהם חמין שניהן אסורין אם יש מאכל בקדרה וכו', ואם הכיסוי צונן והקדרה חמה נמי שניהן אסורין דתת"ג אם התחיל להזיע תחת הכיסוי, [ז] ואם הכיסוי חמה והקדרה צוננת הכל שרי רק המאכל יקלוף, [ח] ואם א"א לקלפו הכל שרי, וכשאין מאכל בכלי הכל שרי מידי דהוה אשני קדרות הנוגעות זב"ז [א] ואם בישל. הט"ז סק"א מביא דברי הטור בשם הרשב"א שאם בישל ירקות בקדרה של בשר מותר לבשל בה אח"כ חלב [דהוה במקום הגעלה], והב"י מביא בשם הרשב"א בתה"א וז"ל, שנינו בסוף ע"ז השפוד והאסכלא

מלבנן באור, ובגמ' שם רמי לי' ר"ע לר"ש מקדשים דהשפוד ואסכלא מגעילן, ומשני רבא שאני קדשים דכל יום נעשה גיעול לחבירו דהבישול במקום הגעלה ע"ש ברש"י] ופריך א"ה הגעלה נמי לא לבעי קשיא עכ"ל, משם נראה דבישול כהגעלה ולכן הניחו בקושיא הגעלה ל"ל, ולדידי אכתי קשיא דעיקר התירוץ שאני קדשים דכל יום נעשה גיעול אינו תירוץ על הסתירה דבע"ז תנן דבעי ליבון, ולמה הניח קושיא ראשונה והקשה הגעלה ל"ל, ומחמת זה הדוחק דייק הרשב"א דהסתירה מליבון ל"ק דבקדשים דבשעת בליעה היתה היתר רק החשש דאח"ז נעשה נותר לזה די בהגעלה דבבלע היתר א"צ ליבון לכן חזר והקשה א"ה הגעלה ל"ל, ולפי"ז אם הפסיק יום א' והאיסור נותר קדים אה"נ דהי' בעי ליבון דהבליעה נעשית נותר קודם שהגעיל, זת"ד ולי העני הצבתי כננס ע"ג ענק דהא אח"כ כשתי' ר"ש הכא היתירא בלע הקשה רבא סוף סוף כשפלט איסורא קפליט, והו"ל לרבא לתרץ דבמבשל בה או מגעילה ברגע אחרונה של השלמת זמן אכילה ולא נעשה נותר ול"ל לרבא לתרץ דכל יום נעשה הבישול כגיעול עד שנוכל להקשות אדה הגעלה ל"ל, ואף שהתוס' שם בדף צ"ז סוף ע"א כ' דהמריקה ושטיפה הי' אחר זמן נותר מ"מ לר"ט הו"ל לתרץ דהא דס"ל לר"ט דא"צ מרוש"ט משום דהגעיל קודם זמן איסורו, ועוד די"ל דדוקא בקדרות דדינם תמיד בהגעלה איד חילוק במרוש"ט דידהו בין קודם זמן או אח"כ, אבל בשפתי ואסכלא דבלעי ע"י אור ודינם בליבון ודאי דמרוש"ט שלהן היתה קודם זמן איסור ולכן די במרוש"ט דבלא"ה אותו התי' דכ"י נעשה גיעול אזיל לר"ט דוקא כמ"ש ר"נ גופי' שם ועדיף לתרץ דהקדים המרוש"ט לזמן איסור, ועוד תינח בחג שמבשלין בכל יום כקו' הגמ' שם וגם התוס' דצ"ו ד"ה ואם כ' דהיתר דבישול לא הי' רק ברגל, ועוד אטו מבשלין בשפוד ואסכלא הלא אנן שקלינן וטרינן משפוד דאין בו בישול, ואם ר"ל מה שצולין עליו בשר הוה גיעול שלו א"כ הו"ל לדייק מכאן דשפוד של איסור כשצלה עליו נעשה היתר וזה לא מצינו בשום פוסק אמת שהפמ"ג בסי' ע"ו בש"ד ס"ק כ"ג הביא כן בשם או"ה דאם צלה בשר הנכשר מדם על שפוד שנצלה עליו בשר עם דמו דכשר, אבל אין זה דומה לשאר איסור דבאיסור דם באש מקילין הרבה קולות דדם שבישלו דרבנן וככ"פ ושריק וכה"ג, דאל"כ ק' הא שם לא הוה היתירא בלע והי' צריך ליבון אי לאו קולות דדם משא"כ בשאר בליעות איסור דשפוד ולתרץ הכל על נכון אציע לפניך מחדש כל הסוגיא הנ"ל, וז"ל המשנה רט"א בישל בתחלת הרגל יבשל כל הרגל (בלא מרוש"ט) וחכ"א עד זמן סעודה [מ"פ בגמ' ר"נ אר"א דממתין עד זמן סעודה אחרת ועביד מרוש"ט] השפוד והאסכלא מגעילן, עכ"ל המשנה, ובגמ' מ"ט דר"ט וכו' עד אלא אמר ר"נ אראב"א בכ"י נעשה גיעול לחבירו עכ"ל, ולפי"ז קשה אותה קושיא

עצמה שהקשו לרבא א"ה הגעלה ל"ל קשיא אר"ט דל"ל הגעלה דשפוד ואסכלא כיון דהבישולין הם כהגעלות דע"כ סיפא דשפוד לכ"ע קאמר, דא"ל דגם סיפא דשפוד רבנן קאמרו לי' תקשי הא ליבון בעיין דעיקר רומיא דשפוד מלבנן אשפוד מגעילן הי' לרבנן והתי' הי' אליבא דר"ט דכ"י נעשה גיעול ואי ס"ד דסיפא דשפוד רבנן אמרו לי' א"כ ליכא שום תי' ארומיא דליבון אהגעלה, ועוד דהא התוס' כ' דהמרו"ש עבד אחר שנעשה נותר א"כ ע"כ סיפא דשפוד מגעילן ר"ט אמר לה, ועוד דא"כ רישא וסיפא רבנן ומציעתא ר"ט וזה תמוה במשניות, ומפלפול זה נראה דהסוגיא כולה מוקשה וקודם בואי ליישב כ"ז נקדים עוד תמיהות במשנה הנ"ל וז"ל, מריקה כמריקת הכוס שטיפה כשטיפת הכוס זו"ז בצונן, ובגמ' ת"ר מרוש"ט בצונן דברי רבי וחכ"א מריקה בחמין שטיפה בצונן וכו' עד ורבנן א"כ לימא קרא או מורק מורק או שוטף שוטף, ומורק ושוטף ל"ל ש"מ מריקה בחמין שטיפה בצונן, ורבי אי כ"ר תרי זמני מריקה או שטיפה ה"א מריקה ב"פ או שטיפה ב"פ כ"ר כן לומר מריקה כמריקת הכוס וכו', רש"י בד"ה מריקה בפנים שטיפה בחוץ עכ"ל, ולפי"ז דרבי מחמיר בזה דלעולם לכ"ע א"א בלא הגעלה ורק דפליגי אם גם אחר ההגעלה צריך לקיים ומורק ושוטף דלרבנן שניהם בצונן פעם אחר פעם ולרבי א' בחוץ וא' בפנים, ועתו"ס שם צ"ו ע"ב ד"ה ל"צ, וא"כ שפוד דאין לו תוך גם לרבי יעשה רק שטיפה אחת דאין לו פנים, ולפי"ז א"ש פי' המשנה דסתמא כרבנן וה"ק מוש"ט בצונן וזה בקדרות שי"ל פנים וחוץ לקיים אחר הגעלתן גזה"כ דמורק ושוטף, השפוד והאסכלא מגעילן, כלומר בהם דאין להם תוך לא גזרה בהם התורה מרוש"ט אחר הגעלתן דלאו בכה"ג גזרה התורה ומורק ושוטף, וכ"ז הי' עולה כהוגן לפי' המשנה בזבחים אי לאו רומיא דשפוד ואסכלה דמס' ע"ז דבעיין ליבון, והרומיא זאת מונע אותנו מלפרש המשנה כן דה"ק שפוד ואסכלה די בהגעלה וא"צ אח"כ מרוש"ט דהא הם חמורים יותר מקדרות, לכן בא רבא בתירוצו מאי הגעלה נמי שטיפה, כלומר דבאמת בעיין ליבון ורק דגזירת הכתוב דגבי קדשים לשטוף בצונן וזהו גמר הכשירן דקדשים וכאן נקראת השטיפה בשם הגעלה מדזהו גמר הכשרו, ואביי פריך מי דמי שטומ"ר בצונן והגעלה בחמין, ר"ל ואיך תוכל ליתן שם הגעלה על צונן דהצונן אינו מפליט כלום ורק למצוה קעביד, ולכאורה קושיא זאת לא שייכא רק לרבי דס"ל שתיהם בצונן אבל לרבנן המריקה באמת בחמין ושפיר קרי לה הגעלה, וע"כ דאביי ה"ק בין אם המריקה בחמין בין אם שתיהן בצונן הא כיון דעביד ליבון א"כ הגעלה דחמין ל"ל וע"כ דשתיהן בצונן ולמה קרי לה הגעלה, וחזר רבא ומשני תי' אחר שאני קדשים דכ"י נעשה גיעול וכו', כלומר ע"י הבישולים התכופין זל"ז והבישול דקדרות הם במקום הגעלות וממילא גם הצליות

דשפודין הם במקום ליבון, ותיכף הקשה המקשן א"כ הגעלה דשפוד דתני במתני' ל"ל קשיא ואחר שזכינו לפרש המשנה והגמ' בפשיטות וכשם שהי' במקדש בישול דקדרות במקום הגעלה וצליות דשפוד במקום ליבון, ויוצא מזה לדינא דכל איסור שנולד ע"י הזמן המוגבל וקודם הזמן היה היתר כגון נותר וחמץ אם בישל בקדרה קודם הגעת הזמן נכשר בזה ולכן כ' הרשב"א כאן כשבישל ירקות בקדרת בשר שנכשר לחלב, והנקה"כ החזיק בדין הרשב"א רק בחמץ החמיר דשמו עליו והג' במטה יונתן השיג באריכות על הנקה"כ ולדינא כיון שאנן נוהגין שלאל הגעיל כלי מבשר לחלב או איפכא וגם אנן גזרינן כלי שאב"י אטו ב"י, והכל כדי להרגיל העם שיהי' להם כלים מיוחדים לבשר בפ"ע ולחלב בפ"ע, וגם בבישול ירקות יש חשש שמא לא עלה שיעור הירקות לשיעור הבשר שקדמו שלא נתמלא כ"כ או שלא הרתיח, וגם הבאתי בסי' צ"ב בקו"א לדיני ט"ח דעת הר"ן דאין הגעלה רק במים ושמא מי הירקות עבין ואין מפליטין לכן לדידן א"א ליתן היתר זה אלא בדיעבד כשעבר ובישל שלא בכוונה חלב אחר הירקות שאחר הבשר דהחלב מותר והקדרה יקבע לה תשמיש אחרון אחר שיגעלנה ואז יצא בזה כל הדעות דאם הועיל בישול ירקות כהגעלה הרי היא חולבת ואם לא הועילו הירקות א"כ היא אסורה וקדרת איסור מותר להגעיל ותו לא מידי קו"א לסק"א. עוד אפלפל מעט דהתוס' חולין קי"ג בד"ה הלכתא כ' דלאו דוקא משום היתירא בלע התירו שיהי' הבישול במקום הגעלה דהא בשלו שלמים גם בקדרה שבשלו חטאת ובליעת חטאת לגבי שלמים נחשב בליעת איסור לנשים ועבדים וזרים, ורק מטעם דמב"מ ברובא בטל מדאורייתא וא"צ גיעול ובמקדש אוקמוהו אדאורייתא (שמותר לבטל הבלוע לדידן ע"י בישול) ובזבחים דצ"ו בד"ה ואם טש כתבו ג"כ כן רק שהוסיפו תיבת ברגל לומר דרק ברגל אוקמוהו אד"ת ובזה יתורץ קו' המהר"ם אהתוס' דאם אוקמי אד"ת והבליעה בטילה ברובא א"כ למה צוותה התורה מרוש"ט כיון שיש רוב בבישול שני נגד הבליעה של בישול א', והוספתי להקשות למה הצריך שבירה בכ"ח כיון שיש ביטול, ומחומר הנך קושיות נלך בשיטת הראב"ד דאיסור ביטול איסור הוא מה"ת לכן בכל השנה צריך באמת מרוש"ט בכלי נחושת ושבירה לכ"ח ורק ברגל התירו הביטול כיון שיש הרבה נותרים ונגד זה הרבה בישולים וגם אין כוונתו אז לבטל רק להרבות בסעודות מצוה, ולפי"ז צ"ל דבאמת גם אחר חטאת בשלו שלמים ורק דקדקו לבשל שלמים משעיר כדי שיהי' מינו דשעירי חטאות ואז יש היתר דמב"מ ברובא דאם יבשל בשר שור ועגל יש חשש מין בשא"מ ובפרט לרבא דאזיל בתר שמא, ולפי"ז צ"ל דהא דאיתא בזבחים דהאי כמוהו דגבי חטאת בא ללמד דאם החטאת נתן טעם בשאר קדשים דיאכלוהו כחומר חטאת היינו דוקא כשבשלו בא"מ כגון בשר שור

מבשר שעיר דאם במינו מותר ברובא אחר פלפול זה דמצות מרוש"ט ושבירת כ"ח לא שייכא ברגל רק בכל השנה תמוה קצת דבשלמא מרוש"ט דכלי נחושת שפיר לא התירה התורה ביטול איסור במקום שיש תקנה להכלי אבל כ"ח דאין לה תקנה רק שבירה הו"ל כדיעבד וגם יש היפר דרוב ואיך נאמר דהתורה גזרה מינו אטו א"מ, וצ"ל דבאמת מה"ת מותר לבטל ק דין מרוש"ט ושבירה כאם בישל בא"מ וללמדנו דיני הכשר כלים ונדע מזה לשאר איסורים דבמתכות מועיל הגעלה ולכ"ח צריך שבירה דאינו יוצא מידי דפיו והנה במהדו"ק הארכתי יותר וכאן קצרתי כדי שלא להלאות את הקורא למפרע [ב] תוך מעל"ע. הט"ז כאן סק"א מביא דברי הטור בשם בה"ע דאם עבר ובישל חלב בקדרה של בשר ויש בה ס' שמבשל אח"כ מאיזה מין שירצה ושהב"י נדחק מאוד בדין זה וביותר דעכ"פ נעשית הקדרה חולבת ואיך ישתמש בה בשר עכשיו, ותי' ע"ש אבל בתירוצו הגדיל הקושיא דתי' דבישול החלב הוה כהגעלה לבשר אבל בזה הקושיא נתרבית יותר דא"כ נעשית כולה חולבת דאין בה מהבשר כלום, ועוד דא"כ א"צ שיהי' בה ס' דבהיתירא בלע א"צ שיהי' ס' במי הגעלה, עי' או"ח סי' תנ"א, עוד כ' דר"ל אחר מעל"ע מהחלב אכתי ל"ל כל זאת הא אחר מעל"ע בדיעבד גם כל איסור מותר אבל כאן הא יכול להשתמש בה חלב בלא המתנת מעל"ע ולמה נתיר לו בשר אחר מעל"ע. וגם קיי"ל אין הגעלה בחלב ולא בשאר משקין כמ"ש בדברינו בסי' צ"ב בקו"א לסוגיא דט"ח בדברי הר"ן פכ"ה בשם הרמב"ן, וגם בתורה כתיב בגיעולי מדין תעבירו במים, ובקדשים ומורק ושוטף במים והאי במים מיותר כידוע, ואף שהחלב בעצמה מותרת היינו מטעם ס' ולא מטעם הגעלה, ולחומר בקודש נ"ל דהבעה"ע לשיטתו הביאו הטור בסי' קכ"א וז"ל ולולא דמסתפינא אמינא דכל כ"ח שנאסרת ע"י בישול מועיל לה אחר מעל"ע הגעלה ג"פ וכו', אלא דהטור חולק עליו שם ואינו מתיר רק באיסור דרבנן כגון חלה בזה"ז, וא"כ כאן דבישל בקדרה של בשר חלב והי' ס' דמן הדין נאסרה הקדרה בין לחלב בין לבשר דאין הגעלה בחלב ואכתי יש בה מעט בלע מבשר ושמא לא ישתמש בה פעם שנית כדי שיעור שיהי' ס' נגד הבשר הראשון דלא ס"ל דין היתר של כלי שדרכה להשתמש בשפע המבואר בסי' צ"ט לכן אסורה גם לחלב מדרבנן, וכיון שיש עליה איסור דרבנן גם לחלב יש להתירה ע"י הגעלה ג"פ ככל קדרה שנאסרה מדרבנן וכיון שיגעילה ג"פ ודאי דנתרוקנה מכל איסוריה וממילא יוכל אחר הגעלות אלו גם בשר, ואיסור דרבנן שאסרוה גם לחלב הביא לה הקולא להגעילה ג"פ וכיון שנתגעלה ג"פ נתכשרה מכל, דמה"ת בלא"ה מותר דהא אחר מעל"ע מחלב היא ולא נגע בשום איסור תורה במה שיקבע לה אפי' תשמיש בשר אחר המעל"ע של החלב אפי' בלא הגעלה והאיסור דרבנן הביא לה הקולא של הגעלה

ג"פ ואח"כ שפיר יכול לקבוע איזה תשמיש שירצה, וקיצר בהעתקת דברי בעה"ע שלא הביא דין היתר דהגעלה ג"פ שאחר מעל"ע של החלב רק הביא ההיתר דיש ס' בחלב נגד הבשר משום דאם ליכא ס' והיא אסורה ממש כ' הבעה"ע דמסתפי להתיר, ורק כשהי' בה ס' ואינה רק איסור דרבנן שוב לא מסתפי להתיר אבל כל ההיתר אינה בלא הגעלה ג"פ כמ"ש בסי' קכ"א בשמו, וקיצר כאן וסמך על מ"ש שם [ג] צריך לשער נגד כל הקדרה. ומשכח"ל שיהי' ס' בקדרה נגד כולה בכלי רחבה ונחושתה דק, ודוקא אם א"י כמה בלעה תוך מעל"ע אבל אם יודע שיעור בליעתה של תוך מעל"ע די כנגד זה בלבד, וכשמבשל חלב עם מים א"צ רק לפי חשבון חלב וכן כף חולבת שנתחב לבשר שבסי' צ"ד אם בשעה ששימש בו בחלב היתה חציה מים א"צ רק נגד חצי כף, וכן בקדרה של בשר שהדרך לבשל עם רוטב ותבלין והם כשיעור הבשר או יותר א"צ לשער רק נגד הבשר דבהיתר אין נ"נ, ורק בכף בשר ששימש בו בתחיבתו לקדרה נוהגין לשער נגד כל התחיבה משום דדרך שומן הרוטב לעמוד למעלה ונמצא הכף ששימש בו בקדרה כולו משומן הבשר, ובזה יחולק בין כף חולבת לבשר או בין כף בשרי לחלב, ולפי"ז ה"ה אם שימש בכף חולב בתבשיל שיש בו חמאה והחמאה עומדת למעלה ובלע הכף מחמאה כנגד כולו ואח"כ תחבו לבשר ודאי שיצטרך ס' נגד כל התחיבה וגרע מכף שהשתמש בו תבשיל חלב עם מים דהחלב ועורבת עם המים אבל החמאה כולה עומדת למעלה במקום התחיבה ודו"ק [ד] אבל הקדרה אסורה. לשני המינים, ומ"מ יש חילוק דאם עבר ושימש בה מין תשמיש. א' שהוא להיפוך מתשמיש שני ודאי דהמאכל אסור, ואם שימש כתשמיש אמצעי המאכל מותר כ"כ הש"ד, וכ"ז מדינא אבל לפי המנהג שהביא הרמ"א לק' סי' צ"ד ס"ה בדיני נ"ט בר נ"ט דאפי' בישל בקדרה שאב"י אסורה הקדרה אח"כ לכל תשמיש והנה אם בישל בשר ובתוך מעל"ע עוד בשר ובתוך מעל"ע לבשר ב' שהוא אחר מעל"ע לבשר א' בישל חלב א"צ לשער רק נגד הבשר שני, ואם תשמיש החלב של עכשיו יש בו חריפות כגון כמכא מעורר גם הטעם של בשר א' אבל לק' בסי' צ"ד בדיני נ"ט בנ"ט אבאר דיני דברים חרופים לעורר הטעמים לשבח [ה] אסורה לבשל בה. דבכלי איסור גם נט"ל לכתחלה אסור ובדיעבד מותר, וכ"ח קשה כפורצילאן כשלא בלעה רק ע"י עירוי או מליחה ואותה העירוי היתה אחר מעל"ע לבשר מותרת הכלי לכל תשמיש ויותר טוב ליחדו לתשמיש הראשון שהיתה תשמיש קבוע ורגיל בה דכנגד בליעת כ"ק של תשמיש שני יש תמיד ס', ועוד דלק' סי' צ"ז יבואר לכמה פוסקים דתמיד מותר בכלי שתשמישו בשפע אפי' בבליעה דבישול ורק דשם אנן לא מקילינן בזה משום שהיתה בליעה גמורה משא"כ כאן בבלע דכ"ק ואותו הבלע הי' אחר מעל"ע דראשון

דהוה היתירא בלע ומשום דאינה בת הגעלה לכן יש להתיר כמ"ש, ובאיסור שהוא לזמן כגון פסח או נדר לזמן ועמד האיסור תוך זמנו בכלי ועבר הזמן מותר הכל וזה פשוט, וכן אם שימש האיסור בכלי הי' לפגם אז גם הכלי מותר ול"ח שישתמש אח"כ בכלי דבר חריף דבאמת אין חריפות מעורר הקודם רק למה שהוא עכשיו בו כמ"ש החו"ד, ואף דנוהגין לאסור כלי שאב"י שנתחבה לקדרת ההיפוך אף שהבליעה היתה בכף פגום, התם טעם אחר יש בו משום שמערין המאכל להכלי של מין הב"י, ע"ש בסי' צ"ד ברמ"א [ו] ויש מחמירין בכיסוי. הט"ז מתיר בכיסוי אב"י אם יש ס' נגד נקב הכיסוי אף בה"ק, ואם תוכה רחבה שאין בה כפתור וגומא תחתיו מותר בכ"ע כשהוא אב"י, ואם הנקב שבה מגולה לאויר באופן שהזיעה יוצא משם או שאינה מונחת היטב על הקדרה מותר אף באין ה"מ, ובסי' צ"ב ס"ק כ"ד כ"ה ביארתי, והש"ך מחמיר קצת מדינים אלו, ואם הכיסוי רחבה יותר משטח רוחב הקדרה ובולטת א"צ ס' נגד אותה הבליטה אפי' ב"י, ולענין נפלה טיפה ע"ג כיסוי נתבאר בסי' צ"ב ס"ז ובדברינו שם, וכשמחמירין בכיסוי אב"י עכ"פ צריך שתהא ע"ג הקדרה עד שתזיע תחתיה והי' יס"ב בזיעה, ואפי' הכיסוי חמה בפ"ע ואין יס"ב בזיעה תחתיה המאכל מותר והכיסוי אסור, ואם הכיסוי אב"י וגם יש ס' כנגדה גם הכיסוי מותרת, והמ"ז בצ"ד סוסקי"ז אוסר ממנהג גם הכף בכה"ג ומכ"ש בכיסוי, לכן אם היתה בת הגעלה ודאי יגעילנה ואז יוכל ליחדה לאיזה תשמיש שרוצה, ובשל חרס צ"ע ודע דכל חומרת כיסוי באב"י אינו נוהג רק בכיסה בה חלב ממש או בשר ממש ונעשית אב"י וכיסה בה ההיפוך אבל לא בשאר דברים, ואם הכיסוי וגם הקדרה אב"י דהיינו שאין בקדרה חלב או בשר בעין פשיטא דהכל מותר דכולי האי לא גזרו ורק דכשהכיסוי ב"י אף שיש בקדרה שאר דברים דאוסרת אם הזיע תחתיה, ודע דאין הכיסוי אוסרת בחומרתה רק בכלי שמיוחדת לכיסוי שקורין פאקרישקע או שטארץ בל"א, אבל אם כיסה הקדרה בכלי אחרת אב"י כגון בטעלר מותר דאפי' לדעת הש"ך דא"צ כפתור בכיסוי אבל עכ"פ צריכה להיות מיוחד לזה דאז יש בה הרבה זוהמא מדובק בה ואחר עבור ב' חדשים מותרת, כ"כ בשערי תשובה או"ח סי' תנ"א [ז] ואם הכיסוי חמה וכו' מותר.

האחרונים חקרו אמאי לא נדון כאן דין עילאה חם ותתאה צונן לאסור עכ"פ כ"ק, ונ"ל מכאן ראי' לד' הט"ז סוס"י צ"ב דכל כלי כשנתרוקנה מהתבשיל נעשית כ"ש בריקונה וממילא הכיסוי אפי' חמה מאוד לא נחשבת יותר מכ"ש לכן לא נדון בה דין כ"ק של עילאה חם, ורק בכה"ג המאכל צריך קליפה משום לחלוחית הזוהמא שבה ולא מדינא, לכן אם א"א לקלוף הכל מותר ולא כמו במקום שהקליפה מדינא דבעינן ס' נגד הכ"ק

כבסי צ"א ועי' במש"ש [ח] ואם א"א לקלוף וכו'. הט"ז הביא מעשה דהר"י הלבן והעלה דכ"ח חדשים בולעים בכבישה בפחות ממעל"ע (עפ"מ רס"י ק"ה) וכאן כ' רק באין ה"מ ונראה דמדמי כ"ח חדש ללחם אפוי וצלי דסוס"י צ"א ע"ש, והנה גם שם מותר בה"מ בצונן ה"ה כאן, וכ"ח גלעזירט יש להקל, ובחציה גלייזירט יש להסתפק אם בכה"ג די בס' נגד חציה שאין בה גלייז, או נאמר שע"י מקום הפנוי מגלייז נכנסת הבליעה לכולה בפחות ממעל"ע, ונ"ל להתיר מדין דט"ח שנפלה כנגד הריקן שבסי' צ"ב דדי בס' נגד מקום הריקן שהיא בחשבון ספ"ס נגד הטיפה, וגם שם מתירין בה"מ שגם ספ"ס א"צ ודי בס' נגד הטיפה לבד, וגם כאן כן באה"מ די לשער נגד מקום הפנוי ובה"מ הכל מותר, וכלי עץ במעל"ע בולע בכולו, ובכ"מ יש פלוגתא אם בולעת בכבוש ואנן מחמירין וכלי זכוכית מקילין בכבוש ורק בפסח מחמירין, וכ"ח ישן ששמשו בו מכבר ועכשיו עמד בתוכו חצי יום מותר דהישן אינו בולע בפחות ממעל"ע, ובמעל"ע שלם אסור אף בישן ושבע מבליעות דאמרינן הכבישה יפליט הישן ויבליע החדש נמצא הדין עכשיו דכ"ח של בשר ישן ועמד בתוכה חלב מעל"ע דהחלב מותר דאימת גמרה הבליעה אחר מעל"ע ואז טעם הבשר כבר פגום ורק הכלי אסורה דיש בה עכשיו בלע חלב ודמי לדין המבשל חלב בקדרת אב"י דבמחבר כאן, וספק מעל"ע מותר בכ"ע, וכ' הפ"מ דאפי' כ"ח ישן נאסרה במליחה דאף דאין מליחה לכלים להפליט וזאת א"א לה לבלוע אא"כ תפליט הישינה וכיון דאין המליחה מפלטת והיא שבעה מבליעות לא בלעה, אפ"ה נאסרת דאין אנו סוברין סברא זאת דשבע מבליע לעיקר, גם החו"ד כ"כ, ומ"מ בכה"ג נוקים אדינא דאין מליחה אוסרת רק כ"ק, ושיעור שבע להט"ז היא בב' ימים מעל"ע או בבישולים, ולדברינו דאין הכלי נאסרת במליחה זאת רק כ"ק ובישל בה ואין ס' נגד הכ"ק מותר דבלא"ה יש דעות דכל שא"א לקלוף שרי בלא ס', ואף דהש"ך בסי' צ"א סק"ח כ' דבכלי הקליפה ניכרת במקומה ואין להתיר בלא ס' נגד הכ"ק מ"מ כאן בצירוף דעת ר"י הלבן ושאר פוסקים יש להתיר קו"א לסק"ח. הבאתי ד' הט"ז סק"ב שמביא ד' הב"ח שמביא ראי' מפ' המפקיד ד"מ ע"א במתני' דהנפקד מוציא בלע עם שמרים לשמן ג' לוגין למאה וכו' ובקנקנים ישנים אינו מוציא בלע רק שמרים משום ששבעים מלבלוע, ולפי"ז כל כ"ח ישן ששבע מבליעות תו אינו בולע בכיבוש מעל"ע, והט"ז דחה ראייתו דבאמת גם כ"ח ישן בולע רק דהנפקד אינו יכול לנכות דנגד בליעה חדשה יוצא מהכלי שמן הנבלע כנגד זה ואין חסרון אבל בחדש חסר לו הבלע לגמרי, אבל לענין איסור אה"נ שיש בליעה ואף שיוצא הבליעה ישינה כנגד זה אין בכך היתר ונתקיים וישן מפני חדש תוציאו ונ"ל דהגאונים אלו זכרו ממשנה דב"מ ואישתמיטתייהו משנה דערלה פ"ב מ"ג וז"ל, כלים

שסכן בשמן טהור וחזר וסכן בשמן טמא רא"א אחר הראשון אני בא (כלומר דהראשון נפלט עכשיו לחוץ והשני נבלע במקומה) וחכ"א אחר אחרון עכ"ל, נמצא לר"א כמ"ש הט"ז דשמן שני נבלע והראשון יוצא ע"ש בהרע"ב וחכמים כשיטת הב"ח דהאחרון עומד בחוץ כ"ז שיש בליעה ישינה, וכיון דקיי"ל כחכמים ממילא יש לפסוק כהב"ח, אבל מחוורתא כדברי הכרו"פ והחו"ד דכאן בלא"ה נבלע בו אפי' בשביעה ובאיסורין הולכין אחר הטעם שוב נ"ל אחר הדקדוק בלשון המשנה שם דאין שביעה רק בקנקנים של שמן דכן דרך דבר שמן ליכנס לדופני הכלי דכן לשון המשנה שם, מוציא לו שתות ליין וכ' הרע"ב דהקנקנים בולעים שתות וביין אין חושבין שמרים רק בלע עצמו עולה לשתות דהיינו קרוב לי"ז ממאה, שם רי"א חומש (הרי כ' למאה), שם יוציא לו ג' לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים, לוג ומחצה בלע (הרי דאין בלע דשמן ודיין שוה), ושם אם הי' שמן מזוקק אינו מוציא שמרים, אם הי' קנקנים ישינים אין מוציא בלע עכ"ל המשנה, הרי דכמו דבשמן מזוקק אינו מוציא שמרים קאי רק אשמן דביין אין נזכר פחת שמרים רק בכלים ישנים דאינו מוציא בלע ג"כ לא קאי רק אשמן דגם הבלע בו מעט וגם נשבע הכלי בבליעה מועטת וכל מה שבולעת הכלי מהשמן עומד בתוך דופנותיה, אבל ביין דהבלע הוא מרובה מאוד משום דהבליעה של יין נאבד והאויר אוכל הבליעה וכן לא שייך שביעה בבליעת יין שלא יהי' שם מקום לבלוע יותר, ולפי"ז אף אם נפסק כהב"ח אין להקל רק בכלי שהיא שביעה מבליעה דשומן ממש או מחמאה אבל לא משביעה דשאר תבשילין כגון רוטב או אפי' חלב דעכ"פ אין זה כמו שמן ממש והחוש מעיד ע"ז דהבליעות השמנים נשאר בדופן הכלי בעין ולא דברים כחושים, וגם מצאתי במס' שביעית פ"ד שמותר ליוצר למכור בשביעית ה' כדי שמן וט"ו כדי יין וכ' הרע"ב שמן שיש היכר בין הכדים בין אותם הנעשים לשמן בין אותם הנעשים ליין, שאין טיט של כדות אלו שוה לאלו, ולפי"ז י"ל דאין טבע הכדים שוה בבליעתן, ובחידושי לירושלמי שם למס' ערלה הנ"ל בקונטרס ההערות כתבתי ממשנה מנחות דכ"ג בעירב קומץ ממנחת נדבה ששמנה מועט עם מנחת כהנים ששמנה מרובה שיש פסול משום שהקשה בולעת מן הרכה ונעשית זאת ריבה שמנה של הקשה וחיסר שמנה של זאת, ולא אמרינן שבע מלבלוע באוכל אפי' בשמן, ושם הארכתי ואין כאן מקום להאריך כי אין קוטב חיבורי זה לה בית בפלפולים

סימן צד

סעיף א התוחב כף חולבת לתוך קדרה ש"ב או איפכא [א] משערין בכל מה שנתחב ממנו בקדרה (אם הי' הכף ב"י דהיינו ששמשו בה [ב] תוך מעל"ע [ג] בכ"ר), וימ"ש דבכף של

מתכות משערין [ד] בכולו [ה] דחמקח"כ [ו] (וסברא ראשונה עיקר) [א] משערין וכו'. המ"ז סק"א האריך דלפי מה דקיי"ל צונן לתוך חם הכל אסור דתת"ג ואפי' בב' גושים הדין כן דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן א"כ למה לא נשער כאן נגד כל הכף, ומסיק דבכלי לא אמרינן דין תתאה רק להקל אם התחתון צונן ומסיים שזה דוחק ונ"ל לתרץ דבסי' צ"ט ס"א איתא דעצמות האיסור מצטרפין להיתר לבטל האיסור להמחבר שם, וכ' המ"ז שם דהא דלא מצטרפין גם דופני הקדרה משום דדופן הקדרה מגולה לאויר בצד החיצוני אבל אם מונח חרסים בתוך הרוטב אה"נ דמצטרפין, וכן מסיק שם להלכה לענין קדרות שהודחו ביורה חולבת בסי' צ"ה דהקדרות שהם בתוך המים מצטרפין לבטל בליעת עצמן, ולפי"ז א"ש גם כאן שחלק הנתחב שמכוסה במים העץ עצמו מצטרף לבטל פליטת עצמו וממילא דאין אנו חושבין העץ של הכף לגוף איסור דא"כ לא היינו מצרפין אותו לביטול, וכיון שגם עיקר חלק הנתחב אינו מגוף איסור איך נאמר כאן דין תתאה לאסור גם החלק שלמעלה מהתחיבה, ושאני חתיכת איסור צונן שנפל ע"ג חמה דהחתיכה עצמה היא האיסור ואינה מבטלת עצמה משא"כ כאן, והא דבעינן ס' נגד התחיבה דהחום של כ"ר מוציא ממנה הבליעה כעת, וגם במאכל אם הי' רק בלע איסור בו ונפל צונן ע"ג חם אמרינן בו בבליעה בקיאינן בין כחוש לשמן ואין הכחוש אוסר רק כ"ק, ודוקא אם הוא עצמו איסור גמור אוסר בכולו, ואם הבלוע נופל ע"ג חם בלא רוטב אמרינן אין בלוע יוצא בלא רוטב כלל, וא"כ א"א לומר כאן שחלק הנתחב יוציא בלע מחלק העליון כיון שחלק הנתחב גופו אינו אלא בלוע, ומה שאסרינן הכף אחר התחיבה אף שהוא עצמו מצרף לבטל עצמו ואינו גוף איסור, ושם בהדה שהבאתי שמצטרפין הקדרות לביטול עצמן נעשין היתר כשיש ס', י"ל דהתם גם המים שהודחו בהם אינה איסור רק מה שמוצאת מהיורה חולבת משא"כ כאן דהחלב או הרוטב הוא עצמו איסור נגד הכף וממילא יש עכשיו בהכף שני בליעות שאוסרות זא"ז, וכל כלי שיש בה ב' בליעות ממילא אסורה מכאן ואילך לשתי התשמישין כמו שהוכחתי בסי' צ"ג סק"ב בההיתר דהר"י הלבן ע"ש, וגם כאן אף דהמאכל ניתר ע"י שיש בה ס' נגד התחיבה וגם הכף עצמו מצטרף לזה מ"מ הכף נשאר בו ב' בליעות ונאסר לשתי התשמישין, ובאמת אם תחבו לקדרת ירקות רק שהיתה ב"י אז גם הכף מותר כשיש ס' כלק' ס"ג, ושם כף שאב"י חמיר לפי המנהג מטעם שמערין המאכל למין הקדרה ולא למין הכף כמבואר לק' בס"ג, ולפי"ז שפיר כ' המחבר די"א בכף מתכות חמקח"כ, והיינו ג"כ לא כולו ממש רק כל מה שממנו תוך אויר הקדרה שיש שם הבל רק רוטב אין שם דעכ"פ יש שם חום ואפ"ה אין הלכה כן ולפי"ז להמחבר בסי' צ"ט הנ"ל די בנ"ט פעמים נגד הנתחב דהכף

עצמו מסייע לביטול עצמו, ואם תחב ב' כפות משם אחד כגון שני כפות חולבות זה אחר זה די בנ"ח פעמים נגד עיגול אחד דשני העיגולים מצטרפין והדין בכה"ג דאותן ס' שבטלו כף ראשון מבטלים כף שני, ואם הם משני שמות איסור כגון כף מנבילה וכף חלב דאז אם בב"א די בקי"ח נגדם כי ב' הכפות מצטרפין ויש ק"ך, ואם בזא"ז והי' בפ"א נ"ט וניתר די גם בפ"ב באותן נ"ט נגד השני, וכן אם תחב בפ"א כף חולב וכף בשר לירקות די בנ"ח נגד שתיהם, עש"ד סק"ד, ואנן ס"ל דאין גוף הכף מצטרף דגם העצמות אין מצטרפין לדידן רק בה"מ ובסי' צ"ט יבואר:

[ב] ששמשו בו בכ"ר בשר. בסי' צ"ג סק"ג כתבתי שאם לא הי' באותה בלי רק כזית בשר א"צ לשער רק כפי חשבון בשר שבו, ואנן מחמרינן בכף בשר לאסור כפי הנתחב ממנו אף שבשימוש של מעל"ע לא הי' כולו בשר רק עם רוטב ותבלין, י"ל דשאני כף דכשתוחבין אותו להעביר הזוהמא או לטעום פוגש בשומן ובבשר שעומד למעלה, ולכן בכף חולב יכול לידע כמה חלב יש וכמה מים ואז ודאי דא"צ רק לפי חשבון חלב של שימוש של תוך מעל"ע, וכ"ז בכף אבל בקדרה אם בישל חלב בקדרה שבישל בה בשר עם רוטב שפיר יש לשער כפי חשבון בשר שהי' ברוטב, ואם יש ס' נגדו מותר דבליעת הקדרה בכל גובהה ורוחבה ושם יש מים ושאר דברים, ואם זילוח של חלב עם מים הלך על הכירה ונגעה בקדרת רוטב עם בשר ישער כפי חשבון חלב שבהנגיעה לשולי הקדרה, ולהיפוך הי' נראה דזילוח רוטב שהולך תחת קדרת חלב שישער נגד כל הקילוח משום דהשומן של הרוטב העומד למעלה הרתיח והלך בכירה, אבל בחוש הראי' אנו רואין דכל שיוצא מהקדרה בשעת רתיחה יוצא רק רוטב והשומן מתאסף לצד שני שאין שם רציצה, וידע המורה זאת אם הי' הזילוח מרתיחה ראשונה או הכל מים וא"צ לשער יותר מכפי חשבון דלא שכיח שיהיה השומן רץ בלא מים והנה מ"ש לעיל בסק"א דבב' כפות אחד מבטל חבירו וכן בכף א' הוא עצמו מסייע לבטל עצמו להמחבר בסי' צ"ט ולדידן בה"מ זהו בתחובה בה ראשונה אבל בתוחבה פעם ב' נראה לומר דהכף נ"נ בתחיבה א' ותו אינו מצטרף דבתחיבה נפשה איסור, אבל באמת אין זה ברור דהט"ז סוס"י צ"ב כ' דכל כלי כשנתרוקנה מהמאכל נעשית תיכף כ"ש וא"כ ממ"נ כ"ז שהכף בתוך הרוטב הוא מקושר ואחר שנתרוקן שוב דינו ככ"ש ולא נ"נ וממילא די גם בפ"ב לצרפו כמו בפ"א, והנה כף חדש או אב"י רק שנתלכלך מבשר ותחבו לחלב א"צ רק נגד הלכלוך והכף מצטרף לביטולו, ואם הי' ב"י וגם הי' עליו לכלוך צריך ס' נגד הכף וגם נגד הלכלוך וזה פשוט [ג] בכ"ר. אבל אם נשתמש בכ"ש או עירוי כשר בה"מ דמן הדין אין עירוי מבליע בו רק כ"ק ונגד הכ"ק יש ס' ובאין ה"מ ישער בס' נגדו גם בתשמיש עירוי, ואם

הי' השימוש בכ"ר ומסופק אם הי' יס"ב בעת התחיבה בד"ת נחמיר ובדרבנן כגון בשר עוף יש להקל [ד] בכולו. כלומר כל מה שהי' מהכף בתוך חלל הקדרה דהי' שם זיעה ויס"ב בזיעה אבל מה שיוצא מתוך חלל הקדרה א"צ אף שפעמים גם שם הזיעה חמה אבל האויר קולט לה ומוקירה, ואף דבמחבת שתחת הקדרה דסי' צ"ב ס"ח אוסרין עד ג"ט למעלה מהמחבת, שאני התם דהקדרה רחבה וקולטת כל הזיעה שעולה מהמחבת משא"כ הכף הקצר, ועוד שעפ"י רוב אוחזת אותו בשיפוע בשעה שתוחבתו וכל אורך הכף חוץ משטח הקדרה ושוב אין הזיעה שולטת שה, וחוץ מזה דכמו דעכשיו תולין שלא נתחב רק העוגל שבכף כמו כן אנו תולין גם בשעה ששימש בו בתוך מעל"ע לא שימש בו בכ"ר ג"כ יותר וממילא אין איסור בכף יותר משיעור העיגול כלל, ולפי"ז אפי' אם באקראי נתחב עכשיו יותר מהעיגול או שהי' עכשיו המאכל בעומק הקדרה ונתחמם מהכף יותר מהעוגל אבל תשמישו הקודם לא הי' בסתמא יותר מהעיגול, ולא מבעיא בכף עץ דודאי גוף הכף לא נאסר מעולם יותר מעיגולו ואפי' בשל מתכות להמחמירין משום דחמקח"כ זה רק להבליע בו בכולו אבל לא להפליט מכולו כשלא נתחב רק העיגול, ואבאר הדבר לק' בסק"ה יותר, לכן אין אנו משערין לעולם רק נגד העיגול בין מחמת שעכשיו לא נתחב יותר בין משום דהשימוש דקודם לא הי' יותר והנה אם עשה להיפוך שתחב חלק העליון מהכף נ"ל דא"צ ס' דודאי לא נשתמש אותו חלק בכ"ר בתוך מעל"ע ובפרט בכף עץ כה"ג דכל חלקו העליון אינו בלוע מאיסור כלל ובכף מתכות דתלינן שיש בו בליעה בכולו אבל לא תפלוט כדי לאסור בפרט בה"מ והכף אסור עכ"פ ויגעילנו בכה"ג, ועי' מ"ש לק' סק"ה [ה] דחמקח"כ. הרמ"א כ' דאין אנו נוהגין חומרא זאת וכ' הפ"מ דאם הי' באמת הכף חם בשעה שתחבו משערין בכולו וראייתו מסי' ס"ט בקערה שמלחו בה בשר ונאסרה ואח"כ שמשו בה רותח במקצתה שצריך ס' נגד קליפת כל הקטרה אף במקום שלא הגיע שם הרוטב, זת"ד, ולי קשה דהפ"מ עצמו כ' שם הטעם משום שא"א שלא יתנענע המאכל בכל הקערה (וחיישינן לזה) וא"כ כאן בכף דידוע דלא תחבו כולו פשיטא שיש להתיר, ועוד דכבר כתבתי בסק"ד דחוץ ממה שלא תחב עכשיו רק העיגול אבל גם תשמישו הקודם שבתוך מעל"ע בכ"ר שזהו עיקר איסורו הי' ג"כ מסתמא רק עד העיגול ולא איתחזק איסורא על חלק העליון כלל ולא דמי לקערה הנ"ל דבשעת מלייתו בשר בה היתה כולה מלוחה ובלעה ודו"ק [ו] וסברא א' עיקר. א"ה, כאן ארשום קיצורי דינים בכף וקדרה מהם מסברא ומהם מדברי הפוסקים בלישנא קלילא א) אם בישל בשר ובתוך מעל"ע מים ובתוך מעל"ע מהמים בישל חלב והי' אחר מעל"ע מבשר א', החלב מותרת והמים שבאמצע הי' היתר וליכא למימר בה

נ"נ, אבל אם כה"ג בשאר איסורים כגון חלב ובתוך מעל"ע לחלב מים ובתוך מעל"ע למים ירקות אסורין דהמים שבאמצע נאסרו וחושבין מעל"ע מהמים, וזה באין הפסד אבל בהפסד קצת יש להתיר, חדא דלח בלח לא נ"נ דפליטת החלב לחה והמים לחין ובפרט בכלי מתכות די"ל דנתכשרה הכלי בבישול המים כמ"ש הט"ז בסי' צ"ג בשם בעל העיטור ושם בירקות ומכ"ש מים דהגעלה עקרית במים, ואף די"ל דכשבלע איסורא כחלב צריכין ס' במי הגעלה נגד הקדרה דאיסורא בלע, עי' או"ח סי' הנ"א, זה דוקא לענין שלא להחזיק הכלי להיתר לגמרי אבל עכ"פ לא נעשה נבילה לחשוב מעל"ע משעת המים, וכ"ז כשלא עבר לילה שלימה לא משעת החלב למים ולא משעת המים להירקות כגון שבישל החלב בחצי היום והמים בחצי לילה ואח"כ הירקות אחר חצי היום השני, אבל הי' הפסק לילה בין החלב להמים או מהמים לירקות בכה"ג יש להתיר הירקות בכל ענין דעכ"פ יש יותר ממעל"ע מהחלב ב) אם בישל בשר ואחר לילה חלב ואחר לילה ירקות, בכל הנך יש להתיר הירקות אף באין הפסד דעכ"פ עבר לילה בין החלב שאסרה הקדרה להמים או בין אותן המים לירקות, ואם לא עברה לילה בין כל הנך תשמישין צריך ה"ק עכ"פ, וכ"ז כשעבר מעל"ע מהחלב להירקות שהיו המים בנתים אבל אם בישל הירקות הי' בתוך מעל"ע של החלב שאחר הבשר ובבב"ח אמרינן נ"נ אף בלח וגם היתר הגעלה אין כאן דאחר שהיתה הקדרה אסורה מבשר וחלב אין להגעילה בתוך מעל"ע אא"כ יש במי הגעלה ס' אז יש להחמיר דהמים נ"נ ואסרו הקדרה מחדש, מיהו בה"מ יש להתיר דהמים הם רק בא מבב"ח ואין נ"נ בלח כשאר איסורים כבר נתבאר דא"א חמקח"כ אף בכ"מ, ואם ראש הכף נתחב באיסור וראשו הקר בהיתר קר אפי' בפ"א מותר ההיתר והמג"א בסי' תנ"א אוסר בפסח כה"ג, ואם כולו חם ונגע ראשו א' בבשר וראשו שני בגבינה שניהם אסורין באין הפסד אבל בה"מ אמרינן דכל כלי חמה כשנתרוקנה נעשית כ"ש כט"ז סוס"י צ"ב הפ"מ נסתפק אם בחום שע"י האור שייך תתאה כגון אם הונח על תתאה צונן להקל, ונ"ל דבכה"ג יש להתיר בקליפת אדמיקר דאף דקיי"ל דכל שאצל האש אינו מתקרר מתתאה צונן ומקורו מהיש"ש וכ"כ התוס' פ' כ"צ דע"ו ע"ש, אבל עכ"פ פסק הט"ז סי' צ"א דלא כוותי', וגם דעתם רק כגון שהעמידו כלי רותחת על חלב קר דהם סוברים דהכלי חשובה תתאה אף שהחלב תחתיה ע"ש בתוס' אבל כאן בהוסר ריקן מן האש והעמידוהו על צונן פשיטא דשרי דבכלי ריקנית לא שייך לומר שהיא חשובה תתאה דעכ"פ עכשיו אינו אצל האש וגם היא ריקנית א"א בכה"ג להפוך ולומר העליון נחשב לתחתון והתחתון לעליון ודו"ק, ועוד דידוע לחד פירושא אדמיקר שמכביד החם על הקר ואותו הכובד מביא האיסור דכ"ק, עי' בדברינו

בסי' צ"א באריכות וא"כ יותר שייך שם כובד שע"י חום בהוסר מאש מכובד חום בישול דהכובד מביא האיסור של כ"ק, ועוד דאפי' אם נאמר דחום שאצל האש אינו מתקרר מתאה אבל גם אינו מחממו, וראיה לזה דהא אנן חזינן דבענין תתאה המאכל גרע מכלי דבמאכל גוש אמרינן גוש אינו מתקרר מתאה ובכלי מתקררת מתאה וכמו שבמאכל אין חילוק בין אם נצלה באש או נתבשל בכלי א"כ ק"ו אם במאכל דאמרינן בהם חמקח"כ אפי' אם לקח בשר צלוי באש והניח ע"ג דבר קר אמרינן תתאה קר גבר מכ"ש בכלי דלא אמרינן חמקח"כ מכ"ש שגם בהוסרה מאש ממש דכשהעמידה ע"ג קר דתתאה קר גובר, ואם נתחמם באש כ"כ עד שמבעיר כל מה שתחתיו א"כ הכלי גופה נתלבנה מאיסורה דאפי' בכ"ח מועיל חזרת כבשונות ואם לא הגיעה לשיעור זה לא עדיפא מכלי שמבשלים בה, ובלא"ה איני מבין כל רעיון זה לאיזה ענין יכול להיות האיסור דאם למשל הציג כלי של בשר חמה מאור ריקנית ע"ג גבינה קרה א"כ מהכלי להגבינה אין בלוע יוצא בלא רוטב, ואפי' להש"ך בסי' ק"ה דמכלי יוצא בלחלוחית קצת אבל אם הוחמה כ"כ באור עד שדנין אותה כתולדות אור אין שם רק יבשות והגבינה הרי היא קרה לפנינו והי' די לצרף קצת לחלוחית הגבינה שנתחמם ע"י הכלי ולומר אדמיקר ולאסור כ"ק גם מ"ש החו"ד ראיה דאצל האש לא שייך קרירות דתתאה דאל"כ קשה לרב מהא דגלגל ביצה בתולדת האור דחייב ואם איתא דתתאה גבר אמאי חייב הא הביצה עליונה וקרה וע"כ דבתולדת אור אין העליון מקרר לרב וממילא אין תתאה מקרר לדידן, במחכ"ת כ"א איני רואה מכאן שום זכר ולא ראי' מכ"ש, דהא גלגל הביצה מוכיח עליה דלא קיררה דאל"כ לא היתה מבושלת, וכי תאמר דכשנתן בשר קר לתוך חלב רותח הוה עילאה לרב, וע"כ דכיון דנתבשל הבשר ממילא לא נקראת עילאה וגם הביצה כיון שנתבשלה וגלגלה מסתמא לא היתה עילאה ולרב מסתמא הטמינה בתוך החול החם ועי"כ גלגלה, לכן נ"ל דכשהניח כלי חמה מאור בלוע מאיסור ע"ג דבר מאכל קר אין לאסור יותר מכ"ק רק לכל היותר נוכל לומר דהכ"ק היא מדינא באופן שכשבישל עם הכ"ק יצטרך ס' נגד הכ"ק לא כשאר כ"ק של אדמיקר דבדיעבד א"צ ס' נגד הכ"ק סעיף ב. [ז] אם תחב הכף ב"פ ולא נודע בנתיים צריך ב"פ ס' (וי"א דא"צ אלא פ"א ס' וה"נ) [ז] אם תחב וכו'. עט"ז וש"ך כאן, ונ"ל לדעת הט"ז סוס"י צ"ב דכל כלי כשנתרוקנה מתבשיל של פ"ר נעשית כ"ש א"כ הדבר פשוט דתיכף כשהוציא הכף ריקן נעשית כ"ש וממילא לא בלעה איסור בשעת הוצאתה מהקדרה וכ"ז שהיתה בקדרה היתה מקושרת עם כל מה שבקדרה וממילא גם כשתחבה פ"ב לא נתחדש שום איסור בהוצאתה וחזרת תחיבתה, וגם דעת הש"ך דבלע שבתוך הכלי לא נ"נ, וע"ל סי' צ"ח, ואפי' במאכל כה"ג

שתחב איסור והוציאו וחזר ותחבו לקדרת היתר א"צ ס' רק פ"א אף בלא נודע כלק' סי' צ"ח בהג"ה ס"ד ומכ"ש בכף דאין בה רק בלע א"ה. עכשיו ארשום קיצורי דינים מדיני כף וקדרה חוץ הדינים שרשמתי לעיל בסק"ד, והם י"ג מחודשים א) אם תחב כף בשר לחלב אפי' כ"פ דדי בפ"א ס' כמ"ש הרמ"א, ואם בכל תחיבה שאב מעט חלב בהכף ונתן לקדרה אחרת אז הקדרה שניה חמורה מהראשונה דבהראשונה די בפ"א ס' ובשניה בעינן ס' נגד כל השפיכות חלב ששפך בה דכל שאיבת חלב בהכף נעשית נבילה דכששואב בכף מכ"ר גם הכף חשובה אז ככ"ר [דרק כלי ריקנית חשובה כ"ש ולא כשמלאה חלב], ולחלב זאת ששאב בהכף אינה מקושרת עם שאר החלב שבכלי שיועיל לה הס' שנתבטל בהם בליעת הכף לכן בעינן בקדרה ב' ס' נגד כל השפיכות שנתן בתוכה, ואף שאם הי' שואב בהכף חלב והחזיר לתוך החלב הראשון לא היינו מצריכים רק פ"א ס' נגד הכף עם החלב ולא אמרינן שכשהגביה הכף עם מעט חלב נעשית נבילה, שאני קדרה ראשונה דלא שייך בה לומר נגד עצמה דהמעט נ"נ, כ"כ הפ"מ סק"ו, והחו"ד בחידושים סק"ו כ' סתם דכשנטל בהכף והחזיר בעינן ס' נגד החזירות ומשמע אפי' החזיר לקדרה זאתי ולכאורה קשה דלא גרע מאיסור שתחבו והוציאו וחזר ותחבו דדי בפ"א ס' וע"כ משום דאין כאן נבילה חדשה, וא"ל דשאני חלב דכל כף הוא חלב אחרת דאינה אותה חלב ממש שהיתה בכף בפ"א ודומה לב' תתיכות דודאי בעינן ב"פ ס', אבל א"א לומר כן דקיי"ל אין הנאסר חמיר מהאוסר וכיון דהאוסר להחלב הוא הכף אינו מביא איסור ואש להקדרה בתחיבות אחרות גם החלב ששאב מתוכה והכניס לתוכה לא תאסור יותר, ושאני ובשפכה לקדרות אחרת שגם אם הי' תוחב הכף לקדרה האחרת הי' אוסר שם משא"כ בקדרה זאת עצמה, ואעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר מהאי דפסחים, עכבר נכנס ועכבר יוצא אמרינן היינו האי דעל והיינו האי דנפק, והמיקל בזה לא הפסיד ודי בהערה זאת כי איני פוסק ב) ובש"א כה"ג נאמר קולא אחרת דבש"א אמרינן לח בלח לא נ"נ והבלע שבכף היא לח ואם גם המאכל לח אין הבלוע נ"נ בתוך הכף בשעה שהוציאה מהקדרה, ובין שהחזירה לקדרה א' בין לקדרה אחרת די בפ"א ס' בה"מ ג) חילוק יש בין כף חלב לבשר או בין כף בשר לחלב, דכשנטל בשר מהקדרה בכף חולבת והחזירו לקדרה וחזר ונטל חתיכה זאת עצמה והחזירה, די בפ"א ס' דלא גרע מכף עצמו דדי בפ"א ס' נגד כמה תחיבות וכן בחתיכות איסור אם בכל פעם נטל אותה חתיכה עצמה והחזירה כלק' סי' צ"ח, אבל אם נטל בכל פעם חתיכה אחרת והחזירו צריך ב"פ, אבל בתחב כף בשר לחלב ונטל חלב והחזירה כ"פ כתבתי לעיל דלהחו"ד צריך נגד כל חזירה משום דא"א לומר דזאת החלב של פעם ב' היא החלב

עצמה של פ"א דיש בילה בלח ובאות א' הוכחתי גם בחלב דדי בפ"א ס'], ובבשר אם מסופק אם נטל בשני הפעמי' אותה חתיכה עצמה או אחרת יש להתיר, דהחו"ד כ' בטעם דהכף אינו אוסר בפעם ב' יותר אף זה כף אסור אף שנתבטל בס' משום די"ל שנתעגל בהרוטב כדעת בעה"ט שבט"ז סי' צ"ג סק"ב ונשאר בו טעם קלוש והוא אסור רק מדרבנן וספק דרבנן לקולא, אבל אני העליתי שם דהבעה"ע לא התיר שם אלא ע"י הגעלה ג"פ אבל ודאי דאין על הכף רק איסור דרבנן דהוה רק בא מבב"ח, ואם ודאי דבפעם ב' היתה חתיכה אחרת וצריך ב"פ ס' ונשפך וא"י אם יש ב"פ ופעם א' ס' ודאי דהי' יש להתיר בפשיטות ד) וכ"ז אם אין החתיכה גדולה יותר משיעור הכף ואם היא גדולה יותר צריך ס' גם נגד המעט שהיא בכמות יותר ויועיל גם לחזרת החתיכה ב"פ אם היא זאת עצמה כמ"ש באות ג' ה) ושאיבת רוטב של בשר וחזירותי' כדין שאיבת חלב וחזירותיהן הכל כמ"ש בסוף אות א' ו) הא דכתבנו באות ג' דכשנטל בהכף חתיכה והחזירה כ"פ דא"צ ס' רק די באותן ס' שבטלו הכף לבטל החתיכה, ואף שיש להקשות דהכף הי' מתחלה חולב ונתחב לבשר ויש בו ב' בליעות לדידן דלא ס"ל כדעת בעה"ע שבט"ז סי' צ"ג סק"ב דנחשב כהגעלה והחתיכה שהוציא בהכף יש לה שם בשר וחלב והוה כשני שמות איסור, שם הכף מחלב לבשר ושם החתיכה בשר וחלב יחד ובכה"ג לא שייך לומר איסורין מבטלין זא"ז דהכל בב"ח, מ"מ מותר ממ"נ אם שם אחד הוא הרי לא גרע מתחיבת הכף עצמו כ"פ, ואם נחשב כשני שמות ושם בשר לחלב לחוד ושם בב"ח יחד נגד שאר בשר לחוד א"כ שפיכ י"ל איסורין מבטלין זא"ז, ועמ"ז בסי' צ"ח אות ח' ובש"ד אות כ"א שם ז) לדברינו אלו י"ל דכשהוציא בפ"א בשר והחזירו ותחבו פ"ב והוציאו ריקן והחזירו נצריך ב"פ ס'. מטעם דכיון שהוציאו בפ"א עם בשר נתחדש שם איסור חדש על הכף עצמו דמעיקרא הי' כף חולב היתר לקדרת בשר ועכשיו הוא כף של בשר וחלב ביחד לקדרת בשר ודמי לכאורה לתוחב ב' כפות ובכל אחד איסור אחר, מ"מ יש להתיר גם בכה"ג בפ"א ס' משום הממ"נ שכתבתי באות ו' לענין החתיכה בחזירה ב"פ דאם נחשבם לשני מיני איסור א"כ איסורין מבטלין זא"ז ח) דע דכמו שהכף אף שיש ס' נגדו מ"מ נשאר אסור, כן החתיכה שהוציאה והחזירה נשארת איסור ודינה בין החתיכות כשאינה ניכרת בעינן רוב נגדה בין החתיכות, ואם אין שם רק ב' חתיכות הוה חד בחד ושניהן אסורות,: ואם יש רוב רק היא חהר"ל כולם אסורין והרוטב והתבלין מותרים דכל הבא מבב"ח י"ל דין איסור מחמ"ע לדין חהר"ל, ובחלב לא שייך זאת דיש בילה ט) וכ"ז אם עשה החזירות בין חלב בין בשר דרך עירוי ולא הכניסם עם הכף ביחד אבל אם הכניסם עם הכף דינם ככף גדול בכמות ובעינן ס' נגד הכף עם בשר בגודלם, ואם

עשה כן כ"פ אז לערך גוף הכף די בפ"א ס' נגד כ"פ ולחלב או להבשר כדינם אם די בפ"א לכמה חזירות או ב"פ כמנין החזירות כפי הדינים שרשמתי באותיות דלעיל, וכ"ז בלא נשאל לחכם עד אחר התחיבות או החזירות אבל אם אחר תחיבה ראשונה נשאל לחכם והתיר ע"י ס' ואח"כ חזר ותחב או החזיר פשיטא דדי בס' הראשונים שביטל להכף גם להחתיכה דתו אין איסור חדש נולד מהתחיבות אפי' להמחבר דהא נודע כמ"ש במחבר, ונ"מ דבמקום שהצרכתי לעיל ה"מ כאן יהי' מותר בלא ה"מ י) אם אחר שתחב הכף לקדרה והי' בה ס' תחבו לקדרה אחרת דוגמתה אבל בקדרה ב' לא הי' ס' וחזר ותחבה לראשונה אז צריך עכשיו בתחיבה ב' ב"פ ס' אפי' להרמ"א שיש עכשיו לאותה תחיבה שם איסור חדש וכאלו מעיקרא תחב כף חולב ועכשיו תחב כף של בב"ח, וכ"ז כשלא נשאל לחכם אחר תחיבה א' אבל אם נשאל והתירה ואח"כ תחבה לשניה שלא הי' בה ס' וחזר ותחבה לראשונה אז א"צ רק אותן ס' שבטלו בראשונה וזה פשוט דביטול ראשון כבר ניתר וכאלו לא הי' כלל רק עכשיו נתחב, ואם בקדרה ב' הי' ג"כ ס' וחזר ותחבו לראשונה פשיטא דלרמ"א די בפ"א ס' דלא נתחדש איסור, ואם אחר תחיבתו לקדרה ראשונה תחבו לקדרת איסור וחזר ותחבו לקדרה ראשונה פשיטא שנתחדש שם איסור חדש וצריך עכשיו ב"פ ס' כאילו תחב כף חולב וכף טרפה, ובנודע מותר גם כאן דכבר אזיל שם הראשון, וראיתי להרש"ק שכ' דאפי' אם הוציא הכף מלא חלב או רוטב לא נחשב ככ"ר כיון שאין הכף אצל האש והקיל יותר מהט"ז דרק כשהוציאו ריקן נחשב ככ"ש, ולדבריו יבואו כמה קולות בדינים אלו שכתבתי כידוע להמבין, אמנם לא נקיל קולתו להתיר תמיד בחזירות השניות בפ"א ס' אלא בלח כחלב או רוטב, אבל אם הוציא חתיכה א' והחזירה וחזר והוציא חתיכה אחרת והחזירה דבאות ג' ד' לא נוכל להקל כ"כ דהרש"ל ס"ל דגוש אינו מתקרר מכ"ש, והמורה ידקדק בדבריו אלו וישים פניו לכתבי הפוסקים וספרים ושו"ת אולי שגיתי ברואה או בסברא ודי להערה סעיף ג אם יש ס' בקדרה הקדרה והתבשיל מותרים [ט] והכף [י] אסור [יא] בין עם חלב בין עם בשר לפי שהוא בלוע מחלב ובשר, ואפי' בדיעבד חוזר ואוסר אם חזרו ותחבוהו לבשר או לחלב כ"ז שהוא ב"י, ואם אין ס' הכל אסור בהנאה ואפי' הקדרה [יב] אך מותר איתן בתוכו ירקות או פירות צונן כיון [יג] שאינו נהנה מגוף האיסור:

[ט] והכף אסור. הש"ך כאן, סק"ז ציין לעיין בשי' צ"ג וכ' הש"ד שלא מצא שם כלום מזה, ונ"ל כוונת הש"ך דכ' שם בס"ק כ"ג דאסור לבשל בקדרה שום דבר אפי' אחר מעל"ע משימוש ראשון וגם כאן מציין דין זה בכף שאסור אפי' אחר מעל"ע משימוש א' דהוה ככף איסור ממש [י] אסור. עש"ך סק"ח וז"ל, לדעת הר"ב סי' צ"ה ס"ג אפי' לא הי' בקדרה

חלב רק מים שנתבשל בקדרה שהיתה ב"י מחלב הכף אסור והכי קיי"ל, ולהמחבר שם אין לאסור הכף אא"כ הי' מחלב ותחבו לבשר ממש או להיפוך זת"ד, והנה כל הרואה משתומם דהא הר"ב כ' כאן ס"ה דאם בישל בקדרה שאר דברים ויש ס' הכל שרי, ותי' הש"ד דכאן מיירי שהיס"ב בכף אבל סיים בעצמו שזה דוחק, וחוץ מהדחקות ק"ל למה ציין לסי' צ"ה ס"ג אטו שם מיירי בכה"ג, ועוד במה יגרע במה שהכף יס"ב דקיי"ל כט"ז סוס"י צ"ב דכל כלי כשנתרוקנה דינה ככ"ש, ואם הוציא אותו מלא זהו הדין שכתבתי לעיל בקיצורי דינים והבאתי שם דעת הרש"ק דגם בהוציאו מלא אין שם כ"ר עליו כיון שעקרו מהקדרה עוד תי' הש"ד דהש"ך ס"ל בסי' צ"ה נצלו אסור בדגים ע"ש וכאן המים שבכף הוה כנצלו דדגים, וגם תי' זה אינו מעלה ארוכה, דבסי' צ"ה נתבאר דהאוסרים נצלו בעינן שגם תשמיש ראשון הי' בצלי בלא מים בנתיים וכאן הי' תשמיש ראשון בבשר עם מים וליכא חומרת נצלו, עחו"ד שם סק"ד, והחו"ד כאן סק"ה תי' דהרב דמתיר כאן בס"ה הכף כשיש ס' במים הוא רק מדינא אבל למנהגא שנוהגים לאסור גם הכף אם הוא אב"י לכן גם ע"י ס' אסור דב"י עם ס' לא עדיף מאב"י בלא ס', וכ"כ בסק"י במ"ש הר"ב שם המנהג לאכול המאכל כמין הכלי ב"י אם הכף הי' אב"י שכ' הש"ך שם סקי"ז דזה לא קאי איש ס' במאכל, כלומר דאז יכול לאכול המאכל באיזה מין שירצה, והפ"מ בסקי"ז שם לא כ"כ וע"ז כ' החו"ד דרק לחומרת המנהג לאכול דוקא כמין הב"י זה לא נהוג כשיש ס', אבל מנהג ב' לאסור הכף שייך גם ביש ס', זת"ד, ואין העין רואה לחלק בין אותן שתי מנהגים שתולין זב"ז דהא מה"ט שנהגו לאכול המאכל כמין הב"י דוקא מה"ט אוסרין הכף דכשאין הדרך לאכול כמין הב"י אין לאסור הכף כמבואר שם, דמה"ד בהדיח כלי שאב"י ביורה ב"י מותרת הכלי שאב"י משום דמי הדחה נשפכין ואין משמשין במין הב"י, ואף שהט"ז כאן סק"ז כ' דהכף אסור אפי' אב"י ויש ס' משום לא פלוג וכן בסוס"ק כ"ב החמיר לאסור האב"י אפי' לא הי' רק מים בקדרה שנשפכין משום דלא פלוג בבישולי קדרה, היינו דוקא לענין איסור האב"י דגם בלא ס' אין האיסור מדינא רק ממנהגא, וכן גם בתרתי לטיבותא הנהיגו חומרתם, אבל כאן בב"י מים וכף ב"י דכשאין ס' הי' אסור מדינא מנ"ל לחדש חומרא לאסור הכף ביש ס' כיון דבאופן זה גם הט"ז כ' בסקי"ז דאם אין בקדרה רק מים ויש ס' דמותר הכף דכאן לא שייך חומרת המנהג דחששו משום דאוכלין המאכל כמין הב"י שהוא להיפוך ממין הכף דאין סברא לאכול כמין במין הנתבטל רק במין המבטל דכשיש ס' יש ביטול, דרק בכף אב"י שאין ההיתר בא ע"י ביטול והי' היושר בעיני ההמון לאכול במין הקל דהיינו במין הכף דזהו ההיתר ואפ"ה הנהיגו להיפוך לאכול דוקא במין החמור שהוא הב"י שפיר שייך לאסור

הכף ויתחזק המנהג שלא לאכול המאכל במין הכף וממילא החמיר הט"ז גם באב"י עם ס' לאסור כ"ז שהנהיגו לאכול המאכל כמין הב"י, וזהו רק כשאין עיקר ההיתר ע"י הביטול של ס' אז אינו לא מעלה ולא מוריד, אבל כשעיקר ההיתר ע"י הביטול של ס' דהדבר פשוט וישר בעיני העם שיצטרך לאכול המאכל יותר במין המבטל שהוא יותר בעין מלאכול כמין המתבטל ולא שייך כאן חומרת מנהג נגד סברת ההמון ודאי דמותר הכף ומה שנ"ל לתרץ הכל ברעיון א' ובדקדוק קטן, דכאן נפל טעות בדפוסים בציון של הס"ק של הש"ך מתיבות אלו עצמן שציינו אותו בסעיף זה והוא צריך לציינו לתיבות אלו עצמן שבסעיף שאח"ז, דשני תיבות אלו,הכף אסור" שציינו המדפיסים כאן הוא נצרך לציינו לתיבת,הכף אסור" שבסעיף שאח"ז ושם שפיר קאי אכף אב"י ואין ס' דשם כ' המחבר דהכל מותר רק הכף אסור, ובזה שפיר כ' הש"ך דלהרב בהג"ה בסי' צ"ה ס"ג דאסור האב"י ממנהגא לכן אפי' לא הי' בכלי רק מים אסור הכף וזה נכון מאוד דלהמנהג שאוסרין האב"י כשאין ס' תולה במנהג שני שאוכלין המאכל כמין הב"י וכמ"ש לעיל טעם חומרת המנהג שלא יאמרו הרי עיקר ההיתר בא באיסור פגום שבכף שהוא אב"י ולא בא ההיתר ע"י ביטול א"כ יותר שייך לאכול המאכל כמין הכף שהוא איסור פגום ממה שיאכלנו כמין הב"י שהוא איסור מושבח לכן יעצו לאסור הכף ויתרצו להמנהג שאוכלין במין הקדרה, אבל באיסור הכף שבדברי המחבר כאן שאין דיבור ממנהג למה נאסור הכף כשיש בקדרה רק מים וגם יש ס' וא"ש הכל, והא דהקשה ממרחק מהרב דסי' צ"ה ולא מהרב דכאן ס"ג שגם כאן כ' הרב מנהג זה עצמו, ואדרבה יותר מפורש המנהג כאן מבסי' צ"ה דשם מיירי במי הדחה ולא שייך שם כלל המנהג דאכילה כמין הב"י דהמים נשפכין, י"ל דהש"ך רצה להוכיח לנו דהמחבר לא אסר רק כשיש בשר ממש אז גם אם הכף אב"י אסור וזה אין מפורש כאן בסי' צ"ד רק בסי' צ"ה דשם מקומו וממילא הביא גם דעת הרב דשם אף דדברי הרב מפורשין יותר כאן מבשם מ"מ רבותא דהמחבר דהיתירא עדיף לי' שהוא משם לכן הביא גם דברי הרב דשם, ואולי גם בזה נפל ט"ס וצ"ל צ"ד במקום צ"ה או במקום צ"ה נגרוס,לקמן ס"ג", יהי' איך שיהי' העיקר לציין הס"ק של הש"ך דכאן אלק' ס"ד בתיבות אלו דהכף אסור ותו לא מידי [י] אסור. הט"ז הקשה דכשיש ס' נחשוב המים הרותחין כהגעלה ונכשר הכף, ותי' דשמא לא עלו רותחין כ"כ כשיעור הגעלה ועוד דאתי למטעי, והמ"ז חקר עוד לענין נשפך וא"י אם הי' ס', ולי נראה דהא אפי' אם בבירור הי' מעלה רתיחות א"א לחשוב זה להגעלה דעדיין מקצת הכף בחוץ ועדיין יש שם בלע בשר, ואף דקיי"ל דחלק העליון אינו ב"י דתשמישו הראשון של תוך מעל"ע ודאי דלא תחבו כולו רק חלק העיגול כמ"ש לעיל

בקיצורי דינים דסק"ז אבל א"א לצמצם וא"כ איזה תשמיש תקבע לו כיון דחציו מובלע מבשר וחציו דלמטה הוכשר הוא ממי חלב לכן מוטב לנו לאסרו כולו וממילא יגעילנו כולו במים פשוטים ויוכשר בבירור, ואם באמת אירע דהפיל כל הכף למים שהן בכלי חלב ב"י והמים היו מעלים רתיחות ודאי דנכשר בדיעבד ונעשה כף חולב ואז אפי' אין ס' במים נכשר כולו ברתיחת המים דבהיתירא בלע א"צ ס' במי הגעלה, וגס בדין דהמחבר שנתחב רק חלק העיגול אם תחבוהו אחר תחיבתו במים לתוך חלב ממש באמת אין איסור להחלב דחלק הנתחב הוכשר ורק דאין אנו מתירים אותו לכתחלה לקביעות שום תשמיש מטעמא שכתבתי דא"א להכשיר לו כף כזה דחציו נכשר לחלב וחציו עדיין נבלע מבשר [יא] בין עם בשר בין וכו'. ואם חזר ותחבו עכשיו לחלב או לבשר הדין כך אם תחבו למין תחיבה ראשונה א"צ ס' וכמ"ש בס"ק שלפ"ז ובפרט לפי קושית הט"ז שהבאתי שם דהתחיבה מכשירו, אבל אם תחבו עכשיו למין תשמיש הראשון שהוא ההיפוך של התחיבה ודאי דבעינן ס' נגדו, דאפי' אם נאמר דנגעל אבל עכ"פ שם חולב עליו ושמא לא נגעל כל חלקו שהי' בקדרה בבישול ראשון, וכ"ז אם העלו המים רותחין אבל אם לא העלו אז רותחין גם אם תחבו למין תחיבה ראשונה בעינן ס' דבלע ולא נגעל ובפרט להרמב"ן והר"ן דאין הגעלה אלא בחמים ודאי דאסור בין למין התחיבה בין למין השימוש, ואפי' אם נשפך המאכל שני וא"י אם הי' ס' י"ל דאסור הנשאר מהמאכל דיש שם בליעה מבשר שע"י הכף וגם מחלב שבו והבא מבב"ח כבב"ח, ורק בהנאה נוכל להתירו אם לא שהי' אחר מעל"ע מתשמישו הראשון בשעת תחובה ב' או אם הי' מים או ירקות דבישול תחיבה ב':

[יב] אך מותר לתת לתוכן פירות או ירקות וכו' וכן חתיכת בשר שבלע חלב ונפל לקדרה ירקות מותר למכור הירקות חוץ מדמי איסור שבו, וגם בדין דס"ק שלפ"ז בתחב תחיבה ב' למין תחיבה א' מותר למכרו חוץ מבליעת איסור שבו, ואם תחבו למין השימוש הראשין תוך מעל"ע של תחיבה א' אסור דהו"ל ככף חלב שנתחב לבשר כמ"ש בס"ק שלפ"ז, וכן אם בתחיבה א' לא הי' ס' דאסור אפי' בהנאה, ואם עבר לילה בין שימוש א' לתחיבה א' או בין תחיבה ראשונה לשניה יש לסמוך אר"ת דגם לינת לילה א' פוגמת ומותר, והחו"ד העלה כהב"ח דאין אוסר רק תוך מעל"ע של בישול ראשון ואז אסור אף אם תחבו רק לכלי ב"י והי' שם שאר דברים, אבל אם אחר מעל"ע של בישול א' ותוך מעל"ע של תחיבה מותר אף שתחבו למין התחיבה וכו' והנה הך תיבת אף אין לו פירוש, דאדרבה זהו מעליותא וצ"ל דה"ק אף שלא תחבו לשאר דברים רק לחלב ממש כמו התחיבה, אבל באמת אם תחבו למין השימוש ודאי דאסור, א"נ י"ל דתחת

תיבת אף נגרוס אם תחבו וכו' [יג] שאינו נהנה. ואף דהרמב"ם פסק דאפי' עירב לענה ורוש לבב"ח דאסור היינו דוקא לבב"ח ממש אבל בפליטת בלע דכלים מותר בכה"ג, ואם נסתפק בכף שהגיס בקדר' אם היתה חולבת או טריפה או בשרית, כגון שעמדו ג' כפות אצל הכירה אחת חולבת ואחת בשרית ואחת טריפה והגיס באחת, הדין כך לאסור הקדרה באכילה יש רוב לאיסור דשני כפות מאלו היו אסורות לבשר, ואם להנאה יש רוב להיתר דהכף טריפה אינו איסור הנאה, ואם הי' שני קדרות בשר וכף א' חולב והגיס בו אחת מהקדרות וא"י איזה ובשניהם יש ס' ובכל א' אין ס' שתיהן מותרין דכל הנכנס בספק מסייע לבטל כלק' סי' קי"א, וכ"ז בבשר עוף דהוא איסור מדרבנן אבל בבשר בהמה אין אומרים כל הנכנס וכו' ושניהם אסורין, ואף שמוכח שם בסי' קי"א מדברי הש"ך ס"ק י"ח דכששניהם של אדם א' ועתידין להתערב מותר אפי' בדאורייתא ובלבד שיערבם ויאכלם כך, וחנ"נ לא אמרינן כ"ז שלא הי' האיסור מבורר בשום פעם כמ"ש הש"ך שם סקי"ז ובפרט שהקדרות יש להם חזקות היתר מ"מ יש להחמיר אם לא בה"מ וצו"ג, ואם הי' ב' קדרות בשר וב' כפות א' של חלב וא' של בשר והגיס בכף אחד קדרה אחת וא"י באיזה כף ולא באיזה קדרה ובשניהם יש ס' ובכל א' אין ס' שניהם מותרין דבכל קדרה יש ב' ספקות שמא לא הגיס בה כלל ואת"ל הגיס בה שמא בכף בשר ואין זה ס"ס משם אחר דהספק שני שמא בכף בשר מתיר יותר מספק ראשון דשמא לא הגיס בה משמע ממילא יש הספק בשניה עכ"פ דהפירוש של הספק הוא רק שמא לא בזאת הקדרה הגיס רק בשניה אבל ספק שני שמא כל עיקר ההגסה היתה בכף בשר א"כ שניהם מותרין ובכה"ג א"צ להתהפך משום דמעיקרא צריך לדון אם נתחב בו כף כלל ודומה לספק על, עש"ך בכללי ס"ס אות ט"ו, ואם הי' בקדרות א' בשר וא' חלב ושם מונחים ב' כפות א' בשרית וא' חולבת ולא היו מצוינים כמנהג היהודים ובאת השפחה בלא דעת והגיסה בכף א' קדרה אחת ובכף ב' קדרה ב' והספק שמא נעשה הדבר בהיפוך ונתחבה החולבת לבשר והבשרית לחלב ואין ס' בשום קדרה, נ"ל להתיר דכל קדרה בחזקת היתר עומדת ואין ספק תחיבה ההיפוך מוציאה מחזקתה, וכיון דמותרים שניהם מן התורה שוב הו"ל ספק דרבנן ושפיר נאמר שאני אומר הבשרית נתחב לבשר והחולבת לחלב, ונ"ל בכל הנך דיוסיף בכל קדרה עד ס' מידי דהוה איבש שנתבטל ברוב בסי' ק"ט דכיון דמותר מה"ת ונשאר רק חומרא דרבנן וכל א' עומד מעיקרא בחזקת היתר דיוסיף בכל קדרה עד ס' דאכתי לא נ"נ, ואם בכל הנך כפות ספיקות ידוע דעבר עליהם לילה בין שימושם לתחיבתם ודאי מותר אפי' בדין א' ובשר בהמה דלעיל דיש גם ספק סברת ר"ת דלינת לילה פוגמת, ובכולם נ"ל שיוסיף עד ס' ובפרט דבלח ל"א

נ"נ בשום איסור רק בבב"ח ורק בודאי נפל איסור אבל לא בספק אם יש שם איסור כלל ובפרט להוסיף עד ס' עוד נ"ל דכיון דבלח לא אמרינן נ"נ לכן בכל תחיבת כף איסור עכ"פ כשעבר לילה בין השימוש להתחיבה יכול להוסיף עד ס', ובפרט כשאירע גם איזה ספק כהנך דינים שכתבתי בסמוך דעכ"פ יכול להוסיף דהקדרה לא נ"נ מהבלוע בכף, ודי בהעראות אלו להמורים, ועיין בשאלה הנוספת כאן בדרך ארוך בענינים אלו, ולק' בס"ק י"ט בדינים כאילו בנסתפק אם הכף הי' כ"ר או כ"ש קו"א לס"ק י"ג. ז"ל הגהת אשיר"י סוף ע"ז דע"ג, קדרה שנאסרה מבב"ח אף אחר מעל"ע צריך להשליך דמי הקדרה לנהר דבאה"נ לא שייך נט"ל עכ"ל, ופשוט דה"ק דאם בישל בקדרה בב"ח ואחר מעל"ע בישל דבר היתר בקדרה זאת אף שהמאכל מותר באכילה דנט"ל מותר בכל האיסורים אבל ישליך דמי הקדרה לנהר מחשש אה"נ שיש בבליעות הקדרה, ולפי"ז הנאה חמיר מאכילה דגם בפגם חשיב הנאה והנה הט"ז כאן סק"ד הביא דעת ת"ח להקל דא"צ להשליך דמי הקדרה לנהר ושהרש"ל חולק והצריך להשליך וכו', ולפי"ז פליגו הת"ח והרש"ל ופלוגתתם נמצא בהגהת אשיר"י הנ"ל כדעת הרש"ל, ובגוף הענין קשה איך נוכל להחמיר בהנאת הקדרה יותר מהאכילה הא אם אין אכילה אין הנאה בדברי המאכלים האסורים ורק במעילה דהקדש מצינו איסור הנאה בלא אכילה, אמנם הכרו"פ בסי' פ"ז אות ט"ו כ' דהא דכ' הרמב"ם דגם אם עירב לענה ורוש בבב"ח אסור וא"כ קשה איך מתירין המאכל שנתבשל באב"י מבב"ח, ומחלק בדרך זה דאם בשעת בישול הי' הבישול לפגם באמת מותר דלא בכה"ג הזהירה התורה לא תבשל גדי וכו' ואם נותן אחד לחבירו טעם פגום ודאי דמותר ואפי' אם הי' הבשר והחלב להשביח רק נתן לענה ורוש בתחלת בישולם שפיר מותר כמו נבילה שאינה ראויה לגר מחמת סרחונה, ורק כשכבר נאסרו בשבח ואח"כ נתן בהם לענה ורוש וקלקלם בזה אמרו דבב"ח הוא מהדברים שאסורים אפי' שלא כדה"נ ע"ש בדבריו ולפי"ז שפיר י"ל דאם אחר מעל"ע מבב"ח בישל בקדרה זאת אף דהמאכל בפ"ע מותר דאותו המאכל אין עליו שם בב"ח רק קיבל טעם פגום מבב"ח ואם הי' הבב"ח עצמו נפגם בתחלת בישולו הי' ג"כ מותר מכ"ש מאכל זה דהוה רק בא מבב"ח דודאי מותר דגם אם בישל בשר בקדרת אב"י מחלב מותר, אבל נגד איסור הנאה שהוטל על קדרה זאת בעת שבישל בו בב"ח בשעה מושבחת ודאי דחייב עכ"פ להשליך דמי הקדרה לנהר דאותה ההנאה לא נפגמה ולא שייך בהנאה פגם, וזה לחומרא אבל ודאי אם לא השליך דמי הקדרה לנהר ג"כ המאכל מותר ולא עבר כלל, ותדע לך דאל"כ קשה בהא דהש"ס מפלפל בענין גיעולי מדין לומר דהוה חידוש ואי' חידושו הא יש חשש שבשלו המדינים בשר עם חלב דאז אסור אפי'

אחר מעל"ע, וע"כ דאין זה נוגע להאיסור כלל ומשום זה א"צ הגעלה, וגם החרס עצמו אין עליו איסור רק בליעתו והבליעה כבר נפגמה, ועמ"ז כאן סק"ד הכריע ג"כ כהת"ח דמותר וא"צ להשליך, וכ"ז בחומרת הכלי ובליעתה אבל במאכל של בב"ח אין להתיר למכור לנכרי חוץ מדמי איסור שבו או להשליך דמי האיסור ליה"מ, חדא דהש"ך בסי' ק"י סק"ב הביא דעת התוס' בפ' התערובות דהיתר דהשלכה ליה"מ אין מועיל בשום אה"נ רק בע"ז ובחידודי שם פירשתי דבריו ע"ש, ועוד דבבב"ח שניהם היו היתר והתערובות אסר שניהם ונעשו שניהם איסור, ואיזה מהם ישליך ואיזה יהי' מותר הלא הכל איסור, ולא עוד אלא אפי' אם בישל בב"ח בקדרה וחזר ובישל בה תוך מעל"ע מאכל דנאסר בין באכילה בין בהנאה לא מהני למכרו ולהשליך דמי הקדרה כלומר הנאת בליעת הקדרה לנהר, אבל הפמ"ג בש"ד בסי' ק"י סק"ב כ' דבכל איסורי הנאה מועיל השלכת לנהר או למכור לנכרי חוץ מדמי איסור שבו מותר ובכה"ג שאין כאן רק איסור בלע הקדרה יש לסמוך ולהתיר, אבל בגוף בשר הנבלע מחלב ודאי אין להתיר כמ"ש לעיל דהבשר עצמו הוא איסור ומה ישליך ומה ימכור, ובדברינו בסי' ק"י שם אבאר בס"ד ודי בהערה זאת כאן העולה מפלפול זה דכשמתירין המאכל שנתבשל בכלי שנתבשל בה איסור הנאה אחר מעל"ע יזהירו המורה להשליך דמי הנאת הקדרה לנהר דמי יקיל נגד הגהת אשיר"י הנ"ל, ופעם אחת אירע דעמדו ב' קדרות של בשר ורוטב והרתיחו ונטלה כף להסיר מהם הזוהמא ולטעום אם הם מתוקנים במלח ותבלין כתיקונם וטעמה וראתה שקדרה אחת חסירה מלח ותבלין ובשניה יתירה מלח מאוד ואח"כ ראתה שהכף הי' מחלב ואין ס' בשום אחת מהם ואם תערבב שני הקדרות ביחד יהיו מתוקנים בטעם מלח בדרך בינוני ויהי' ס' נגד הכף, ואף שהי' שם ב' תחיבות הא קיי"ל דדי בפ"א ס' נגד כמה תחיבות וכאן דהתחיבות היו בפנמן כמ"ש בש"ך בסי' ק"ג סקי"ב לא אסרה אז ורק שכשתערבם ויתעוררו בליעות הקדרה שבלע מהכף יהי' ס' ומשום ביטול איסור לכתחלה ליכא כאן דמתכוין לתקן הקדרות שיהיו בטעם אמצעי במלחם שלא יחסר מזאת ולא יהי' מרובה מלח מהשניה ושפיר דמי, ולפי"ז גם אם תחב כף חולב בקדרה אחת והיא מרובה במלח עד שאנמ"מ שיכול להוסיף פד שתהא מתוקן וממילא יהי' ס' והקדרה לא נ"נ בשעת התחיבה כיון שהיתה אז פגומה כנ"ל ברור והמורה יבין הענין סעיף ד אם אין הכף ב"י הקדרה והתבשיל מותרין [יד] והכף אסור לכתחלה בין עם בשר בין עם חלב [טו] ובדיעבד אין אוסרת כיון שלא הי' ב"י: [יד] והכף אסור לעיל בחידוד סק"י הארכתי אחר קושית הפ"מ והחו"ד על דברי הש"ך סק"ח והוכחתי דהאמת דברי הש"ך ברורין רק שיש ט"ס ע"י המדפיסים שציינו דבריו בסק"ח על תיבת הכף

אסור דסעיף ג' וצ"ל ציון ס"ק י"ב על תיבות הכף אסור דכאן, דכאן מיירי באין הכף ב"י וידוע בזה מנהג הרב לאכול המאכל במין של הב"י ומה"ט הנהיג חומרא לאסור הכלי שאב"י ובזה חומר הכלי שאב"י מאלו הי' ב"י וכמו שבירתי שם הטעם ובזה שפיר כ' הש"ך שם וז"ל לדעת הרב בהג"ה לק' סעי' ה' [וכן דעתו בסי' צ"ה ס"ג] אסור הכף האב"י אפי' תחבו רק לירקות ולא לבשר ממש ורק לדעת המחבר דלא ס"ל המנהג של אכילת המאכל במין ב"י לכן אין הכף האב"י אסור רק אם נתחב לבשר או לחלב ממש, ואם נציין דבריו דשם בסק"ח לכאן בס"ק י"ב אתיבות הכף אסור ממילא דברי הש"ך ברורין, וגם א"ש מה שכתב הש"ך בס"ק י"ג שהוא אחר סקי"ב הנ"ל דאיסור של הכף הוא רק לבשר או לחלב ולא לשאר דברים ומסיים כדלעיל סי' צ"ג סק"ג, וגם בסק"ז כ' על הי' צ"ג סק"ג, והפ"מ שם הקשה דא"י לאיזה ענין וראיה משם כ' זה, ושם בחידודנו סק"ט דהכל אחד דכמו שם הקדרה אסורה רק לבשר או לחלב ולא לשאר דברים וכאן בכף ג"כ כן להמחבר, וגם כמו שם דאם בישל מין תשמיש ראשון בתוך מעל"ע של תשמיש שני דאסור אפי' בדיעבד ורק כשחזר ושימש מין תשמיש אמצעי מותר בדיעבד וגם כאן בכף כן, וגם כ' שם דלהמנהג של הרב בהג"ה אסורה גם לשאר דברים ה"ה כאן בכף כן, וכוונתו להשוות דיני כף דסי' צ"ד לדיני קדרה של סי' צ"ג, והרמ"א שכתב המנהג לק' ס"ה זהו פרטו בין לדין הקדרה שבסי' צ"ג ס"א ששם בס"א סתם וכ' דמותר לשאר דברים וכן כאן בסעיף ד' סתם הרמ"א ולא הגיה דגם לשאר דברים אסור דאכתי לא מיירי מחומרת המנהג וסמך עצמו אמ"ש המנהג בסעיף ה', וכפלתי הדברים כאן להבין היטב למפרע דברי הש"ך בסי' צ"ג ס"ק ג' וכאן בסק"ז וסק"ח שמקומו בסקי"ב ואחריו בסקי"ג והכל בכוונה אחת ודו"ק [טו] ובדיעבד וכו'. ר"ל כשתחבו למין תחיבה אז מותר בדיעבד אבל כשתחבו למין השימוש הראשון והוא תוך מעל"ע לתחיבה אמצעית אסור, ודע דבכל איסורי בישולים ותחיבות אין שום נ"מ בין קדרות או כפות ששבעו מבליעות לומר דע"י השביעה לא בלעו כדברי הב"ח הובא בט"ז בסי' צ"ג סק"ז דרק בכבישה אמרו זאת דכלי שביעה מבליעות ישינות אינה בולעת ושם הוכחתי דזה רק בבלע שמן והנה החו"ד כאן סק"ז מסיק כהב"ח דהבליעה שבכף אינו עושה כל הכף כנבילה רק הבליעה שבתוכה אסורה ורק משום שא"י כמה בלע משערין בכל חלק התחיבה, ואם שמש בו בחלב שהיתה חציה מים ותחבו לבשר א"צ ס' רק נגד חצי הכף כידוע, ולפי"ז אם תחב כף של בשר לחלב והי' חצי' מים וחזר ותחבו לבשר ג"כ לא נצריך רק נגד חצי הכף שבלע מתחיבתו לחלב ומה שיש בו גם בלע בשר משימושו הראשון כיון שכבר עבר מעל"ע משימושו הראשון דגם בשעת תחיבתו לחלב הי' אז אב"י או הי' ס' ואין בו

רק הבליעה דהשתא שהי' חצי' מים, אבל אם תחיבה דחלב שחציה מים היתה בתוך מעל"ע של שימוש בשר הראשון ולא הי' ס' נמצא שנפגשו בהכף ב' הבליעות של בשר ושל חלב ונ"נ ובבב"ח שבשעת עיקר איסורן לא הי' לפגם שוב לא מועיל להם פגם אפי' עירב בו אח"כ לענה ורוש כמו שהארכתי לעיל בקו"א לסקי"ג ונעשה כולו איסור אף שעכשיו כבר עבר מעל"ע מבישול ראשון כיון שעדיין תוך מעל"ע מתחיבה אמצעית, אבל אם תחיבה ב' היא ג"כ חלב כתחיבה א' ובתחיבה א' הי' אב"י או הי' ס' הכל מותר, ועי' באורך בש"ד סקי"ב סעיף ה אם [טז] בישל מים בקדרה חדשה ותחבו בה כף חלב וחזרו ובשלו בה מים ותחבו בה כף בשר וב' הכפות היו ב"י ובשום פעם לא הי' ס' אסור להשתמש בקדרה לא בשר ולא חלב רק שאר דברים מותר לבשל מאחר שהיתה חדשה וכו': הג"ה. מיהו אם עבר ובישל בה חלב או בשר שרי דהוה נ"ט בר נ"ט, קדרה שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף ב"י והקדרה אב"י או להיפוך [יז] או שיש במאכל ס' הכל שרי, ונוהגין לאכול המאכל [יח] כמין הכלי שהיא ב"י ולאסור הכלי שאב"י ואינו אלא חומרא כי [יט] מדינא הכל שרי [טז] בישל מים. הש"ך ס"ק ט"ו האריך לסתור דין זה דהוה ג' נ"ט וע"כ הקדרה מותרת למין תחיבה ב', והט"ז בדף האחרון הצדיק דברי המחבר והנקה"כ חוזר ומחזק דבריו שבש"ך עי' בדבריהם, ונ"ל הקטן דחומרת המחבר כאן אף בג' נ"ט נגד מה שבסי' צ"ו מתיר ג' נ"ט הוא משום דטעותים מתחיבות הכפות שכיחין ביותר לכן החמירו גם בג' נ"ט וזה כדרך חומרת מנהג של הרמ"א שאסרו הכלי של האב"י בתחיבה כאן מה שלא החמיר בסי' צ"ג בבישול לענין שאר דברים עש"ך כאן סק"כ, והיינו כמ"ש דבכפות ותחיבתם החמירו יותר מבקדרות דלא שכיחי כ"כ ולא יבואו לטעות, ועוי"ל דידוע דקולא של נ"ט בר נ"ט ושל נט"ל חד הוא וכמו שהחמירו בכלי אב"י לאסרה לתשמיש מה שלא החמירו במאכל של אב"י כן החמיר המחבר כאן בנ"ט בר נ"ט בכלי מה שלא החמיר בדגים, וזהו דרך אמת ונכון לתרץ חומרת המחבר כאן בכלי מה שלא החמיר בדגים [יז] או שיש במאכל ס'. קאי אשניהם ב"י, והט"ז סק"ז הקשה מסי' צ"ה ס"ג ביש אוסרין הקערות שהודחו ביורה חולבת מטעם שמא נגעו הקערות בדופני היורה בלא אמצעית המים, כלומר ואז אינו נ"ט בר נ"ט, ואני הנבוך איני מבין קושיתו, דמה ענין היתר נ"ט בר נ"ט להיתר ס' דהתם דההיתר מכח נ"ט בנ"ט שפיר אמרינן דכשנוגעין זב"ז בלא אמצעית המים שוב אינו נטבנ"ט והכל נ"ט א', אבל כאן בהיתר ס' מה יזיק אם יגעו זה בזה ואדרבה רק מחמת המים צריכין ס' ובלא מים אין קדרה וכף אוסרים זא"ז ואדרבה הש"ך בס"ק ט"ו השיג על המחבר להתיר מטעם דהוה כנ"ט בנ"ט עי' בס"ק שלפ"ז במה שכתבתי אודות דבריו, ומה שכ' הט"ז שבכף יהי'

טעם שני ור"ל תינח שהקדרה מותרת כשיש בה ס' נגד הכף אבל הכף שבו האיסור איך יהי' ניתר מטעם נ"ט בנ"ט כיון שיש ששש שנגע בקדרה בלא אמצעית המים זה כוונתו, אבל גם זה איני מבין אטו אנן מתירין הכף לאכלו כך הא עיקרו לתשמיש ויאכלו ממנו במה שיגע וא"כ אז ודאי יהי' ג' נ"ט, והא דאנן אוסרין גם ב' מיני כלים בהודחו קערות ביורה חולבת י"ל כיון שהמים אסורין מן הדין דיש בהם ב' בליעות ושם אין ס' לכן שפיר אוסרין שניהם שנאסרו כמו המים דדומה לדין דלק' דמתוך שאסרו לאכול המאכל כמין האב"י לכן אסרו גם הכלי שהיא אב"י שאם נתיר הכלי יאמר שמותר גם המאכל עכ"פ במינו, אבל כאן שהמאכל מותר והקדרה מותרת ואתה רוצה לאסור גם הכף מחשש שמא נגע בלא אמצעית המים ואין כאן ג' נ"ט אני אומר כשנשתמש בכף יהי' אז ג' נ"ט ויותר ויותר נ"ל דהא דתי' התוס' טעם איסור הכלים בהודחו ב' תירוצים ואחד מהם שמא נגעו זב"ז בלא אמצעית המים תולה בתי' ראשון משום שהמים אסורים, דאי לאו הך טעמא דהמים אסורים לא שייך לאסור מטעם א' לחוד, חדא דלמה נחזיק איסור בדבר שמותר מן הדין, ועוד דכל החשש זה דנוגעים זב"ז הוא רק לעשותם כנ"ט שני ולא כנ"ט ג' אבל כשישתמש באותה כלי יהי' אז ג' נ"ט ויותר, וע"כ דשני התירוצים אחדים הן דע"י שהמים אסורים לכן אנו מחזיקין חששות, אבל כאן שיש ס' שגוף המאכל מותר שיש ס' וגם כשישתמש בהכף יהי' ג' נ"ט אפי' אם קיבל עכשיו מגוף הקדרה בלא המים ומכ"ש כשקיבל עכשיו ע"י המים שיהי' ד' נ"ט למה לא נתירו וצ"ע ודברי המחבר ברורין הן מקושית הש"ך כמ"ש בס"ק שלפ"ז הן מקושית הט"ז דכאן [יח] כמין הכלי. ר"ל בלא חלב ממש רק שיתנה בכלי שלה, ובדיעבד גם אם נתנה לחלב ממש מותר, וכ"ז באם הי' הכף נקי אבל אם הי' מלוכלך אף שהי' ס' נגד הלכלוך אסור אפי' במין הב"י ואז יצטרכו לאכלו רק בכלי חדשה ממש, והא דאסרינן האב"י דוקא כשהי' הב"י בלוע מבשר או חלב בעין אבל בלא"ה אפי' מנהגא ליכא ושניהם מותרין ובפרט אם לא הי' שום מאכל בכלי רק מים אפי' הוחמו לשתי' או לאפייה אסורים המים דאין דיעבד במים, ובכה"ג הי' שייך להתיר גם האב"י דהא אין מערין המים לשום כלי רק שופכין אותן וכה"ג כ' הרמ"א לק' סי' צ"ה ס"ג דכשמין א' אב"י ויש שם מים דכיון דבלא"ה המים נשפכין אין מנהג לאסור האב"י והפ"מ כאן כ' לאסור משום לא פלוג וצ"ע דא"כ הי' להם לאסור גם בהדחה דלק' והי"א כאן מתיר, ועו"ק דא"כ הו"ל יציבא בארעא וכו' דכששניהם ב"י אם יש ס' מותרים שניהם והטעם דכששניהם ב"י אין מדקדקין בעירוי המאכל במין כלי אחת דוקא וא"כ כאן במים דג"כ אין מערין לכלי ההיפוך רק שופכין החוצה א"כ למה נאסור האב"י יותר מהב"י בלא טעם. ובע"ש הסכים גם הפ"מ להתיר במים. או ביש

ס' [יט] מדינא. המ"ז סק"ז האריך דלהש"ך סק"ח אפי' יש בקדרה שאר דברים וגם יש ס' אפ"ה אוסרין האב"י. ולדברינו בסקי"ד דציון הש"ך סק"ח טעות בציונו וצ"ל סקי"ב על דברי הש"ע כאן דלא מיירי ביש ס' כלל א"כ אין ראי' לשום פוסק לאסור האב"י ביש ס' עוד שם אם יש בקדרה מאכל עב כגרויפין מבושלים נאסרו כ"ק נראין דבריו אם בשעת תחיבה הי' כבר המאכל גוש וקשה דהוה כצלי דאין מועיל ס' להתיר הכ"ק או כ"נ. ואם נטל קאשי בכף חולבת שאביי הרבה פעמים וכל פעם נאסרו בכ"ק ואח"כ עירה עליהן רוטב אסור דהכ"נ אסורים מן הדין. ובפרט בכף איסור בכה"ג דכל כ"נ נ"נ ואין מועיל מה שיש ס' נגד הכף להתיר הכ"נ. ואין לומר דבלוע אין יוצא בלא רוטב דמכלי יוצא בלחלוחית קצת דאל"כ לא הי' צריך ס' כלל. ומ"מ י"ל דכשנתן רוטב על הקאשי נתערבו הבליעות של הכדי נטילות ודי בס' נגד הכף דאין הנאסר יותר מהאוסר דבחצי חתיכה אין אומרים חנ"נ ואף דבבב"ח החמירו לומר חנ"נ בחצי חתיכה י"ל דכף זה אחר שנתחב בקדרת ההיפוך דינו כשאר איסורים ולענין חנ"נ לא אמרינן בא מבב"ח כבב"ח. ובפרט שהכ"נ באה מחומרת גוש ולא מחמת בישול דאין בשום בישול דין כ"נ וכל שלא בא מכח בישול אינו בחומרת בב"ח. ובסי' צ"ה אבאר דינים כאל בהדחות והנה בספק אם הי' שימוש הכף בתוך מעל"ע בכ"ר או בכ"ש דהש"ך בסי' צ"ה ס"ק י"ג ס"ל דסתם כף משתמש בו בכ"ר עיי"ש לענין הדחה. וממילא ה"ה כאן והגרע"ק חולק. ואם שימושו בכ"ש זוכר בבירור ושימושו בכ"ר מסופק יש להתיר דגם בספק ב"י מתירין בסי' קכ"ב. ואם היו כמה כפות ומהם שמשו רק בכ"ש ומהם גם בכ"ר יש לדון בכל דפריש מרובא פריש ונלך אחר הרוב. ואם המנין שוה אם השימושים היו בחלב ממש והתחיבה היתה בבשר ממש הוה א"ת ואין תולין להתיר וע"ל סקי"ג בדינים כאלו לענין כלים ב"י ואב"י ותלמוד משם לכאן ובסי' ק"ה סק"ט אבאר עוד בס"ד: סעיף ו בצלים [כ] או ירקות הבלועים מבשר ובשלם בקדרה חולבת. אם ידוע כמה בשר נבלע בהם א"צ ס' אלא נגד הבשר שבהם: הג"ה. דלא שייך לומר חנ"נ דעדיין כולו היתר. וכ"ש [כא] בקדרה של חלב שבשלו מים תוך מעל"ע לחלב ואח"כ בשלו בה בשר לא אמרינן לשער נגד כל המים רק נגד החלב הבלוע בקדרה [כ] או ירקות. לפי' המפורשים בבצלים שנעשה בהם הבלע ע"י סכין דדוחקא דסכין וחריפות דבצלים מבליע א"כ צ"ל דהירקות דכאן מיירי בחריפים כצנון וכה"ג ובאו"ח סי' תמ"ז חשב זיתים שחתכן בסכין חמץ. ובסי' צ"ו יבוארו בפרטות המינים החריפין בירקות ומינים שאינן חריפין ושם יתבאר דאפי' חתכן דק דק א"צ ס' רק נגד הסכין שזהו הבשר הבלוע בהם. וגם שנוכל לסמוך אטעימת ישראל אם אמר שאין בו טעם יוכל לכתחלה ליתנם לחלב. ובחתכן

בסכין איסור אם חתכן דק דק נאסרו כולן וצריך ס' נגד כולן. וכ' הש"ך דאפי' הסוברין דאין חנ"נ בש"א מ"מ גם נ"ט בר נ"ט לא נקיל בהם לכן אסורים לכ"ע. ואם לא חתכן דק דק רק עשה בה חתך א' או ב' אסור כ"ב אלא דאין אומרים איסור דבוק בהכ"נ. ומהר"ם מלובלין התיר גם את הבצלים באכילה כשהיו חתוכין בסכין של חלב ובשלן עם בשר או להיפוך כשיש ס' נגד הסכין שחתך בהם דאפשר לסחטו דהיתירא מותר. והכרו"פ הקשה עליו ובסי' צ"ו אבאר בס"ד. והיתר דבצלים למהר"ם הוא רק בנצטננו ולא נטלם בכף בשעת חמימותם אבל אם נטלם בכף בעודם חמין כ' הפמ"ג סי' צ"ו דנאסרו מיהו לתי' החו"ד שם על קושית הכרו"פ נגד המהר"ם ע"ש מותרים אפי' לקחם בכף בחום משום דמקושרין עם כל הרוטב ולא נ"נ. אבל אין תי' זה מספיק דאיך נוכל לומר שהם מקושרין בעת שהגביה אותן מן הרוטב. אבל לפי דברי מוהרש"ק שהבאתי לעיל סק"ז דאפי' כשמגביה הכף עם חלק מהמאכל נחשב מה שבכף לכ"ש כיון שאינו בתוך הרוטב של כ"ר נצטנן ובדרך זה יש להתיר. וזה להיפוך מדברי החו"ד דאדרבה בזה שהגביהו הפסיקו מהקישור. מיהו נגד זה יש דעת הרש"ל דגוש אינו מתקרר אפי' מתתאה צונן ומכ"ש שאינו מתקרר מעצמו בהגבהתו. מיהו י"ל כך דבאמת הבצלים אין להם רק בליעה והכף ג"כ אין לו רק בליעה והבליעות אין יוצאות מזה לזה בלא רוטב ואפי' אם לקחם בכף עם מעט רוטב אין לזה שם רוטב להמהרש"ק דעכ"פ אין זה רוטב של כ"ר דעכ"פ נתקררה כ"כ עד שלא נחשבו לכ"ר ואין רוטב מוציאה בלע רק רוטב של כ"ר. וכיון שהכף לא נאסר מהבצלים ממילא גם הבצלים לא נאסרו מהכף בשעת הוצאה ואמרינן שכבר יצא הבלע שבהם בעודן ברוטב. ועפמ"ג או"ח סי' תמ"ז שנסתפק בכה"ג אם חתך בסכין בתוך הכ"נ של הבצלים אם נאסר הסכין מהם ושם בחמץ שהכ"נ היא איסור משא"כ כאן דהיתירא בלע. והמחוור לצנן הבשר והרוטב וילקט הבצלים משם ויזרקם. ואם נטלם בכף מהרוטב והחזירם די באותן ס' שנתבטלו הבצלים בפ"א אם היה ס' נגד כולם. ואם מתחלה לא הי' ס' רק נגד הבלוע יש לסמוך אמהר"ם דהם עצמם היתר וממילא לא נתחדש איסור. והגרע"ק אוסר הבצלים אם בשלם בחלב או בשר ממש [כא] בקדרה. אם בישל מים בקדרת בשר ובתוך מעל"ע מהמים ואחר מעל"ע מבשר בישל בה חלב מותר בלא ס' דבהיתר לא נ"נ. ובאיסור כה"ג נתחדש האיסור בשעת בישול המים וצריך ס' נגד המים שנ"נ באין הפסד ובריש סי' ביארתי סעיף ז בשר רותח שחתכו בסכין חולבת כל החתיכה אסורה [כב] אם אין בה ס' נגד מקום הסכין שנתחב בה. ואם דהסכין אב"י [כג] או ספק אב"י אין אומר אלא כ"ק: הג"ה. וכ"ז בבשר רותח בכ"ר ואז אם הסכין ב"י ואין ס' נגד הסכין הכל אסור ואף [כד] הסכין בעי הגעלה. אבל, אם הוא [כה]

בכ"ש הבשר בקליפה והסכין בעי נעיצה בקרקע וכ"נ. ואפי' אם אין [כו] הסכין ב"י יש לקלוף מעט הבשר משום שמנונית הסכין [כב] אם אין בה ס'. ואפי' איכא ס' בעי קליפה וי"א כ"נ דמכלי יוצא הבלוע בלא רוטב ע"י רטיבות קצת וגם משום דוחקא. ואם תחב כף לתוך גרויפין מבושלים ע' בדברינו לעיל ס"ק י"ז [כג] ספק אב"י. דקי"ל סתם כלים אב"י. וצ"ע דבסי' קכ"ב איתא דבכלי ישראל ישאלנו ואם א"י קנסינן לי' וכאן מתירין בספק כודאי אב"י. ועו"ק דהא דהתירו סתם כלי הוא משום ס"ס שמא אב"י ושמא מה ששמשו בהכלי הי' לפגם לתשמיש זה של עכשיו. אבל כאן לא שייך זה דכל הספק הוא על הסכין ואם אינו זוכר אם הוא ב"י עכ"פ יזכור איזה תשמיש עשה בסכין זה אם דבר הפוגם לבשר של עכשיו. ואולי האי ספק אב"י קאי אסכין נכרי דבכלי נכרי שייך תמיד האי ס"ס שמא אב"י ושמא בפגם שימש דלא שייך לשאלו ע"ש סעי' ז' ועט"ז בדין זה של כ"ק דכאן דמסתמא יש ס' נגד הטוח המעט זה. ונראה מדבריו דהכ"ק היא מדינא ואם בישלה עם הכ"ק צריך ס' נגדה כמבואר בסי' צ"א במקום שהכ"ק מדינא [כד] הסכין. ואפי' היא אב"י בעי הגעלה מק"ו מכף אב"י דלעיל ס"ד לפי מנהג הרמ"א ומכ"ש כאן דחתך בו בשר ממש [כה] כ"ש. והט"ז מחמיר דבגוש לא שייך היתר דכ"ש. גם מחמיר בכ"מ בכ"ש אפי' לא גוש באה"מ וכאן בגוש יחמיר אפי' בה"מ וצריך ס' וגם כ"נ כבס"ק כ"ב. רק שאין הכ"נ איסור הנאה. וכבר כתבתי דהמחמירים בגוש בכ"ש היינו כגוונא דהכא דחתך באמצעיתו דשם החום חזק ולא בדופנותיו. וצ"ע אם דוחקא דכף בתבשיל עב חשיב כדוחקא דחתך הסכין להט"ז [כו] אין הסכין ב"י. כלומר דלעיל כשחתך הבשר בעודה בכ"ר כ' המחבר דבאב"י בעי קליפה וכתבתי בס"ק כ"ג דאז באמת בעינן ס' עם הכ"ק רק דמסתמא יש ס' בכ"ק נגד הטוח שע"ג הסכין ושם כתבתי דס"ל דהקליפה מדינא ואם בשלה בלא קליפה בעי ס' נגדה. לכן כאן שחתך בכ"ש כ' הרמ"א יש לקלוף מעט וכו'. ולשון זה מורה דהקליפה מחומרא ולא תאסר כשיבשלה בלא קליפה. ונ"ל דיגעיל הסכין אפי' בכה"ג. ובדיעבד שרי שיש כאן תרתי לטיבותא. אב"י וכ"ש סעיף ח אם נפל לתנור פנדאש [כז] גבינה [כח] אפי' לחה. וכן גבינה חמה לקדרת בשר אין אוסר אלא כ"ק: [כז] גבינה. המחבר לטעמי' בכ"מ דגבינה סתמה כחושה לכן די בכ"ק ואף דבשאר איסורים חם גוש אוסר כ"נ אבל הגבינה דסתמה כחושה אין בליעתה הולכת יותר מכ"ק ולפי"ז הגבינה עצמה נאסרת מהבשר כ"נ כן דעת הש"ך במחבר. וק"ל דנהי דהמחבר ס"ל דהגבינה כחושה אבל סתם בשר אינו כחוש וס"ל להמחבר בסי' ק"ה דבתתאה חם בעינן ס' וגם כ"נ. וגם ס"ל שם בחום דצלי דהיתר מפטם לאיסור ע"ש ס"ה. וא"כ עכ"פ הו"ל לפרש כאן דגם הבשר כחוש. וגם קשה אהרמ"א דהו"ל להגיה דלדידן

דאין אנו בקיאין דעכ"פ צריך ס' וגם כ"נ ולא לשתוק לגמרי. והנה המ"ז הביא ג' פרושים בפנדאש דכאן. א' פי' הט"ז שהיא רק כלי שאופין בו פנדאש ודחה פי' זה ע"ש. עוד פי' פנדאש ממש וגבינה עליו. פי' ג' שהגבינה נפלה ע"ג קערה חמה ריקנית ואח"כ שמו בה הפנדאש. ובמחכ"ת פי' זה דחוק יותר דכל קערה ריקנית דינה ככ"ש כמ"ש הט"ז סוס"י צ"ב. ועוד דלכל הנך פרושים קשה למה מצייר בפנדאש היל"ל בשר חם שנגע בגבינה. ונ"ל דהפנדאש היא עיסה ממולא בבשר ואין הבשר והגבינה נוגעים זב"ז רק באמצעית העיסה והעיסה בלועה מהבשר שבתוכה שנאפית בתנור. ולפי שבבלוע גם אנן בקיאין בין כחוש לשמן וא"כ לכ"ע אין מגיע האיסור יותר מכ"ק והעיסה במקום כ"ק דהעיסה ודאי נאסרת שהיא בלועה מהבשר וגם נגעה בהגבינה וממילא אין הבשר אסור כלל רק הגבינה נאסרה מבליעת העיסה ג"כ רק כ"ק דבבלוע בקיאין לומר כחוש. וא"ש דכרי המחבר שלא כתב כלום מהבשר דידוע דפנדאש היא עיסה ממולאת. וגם א"ש דהרב לא הגיה כאן מלומר דלדידן אוסר עד ס' כמ"ש בדיני צליה ומליחה מסי' צ"א וק"ה משום דכאן הבשר נבלע ונטמן בתוך העיסה וא"ש דא"צ כ"נ להגבינה ודי בכ"ק דבבלוע לא החמיר כ"כ כיון שלא נגעה בגוף האיסור דהא בכוליא שצלאה בחלבה כיון שהקרום מפסיק ואינה בולעת מגוף החלב רק דרך הקרום די בקליפת הקרום. ושם השיג הרב משום דהקרום דק מאוד ונתקרע משא"כ כאן. ולפי"ז נבין גם סוף דברי המחבר כשנפל גבינה חמה על קערת בשר. דקדק לכתוב קערה דסתמה כ"ש והגבינה חמה והוה כעירוי ואינו אוסר ולא נאסר לכ"ע רק כ"ק ויתורצו קושית הש"ך וא"צ לתירוצי הט"ז דכאן ליכא דוחקא דהא גם בסכין עם דוחקא לא אסרו בסעי' ז' בכ"ש רק כ"ק [כח] אפי' לחה. לכאורה יש לדקדק מהו הרבותא דלחה. ונ"ל לפמ"ש בדברינו בס"ק שלפ"ז דהפנדאש היא מין עיסה ממולא בבשר. והבשר והגבינה עצמן אין נוגעים זב"ז אלא דרך העיסה ולכן לכ"ע אין לאסור הגבינה יותר מכ"ק וטעם איסור של כ"ק דאף דאין בלוע יוצא ממאכל בלי רוטב מ"מ אם הבלוע שמן וגם אין זה בלוע ממש רק כמוס בעיסת הפנדאש ובכה"ג הוה העיסה ככלי דע"י לחלוחית קצת יוצא לכן כ' אפי' אם יש שם לחלוחית מהגבינה מ"מ אין אוסר יותר מכ"ק. והעיסה נגד הבשר אסורה במקום בליעת הקליפה מהגבינה והגבינה בולעת כ"ק מבליעת העיסה. ולכן לא כ' המחבר מאיסור הבשר כלום דידוע שיטתו דגבינה כחוש ואפי' היתה נוגעת בבשר עצמו לא היתה אוסרת יותר מכ"ק והעיסה ממילא אסורה ובזה ניחא הא לפי לשון המחבר שנפלה הגבינה להתנור א"כ תתאה חם וגבר ואוסר הכל. ולדברינו ניחא דאין כאן בשר בעין רק טמון בעיסה והוה כבלוע דאין יוצא בלא רוטב ממש ולא ע"י חום דתתאה. ולפי"ז גם אם הי' קרעפלעך

מעיסה שהגבינה טמונה בהם ונפל בשר עליהם כשהם חמין ג"כ לא יהי' איסור יותר מכ"ק דבלוע אין אוסר בתתאה בלא רוטב. ודי לאסור כ"ק כמו עילאה חם וכ"ז בחם בלא רוטב אבל אם נפלו קרעפלעך כאלו בבישול ונאסרו כולם. ונפלו מהם בין קרעפלעך כשרים אם לדונם בחומרת חהר"ל אם הם גדולים שמכבדין באחת או שתים מהן נראה מהחו"ד דאין לדונם לחהר"ל כיון דכל האיסור בא מהמילוי שבהם והמילוי לבדה אינה ר"ל. והגהות א"ב כ' די"ל דין חהר"ל כיון שמכבדין בכולה ואם הם קטנים וכשמכבדין צריכין ליתן הרבה לפני אורח י"ל דאין זה בגדר חהר"ל כמ"ש הפמ"ג לענין גריוון משומן ולפי שכל חומרת דברים חשובין הם מדרבנן יש להקל לצורך וה"מ ובסי' ק"ב הארכתי. ואם אפו קרעפלעך ממולאים בגבינה על מחבת של בשר ב"י ונאסרו שהיו צריכין ס' וגם כ"נ ובפרט כשהיתה המחבת משוחה בשומן דאז גוף העיסה בלועה מבב"ח והכל נ"נ ודנין בה דין חהר"ל. ובהנאה יש להתיר בה"מ דהוה דרך צלי ולא בישול. ואם המחבת משוחה בשמן ונאמר דשמן פוגם לבשר וא"כ קבלו הקרעפלעך טעם בשר ע"י פגם השמן ויש להתיר אם נרגש פגם השמן בהקרעפלעך וגוף דין זה דשמן פוגם בבשר ע' בסי' ק"ג סעיף ט בשלו [כט] דבש במחבת בשר ב"י והוריקוהו לכלי חלב ב"י מותר דהוה נ"ט בנ"ט דהיתירא:

[כט] דבש. לק' סי' צ"ה ס"ג כ' הרמ"א בעירה חם מכלי בשר ע"ג של חלב מים או ש"ד דאם הכלי עם המאכל דעירוי אוסר אם הי' שניהם ב"י. ותי' הש"ך דכאן יש עוד טעם דדבש פוגם לבשר. והפמ"ג באו"ח בהנהגת השואל באו"ה סוף סדר ב' כ' בכה"ג דמותר ולא העיר לא מכאן ולא מהג"ה דסי' צ"ה. ונ"ל דרק במים יש להתיר בכה"ג כיון דהמים נשפכין ממילא והכלי כשישתמש בה יהי' ג' נ"ט וכה"ג חלקתי בין מאכל לכלי לעיל בס"ד בדיני כפות: בדיני מגע גבינה לבשר דסתם המחבר בכמה מקומות ובסי' צ"א וכאן בס"ח דאין גבינה אוסרת יותר מכ"ק מחמת כחישותה. ודעת הרמ"א בכ"מ דחוששש חשש שמן גם בגבינה ונראה לכאור' דפליגי בחוש הטבע. ונ"ל דלא פליגי כלל רק שאנו רואים במדינתינו דמעמידין החלב בעודה במתיקתה ושמנוניתה על איזה ימים עד שיתקשה השומן שבה למעלה וקולטין אותה לעשות חמאה והחלב דלמטה כבר נתקשה לחימוץ ומעמידין החלב החמוצה סמוך לכירה במקום חם ונקפה הגבינה מכח חמיצותה וחום הכלי. וגבינה זאת באמת כחושה כי כל שומן החלב עלה לחמאה אבל במקומות שנוסעים החולים לרפואות שעושין גבינה מכל החלב המתוקה ע"י שנותנין בה קיבה ונקפאת עם כל שומן שלה ועל גבינה זאת נתנו חכמי משנה איסור חמור אם היא של עכו"ם מחשש קיבת נבלה. וגם בשל ישראל הצריכו ס' נגד הקיבה כמבואר בסי', פ"ז

וע"ש בדברינו באריכות נפלא. וגבינה כזאת ודאי דיש ששש שומן כשנגעה בבשר בחום או במליחה ובפרט בחלב עזים השמנה מאוד. ולפי"ז גבינות נכרים במדינתינו שאין ששש קיבה אין בה ששש יותר מחמאה שלהם שאמרו החשש שמא עירב בהחלב חלב טמא וקיימא ביני עיטפי אף שאין חלב טמא נקפה לא לחמאה ולא לגבינה. ובסי' קט"ו יבואר דכולם אסורים משום לא פלוג. אמנם יש בגבינה כזאת ששש אחר שמעמידין אותה להחם בכלי איסור ולפעמים נתחמם הקדרה עד שהי"ס ואף דסתם כלי של עכו"ם אב"י אבל החלב אז חמוצה מאוד וחריפא ומחליא לשבח. ולכן אין שום סברא להקל בגבינות עכו"ם אפי' במקום שאין מעמידין בקיבה ולענין חומר חהר"ל או דבר שבמנין בגבינות אלו וכיוצ"ב יבואר בדברינו בסי' ק"א בקו"א ובסי' ק"י:

סימן צה

סעיף א [א] דגים שנתבשלו או נצלו בקדרה ש"ב רחוצה יפה שאין שום שומן דבוק בה מותר לאכלם בכותח דחוה נ"ט בנ"ט דהיתרא. ואם לא היתה רחוצה יפה אם יש בממשות שעפ"י הקדרה [ב] יותר מאחד בס' בדגים אסור לאכלם בכותח:

[א] דגים וכו'. גם אנן מתירין נ"ט בר נ"ט רק דאנן אין מתירין בכה"ג אלא בעלו בקערה ש"ב אבל לא שנתבשלו. ואם נתבשלו אין אנו מתירין לאכלן בכותח אלא לערותן לכלי חולבת. ובדיעבד כשנתבשלו ועלו לכותח מותרין. ואם צלה דגים על שפוד שצלה עליו בשר ונפלו לכותח אסורים לדידן אפי' דיעבד כשהיתה איזה לחלוחית בשפוד במקום צליתן דמכלי לאוכל יוצא בלוע בלי רוטב בלחלוחית קצת. אמנם נ"ל ללמד קצת קולא לומר בבלוע בקיאין בין כחוש לשמן ואם נפלו לכותח נאמר שהבלוע היתה כחושה ואין איסור רק כ"ק וע' בדברינו בסי' צ"ד ס"ק כ"ז. ואם היה השפוד נגובה לגמרי להפמ"ג סי' ק"ה ס"ק כ"ג אפי' משהו אין יוצא בלא רוטב ומותר. וטעם חומרתנו בנצלו משום דאנן ס"ל דאין נ"ט שני מותר לקרותו נ"ט בר נ"ט אלא טעם ג' נקרא נ"ט בנ"ט לכן בנתבשלו יש ג' נ"ט דהדגים קבלו טעם הכלי ע"י אמצעית המים משא"כ בנצלו בלחלוחית קצת. ודוקא כשצלה תחלה הבשר על גוף השפוד ואח"כ צלה גם הדגים על השפוד אבל אם צלה הדגים בצלי קדר ובקדרה זאת בשלו תחלה בשר או צלה בשר בדרך צלי קדר ובקדרה זאת בישל אח"כ דגים דהוה תשמיש אחד ע"י מים אז שפיר חשיב ג' נ"ט ומותר. רק דבכה"ג יהי' רק הדגים מותרין משום שקבלו טעם דרך מים אבל עכ"פ המים אסורין לכותח דלגבי הרוטב נחשב טעם ב'. וא"כ נאמר לו שיאכל הרוטב בכלי בשר והדגים בכותח ומחזי כחוכא ואטלולא ועוד דבכה"ג בסי' צ"ד ס"ג בכף אב"י בקדרה ב"י כיון שמערין המאכל למין הב"י אסרינן את הכף משום שלא יהי' הכף להיפוך מהמאכל.

לכן כ' הרמ"א לק' דלכלי שלהן הכל מותר ורק לאכלם עם כותח. ובזה אין סתירה בעיני ההמון אם לא יאכל הרוטב עם כותח והדגים יאכל עם כותח. ולא שייך כאן לאסור הדגים משום רוטבם דאינהו מיכל אכלי אנן נאסרם בלא חוק. וכשהי' הבשר בבישול והדגים בצלי הכל מותר [ב] ביותר מס'. משמע אבל הדגים בפ"ע בלא הכותח מותרים אף שאין בהם ס' נגד טוח הבשר ול"ח לסכנתא. וצ"ע מסי' קט"ז ועט"ז כאן סק"ג בשם או"ה דאין סכנה בפליטת כלים. אבל צ"ע דהא מיירי שיש טוח בעין ואין ס' נגדו ועש"ך בנקה"כ סי' קט"ז לכן נ"ל דבאמת לא קבלו איסור סכנה דבשר לדגים רק אם נראה הבעין ולא בכה"ג ותדע דאם הי' על הדגים איסור סכנה לא היינו מתירין מטעם נ"ט בנ"ט דהיתירא דהא יש בהם איסור סכנתא. ולעיל בסי' ע' נתבאר במליחת דגים עם עופות דאין בהם משום סכנה וצ"ע סעיף ב [ג] ביצה שנתבשלה במים בכלי חולבת מותר לתתה לתוך התרנגולת אפי' לכתחלה. אבל אם נתבשלה עם בשר אפי' [ד] בקליפתה אסור לאכלה בכותח: הג"ה. ויש מחמירין בצלי ובישול לאסור נ"ט בר נ"ט והמנהג לאסור לכתחלה [ה] ובדיעבד מותר בכ"ע ודוקא לאכול עם בשר או חלב עצמה אבל ליתנם לכלי שלהן מותר אפי' לכתחלה וכ"נ. וכן אם לא [ו] נתבשלו וכו' רק עלו בכלי ש"ב מותר לאכלה אפי' עם חלב עצמה וכן להיפוך. וכן אם הי' הכלי שנצלו בה או נתבשלו לפגם שלא הי' ב"י נוהגין היתר לכתחלה אפי' לאכלם עם מין ההיפוך. וכ"ז כשאין המאכל חריף דאם הוא ד"ח ובשלוהו בכלי ש"ב או דכו תבלין בכלי ש"ב ונפלו לחלב בעינן ס' נגד בלע הבשר שבהם. ולא מקרי ד"ח ע"י מעט תבלין שבהם רק אם כולו ד"ח. ורובו ככולו [ג] ביצה. בסק"א כתבתי כל דיני נ"ט בנ"ט לדידן החומרות והקולות והמ"ז בסק"א כ' דל"א נ"ט בנ"ט אא"כ בסדר זה שהי' טעם ראשון בכלי והב' במאכל אבל להיפוך לא מהני. עוד כ' דטעם אוכל לא נחשב לחשבון. ומשמע אפי' יש בנתים טעם כלי. דדוקא טעם ראשון יהי' בכלי. ובסק"א הבאתי ד החו"ד דהא דאנן אוסרין נצלו הוא דוקא כששני הטעמים היו בצלי אבל אם הי' פ"א בבישול שפיר נחשב לג' נ"ט. וא"כ ס"ל דחשבינן טעם אוכל שבא מתחלה ע"י בישול לחשבון. כגון אם בישל בשר ברוטב דחשבינן הרוטב טעם א' והב' מהרוטב לכלי ועוד דאם לא נחשב האוכל שבנתים א"כ לעולם לא תמצא ג' נ"ט דלא תחשב רק טעם א' בכלי וטעם ב' בכלי והאוכל שבנתים לא תחשב בתמי'. ואולי כונתו דהאמצעי של האוכל חשבינן שפיר ורק שלא נחשבו לראשון. ולפי"ז יהי' חומרא להפמ"ג אם נצלה הבשר בכלי [צלי קדר] אף שיהי' אח"כ הדגים שם בבישול יהי' אסור משום דטעם ראשון לא הי' ע"י כלי ולהחו"ד גם בזה מותר כיון שהי' פ"א בישול. וראייתו מסה"ת שכ' אין לאפות עוגה בצד פשטידא וכו'. אין ראיה זאת מוכרחת. דשם

העוגה והפשטידא שניהם בצלי דשניהם אוכלים ונאפות בתנור. ועוד דשניהם באים בב"א ואנן אמרינן בזא"ז. ולק' בסק"ה העליתי דכשהם בב"א באמת לא מהני ורק בזא"ז בשני תשמישין והנה הרשב"א בחידושיו לסוגיא זאת כ' הטעם דהיתר נ"ט בנ"ט משום דדין טכ"ע לא נתקבל רק בטעם ראשון ולא בשני. ולסברא זאת לא שייך לחלק בין אוכל לכלי. אכן בר"ן שם הקשה אמאי לא מתירין בהודח כלי של בשר ביורה חולבת מטעם נ"ט בנ"ט כדגים שעלו בכלי ש"ב שמתירין בכותח וכי כלי גרועה מדגים. ובחידושי אנשי שם תי' דאין הטעם הוקלש רק בדבר שצריך פליטה כדגים אבל מים שכל שנבלע בהם עומד בעין לכן טעם שני במים יחשב כטעם א' באוכל עכ"ל. ולפי"ז י"ל חילוק חדש דכל הצריך פליטה דהיינו דבר גוש שבלע טעם בין אוכל בין כלי הוה טעם שני חוץ ממים דבהם טעם ב' נחשב ראשון. ולפי"ז אם הי' טעם א' ע"י בישול וטעם ב' ע"י צלי אם לא נחשב המים יהיה אסור דלא כהחו"ד. מיהו המעיין בסוגיין יראה דאין הדבר פשוט כ"כ לחלק בכך. ואי משום קושית הר"ן מ"ש הודח הכלי מדגים כבר תירצו בתוס' שם [הובאו בש"ך סקט"ו בסי' צ"ד] דחיישינן שמא קבלה הכלי מהיורה עצמו בלא אמצעית המים. כלומר דבהדחה הדרך להוליך הכלי בתוך היורה אנה ואנה כדי שתודח בכל צדדיה משא"כ בבישול שהבשר מונח במים אם היה הבשר מקבל או נותן להכלי בלא אמצעית המים היה מצטמק שם ונשרף וניכר הדבר וכשאין הצימוק נראה ודאי דלא קיבל ונתן טעם רק דרך המים. זת"ד ואחר כל הפלפול הזה נ"ל כיון דחומרת ג' נ"ט הוא חומרא דמן הדין די בב' נ"ט לכן נסמוך אהחו"ד ולהתיר צד א' בבישול וצד ב' בצלי בכל אופן בין שהראשון בבישול בין שהאחרון בבישול. ובסי' פ"ז סקי"א הביא ד' הב"י לענין החלב שנמלחה בקיבה שחשבו לנ"ט בנ"ט. אף ששניהם אוכל ואין שם שום כלי [ד] אפי' בקליפתה. עס"י פ"ו ס"ה בבישל ביצת עוף טמא עם ביצים דכשהיא בקליפתה אינה אוסרת ובסי' ס"ו בביצת אפרוח או דם אוסרת אפי' בקליפתו ובחידודי שם. וכאן אסרינן הביצה לחלב אפי' נתבשלה בקליפתה דשפיר בולעת טעם הבשר והוה כטעם אחד דקליפות הביצים נקובים ובולעים מהרה ול"ד לביצת טמאה שאין פולטת להשאר דרך קליפתה זהו קולא דביצים דאמרינן בירושלמי מיא דביצים בעלמא הוא. וכמ"ש הש"ך בסי' פ"ו ס"ק י"ז דלכן ביצת אפרוח אוסרת אפי' בקליפתה דטעם בשר יוצא בנקל דרך הקליפה כמו משאינה קלופה משא"כ טעם ביצים עצמן וצ"ל דהכי קים להו בטבע הביצים להיות משונים מטבע בשר. ויש עוד לדקדק בדברי המחבר כאן דהתחיל בביצה שנתבשלה בכלי חלב דמותר ליתנה בתרנגולת. והי"ל לסיים אבל נתבשלה בחלב וכו' אסור לתתה בתוך תרנגולת. והמחבר היפך הדברים וכ' בסיפא דין שנתבשלה עם בשר

לאסרה בכותח ולא מסיק הציור בחלב. לכן נ"ל דדוקא בשר נו"ט טוב בביצה דרך קליפתה כדברי הש"ך שהבאתי אבל אם בחלב אין איסור דרך קליפתה כמו שאין מי ביצים אוסרין זה את זה דרך קליפתן. וצ"ע ואין לסמוך עלי בזה החידוש אבל להעיר באתי ומי כהחכם יודע פשר דבר לתרץ סדר דברי המחבר דשבק חלב ותפס בשר [ה] ובדיעבד מותר. עחו"ד סק"א דכל שהי' הכל בבישול אחד לא מהני נ"ט בר נ"ט כגון שנטף חלב תחת בישול דגים דבעינן ס' נגד הטפה משום דשני הטעמים באין בפ"א. ורק התיר בדיעבד כשיש ס' לפי חשבון החלב שנבלע בהדגים דבהיתר לא נ"נ עכ"פ. ונסתפקתי לפי"ז אם נטף שומן תחת בישול דגים אם יהיו אסורין משום סכנתא כיון שנחשב כאלו נפל לתוכן. ועפמ"ג סי' ק"ח בד"ה ומזה למדתי כ' דאין סכנה בכה"ג. וא"כ צ"ע להפמ"ג אם לענין נ"ט בר נ"ט נאמר כה"ג וצ"ע [ו] אם לא נתבשלו וכו' רק עלו וכו'. אין הכונה שלא נתבשלו כלל ועלו בקערה בחיותן דזה פשיטא דכ"ז שלא נתבשלו מעולם אין בולעים מכלי דאין בכלי ריקן משום תתאה ועט"ז סוס"י צ"ב וחו"ד סי' ק"ה סק"ט דכל כלי ריקנית אפי' חמה מאוד חשובה כ"ש ובפרט לדבר שלא נתבשל מעולם. אלא ה"ק שלא נתבשלו בכלי ש"ב ב"י רק באב"י או בכלי חדשה ועירה אותם לתוך קערה ש"ב ב"י דאז מותרין אח"כ לכותח. ואח"כ אמר דאם בשלם בכלי שאב"י ולא עלו בקערה ב"י כלל דפשיטא דמותרין לכתחלה לאכלן בחלב כדמסיק. מיהו נ"ל דמיירי שאוכלן בשעת קרירותן אבל בעודן חמין לערותן לכלי חלב אסור דאין עושין איסור פגום לכתחלה רק שיכול לאכול הדגים לכתחלה עם חלב כמ"ש בביאור הגר"א דמן הדין גם מכלי ב"י מותר [ז] ד"ה. דוקא כשהחריפות הוא עכשיו בשעת טעם ב' אז נדון טעם ב' כראשון. אבל אין החריפות דטעם ראשון מועיל לאסור טעם ב'. וכן החריפות האמצעי שבין הבשר לדגים. וכה"ג הדין לענין נט"ל דחריפות מחליא לי' לשבח ואם בישל ד"ח אחר מעל"ע ראשון ואח"כ תבשיל שאינו חריף אין איסור דהחריף ראשון אין מועיל לשני אא"כ תבשיל שני הוא חריף. ואם אחר שהיה נ"ט בר נ"ט דהיתירא נעשה חריף. כגון בארשט שנתחמץ בכלי שאחר כלי ראשונה מותר שבשעת קבלת טעם עדיין לא היה חריף. והפ"מ רצה לאסור בכה"ג לק' סי' צ"ו. וכן דגים שנתבשלו בכלי ש"ב והוריקם לאחרת ואח"כ נתן שם פלפלין הרבה אין מעוררין הטעם של הכלי ראשונה למפרע. הכלל בזה דחריפות אין מעורר רק הטעם של עכשיו ולא הטעם הקדום ולא הטעם של אח"כ. ובלא"ה א"א לצייר חריף בדגים דאפי' אם נתן פלפלין הרבה מאוד אדרבה נפגמו מחמת שרפת הפלפלין כיתורא מלח דסי' ק"ג. ובצלים שהם עצמם חריפין אבל תיכף כשמתחילין להתבשל נתמתק חריפותן וקודם בישול אין החריפות לבד

מועיל דבעינן בישול בחריפות וצ"ע בבצלים. כה"ג ורק להערה באתי כדרכי בחיבורי זה דאיני פוסק רק מעורר המורים סעיף ג קערות ש"ב שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיס"ב אפי' שניהם ב"י מותר דהו"ל ג"ט בנ"ט דהיתירא. והוא שאומר ברי לי שלא הי' שומן דבוק בהם. ואם היה שומן דבוק בהם צריך ס' במים נגד השומן וכו': הג"ה. [ח] וי"א אפי' אין [ט] שומן דבוק בהן אא"כ אחד מן הכלי [י] אב"י מבליעת כ"ר ואז כל הכלים מותרין והמים נוהגין בהם איסור לכתחלה. אבל אם שניהן ב"י והריח אותם ביחד בכ"ר הכל אסור וה"ל ואין לשנות. ודוקא שהודחו ביחד בכ"ר אבל אם הודחו בזא"ז או [יא] בכ"ש אפי' ביחד הכל שרי [יב] ואם עירה מכלי ש"ב על כלי ש"ח דינו ככ"ר ואוסר אם הי' ב"י. אבל אם עירה מים רותחין שאינן לא של בשר ולא של חלב על כלי ש"ב וש"ח ביחד הכל שרי אפי' אם שומן דבוק בהן. דאין עירוי ככ"ר ממש שיעשה שהכלים שמערין עליהם יהיו בולעין אחד מחברו. ואם [יג] נמצא קערה חולבת בין כלי בשר לא חיישינן שמא הודחו ביחד באופן שנאסרו [ח] וי"א. זה אפי' להמתירים לעיל בדגים שנתבשלו בכלי ש"ב לאכלן בכותח ובתוס' כ' ב' טעמים בחילוק זה, א' דהכלי מקבלת מכלי שניה במגעם זב"ז שלא באמצעית המים. ב' דכאן נפגשו הטעמים זב"ז ביחד בב"א משא"כ בדגים דבשעה שאוכלן בכותח כבר עבר הטעם בשר מהם. והר"ן ביאר ביותר דכאן כשפוגעים ב' הטעמים זב"ז אין ביניהם שעת כושר לכן דמי קצת לנ"ט דאיסורא. אבל הדגים קודם שנותנים טעם בכותח י"ל שעת הכושר. והמהר"ם בחידושי אנשי שם כ' טעם ג' דבמים הטעם בהם בעין וא"צ להפליט מהם וכן טעם שני בהם בעין ונתערבים בהדיא אבל הדג צריך לפלוט מתוכו הטעם לכותח לכן שפיר נחשב טעם ב' והנה לטעם ב' אם הדיח קערה חדשה או אב"י ביורה חולבת מותרת אח"כ לבשר כמו הדגים. ולטעם הג' שבמהר"ם אסור. וגם חומר טעם ג' אם בישל מים בכלי חלב אסורים לבשר ובדיעבד יש לסמוך אטעמים הראשונים ולהקל בשני דינים אלו [ט] שומן דבוק. ואם רק אחד מלוכלך צריך ס' נגד הלכלוך. ודוקא לכלוך של בשר או חלב ממש ולא מתבשילי מאכליהם ע' סי' ס"ט ס"כ ובחידודנו שם [י] אב"י. ואם הב"י מלוכלך אז האב"י אסור ממנהגא דלעיל סי' צ"ד גם לשאר דברים. ולבשר או לחלב גם מדינא. ואם האב"י מלוכלך שניהם אסורים מדינא אי ליכא ס' נגד הלכלוך. ואם שניהם אב"י והאחד מלוכלך הנקי נאסר מלכלוך של חבירו והאין נקי מותר. ואם הדיח ב' כלים ביורה א' והאחד אב"י אף ששלשתם נקיים כולן אסורין אם הי' א' של בשר וא' של חלב אף ששנים מהן ממין אחד ורק אחת ממין השני דאין מועיל רוב לזה [יא] בכ"ש. והכפות וטעלר דעת הרב והט"ז להחמיר בספק אם נשתמשו בהן בתוך מעל"ע. והרבה

פוסקים מתירין דהשימוש בהם ביותר בכ"ש. ושימוש דכ"ר אין ברור בהם ולעיל סי' צ"ד סוסקי"ט ביארתי בדינים כאלו. וכל שתשמישו בעירוי כגון שיסיל יש להחמיר בספק שימושו היום בכ"ר באה"מ ודע דאף המחמירין בתשמישי כ"ש אם היס"ב מ"מ בהדחה לכ"ע מותר. גם יש קולא בכ"ש דהלכלוך שבהם אין אוסר. ובהם אין המורה צריך לשאול אם היו נקיים אף דסתם כלים שמכינים להדחה מסתמא יש בהם לכלוך. ובסי' ס"ט נתבאר דכל כ"ש עם מלח וציר אוסר וא"כ אם נתן הרבה מלח למי הדחה צ"ע וגם י"ל דגוף המי הדחה נפגמו בעצמן מרוב מלח כלק' ס"ד בנתן אפר לתוכם [יב] אם עירה וכו'. ולפי"ז גם מה שמתירין בדגים ליתנן בכלי חולבת יניחם שם שלא בדרך עירוי רק כשיצטננו. דהרמ"א כאן החמיר בעירוי. ואם עירה מים מכ"ב על כ"ח אין לאסור רק הכלי שעירה אותם עליה בהדיא ולא שאר כלים שאצלה. ואפי' עירה מכלי איסור דאין דנין קולא של נ"ט בר נ"ט מ"מ אין לאסור רק הכלי שבא קילוח העירוי עליה בהדיא. ואם האחת אב"י לכ"ע מותר גם באה"מ. והי"א מתיר אפי' שניהם ב"י רק ישהא הכלי מעל"ע אחר ההדחה בלא תשמיש אם אינה בת הגעלה וכ"מ ועץ יגעיל. ואפי' עירה מים מכלי חולבת ב"י על בשר ממש מתיר בה"מ בכ"ק ואפי' אם גם הכלי תחתונה חולבת והבשר בתוכה ועירה עליהן מכלי חולבת התיר בה"מ הבשר בכ"ק. והכלי התחתונה לא נאסרה מהבשר דאין עירוי מפליט ומבליע כאחת. רק אם הבשר רותח ומונח בכלי חולבת אז גם בלא עירוי מכלי חולבת נאסר הבשר מטעם אדמיקר וכן הכלי מהבשר וע"ש באריכות וכפרושי כאן לדבריו [יג] ואם נמצא. שיש גם ס"ס שמא אב"י [עב"ש א"ע סי' י"ח] ואם הם כולם ודאי ב"י יש היתר לשהותם מעל"ע אם אינם בני הגעלה. ואם ודאי הודחו יחד וספק ב"י אף דקי"ל סתם כלי אב"י מ"מ אסור לאותו ישראל מטעם קנס דהו"ל לידע עס"י קכ"ב. דעיקר ההיתר לסתם כלים מטעם ס"ס שמא אב"י ושמא כששימש שימש בדבר הפוגם וזה לא שייך בהדחה. ואם הדיח כלי איסור עם של היתר בכלי א' רק מסופק אם הי' המים חמין שיס"ב או לאו רק עבר בין השימוש להדחה לילה דיש ס' מהסוברים לינת לילה פוגמת והוה ס"ס שמא אין יס"ב. וכן אם בישל בקדרה שעבר עליה לילה בודאי רק שמסופק שמא עבר מעל"ע שלם. דהוה שני הספיקות משם א' מ"מ כיון שהספק של מעל"ע מתיר יותר מספק שמא הדין דלילה פוגמת דזה לכ"ע וזה רק לדעת ר"ת והש"ך בדיני ס"ס אות י"ב מתיר כה"ג בספק א' בפלוגתא וס' א' לכ"ע. ובפרט שיש סניף דסתם כלים אב"י ויש להתיר. אם מצא במי הדחה כיסוי כלי דאנן מחמירין בכיסוי דגם אב"י כב"י תחשב עס"י צ"ד לענין שמכסה בה קדרה אבל כאן בהדחה אין להחמיר בה חומרא זאת. ועוד דגם שם א"צ ס' כשהיא אב"י אלא נגד מקום

הכפתור שיש בתחתיתו נקב ונגד מקום זה יש ס' תמיד סעיף ד יראה לי [יד] שאם נתן אפר במי הדחה שביורה קודם שהניח הקדרות בתוכה אעפ"י שדבוק בהם שומן בעין מותר דע"י האפר נט"ל:

[יד] שאם נתן אפר. עש"ך חולק אהיתר זה והפ"מ בסי' צ"ב כ' דאם זחל חלב בכירה לקדרה של בשר דרך אפר המיקל בה"מ אין גוערין בו. ומהאחרונים נראה דבזה גרע בלוע מבעין דחלב בעין נפגמת יותר ממעט אפר אבל הבליעה דכלי אין נפגם כ"כ. ובגליון רש"א כ' דאפשר דלא התיר מהרי"ק אלא כשבא השומן עם האפר ביחד אבל אם בא האפר אח"כ כבר כ' הרמב"ם דלבב"ח איו מועיל נתינת לענה ורוש. וכבר דברתי מזה כ"פ ובפתיחה. ולענין טעימת הבורית ע' צ"צ סעיף ה אין מניחין כלי שי"ב [טו] כותח אצל כלי שי"ב מלח אבל מותר להניח אצל כלי שי"ב חומץ: הג"ה. ודוקא אם הכלי מגולה. ואפ"ה אם עבר ונתן בתוכה מותר ול"ח שמא נפל אל המלח [טו] כותח. בקו"א לסי' צ"א בד"ה יש לחקור העליתי דלכן כתבו בדין זה כמכא ולא חלב דכמכא דהיינו כותח אין נפגם ממלח לכן יש לחוש שמא יפול מן המלח בתוכו אבל חלב שתהי' פגומה מהמלח כשיפול בתוכה מותר. דאפי' בתבשיל שנותנין בו מלח אם יפול יותר מהצורך תהי' פגום וחלב לבדה נפגמת גם ממעט מלח סעיף ו מותר להניח כד ש"ב אצל כד של חלב בתיבה: הג"ה. [טז] וי"א לכתחלה וטוב ליזהר בכ"ז במקום שא"צ [טז] וי"א. ודוקא במגולה אבל במכוסה מותר לכ"ע סעיף ז מלח הנתון בקערה ש"ב [יז] מותר להניחו בחלב: הג"ה. והמחמיר גם בזה תע"ב כי יש מחמירין לכתחלה [יז] מותר. וכן מלח המונח בקערה של איסור מותרת. ואם נתלחלח אסיר לכתחלה ובדיעבד מותר ואם נתרבה הלחלוחית עד שנראה כציר בכלי דעת הש"ך בסי' צ"א בטהור מלוח וטמא תפל צלול דאסור. והפמ"ג שם החמיר אף בנראה טיפה אחת ציר וא"כ גם כאן בכלי יש לאסור כשיש שם ציר דגם היתר זה דכלי הוא מטעם דהוה כטמ"ל וט"ת כש"ך בסי' ק"ה ס"ק מ"ב וכיון שיש צלול אסור ואף שיש לחלק בין מאכל לכלי דבכלי גם ציר אינו מפליט לכן אין להחמיר רק בב"י ואף דבדבר חריף אין היתר דאב"י. מ"מ כאן דאין אוכל המלח עצמו וגם המלח עצמו הוא היתר רק שיתנו במאכל ואז לא יהי' כל המאכל חריף לא כולו ולא רובו. וכבר כתבתי בסק"ו דהחריפות האמצעים אין מועיל לתבשיל המאוחר. והמנהג ליתן מלח בכלי שאינה לא חולבת ולא בשרית. וכ"ז בכלי נקיה אבל מלוכלכת בעינן ס' נגד הלכלוך עס"י צ"א אם לחה מחמת המלח. ובאיסור כה"ג נעשה המלח נבלה וכשיתנו במאכל צריך ס' נגד המלח ועס"י ס"ט. וחריין וצנון שנמלל בכלי

ש"ב וסתם קריין לח קצת צ"ע אם לדמות לחות זה ללחות מחמת מלח שיש בו התחלה דציר והט"ז סי' צ"ו סק"ג מתיר חריין שנמלל בכ"ב לאכלו בחלב:

סימן צו

סעיף א צנון או סילקא שחתכן בסכין ש"ב ב"י או שאינו מקונח אסור לאכלו בחלב עד שיטול מקום החתך כ"נ וכו' [א] או שיטעמו ואין בו טעם בשר שאז מותר בהדחה וי"א דה"ה לאב"י והוא מקונח ואם לא נטל כ"ג וגם לא טעמו ובשלם כך בחלב צריך ס' נגד מה שנגע הסכין בהם [ב] וה"ה לחתכם בסכין של איסור: הג"ה. ואם חתכן דק דק צריך ס' נגד כל הצנון וי"א דבסכין של איסור כולו אסור. וכן בסכין ש"ב סלו אסור בחלב וכ"נ לכתחלה ובדיעבד אין אוסר רק כ"נ. וכ"ז אם חתך הצנון עצמו אבל אם חתך [ג] רק הירק שעל הצנון אין איסור. ובספק אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא. לכן קונים הצנונית שי"ל חתך לצד זנבותיהם דתלינן שנעשה במרא וחצינא ובמקום שאין שכיח לקנות רק הנחתכין בסכין נוהגין לקנותם ולהסיר כדי נטילת מקום [א] או שיטעמו. כאן בטעימת ישראל גם אנו סומכין אבל באיסור שצריך טעימת נכרי אין סומכין כמבואר בריס"י צ"ח ש"ך סק"ה ובדברינו שם [ב] וה"ה לחתכם בסכין איסור (עקו"א א'). ולדידן יש חילוק לענין דיעבד דבשל בשר בדק דק בעינן נגד כולו ובדיעבד גם בדק די נגד הסכין אם הלהב קטן מהצנון ואם הצנון קטן מהלהב די כנגדו. ובחתך א' דבעינן ס' נגד הכ"נ אם הסכין קטן מהכ"נ די נגד הסכין והמהר"ם התיר גם גוף הבצלים כשנתבטלו והותר החלב ובש"א בתתך א' בעינן דוקא ס' נגד הכ"נ. ובדק דק נגד כל הבצל ואין די נגד הלהב. ומ"מ לא אמרינן איסור דבוק שאם בישלה עם הכ"נ שיצטרך ס' נגד כל הבצל דא"א חנ"נ בחצי חתיכה (עקו"א ב'). ואם הסכין יש בליעה דבשר וגם דחלב ששמשו בו בבו"ח תוך מעל"ע נאמר על הכ"נ של הצנון שחתכן בסכין כזה חנ"נ די"א דכל איסור הבא פ"י בב"ח דינו כבב"ח עצמו לומר גם בחצי חתיכה נ"נ. והחו"ד בסי' צ"ב מיקל בחצי חתיכה גם בבב"ח כל שאינו דרך בישול אין בו משום לתא דבב"ח ולא אמרינן בכה"ג כל הבא מבב"ח כבב"ח (עקו"א ג'). ואם נכבשו הבצלים בחלב מעל"ע ואח"כ חתכן בסכין של בשר ובשלם בין עם בשר בין עם חלב אמרינן נ"נ וצריך ס' נגד כולו ואף דבשעת כבישה לא הי' עליהם איסור דאורייתא דכבוש אינו מה"ת בבב"ח מ"מ כיון שאח"כ נפגשו ב' הבליעות בבישול אמרינן נ"נ. מ"מ מותר בהנאה כיון דקודם הבישול היו מותרין בהנאה אין החנ"נ מביא אה"נ (דאין הנאסר וכו'). וכ"ז בבישל הבצלים הנ"ל בחלב ממש או בבשר (עקו"א ד'). אבל אם נכבשו בחלב אחר חתיכותן בסכין ש"ב אף שגם עכשיו נאסרו ע"י פגישת בהם ב' הטעמים אפ"ה מותרת החלב בלא ס' אפי' נגד

הכ"נ שבבצלים דקי"ל אין בלוע יוצא בלא רוטב וכבישה אין שמה רוטב דכ"כ החו"ד דאין שם רוטב אלא לבישול של כ"ר (ובחיבורי נמוקי הרא"ה למשניות במס' תרומות הארכתי מאוד לפי המשניות דשם בדיני כיבוש שיש חילוק בין המינים). ולפי"ז דאמרינן דהחלב לא קבלה טעם הבשר הבלוע בבצלים ברוטב ממילא אם הסיר הבצלים מהחלב אחר הכבישה מותר לבשלה לבדה. אבל אם חזר ובשלה עם הבצלים נ"נ וצריך ס' נגד כל הבצלים (עקו"א ה'). עוד נ"ל אם חתך בצלים בסכין ש"ב וחזר וחתך בתוך הכ"נ בסכין ש"ח. שיש בהבצלים ב' הטעמים. ואם בשלם אח"כ בין בבשר בין בחלב כמו לעיל בדין ג' שיש כאן כ"נ מבשר וכ"נ מחלב עם בשר ונ"נ בבישול כל הבצל מחמת א"ד וצריך ס' נגד כולה כדין ג' הנ"ל. ואודות הסכין חולב שחתך בה בתוך הכ"נ של בשר יש להתיר דהבלע של הבצל אין יוצא בלא רוטב מאוכל לכלי דרק מכלי לאוכל יוצא ע"י דוחקא וחריף בלחלוחית קצת ולא מאוכל לכלי והפ"מ או"ח סי' תמ"ב נסתפק בכה"ג בחתך בצל בסכין חמץ ואח"כ חתך בתוך הכ"נ בסכין פסח משום חומרא דחמץ יש להסתפק שם אבל באיסורי כל השנה פשוט להתיר וגם יש לומר כאן דין נ"ט בר נ"ט דהיתירא דכשישתמש אח"כ בהסכין יהי' טעם ג' מסכין לבצל ומבצל לסכין ומסכין למאכל וחריפותא דבצלים של עכשיו לא מזיק להתשמיש שישתמש בו אח"כ. ובדין דהפ"מ בפסח ג"כ יש להתירו עכ"פ בהגעלה קלה דקי"ל אפי' משהו אין יוצא בלא רוטב. ורק משוה ששם יש חשש דנ"ט בנ"ט דאיסורא. ובדברינו בסי' צ"ה דברתי מזה (עקו"א ו'). וכ"ז בסכין אבל במדוכה או במורג חרוץ שהאוכל נתפרר בהם לגרגרים דקים ואם חתך זנגבל בסכין בשר ודכו במדוכה חולבת או גררו במורג חרוץ נאסרה המדוכה או המוח"ר דלא שייך לומר אין בלוע יוצא בל"ר דאין כאן בליעה טמונה והכל בעין ע"י הטחינה כן נראה דעת הפ"מ או"ח סי' תמ"ז ותנ"א ותס"ז אבל מהחו"ד כאן משמע להקל גם במדוכה (עקו"א ז'). ואם הבלוע דסכין היתה שמינה גם לפי בקיאותינו יש לחוש דבלוע שמינה מפטמת ויוצאת בל"ר אבל לק' סי' צ"ז ס"ד וק"ה אות ט"ז בש"ך דאפי' בלוע שמן א"י בל"ר. ולפי"ז בדין הפמ"ג הנ"ל בפסח יגעיל הסכין או המדוכה ובש"א יש להתיר בלא הגעלה ולהחמיר ישהנו מעל"ע [ג] חתך הירק. יש להדר אחר היותר מותר כגון חיתוך במרא ודאי נגד ספק מרא ספק סכין וספק מרא נגד ודאי סכין. ואם לא מצא רק נחתך בסכין ישליך כ"נ קו"א לסק"ב. בחידוד סק"ב במחודשים אות ה' כתבתי לענין סכין שני שחתך בתוך הכ"נ שנאסר בחיתוך ראשון כגון מבשר לחלב או מאיסור לסכין היתר שהובא בפמ"ג או"ח לאיסור ולהיתר ודעת החו"ד להיתר ונ"ל דבלא"ה א"א לאסור הסכין השני מחמת שחתך בתוך הכ"נ אא"כ יחזור ויחתוך בסכין זה דבר חריף

כמו שחתך עכשיו דאז נוכל לומר חורפא מחליא את הנ"ט בר נ"ט ומבטל הקולא של נ"ט בנ"ט אבל אם יחזור ויחתוך דבר שאינו חריף א"א לאסור כלל אף בפסח דהחריפות של עכשיו אינו מועיל לחתך של אח"כ כמ"ש החו"ד סי' ק"ג סק"ט. ואפי' בבישול אם בישל ד"ח בקערה ש"ב ובתוך מעל"ע להד"ח בישל חלב כיון שהוא אחר מעל"ע להבשר הראשון דמותר דאין חריפות מועיל לעורר אמה שישתמש בו אח"כ. ודוקא כשבישל ד"ח בתוך כלי שאב"י או כשנתן ד"ח לנ"ט בר נ"ט עכשיו אז אוסר. שוב ראיתי דהבעל אבן העוזר משיג שם אחומרת הפ"מ מטעם זה. ואין לדחוק ולומר דהפמ"ג שם חש שמא יחזור ויחתוך ד"ח דז"א דא"כ כל כלי שאב"י נגזור שמא יבשל בה ד"ח וע' מטה יונתן סי' ק"ג וע"כ דלא קבלו הך חששא לגזור כ"כ אמנם באמת אם אירע בתוך הפסח יגעיל הסכין או המדוכה סעיפי ב' ג' ד' ה' לא העתקתי דברי המחבר והרמ"א מיראת האריכות רק החידודים להלכה לפי הס"ק:

[ד] ופירות חמוצין ודגים מלוחין דינם כצנון. לק' ס"ה כ' המחבר דתפוחין אינם חריפין. בארשט מסובין או מבורקיס כבושים ומאוגרקיס חמוצים כולם דינם שוה ובורקיס מבושלין אינם חריפין וכן בצלים ושומין אחר בישולם בטל חריפותן. ובארשט מחומץ שא"א לשתותו חי כשנכבש בכלי איסור אסור. ואם בשלוהו ולבנו אותו בביצים וחלב נתבטל חריפותן והכל לפי עיני המורה. ובסי' צ"ה הבאתי ששפכו סובין על מים לעשות ממנו בארשט בכלי איסור וקודם שנתחמץ היטב הוריקוהו לכלי כשרה מותר והפ"מ מחמיר בכה"ג וכן אם עירו חמין מכלי איסור על סובין להחמיצן ונתחמצו אח"כ אף דבשעת עירוי לא בלעו רק כ"ק אבל כשנתחמץ נאסרו. והחו"ד מתיר בכל הנך גווני אם לא שהיה כל החימוץ בכלי איסור עד סופו [ה] תבלין שנדוכו במדוך ב"י אסור וכו' וי"א וכו'. הט"ז והש"ך כאן הקשו מסי' ק"ג דכ' המחבר עצמו דאם שמו פלפלין בקדרת איסור אפי' אב"י אסור. והאחרונים תי' דכאן בכלי בשר דעדיין היתירא בלעי לכן מקילין כדעת הסוברים דרק קורט של חלתית הוה חריף ולא שאר דברים ובסי' ק"ג בכלי איסור החמירו. והגרע"ק תי' דשם מיירי בבישול דחמיר טפי מכבישה. ולכאורה מדכ' שם אם שמו פלפלין לא מוכח דמיירי מבישול כלל ועוד אטו מבשלין פלפלין בעינם או רובן הלא הרמ"א כ' בסי' צ"ה ס"ב דבעינן כולו או רובו ד"ח. לכן נ"ל דשם מיירי בקדרה שהיתה אסורה מבישול ועכשיו שמו בה פלפלין מדוכין דחריפותם מחליא לשבח מה שבלעה הקדרה אף שהקדרה עכשיו אב"י אבל כאן המדוכה בלעה ע"י דוחקא ולא אלים דוחקא דעכשיו לעורר הטעם שנבלע ע"י דוחקא אם היא כבר אב"י והטעם פשוט דכאן יש תרתי לטיבותא אם המדוכה אב"י יש פגם דאב"י וגם נ"ט בר נ"ט. טעם בשר במדוכה

וטעם ממדוכה לתבלין שניים ומהם לחלב דקודם שנתנו לתוך החלב הם היתר. ונגד שני קולות לא אסרו בחריף אא"כ היתה ב"י דליכא רק טעם דנ"ט בר נ"ט וגזרו בד"ח אבל שם שבשלו בהקדרה איסור וליכא קולא דנ"ט בר נ"ט רק קולא דאב"י לבדה ונגד קולא אחת החמירו בד"א [וע"כ צ"ל בהך דסי' ק"ג שהי' גם דוחקא בכלי כגון שדכו בה ע"י קתא דסכינא דאל"כ לא עדיפא ממלח שבכלי איסור שהמלח מותר כמבואר בסוס"י צ"ה]. ובדרך לימוד לתלמידים אמרתי בפשיטות דנקט כאן ב"י שהוא אליבא דכ"ע ובסי' ק"ג אזיל לדעת היש אוסרין שמביא הרמ"א כאן. ואף שהמחבר כאן לא הביא דעת הי"א סמך עצמו באמת אמ"ש שם. ואזדא התמיה לגמרי וגם שם עיקר דין דנט"ל [ו] דאף אם נאסרו מקצתן נתבטלו באחרונים הנחתכין. ובחמץ בפסח כה"ג אסור אפי' נחתכו קודם פסח דמהני ביטול משום דיבש ביבם חוזר וניעור ואף דהבלע דסכין הוא לח מ"מ סתם סכין אינו נקי לגמרי מדיבוק חמץ והוה כיבש [ז] חתך קשואין. אפי' כבר נתחמצו ע"י כבישה. והט"ז סי' צ"א סק"ב כ' שלא לאכול קשואין חמוצים בכלי ש"ב. ודוקא לאכלן בכלי תשמיש שלהן כגון בקערות. אבל מתוך החבית שנתחמצו שם מותר דאפי' החשש דגרר המלח בסכין שלו כבר נתבטל בתוך החבית וגם אין דרכו בכך. ובפרט שעכשיו נתבטלו הטאלפין מלח שדרכם בגרירה ובעל נפש יחמיר לעצמו כפי המנהג ישן [ח] לפת. ובסכין איסור אין היתר לחתוך בו לפת ובדיעבד מותר. ובחבית מלח מגורר בסכין ויש ס' נגד הלהב יש להתיר דגם מעט המלח שנאסר בטל כבסי' צ"ד וכאן ס"ד. אם חתך פירא עם התולע שבתוכו מותר בקליפה והסכין מותר בקינוח. ובפרט שיש ספק שהתולע לא פירש והתולע עצמו מותר. ובחתך דבר שאינו מלוח ולא חשש חימוץ די בהדחה ובשמנונית בעי גרירה או שפשוף ועפת"ש בשם החי"י:

סימן צז

לא העתקתי דברי המחבר ורמ"א מיראת האריכות:

[א] או ששינה צורת הפת. השינוי מועלת דוקא כשעשאה בלישה או באפיה אבל אם נאפה בלא שינוי כבר נאסר ונ"נ מדרבנן ואולי מועיל שידבק בה נייר מוכתב שנלושה בחלב וצ"ע וגם אין השינוי מועלת רק לו לב"ב אבל למכור צריך שינוי דמנכרא לכל כגון שיודפס בדופני הככר תיבת חלב וכה"ג. עפת"ש בשם מוהרי"ט ונ"ל דצריך שינוי אחת ללישת חלב ואחרת ללישת שומן. ואם יש ס' נגד החלב בעיסה כשלש אותה בחלב מותר. ודוקא כשנתן החלב בלישה אבל כששרה פת בחלב אחר אפיה לא מהני ס' דא"י עד היכן מתפשטת החלב מחמת הבקעים עסוס"י צ"א רק יהיה כדי אכילה בב"א. ובמקום שאסור אין מועיל לחלקו לכמה בע"ב והכרו"פ מתיר. ובדיעבד או בשוגג

יטעימנו ישראל וכשלא ירגיש טעם חלב מותר כמו אם הי' ס'. ואם נפל חלב לעיסה שוגג כ' בנ"צ לאסור בפחות מס' מיהו י"ל דיכול להוסיף קמח ומים עד ס'. מיהו יזהר עכ"פ שלא לאכלו אם בשר דאז יהי' נראה כמבטל בידים איסור למפרע. ובמקום שהככר אסור ונתערב בין ככרות אף דקי"ל ככרות דבע"ב חשיבי ולא בטילו מ"מ כיון דאין. הככר עצמו אסור רק מחמת החלב המעורב ואין החלב ר"ל ולא שום חשיבות עליה ואף שעיקר האיסור הוא משום לתא דבב"ח מ"מ אין בזה חומרת בב"ח ממש לקרותו איסור מחמ"ע ובפרט דהכרו"פ התיר בלא"ה לחלקו לכמה בע"ב א"כ כאן שיש גם ביטול פשיטא שיוכל עכ"פ לחלקם כולם לכמה בע"ב ויזהירם שלא לאכלם עם בשר עד שיטעימו קודם אם יש שם מטעם החלב. ואפי' להמחמירין בסי' ק"ט בתערובות יבש להשליך א' מהם כאן א"צ להשליך דבלא"ה כל ככר אין בו רק כדי סעודה אחת ומותרת. ובלא"ה אין להחמיר כאן בענין ביטול דהככר שנתערב אין בו רק כדי אכילה אחת וחשוב היתר אף שבא מעיסה גדולה שהיתה כולה באיסור. אבל הככר שנפרש ואין בו אלא כדי אכילה אחת מותר לדעת הכרו"פ שמתיר לחלקו פשיטא שמותר. ואם כל העיסה נתערבה בין עיסות י"ל כיון דעיקר האיסור הוא באפיתה דהעיסה אינה בת אכילה והתערובות היה בשוגג. ודומה לדין דלעיל שנפלה החלב בשוגג ויערב כל העיסות ויהי' ס' נגד החלב שבעיסה זאת. ויהיה הדין כבא האיסור לעולם בתערובות [ב] בתנור שטחו באליה. לדעת החו"ד סוס"י צ"א זה גרע מדין דלש עיסה בחלב דלעיל דשם התערובות בלישה ונתערבה היטב וכתבתי לעיל בס"ק שלפ"ז דמועיל ס' או טעימה וכאן שבלע באפיה ואין ידוע עד היכן מתפשט מחמת הבקעים ושמא במקום טעימתו לא הלך השומן. אבל העליתי בסי' צ"א סק"י דמועיל ס' וגם טעימה ויטעים במקום הדבוק לתנור. ואף דשם ודאי ירגיש כי זהו בתוך כ"נ ששם נשאר הטעם לכן עדיף לשער בס' ומקום הדבוק בלא"ה אסור מחמת איסור דכ"נ דצלי. ולכל היותר יחלקם אחר נטילת מקום לכמה בע"ב ויזהירו שלא לאכול בחלב וכל זה אסור לכתחלה דהוה מבטל בידים. רק יאפה במחבת בשינוי צורה שיהי' ניכר שהוא נקרא שמאלץ קיכן. והא דמותר ללבן היין בחלב דשם אין כוונתו לבטל החלב רק ללבן היין ואם יש ס' ביין לא יוכל לעולם לבא לידי איסור וגם לא גזרו על יין כמו שגזרו על פת דאין דרך סתם יין ליתנו למאכלי בשר משא"כ פת דתמיד ניתן לאכול בסעודתו הן בבשר הן בחמאה או גבינה [ג] ואם אפה דינו כפת שנלושה בחלב. מכאן ראי' למ"ש בס"ק הקודם דפת שטח התנור בשומן לא גרע עכ"פ מנילוש בחלב שלא להועיל ס' או טעימה כדעת החו"ד משום שא"י עד היכן מתפשט מחמת הבקעים דכאן לא שייך זה רק דמקום הדיבוק אסור מטעם כ"נ אפי' יש ס' כמ"ש שם.

החו"ד כ' כאן דאם נפל מפת זה לירקות מותר התבשיל כשלא הי' בירקות חלב. ואם היה שם חלב או שנפל לחלב ממש צריך ס' נגד כל הלחם דנ"נ. ובה"מ יש לסמוך עכ"פ אהסוברים דל"א בש"א חנ"נ אפילו בדאורייתא וכאן כל האיסור שעל הלחם מדרבנן. ואם נגע לחם זה בלחם אחר בחום אמרינן אין בלוע יוצא בלא רוטב ולא עוד אלא אפי' נגע בבשר די"א אפי' בלוע שמינה א"י בל"ר ולכל היותר יטול כ"נ משניהם. ולא דמי לדין דאו"ח סי' תמ"ז דכשהלחם שמן אוסר להמצות הנאפים עמו דהתם הלחם איסור בעין ולא בלע עוד הערה להמורים אם יש לבע"ב מדוכה מיוחדת לתבלין לא בשרית ולא חולבת ופ"א דך בתוכה תבלין עם חמאה דלכתחילה אסורה אפי' לחלב כיון שרגילותו לדוך בתוכה גם לבשר אא"כ יקח עוד מדוכה אחרת ויחדנה לבשר לסימן ולזאת יעשה סימן שהיא חולבת. אבל תו לא יסמוך על מה שישאל משכינו כשיצטרך לתבלין לבשר מחמת שכחה ואם רשם זאת בסימן חולבת מותר או יגעילנה. וכ"ז כשנתן חלב ממש בדיכה אבל אם דך רק בשמים הבלועים מחלב כבר ביארתי בסי' צ"ו ס"ג והבאתי שם דעת החו"ד והעוזר [ד] ואם זב וכו'. הפ"מ והחו"ד כ' דאפי' לא זב תחת הפת רק תחת הפשטידא עצמה נאסר הפת. וכן ראיתי בהגהת אשיר"י סו"פ הפועל. ובב"א העלה מכח כמה קושיות דדוקא כשהגיעה הזיבה תחת הפת. והנה טעם החו"ד שאוסר מכח הזיבה דתחת הפשטידא משום דכל שבשעת הילוכה לא אמרינן היתר דנ"ט בר נ"ט וכאילו נפל בב"א מראשון לשלישי. אבל קשה דהוא עצמו פסק בסי' צ"ב סק"כ דדבר לח לא מקרי חיבור ואם זחל חלב ע"ג הכירה והגיעה לתחת הקדרה א"צ רק נגד הטיפות שנגעו ממש בשולי הקדרה ולא נגד כל הזחילה. ומכ"ש כאן שלא הגיעה הזיבה להפת כלל. ואף שהוא כ' שם דוקא משקה אינו חיבור אבל אוכל הוה חיבור. והשומן נקרא אוכל. דא"כ די לאסור כשהגיע הזיבה תחת הפת להצריך ס' נגד כל הזיבה אבל לא כשלא הגיע כלל להפת. ועוד דא"כ הי"ל לחלק בין פשטידא של בשר לפנדאש שיש בה חלב כה"ג או חמאה. וגם בעיקר חילוקו בזה בין אוכל למשקה הוכחתי שם בחידודי לסי' צ"ב סק"כ מכמה משניות דאין לחלק בזה בין אוכל למשקה אלא בין הזחילה במקום אשבורן ויש בכירה כמין עמוק להקיף הטיפות אז הם נקראים תתאה ואוסרים מכח תתאה ע"ש באריכות לכן יש להקל כאן כהב"א דעכ"פ לא יאסר אא"כ זב תחת הפת ואז ישער נגד מה שזב תחתיו דלא חמירא פת זה שיש בו רק חשש שמא יבא לאכלו עם חלב מזיבת חלב ממש תחת קדרה של בשר עצמו ואם הסיר הפשטידא והעמיד פת על אותו מקום ממש ולא היה נראה זיבה במקום הפשטידא כשהסירה הוה בלוע ואינו יוצא בלא רוטב. וגרע מתנור שטחו באליה שנראה הטיחה בתנור. ומ"מ בעינן ס'

וגם כ"נ כמ"ש בס"ק שלפנ"ז. אא"כ אין בפת רק כדי אכילה אחת דמותרת לבשר. ואם אחר שהסיר הפשטידא הציג שם קדרה עם חלב אם נראית לחלוחי זיבה שם די לאסור הקדרה כשיש ס' נגד הלחלוחית ואם לאו הכל מותר דזה כשני קדרות הנוגעות זו בזו והתנור ילבן. גם הכרו"פ מתיר כשלא זב תחת הפת ממש: ולפי"ז אם זב תחת פת א' ויש שם כמה ככרות וא"י ובכולם יש ס' ובכל א' אין ס' כיון שכל האיסור דרבנן אמרינן כל הנכנס בספק מסייע לבטל דאפי' אם יאכלו בחלב אין זה איסור תורה דאינו דרך בישול ומכ"ש כשיזהר שלא לאכלו עם חלב. ובלא"ה כתבתי לעיל דין ביטול בכה"ג. ולכל היותר יחלקם לכמה בע"ב. ואם זב תחת קדרה אחת ויש שם כמה קדרות ונתערבו. והשומן שבפשטידא שומן בהמה י"ל דהוה ספק דאורייתא ואין אומרים בזה כל הנכנס לספק מסייע. אבל י"ל דמ"מ אין זה איסור תורה ממש דאין זה דרך בישול דאין בישול רק כששני המינין בתוך קדרה ולא בכה"ג שהשומן תחת הקדרה. דגם גבינה חמה עם בשר חם בלא בישול חם בלא רוטב אינו מדאורייתא. וחוץ מזה התיר החו"ד בסוס"י זה בהעמדת קדרה בכל ענין רק הקדרה אסורה. וכבר דברתי מענינים כאלו בסי' צ"ב עחו"ד בשם מהרי"ט דאין מועיל ס' בפת והגאון מהרש"ק בחכמת שלמה מתיר וכבר כתבתי מזה בס"ק ב' ג' ויש שרוצים לאסור הפת ע"י ס' משום דהוה דשיל"מ לאכלו עם מין שזב תחתיו אבל נ"ל שזה אינו דדין דשיל"מ הוא שיש היתר לדבר שנאסר בו משא"כ כאן שלא תתיר אותו לדבר שנאסר. יעוד דהא אנן אסרינן לפת שטחו התנור לאכלו אפי' במילחא ורק הביטול מתיר אותו. וכיון שהותר למינו מותר גם למין ההיפוך. מיהו כבר כתבתי בסק"ג דבאמת יזהר לאכלו במינו וגם יסיר כ"נ. וע' בח"ש לענין אם לש במי חלב [ה] תנור שטחו באליה אין אופין בו וכו' עד שיתלבן. לעיל סוסק"ד הבאתי דברי החו"ד דבכה"ג אין מועיל ס' וגרע מפת שנילוש בחלב דמהני ס' משום דכאן ניכר מקום האיסור ועומד לפנינו. כלומר מקום שנאפה בדביקתו בתנור. לכן לא שייך ביטול. ולעניותי איני מבין ד"ז דא"כ בכל מגע גוש חם שניכר מקום הכ"נ לא יהני ס' ויהי' כולו אסור אתמהא. לכן המחוור כמ"ש וגם בשו"ת ב"א כ' כן וכוונתי לדה"ג שיהני ס' ויסיר כ"נ במקום דיבוקו בתנור ולחשש דשיל"מ כתבתי בסק"ד:

[ו] ואפי' הוא של בוכיא. כלומר שמסיקין אותו בתוכו והפת נדבק בו בחוץ כן פי' הרמ"ח ולפי"ז יש להסתפק בכלי מתכות כה"ג כמו הנקרא בראטרייער שהוא משוקע בכותלי תנור בית החורף והאש מנפח תחתיו דרך הלופטין והלחם נאפה בתוכו אם מהני לו הליבון דרך הלופטין לומר כבלעו כך פלטו. ולומר דוקא בבוכיא של חרס קפדו שלא מהני לי' ליבון בחוץ דבלא"ה לא מהני בכ"ח ליבון רק כחזירת כבשן משא"כ במתכות

דלא גרע ממחבת שאופין בו. ובאו"ח סי' תנ"א לא מצינו שום חומרא בכ"מ לומר שלא יהני בו הכשר כפי תשמישו ובפרט כשרוב אפיות שבתוכו אינו בלחם ממש רק ע"י מחבת שהלחם בתוך המחבת ונאפה כך וגם בפסח ישמש בו כך. וקי"ל אזלינן בהכשר אחר רוב תשמישו ולא דמי לבוכיא של חרס שאינו יוצא מידי דופיו וכיון שהבוכיא אין היסיקו כתנור החמירו בו. והכל כפי ראות המורה אם יש בו כח אש מרובה או מועט דלא כל הלופטין שוים בכח חומם לכן בפסח העושה חדשים או מעמיד בתוכו בלעך חדש תע"ב. ורק להערה באתי. ובכל השנה אין נזהרין ולא ידעתי למה ובסי' ק"ח אבאר. דבאמת עפ"י הדין בכל השנה אם מעמידין שם פעם בשר ופעם חלב ובפרט פעם איסור ופעם היתר. גרע מבפסח דהחמץ שבלע כל השנה היתה בהיתר וי"ל נ"ט בנ"ט משא"כ באיסור ממש נגד היתר לכן אם אירע שאפה או בישל בהבראטרייער איסור ישאל למורה איך יכשרני. ואיני רוצה ליכנס בפרצות דחוקות והמורים ידקדקו בדבר [ז] הפת שאפאו עם הצלי ודגים שצלאן בתנור א' עם בשר אסור לאכלם בחלב. הנה בסי' ק"ח מתירים כה"ג משום דריחא לאו מלתא וכאן הדין לענין לכתחלה ובדיעבד יבואר שם. ואם לאסור הדגים משום סכנה י"ל כיון דגם לעיל בפשטידא לא מחמרינן עד שזב תחת הפת ממש מכ"ש כאן ומכ"ש שאין איסור סכנה מחמת שנצלו בתנור א' ומכ"ש שבדיעבד מותרין גם לחלב כמבואר בסי' ק"ח סיימתי מהדורא רביעי ה' כסליו תרפ"ט. הש"י יזכני להוציא לאורה להאיר עיני התלמידים ולא המורים כי אני עצמי איני מורה רק מעודי עד זקנתי נתפרנסתי מיגיע כפי. ואולי אזכה שאחרים יורו מתוך דברי אלה אבל רק אחר דקדוקם בספרי המורים הגדולים נ"ע כיה"ר:

סימן צח

הקדמה להל' תערובות והערות הפמ"ג בשער תערובות שלו הפמ"ג בפ"א משער תערובות חקר בענין ביטול דיבש ברוב אי בעינן כפל כפי האיסור או די בכ"ש יותר. ובסי' עמק השידים דרוש א' ב' פלפל ג"כ בזה. עוד פלפל בדברי המרדכי סוף חולין בהא דאיתא בב"ק דש"ז של זב מטמא במשא כזיבה משום דא"א בלא צחצוחי זיבה וכן ביבמות שרקקה דם דכשרה החליצה משום דא"א בלא צחצוחי רוק. הרי דאין לדברים אלו דין ביטול ברוב וכ' המרדכי הטעם דכל שנולדו בתערובות לא שייך בכה"ג ביטול. והקשו מדברי המרדכי עצמו דבגיגית ענבים דרוכים מע"ש והיין זב מהם בשבת דמותר לשתות מהיין בשבת אף שיש נגד ביטול זה דין דשיל"מ ואפ"ה יש דין ביטול משום דהאיסור בא לעולם בתערובות לכן הסברא הפוכה דאפי' דשיל"מ בטיל וכן פסק הרמ"א בסי' ק"ב. ותי' בס' הנ"ל דלעולם אזלינן בתר המבטל אם המבטל קדים ואתא

לעולם קודם שבת והוא רוב והמועט בא בתוכו בתערובות נחלש כח המבוטל ביותר עד שאפי' בדשיל"מ בטל. אבל בזיבה ורוק דשניהם באו לעולם מעורבין אין ביטול דגם כח המבטל קליש כחו. ואח"כ סתר חילוק זה וכ' חילוק בין דאורייתא לדרבנן דבדינים שהם מה"ת כמשא דזב וכרוק דחליצה אין ביטול אא"כ המבטל קדים ואתא לעולם. אבל ביין שהוא רק איסור מוקצה דרבנן אמרו להיפוך דאפי' דשיל"מ בטיל זת"ד. ובאמת התי' ב' מוקשה ביותר דעכ"פ הי"ל לומר דבדרבנן מקילין במה שמחמירין בדאורייתא ולא משגחינן בחומרא להצריך שיבא המבטל לעולם קודם. אבל לומר דדבר שהוא חסרון בדאורייתא הוא מעליותא בדרבנן שנתבטל אפי' באופן שאם הי' המבטל בעולם קודם לא הי' מבטלו מחומרת דשיל"מ זה תמוה דמרפסי אגרי. והנו"ב תי' לחלק בין ביטול דרוב בזה בעינן שיהיו המבטל והמבוטל שניהם ברורים וכדיעות הסנהדרין ואח"כ נתערבו אבל כששניהם נולדו בתערובות לא מצינו כה"ג בסנהדרין ולא מהני אבל ביטול בס' דהוה כאלו אין שים איסור בעולם דלא נרגש כלל בזה מהני גם בכה"ג ולכן התיר המנל"מ החלב מבהמה שיש בה אבר היוצא אם יש ס' בשאר איבריה דבא האיסור עם ההיתר בתוך החלב בתערובות וגם תי' זה צע"ג דהא בדשיל"מ גם ס' לא מהני לעשות האיסור כלא ואפ"ה התירו היין. ועוד אטו ביין הביטול ע"י ס' בא ואטו מהני ס' למינו השוה בטעמא ועוד דא"כ נאמר אם הטילה תרנגולת ביצה ביו"ט ע"ג ביצים דחול אחרים נאמר דאם יש שם רק רוב ביצי חול אין ביטול וכשיש ס' ביצי חיל מותרים אתמהא. עוד כ' הנו"ב סי' ל"א לחלק בין מינו לא"מ דבמינו מועיל ביטול כזה כששניהם נולדו בתערובות ולא בא"מ (סברא זאת מהופכת מדבריו דלעיל. דלעולם במינו שייך רוב ובא"מ שייך ס' כידוע]. וגם תי' זה מוסתר מדברי הר"ן בפ' השותפין בחומרת דשיל"מ כ' הטעם משום דמה"ת מב"מ לא בטיל כר"י שלמד מדמי פר ושעיר רק דחכמים ס"ל דכיון שמין האחד איסור ומין זה עצמו היתר ואינם שוין בדיניהם שוב הוה כא"מ ונתבטלו ולכן כשהאיסור זה יש לו זמן שיהי' היתר שוב הוה כמינו ממש וגזרו שלא יתבטל דאין מחולקים כ"כ בדיניהם ע"ש. ולפי"ז איך נאמר דכשהדשיל"מ בא בתערובות והוא מינו אז בטיל אף שהוא דשיל"מ הא עיקר חומרת דשיל"מ הוא דמשווהו כמינו בין בסוג טבעי בין בסוג הדינים. ואיך יהי' ההשתוות סגולה להתבטל יותר מאם היה א"מ והנה בימי חורפי בספרי פלפולא חריפתא על סוגיות כל הש"ס דברתי הרבה מזה. ובספרי נמוקי הרא"ה על משניות. ותוספתא. וכששניתי בספרי זה מס' מעילה תירצתי דביין שבגיגית ההיתר היה בעולם והאיסור נולד בתוך התערובות אמרינן קמא קמא בטל. וכששותה מיין זה בשבת אמרינן כל דפריש מרובא פריש. ואף

דלא אמרינן היתר זה בשאר דברים חשובים שאין להם ביטול אא"כ פירש ממילא ולא כשלוקח בידים מהתערובות כמבואר בסי' ק"י ס"ו מ"מ כאן דנחלש האיסור שלא הי' נראה בעולם עד שנתערב בהיתר אמרינן כל דפריש וכו' דכ"כ הרע"ב בע"ז פ"ה מ"ח בדין יי"נ אוסר בכ"ש. וז"ל דוקא כשמערה היי"נ לתוך יין כשר מכלי רחבה ויש בכל קילוח שמערה מהכלי שיעור גדול בבת אחת אז לא בטל אף שההיתר מרובה ממנו. אבל כשמערה מכלי קטנה שיוצא טיפין טיפין אפי' נופל כך כל היום כולו אמרינן קמא קמא בטל עכ"ל. והתי"ט שם כ' דלהרע"ב אפי' אם אח"כ נתרבה היי"נ יותר מההיתר כשר. ולפי"ז נאמר ג"כ בחומרת דשיל"מ שהוא בכ"ש כחומרת יי"נ דאם היין יוצא טיפין טיפין שפיר בטל בתוך היתר הרב שקדמו. אבל בזוב ורוק הנ"ל באים בב"א אמרינן שפיר דכל שאין ההיתר מבורר בפ"ע אינו דומה לסנהדרין ולא בטל נחזור לענין ספיקו של הפמ"ג אם הרוב נקרא גם במשהו יותר או בעינן אחד שלם יותר כגון א' בב' או ב' בג' וכה"ג. ורצה הפמ"ג לפשוט מדין אשם תלוי דקי"ל דבעינן חתיכה משתי חתיכות כדי שיהי' איקבע איסורא ע' כריתות פ"ג. ואם היה די במשהו יותר א"כ אפי' איכא שתי חתיכות אין כאן קביעות איסור אם הי' אחת חלב וא' שומן. והוא משום דקי"ל א"א לצמצם. ושמא האחת ההיתר גדולה בכ"ש יותר מחברתה ונמצא שאין כאן איסור כלל. וכאילו היה חתיכה אחת ס' חלב ס' שומן דלא מחייב בא"ת משום דאין איסור ברור לפנינו. וע"כ דאין ביטול בכ"ש אא"כ יש אחת יותר. והחכם השואל כהוגן שאל שאלה זאת מהרשב"א ז"ל דאיך משכח"ל א"ת והרשב"א השיב לו וז"ל באמת אם היה בבירור אחת יותר במשהו היה כאן ספק ביטול מה"ת רק כאן דאין ניכר הגדלות של הכ"ש חייבי' התורה בא"ת. כצ"ל. והכוונה פשוטה דאף דדי בכ"ש יותר אבל צריך להכיר שיש אותו כ"ש ואז הספק אולי ההיתר הוא הגדול ואין כאן קביעות איסור בבירור אבל משום דא"א לצמצם ואנן לא חזינן שום גדלות מאחד לחבירו שוב הוה כאיסור ברור לפנינו וחייב א"ת כנ"ל כוונת תשובתו של הרשב"א דאל"כ לא השיב לו כלום ולפ"ז אין שום מקום לקושית הפמ"ג על דבני הרשב"א וז"ל תינח באם הגדולה האיסור וזה אכל הגדולה אז יש איסור ודאי [וזה תמוה דא"כ הי' חייב חטאת ולא א"ת] אבל בשמא אכל הקטנה דאז בין אם הגדולה האיסור בין אם הקטנה האיסור הכל היתר דהקטנה מותרת ממ"נ דאם היא שומן מותרת ואם היא חלב הרי נתבטלה עכ"ל. וגם הממ"נ שלו תמוה דכמו דאם היא חלב נתהפכה להיתר כן אם היא שומן י"ל דנתהפכה לאיסור ע"י ביטולה להגדולה. ועו"ק דלשיטתו בכוונת הרשב"א הי"ל להקשות יותר דגם אם אכל הגדולה אין כאן קביעות איסור דשמא הקטנה חלב ונתבטלה ושניהם היתר ואי מחשש

שמא הגדולה איסור והוא אכלה א"כ חטאת יש כאן ולא א"ת ואפי' אם אכל הקטנה עכ"פ אין איסור ברור על השולחן כיון שהדבר שקול. ועוד דהא קי"ל אין א"ת בא אלא על לא הודע באופן שאם הי' יודע היה חייב חטאת וכאן אפי' יתברר לו שמה שאכל הי' חלב רק שאפשר היתה קטנה ונתבטלה שוב אינו בר חטאת. ולא עוד אלא אפי' אכל שתיהם אינו חייב חטאת מחשש שמא הקטנה היתה דחלב. וע"כ דהרשב"א השיב כענין שאלת השואל. דהא דהרוב מבטל להמועט. והרב להקטן ממנו בעינן עכ"פ שיהי' ידוע שיש כאן גדול וקטן כרובא דסנהדרין. ואף דבסנהדרין א"א להגדיל בכ"ש רק באיש אחד לזכות או בשנים לחובה בד"נ ובד"מ בין לזכות בין לחוב באיש א' אבל אין דנין אפשר משא"א ובאיסורים די בכ"ש אבל אותו הכ"ש צריך להיות ידוע אבל באינו מבורר אמרה תורה שיביא א"ת וממילא כשיאכל שניהם יביא חטאת דבכה"ג לא אמרה תורה דין ביטול ודברי הרשב"א מיושבין כדרכו בכל. תשובותיו וראיה לדברינו אלו אביא לך מספרי נמוקי הרא"ה על משניות דבכריתות פ"ג מ"א תנן ספק אכל חלב ספק לא אכל. ואפי' אם אכל ספק יש בו כשיעור ספק אין בו וכו' חייב א"ת. הרי דאפי' בס"ס חייבתו התורה א"ת. והתי"ט שם הרגיש בזה וכ' בשם התוס' דמיירי שיש בכל חתיכה כשיעור רק דנסתפק אם אכל כל החתיכה. וזה מוקשה ולא מבעיא לדעת הרמב"ם דכל ספיקא שריא מה"ת דקשה על כל דין א"ת איך נחייבו על ספק. ואפי' להרשב"א דספיקא מה"ת לחומרא אבל עכ"פ כאן שיש ס"ס איך נחייבו א"ת. וצ"ל דכן גזה"כ בחיובי כרת שחייב א"ת גם בספק וכיון שחיובו על ספק אין חילוק בין ספק א' לשני ספיקות [וכה"ג מצינו בדחז"ל דכשתקנו דמאי עקרו על הספק לכן אסור גם בס"ס]. ועיקר הסברא למה בכל איסורי תורה ספיקא שריא להרמב"ם ולהרשב"א עכ"פ בס"ס גם רבנן התירו באיסורי תורה ובחיובי כרת חייב א"ת בספק וגם בס"ס. ובממזר הדבר בהיפוך דהספק מותר גמור [ובב"מ בסוגיא דקפץ א' מן המנויין אמרינן עשירי ודאי ולא ספק]. ואמרתי כך דבאמת לא משום חומרת כריתות הטילה עליו חיוב על ספק דא"כ לא היינו צריכין להיות איקבע איסורא. ועוד דהא חלב הכוי אין בו א"ת אף שספיקו בכרת. וע"כ דלא הטילה התורה חיוב א"ת אלא בספק חסרון ידיעה ליחיד ולא לכל העולם [גם חז"ל למדו להורות כן בדידהו להחמיר בספק חסרון ידיעה ליחיד נגד חסרון ידיעה לכל כמבואר בסי' צ"ח] ולכן אין בחלב כוי א"ת וכן ספק ממזר דהיינו שמסתפקנו אם זה נולד מטיפה הפסולה של הנואף או מטיפה כשירה של הבעל וכה"ג בזה שייך לומר להרמב"ם כל ספיקא דלכל העולם שריא רחמנא ולהרשב"א רק בממזר גילתה התורה להתיר ספיקו ולא בשאר איסורים או משום דהו"ל ממזר ומעשר בהמה ב' כתובין ואין מלמדין ועוד

תירוצים כאלה מבוארים בספרי פלפולא חריפתא לקדושין דע"ג בסוגיא דשתוקי. וגם חיוב א"ת לא נאמר בחלב כוי כיון שהספק לכל העולם וגם א"א לבוא לידי חטאת. ורק במונחים לפניו על השלחן ב' חתיכות אחת חלב ואחת שומן. והאוכל מהם אינו בקי להכיר איזה מהם האיסור בזה חייבתו התורה א"ת דהבקי יכיר ביניהם. ובספק חסרון ידיעה שאינה לכל העולם שפיר חייב דלא בספק כזה הקילה תורה ולכן גם אם יש ס"ס ושני הספיקות הם חסרוני ידיעה להאוכלם דגם ספק כזית אינה ספק לכל רק לזה החוטף ואוכל בלא דעת לכן גם כשיש שני ספיקות כיון ששניהם חסרוני ידיעות חייב. והא דבעינן איקבע איסורא חתיכה משתי חתיכות כדי שיוכל לבא לידי חיוב חטאת כשיאכל שניהם עכ"פ והשתא דאתינא להכי. נבין שפיר שאלת השואל ותשובת הרשב"א. דהשואל היה סבור כיון שכשהאחת קטנה נתבטלה ונעשה הכל היתר. א"כ גם כשא"י אם אחת גדולה וא"א לצמצם ויש ספק שמא הקטנה דאיסור ושוב ליכא קביעות איסור כקושית הפמ"ג והרשב"א השיב דא"א לפטרו מא"ת רק כשיש ודאי לפנינו אחת גדולה מחברתה ויש בבירור כאן רוב. רק שזה א"י אם מה שאכל היה שומן או חלב ושמא הקטנה היתה של חלב והכל מותר אבל כשאין לפנינו אחת גדולה מחברתה בזה לא פטרתו התורה דאין דין רוב בספק רק בודאי כמו בסנהדרין שהרוב נראה לעינים. דגם בסנהדרין אם אחד אומר א"י אינו מצטרף לא לזכות ולא לחוב דאין רוב אלא בבירור ומדי דברי בענין רוב נגד חייבי א"ת אכתוב עוד סנסן א' חוץ ממה שכתבתי בעזה"י תילי תילים בסוגיות דרוב ובקבוע כמע"מ. והוא דלדברי הרשב"א אלו דאם הי' כאן בבירור אחת גדולה מחברתה ויש כאן ודאי רוב אף שעדיין א"י אם הרוב בשומן או בהחלב אבל חיוב א"ת לא שייך כאן דאין איסור ברור לפנינו דבאופן כזה יש תרי ספיקי להיתירא שמא אכל השומן ואם החלב אכל שמא היתה הקטנה ונתבטלה ונעשה הכל היתר ולדרך זה נבין ביאור המשנה ג' שם וז"ל. אשתו ואחותו בבית שגג באחת מהן וכו' חייב א"ת. שבת ויום חול ועשה מלאכה באחד מהם וכו' חייב א"ת. הרי דבנשים דקדק לצייר רק באשתו ואחותו דחדא דהיתירא וחדא דאיסורא. אבל אם היו ב' נשיו ואחותו דרובא דהיתירא הי' פטור כדברי הרשב"א באחת גדולה. וזהו מכ"ש דבדין דהרשב"א א"י אם השומן רוב וגדול או החלב וכאן בבירור ב' דהיתירא. וכן אם נסתפק בשבת וביום של אחריו. אבל קשה אסוגיא דקבוע קידושין ע"ג כתובות ט"ו ויבמות ספ"א דאם הזכר הלך לבית הנקיבות הו"ל הנשים קבועות ולא מהני רוב היתר וא"כ יש לחייבו א"ת גם בב' נשיו ואחותו ולכן צ"ל דלכוונה הגירסא במשנה הנ"ל אשתו ואחותו,עמו" בבית דהאי עמו מיותר והכוונה שהי' עמהם בבית אחד ואינם קבועות כי הם בביתו ולא בביתם

לחשבם קבוע. והא דלא מקרי קבוע גם הנך שתי חתיכות א' שומן וא' חלב י"ל דבאמת אין דין קבוע מה"ת אלא באיסור ברור לכל כתשע חניות ונלמד מקרא דוארב לו וקם עליו שידוע לכל החניות שמוכרות בשר טרפה וכן האיש העברי ידוע רק שזה הקונה או זה הזורק אבן לגיו שכח לאיזה חנות הלך. אבל החתיכות אחר שנתערבו ושניהם בספק לא שייך קבוע ול"ד לאשתו ואחותו שזאת ידוע בהיתר וזאת באיסורה. וצ"ל דהנשים היו ישנות דאל"כ הא הנשים ידעו את מי מהם בעל אחר הפלפול הזה ראיתי לפשוט ספיקו של הפמ"ג אם די במשהו יותר מירושלמי תרומות פ"ד מ"ז [בדפוס זיטאמיר דט"ז] בדין ליטרא קציעות וז"ל. אר"י וצריך שיהא בכל אחת ב' ליטראות וכ"ש כדי שיהא ביטול ברוב עכ"ל. ואין זה מובן דאם דרס ליטרא אחת למה בעינן בהיתר ב' ליטרות וגם כ"ש וע"כ דה"ק שיהי' בכל כד כ"ש יותר ונקט ליטראות כלומר בשאר הכדים אף שהם רבים אבל גם בכל כד יהי' כ"ש יותר ויהי' כל כד מותר מה"ת ורק מדרבנן בעינן ק"א וסבר ר"א לצרף כל הכדים לק"א כיון שכל כד מותר מה"ת ועי' רמב"ם פט"ו מתרומות ואם באמת בדין דהרשב"א אחת גדולה מחברתה בכ"ש אז גם כשאכל שתיהן אינו חייב חטאת דשמא הקטנה היתה חלב וניתר הכל. דלדידן אין חיוב א"ת בחתיכה אחת ס' חלב ס' שומן וגם זה כן. ובסי' ק"א בחידודי סקט"ז כתבתי סברא כזאת לענין חהר"ל ונחתך אחת דנעשו כולן היתר משום דפטור מחטאת. ועדיין צ"ע בש"ס ר"פ ספק אכל בהי' לפניו כזית וח"ז ושתיהן חלב וא"י איזהו ע"ש. ובחידושינו לש"ס הארכתי יותר וכאן קצרתי מיראת האריכות בפמ"ג כאן ח"ג פ"א בחקירתו בח"ז איסור וח"ז היתר אם די בס' נגד הח"ז לבד דיבש ביבש לא נ"נ. ותמה דהא כשאין רוב הכל אסור מה"ת. ובירושלמי תרומות פ"ד הי"ג בדין דר"ע דנפלה אגודה שחציה חולין וחציה תרומה דדי במאה חצאין. מיהו י"ל דקל הקילו בדימוע דנתנו כלל דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון. ובביאורי שם בהלכה ז' בדר' יוחנן העליתי דרק בחד בחד ממש א"צ רק לפי חשבון התרומה דשניהם רק בספק השקול. אבל אם הי' ידוע שהי' באיסור משהו יותר דמדאורייתא נתבטל ההיתר ומגרע גרע. ואם נפלו לתוך תבשיל צריך ס' נגד הכל. ואף דקיי"ל דיבש ביבש אין חנ"נ כ"ז שאין באיסור רוב אבל כשיש רוב כמו שמהני להקל כשההיתר רוב כן מהני להחמיר דאפי' בד"נ אזלינן בתר רובא בין לזכות בין לחוב רק שלא השוו במנין הרוב דלזכות די באחד ולחוב מגזה"כ בעינן שנים אבל עכ"פ הרוב מבטל המועט. וצ"ע בזה כי לא מצאתי בין ספרי הפוסקים שם פ"ב במין בא"מ ביבש ומשכח"ל שנפרך לחתיכות דקות ואין ניכר או כמה חתיכות בשר משחוטות מכמה מינים ואחת נשחטה שלא כדין או נטרפה דעת השיך בסי' ק"ט דמדרבנן בעינן ס' שאם

יבשלם יתן טעם. וכ' דמחשש זה בעינן ס' גם מדאורייתא. והמנ"י כ' דאפי' הטריפות של האחת היא רק מחומרא דרבנן גם כן גזרינן משום אם יבשלם יתן טעם. וכן אפי' אם נתבטל ברוב ואחר כן בשלו צריך ששים ולא אמרינן כבר נתבטל והכל היתר רק יכול להוסיף עד ס' דאין נ"נ בביטולו ע"ש. והפמ"ג כאן חקר איך יצויר בזה שיהיו חלוקין בטעם. ואי בשר שור ואיל וכבש אין זה נחשב א"מ רן אי בתר שמא אזלינן אבל אי בתר טעמא הכל טעם א' כשיבשלם וסיים בצ"ע. ונ"ל דהכי משכח"ל כגון שיש לפניו כמה מיני ירקות בשנת שמיטה ואחת מגידולי שביעית והאחרות מגידולי ששית וקיי"ל בשביעית פ"ז ששביעית אוסרת בא"מ בנו"ט כשמבשלם וכשהם יבשים די ברוב וגזרינן שאם יבשלם יתן טעם (ובשביעית מינו חמיר מא"מ דמינו במשהו) א"נ שאפה ככרות מכמה מינים ונודע שהרבה מהן פטורין מחלה שלא הי' בעיסתן שיעור חיוב ואחת חייבת בחלה וא"י איזהו. אבל אני מסופק אם שייך חשש זה בככרות הואיל ואין שכיח לבשלם יחד דגזרה זאת לא שייכא רק במינים שדרכם לבשל ביחד ובמיני בשר כבר הקשה הפ"מ דבבישול טעם כולן שוה כדלעיל עוד נ"ל כגון חתיכת בשר שנפל ליורה חלב ונאסר ונפל בין חתיכות ולא הי' חהר"ל ונתבטל וחיישינן שאם יבשלם ירגיש טעם החלב שבחתיכה ויתעורר איסורו ועדיין אין בכל ציורים אלו בירור ורק להגדיל התורה שם פ"ג. מב"מ ביבש חד בחד אסור אפי' בדרבנן כיון דבאיסור חלב כה"ג חייב א"ת דאיקבע איסורא כשאין בבירור אחת גדולה כדברינו בתחלת המאמרים מהרשב"א. ואם נפל אחד לים המנ"י מתיר השני באכילה והרבה פוסקים החמירו. ולהשליך א' בידים אסור דהוה כמבטל איסור ובא"מ ביבש כבר כתבתי בפ"ב. ואם כשיתבשלו יהי' לפגם זה בזה מיתר ברוב אבל לא חד בחד. ואין להקל מטעם דא"א לצמצם ושמא אין שוין במדתן ושמא הקטנה איסור והכל מותר כיון דבכה"ג חייב א"ת כמו שהארכתי לעיל מדברי הרשב"א להשואל. ואם מב"מ ויש ביניהם א' גדולה וא' קטנה ובשלם יחד די בס' נגד האחת דביבש לא נ"נ ולא אמרינן שמא הגדולה האיסור ונתבטלה הקטנה ונאסרו שניהם כמ"ש לעיל. דז"א כיון דקודם בישולם ביחד אין מחזיקין איסור של צד החמור כמ"ש הרשב"א להשואל דאם יש בבירור אחת גדולה וא' קטנה אין חיוב א"ת וכשאין חיוב א"ת מה"ת אין להחזיקם באיסור גם להצריך ס' נגד שניהם כיון דדין נ"נ ליתא ביבש ודי בס' נגד האיסור כלומר לכל היותר נגד הגדולה. אמנם בשוין ממש דבכה"ג בחלב ושומן יש א"ת ובאכל שניהם חייב חטאת. י"ל דבכה"ג בנפלו שתיהן לתבשיל שיצטרך ס' נגד שתיהם. אבל באמת גם בכה"ג א"צ ס' רק נגד אחת כיון דאין רוב לא לצד היתר ולא לצד האיסור אין אוסרים זא"ז לדונם כשני איסורים. והא דחייב חטאת

כשאכל שתיהם הוא ג"כ משום זית א' שאכלו בבירור ולא משום ב' זיתים. ולכן בכל הנך כשנפלו לתבשיל ויש ס' נגד א' הרוטב מותר והחתיכות עומדים באיסורן כמו שהי' קודם בישולן חד בחד שאלה. תרנגולת טריפה שנחלקה לשני חצאין ונתערבה בין ג' חצאין כשרות דפשיטא דיש רוב כשרות. ואם הטרפה שלימה ונתערבה עם חדא וחצי כשרה כיון דאין החצי בספק שוב הוה אותן שתים רק חד בחד ושתיהן אסורות. ואם אח"כ נחתכו כולן לחצאין אם חזרו להתכשר. מי אמרינן דזה דומה לחומרת חהר"ל דקיי"ל דלא בטל מחמת חשיבות ואם נחתכו חזרו להתכשר דבטל מהם חשיבותן ולא אמרינן שכבר נ"נ בהיותן חהר"ל וגם כאן כן. או דילמא שאני חומרת חהר"ל דאינה בחזקת איסור דבכל שעה עומדת ליחתך משא"כ בתערובות חד בחד דאיתחזק איסורא תשובה. הש"ך בכללי ס"ס אות כ' כ"א כ"ב החמיר מאוד בחד בחד אפי' באיסור דרבנן ומכ"ש בדאורייתא. וכ' עוד שם באות כ"ג דאם נתערב חד מתערובות של חד בחד בשני' אחרים דע"י חזקת איסור לא בטל גם בתערובות ב' משום חשש ספק א' בגופו וספק שני בתערובות דאין כאן ספק בגופו כלל כיון דאיתחזק איסורא הוה כודאי איסור שנפל לשתים. אמנם הש"ך עצמו בסי' ס"ו סק"י כ' בהדיא שאם נתערבה ביצת דם חד בחד מותרים שתיהם מטעם דלא שכיח שיהיו שתיהם שוים ממש בלא חסרון ויתרון וחזרינן לספק שמא יש אחת גדולה ואחת קטנה ושמא הקטנה איסור והכל מותר וכיון שיש אופן אחד להיתר שוב אין חזקת איסור ומתירם חד בחד וא"כ גם בדין שלפנינו דידוע דא"א להזדמן שיהי' שני עופות אחר שחיטה שוין לגמרי דאפי' אם נזדמן משקל שניהם שוה מ"מ אולי באחת יש יותר צואה או דם מבשניה לכן יש להקל כדברי הש"ך בסי' ס"ו ואני הבאתי ראי' בחידודי לסי' ק"י בדיני ס"ס ממשניות תרומות מ' ה' ו' ז' דחד בחד אין על שניהם שם איסור ודאי רק שניהם בספק וכאן בדין הנ"ל יש עוד סניף דג קודם חיתוכם היתה מונחת עם החצי ואם לא הי' נודע התערובות קודם שנחתכו היו כולם מותרין לכן יש להתירם גם עכשיו. ודי בהערה שם חיב בדיני לח בלח. פ"א בלח בלח מה"ת גם לח במיני ברוב ומדרבנן בס' ומשכח"ל כגון חלב טמאה בטהורה וגם באיסור דרבנן בעינן ס' בלח. ולא מבעיא לדעת הרשב"א בסי' ק"ט ס"ב דגם ביבש שנתבטל ברוב אסור לאכול שלשתן יחד דהביטול אינו היתר ברור פשיטא דבלח הוה כאוכלם יחד דיש בילה בלח. ואפי' להרא"ש שם שמתיר עכ"פ יש להצריך בלח ס' גזירה אטו א"מ. והא דהש"ך שם מתיר יבש בא"מ ולא גזרינן אטו לח א"מ י"ל יבש לגמרי בלח לא מיחלף אבל לח מינו אטו לח א"מ מיחלף הפמ"ג מביא קו' הלח"מ פט"ו ממאכא"ס לטעם הירושלמי בהא דתרומה בטילה בק"א ועירלה וכ"כ בר"א משום דתרומה בעינן ק'

מדרשא דאת מקדשו ממנו. וערלה וכ"כ דהוכפלו איסורן נגד תרומה דאסורין בהנאה הוכפל שיעור ביטולן. וקשה דא"כ בב"ח דאסור בהנאה יצטרך ק"ך בכפל משאר איסורין דבששים. ונ"ל דלק"מ דשיעור ק' ור' אינם לבטל הטעם דאדרבה שיעורים אלו דק' ור' לא נתנו רק במינם במקום שאין טעם ורק בא"מ שיעור כולן בנו"ט. וכיון דנתנו לתרומה שיעור ק' מאסמכתא דאת מקדשו ממנו שפיר כפלו לפי דעתם בערלה וכ"כ. משא"כ באיסורים שלנו דכולם בנו"ט לא שייך לכפול הנו"ט דכשאבד הטעם אין איסור. ועוד דגם שיעור ס' הוא יותר מנ"ט האמתי כמ"ש הרשב"א בחידושיו לסוגיא דזרוע בשילה וא"כ למשל אם שיעור ביטול הטעם האמיתי הוא בנ"ט וכשיש ס' נמצא דחלק זה כבר כפל ונכפל שיעור איבוד הטעם. דהא באמת גם בערלה וכ"כ אם בא"מ שיש טעם לא אסרו יותר מנו"ט וא"כ איך נאמר להכפיל שיעזר הנו"ט. וגם לא שייך כלל מדת כפל בנו"ט. ותמיה על גאון כמותו שהקשה קו' זאת. ובביצים טמאים החמירו בס"א מחשש קטנים ולהרמב"ם הטעם דהוה כעין ברי' החמירו באחת יותר. וכ"ז לא שייך בתערובות בב"ח או חמץ אחר ו' שעות. ולענין חקירת הפמ"ג בס"י דס"ל מב"מ בכ"ש ולרבנן ברובא לפי' הר"ן דהיתר בהיתר לא בטל יבואר בדברינו בסימנים הבאים בס"ד: פ"ב בביאור תערובות לח בלח בא"מ הנק' טכ"ע. ידוע מחלוקת הר"ת והר"ש אם טכ"ע מה"ת או דרבנן ובבב"ח לכ"ע מה"ת. מיהו לענין ביטול קיי"ל דמין בא"מ בלח צריך ס' מה"ת ודיני חנ"נ בש"א מדרבנן. וקיצור הדברים כך הם. אם חתיכה בלעה כזית חלב ונפלה לתבשיל בעינן ס' נגד החלב להאומרים אין חנ"נ בש"א ולדידן בעינן ס' נגד כל החתיכה ולענין שאר החתיכות בעינן רוב ג"כ. וחומרת חהר"ל לא אמרינן באיסור בלוע דאין הבלע ראויה לכבד. ואם נתערבה אותה חתיכה בא"מ ביבש [כגון שהיו מונחים כמה מינים ונבלע החלב באחת מהן וא"י באיזה לדעת הש"ך בסי' ק"ט דיבש בא"מ ברוב ה"ה כאן ולהמנ"י והמ"כ דיבש בא"מ בס' מטעם שאם יבשלם יתן טעם ה"נ בעינן ס' אף דהחתיכה כולה אינה אסורה מחמת חנ"נ רק מדרבנן גזרו כן כמ"ש לעיל בשמם ויצטרך ס' נגד כל החתיכה באין ה"מ. ובבב"ח כה"ג דחנ"נ מה"ת אם בלע חלב ונתערב עם מין אחר יצטרך ס' כנגדו לכ"ע. ועבמ"ש בסמוך ברפ"ב פ"ג לח בלח ע"י כבוש. קיי"ל דכבוש אוסר בכולו בש"א מה"ת ובבב"ח מדרבנן דהתורה לא אסרה רק בישול ואין כבוש בפחות ממעל"ע בדבר לח בלא הפסק אבל אם נטלו משם וחזר לתוכו אין השהיות מצטרפין. ומליחה אוסר לדידן עד ס' מטעם דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן. ובה"מ מתיר הרמ"א בכחוש ע"י קליפה. ובשו"ת צ"צ בספק אם נמלח חלב עם בשר ובחידודנו בסי' צ"א הארכתי. ולח בלח בבב"ח הוה ד"ת ונ"נ ובש"א בה"מ אין נ"נ בלח.

עס"י צ"ב ס"ב. וכבוש בדבר חריף כחומץ וציר אסור כשיעור שיתננו על האש ויתחיל להרתיח ובציר בעינן גם קליפה מחומרת מלח שבו. והקליפה היא מד"ת ובעינן ס' נגדה כשבישלה בלא קליפה. ודם שכבשו מה"ח עי' בדברינו בפתיחה להל' מליחה הפמ"ג מביא כאן שאלה במשחו ביו"ט לחם עם ביצה שנולדה היום והי' עוד לחם בתנור שנגעו בחום בלחם זה ולהתיר שאר הלחמים לאכלם היום מטעם אין בלוע יוצא בל"ר. ולענ"ד גם הלחם הנמשח במי ביצים אינה אסורה היום רק כ"ק דדשיל"מ אין איסור במשהו בדשיל"מ רק למינו והלחם אין נאסר ורק במקום הנמשח מטעם חזותא כמ"ש הרמ"א בסי' ק"ב בלבלו בה בארשט. ומכ"ש שלא יאסר אחרים בלא טעמא דבלוע אין יוצא בל"ר. ואין לומר דמשיחת הביצה להלחם חשיב כמינו לאסרו כמ"ש התוס' ביצה ל"ח דמים ומלח לעיסה חשיבי מינו משום דצריכים זל"ז. דז"א דבאמת אין עיסה בלא מים. וכן בלא מלח כמדתה דכשחסרה מלח היא פגומה לאכילה משא"כ משיחת ביצים שאינו רק ליופי. וא"כ גם אותו הלחם מותר ע"י קליפה ומכ"ש שאר לחמים. ולא עוד דאם משח שאר לחמים בביצת חול ונתערבו מותרים כולם כיון דאין איסור על הלחמים וע"י הקליפה אין נ"נ ולכל היותר נאמר דין דשיל"מ על כל החזותות מלאכלם היום ובמה שחקר עוד איה מצינו הסברא דאין בלוע יוצא בל"ר. נ"ל מקור הדבר מש"ס בדין דגים ועופות שנמלחו יחד דהדגים אסורים שבלעו מדם העופות והעופות מותרין דדם בלוע אין המלח מוציאו לחזור ולהבליעו בעופות. דרק דם טבעי פולט המלח בטבעו אבל הנבלע ממקום אחר אין זה בטבעו של מלח. אבל ודאי אם יפלו הדגים בתבשיל יאסרו דלדבר בלוע צריכין רותחין וזהו טעם דהגעלת כלים. וכן הדין בשאר דם הנבלע בבשר ע"י מליחה שאסור כשהבשר אין בו דם טבעי שלו ולא אמרינן ככ"פ רק בדם טבעי שבתוכו ולא בדם שנבלע בו ממק"א. ובמהדו"ק הארכתי בראיות כאלה. וביותר מדכתיב בגיעולי מדין תעבירו במים ובקדשים ומורק ושוטף במים הרי דלכל בליעות א"א להכשיר ולהגעיל אלא במים רותחין ואפי' בליעה דמליחה וכבישה אין להכשיר אלא במים. ואפי' מלח שטבעו להוציא דם טבעי אינו מוציא דם שנבלע בבשר ממק"א. וזהו ראי' ברורה דבלע אין יוצא בל"ר ואדרבה אני מסופק בדברי הש"ך סי' ק"ה ס"ק כ"ב דמכלי יוצא בלחלוחית קצת ורק בליעה דמאכל צריך רוטב. ומהגעלה ומליחה דדגים ועופות נראה דשום בליעה א"י בל"ר ח"ג פ"א בדברים שאין להם ביטול בס'. דבר דעביד לטעמא או מעמיד לא בטל בס' אלא כ"ז שנרגש פעולת המעמיד או טעם התבלין וכבר ביארתי בדברינו בסי' פ"ז בחידוד ובקו"א שם. וקצת פוסקים ס"ל דזהו מדאורייתא אף ששאר דברים שאין להם ביטול בס' הם מדרבנן הפ"מ נסתפק בנפל זית היתר וזית

איסור לתוך ס' זיתי ירקות [בדפוס איתא ח"ז וח"ז לס' וזהו טעות וצ"ל זית וזית או צ"ל לשלשים] מי אמרינן כיון שיש ס' נגד האיסור די. א"ד כיון שעכ"פ עכשיו נרגש טעם של מין האיסור עדיין אסור. ומסיק דמדינא שאם יש בחלק ההיתר משהו יותר מחלק האיסור אז האיסור נתבטל מה"ת רק שעכשיו נפל לא"מ אמרינן סלק הא"מ כאלו אינו ומינו רבה עליו ומבטלו ומותר כשיש ס' נגד האיסור לבד [וזה תמוה דכשיש רוב במינו י"א דגם ס' א"צ בבישול. עס"י ק"י ס"ב בהג"ה. ולהאומרים דבעינן ס' יכול להוסיף עד ס' בידים ע"ש. ורק בנפלו שניהם בב"א לירקות ולא נתערבו קודם ביבש ובעודן בירקות אין להם ביטול זה על זה]. ואפי' בנשפך וא"י אם יש ס' כיון שהי' במינו רוב ורק במחצה או שהי' האיסור רוב ויש ס' נגד האיסור לבד אם נאסור ע"י הרגש טעם של מין איסור. זת"ד. וק"ל כיון שלא מצא היתר גם בהי' ההיתר רוב רק ע"י סלק א"כ ע"כ שלא נתערבו הזיתים קודם שנפלו לירקות דא"כ כבר נתבטלו ומבואר בסי' ק"י לי"א דגם ס' א"צ ולהמחמיר שבמחבר שם יכול להוסיף עד ס'. ורק שנפלו הזיתים זה בפ"ע וזה בפ"ע א"כ גם בשוין או אפי' אם האיסור יותר נאמר להיפוך רואין המינו כאלו אינו והא"מ מבטלו בס' כשנפלו בב"א. ובפרט אם נפל האיסור קודם והי' ס' ונתבטל פשיטא שאין ההיתר של אח"כ מעורר איסור. ועיקר דין דסלק למדו מדעת ר"י דס"ל מב"מ במשהו ואמרו דוקא במינו ממש אבל אם יש שם גם א"מ אמרינן סלק המינו. ומזה למדו הפוסקים לדידן דא"מ חמיר לומר סלק הא"מ. וא"כ כשיש אופן לומר סלק המינו פשיטא דאמרינן סלק אמנם בעיקר ספיקתו אם נרגש הטעם ע"י ההיתר אם לאסור. נ"ל למיפשט מדין זוז"ג שמותר אפי' במחמץ ומעמיד החמורים דאין מועיל בהם ס' מכ"ש באיסורים שמועיל בהם ס'. וא"ל שאני מחמץ שחומרתם רק מדרבנן אבל טכ"ע דאורייתא לשאר פוסקים. גם ז"א דהא דברים דעבידי לטעמא יוכיחו שעיקרם ג"כ למעלה מס' מה"ת לי"א ולי"א מדרבנן אף שנרגש הטעם ביותר מס' ואפ"ה ס"ל דהתורה לא אסרה מעולם בשום דבר ביותר מס' כלימוד דזרוע בשילה. וא"כ מכ"ש כשטעם האיסור אינו נרגש כלל שהרי יש ס' נגדו ורק שנרגש טעם המין. וכיון שעכ"פ מה"ת לכ"ע אין כאן איסור ובדרבנן לכ"ע יש ההיתר דזוז"ג. ובדברינו בסי' צ"ח סק"ד הוכחתי מהמחבר דמותר כשיש ס' נגד האיסור. ע"ש באריכות נפלא פ"ב בדיני ברי' וחהר"ל ובע"ח וכעדשה משרץ דהם בכ"ש. כל שלמעלה מס' הכל מדרבנן דמה"ת אפי' תרומה וערלה וכ"כ בטילין ביבש ברוב ובלח בא"מ בנו"ט ורבנן הוסיפו מעלות ואמרו בתרומה בק"א וערלה וכ"כ בר"א. אמנם דברים החשובים כברי' וחהר"ל ובע"ח אף בא"מ בכ"ש. ובסי' פ"ז הבאתי ד' הרמב"ם דכל איסורי משהו במינם דוקא ע"ש באריכות והנה תנאי ברי' יתיחסו לה ה' תנאים

והם. א' שיהי' שלם ואם נחתך או נתרסק בטל. ואם נחתך מעט ע"י בישול יש להחמיר. ובנתרסק אפי' מעט בטל גם ע"י בישול. ב' שיהא תחלת יצירתה באיסור. ג' דכשיחתוך יהא שמו עליו. ושיהא בו פ"א ברייתי נשמה. ושיהא איסורו מחמ"ע. ומשמע מאחרונים דגם באיסור דרבנן י"ל דין ברי'. ואמה"ח כשאין עליו כזית בשר צ"ע אם דינו כברי'. וכעדשה משרץ אינו כברי' ולכן אם נימוח וא"א להוציאו במסננת יבואר בסי' ק"ד בע"ח אין בו שום תנאי רק כשהוא חי וכשמת נקרא בריה ואז צריך תנאי ברי'. ולפי"ז כל בע"ח אפי' חסר לו איברים כיון שעודנו חי לא בטל וצ"ע חהר"ל י"ל ב' תנאים. שיהא איסורו מחמ"ע ולא כשבלע איסור ורק בבב"ח כשבלע בשר את חלב נעשה איסור עצמי וי"ל חומרת חהר"ל ושיהי' מוכן לכבד בו בלא שום תיקון. ואם חסר לו תיקון ונודע קודם תיקונו נתבטל. ובסי' ק"א בקו"א אבאר בס"ד איזה תיקון מונעו מחומרת ר"ל ואיזה אינו מונע. ואם נתרסקה צורתו בבישול ואינו יפה לכבד בטל. ואם נתערבה חתיכה של איסור הנאה כבב"ח בין חתיכות נבילה שאינה רק איסור אכילה וכה"ג אם נאמר ראוי לכבד לנכרים יבואר בסי' ק"א וצ"ע. והתוס' חולין קי"א בד"ה שאני כ' דאם אינה ראויה לכבד רק לכהנים אין בה חומרת ר"ל דהכהנים אין מחזיקין טובה להמכבד אותם בדברים שאסורין לזרים וא"כ י"ל דכשראוי לכבד לנכרי שמחזיק טובה הוה ר"ל אבל צ"ע מפסוק לא תחנם דשבעה אומות דשיל"מ יש בו ג' תנאים. א' שיבוא המתיר בלא שום הוצאות וטירחא כגון שבא ההיתר לזמן כביצת יו"ט. או שבידו להביא ההיתר כנדר ע"י התרת חכם. ב' שיבוא ההיתר בודאי לאפוקי ספק טריפה ושאני נדרים דמצוה לאתשולי והוה יותר כודאי. ובמקומם אבאר. ג' שכשיבוא ההיתר ישאר לעולם לאפוקי חמץ אף שמותר אחר פסח אבל לשנה הבאה יחזור לאיסור. ולענין טעם של דשיל"מ אם בטל יבואר בסי' ק"ב הפמ"ג נסתפק אם בטל דשיל"מ לענין היתר כולם בטלטול אם נדמהו למשא של נבלה שאין לה ביטול. ועי' צל"ח ביצה בסוגיא דעצים שנשרו מן הדקל ביו"ט לתנור. וגם בר"פ שם העלה דטלטול לא שייך בה חשיבות דדשיל"מ. דדוקא לאכילה דאינו אוכלה רק פ"א אמרינן לו עד שאתה אוכלו היום באיסור המתן עד זמן ההיתר ותאכלנו בהיתר. אבל בטלטול דאפשר היום וגם למחר דלא כליא בטלטול פ"א לכן מותר עכ"פ ע"י ביטול ודפח"ח. ובחידושנו לביצה הארכתי יותר פ"ג. מהו נקרא לח ומהו יבש. קמח בקמח הוה לח והקשה הפ"מ הא סתם קמח אינו ראוי בלא בישול או אפיה ואז יהיב טעמא ממילא גם אם נדונו כיבש. ונ"ל דאם נחשב הקמח כיבש קודם לישה והי' בטל עכשיו ברוב ממילא הי' מותר ללוש ולאפות עכ"פ ע"י ריבוי עד ס' להמחבר בסי' ק"ט ולהמקילין שם בהג"ה אפי' הוספה א"צ. אבל אם נדונו כעת כלח צריך עכשיו ס' בגוף

הקמח. וכן אפר מקלה הוה לח [ונ"מ לאפר הקדש או ע"ז] ושומשמין וחרדל יבש. ונ"ל דגם סובין מקמח הוה יבש. ומלח מלול צ"ע. והכוונה דאם נחשבהו ליבש אף דעביד לטעמא אבל כשנאבד הטעם בטל. וע"י הביטול נאמר על הטעם הנרגש זוז"ג כמ"ש לעיל בחקירת הפמ"ג בשני זיתים א' איסור וא' היתר דדי בס' נגד האיסור משום זוז"ג אבל אם נחשבו כלח יש לאסור במינו אטו א"מ כשאר לח. אבל לענ"ד א"א לומר כן. דגם אם נחשבו כלח לא שייך במלח לגזור מינו אטו א"מ דגם בא"מ אין המלח בטל בס' אלא כשיעור הרגש טעמו ואיך נוכל לגזור במינו בשיעור גדול כזה דמלח במלח לא שייך בו נ"ט ואיך נגזור על דבר דלא עביד לטעמא משום א"מ דשם עביד לטעמא ואוסר עד אלף. וגזירה כזאת לא מצינו. ע"כ נ"ל דמלח בעצמו לא שייך בו איסור אלא ע"י בלע והבלוע שבה אין לה חומרת עביד לטעמא. ובמקומו אבאר יותר. ולכן אם מלח בלע דם ונתערב במלח אחר ימלח בהם בשר והמלח בלא"ה טבעו להוציא דם. ואם נפל לתבשיל מותר בס' נגד הדם ונ"נ לא שייך כאן כי דם שנמלח אינו מה"ת וגם מלח בפ"ע אינו מאכל ואינו ראוי לגר. ודבר שאינו בעצמו מאכל לא שייך בו משום לתא דבב"ח לגזור עליו דין חנ"נ. ויבש ביבש דבטל ברוב צריך להיות כל הרוב בגדר הספק ואז א"צ שיהיו מעורבין ממש אלא אפי' שתיהן בשתי עירות ואחת גדולה ואפי' נאכל אחד או נאבד קודם שנודע מותר השאר כיון שהי' הספק על שלשתן הפ"מ מביא בשם הב"י דבשר וכבד הם ב' מינים. בשר עוף עם של בהמה ב' מינים. שור עז ואיל ג' מינים. לב וכבד ובשר ג' מינים. וע"ז כ' הפ"מ דרק לענין איסורי משהו אזלינן בתר שמא אבל באיסורי טעם כל הנך טעם אחד הם. מיהו בסי' ק"ט בש"ך סק"ח משמע דאפי' מיני עופות משונים חלוקין בטעמן. ובסי' ק"ז נסתפק הש"ך אם דגים טהורים עם טמאים הם ב' מינים. ואם דם בהמה בטל בדם דגים. מיהו מפסוק דולקח מדם הפר ומדם השעיר דאמרינן בידוע שדם הפר מרובה וכו' משמע דמינו הוא דמשם מוכיח ר"י דמב"מ לא בטל. ובמנחות דכ"ח אמרינן דר"י אזיל בתר חזותא. אלמא דע"י ששניהם אדומים נחשבין מינו. וערש"י בחומש בפסוק ויטבלו הכתונת בדם אדם דומה לדם עזים משמע דדם שעיר משונה מדם שור וצ"ע. וחלב בחלב צ"ע אם הוה מינו. מיהו עכ"פ כתבתי לעיל דדין לח בהם ובעי ס' אבל נ"נ לא אמרינן בלח. וע"ל בחלק לח ובמש"ש פ"ה. בענין איסורין מבטלין זא"ז. אזלינן בזה בתר טעמא. מיהו גם בעינן שיהי' משני שמות של איסור וח"ז בשר וח"ז חלב לנ"ט ירקות אף דאין כאן טעם בשר ולא טעם חלב ומעולם לא נצרפן להיותן איסור א' ומה"ת הכל מותר רק מדרבנן יש לאסרם. מיהו נ"ל שיכול להוסיף עד ס' נגד שניהם. ומב"מ שוים בטעמא וחלוקין בשם איסורן כגון זית נבילה ושני זיתים טריפה כ' הפ"מ שטעם שניהם

שוה אף שחלוקין בשמן איכא איסורא ע"ש פ"ו. בדיני נט"ל. אם נפסל מאוכל אדם לגמרי מותר מה"ת אפי' לאכלו בלא תערובות ומדרבנן עדיין אסיר אא"כ בתערובות ואז מותר אפי' בפגם קצת ואפי' אם האיסור עצמו מושבח רק שהתערובות פגמו. מיהו אם גם אינו ראוי למאכל אדם מותר אף שהאיסור רוב. ואם הוא עדיין ראוי למאכל אדם בעינן היתר רוב. וכ"ז באם האיסור בעין אבל טעמו אין אוסר אפי' ראוי למאכל אדם אפי' האיסור רוב דא"א שיהי' פליטתו רוב. וכאן לא מחמרינן כמו במושבח להצריך ס' נגד כולו משום דלא ידעינן כמה נפק מיני' אלא אמרינן סתמא אין הפליטה רבה כ"כ ודברים הפגומין וגם מאוסין ועוד הסריחו ונפסלו מאוכל אדם צריך ג"כ רוב היתר נגדו כיון דהאיסור מאיס ואפ"ה אסרתו התורה מה יוסיף הסרחון וצ"ע בפסח אסרינן גם נט"ל ומ"מ כשיפסל מאוכל אדם לגמרי מותר בתערובות באכילה ובלבד שלא יהא ראוי לחמץ אחרים כשאור. ובזה חמיר איסור בל יראה מאיסור אכילה דעדיין עובר אב"י עד שיפסל לכלב. ובגיפרעסטי הייווין שלנו עובר כיון שראוי לחמץ ובנתנו לעיסה עובר על רל כזית מהעיסה אף שגוף ההייווין אין ראויין לאוכל כלב כל נט"ל אם המאכל יש בו רוב חריפות אסור דמחליא לשבח. ובנפסל מא"א אף ד"ח אסור עפמ"ג בד"ה עוד הביא קו' הרשב"א דדייק דחריפות אין אוסר מה"ת בנט"ל דאל"כ הי' אוסר כלי מדין אפי' אב"י מטעם שמא בישל העכו"ם ד"ח. אמנם למ"ש החו"ד בסי' צ"ה דחריף אין מועיל רק בבישול של עכשיו ולא בבישול של שעת איסור א"כ ליכא חשש זה דאפי' אם בישל עכו"ם ד"ח אם הישראל יבשל דבר שאינו חריף אחר מעל"ע מותר. גם הש"ך בסי' קכ"ב כ"כ. וצ"ע שיהיו דבריהם סתורים משיטת הרשב"א. וי"ל דהרשב"א ה"ק שמא יבשל הישראל ד"ח. ובסי' ק"ג אבאר סליקא פתיחתא ובעזר השם נכנס לטרקלין ויה"ר שלא אכשל בדבר הלכה וממילא ישמחו חבירי: סימן סעיף א איסור שנתערב בהיתר מין בא"מ כגון [א] הלב שנתערב בבשר [ב] יטעימנו [ג] עכו"ם ואם אמר שאין בו טעם חלב או שאומר שי"ב טעם אלא שהוא פגום מותר וכו'. ואם אין שם עכו"ם וכו' משערין בס'. וכן אם הוא מב"מ [ד] דליכא למיקם אטעמא מש משערין בס'. (ואין אנו נוהגים לסמוך אקפילא ומשערין [ה] הכל בס') [א] חלב. בצירי דהוא א"מ לבשר ומירי בבשר כחוש אבל אם הבשר שמן יש לצדד דהוה מינו. מיהו לדידן גם במינו צריך ס' בבישול כמו שאבאר לק' סק"ד. ובשר כחוש עם שמן הוה תמיד מינו הפמ"ג הביא מעשה שהתיכו יורה חמאה ונפל לתוכו עוף חי ומת שם. ומסיק דלאכילה בעינן ס' ובהנאה אף אם נפל גדי מותר משום דהוה דרך טיגון ולא בישול. מיהו אם הי' נפל גדי בחלב כה"ג ג"כ יש להתיר בהנאה אף דהוה דרך בישול דהאיסור מתחיל אחר שמת שם ונבילה בחלב אינו

דאורייתא לענין הנאה וגם דרך עירו מסתמא לא נתבשל כמאב"ד וגם נתבשל עם פרשו שבקרבו והוה פגום. מיהו הפמ"ג סי' פ"ז הסכים דנבילה בחלב הוה בהנאה דאורייתא לכן יש לצדד מאינך טעמי ליהנות מהחלב אבל ליהנות מהגדי יש להחמיר. ולענין א"א חל על איסור י"ל דכאן הוה איסור בת אחת. ואם הוציאו קודם שנתבשל בשרו דרך עורו כמאב"ד פשוט שהכל מותר בהנאה ולאכילה בעינן ס' נגד בשרו. ועורו ועצמותיו ופרשו מצטרפין להתיר להמחבר בסי' צ"ט וכאן לכ"ע יש להתיר בכה"ג מכ"ש דכולם פוגמים וגם צריך ס' נגד הדם שבו: ב) [ב]

יטעימנו עכו"ם. הט"ז הביא דברי הדרישה דמדאסור לישראל לטעום ש"מ שגם כשקונין בשר מהקצב ונסתפק אם נמלח דאסור לטעמו בלשונו. והט"ז תמה עליו מלעיל סי' מ"ב בספק חסרון המרה דמותר ללחוך בלשונו לידע אם טעם מר בכבד. ומסיק דבמקום שירגיש בטעימה בלשון בלא לעיסה מותר ושאני הכא דצריך טעימה ממש להרגיש אם יש טעם חלב בבשר. זת"ד. ולפי"ז בספק נמלח דדי בטעימה בלשון יהי' מותר. ולי קשה כל דברי הדרישה דהא בטעימת בשר חי אין שום איסור דהא בשר חי מותר באומצא. ובבירור יכול גם לאכול קצת וידע אם נתכשר לבישול. ועוד דהיכי משכח"ל במה שמצייר שקנה מהקצב ונסתפק אם נמלח הא בסי' ס"ט איתא שהי' מנהג הקצבים להדיח הדחה א' אבל לא למלוח. ועוד דאם הקצב מלחו מסתמא הדיחו גם אחר המליחה דאל"כ יאסר כשיקנה הבע"ב בעודו במלחו ויניחו בכשא"מ [אטו מעשה דרש"י שבסי' ס"ט כ"כ נהגו] וא"כ איך ירגיש בטעימה אם נמלח כיון שהדיחו אח"כ והסיר המלח. ואם יכול להרגיש קצת אבל לזה צריך טעימה ממש וגם להט"ז אסור. והדרא קושיתי ראשונה דמותרת באומצא. וצ"ע לעני כמוני [ג] עכו"ם. ובנדרים יטעום ישראל ובתרומה יטעום כהן [בא"מ דבמינו בעינן ק"א]. וכן בצנון שנחתך בסכין חולבת וכ' החו"ד דוקא אחר שסילק גוף האיסור ואין שם רק הטעם אבל בעוד הבעין בתוכו אין סומכין אפי' אישראל ובעינן ס' דוקא. עכ"ל. וצ"ע דדין דכאן דנתערב חלב בבשר בבישול א"כ נמחה החלב דאל"כ ניכר ומסירו וא"כ יש הבעין. ועשו"ת ב"א בנפל בשר ליורה חלב וסלקוהו מיד ונאבד מעט מהבשר וא"א לשער כמה הי' בו בתחלה דנסמוך אקפילא עכ"פ לענין הנאה. או אפי' אישראל בטעימה בעלמא. [דיבורים אלו צ"ע דהט"ז אוסר בטעימה כשא"א להכיר בלחיכה בעלמא. עסק"א] ואח"כ מותר אפי' לאכילה אם ירצה להקל לעצמו וכו'. ובפרט כשקדם וסלקו קודם שנח היורה מהרתיחה דמותר מן הדין כסוגיא דריש סי' צ"ב דאז ודאי נוכל להתיר ע"י טעימה שהישראל יטעום החלב היטב דגם אז עדיין הבשר לא נתבשל כמאב"ד. ועי' בדברינו בפתיחה זעירא לבב"ח וברס"י צ"ב ולק' סק"ו [ד] מב"מ.

כלומר שנפל בשר כשר עם בשר נבלה לרוטב דא"א לידע בטעימה אם האיסור לבדו נ"ט או שההיתר מסייעו ובעינן ס' דוקא נגד האיסור אבל מה שנרגש טעם מין בשר אין איסור דלא גרע מזוז"ג במעמיד ומחמץ דכשהאיסור עם ההיתר גורמין מותר. ומכאן ראי' לדברינו בשער התערובות ח"ג פ"א לסתור חשש הפמ"ג לומר כיון דחיך אוכל יטעם יהי' צריך ס' נגד הכשר ג"כ. וע"כ לומר כן דאל"כ איך שייך דין זה דמב"מ דאם ביבש הא די ברוב ואם לח בלח כגון חלב טמאה בחלב טהורה זה רק מדרבנן בעינן ולא מה"ת. ועוד דעיקר שיעור ס' נלמד מזרוע בשילה ושם ניכר טעם הבשר והזרוע בפ"א ברוטב ע' ביאור הגר"א כאן אות ו' וע"כ דלא חיישינן לטעם ההיתר ששוה להאיסור ובפרט לדברינו שם מטעם זוז"ג [ה] בס'. ואם נפל חמאה או חלב קרוש וניתך ונעשה לח לא משערינן כשיעורו אחר התכה רק כשיעורו בקשיותו דהיינו בכזית ולא ברביעית ואם היה מהותך בשעת נפילתו משערין כלח. והמורה ישער במדידה כשאין שוין וכשטבען שוה השוקל משובח. וכשנפל בשר שור בין בשר עגל התפוח יכול לשער במדידה וכן להיפוך כמתני' דטהרות סעיף ב אם נתערב [ו] מב"מ ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד על שיעורו אם נודע שהיה רובו היתר מותר ואם לא נודע וכו' אסור: הג"ה. ולענין מב"מ אזלינן [ז] בתר שמא וכו'. אבל אם נתערב בא"מ ונשפך וכו' אפי' יודע שהיה רובו היתר [ח] אסור. ואם [ט] נתערב במינו וא"מ ונשפך וכו' ונודע לו שהי' במינו דוב [י] רואין את שא"מ כאלו אינו והשאר [יא] מינו רבה עליו ומבטלו:

[ו] מב"מ ונשפך. גם מכאן ראי' למ"ש בסמוך סק"ד דנפל שני חתיכות בשר ואחת מהם נבלה לרוטב דבטעימה א"א לידע כיון דעכ"פ הטעם בשר ברוטב ורק דבעינן ס' נגד חלק האיסור ברוטב וכשנשפך ממנה אחר שנתקררה וא"י אם בהיותן רותחין הי' ס' או לא כיון שגופי החתיכות הי' בהיתר רוב ניתר מה"ת וניתרה הרוטב נ"כ אף שנרגש בה טעם אותו המין וכמו שהוכחתי מזרוע בשילה לעיל בסק"ד ובפתיחה [ז] בתר שמא. כבר כתבתי בפתיחה דרך פשר דבר להשקיט קושית הש"ך מן הרמ"א דבדברים שאוסרין ביותר מס' במינו כגון תרומה ערלה וכ"כ ושביעית אזלינן בתר שמא דלא שייך במינו הרגש טעם דאין אוסרים ביותר מס' אלא במינם אבל כל איסורין שהא"מ חמור בהם מבמינו וכשהם במינו די ברוב וכשהם בא"מ בעינן טעימת קפילא או ס' ודאי דאזלינן בתר טעמא. ולזה מרמז הרמ"א כאן וה"ק ולענין איסורים שמינו חמור בהם מא"מ אזלינן כתר שמא ובזה"ז נ"מ לענין דשיל"מ וכה"ג. ובסק"ח אבאר דברי הרמ"א באופן אחר [ח] אסור. הכרו"פ הקשה דבא"מ שהטעם נרגש וא"י אם הי' ס' ליטעמי' קפילא ארמאי. ותי' שהיתה תבשיל של ירקות ונפל שם כזית בשר שחוטה וכזית נבלה דכשיטעום

ודאי ירגיש טעם בשר ורק אם הי' יודע שיש ס' הי' מותר אף שעדיין נרגש טעם בשר. ולדברינו לעיל דגם דין דמינו מיירי בכה"ג דהי' כזית בשר כשר וכזית נבלה במים ואפ"ה כשהבשר כשר גדול קצת הותר מה"ת הכל אף שלא נתערבו קודם בישול כיון ששניהם בספק יש בהם דין ביטול אפי' אם היו בשתי עירות דגם דין אשם תלוי שמביא על שהי' שם כזית חלב וכזית שומן ואם הי' בבירור א' גדול היה פטור כמ"ש הרשב"א להשואל הובא בדברינו בריש הפתיחה מהפמ"ג ובפרט כשידוע שהשומן הי' גדול מהחלב. וא"כ אין חילוק בין דין דהמחבר לעיל דנפל למינו ובין דין זה דנפל לא"מ. דע"כ הנך שני הדינים של המחבר אין הכונה בשניהם שנתערב המינו דלעיל ושנתערב בא"מ דכאן שהיתה התערובות קודם הבישול דא"כ גם כשאין בבירור ס' אח"כ בבישול מותר להיש מתירין בסי' ק"ט ס"ב בהג"ה בלא ס' ולהמחמירין שם במחבר מותר להוסיף עד ס'. וכן אפי' בתערובות יבש בא"מ אם קודם הבישול נתערבו הי' מותר מה"ת דרק רבנן גזרו ביבש בא"מ משום שכשיתבשלו יתנו טעם וע"כ דבשני הדינים מיירי שנפלו האיסור וההיתר במים או בירקות ובמים נרגש הטעם. דאם שניהם מינו הותרו שניהם כשההיתר גדול מהאיסור והרוטב בנו"ט וכשנשפך מותר בספק. וכאן ששני הנפילות שאחד היתר ואחד איסור הם שני מינים למה יהי' אסור הלא יכול להטעימו אם יש שם טעם המין האיסור וכקושית הכרו"פ ולתרץ הכל ע"ל ולהבין הענין על בריו נקדים עוד דקדוק קל שהוא חמור. דהרמ"א כאן בדין שכתב דאזלינן בתר שמא הפסיק בין הדבקים של דברי המחבר. דכאן כ' המחבר ג' חילוקי דינים בנשפך א' במינו והשני בא"מ והג' במינו וא"מ. והרמ"א הציג דין דבתר שמא בין ב' דינים והפסיק ביניהם. וכי לא היה יכול לכתוב דין דאזלינן בתר שמא אחר כל הסעיף כדרכו ומכ"ש כאן שהדינים מדובקין זה בזה. וע"כ דלכונה הציג הרמ"א דבריו כאן שבזה יתורצו דברי המחבר דבפתיחה הבאתי דברי הב"י דבשר וכבד הם ב' מינים וכן בשר עוף ובהמה. שור ואיל וכבש ג'. לב וכבד ובשר ג'. ובסי' ק"ז בש"ך נסתפק אם דג טמא וטהור הם ב'. ולפי"ז א"ש הכל דהרמ"א מרמז לנו בזה דדעת המחבר בזה דכל מילי דממליך עליו השליח לאו מינו הוא כפלוגתת ר"ע וחכמים בנודר מן הירק אם אסור בדלועין ולפי"ז נבין כל דברי המחבר בכל ג' דיניו. א' כשבישל בשר שחוטה עם בשר נבלה ברוטב. וידוע דכיון דדרך בישול בשר במים לעשות רוטב ממילא גם הרוטב נעשית מין בשר דכל טעם הבשר בו ולכונה זאת מבשלין בשר במים ודי כשיש בהיתר רוב להתיר גם הרוטב אף שמסופק אם הי' ס' נגד האיסור כיון שיש רוב במיני ממילא גם הרוטב מותרת. וקודם דין ב' הקדים הרמ"א להודיע לנו דעת המחבר דכל שמשונה בשמו אף שבטעם קרובים זל"ז כגון לב וכבד או בשר שור ואיל אזלינן בזה

בתר שמא לקרותם א"מ וממילא נדע דדין שני שבמחבר מיירי שבישל בשר שור שחוט ובשר איל נבלה במים אז אף שנשפך ואף שבשר שור רוב נגד בשר איל האסור מ"מ כיין שאם היו מתערבים ביבש קודם בישול היו אסורים לכן אסיר כל המאכל אף שהסיר הבשר קודם השפיכה [דאם לא הסיר היו אוסרים עכשיו דעכשיו ודאי אין ס']. ולפי"ז א"ש קושית הכרו"פ דליטעמי' קפילא דכיון דקרובין הם בטעמן קריב הדבר שיטעה וגם אפי' אם יאמר שאינו מרגיש בטעם האיל המת נאמר שבמדומה אומר כן כיון דעיקר חומרתם ע"י חילוקי השמות. וגם יש קצת חילוק בטעמן אבל רק באוכלם בעין דודאי כשלועס בשיניו אז החיך מבחין בין בשר שור לבשר איל אבל בתבשיל שיש בו ב' בשרים אלו קשה להבחין בזה ובזה נבין דין שלישי שנתערב במינו וא"מ כלומר שיש ברוטב בשר שור כשר ובשר שור טרפה ובשר איל כשר וסילק כל הבשרים ואח"כ נשפך וא"י לידע אם הי' ס' נגד הבשר שור הטרפה דאם יש בבשר השור הכשר רוב אמרינן סלק לבשר האיל הא"מ והבשר השור הכשר ביטל הבשר שור הטרפה וממילא גם הרוטב כשר כי הרוטב נגררה אחר הבשר. וגם משכח"ל כשלא סילק הבשרים רק שנשפך אחר שנצטננו דתו לא אוסר במה שאין עכשיו ס'. כנלע"ד ברור להבין דברי המחבר והרמ"א בהפסיקו בין הדינים רמז זה להבין כל הענין על בוריו. ומשמיא אהרינהו לעינין בס"ד [ט] במינו וא"מ ונשפך וכו'. בס"ק שלפ"ז ביארתי הענין במשל שהי' שם בשר שור כשר ובשר שור טרפה ובשר איל כשר ואחר שנצטנן נשפך וא"י אם קודם שנצטנן הי' ס' נגד בשר השור הטרפה כיון שיודע שחלק בשר שור הכשר גדול מהטרפה אמרינן סלק בשר האיל הא"מ והמינו רבה וכו'. והנה הט"ז מתיר הכל גם הא"מ. והש"ך לא התיר אלא המינו והא"מ אסור מספק. והנה הרש"ל חולק אדין דסלק. ולכאורה הדין דסלק איתא בגמ' בחומרת ר"י דמב"מ לא בטל כלל ובא"מ די בס' ואם נתערב במינו וא"מ אמרינן סלק להמינו החמור. וגם אנן בדידן דהמינו בטל ברוב ובא"מ בעינן ס' למה לא נאמר סלק. ונ"ל דהרש"ל הכי קשיא לי' דבשלמא לר"י דחומרת מינו הוא מגזה"כ דולקח מדם הפר והשעיר. ואם באמת לא היה המינו כאן היה הכל כשר דהמינו אין אוסר רק כשהוא בעין אבל טעמו אינו אוסר דאינו נרגש שפיר אמרינן סלק כאלו אינו דבכה"ג לא גזרה התורה. דבדם פר ושעיר לא הי' רק מינו ולא דבר אחר מעורב שם. אבל כשיש שם גם מין אחר שפיר בטל גם המינו. משא"כ לדידן דהא"מ אוסר בין אם הוא בעין בין טעמו אוסר וכשסלקת אותו אחר שנתן טעמו ג"כ יש איסור. ומה תועלת באם נאמר סלקהו כאלו אינו הלא גם טעמו אוסר וטעמו יש. ואיך נאמר דכשהוא באמת מסולק אוסר ובאמירתך סלק ולא סילקתו יהי' מותר ואפי' לפשרת הש"ך דלא נתיר בהסלק רק

המינו אבל באמת גם המינו קיבל חלקו בטעם מהא"מ לכן חולק הרש"ל על היתר דסלק לדידן. והט"ז מתיר שניהם דלא גרע חומרת הא"מ לדידן שיש גדר להחומרא עד ס' ותו לא מאמירת סלק לר"י נגד חומרת מינו שהוא בכ"ש לדידי' [י] רואין את הא"מ כאלו אינו. ידוע כאן פלוגתת הט"ז והש"ך דהט"ז מתר הכל והש"ך אוסר הא"מ מטעם שמא לא הי' ס' ורק המינו ניתר מטעם רוב וכ' חילוק בין הסלק דר"י דמסלק המינו דמהני לשניהם אבל כאן דאמרינן סלק הא"מ דסוף סוף הטעם נרגש אם לא הי' ס' זת"ד. ואני הדל אין דב"ק מובנים דאיך נוכל לומר דהמינו שהוא האיסור מותר ע"י סליקת הא"מ [דאם תחשב הא"מ כאלו נסתלק הי' המינו אסור] וגוף הא"מ יהי' אסור. וכ"ת דהמינו ניתר בלא סלק רק מטעם רוב. א"כ אין כאן איסור ואיך תאסר הא"מ משום ספק שמא קיבל טעם מהמינו הא אם אין איסור אין טעם והיכן מצינו שגוף האיסור מותר וטעמו יאסר גם בספק. ובסי' ק"ט להמחמירין שבהמחבר בעינן בא"מ ס' זהו בודאי ולא בספק וגם בדיעבד מותר להוסיף עכ"פ עדס'. וגם הפ"מ כאן הסכים להט"ז והתיר הכל. ואף דשם מיירי שנפל תחלה למינו ונתבטל וכאן מיירי שנפלו שניהם בב"א למים דלא היה ביטול ורק ע"י הסלק נעשה הביטול ואמרינן כאלו אינו ולא יעכב הביטול וממילא אזיל האיסור מהמינו וכשאין איסור ליכא חשש טעמו דאיסור ובפרט בספק שמא לא היה ס' ושמא היה. ואדרבה יותר היה שייך לומר שהסלק לא מהני רק לספק של הטעם אבל לא ליהני להמינו כיון שיש שם איסור ברור דכה"ג מצינו בתערובות חהר"ל בין חתיכות ורוטב דכשיש ס' הרוטב מותרת והחתיכות אסורות והיינו דגוף האיסור לא נתבטל רק טעמו נתבטל אבל לא לומר דהאיסור נתבטל ע"י אמירת סלק וספק טעמו יאסר ואין לזה סברא יסודית לעני כמוני. גם מ"ש הש"ך דהוה ספיקא דאורייתא תמוה איך נוכל לומר ספיקא במקום שהתרת האיסור וכשאין איסור אין טעם. ואם רצונך שיש ספק טעם מכ"ש שיש ספק איסור. ועוד דהש"ך בסי' קי"א סקי"ז כ' בדין דתולין בשני הקדרות כשיש בשניהם ס' ובכל א' אין ס'. אף דודאי לא נפל האיסור רק לאחד ואותו האחד נ"נ ותי' הש"ך שם דל"א חנ"נ רק בנפילה ברורית ולא בספיקות. מכ"ש כאן שי"ל דהי' ס' קודם השפיכה. ונגד האיסור יש רוב בבירור דזה עדיף מדין דב' קדרות. ולסברתו זאת שייך להתיר כאן אפי' אם הי' נופל לא"מ תחלה ונשפך ואח"כ נפל הרוב דמינו דהט"ז מודה בזה לאיסור מכח ספק נ"נ. ולהש"ך הנ"ל דלא שייך חנ"נ בספק ב' קדרות ה"ה דלא נאמר נ"נ בספק ס'. אמנם בכה"ג ודאי דלא נוכל להקל אם הי' התערובות תחלה בא"מ יבש בלח אבל אם הי' הא"מ לח בלח כגון חלב בהמה טמאה עם של טהורה בלא"ה בה"מ לא אמרינן בלח נ"נ כבסי' צ"ב. ואם היה תערובות ראשון יבש ביבש פשיטא

דא"א חנ"נ. וע"כ דא"א לאסור גם בנפל תחלה לא"מ אלא יבש בלח. ואז שייך להחמיר משום ספק תורה. וגם בזה כשנפל אח"כ המינו רוב א"א להתיר מטעם סלק הא"מ דהרי כבר אסרתו מספק נ"נ. אבל כשנפלו בב"א כמ"ש הט"ז ודאי דלא שייך להתיר המינו שהוא עיקר האיסור ולאסור הא"מ משום ספק טעמא וע"כ הי"ל להתיר ע"י הוספה עכשיו עד ס' דלא גרע מנפל תחלה למינו ונתבטל ונתנו לכתחלה לא"מ שיש שם ס' וכאן עכ"פ יש ספק שמא הי' ס' וגם עכשיו מוסיף. ואולי גם כונת הש"ך שהא"מ אסור עד שיוסיף. ובלא"ה הפ"מ והחו"ד מתירין הכל ודע דיש לחקור בכל הדינים שבמחבר זה. ומכ"ש בדין ראשון שנתערב מב"מ ונשפך דאיך משכח"ל תערובות מב"מ שיהי' נשפך דא"כ כבר נתבטל במים א"כ המים הם א"מ והו"ל מינו וא"מ דעיקר הטעם בא ע"י הרוטב שמבלבל הטעמים מכל מה שניתן בה. ובמהדו"ק כתבתי דכל הנך דינים מיירי בלח. והדין ראשון מיירי שנתערב חלב מבהמה שנטרפה עם חלב מבהמה כשרה. וידע שהחלב של הטרפה היתה רביעית יהי' צריך ס' רביעיות וע"י שנשפך א"י אם הי' ס' רביעיות ורוב היה בבירור דמה"ת גם לח ברוב. ובדין אמצעי נתערב חלב טמאה ממש בחלב טהורה דלח בא"מ מה"ת בס' לכן אין מועיל נשפך. ודין ג' בנתערב במינו וא"מ א"א לפרש שכולם לח חדא דבלח בלח לא שייך להתיר ע"י הסלק דהכל נבלל. ועוד דבכה"ג דהכל לח לא שייך חומרא דהש"ך להא"מ דהכל נבלל וגם בלח אין אומרים חנ"נ ומהמחבר נראה דכל השלשה דינים מיירי בחדא גווני וע"כ כמ"ש בס"ק שלפ"ז דהתערובות הי' ביבש ונפלו ללח והרוטב של בשר נעשה כבשר. ולכן אם באופן דדין ראשון מיירי שבישל בשר כשר ובשר טרפה במים ונעשה רוטב ונחשב הכל כמין א' ולכן כיון שהי' רוב בבשר כשר דאם היו הבשר מעורבין זב"ז קודם בישול הי' הכל מותר וכיון שהתערובות נעשה בשעת בישול דאז בעינן ס' עכ"פ נגד האיסור מדרבנן כיון שנתן טעם ברוטב לכן מקילין בנשפך לתלות שהי' ס' ורוב יש בבירור והכל כשר. ובדין ב' שנפל בשר שור כשר ובשר איל טרפה לרוטב דלהמחבר חשיבי כשני מינים כמ"ש בס"ק שלפ"ז לכן הוה ספק דאורייתא ואסור ובדין ג' נפל בשר שור כשר ובשר שור טרפה ובשר איל כשר ונשפך אמרינן סלק הא"מ שעושה חומרת נו"ט כאלו אינו והמינו רבה ההיתר על איסורו וכשר. אבל לומר שהרוטב נגד בשר שנתבשל בתוכה חשיבה א"מ א"כ לא משכח"ל לעולם שיהי' כל התבשיל מינה ותשפך הרוטב. וע"כ דהרוטב של בשר כ"ז שאין שם שני מיני בשר הוה מינו של הבשר כנלע"ד לחומר הענין [יא] מינו רבה עליו ומבטלו. כאן בנשפך וספק אם הי' ס' מתירין. ומיירו שנפל המינו עם הא"מ ביחד לתבשיל וכשנצטנן נשפך. וזה נלמד מדברי ר"י לשיטתו דלדידי' מינו חמיר

מא"א אמרינן סלק המינו החמור והא"מ מבטל עכ"פ בס' ושם בלא נשפך דמה תועלת בשפיכה כיון דחומרת מינו בכ"ש ואנן ילפינן להקל בנשפך. ולדידן דדשיל"מ אוסר במינו בכ"ש נאמר ג"כ בכה"ג סלק המינו. ותנאים שכתבתי לעיל שיפול תחלה למינו הקל ולא להיפוך או שיפלו שניהם בב"א וכאן צריך שיפול תחלה להא"מ הקל בס' או בב"א דאם יפול המינו החמור תחלה כבר נאסר ואף דדשיל"מ וכל הדברים שאין בטילין מחמת חשיבותן הם מדרבנן מ"מ מחמרינן כעין דין נ"נ. והגמהרש"ק כ' דבדשיל"מ לא אמרינן סלק המינו וצ"ע למה יגרע ממב"מ לר"י דהחומרא דכ"ש לדידי' מה"ת ואפ"ה אמרינן רואין. ויש לחקור אם ספק טרפה נפלה לתבשיל ונשפך אם נקיל ג"כ מס"ס ובסי' ק"ר אבאר להקל בה"מ וה"ה בספק טריפה וספק אם נפל לתבשיל ככל הפ"מ נסתפק בדשיל"מ ביבש במינו עם א"מ אם בטל כגון הרבה מיני עופות ואחת הולידה ביצה בי"ט והשאר הולידו בחול. וידוע דכל האסורים יותר מס' אזלינן בתר שמא ושמות העופות מחולקים אם נאמר סלק. והספק הזה הביאו לשון הגהת אשיר"י ע"ז דע"ג וז"ל שם כ' הרשב"ם וכן הלכה כל מין ומינו וא"מ ואינו בעין כדבר לח אמרינן סלק עכ"ל. משמע הא ביבש כה"ג לא סלק. ונ"ל דאין וראיה מכאן שלא נאמר סלק ביבש דדין סלק נלמד מדר"י לשיטתו דכל מב"מ במשהו וס"ל סלק והט"ז מצייר הסלק דר"י ביבש בלח דמסלקינן היבש המינו ונשאר הלח ויש ס'. וכיון שסלקת היבש מה לי אם הנשאר לח או יבש. וגם בס"י ס"ו בביצת דם שנתערב בשתים ולש מהן עיסה דאמרינן סלק הא"מ אף שהכל יבש. וגם אין שום סברא לחלק בזה ואם שייך לחלק בזה א"כ גם בדין שלפנינו דמסלקינן הא"מ והי' ג"כ רק בלח ולא ביבש. וכבר הראתי בס"ק הקודם דמיירי ביבש בלח. ואולי הרשב"ם קאי אדברי ר"י דהמינו אוסר בכ"ש והא"מ אם הוא בלח יש לו גבול עד ס' ואם הכל יבש די בא"מ ברוב. ושם בלא נשפך רק אמרינן רואין המינו כאלו אינו. ואיך תאמר דאתה רואה אותו כאלו אינו והרי אתה אוחזו בידך ואתה אוכלו בפיך לכן א"א אלא בלח שהכל נתערב וגם מהר"ן שם בסוגיא מוכח דא"א לומר לר"י סליק כ"א בלח דאל"כ נראה כשיקרא אבל לדידן דבנשפך רואין הא"מ כאלו אינו אין הכוונה כאלו אינו כאן כלל רק כאלו ניתר ע"י ס' דאז הוה כאינו ואין זה שקר. לכן בדידן אין חילוק בין יבש בין לח ואדרבה ביבש קיל יותר דא"צ ס' מן הדין גם בא"מ רק משום שכשיבשלם יתן טעם ושפיר אמרינן רואין. ולפי"ז בדין הפ"מ הנ"ל שפיר יש להחמיר שלא לומר סלק כיון שכולם לפנינו ורוצה לאכול כולם וא"א להתיר רק בליבן בארשט בכל הביצים דמותר דאז שפיר י"ל רואין המינם כאלו אינם והביצים דמין אחרת יבטלם. ודע דכ"ז באיסורי תורה או דבר דעקרן מה"ת אבל בדרבנן אין חילוק בין ספק דנשפך או ספק אם

נפל כלל בכ"ע מותר כמעשה דקטן או נכרי ששמו דם בתבשיל וא"י כמה דם לשערו בס' דמותר דדם שבשלו דרבנן. ואם הי' המעשה בכ"ש הוה חשש דאורייתא. וכן ספק ששפך חלב שחוטה לקדרה הוה דרבנן. אבל חלב ממש ששפכו בבשר עוף אף דזהו ג"כ דרבנן מ"מ להט"ז לא פליג בשום איסורי בב"ת וכעין דאורייתא תיקן והש"ך מתיר גם בזה. ובסי' ס"ט בקו"א סק"ה פלפלתי בחהר"ל שנפל לרוטב עם חתיכות אם נאמר סלק וברוטב יש ס' ויהי' הכל מותר. ולדברינו לעיל דא"א לומר סלק כשאנו רואין בעינים האיסור בתשובתו ומחזי כשיקרא ול"ד לסלק הא"מ דידן דלא מסלקינן אותו רק אמרינן שיש ס' ואז הוא כאלו אינו משא"כ בחתיכות איך נאמר בהם סלק ואח"כ יטלם בידו לפיו ויאכלם ודו"ק הפת"ש מביא בשם שער אפרים בנפל בשר ליורה חלב וסלקוהו מיד קודם שנתבשל הבשר כמאב"ד שהחלב מותרת ע"י טעימה דכ"ז שלא נתבשל הבשר כמאב"ד לא נאסר מה"ת ואין החלב נאסר וגם יש אומדן דעת דהי' ס'. והבשר נאבד וא"א לשערו ולדברינו בפתיחה לבב"ח דאף שהבשר לא נתבשל כמאב"ד אבל החלב שנבלעת בבשר נתבשלת בקל דאין שיעור בישול בשר גוש ושיעור חלב שוה ואותה החלב שבלע אסורה מה"ת כמו שמקשינן בסוגיא דחולין לרב אמאי החלב מותרת הא חלב נבלה היא ורב ס"ל מב"מ בכ"ש. וה"נ לדידן החלב שנבלעת ברתיחה לבשר ונפלטה ממנו נאסרת אף שהבשר לא נתבשל כמאב"ד וכשתירצו דקדם וסלקו קודם שנח היורה מרתיחה וגם נפל בעידן ריתחא דאז גם בהחלב אין איסור תורה דמבלע בלע מפלוט לא פליט מיהו אנן לא בקיאינן בזה כמבואר בדברינו בריס"י צ"ב. ובהנאה יש להתיר וצ"ע ואכ"מ להאריך יותר: סעיף ג בד"א בשנשפך אבל איסור שנתערב בהיתר והוא לפנינו [יב] וא"א לשערו אעפ"י שהוא מאיסור של דבריהם אסור:

[יב] וא"א לשערו. זהו ספק חסרון ידיעה ואין החסרון רק לאותו יחיד שאינו בקי במדידה אבל אם הספק הוא לכל כגון שאנן לא בקיאין בין כחוש לשמן. שניטלה הבקיאות מכל הדור יש להתיר בה"מ כיון שיש גדר להקולא כגון כשיהיה שמן גם לפי בקיאותינו ואז נחמיר וגם יש בזה גדר לעיקר האיסור דבמליחה נאסר עכ"פ כ"ק ובצלי כ"נ ולא יקילו לגמרו. ולכן מתיר הראב"ד בבישל בשר בלא מליחה שיטול חתיכה כזאת ולמלחה כדינא ע"ג כ"מ ויציג כלי תחתיו ויראה כמה דם נטוף וכזה ישער בחתיכה זאת. דעכ"פ לא יתיר לגמרי אבל בכחל אף להספק לכל העולם כמה פלטה חלב מ"מ כיון שאם לא נצריך ס' נגד כולה לא יאסור כלל לכן מחמרינן בה לשער בכולה. ואף דדם שבשלו דרבנן וחלב הכחל ג"כ דרבנן. ולא היקל בכחל כמו בבשר שנתבשל בל"מ לשער נגד כחל אחרת כמה חלב יוצא ממנה י"ל דאין כל הכחלין שוין בחלב שבהן דיש מניקה

ושאין מניקה יש רבת החלב ויש ממעטתה אבל הדם לפי עובי החתיכה ומשקלה שוים בדמיהם. וגם בקילא ואת של הראב"ד בדם יש קצת חומרא שהדם שינטף מהחתיכה אין כלה דם דיש שם מלח וציר עם הדם. וגם טבע המלח להוציא הדם בכל מה שיכול משא"כ החלב דכחל א"א להוציאה לגמרי אפי' ע"י טיחה בכותל סעיף ד איסור [יג] שנתבשל עם ההיתר אפי' מכירו וזרקו צריך ס' נגד האיסור כולו דלא ידעינן כמה נפק מינ'. לפיכך המבשל בקדרת איסור ב"י או תוחב כף איסור בהיתר ישער נגד כל הקדרה או נגד כל מה שתחב מהכף שא"י כמה בלעה בין הם שר חרם [יד] או עץ או מתכות: הג"ה. ובלבד שבלעו ע"י כ"ר שאז הבליעה הולכת בכלה אבל [טו] ע"י רתיחת מליחה אין נבלע בכלי אלא כ"ק וא"צ לשער רק כ"ק וע"ל סוס"י ס"ט ויש מי שמחמיר בכף של מתכות להצריך ס' נגד כולו אף שלא הכניס רק מקצתו דחמקח"ב: הג"ה. ונוהגין כסברא א'. וכל איסור שמבטלין בס' אם מכירו יטלנו משם אע"ג דנתבטל טעמו בס'. ולכן [טז] אם נפל חלב בתבשיל ונתבטל טעמו בס' יתן שם מים צוננים וטבע החל להקפיא צוננים למעלה ויסירנו וכו' [יג] איסור שנתבשל וכו' אפי' מכירו וזרקו. זה מיירי בבישל מין בא"מ דלכן מכירו וזרקו אבל המבשל מין במינו כגון שנתן בשר נבלה לתוך קדרה של בשר כשר נתבאר בסע"י שלפנ"ז דאם הבשר כשר רוב דמקילין בנשפך. ושם העלתי דהרוטב לא חשיבה א"מ נגד הבשר שנתבשל עמה ושם הארכתי מאוד [יד] או עץ וכו'. עש"ך סקי"ב דבא להוציא מדעת הראב"ד דבכ"ע או מתכות כיון שאפשר להפריד האיסור מהם ע"י הגעלה א"צ לשער בכלי אלא משער באומד יפה לפי מה שיצא מהם. ובס"ק שלפנ"ז הבאתי עוד קולא מהראב"ד בבישל בשר בלא מליחה ע"ש. וקצת יש לדקדק דכאן מיירי גם מקדרה ששמשה בכ"ר ואיך משכח"ל בישול בכלי עץ. וע"כ דכלי עץ קאי רק אכף. ואף שבשעה ששימש עם הכף בכ"ר והוציאו ממנו נתקרר כמ"ש הט"ז סוס"י צ"ב אבל עכשיו כשחוזר ותחבו בכ"ר נתחמם ומפליט [טו] ע"י רתיחה מליחה. דאף דאין מליחה לכלים להפליט כלום אבל יש בהם להבליע כ"ק כאוכלים ולכן עכשיו בתחיבתו לקדרה צריך ס' נגד הכ"ק. וכן עירוי מכ"ר מבליע כ"ק וכבוש מבליע בכולו [טז] אם נפל שם חלב. עש"ך סק"ט וט"ז סק"ז דרק ע"י ס' מותר אבל בלא ס' אין מועיל הסרה ע"י הצינון. והב"ח מיקל בלא ס'. וכ"ז כשהחלב נפשר שם קודם הצינון אבל אם הסירו קודם שנפשר תיכף אחר הנפילה יש להתיר בלא ס' לכ"ע וכנגד המעט שנפשר יש ס' ואפי' אם נאמר שפלט מעט יש ס' נגד הפליטה דכ"ז שלא נפשר לא פלט בכולו. וכ"ז בחלב שדרכו להקפיא אבל בסי' צ"ב בנפל בשר ליורה רותחת של חלב דאמרינן דאם סלקו הבשר קודם שנח מהרתיחה דמבלע בלע מפלט לא פלט ומ"מ בעינן ס' נגד

הבשר ולדידן אין חילוק בין סלקו קודם שנח או לא סלקו דרק לרב דס"ל מב"מ לא בטל מקשינן דהחלב שנבלעת בחתיכה וחזרה ופלטה נ"נ ואוסרת שאר החלב בכ"ש שהוא מב"מ לכן משני שסלקו קודם שנח ע' חולין קי"ב. מ"מ בנ"ד דחזינן דהחלב נפל קרוש וסלקו בשעת קרישה ודאי דבשעת קרישה לא פלט אבל בבשר כיון שאין אנו בקיאין בנייחות הרתיחה אסרינן בכל ענין להצריך ס' ואף דגם הכף יצא כולו מהקדרה כמו שהכניסו ואפ"ה בעינן ס' שאני כף דרק העץ יצא וי"ל שנתחמם ופלט משא"כ חלב כשסלקו קודם שנפשר ודאי דלא פלט עדיין. ואם תחב הכף והסירו תיכף ועדיין הוא קר כבתחלה יש לצדד אבל מי יאמר שדקדק בזה דהא התחיבה היתה בשוגג ולא היה אדעתו להבחין בזה. ודוקא בחלב מהותך קריש שייך לומר דכ"ז שלא נפשר ודאי דלא נתחמם עדיין וכה"ג. אבל חלב חי אין היתר מדלא ניתך. דלזה בעי בישול ממש וע"י חימום מעט לא ניתך וי"ל דנתחמם ופלט כמו בכף הנ"ל. ודומה למאי דאמרינן בשבת דבשר שור אף דאינו מתבשל בכ"ר בלא בישול גמור מ"מ אוסר דלחלוחית שבו נתבשל אבל בחלב מהותך קרוש א"א לומר כן דלחלחותו הוא הפשרתו ומדלא נפשר לא נתחמם ולא פלט: ודבר זה דבשעת רתיחת הלח אין הגוש פולט בה אומרים כן חכמי הפיזוקא דאין הרתיחה עושה ב' פעולות בפ"א רק מתחלה מפשירו ואח"כ מוספת בישול. ולפ"ז בחלב קרוש והסירו בקרישותו כדאי המרדכי והב"ח להתיר בלא ס' דהם מתירין גם בנפשר ונצטנן והסירו אח"כ. וכה"ג נדון בשומן מהותך קרוש לחלב או חמאה קרושה לרוטב ובהנך יש להתיר גם השומן והחמאה ולא נאמר בהם איכשר לסחטו ע"י קליפה סביב אם יודע בבירור שניסר כמו שנפל שם דלא גרע מתתאה צונן ועלאי רותח דאוסר כ"ק אף שאין הצונן עושה איסור ואף דכאן היה התתאה רותח אבל הרי דהסירו קודם שנפעלה בו פעולה. וכ"ז בנפל לתבשיל חם אבל לחלב צונן לכ"ע מותר כשהוציאו קודם ש"כ. מיהו אם נכבש חלב מהותך בלח מעל"ע ודאי דאוסר אף שלא נפשר דאין הכבישה מפשר דבר קרוש לעולם ומה שאמרו כבוש כמבושל היינו שקולט הטעם כבישול אבל עינינו רואות שהבישול מפשיר וכבוש אין מפשיר ועמ"ז סק"ז ובסי' ס"ד בדיני חלב כ' המ"ז בסק"א להתיר חלב חי בכבישה וכ' שם משום דחלב חי אין אסור מה"ת ובספק כבוש מתיר משמע אבל ודאי כבוש אסור ומכ"ש חלב מבושל דאסור גם בכבוש ולפי"ז נמצא דבאופן הקולא של הב"ח קיל בישול מכבישה דבישול כשצינן והסיר החלב מותר ובכבישה יהי' אסור ואיך איפשר לומר כן יציבא בארעא וכו' אלא מדלא משתמיט אחד מן הפוסקים לא מראשונים ולא מאחרונים להתיר חלב בכבישה מטעם דמסירין אותו כמו שהי' כשנפל שם וע"כ דההסרה אינה לקולא רק לחומרא כמ"ש הט"ז והש"ך ובדין

שכ' הפ"מ כשנפל חלב לרוטב שמן וכשצננם הסירו החלב עם השומן כשר ויש בבשר רוב בכה"ג י"ל סלק הא"מ כאלו אינו ומינו, רבה עליו ואף דלא נשפך כיון שיש פוסקים בלא"ה דמועיל צינון והסרה בלא ס' ודו"ק סעיף ה אם ידוע כמה הוא האיסור כגון [יז] כף חדש או אב"י שבלע זית חלב ואח"כ ניער בקדרה ש"ב א"צ ס' אלא לבטל הזית חצב שבלע (ול"א חנ"נ בכלי אפי' בלעה איסור) אבל כף ישינה וב"י משערין בכלה וכו' וכו': סעיף ו כחצי זית וכו'. [יז] או אב"י. עש"ד סקי"ז אם היה כאן קדרה אב"י משני זיתים בשר בלוע בה ובלעה זית חלב בחריפות באופן דאין קולא דנטבנ"ט ולא דאב"י דצריך עכשיו כשמשמש בהכלי ירקות ס' נגד הכזית חלב אם נוכל להצטרף גם הבשר שנבלע בה להביטול עכ"ל. וחקירתו תמוה דפשיטא דהבשר מצטרף ממ"נ דלק' סוס"י זית בשר וזית גבינה כל א' מסייע לבטל חבירו ואיפכא י"ל דהתבשיל של עכשיו עם החלב הנבלע יצטרף לבטל הבשר וכיון שהי' בבשר ב' זיתים ובעינן ק"ך לבטלם ואם ליכא אסור אבל גם זה אינו כיון דכבר עבר מעל"ע מהבשר ואף דבשעה שבישל החלב בחריפות נתעורר טעמו אבל החריפות הקודם לא מהני אבישול דעכשיו להשוותו כב"י ורק נגד החלב בעינן ס' והבשר מצטרף ממ"נ באם לא תצרפו נמצא דלא אסר גם החלב ואם אסר החלב הרי נתעורר וישנו בבלוע עוד שם כלי שנאסרה כלה ע"י בישול בה איסור וכשנתרוקנה ועדיין חמה נתנו בה צונן לח במקצתה צריך ס' נגד כל המקצת שנתנו בה וכ"ק כנגד הריקן שלמעלה דאין כלו חם מפליט בלא רוטב רק כ"ק. אבל אם בישל ממש במקצתה יש ספיקא אם בישול מפעפע בכל הכלי שיצריך ס' נגד כולה עכ"ל. והנה לדעת החו"ד סי' ק"ה סק"ט אפילו עד קליפת הכלי שלמעלה מהלח א"צ דאין דין תתאה בכלי רק לקולא אם נתן עליה חם והכלי קרה אבל לא לחומרא לדין הכלי חם תתאה והמאכל קר. והט"ז סוס"י צ"ב כ' דכל כלי כשנתרוקנה נחשבת תיכף כ"ש ולפי"ז יש להתור הכל ע"י קליפה כדין צונן לתוך חם של כ"ש אם לא שהכלי הוחמה מחמת אש ולא הגיע לליבון וצ"ע סעיף ז ביצת אפרוח או דם שנתבשל עם אחרים צריך [יח] ס"א לבטל פליטתה:

[יח] צריך ס"א. בסי' פ"ו כ' המחבר דין זה בביצת נבלה או טרפה וע"ש בש"ך סקט"ו. ובאמת דין דכאן תמוה קצת דשיער ס"א נאמר בביצה בין ביצים אבל בתבשיל א"צ אלא ס' גם כ' שם חילוק בין אם היא קלופה אז אוסרת שאר ביצים שעמה וצריך ס"א אבל באינה קליפה אין אוסרת. ובביצי אפרוח או דם אוסרת אפי' בקליפתה והש"ך שם סקי"ז כ' דביצת דם אין אוסרת אלא כשהיתה ודאי במקום האוסר. והש"ע קיצר כאן ובחידודני לסי' ס"ו ביארתי ע"ש סעיף ח כחל מתבטל בנ"ט: הגה. כל איסורים הנוהגים בזה"ז מתבטיל בס' חוץ מחמץ בפסח וייי"נ וכו' ובלבד שאין האיסור נו"ט אבל [יט]

אם נו"ט בקדרה והוא איסור מחמ"ע אפי' באלף לא בטיל כ"ז שמרגישין טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא אם אסורין מחמ"ע אין בטלין בס' [יט] אם נו"ט. בפתיחה ביארתי דכל איסור הולך אחר הרגש הטעם אלא דכן שיערו בסתם איסורין בס' ובאמת כשירגיש טעם אסור ולכן בדברים דעבידי לטעמא מסתמא אסור ביותר מס' עד שידע שנאבד הטעם כגון גרגר מלח ליורה גדולה. ונ"ל דבכה"ג נסמוך אקפילא בה"מ כיון שא"א בע"א. והיכי משכח"ל שיהי' מלח איסור מחמ"ע כגון מלח של תקרובת ע"ז. ואם יש גם מלח היתר הוה זוז"ג ומותר בס' נגד האיסור משום לא פלוג. ובחזיתה בעינן שתכלה המראה. וכ' הט"ז דשומן במאכל חלב לא נחשב מדברים דעבידי לטעמא משום דאין גוף השומן איסור מחמ"ע ואפי' שומן איסור כחלב אין נחשב מעבידא לטעמא. אבל בפיהמ"ש להרמב"ם למס' ערלה פ"ב כ' דכל שומן ויין שנותנים לקדרה לתבלה נחשבו לתבלין וצ"ע. ודע כשנפל שומן לחלב ויש ס' אף דהכל מותר. אבל יש חילוק אם אין חלב בעין בקדרה רק ירקות נעשית הקדרה בשרית כשימוש של עכשיו. וממילא נאסר הקדרה לשני התשמושין דומה למ"ש בסי' צ"ד דכשנתן כף בשר אב"י לקדרה ב"י כיון דמערין המאכל למין הב"י אסרינן האב"י. ואם הי' חלב ממש בקדרה הכל מותר והקדרה חולבת כמו שהיתה סעיף ט קדרה שיש בה נ"ט זיתי היתר [כ] ונפלו שם ב' זיתים א' של דם וא' של חלב כל א' מצטרף לבטל השני. וכן [כא] כ"ט זיתים שנפל בהם זית חלב ובקדרה אחרת שרשים של היתר ונפל שם זית של דם ונתערבו הקדרות בשוגג מותר [כב] וכ"ש ב' זיתים א' שא גבינה [כג] וא' של בשר דכל א' מבטל חבירו:

[כ] וא' של חלב. וכיון דמסתמא החלב לא נמלח מדמו ומחזיקין דם בחלב הוה כשני זיתים דם ואסור [כא] וכן כ"ט וכו'. באופן דהכ"ט זיתים לא נ"נ קודם שנפלו שני התערובות ביחד כגון יבש ביבש או שנפלו בצונן כמבואר בסי' צ"ב ס"ד [כב] וכ"ש בב' זיתים א' גבינה וכו'. אם נפל איסור צלול בקדרה והיה ס' ונשפך הכל שרי אבל באיסור גוש שנפל לא מהני נשפך להיות מותר אא"כ שהי' צונן בשעת שפיכה דאם היתה הקדרה חמה בעת שפיכה והאיסור נשאר בלא ס' אוסר. וכן אם נשפך ממנה בצונן אבל עמדה כך מעל"ע והאיסור בתוכה נאסרת בכבישה. ולפי"ז בנידון שנפל זית גבינה וזית בשר לנ"ט ירקות והסירו האחד אפי' בשעת חימום מותר רק שהמאכל והכלי נידונין כמין הזית הנשאר אם גבינה או בשר. דאז ליכא ס' נגדו. אבל בשאר שני מיני איסור לנ"ט ירקות והסירו א' חוזרת לאיסור דנשארת בלא ס' דאין כאן איסור שני להצטרף. ובכל זה אזלינן אחר שמות האיסור אז איסורין מבטלין זא"ז אבל אם שמות איסורין א' רק טעמן משונה כגון ערלה מתפוחים וערלה מאגסים אין מבטלין זא"ז. ומ"מ מועיל שינוי

טעמם לענין חומרת ערלה דבעינן במינם ר"א וכאן שהם שלא במינם די בק"ך כלומר ב' פעמים ס' נגד ב' זיתי ערלה ויהי' הדין כך אם היה לו נ"ט תפוחים כשרים וששים אגסים כשרים בין הכל קי"ט כשרים ונפל שם תפוח א' ערלה ואגס א' ערלה הרי יש ק"ך נגד הערלות ונשפכן ויש ס' אם הי' ק"ך ויודע שהי' ס' יש לצדד ולומר זיל בתר תפוחים אין טעם וזיל בתר אגסים אין טעם. וסלק המינו ושא"מ רבה ומבטלו ומזה תדין גם לכ"כ ותרומה וכה"ג דכלם בא"מ בס' רק במינם חמורים כל א' כדינו ואין כאן מקום ובספרי נמוקי הרא"ה למשניות הארכתי במקומן [כג] א' של גבינה. בדין דכאן שנפל לנ"ט ירקות זית גבינה וזית בשר שמותר. וכתבתי בס"ק שלפ"ז דה"ה כשסילק אחת שמותר רק שהמאכל והקדרה נעשו כמין הזית שישאר אם גבינה גבינה אם בשר בשרית. זהו דוקא כשהנפילה ראשונה היו שניהם בב"א. אבל אם נפלה דרך משל הגבינה תחלה ואח"כ הבשר וסילק הגבינה קודם נפילת הבשר אסור דחסר כאן חלק א' לבטל הבשר והירקות יש בהם טעם גבינה מתחלתו כ"כ הפ"מ. ומשמע דאם לא סלקו הגבינה עד אחר נפילת הבשר מותר. ולענ"ד גם בזה יש לאסור דכשסילק הגבינה והתבשיל חם. והירקות כבר היו חולבות קודם שנפל הבשר בה ועכשיו כשמסיר הגבינה והבשר נשאר בלא ס' נאסרו הירקות שהרי יש בהם שני הטעמים ורק כ"ז ששני הזיתים הם ביחד בקדרה שיש ס' נגד שני המינים מותר אבל לא בסילק הגבינה שהיתה ראשונה לנפילה. ואין להתיר בסילק אא"כ נפלו שניהם ביחד ואז אם מסיר מין א' נשארת כמין השני בהיתר כמ"ש בס"ק הקודם. ואם סילק הבשר והגבינה נשארה פשיטא שמותר דהגבינה היתר תחלה וגם עכשיו היא בתוכה עוד כתבתי בס"ק הקודם דבשאר שני איסורין שבטלן זא"ז אם הסיר האחד דהתבשיל אסור דנשאר חסר חלק אחד מס' אמנם יש אופן להתיר כגון כזית חלב וכזית בשר נבלה לנ"ט ירקות עם בשר כשר וכשסלקו החלב אף שנשאר הבשר נבלה בלא ס' אבל כיון שיש שם מיני רוב בשר כשר ואינו חהר"ל דנתבטל בין רוב וטעם ההיתר דכיון דקודם שסילק החלב הוה הכל מותר. וטעם הבשר אינו מחודש בקדרה דהא יש גם בשר כשר רוב. וזה דמי ממש לביטול יבש ביבש ברוב ונודע ואח"כ הוסיפו מן האיסור דמותר כיון דטעם הבשר אינו מחדש איסור דכבר יש טעם בשר בקדרה מהכשרים וטעם הנבלה כבר הותר ואינו מחדש עכשיו דמעיקרא הי' ס' נגדו וגם רוב ועכשיו נשאר לו הרוב. ועס"י ק"ט בנודע מביטול המינו דיכול לבשלו ולהוסיף עד ס' מכ"ש כאן דהי' עד עכשיו רוב וגם ס' ועכשיו שנחסר חלק א' מס' שיכול להוסיף אותו חלק עכ"פ ממים או מירק או מבשר כשר נגד החלב שהסיר. וכ"ז כשהסיר החלב ונשארה הנבלה מעורב בין רוב כשרות אבל אם הסיר הנבלה ונשאר החלב ודאי דאסור

אם עדיין חם. מיהו בזה יועיל צינון ויקפה החלב למעלה כמו בס"ד רק דשם מחמירין האחרונים [חוץ מהב"ח] שצריך ס' נגדו והצינון והקיפוי רק לחומרא וכאן לכ"ע מותר כיון דהי' ס' עד עכשיו וכבר ניתר. ואף שנשאר בלא ס' עכ"פ לא גרע בזה כ"כ שנחמיר בזה א"נ יש להוסיף עד ס' דבהיתר הי' שם עד עכשיו ומה שהותר אין נ"נ ואחר יצננו ויקפיאנו ואם יש בירקות ס' זיתים שלימים אז יכול לפול כזית חלב וכזית ועוד נבלה. והאי ועוד הוא חלק א' מס' חלקי כזית. אבל אז צריך שיפול תחלה הזית ואח"כ הזית ועוד ולא להיפוך. ובהסרה יסיר תחלה הכזית ועוד ולא להיפוך. וכל דינים אלו מבוארין במשניות תרומות פ"ז וערלה פ"ב ובספרי נמוקי הרא"ה למשניות שם מבואר אריכות נפלא בכה"ג ואין להאריך יותר: כ' החו"ד אם היה כזית בשר נ"נ מחלב ועוד זית בשר נ"נ מדם ונפלו לירקות דג"כ כל א' מבטל בליעה דשניה. ול"ד למ"ש הפמ"ג בכזית בשר נבלה ושלשים זיתי רוטב ועוד שלשים זיתי בשר כשר ורצה לאסור משום דעכ"פ נרגש טעם בשר שהוא מין הנבלה חוץ ממה שביררתי לעיל בסק"ו ובפתיחה דגם בזה די בס' נגד הנבלה. אבל גם הפמ"ג יודה בזה דכאן עיקר האיסור משום הבליעות וטעמי הבליעות לא ירגיש כיון שיש ס' נגד ב' הבליעות. מיהו בב' כפות אחד בלוע חלב ואחד דם ותחבו בב"א אין הכפות מבטלין זא"ז כ"כ דשמא כף אחד פלט והשני לא פלט אבל באמת גם בכפות מותר דאין להחזיק ריעותא. ואם היה חתיכת כבד קודם צליה וחתיכת נבלה כיון דקי"ל הכבד פולטת ואינה בולעת לא נוכל להצטרף הכבד לבטל הנבלה. ואם הנבלה לא פלטה דמה עדיין בלא"ה אסור שיש כאן ב' איסורי דם דהכבד היא דם והנבלה יש בה דמה ואין ס' נגד דם ובסוס"י צ"ט אכתוב עוד חידושי דינים באופנים כאלו:

סימן צט

סעיף א חתיכת נבלה שיש בה בשר ועצמות וגידין שנפלה לירקות [א] עצמות האיסור [ב] מצטרפות עם ההיתר לבטל האיסור. ואצ"ל שעצמות ההיתר מצטרפות להיתר. [ג] אבל המוח שבעצמות האיסור מצטרפות עם דאיסור וגוף הקדרה אין מצטרפת לא עם האיסור ולא עם ההיתר: הנה. ויש מחמירין שלא לצרף עצמות האיסור עם ההיתר ובמקום הפסד יש לסמוך אהמקילין כי כן עיקר [א] עצמות. הש"ך כ' דוקא עצמות קשים אבל עצמות רכים מצטרפות עם האיסור. ובשו"ת מהר"י הלוי מביא ראי' דגם עצמות הרכים מצטרפות להיתר. ומדברי המחבר שכ' דהמוח אין מצטרף להיתר רק לאיסור משמע אבל עצמות עצמן אפי' הרכים מצטרפין להיתר דאל"כ הי"ל לחלק גם בין עצמות לעצמות. אבל צ"ע דאיך אפשר לומר שהמוח שבתוך העצם שבליעתו לקדרה הולכת דרך העצם לקדרה אוסר את הקדרה והעצם עצמו מצטרף להיתר וכן הש"ך כ' כאן דגם

קליפות ביצי איסור מצטרפות להיתר וטעם הביצה הולכת דרך הקליפה. וצ"ל כמ"ש החו"ד בסי' צ"ד דכל דרך הילוכו לא נ"נ דאין לו שעת בליעה בשעה שהטעם מתמצה דרך הקליפה או העצם. והנה אנן נהוגין כהרמ"א ובה"מ סמכינן להתיר כהמחבר וכ"ז שלא במינו אבל במינו כגון בשר נבלה עם עצם בין בשר כשר עם רוטב דרוטב הוא ג"כ מינו של הבשר כמו שהוכחתי בסי' צ"ח בדיני מינו ונשפך. רק דע"י הרוטב בעינן ס' אז גם בלא ה"מ נצרף עצם להיתר [ב] מצטרפין. המ"ז מביא ב' טעמים לזה א' שהעצמות עצמם בולעים חלק ס' מהאיסור. ב' שיש גם בהם לחלוחית ומה שנבלע בהם בטיל בתוך הלחלוחית שבתוכם. ולפי"ז יש להבין אטו הלחלוחית שבהם אינו איסור ואטו היתר הוא שתחשבו לצירוף לבטל האיסור. ואולי כיון דכתיב גבי טמאים מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו מה לענין טומאה אין העצמות מטמאין בלא מוח שבתוכם אף לאיסור אין בהם שום איסור רק בהמות שבתוכם. ולפי"ז כשנתחבו ב' כפות משני איסורים לנ"ט זיתי היתר שהבאתי בסוס"י צ"ח דיש להתיר דאין לחוש שמא האחד פלט וחבירו לא פלט דלא גרע מעצמות וכ"ש הוא דמה העצמות של האיסור תלינן שבלעו חלקם בבישול מכ"ש בכפות דודאי גם בכף יש לחלוחית דאל"כ לא הי' אוסר וכשיש לחלוחית ודאי פולט ובולע ולפי"ז כשמבטלין הכף א"צ ס' נגדו רק נ"ט והכף עצמו יחשב לששים כעצמות האיסור ודע דאם מתחלה בישל הבשר עם עצמותיו ואח"כ נפל לתבשיל אז העצם כבר נ"נ ובעינן עכשיו ס' גם נגדם. דדוקא דרך הילוכו לא נ"נ כשבא הבישול בפ"א עם נ"ט דהיתר אז לא נ"נ ומצטרף עם ההיתר משא"כ כשנתבשל כבר. וכדרך שכתבתי בס"ק שלפ"ז לענין מוח שבתוכו. ולפי"ז יש להקשות הא אם נמלח הבשר איסור קודם עם עצמו להוציא דם (כשלא ידע אם היא איסור) וא"כ בלע העצם בשעת מליחה דקי"ל דאפי' כלים בולעים במליחה (רק דאין מלוחה להם להפליט) וי"ל דהא אנן מתירין כל בשר ע"י מליחה ומתירין גם העצמות. וע"כ דס"ל דכמו דכל איסורים אוסרים במליחה אבל מליחת דם כיון שטבעו להפליט דם לכן אין איסור דם במליחה (עחו"ד סי' ס"ט בסק"א) וגם העצם אף שאין בו דם לא אסרינן להו במליחת הבשר לדם לומר כיון שאין פולטין הם בולעים כשאר כלים שיש בהם מליחה לבלוע ולא להפליט וע"כ דכ"ז שהמלח פולט דם אינו מבליע גם בעצם שבו. וכיון שאין בהם איסור דם גם איסור נבלה ליתא בהם במליחת דם. אמנם אם הבשר איסור כבר נמלח להוציא דם ונמלח פעם שנית ודאי דהעצמות בלעי שמנוניתם וכן באם צלה הבשר עם העצם ונ"נ ואם נפל אח"כ לבישול כבר העצמות נ"נ ומצטרפים לאיסור עכ"פ כפי כדי קליפה שלהם או בנצלו כדי נטילה. ובסק"א הבאתי דעת הש"ך דקליפות הביצים מצטרפים להיתר

ומה שקשה ע"ז מסי' פ"ו י"ל דשם גזרינן קלופה אטו אינה קלופה וכן להיפוך ודו"ק ולפי"ז בדין דסי' צ"ה בהדיח כלי חולבת בין כלי בשר. דיצטרפו הכלים כולם לביטול כלי האיסור שגם שם המים מכסים הכלים מכל צד ושפיר בולעים כפי הערך. ורק אם החרס מגולה לאויר ואינו מכוסה במים אין מצטרף לביטול כ"כ הפמ"ג וצ"ע. ובסי' צ"ד בסק"א העליתי דלכן גם הכף מצטרף לבטל א"ע וכדלעיל [ג] המוח. נמצא עצם חלול בחלב ואין ניכר אם היה בו מוח שהי' עצם ישן מותר ואם ידוע שהי' מעצמות שיש בהם מוח רק נסתפק אם הי' עכשיו מוח צריך ס' לפי אומד מוח שבעצם כזה כ"כ הפמ"ג. מיהו אם נמצא עצם כזה בין בשר והעצם נבלה ובספק אם הי' עם המוח בבישול י"ל דמוח הוה מינו עם בשר ולהקל בספיקו. ובפרט אם יש בבשר הכשר ג"כ עצמות כאלו י"ל דהכל הוה מינו ולהקל בספק ס' דספק זה לא גרע מספק דנשפך בסי' צ"ח. ואם הוא עצם קולית וסתום מכל צד אף שהמוח שבתוכו סתום מכל צד ואין חסר ממנו כלום מ"מ בעינן ס' נגדו ואם נמוח צריך לשער נגד חללו כ"כ הפמ"ג. ואם נכבש בחלב וספק מעל"ע מותר דבבב"ח הכבישה מדרבנן וספק להקל ואסור לבשל החלב אח"כ שיבא לדאוריתא. ואם מסופק אם העצם מנבלה או מכשרה וגם ספק מעל"ע בחלב. איכא ס"ס לענין איסור נבלה דמותר ולענין איסור בב"ח די בספק כבוש ובכ"ז אסור לבשל החלב דגם אם היה מנבלה אסורה בבישול מחמת בב"ח. וכ' הפת"ש בשם שו"ת מהר"י הלוי דיש להסתפק במלח עצם עם בשר אם נצרף עצמות איסור להיתר די"ל דבמליחה גרע דלא בלע ולא מצטרף וגרע מבישול. וציור דין זה לא יצוייר רק בבשר שמן אפי' לראות עינינו דבעינן ס' מן הדין אבל במה שאנו מחמירין ס' משום שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן בזה ממ"נ מותר דאם בעינן ס' הוא רק מחומרא ולא גרע מבישול ובסי"ע בקו"א אות ג' כתבתי מזה. והח"ש ס"ל דבעודן עם הבשר הם בלחותן ומצטרפין גם במליחה סעיף ב בד"א שעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר כשנפלה החתיכה [ד] בעודה חיה. [ה] אבל נתבשלה תחלה ואח"כ נפלה לקדרת היתר אז עצמות שבה מצטרפין עם האיסור שהרי בלעו אז מבשר נבלה שנתבשלו לבדן:

[ד] בעודה חיה. ואפי' נמלחו תחלה לא נעשה העצם נבלה במליחה. כמ"ש בס"ק הקודם. ועוד דאם נמלח להוציא דם לא בלעה אז שמנונית כמו שהארכתי בסי"ע ובסי' צ"א דכ"ז שטרודה להוציא דם לא בלעה גם שמנונית איסור ע"ש בפלפול עצום. ואפי' נמלחו בכשא"מ ונאסרו מחמת דם מ"מ אין המליחה פועלת בעצם לעשותו נבלה במליחה דהעצם קשה לבלוע להסוברים דמצטרף להיתר אף שהאיסור דבוק בו מה שלא מצינו קולא זאת בבשר הדבוק באיסור. ואפי' אפשר לסחטו אסור לא אמרינן בעצם דא"כ לא

היינו מצרפין אותו להיתר. ובפרט במליחה דעיקר איסורו גם בבשר אינו רק כ"ק ולא אמרינן נ"נ מכ"ש בעצם [ה] אבל נתבשלה תחילה וכו'. ואף דהמחבר לית לי' חנ"נ בש"א מ"מ אפשר לסחטו אמרינן ונאסר העצם במה שבלע קצת בבישול ודבר איסור א"א לצרפו להיתר וע"כ דבבישול בלע קצת דאם לא הי' בולע כלל לא היינו יכולים לצרפו כמ"ש בסק"א. ומ"מ א"צ עכשיו ס' רק כפי הבשר שעליו להסוברים דאין חנ"נ בש"א. והא דכ' המחבר דמצרף לאיסור וכן הטור כ' בהדיא דלא סגי בס' כנגד הבשר דשמא נתמעט הבשר בבישול ונכנס בעצמות. ולכן כ' הב"ח דהיינו דוקא כשלא ידע שיעור הבשר תחלה אבל אם ידע שיעורו א"צ לשער רק נגד הבשר עכ"ל. כלומר דל"א איסור דבוק בעצם רק אפשר לסחטו ואם נתבשל עצם הקולית עם המוח שבתוכו ואח"כ נפל לתבשיל די בס' נגד כל הריקן שבעצם ששם המוח. וכ"ז להסוברים דאין חנ"נ בש"א אבל לדידן דס"ל חנ"נ אין חילוק בין עצם לבשר ונ"ל בבישול ראשון וצריך ס' נגד כולו אם לא בנשפך ויש רוב היתר ממינו ע"י סלק כסי' צ"ח ס"ד ע"ש בדברינו ודע דאף לדידן נחתינן חד דרגא בעצם מבבשר דבבשר וכה"ג קי"ל דאמרינן איסור דבוק וחנ"נ ואפי' לא נתבשל תחלה רק כיון שהאיסור דבוק בו בתולדה נאסרת תחלה בבישול של עכשיו מטעם דממהר לבלוע וגם מחשש שמא עלה פ"א חוץ לרוטב עם האיסור הדבוק בו. וכאן בעצמות לא חלקו בכך ואמרו דמצטרפין להיתר [וגם לדידן בה"מ]. ורק בנתבשל תחלה עם בשרו החמירו כדלעיל אמנם נ"ל דכ"ז רק בעצם של שאר איסורין לתבשיל אבל אם נפל בשר עם עצם לחלב ודאי דלכ"ע אמרינן איסור דבוק ובעינן ס' נגד הבשר עם העצם. וגם אם הסירם מהחלב ונפל לתבשיל של בשר לכ"ע כבר נאסר מבב"ח ובעינן ס' נגד הכל סעיף ג בש"א חוץ מבב"ח [ו] חתיכה בלועה מאיסור מצטרפת לבטל האיסור: הגה. ואין נוהגין כן דקי"ל חנ"נ [ז] בכל איסורין כדלעיל סוס"י צ"ב [ו] חתיכה בלועה מאיסור. אבל אותה חתיכה אסורה לכ"ע דאפשר לסחטו לכ"ע אסור. וע"ל סק"ז [ז] איסורין. אפי' לא בלעה בבישול רק ע"י כבישה נ"נ לדידן. ואם בלעה ע"י מליחה וצליה דעת הש"ך בסי' צ"ב סקט"ז דא"א חנ"נ בחצי חתיכה דמן הדין לא נבלע רק בכ"ק או כ"נ ובמקום דאמרינן חנ"נ בעינן ס' נגד כולה ובנשפך וא"י אם הי' ס' נגד כולה אבל יודע שהי' ס' נגד הבלוע מותר דחנ"נ בש"א מדרבנן והרבה מקילין בה. ובסי' צ"ו ביארתי דבהיתר לא שייך נ"נ כגון בצלים שחתכן בסכין חולבת ע"ש. וגם אפשר לסחטו דהיתירא מותר ולכן התיר המהר"ם גם את הבצלים עצמן ע"ש סעיף ד משערין ברוטב ובקיפה ובחתיכות ומשערים ההיתר ואיסור [ח] כמו שבא לפנינו. ואף שהי' בהיתר תחלה יותר ונתמעט בבישול ונבלע בקדרה. וה"מ בא"מ אבל במינו משערין גם במה שבלעה הקדרה ועומד

בדופני הקדרה ומשערין זה [ט] באומר יפה ורואין אותה כאלו הם בעין. אבל מה שכלה ואבד מחמת האור אין מצטרף שזה כלה לגמרי:

[ח] כמו שבא לפנינו. ואם יש עכשיו ס' אין חוששין שמא היה האיסור גדול ונתמעט כ"כ הפ"מ. ואף דלעיל ס"ב כשנתבשל האיסור עם העצם תחלה דלהמחבר דל"ל חנ"נ מ"מ העצמות מצטרפין לאיסור מחשש שמא נצטמק הבשר ונכנס בעצמות עסק"ה ולמה לא נחוש אנן לדידן תמיד לזה. י"ל דאם נחוש לצימוק נאמר להיפוך שמא גם ההיתר נצטמק דמאי חזית לחוש לצימוק האיסור יותר מלהיתר אבל בבשר עם עצם כיון שאין דרך עצם להצטמק לכן שפיר חיישינן יותר לצימוק בשר נגד עצם וראיה לזה מירושלמי תרומות פי"א בנתערבו תרומה בחולין וטחנן והותירו אמרינן דכשם שהותיר התרומה כך הותירו החולין. ואם יודע שהחולין היו יפות מהתרומה אמרינן שרק החולין הותירו ולא התרומה. דתולין במצוי. ונ"ל דאם יודע בבירור שהאיסור נצטמק ובהיתר נסתפק יש לאסור באיסור תורה חדא דשמא טבע של חתיכה זאת יותר ליחסר ועוד שאפי' אם גם ההיתר נצטמק שמא צימוקו היה תחלה לצימוק האיסור ונאסר אז דאף דבסתמא לא מחזקינן ריעותא אבל בכה"ג דיודע מצימוק האיסור ולא מההיתר ואפי' בה"מ ואפי' במינו כן נראה מהפ"מ. ונ"ל אופן שגם בנצטמק ההיתר וכלה לגמרי דמותר. כגון כזית נבלה עם שני זיתים כשר ורוטב והי' ס' וגם רוב ונודע ביטול היבש קודם הבישול דמותר בכל ענין דבכה"ג גם לכתחלה מותר להוסיף עד ס' כמבואר בסי' ק"ט [ט] באומד יפה. בכלל זה גם מה שנחסר ע"י זיעה. ודוקא מה שבלעה הקדרה בחלק שכנגד הרוטב זה נוכל לצרף להההיתר אבל מה שבלעה הקדרה בחלק שלמעלה מהרוטב דינו כשרפת אור. וגם לא מה שנשפך בעת רתיחתו סעיף ה אין מבטלין איסור לכתחלה. ואפי' נפל וכו' אין מוסיפין וכו' [י] עבר ובטלו או ריבה עליו [יא] אם בשוגג מותר ואם במזיד אסור למבטל עצמו אם הוא שלו וכו':

[י] עבר ובטלו. לדידן יש נ"מ בין ביטל מתחלה ובין הוסיף כגון באיסור דרבנן היכי דמקלי קלי להאיסור כגון עצי מוקצה שנפלו מן האילן לתוך התנור בי"ט דלהוסיף שרי לכתחלה כשהי' שם עצים כשרים ולבטל בידים אסור. והיכי דלא מקלי המחבר שם מתיר להוסיף והרמ"א אוסר. ע' או"ח סי' תקי"ז בהל' יו"ט ובחידושנו למס' ביצה הארכתי. ולדידן לא משכח"ל אפי' בדרבנן להוסיף לכתחלה בש"א רק בלח בלח דל"א נ"נ א"נ יבש ביבש כדלעיל אבל יבש בלח דקי"ל חנ"נ א"כ אין זה הוספה דצריך לבטל הכל [יא] אם בשוגג. והטועה בדין ואומר מותר מקרי שוגג. ט"ז. והבאתי ראי' מגמ' מנחות מ"ט בהך דהכהנים שפגלו במקדש שוגגין דמוקי לה הש"ס באומר מותר. וכן

ע"י טעות חכם הוה שוגג. ובמזיד אסור להמבטל עצמו ולמי שנתבטל עבורו. אבל יכול למכרו לאחרים בזול כפי שהיה שוה קודם הביטול. ואין כונתו להתיר רק לענין אחר כגון לתקן דבשו אם אי אפשר בע"א מותר או להגעיל כלי איסור בתוך כלי היתר כשיש ס'. וכן לבשל חמאה ש"ג להעביר חשש הצחצוחין של חלב טמאה כלק' סי' קט"ו. ובאיסור תורה ממש אסור להוסיף אפי' בספק איסור ואפי' לח בלח דאין נ"נ. ואף דהחשש דחמאה ש"ג הוא מחשש איסור תורה אבל י"ל כונתו להעביר הצחצוחין [יב] יבש. אם נתבטל יבש במינו ברוב ורוצה לבשלו מותר להוסיף עד ס' עס"י ק"ט ואפי' בבלע דכלי מצינו איסור ביטול לכתחלה כגון שבישל לכתחלה בכלי איסור שאב"י בכונה אסור להמבשל כ"כ הפ"מ בש"ך סק"ז. וצ"ע דלא גרע ממוסיף דהא אפי' גוף האיסור כשנפגם עיקר ההיתר הוא משום דהוה כנתבטל. וא"כ כשנפגם בכלי והוא מבשל בתוכה הוה רק כמוסיף על הביטול ואפי' הי' בלוע מאיסור תורה אבל הבליעה ניתרה מעצמה ע"י הפגם. ובפרט כשבישל בשר בקדרה חולבת אב"י או להיפוך דמעולם לא הי' שם איסור על הקדרה רק שנולד עכשיו בפגמו דודאי מותר אפי' במזיד עבורו. וגדולה מזו כ' הי"א שמותר לגרום פגם לאיסור בעין כדי להתירו. ועט"ז ס"ק ט"ו דאסור לבטל נט"ל לכתחלה אא"כ יש ס' קו"א לסי' צ"ט. הט"ז הקשה דברי הטו"מ אהדדי דכאן בביטול איסור מותר אם עשאו בשוגג ובסי' ק"י בדין היתר דנפל א' מהתערובות לים אסרינן אם הפילו בשוגג ע"ש בתירוצו. ואף אני העני אענה חלקי בישוב סתירה זאת. ואקדים עוד קושיא חמורה על דין דנפל אחד לים דמותר משים דתולין דהאיסור נפל ולמה לא נאמר להיפוך כל דפריש מרובא פריש וההיתר הוא רוב ומההיתר נפל לים ואיסור נשאר דהא כל דברים חשובים נקראו קבוע דרבנן שגזרו שלא להתירם ברוב והשוו איתם לקבוע דאוריתא שנאמר בה כל קבוע כמע"מ ובקבוע דאוריתא דהיינו דין דט' חניות כשרות אמרינן באמת כל דפריש מרובא פריש בין לקולא כגון ט' חניות כשרות ואחת נבלה בין לחומרא כגון ט' נבלות ואחת כשרה. ולמה לא נימא גם בקבוע דרבנן כן. ואמרתי הסברא בזה כך. דבשלמא בקבוע דט' חניות אין הקביעות על הבשר רק המקולין הם קבועים עבור הבשר שבתוכם לכן כשנפרש הבשר מתוך החנות ממילא אין הבשר קבוע ושאר הבשר שנשאר בחנות עדיין נקרא קבוע כיון שהוא בחנות. וזה ידוע שדין רוב ודין קבוע מבטלין זא"ז מגזה"כ כשהוא קבוע אין בו היתר רוב וכשמועיל בו רוב אינו קבוע. לכן הנפרש מהחנות שאינו קבוע דנין בו רוב ואמרינן לגבו כל דפריש מרובא פריש. אבל בהנך דברים חשובים שנתנו חכמים עליהם חומרת קבוע שלא יתבטלו ברוב חל הקביעות על גוף הדבר שחשיבותו קבעו וכיון שנתנו חכמים עליהם דין קבוע ממילא

כל אחת מהתערובות נחשב כמחצה לכן גם אותו שנפרש מהם חשוב כמחצה דכל אחת ואחת חשובה ונקראת קבוע שלא יתבטל. וכיון ששם קבוע עליו ואין בו דין רוב לכן לא שייך לומר עליו כל דפריש מרובא פריש דניטל מכל אחת דין רוב ע"י חשיבותו. דאם תרצה לדון עליו דין כל דפריש מרובא פריש אף אני אומר לך הרי יש כאן רוב היתר והכל מותר השתא דאתינא להכי ותירצתי קושיתי למה לא נאמר בנפל א' לים כל דפריש מרובא פריש ממילא נתרץ גם קו' הט"ז למה לא נתיר גם שם בהפיל בידים בשוגג כמו כאן. דהסברא כך דכשנטל בידיו אחת מהתערובות והפילו לים במעשה זאת ביטל החשיבות מאותו אחד שפרשו מכאן. ודומה בזה כנוטל אגוז פרך ושברו או חהר"ל וחתכו לתתיכות קטנות. ואדרבה ק"ו הוא דכאן האבידו בידים והראה לפנינו ביטול חשיבות מזאת שהפיל והנשארים עדיין חשיבותם עליהם. וא"כ דומה ממש לנפרש חתיכת בשר מהמקולין דהנפרש נתבטל מקביעותו והנשארים בחנותים עדיין קבועים. וכיון שנתבטל קביעותו נגד חביריו שפיר נדון בו דין רוב נגד עצמו ולא נגד חבריו הנשארים דהם עדיין קבועים ועומדים בחשיבותן לכן אומרים על הנפרש כל דפריש מרובא פריש. ושוב איני יכול לומר כיון דאתה דן בו דין רוב הרי רוב היתר והכל מותר דזה אינו דהנשארים עדיין חשובים קבועים ואין בהם תורת רוב. וכ"ז כשאדם הפילו בידים שייך לומר דבמעשה זאת ביטל מאותה חתיכה חשיבותה אבל כשנפלה מעצמה לים אין זה ביטול חשיבות רק מקרה ולא נאבד חשיבותה בזה ובדבר שעדיין לא נתבטל קביעת חשיבותו אין בו דין רוב לא לקולא לבטלו ברוב היתר ולא לחומרא לומר בו כל דפריש. ואמרינן כך כל קבוע כמע"מ. ולמשל אם נתערב חד איסור בין ב' היתר אמרינן על כל חתיכה שהיא כמחצה. ויש כאן שלש חצאי תערובות וגם אותה שנפרשה היא כמחצה של התערובות ואמרינן כך ספק אם המחצה דתערובות שנפלה היא היתר או איסור וספיקא דרבנן לקולא דמה"ת כבר נתבטל ברוב בעוד קודם הפרישה ובפרט שאין לו הנאה מזה דנפל לים כנגד האיסור. אבל בנדון שלפנינו שביטל איסור בשוגג דלא שייך לומר כל דפריש ולקלקל הביטול דאין כאן פרישה שפיר מתירין עכ"פ כשהי' שוגג ובזה יובנו גם דברי הט"ז והש"ך בסי' ק"י דגם כשאכל אחת בשוגג לא מהני להתיר האחרים אא"כ אכל קודם שנודע הספק. והיינו כמ"ש דמעשיו מבטלין חשיבותו בין כשמפילו לים או אכלו. ואה"נ דקודם ידיעת הספק יועיל גם הטלה לים מק"ו דאכילה כנ"ל בישוב הדברים ובמהדו"ק הארכתי יותר קיצור הענין דכשנטל אחת מהתערובות לידו ביטלה מחשיבותה שהרי זרקה לים וכיון שנתבטלה חשיבותה נתבטלה קביעות וכשאין בה תורת קבוע חזר עליה תורת רוב להחמיר עליה ולומר עליה כל דפריש מרובא

פריש אבל לא להקל לומר שהאיסור נתבטל ברוב היתר דזה אינו דהא השאר עדיין בחשיבותן עומדים וסברא זאת לא שייך כאן בסתם מבטל איסור בששים בשוגג. כנ"ל ברור סעיף ו איסור של דבריהם אין מערבין אותו בידים כדי לבטלו ואם עשה כן במזיד אסור אבל אם נפל מעצמו וכו' מרבה עליו ומבטלו: הגה. וי"א [יג] דגם איסור דרבנן אין לבטל ולא להוסיף עליו כמו בא"ת וכ"נ ואין לשנות. איסור שנתבטל כגון שהי' בו ס' ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון [יד] חוזר וניעור ואוסר ל"ש מב"מ ל"ש בא"מ ליש לח ל"ש יבש ל"ש נודע בנתים ל"ש לא נודע בנתים. [טו] כזית חלב שנפל במים ונתבטל בס' ואח"כ נפל המים לקדרה ש"ב מותר אעפ"י שאין בבשר ס' נגד החלב שהרי נתבטל במים וכן כל כיוצ"ב [יג] דגם איסור דרבנן וכו'. דע דקודם זמן חלות האיסור מותר לגרום ביטול כגון חמץ קודם שעה ה' [בצלים שחתכן בסכין ש"ב צ"ע אם מותר לשומן בחלב ע"י ס' נגד הסכין] וכן סכך פסול קודם סכות. וכן יבש ביבש שיש רוב ונודע מותר לבשלו בס'. וכן מים שלנו מותר להוסיף ולבטל בתוכם המים שלא לנו. ושומן שנאסר בהנאה מחלב אסור להוסיף ולבטלו כדי להתיר הנאתו. ואפי' כדי להדליקו בנר חנוכה אעפ"י דמצות לאו ליהנות ניתנו מ"מ אסור שמא יבא לאכלה ע"י ביטול זה. מיהו י"ל להיפוך כיון דדעתו להדליקו יועיל גם לאכילתו כמ"ש לעיל בחלב חטה דמתכוין להלבינו. אבל הפ"מ בש"ד אות ט"ו אוסר. אבל הוא בעצמו כ' בסי' פ"ז סק"ב דמותר לנ"ח אף בלא ס' דהשומן הוא כטיגון ואיסורו מחלב אינו דאוריתא וגם אין חשש שמא יבא לבשלו אח"כ ויבא לידי איסור תורה דלעולם אין בישול גמור בשומן. ואם יתננו למאכל ודאי יהי' ס' וגם לא חיישינן לזה כיון דעיקר תחלת איסורו לא היה רק טיגון וצ"ע כתב הגהות יד שאול דאיסור משהו שבלע מותר לבטלו בתערובות שני דאפי' בדשיל"מ דמחמרינן גם בספיקו מ"מ בבליעתו מקילין לערבו ולבטלו ע"י ס' דאפי' בעינו בטל בא"מ בשוגג כשאר איסור ומכ"ש בליעתו. והא דלהמחבר מותר להוסיף באיסור דרבנן דוקא כשעיקר התערובות הי' בלי מעשה אדם רק מעצמו נפל אבל אם הי' ע"י אדם אפי' שוגג אסור להוסיף. וגם חנ"נ לא אמרינן בדרבנן אם לא נודע עד שנתוסף עד ס' נגד האיסור לבד ודוקא בש"א אבל בבב"ח אפי' לא נודע עד שנתוסף כיון שהי' חם בשעת תערובתו נ"נ אפי' בבב"ח דרבנן כתב בהגרע"ק דהא דמצריכין ס' באיסור דבוק נגד כולו כגון בלב הדבוק בעוף שנצלה עמו בלא קריעה לא מהני מה שלא נודע עד שנתוסף ס' נגד הלב. רק אם נחתך הלב מהעוף קודם שנתוסף דשוב אינו דבוק או שהי' קר בעת הוספה ואח"כ נתחמם ואז נודע מהאיסור בכה"ג יש לצדד בה"מ שיהי' די נגד הלב לבד ודע דבמקום דמותר להוסיף אז חושבין גם ההיתר שהי' שם קודם ההוספה דעל שם זה נקרא הוספה

ולא מבטל ורק במקום דא"א חנ"נ כמ"ש לעיל [יד] חו"נ. ואם שמות האיסורין מחולקין אז אדרבה האחד מסייע לבטל חבירו כבסי' צ"ח ס"ט ובלח אף במינו חו"נ וביבש אם במינו אין חו"נ. מיהו אם עכשיו נתרבה האיסור כ"כ עד שיש בין הכל רוב איסור אסור לכ"ע. וגם בדרבנן חו"נ בא"מ. ובאו"ח סי' תמ"ז יבואר דדוקא ביבש חו"נ ולא בלח וצ"ע [טו] כזית חלב וכו'. אבל ליתן לכתחלה חלב במים כדי לבטלה ויוכל ליתנה לבשר אסור וע"ל סקי"ג לענין בצל כה"ג סעיף ז אם נבלע איסור מועט בכלי ש"ב ודרך אותה כלי להשתמש [טז] בשפע היתר מותר להשתמש בה היתר לכתחלה כיון שהאיסור מועט וא"א לבא לידי איסור נו"ט אבל אם דרכו להשתמש במועט לעתים כקערה וכיוצ"ב אסור. להשתמש בה אפי' בשפע: [טז] בשפע. הט"ז האריך דדוקא כשהאיסור הוא לפגם בתשמיש זה כגון כלים של יי"נ שפוגם לכל משקה אז מותר. ולפי"ז כל שכבר היא אב"י מבלע מועט ודרכה לשימוש שפע מותר לבטלו לכתחלה ולעיל סקי"ב כתבתי מזה אמר הכותב בסיום סי' זה אמרתי לרשום קצת פרטים מדיני נשפך שבסי' צ"ח המסתעפים לסי' זה ג"כ. וזהו. ידוע דיני חנ"נ דהיינו אם חתיכה בלעה איסור ונפלה לקדרה דבעינן ס' נגד כולה אם לא הי' בחתיכה גופה ס' נגד הבליעה. ואם כשנפלה לקדרה נשפך ממנה וא"י אם יש ס' נגד כולה אבל יודע שהי' עכשיו ס' נגד הבליעה שבחתיכה דמותר כן העליתי לעיל ועכשיו אוסיף דגם בקדרה א' כשנשפך ממנה וא"י אם הי' ס' נגד החתיכה ויודע שיש ס' נגד הבליעה שמותר. וכ"ז אם לא הוחמה הקדרה אחר השפיכה או שסלקו החתיכה קודם החימום. או כשנשפך מהרוטב אז נחתך גם מהחתיכה בערך זה אז מותר. ואם ליכא כל הנך תנאים נ"נ עכשיו. ובסי' ק"ז יבוארו עוד דינים כהם. ואם נפל לקדרה ב' א' משאר חתיכה שבקדרה א' ולא גוף החתיכה הדבוקה באיסור מותר גם בלא נשפך כיון שיש ודאי ס' נגד חשבון. בליעת החתיכה זאת שנפלה מה שהיא בלעה מחברתה שנפלה לשם עם האיסור דבוק. דכאן הוה תרי דרבנן דגם הראשונה נ"נ מדרבנן ושאר החתיכות שנאסרו ממנה ע"י שלא הי' ס' נגד כולה מחומרת חנ"נ מכ"ש דהוה רק מדרבנן. ואף דאנן ס"ל חנ"נ גם באיסורי רבנן מ"מ יש חילוק בין אב לבן מידי דהוה אנ"ט א' נגד נ"ט בר נ"ט ובפרט כשאין האיסור דבוק בה בתולדה רק בלעה ע"י בישול דבכה"ג ל"א חנ"נ לרוב פוסקים ולפי"ז אם היה בחתיכה ראשונה שלשים. נגד הבליעה די עכשיו בס' נגד חלק אחד משלשים שבחתיכה שני' דהיינו שיהי' רק פי שנים בחתיכה. אמנם בבב"ח כה"ג כגון כזית בשר שבלע זית חלב ונפל לקדרה דצריך ס' נגד כולו ואם אין ס' ונאסר הכל ונפל עוד לקדרה אחרת אד גם בנשפך ואפי' בידוע שיש ס' נגד החלב שבו אסור דכולו אסור מדאוריתא. ואם לא נפל לקדרה ב' זאת החתיכה עצמה

שבלעה החלב רק חתיכה משאר חתיכות שהי' בקדרה אז דנין בה בשם בא מבב"ח ולא בב"ח ממש דאינו מה"ת ממש אז יש להתיר קדרה ב' בנשפך וספק ס' ובבירור יש ס' נגד מה שבלעה חתיכה זאת מחתיכה ראשונה שבלעה חלב ממש. ואף דהרבה פוסקים סוברים דגם כל שבא מבב"ח כבב"ח דיינינן לי' היינו רק לענין שנצריך ס' נגד מה שנפל אם הקדרה לפנינו אבל בנשפך לא נחמיר כ"כ. ואף בלח ממש כגון חלב שבלעה בשר ונפלה לקדרה של שלשים זיתי חלב ונאסרה ונפל מאותה חלב לקדרה אחרת דצריך ס' נגד כל מה שנפל בה כדין לח שנ"נ בבב"ח. ובנשפך מותרת הקדרה השלישית כיון שיש ס' נגד הזית ראשון שבלע בשר עוד יש חילוק בין בב"ח לשאר איסורים בעניני חנ"נ דבשר שבלע חלב ונפלה לקדרה עם רוטב וחתיכות שצריך ס' וגם רוב. ואם הוא חהר"ל החתיכות אסורות והרוטב מותר. אבל אין על החתיכות אלו דין חנ"נ ואם נפלו מהם לקדרה א"צ ס' נגדם ואפי' הי' החתיכות רק חד בחד אין לומר עליהם חנ"נ כיון שהי' ס' ודי להם באיסור עצמן ובש"א כה"ג כגון חתיכה שבלעה חלב ונפל לרוטב וחתיכות ויש ס' וגם רוב אפי' חהר"ל בטילה והכל מותר דאין הבליעה ר"ל דרק בב"ח ששניהם גוף איסור שייך בו חהר"ל עס"י צ"ב וק"ב שאלה. חתיכת בשר בלע זית חלב ונפל לתבשיל בלא ס' ואח"כ נפל משאר חתיכות שבקדרה ומסופק אם אותה חתיכה שבלעה נפלה או א' משאר חתיכות ונשפך וא"י אם הי' ס'. ונאמר כן אם החתיכה שבלעה נפלה אסור בספק ס' אפי' בנשפך כיון שכלה איסור. ואם משאר חתיכות נפלה הי' מועיל ספיקא דנשפך כמ"ש לעיל ועכשיו שנסתפק גם בזה מה דין הקדרה תשובה. נ"ל להתיר לדברי החו"ד בסי' ק"ו בכללי ס"ס אות י"ז בנסתפק זה. דידוע דשאר החתיכות אסורים מדרבנן ואותה חתיכה אסורה מדאוריתא. ויש ספק אם נפל איסור תורה או איסור דרבנן וגם ספק דנשפך והו"ל ס"ס וגם מתהפך הס"ס די"ל שמא הי' ס' ושמא אין כאן רק משאר חתיכות שהם מדרבנן והחו"ד כ' שם דכל היכי דבעי ס' מדרבנן מותר בספק אם יש ס'. ובפרט אם יש רוב בחתיכות די"ל כל דפריש מרובא פריש. וא"ל דהוה אתחזק איסורא דממ"נ יש כאן איסור או דאוריתא או דרבנן. י"ל הואיל ואין אנו דנין על החתיכות להתירם רק על הרוטב דהחתיכה אם יהי' רוב נגדה תהי' מותרת ג"כ ואם לא יהי' רוב יהי' כולם אסורין. וכה"ג כ' החו"ד סי' ק' סק"ו דחהר"ל שנתערבה ונפל חתיכה אחת מהתערובות ויש ספק על הנפולה אם היא האיסור עצמו או מחבריו כיון שנשאר האיסור על הנתערבים שנשארו גם הנפולה חוזרת ואוסרת כדין חהר"ל בין חתיכות ויש בזה אריכות דברים ורק כשאנו דנין על הקדרה שפיר יש להתירה ע"י ספק דנשפך. ואם היה ספק זה בש"א ובודאי אין ס' דכתבתי בסמוך דאם ודאי אותה חתיכה שבלעה איסור נפלה אין היתר

רק בנשפך. ואם משאר חתיכות א"צ נשפך. ובכה"ג דמסופק איזה נפלה. נ"ל דלמ"ש הפמ"ג בסי' ק"י בדיני ס"ס דאם ספק איסור תורה וספק אם נפל לתבשיל מותר. וכן ספק א"ת וספק אם יש ס' ג"כ מותר. א"כ כאן שגם עיקר החתיכה שנאסרה כולה מחומרת חנ"נ שהיא בש"א רק מדרבנן לכן די בספק זה שמסופק אם החתיכה שבלעה נפלה או מאחרות דאם מאחרות א"צ ס' נגד כולה רק כפי חשבון שבלעו מזאת. והחתיכה גופה שנפלה לקדרה ב' אסורה בפ"ע בליכא רוב ואם יש. גם שם רוב חתיכות לא נחמיר חומרת חהר"ל דדין חהר"ל ליתא בבלוע משאר איסורים סליקא לה קיצורי דיני נשפך המסתעפים מסי' צ"ח צ"ט::

סימן ק

סעיף א [א] בריה כגון נמלה או עוף טמא [ב] וגה"נ [ג] ואמה"ח [ד] וביצת אפרוח וכיוצ"ב אפי' באלף לא בטל. ואין לו דין ברי' אלא דבר שיש בו חיות. לאפוקי חטה א' של איסור. וכן צריך שיהא איסורו מתחלת ברייתו [ה] לאפוקי עוף טהור [ו] שנתנבל ושור הנסקל. וכן צריך שיהא שלם שאם יתחלק יהא שמו עליו [ז] וכן צריך שיהא שלם: הגה. ועיקר גה"נ אינו אלא על הכף בלבד והוא כרוחב ד' אצבעות ואם הוא שלם מקרי ברי' [א] ברי'. בפתיחה ביארתי דכל הדברים שאין בטלים בס' הם ד' סוגים. ובהם י' מינים. א' ברי' וחהר"ל ובע"ח שאין בטילין מחמת חשיבותן. ועוד ז' דברים המניין במשנה שהם דברים שבמנין וזהו חשיבותן. סוג ב' דשיל"מ. ויש בו ב' טעמים המבוארין בר"ן פ' השותפין כידוע. סוג ג' הם ד' מינים. מראה מתבל מעמיד ומחמץ. סוג ד' איסורים חמורין יש בהם שהם למעלה מששים אבל אינם בכ"ש רק יש להם גדרים כגון תרומה בק"א וערלה וכ"כ בר"א. ומה"ת הכל בטל אם במינו ברוב ואם בא"מ בנו"ט. ורבנן הוסיפו כל הנך חומרות למשהו וכדומה. ובסי' פ"ז בקו"א ביררתי דדעת הרמב"ם כל איסורי משהו הם במינם דוקא חוץ ממתבל ומחמץ ומעמיד שנעשה על ידיהם צורה חדשה כגון גבינה מחלב וחימוץ עיסה ע"י שאור וכה"ג לכן גם א"מ אוסר בהם כ"ז שניכר פעולת המעמידם וגם זה חשיב כמינו כיון שא"א בלא זה וצריכים זה לזה. כדרך שכתבו התוס' במס' ביצה ל"ט דמים ומלח לקמחי' לעשותם עיסה חשיב כמינו. ולהרמב"ם רק חמץ בפסח אוסר בין במינו בין בא"מ בכ"ש שהזמן גורם האיסור. ולפי"ז אין לחשוב להרמב"ם תחת סוג ברי' גה"נ אא"כ נתערב בין גידין אחרים וכן אמה"ח בין איברים של נשחטים. ולפי"ז אם נפלה נמלה שפירשה ונאסרה בין נמלים של גבינה שלא פירשו נאסרו כולם, ולק' סקי"א הבאתי דעת הכרו"פ דתולע שנתחל איסורו משעה שפירש אין לו דין בריה דלא נוצר מתחלת ברייתו באיסור. וגם י"ל דאם התולע מגבינה פורש ונאסר וחזר ונתערב

בין חבריו הוה כנולד איסורו בתערובות. ואפשר דמטעם זה מותרין ולא חיישינן שמא פירש א' ברחישתו. וגם י"ל בגבינה סלק המינו כאלו אינו והא"מ רבה עליו ומבטלו. וסלק התולעים שאוסרים זא"ז בכ"ש במינם והגבינה יבטל דהוא אינו אוכל התולעים בפ"ע רק אוכל הגבינה דכה"ג אמרינן בדשיל"מ דאוסר במינו בכ"ש כלק' סי' ק"ב אבל לזה יש לישב קצת דעכ"פ התולעים ניכרים נגד הגבינה. ובחזותא יש מחלוקת אם אוסר ומדרבנן מחמירין גם בחזותא כ"ז שניכר המראה ושם ביארתי דלפעמים חוששין מה"ת לחזותא ודע דמעמיד ומתבל ומחמץ ודעבידי לטעמא דכתבתי לעיל דגם בא"מ כמינם יחשב אבל יש גדר לאיסורן דהיינו כשכלה שיעור פעולתם כגון גרגר מלח ליורה גדולה או שאור מעט ולא הגיע לחמץ העיסה אז בטל. וגם אם מתחלה נפלה ליותר מס' יכול להוסיף קמח עד שלא יהא ניכר פעולת השאור בו. ואם עיקר איסורם מדרבנן כגון ביצת נבלה שלבנו בה בארשט או נתן קיבה בחלב שחוטה יכול תיכף להוסיף עד שלא יהא ניכר פעולתם בעוד שלא הועמד. דע דנ"נ לא אמרינן ביותר מס' לעולם:

[ב] וגה"נ. אפי' גיד החיצון שאינו אלא מדרבנן עס"י ס"ה סעי"ח [ג] ואמה"ח. דוקא מטהורה אבל בבהמה טמאה אין אמה"ח נוהג לכן אף שאסור אין דינו כברי' וכן אבר מן השרץ אין דינו כברי' לענין כ"ש אף שלוקה עליו כ"כ החו"ד [ד] וביצת אפרוח. האחרונים הקשו איך נצייר תערובתו הא מינכר בין הביצים ואם נוטל האפרוח ודאי דאין הביצה עצמה חשובה ברי'. ועחו"ד שתי' בדוחק. ובס' מטה יונתן תי' שהאפרוח אין בטל בין אפרוחים כשרים וצ"ע דהול"ל אפרוח ולא ביצה דאין כאן תערובות ביצה כלל. ואם נגיה ביצת דם במקום אפרוח גם זה אינו דביצת דם אפי' אם הי' במקום האוסר אינה ברי' דבעינן שכשיחלק יהא שמו עליו וגם א"א אא"כ פתחו וראה הדם. ובין דבר שבמנין הי"ל לחשוב וגם זה אינו דרק הביצה כשהיא שלימה היא דבר שבמנין ולא כשנשברה וראה אפרוח בתוכה. ואם נגיה ביצת עוף טמא הא ניכרת בסימני כד וחד. ויותר נראה דנשמט מלק' סי' ק"ב ביצה שנולדה ביו"ט מדיני דשיל"מ ונדפס כאן בדיני ברי' ונדפס אפרוח כדי שיהיה שייך שם בריה:

[ה] לאפוקי עוף טהור שנתנבל ושור הנסקל. דאין להם דין ברי' דלא נולדו באיסורן אבל יש להם דין בע"ח בחיותן. ובמיתתן דין חהר"ל. ואם נתערב חתיכה משור הנסקל בין חתיכות והוא חהר"ל אין לו חומרת חהר"ל לענין הנאה כיון דגם אחר הביטול אסור באכילה ולמי יכבד והפמ"ג מסתפק דיכול לכבד לאורחים נכרים אבל זה אינו דהתוס' כתבו דכיבוד לכהנים אין חשוב כיבוד כיון דאין מחזיקין טובה עבור מתנתם. מכ"ש נכרים דאין לכבדם בחנם וצ"ע וע' מטה יהונתן סי' ק"א ס"ה בהגהותיו [ו] שנתנבל. מיהו

יש אופן דנבלה נקראת בריה כגון שנתנבלה בשחיטה וחתך ממנה בעודה מפרכסת ונתערבה דאכתי לא נפקי מדין אמה"ח כ"ז שמפרכסת דהא לא מהניא לה השחיטה כמו שמהני בשחיטה הגונה. מיהו י"ל דאף דלא מהני לה השחיטה מ"מ חי לא מקריא רק מתה. וגם בתנאי ברי' בעינן שיהי' שלם ולא מחותך וצ"ע [ז] שיהא שלם. לאפוקי נתרסק או נחתך קצת. כ' הפ"מ ונ"ל דג טמא שנישלו סנפיריו עדיין הוה ברי' ולפי"ז ה"ה עוף טמא שנטלו נוצותיו אחר שנתערבו דאלו קודם התערובות הו"ל חהר"ל כלק' סי' ק"א. ובזבוב שנטלו כנפיו י"ל דכנפי הזבוב הם עיקר חיותו וכאבריו ול"ד לסנפירי הדג. ובלא"ה כיון שהם קטנים מאוד בחסרון כ"ש לא נחשבו ברי' וגם יש לצרף דעת הרמב"ם דכל איסור משהו אינם רק במינם ותערובות אלו אינם במינם ובסי' פ"ז הארכתי בסברא זאת סעיף ב דבר שהיא ברי' שנתבשל עם היתר אם אינו מכירו הכל אסור [ח] והרוטב בנו"ט. ואם מכירו זרקו והרוטב והאחרים צריך שיהא בהם ס' כנגדו. חוץ [ט] מגה"נ שאין טעמו אוסר שאין בגידין בנו"ט. אבל שמנו אוסר בס' וכו'. לפיכך ירך שנתבשל עם גידו אם מכירו זרקו וכל השאר מותר אם יש בו ס' נגד שמנו ואם אין מכירו כל החתיכות אסורות. ואם יש בקדרה ס' נגד שמנו הרוטב מותר ואם לאו אסור. ובשנימח הגיד ואינו ניכר צריך ס' נגדו:

[ח] והרוטב בנו"ט. דוקא ע"י סינון או באיזה אופן שיודע שאין האיסור ברוטב, ובדברים המאוסין כזבובין וכדומה מותר ע"י סינון אפי' בלא ס' ואם א"א לסנן כגון תבשיל עב או שהאיסור דק מאוד ויוכל לעבור בין נקבה המסננת הכל אסור במשהו חוץ מדעת הרמב"ם שהבאתי לעיל ובסי' פ"ז באריכות דאין שום, איסור משהו רק במינו אפ"ה כיון שיש חשש שיאכל גוף האיסור אסור] [ט] מגה"נ. וצ"ע אם לומר איסור דבוק להצריך ס' נגד כל הירך והג"מ מתיר ואם נימוח הגיד עד דלא נשאר לו צורת בריה אפ"ה ס' נגדו בעינן אף שאין בו טעם ועפר"ח. והג' מטה יונתן כ' דדוקא כשאין שם ממשו אז בעינן שיהי' דבר שיש בו טעם אבל כשיש ממשו צריך ס' אף שאינו נו"ט. ובנשפך ויש רוב בבירור וספק אם הי' ס' יש להתיר. ואם נתערבה ברי' או חהר"ל ונפל חד מן התערובות לבישול בפחות מס' אוסר שם דכל דברים חשובים נתנו עליהם דין קבוע וכל חתיכה מהתערובות חשיב כמחצה וכאלו נתערבו חד בחד אף שהי' רוב והוה ספק השקול כ"כ החו"ד ותמוה דהא אפי' בקבוע דאוריתא כתשע חניות אמרינן בנמצא כל דפריש מרובא פריש דחוזר עליו תורת רוב כיון שנפרש מהקביעות ונימא גם כאן כן. מיהו י"ל דשאני התם דהחתיכה שנפרשה אינה במקולין דלא הבשר שבחניות קבועין רק החניות קבועין וכשנפרש מהחנות תו אינו קבוע. וכשאין קבוע יש רוב משא"כ. כאן דהקביעות רביע

על גופי החתיכות. וגם זה שנפל לתבשיל שם חהר"ל עליו רק שמסופק אם הוא האיסור או אחרת ועדיין לא נוכל לדון דין רוב וכה"ג תירצתי לעיל בסי' צ"ט לקושית הט"ז שם למה לא נתיר כל התערובות בדברים חשובים כשנפל א' לים. אמנם אם נשפך וספק ס' פשוט דמותר וכן כשאין ס' נ"ל דמותר להוסיף. דכן הוכחתי בסי' צ"ט במחודשים דאפי' חד בחד מותר להוסיף להתיר הרוטב והחתיכות בלא"ה אסורים מכ"ש כאן ע"ש ודו"ק סעיף ג קדרה של מרק שנפל שם ברי' [י] אסורה:

[י] אסורה. כבר כתבתי בסק"ח דוקא כשא"א בסינון ובקו"א סי' פ"ז הארכתי סעיף ד ירקות מבושלות שנמצא בהם ג' [יא] תולעים [יב] הירקות אסורות אבל מי השלקות מסננן ומותרים וכן הבשר ירחצנו ויבדקנו ויהי' מותר:

[יא] תולעים. ונמלים הגדלים במים שהאיסור בא עליהם בשעת פרישותן כ' הכרו"פ דאינם בכלל ברי' מדאין איסורן משעת בריאותן וכן נראה מהפמ"ג בש"ד סקי"ג שכ' ואולי נ"מ לתולעים וכו' והג' מט"י שקיל וטרי בזה ובשו"ת טורי אבן חולק וגם החו"ד אוסר ובסק"א הארכתי להתיר מטעם סלק ע"ש. והבריות הפגומים בעצמן כזבובין ופרעושין וכנים וכיוצ"ב י"ל דין ברי' ורק כשנתוסף עליהם עוד סרחון מהאויר וכה"ג מסתמא בטל חשיבות ברי' מהם ולהרמב"ם דבלא"ה אין שום ד"ח אוסר בכ"ש אלא למינו א"א לצייר דבר זה רק בתולע שנפרש בין תולעים שלא נפרשו כמ"ש בסק"א. וע' בת"ח כלל י"ג י"ד מדיני תולעים שפירשו ובמנ"י שם ס"ק ג' ד' [יב] הירקות אסורין. וסמכינן אבדיקה ודוקא מן הסתם ע"י הוחזק אבל אם ידוע שיש עוד יותר וא"י למוצאם אין לסמוך אבדיקה ולרוטב רכה מהני סינון. ואם מצאן וזרקן כולן א"צ ס' דהם פגומין ואין טעמן אוסר קו"א לס' ק'. הגאון בכו"פ חקר במה שאנו אוכלים בימי זים מקמחים ומזונות ופירות שיש בהם מילווין ואפי' הבדיקה א"א בהם מחמת דקותן. ואין מוחין בידם ואפי' המהדרין אין חוששין. ורצה להתיר מטעם דברי' בטילה בתתק"ס ומרוב קטנותם יש כנגדן כמה אלפים. אמנם אין חשבון זה צדק דהם נתרבים ופרים ורבים יותר וכן נראה בחוש על פלומין יבישים ורוזניס איך מהודקין ומכסים אותן. רק בקמח אין נראים לעין כ"כ מחמת לבנות הקמח ולבנותם ומאן מפיס וגם כשנתקרר האויר אין נראין משום שאין רוחשין ואז אפי' המהדרין אין חוששין להם. ונ"ל כיון שהם קטנים מאוד ובנגיעה קלה בהם יתרסקו או יפלו איבריהם כרגלים שלהם שהם דק מן הדק ושוב אין שם בריה עליהם וע"י לישה וקיטוף א"א שישתיירו בשלימתן שלא יחסר מהם קצת. וכיון שאין בהם משום בריה וטעם שלהן בטל בס'. ולאסור הריסוק אין בידינו דאין אנו רואין אם ישנם שם כלל ואם ישנן שם אין בכוונתו לרסקן אלא ללוש קמחו

וכה"ג התירו לטחון חיטין שיש בו תולעים ויבריחו מקול הטחנה עוד כ' היתר דכמו שמותר להרוג כנים בשבת ואין בהם משום נטילת נשמה מחמת דאין בהם עצם וחיותן מועט וה"ה דאינם בכלל בריה. וא"כ מותר לרסקן בשבת דחיותן יותר מועט מכנים. דכן דעת הרשב"א גם באפרוח שבביצה דאינו בכלל בריה משום דאין בו נשמה ומותר למעכו בשבת, ומכ"ש דלהרמב"ם אין איסור משהו רק במינו דכן מצייר כגון תולע בין תולעים וגה"נ בין גידים א"כ יש מקום להמליץ שאין נופלים ח"ו בחומר אכילת שקצים. והחרדים ודאי דמונעים בימי החום מלאכול עד שיבדקו כנגד השמש אם אין רוחשים שאלה. מנהג השוחטים בחדשי טבת שבט ליקח הרגלים מהאוזות הנשחטים. והיו שם ג' אוזות שנים שחוטים ואחת חיה נעקדת ביניהם וחתך רגל א' מכל אחת ולא הרגיש בצעקת החיה משום שהיו שם צעקות משאר אוזות חיות. ושוב נודע שגם אחת מהשחוטות היתה טרפה ודאי ונתערבו הרגלים. ומה הדין אם היתה רק ספק טרפה ומה הדין אם היתה אחת מאותן ארבע רגלים נתערבת בין רגלים אחרות תשובה. מה"ת יש ביטול ברוב. וניתר הכל תיכף בתערובות ראשון דגם איסורים מבטלין זא"ז דאמה"ח וטרפה ב' שמות איסור הן רק מדרבנן יש לאמה"ח חשיבות ברי' אבל משום חהר"ל אין כאן דרגלי אוז בפרט קודם שנחרכו אין ר"ל כמו שהוכחתי לק' בסי' ק"א ובסי' ק"י ס"ק ו' ז' ומשום דבר שבמנין אין כאן כמו שהוכחתי שם בתי' סתירת דברי הש"ך מסי' ק"א סק"ח לסי' ק"י שם דכל דאין המנין משום עיקר חשיבות המנין לבד רק שהמוכר מונה כדי לידע כמה מעות יקבל ואלו הי' יבול לשקול לא היה מונה ואין זה מנין חשוב. והבע"ב בביתו אינו מונה לצרכו. בקיצור שאין כאן רק חשש רגל החי שנחשב ברי' ואף דהכרו"פ כ' דלמ"ד לאו לאיברים עומדת בטל חשיבות דבעי וברי' דלא נוצר באיסור דכ"ז שלא חתכו לא הי' עליו איסור זה אבל עכ"פ הי' עליו איסור דאינו זבוח ועדיין ישנו עליו וי"ל דהוה ברי' גם משום איסור זה וא"כ יש לאסור כולם אמנם אם קודם שנודע נשברו הרגלים והוה כנתרסק הרגל הברי' ושפיר בטל. ואף שיש בכל רגל עשרה איברים כמו שנחשב במשנה אהלות פ"א אבל לאיסור אכילה בעינן כזית מבשר וגידין ועצמות כמבואר בסי' ס"ב וכשאין בכל שבר כזית שפיר בטל. ואפי' יש בכל שבר כזית חשיב נתרסק דכל חשיבות דאמה"ח הוא מסוג ברי' וכשנשבר אינו ברי' עפמ"ג סי' ס"ב ס"ק א ואם רק אחד נשבר דמבואר בסי' ק"א ס"ז דרק הנחתך מותר והשלימים אסורין. ובדברינו שם הוכחתי דכשאכל הנחתך באופן שאינו בעולם ואין דנין עליו אז ממילא הותרו הנשארים כבסי' ק"י ס"ז. רק דשם בעינן שיהא האחד נאכל בשוגג והש"ך שם סק"ג והט"ז סק"ח אוסרים בנאכל אפי' בשוגג והחו"ד מתיר ע"ש אבל כאן דנחתך ואכלו

הרי אכל בהיתר ושפיר ניתרו כולם עכ"פ לאכלם ב' ב' או לבשל ב' ב' ע"י ס' נגד אחת דמה לי אוכל ב' ב' או מבשלם ויש ס' מיהו נראה דבדין שלפנינו שיש ב' איסורין א"א להתיר ע"י שבירת א' דרק בחהר"ל בסי' ק"א מתירין הנחתך מכח ממ"נ ע"ש בט"ז אות י"ג ובדברינו שם בפי' דבריו אבל כאן אם נשבר א' עדיין יש אחד אסור דאם נאמר דרגל הטרפה נשבר הרי יש רגל החי וכן להיפוך וממילא גם אם נאכל הנשבר מגרע גרע דמעיקרא היו האיסורים מסייעים לבטל זא"ז ועכשיו שמא לא נשאר רוב ואין להתיר רק כשנשברו שנים ונאכלו דממילא ניתרו כל הנשברים משום ממ"נ אבל מה נעשה דבסי' ק"י ס"ז מחמיר המחבר על הנשארים לאכלם ב' ב' דוקא וגם שאדם א' לא יאכל הכל. וברמ"א שם דגם לשני ב"א אין לאכלם כולם בב"א. וכיון דלא נשארו מהשלימים רק שנים מה נעביד יאכלם א' הרי אוכל הכל. ונראה כיון דהט"ז שם סק"ט והש"ך ס"ק מ"ט חולק על חומרא דאכילת שני ב"א דוקא בפ"א. והפ"מ שם כ' דלשני ב"א אין צריכין לאכלם ב' ב' דוקא דההיתר דאכילת ב' ב' ולא א' א' הוא דממ"נ אכל חד היתר. ובשני ב"א דכל א' תולה ההיתר בו והאיסור בחבירו ע"ש בש"ד ס"ק מ"ט. וא"כ אלו השנים יאכלום ב' ב"א אחת אחת. וכ"ז לפלפולא אבל לדינא אין להתיר השלימים לכתחלה דאין להקל נגד בעלי הש"ע אם לא אם אירע שנשתברו כולם ואז יאכלום לשני ב"א ואפי' איש ואשתו ובדברינו בסי' ק"י ס"ק כ"ו כתבתי אופן להקל בכה"ג: סליק קו"א לסי' ק' וכ"ז בעודם בעין אבל כשכבר נפלו כולם לתבשיל אמרינן כיון דמה"ת נתבטלו ברוב מותר להוסיף עד שיהי' ס' נגד שני הרגלים האסורים כמבואר בסי' ק"ט ס"ב. והרגלים אם נשתברו מותרים כולם ואם רק איזה מהם נשתברו וקצתן שלימים הנשברים מותרים והשלימים אסורים. ואם כולם שלימים כולם אסורים והתבשיל מותר כנ"ל:

סימן קא

סעיף א [א] חהר"ל דינה כברי' וכו' ואפי' אם היא אה"נ כיון שכשתתבטל יהי' חהר"ל: הגה. ואפי' אין איסורה רק מדרבנן אינה בטילה. ואם היא [ב] ספק אם היא ר"ל או לאו אזלינן לקולא א ואפי' אסורה מה"ת [א] חהר"ל. ואם נתערב בין איסורי אכילה דאז אפי' ע"י ביטול יהי' אסורים באכילה לכן נתבטל האיסור הנאה כגון חתיכת בשר שנתבשל בחלב נתערב בין חתיכות נבלה ורק כשנתערב בין כשרים אמרינן אין ביטול לחצאין וכמו שאין לה ביטול לאכילה כן להנאה לא נתבטלה [ב] ספק. ואם מסופק אם נפל החהר"ל עצמה או מחברותיה שנתערבה בהן כבר ביארתי בסי' ק' סק"י דהחו"ד אוסר וע"ש במ"ש עליו ושם הדין לענין הרוטב בפחות מס' שבירתי היתר הוספה וכאן לענין החתיכות שבתערובות שני תלוי בפלוגתת הר"י ור"ת אם גרסינן בביצה ד"ג ואחרות

באחרות כלומר אם מותר תערובות שני או שלישי דוקא. ואם ספק טרפה היא חהר"ל אז אם איסור תורה לא בטיל ואם דרבנן בטיל ובסוס"י צ"ט בקצורי דינים ביארתי הרבה אופנים כהנה סעיף ב אין לו דין חהר"ל אא"כ איסורה מחמ"ע כגון [ג] נבלה או בב"ח (ע' קו"א) אבל הנאסרה מחמת שקבלה טעם וצא הי' בה ס' לבטל אפי' להסוברין חנ"נ אי"ל דין חהר"ל: הגה. ואפי' [ד] חתיכה שלא נמלחה בטילה דאין איסורה מחמ"ע רק מחמת דם הבלוע בה. כל חתיכה שלא נאסרה רק כ"ק בטיל ואי"ל דין חהר"ל [ג] נבלה או בב"ח. גבינה מחלב טרפה י"ל דין חהר"ל ואם הי' שלימה כעין שמוכרים במנין הוה דבר שבמנין. ואפי' רק נתערב בה חלב טרפה ויש בה רוב נגד החלב טרפה מ"מ אם יש בערך חלק הטרפה כדי לכבד אינה בטילה. ואם אין בחלק הטרפה כדי לכבד אפי' רובה מהטרפה י"ל דאין ההיתר מצרף לכדי כיבוד בפרט דעיקר חומרת חהר"ל רק מדרבנן וצ"ע וכ"ז בחהר"ל ממש אבל אם אינה ר"ל רק חשיבותה משום דבר שבמנין מחמת שלימותה אז בכה"ג שאין כולה מחלב טרפה ודאי דבטילה דאין הכשרות מצטרף לדבר מנין כן היא לדעת הט"ז אלא שהפמ"ג חוכך להחמיר בגבינת עכו"ם שלומר אף דאין בה רק חשש עירוב חלב טמא שעומד בין הבקעים ואותה החלב ודאי דאין לה דין ר"ל ולא מנין. ובאמת דין זה צ"ע דאפי' בירור תערובות חלב טמא אין שם רק ספק. ואולי כונתו בגבינת עכו"ם לחשש שמעמידין בעור קיבת נבלה ולא בגבינה שהישראל עושה מחלב נכרי. ואף דגם גבינת נכרי מחשש שמעמיד בעור קיבת נבלה אין בה איסור רק מדרבנן דחומרת מעמיד הוא רק מדרבנן מ"מ י"ל דלא פלוג באיסורי בב"ח וגם זה צ"ע דהוה תרי דרבנן דהגבינה עצמה איסורה מדרבנן משום מעמיד. ועי"ז יתנו לתערובותה דין חהר"ל או מנין וצ"ע. וכ"ז בבשר שבלע חלב אז הוה איסורו מחמ"ע אבל חתיכה אחרת שבלעה מחתיכה זאת הוה רק בא מבב"ח ואין לה דין חהר"ל עוד כ' הפמ"ג סק"ד וז"ל ודע דחלב עכו"ם שלא לגבן וישראל עושה ממנה גבינה ונתערבה בטילה לכ"ע ולא נולד באיסורו ועירוב חלב טמא שבו אינה ר"ל עס"י קט"ו בט"ז סקי"א וש"ך ס"ק כ"ב עכ"ל. ומה שצוה לעיין בסקי"א שם איתא להיפוך דאם העכו"ם חולב החלב לעשות ממנה גבינה קיל יותר ומותר בה"מ דודאי לא עירב בה חלב טמא דיתקלקל העמדתו. וא"כ הסברא להיפוך דכשחולב שלא לגבן גרע טפי דאז יש חשש עירוב חלב טמא. ואולי ר"ל אפי' שלא לגבן אין להגבינה זאת דין חהר"ל ומכ"ש כשחולב ע"מ לעשות גבינה. ומ"ש דלא נולד באיסור הלשון מיותר דאטו מעשה הגבינה עושה האיסור הלא החשש דחלב טמא היא משעת חליבה וא"כ שפיר הוה נולד באיסור ואפ"ה שפיר קאמר דבטילה הואיל ואין החלב טמא ר"ל קו"א לסי' ק"א. בהא דאין דין ר"ל אלא באיסור

מחמ"ע ולא באיסור בלוע כ' הט"ז סק"ד דגבינה אי"ל דין חהר"ל אא"כ היא מחלב טרפה או תערובות חלב טרפה אבל בחשש עירוב חלב טמא אינה ר"ל וסיים ומ"מ נ"ל דסתם גבינות עכו"ם שנתערבו בטילים ול"ח לחלב טרפה דרוב בהמות כשרות הן. וראי' מדאמרינן בפ' אין מעמידין מפני מה אסרו גבינותיהם מפני שמעמידין בקיבת נבלה ולא אמרו מחשש חלב טרפה. וחשש עירוב חלב טמא אין בה כדי לכבד דרק עומד בי נטפי ואין הגבינה עצמה נקפת ממנה. ורק בחשש העמדת בקיבת נבלה י"ל דחשש בשר וחלב יש כאן ושייך דין חהר"ל. וע"כ במקום שידוע שאין מעמידין בקיבה לא הוה ר"ל עכ"ל. וכל רואה ישתומם במ"ש דחשש העמדה בקיבה מביא חומרת חהר"ל מטעם דאיסור בשר וחלב יש כאן ולשון זה תמוה חדא דכל איסור מעמיד הולך למעלה מס' ואז שוב אין איסור בשר להחלב חוץ ממה שאין חומרת בב"ח רק דרך בישול אבל כל שיש ס' שוב אין שם איסור בב"ח וראי' דבסי' פ"ז במעמיד בקיבת כשירה די בס' נגד הקיבה וכמו שביארתי שם בדברינו מהתוספתא דאין חומרת מעמיד באיסור בב"ח. ואם חשש שמא לא הי' ס' א"כ גם משום קיבת כשירה אסור וע"כ דסתם מעמיד היא ביותר מס'. ועוד איך יצוייר בחשש העמדתו בקיבת נבלה איסור בב"ח עד שתאמר שהגבינה י"ל דין חהר"ל אטו אנו רוצים לבטל הקיבה שתתן להקיבה דין ר"ל. ואם תתן להגבינה דין ר"ל משום שנעמידה בקיבת נבלה הא מעמיד עצמו אינו רק מדרבנן ואיך תביא מאיסור מעמיד חומרת ר"ל. וגם י"ל שאין בחימוצה כדי לכבד והוא ז"ל מסכים להיפוך דבחשש עירוב חלב טרפה אין בה דין ר"ל ובחשש העמדה דקיבת נבלה י"ל דין ר"ל והסברא להיפוך דחלב טרפה הגבינה עצמה איסור משא"כ בחשש העמדה דאין בה רק כח ההעמדה ואותו כח אין בו כיבוד. ופי' הפמ"ג והחו"ד בדברי הט"ז לא העלו ארוכה כמבואר להמעיין. חדא דהפ"מ עצמו בסי' פ"ז סק"א בד"ה ודע"כ דכל איסורי משהו א"א בהם חנ"נ כדי לבוא ע"י לחומרת חהר"ל ע"י הבלוע. וא"כ כאן באיסור מעמיד בקיבה לא נעשה כל הגבינה נבלה לענין חומרת ר"ל ונלע"ד לתרץ דברי הט"ז בדרך פשוט דאין כונתו דע"י חשש העמדה יש על כל הגבינה חומרת ר"ל רק הדברים אמורים אמאי דסלק מיני' ולא אמאי דפתח בי'. דהלא סיים דסתם גבינות עכו"ם בטילין ול"ח לעירוב חלב טרפה דרוב בהמות כשרות ורק לחשש העמדתו בקיבת נבלה יש על הגבינות חשש וממילא נוכל לדון בהם חומרת חהר"ל,כי איסור בשר וחלב יש כאן". דוק בדבריו שלא כ' איסור בשר בחלב רק דקדק לכתוב,בשר וחלב" והכונה כך דשני חששות מביאים על הגבינות חומרת ר"ל אבל מחשש אחד א"א להביא עליהם חומרת ר"ל דחשש חלב טרפה יש כנגדה רוב בהמות כשרות וחשש העמדה בקיבה לבדה אין מביא חומרת ר"ל

דכל איסור מעמיד היא למעלה מס' וא"א חנ"נ שיוכל לבא עליהם חומרת ר"ל כמ"ש הפמ"ג הנ"ל רק מחששות שניהם ביחד שיש תרי ריעותות חשש בשר קיבה וחשש חלב טרפה ושני חששות אלו מכריחין אותנו ליתן על הגבינות חומרת ר"ל. ולזה שפיר מסיים וז"ל דבמקום שאין מעמידין בקיבות ליכא חשש חהר"ל ר"ל דלא חשש קיבה לבדה וגם לא חשש חלב טרפה לבדה אין מביאין חומרת ר"ל על הגבינות ורק שניהם ביחד וכשאין חשש קיבה אין על הגבינה חומרת ר"ל עכשיו שזכינו לפרש דברי הט"ז שלא יסתרו דבריו מיני' ובי' נבאר גם דברי המנ"י דכ' דבב"ח דרבנן כגון ע"י כבישה ומליחה וכיוצ"ב אין להם דין חהר"ל והגרע"ק דחה דבריו מדברי הט"ז הנ"ל דגם מעמיד נותן להגבינה דין חהר"ל ולדברינו אין הט"ז נותן דין חהר"ל מחשש העמדה לבד וגם לא מחשש חלב טרפה לבד ורק בשני החששות כשהם ביחד אז מבטלים קולא דרוב בהמות כשרות וממילא יש על גבינותיהם חומרת חהר"ל וכיון שיש גם חשש דתערובות חלב טרפה ע"י חשש העמדה המצורף לה שפיר הוה איסור מחמ"ע דאין זה רק העמדה לבד רק עירוב ממש. ומ"מ בדין דהמנ"י רוב אחרונים ס"ל גם בבב"ח דרבנן י"ל דין חהר"ל כמו שמחמירין חומרת חנ"נ גם בבב"ח דרבנן משום לא פלוג ורק בקולא דנשפך פליגי הט"ז עם הש"ך בסי' צ"ח אם להקל בבב"ח דרבנן וע"ש בדברינו בס"ק ג' ד' מזה ודע דבסי' ק"י אמרינן בנולד טרפה במקולין ונתערבו החתיכות שאוסרין גם אותם שאין ר"ל משום שיש גם ר"ל ואם נתיר אותם שאין ר"ל יבואו להתיר גם הר"ל לכן אסרו הכל. ולפי"ז אם יש חנות של גבינות כשרים ונתערב שם גבינה אחת של נכרי והיתה ר"ל שנאסר כל הגבינות אפי' אותם שאין ר"ל. מיהו יש לחלק דהתם כל החתיכות הם מבהמה אחת שיש ממנה חתיכות גדולות וקטנות שפיר שאם נתיר הקטנות יאמר שגם הגדולות כשרות דהא הם מבהמה אחת אבל בגבינות לא יבא לומר אם זו מותרת גם זו מותרת דאינם מבהמה אחת מיהו אם האיסור בא מחומרת מנין כגון שהגבינות קטנים דאין כל אחת ר"ל ורק מחמת מנין אנו מחמירין בהם. ומנין לא שייך אלא בשלימות ולא בנחתכים ודאי דלא שייך לאסור הנחתכים מחמת השלימות דהכל יודעים דאין הנחתכים חשובים שלא להתבטל כמו שלימות ורק בחהר"ל אין הכל בקיאין בשיעורם ובחומרתם. והנה במדינות אלו אין מעמידין חלב בקיבות רק מחממין החלב חמוצה ונקפה ונעשה גבינה ודאי דלא שייך בגבינה חומרת ר"ל. ובקו"א בסי' פ"ז ביארתי:

[ד] חתיכה שלא נמלחה. מכאן קצת ראיה דגם בבב"ח דרבנן יש דין חהר"ל דאל"כ תיפוק לי' דבלא"ה איסור בשר שנתבשל בלא מליחה הוא מדרבנן דקודם הבישול הבשר מותר באומצא והאיסור כשנתבשל ואז הוה דם שבשלו דרבנן ובכה"ג גם בבב"ח אין דין חהר"ל

וע"כ דאם הי' האיסור משום בב"ח הי' נוהג חומרת ר"ל אפי' בדרבנן וכאן הקילו משום דאינו איסור מחמ"ע. ובסי' ס"ט העליתי דבלא"ה לא אמרינן דין חהר"ל בבשר שלא נמלח דתחלת ביאת האיסור לעולם בא בתערובות דקודם הבישול מותר באומצא והאיסור מתחיל בעת הבישול ואז מונח בתערובות בתוך הרוטב וחתיכות ובכה"ג גם בדשיל"מ מקילין ע"ל סי' ק"ג וזה נלמד מדין גיגית ענבים דרוכים מע"ש אף שזב יין מהם גם בשבת ומותר לשתות ממנו מטעם זה דתחלת האיסור נולד בתערובות. ובפתיחה דברתי הרבה מזה ודע דאין דין חהר"ל אלא כשכל החתיכה מאיסור וכן בבב"ח כשכולה בלועה מחלב אבל אם לא הלכה הבליעה אלא בכ"ק או כ"נ כבר כ' הרמ"א דא"א חנ"נ בחצי חתיכה ולא ר"ל: הגאון מטה יונתן הקשה דכשנתערבה, חהר"ל בחתיכות ורוטב ויש ס' דהרוטב מותר והחתיכות אסורות א"כ יטעמו כל חתיכה ואם אין בה טעם איסור מותרת ממ"נ אם היא דהתירא ודאי הרי טוב ואפי' אם היא דאיסורא הרי אין בה טעם איסור ונודע דכל האיסור בא לתוך הרוטב ונתבטל. ואף שי"ל דאין הממ"נ טוב דאם היא דאיסורא יש בה איסור משום אפשר לסחטו אסור דאין מועיל הנעלה באוכלין דזה אינו דגם אפשר לסחטו כאן אינו מה"ת דמה"ת נתבטל ברוב ובאמת כמו שא"א חנ"נ כשיש ס' אף שנשאר בה איסור מחמת חשיבות כמו כן גם אפשר לסחטו לא נאמר להחמיר בה ובפרט כשיש ס' וגם רוב וצ"ע ואפשר כיון דאנן לא נהוגין להתיר ע"י טעימה גם בכה"ג אין מתירין סעיף ג תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות בטילה שאינה ר"ל לאורחים כמות שהיא ואפי' הסירו הנוצות אח"כ אחר שנתערבה וכן לא חשיבה ר"ל אלא [ה] מבושלת [ו] וכן כבש שאם [ז] או חתיכה גדולה יותר מדאי לא חשיבה ר"ל דאין הדרך ליתן לפני אורחים כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי ויש חולקין בכ"ז: הגה. והכי נהוג [ח] מלבד בתרנגולת בנוצתה דמחוסרת מעשה גדול דבטילה וכן רגלים או ראש שלא נארכו משערן אבל כשנחרכו חשובין אפי' לא נמלחו עדיין ואפי' כבש שלם אין בטל מיהו [ט] רגלי עופות [מלבד רגלי אוז] וכן רגלי בהמות קטנות במדינות אלו לא חשיבי כלל ובטילים. [י] ראש של עופות לא חשיבה ובטל. [הכרו"פ מחמיר גם בתרנגולת בנוצתה וכבש בעורו וכן בכל חתיכה גדולה יותר מדאי מחמת דבר שבמנין וצ"ע] [ה] מבושלת. צ"ע דבסי' ק"י איתא שגם במקולין שייך דין חהר"ל כן הקשה הש"ד סק"ז כאן והגרע"ק בסי' ק"י. ואני הקשיתי עוד דהא כל השבעה דברים שבמשנה כולם אין מבושלים וא"ל דשאני ירקות שטובים חיים דהא חשבו שם דלעת יונית וראויה לאכלה חי ורק חילפי תרדין אין ראוין לאכלם חי ועוד דאם בעינן מבושל א"כ ל"ל בתרנגולת בנוצתה משום הנוצות הא אינה מבושלת. גם בפורים יוצאין מצות שלוח מנות בבשר חי [באמת המ"א

בסי' תרצ"ה כ' דבעינן מבושל] לכן נ"ל דהך מבושל לא אתי לאפוקי בשר שאינו מבושל אלא לאפוקי מעושן או מלוח או שלוק או אפי' צלי אש דאין דרך כיבוד בהם רק או בחי או במבושל דבשר חי יפה שעומד לבישול שפיר חשוב וראי' לזה מירושלמי ע"ז בצפורי מצורע דצפור בצפרין לא בטיל ושם מיירי באינם מבושלים דהצפור השחוט אין בטל ושם מטעם מנין או חהר"ל. ונ"ל אם נתערבה קודם בישול וחתכם לחתיכות קטנות דמותרין דבלא"ה הרבה פוסקים מתירין בבשר חי שנתבטל:

[ו] וכן כבש שלם. כ' הש"ך דגם משום מנין אין בהם מה"ט דגם בחשיבות מנין בעינן תנאים כמו בחהר"ל וא"כ לדידן דפסקינן כהרמ"א להתיר בעוף בנוצתה וכבש בעורו. לא נזיק גם המנין והכרו"פ כ' דיש בהם משום מנין וכאן מיירי שנחתך ממנו חלק גדול עד שאינו לא ר"ל וגם לא מנין וגם בתרנגולת י"ל כן [ז] חתיכה גדולה. והחתיכות הצריכין ניקור הוה מחוסר מעשה ובטילה ומ"מ אין להתיר בלא צדדים כ"כ הנו"ב יו"ד סי' ט"ז. וא"כ חלק אחורים שלא ניקרה מגה"נ ואירע בה טריפות בטילה. חתיכה שעמדה ג"י בלא מליחה אינה בזה ר"ל כבסי' ס"ט ובטילה [ח] תרנגולת בנוצתה. ואם נודע טריפתה אחר הסרת הנוצה והתערובות היתה קודם לכן לא בטל ואין לצרף דעת המחבר דקודם בישול דכבר כתבתי בסק"ה דהמחבר לא בא למעט קודם בישול אלא ממעט מלוח או מעושן וכה"ג וצ"ע בה"מ [ט] ורגלי עופות וכו'. וגם ברגלי אוז במקום שמכבדין בו אבל צריך להסיר קליפתן שקורין קרילן ובסי' ק"י ביארתי במעשה דנתערבו רגלים בלא נודע עד אחר שנתערבו יש להקל ובפרט כשעדיין לא הוסרו קליפתן [י] ראש של עופות. הרש"ל כ' דגם ראש בהמה אינה ר"ל רק של עגל. ולשון השור חשיב ר"ל לט"ז סק"ה. וכשהלשון עדיין מחובר להראש י"ל דהראש אינו מגרע חשיבות הלשון ואדרבה הלשון מחשיבו להראש וצ"ע. ואם אח"כ נחתך הלשון מהראש ונתערבו שניהם י"ל דגם הראשים אסורין כיין דכבר נאסרו להט"ז שם ולהש"ך שם הראשים מותרין והלשונות אסורין. וצ"ל דהא דראש שור בטיל אינו מטעם דגדול יותר מדאי דא"כ גם כבש שלם יתבטל. ועוד דאם אסרת הראש ע"י הלשון שבו א"כ גם הכבש יאסר משום הלשון ושאר חלקים חשובין שבו. ונ"ל דמשום דאין בשר הראש מוטעם כ"כ לאכילה ויותר מכבדין בראש עגל והכל לפי המקום סעיף ד שומן [יא] הכנתא אינה ר"ל אכל [יב] עור שומן אוז ר"ל ולא בטיל: [יא] הכנתא. כל ההדרא דכנתא של עגל הוה ר"ל וכן שמנו. כ"כ הש"ך וסיים דהכל לפי הזמן [יב] עור שומן אוז. דוקא חתיכה גדולה שראויה לכבד בה בפ"ע אבל כשנחתכה לחתיכות קטנות אף שמכבדין בהרבה מהם מ"מ לא חשיבי ר"ל כן משמע מהפמ"ג ומצאתי ראי' לזה מירושלמי ע"ז וכפרושי שם דמבעי"ל אם מועיל צירוף לחומרת חהר"ל

ופשט דלא מועיל. ואוזות השמנים מאוד עד דעי"ז אין עורה ראוי לאכילה רק להתכה לא מקרי ר"ל מיהו דבר שבמנין מקרי כ"כ הפ"מ. ולכן אם נחתך ממנה מעט בטל גם המנין ממנה. ומ"מ צ"ע דאיך משכח"ל עור אוז שלם שלא יחסר ממנה כלום. ואדרבה עור שלם נקרא אין ר"ל מחמת גודלה דאין מכבדין בעור שלם לכן נ"ל דאם חתיכת עור אוז גדול כפי שראוי לכבד בו בפ"ע בלא צירוף כגון חלק רביע ממנה שפיר הוה ר"ל כפי עיני המורה סעיף ה. [יג] קורקבן וכן שאר ב"מ אר"ל וכו':

[יג] קורקבן. בזמנינו מכבדין בקורקבן אוז או אינדיק. ושל תרנגולת אינה ר"ל ואם נתערב קורקבן אוז קודם שהוסר הפרש שבתוכו. דומה לתרנגולת בנוצתה ובטיל כנ"ל. בילי"ג של אוז שהוסר העור מעליו אינו ר"ל. כבד אוז שמינה הוה ר"ל אף שא"א לאכלה אלא צלי ובשר צלי אינה ר"ל מ"מ כבד צלויה הוה ר"ל דעיקר טובה וחשיבותה אחר צליתה כשהיא שמינה ואם נתערבו שמינים וכחושים ואוז אחת נטרפה וא"י אם השמינה או מהרזים. הרזים מותרים ממ"נ והשמנים אסורים דגם ספק אסור בחהר"ל. עש"ך ס"ק כ"ב דכ' דכשהוא ודאי ר"ל וספק איסור אסור. והש"ך מתיר בכה"ג דיש ספק אם האיסור בין הר"ל כלל ואין דומה לסי' ק"י ס"ט ע"ש ודוק. והא דהכחושות מותרות דוקא כשהי' בתערובות רוב כשרים אבל חד בחד כגון שהיתה רק אחת שמינה ואחת כחושה. ונודע טריפות באחת מן האוזות יש להחמיר. דהוה ספק השקול שמא השמינה איסור ונמצא שניהם אסורים ושמא הקטנה דאיסור ושניהם מותרים. ובפתיחה הארכתי בענין כזה לענין אשם תלוי. ואם נתערבה אוז בנוצתה והכבד בתוכה צ"ע אם לומר כיון שאם הי' התערובות בהכבדים עצמן הי' כל הכבדים אסורין ואיך נקיל עכשיו לומר דהאוזה נתבטלה מטעם שהיא בנוצתה. או לאסור האוזות משום הכבדים שבתוכן או להתיר הכל. ואף שכתבתי בסק"י כה"ג לענין הראש והלשון שבתוכה דלהט"ז הראשין אסורין משום הלשונות שבתוכן ולש"ך שם שניהן מותרין. דשאני התם דגריעותא דראש אינו מחמת גדלו או חסרון מעשה רק שאין בשר ראש טוב כ"כ לכן אמרינן שע"י הלשון יכבד בכל הראש מחמת הלשון שבתוכו דהדרך להניח כל הראש לפני אורח. משא"כ אוז בנוצתה או כבש בעורו דגריעותא שלהם רק מחמת חסרון מעשה וזה לא יתוקן ע"י שמנונית הכבדא שבו. וגם י"ל דרק הכבד אם ניטלה מהאוז חשיבות עצמה בה אבל לא שתחשיב את כל האוז. ובפרט דהש"ך מתיר גם בראש ולשון א"כ כאן לכ"ע מותר סעיף ו הא דברי' וחהר"ל לא בטיל דוקא בעודם שלימים אבל אם נחתכו [יד] או נתרסקו עד שנאבדה צורתן בטילין דתו לא חשיבי. ואפ' נתרסקו אחר שנתערבו וכו' (ואפי' נתרסקו

אחר שנודע תערובתן) והוא שנתרסקו שצא במתכוין לבטל איסור אבל אם נתכוין וכו' ואין חילוק בין אם נתערב במינו [טו] או לא במינו:
[יד] אם נתרסקו. ר"ל שלא נשאר בכל חלק כדי לכבד אבל אם יש בחלק אחד כדי לכבד אסורין שניהם להט"ז סי' ק"י דגזרינן על האר"ל משום הר"ל ולש"ך שם החלק הקטן מותר [טו] או בא"מ. וכ' המפורשים דלא כאו"ה דס"ל דוקא במינם. ובפתיחה וגם בסי' פ"ז הבאתי דדעת הרמב"ם דכל איסורי משהו במינם דוקא ובקו"א לסי' פ"ז הארכתי סעיף ז אם נחתכה חתיכה אחת אין תולין לומר שהאיסור נחתך אלא הנחתכה מותרת ממ"נ [טז] אם הוא דאיסור הרי כולן מותרין ואם אינה של איסור הרי היא מותרת ואפי' נחתכו רובן [יז] אין תולין לומר שהאיסור הוא ברוב הנחתכין אלא כל הנחתכין מותרין והשלימין אסורין:
[טז] אם היא של איסור וכו'. עט"ז סקי"ג דה"פ אם גם האיסור נכנס לספק של הנחתך וסיים בשם האו"ה דוקא שיש ס' נגד האיסור עכ"ל וכונתו דלדידן דאסרינן בסי' ק"ט ביבש חד בתרי לאכלם אדם א' וא"כ אין כאן ממ"נ דאיך תאמר אם האיסור הנחתך הכל מותר הא הוא רוצה לאכלו ואם הוא האיסור הרי כאלו אוכל האיסור הנתבטל ואנן אסרינן לאדם א' לאכול כל התערובות אפי' היכא דליכא חהר"ל. אלא מירי שיש רוב בין הנחתכים נגד האיסור כגון שנחתכו שלשה ואז שפיר שייך הממ"נ וה"ק אם האיסור מן אותן הנחתכין הרי הכל מותר ואם אין האיסור מן הנחתכין רק נשאר בין השלימין א"כ אני אוכל ההיתר וכן יאמר בכל אחת מהנחתכים כשאוכל מהם. כן כונתו ז"ל בפי' הרמ"א. ומ"מ נ"ל דאפי' לא נחתך רק א' שפיר שייך הממ"נ דכשנחתך אחת ונעשה ממנה שתים שפיר אומר על כל חלק כן אם האיסור בין השלימים א"כ הנחתכין מותרין. ואם הוא בספק בין השלימין ובין הנחתכין א"כ ממילא נפל הספק על שאינה ר"ל ודו"ק. וכ"ז בדין שלפנינו שיש עכ"פ רוב רק שמסופק אם האיסור בין אותם הר"ל לבד או אם הוא גם באין ר"ל. וכ"ז בחתיכה בין חתיכות אבל בחתיכה אחת גדולה ואחת קטנה וא"י איזהו דאיסור אף שגם גדולה נגד קטנה חשיב רוב כמו שביארתי בפתיחה אבל כשהוא מסופק אם הגדולה האיסור לא נוכל להתיר הקטנה מכח ממ"נ לומר אם הקטנה דאיסור הרי הכל היתר דעכ"פ הוקבע איסורא כמ"ש בפתיחה בפלפול שהי' בין הרשב"א להשואלו כענין בענין א"ת ע"ש בדברינו. ומ"ש עוד הט"ז דלהיתר דהנחתכים בעינן שיהי' ס' בכל התערובות נגד האיסור כלומר אם בישלם בקדרה אבל ביבש לא שייך ס' וכאן קמ"ל דאף דבסי' ק"ט מקילין ביבש אם נודע לבשלם אח"כ בלא ס' וכאן נודע מהחיתוך קודם בישול מ"מ בעינן ס'. והחו"ד כ' דבאמת אם נודע מהחתך קודם

בישול א"צ ס' כיון שהיתה החיתוך ביבש. והסברא פשוטה דאל"כ נמצא מעלת נחתך גרע מסתם ביטול ברוב ביבש. ואנן רואין דדינם שוה כגון לענין שוגג וכה"ג. עוד כ' החו"ד סק"ז דדוקא אם כולם בקדרה אחת השלמים והחתוכים אז בעינן ס' אבל אם החתוכים בקדרה בפ"ע א"צ ס' דתולין שכולם דהותירא זת"ד. ונ"ל דגם בלא נודע א"צ ס' כשאין בקדרה רק החתוכים. דזה קיל יותר מביטול חד בתרי ואח"כ בשלם ביחד דשם בעינן נודע קודם הבישול בסי' ק"ט אבל כאן א"צ ידיעה ועס"ק שלפ"ז [יז] שנחתכו רובן. נ"ל דיש אופן בנחתכו רובן קילא מנחתכו קצתן להט"ז בסי' ק"י דאוסר במקולין גם האין ר"ל משום הר"ל שיבאו לקנות מאלו ומאלו. וממילא כשנחתכו רובן תו ליכא חשש זה דבזה עצמו ניזל בתר רובא. ונ"ל דה"ה אם רק נחתכו כמנין הטריפות ג"כ מותר כאלו כולן נחתכו סעיף ח קורקבן שנמצא נקוב והתרנגולת נתערבה באחרות [יח] מדמין שומן הקורקבן במקום חיבורו לשומן התרנגולת ואם דומות זל"ז מתירין האחרות וכן כל כיוצ"ב: סעיף ראש כבש שנמצא נקוב ולא נודע מאיזה כבש והקיפו הראש לצואר של א' מהכבשים ודומות וכו' יש לסמוך ע"ו ולהתיר האחרות: [יח] מדמין וכו'. וכן בסעי' שאח"ז בראש כבש. והאחרונים החמירו שלא לסמוך אדמיון להתיר. מיהו לחומרא יש לסמוך ולאסור אותה התרנגולת והכבש הדומות לקורקבן או לראש זה בודאי ואם יפול ממנה לתבשיל ונשפך וא"י אם הי' ס' נאסור ולולא הדמיון הי' ספק והיינו מתירים בנשפך וכה"ג. וכן האחרות שלא נדמו נוכל עכ"פ להקל בהם בנשפך לכ"ע אפי' בלא ה"מ. מיהו אין לכופו לדמות כדי להחזיק אחת לודאי טרפה והוא רוצה שיהיו כולם בספק כ"כ הפ"מ. ורושם שחור בבשרה כנגד מקום המחט שבקורקבן מהני גם להתיר האחרות גם לדידן עפ"מ שם בשו"ת נו"ב סי' ל' מובא מעשה שאפו קרעפלך עם חמאה בתשעה אגנים ובתוכם היו שתי אגנים שנאפה בהם עם שומן תוך מעל"ע. וכ' דאין כאן חומרת חהר"ל דהוה איסור בלוע ואף דהבלע הוא מבשר לחלב מ"מ העיקר הוא העיסה. והשומן והחמאה בלועים בעיסות ואין מכבדין בהבלע ונתבטלו ברוב וישליך כדי שתי אגנות והשאר מותר. ובהגהות א"ב כ' בשם דאם היו ממולאים בגבינה היינו מחמירין דהגבינה מצטרפת להעיסה ומכבדין בשניהם. [ודבריו צ"ע דאנן בעינן לבטל הבשריים בין החולבות ודו"ק]. והחו"ד הקשה דבלא"ה אין כאן ביטול דאפשר לברר בטעימה כמ"ש הש"ך בסי' צ"ב סק"ח. ותי' דבמקום שיש ביטול ברור כגון רוב ביבש או ס' בלח תו א"צ בירור טעימה כמו שאין נזקקין לבדוק כל ח"י טריפות של בהמות ואם יטעום טעם בשר בשעת אכילה אז לא עבר כיון שהיה ביטול ברור. וגם מה שהצריך הנו"ב להשליך שיעור ב' אגנות אין ר"ל השלכה ממש רק יניחם בצד אחר עד שיאכל

כולם ואולי ירגיש בין אכילות אלו באיזה מהם יתלה שהם מאלו. ומ"ש הש"ך הנ"ל דבעינן בירור טעימה היינו במקום שאין ביטול ברור אלא שרוצה לנער כדי שיצרף כל היורה לביטול ס' מחמת שהחתיכה שנפלה הטיפה עליה עדיין לא נ"נ לזה כ' הש"ך דכיון דיכול לברר ע"י טעימות החתיכות איזה יש בה טעם אין להתיר בניעור דקרוב למי שמבטל איסור בידים. משא"כ כשכבר נעשה ביטול גמור זת"ד בקיצור ומסיים דלא כפר"ח. ובאמת דעת הפר"ח בכמה מקומות כהאו"ה דכל שיש בידו לברר חייב לברר אולי ירגיש אח"כ הטעם ויתראה כאוכל איסור. וזהו סברת המחבר בסוס"י צ"א באפוי או בדבר שיש בו בקעים שלא יועיל ס' דא"י עד היכן מתפשט מחמת הבקעים כלומר ושמא כשיאכל בקצה א' ירגיש שם הטעם יותר והחו"ד עצמו כ' שם כן. וגם איסור תנור שטחו באליה בסי' צ"ז כתבו דלא מהני ס' בפת נגד הטוח משים דא"י עד היכן מתפשט השומן בבקעים שבפת וחיישינן כשיאכל ירגיש באיזה לחם וגם בסי' ק"ה ס"ט דעת הש"ע דכשנוגע בצלי חלב שמן דאם לא נגע רק באחת בטילה ברוב. ואם הספק על כולם כולן אסורות. והקשה הגרעק"א שם דנימא ממ"נ על כל אחת שמא לא נגעה בה. ואת"ל נגעה שמא לא בחברותה ויש רוב היתר. ותי' בשיטת הרשב"א דאין להתיר ע"י ממ"נ אא"כ יש בבירור רוב היתר משא"כ כשאין ודאי רוב כלל. ובפתיחה כתבתי הרבה מכה"ג. גם עי' בס"ק ט"ז לעיל במ"ש על דברי הט"ז ס"ק י"ג בענין ממ"נ כזה בנחלקה אחת מחהר"ל ואכ"מ להאריך. וסיים הגרע"ק שם דהפר"ח כ' באמת תי' לזה שלא להתיר ע"י ממ"נ לשיטת האו"ה דעיקר ביטול לא נאמר רק בבישול שמוליך הטעם ומחלקו בשוה משא"כ בצלי שמא ירגיש טעם כשיאכל אחד מהם ע"ש. ולפי"ז ק' כאן על החו"ד דבסי' צ"א גבי בקעים ובסי' צ"ז בתנור טוח באליה כ' בעצמו חשש זה שמא ירגיש וכאן פליג אטעם זה ורק הגרע"ק משוה מדותיו וס"ל בכל הנך וכה"ג כשיטת או"ה לחוש להרגש טעם בשעת אכילה עוד הקשה הג' א"ב דבסי' ק"ט בביטול יבש ברוב דאיך מותר לאחד לאכול כל התערובות אפי' אוכלם א' א' שמא ירגיש האיסור בפי' בא"מ. ואני תירצתי קו' זאת דהש"ך מצייר תערובות א"מ ביבש כגון שנפרך לחתיכות דקות מאוד ובכה"ג גם הרגש טעם באכילה לא שייך. דתמיד יאכל בתערובות ולא בפ"ע. וגם לצורה ב' שנתערבו ג' מיני בשר ונודע שאחת נתנבלה בשחיט' א"מ בודאי לעולם לא יבא להרגשת טעם איסור. אכן קושיתו אהחו"ד כאן עומדת לפנינו. וגם הוא הקשה על החו"ד דבאמת הקשו הגאונים על עיקר ביטול ברוב בא"מ ביבש כיון, שאפשר להכיר האיסור ולדברי בשני ציורים שבש"ך על א"מ לק"מ. ועוד י"ל מדלא בדקינן אחר ח"י טריפות וסמכינן ארובא וע"כ דכן גזרה תורה דכשיש רוב אין נזקקין לבדוק ולהרגיש.

וגם אמרינן בחולין י"א בסוגיא דרוב דאל"כ ר"מ היכי אכל בישרא משמע דלדידן ניחא ואם איתא דכשיש אופן בירור גם לדידן לא ניזול ב"ר א"כ גם לדידן קשה היכי אכלינן עכ"פ בלא בדיקת ח"י טריפות וע"כ דלדידן כיון שיש רוב א"צ בירור ורק לר"מ דחייש למעוטא אמרינן כן ואחר כל הרעש הזה מהגאונים הנ"ל אהחו"ד נחזור בס"ד לתרץ דעתו ז"ל אמנם נצריך להקדים עוד דקדוק א' בדבריו ז"ל. והוא דלמה דקדק וכתב דמשום שיש ביטול ברור א"צ לברר בטעימה הא בטיחת התנור אמרינן איפכא דע"י שא"י עד היכן מתפשט מחמת הבקעים אין הביטול טוב וממילא אין כאן ביטול וגם בירור אין כאן ואסרינן הכל. לכן נ"ל לתרץ הכל ע"נ. דבאמת אין הדברים דומין זל"ז כלל דבתנור טוח באלי' כבר אפשר שיאכל כל הככר ולא יהי' בו טעם שומן ובקצהו אחת נרגש השומן שנתפשט שם ע"י בקיעה והוא יאכל כל הככר ולא יבין ההרגש דיסבור כיון שלא הרגשתי טעם שומן בכל מה שאכלתי מהככר כולו גם אותו ההרגש הוא מדומה ויאכל אפי' מה שנרגש בו טעם שומן לכן הוצרכו חז"ל לגזור על כל הפת. אבל בנדון דידן דיודע היטב שיש כמה קרעפלך שנאפו באגנות של שומן ומבין ההיתר של רוב וממילא כשירגיש באיזה מהם טעם שומן יבין שזהו של איסור וידקדק באכילתו אולי ירגיש איזה שיש בה מטעם שומן ויפרוש ממנה כמ"ש בירושלמי תרומות נפשו של אדם חותה באכילת איסור. ודוקא בדין הנו"ב שיודע שיש כאן לפי חשבון חלק רביעי מאיסורים אבל בתור טוח משומן שיודע שיש ס' בפת נגד הטוח וגם אכל כל הככר ולא הרגיש בו מטעם שומן לכן אף אם בחתיכה שבקצה הככר נרגש השומן לא ישים לב לזה ולא ידקדק בו ויתיאש מלהרגיש ומלפרוש מאכילתו ושפיר מחלק החו"ד בין דין דקרעפלך ובין דין דתנור טוח ולכוונה כתב וז"ל דכאן יש ביטול גמור. כלומר ואותו הביטול לא יטעה אותו לומר דכולם אין בהם טעם איסור דשפיר יודע שרק עפ"י הדין נתבטלו ובאמת יש כאן חלק שיש בהם טעם איסור ודברי החו"ד בצדק ויושר ונ"ל דזה דומה ממש למשמש עם הטהורה ואמרה לו באמצע התשמיש נטמאתי דאסור לו לפרוש באבר חי רק ימתין עד שימות דאף דהכניסה היתה בהיתר אבל הטומאה לא נתבטלה וגם כאן אף שנתבטל האיסור ואוכל אותם בהיתר אבל טעם האיסור מאותן הקרעפלך שנרגש בהם טעם השומן לא נתבטל כשירגישנו. ולענין קושית הא"ב באם היו ממולאים בגבינה נחשבו חהר"ל. ור"ל אם גם איתן שיש בהם טעם שומן ממולאים בגבינה י"ל דבאמת לא הלך הטעם להגבינה שבתוך העיסות אלא דרך העיסות והעיסות עצמן יש בהם דין נ"ט בר נ"ט דהיתירא טעם א' שקיבלו האגנות מהקרעפלך של שומן שנאפה בהם בתוך המעל"ע וטעם ב' בעיסה שנתחממה העיסה קודם שנתחמם הגבינה שבתוכה

וממילא אז היתה העיסה מותרת עפ"י הדין ואף דאנן אוסרין נ"ט בר נ"ט כזה עד שיהי' ג' נ"ט כמבואר בסי' צ"ה אבל מ"מ קודם שנתחמם הגבינה בתוך העיסה היתה העיסה מותרת. ואף דאח"כ כשנתחמם הגבינה בתוכה נעשה איסור אבל עכ"פ לא נצרף העיסה להגבינה לדון עליהם דין חהר"ל כיון דכל האיסור של העיסה בא לה ע"י שחזרה ובלעה מהגבינה כשנתחממה בתוכה והגבינה עצמה אינה ר"ל. כנ"ל לחומר הענין ובמהדו"ק הארכתי יותר:

סימן קב

סעיף א כ"ד שיל"מ כגון ביצה שנולדה בי"ט שלמחר מותרת אם נתערבה באחדות אינה בטילה אפי' באלף. ואפי' [א] ספק נולדה בי"ט וכו'. ואם נתערבה [ב] בא"מ בטילה בס' מיהו [ג] אם לבנו בה מאכל או נתנוהו בקדרה כדי לתקן המאכל אינה בטילה:

[א] ספק נולדה בי"ט. ואם ודאי נולדה בי"ט וספק אם נפלה כאן כלל ג"כ אסור וזהו חומרת דשיל"מ נגד שאר דברים חשובים כגון חהר"ל וברי' ומנין אבל בצד א' קיל דשיל"מ דבעינן שההיתר יבא בבירור אבל אם יש ספק אם ההיתר יבא מותר כלק' ס"ב. וביצת יו"ט שנולד מתרנגולת ספק טרפה עי' מנ"י כלל ע"ד אות י"ב לאסור וגם הכרו"פ אוסר משום דלמחר ירויח איסור תורה וכו' ואפי' מודאי טרפה ירויח איסור אחד מהשנים של עכשיו והפמ"ג מביא משו"ת חו"י בבהמה שנתערבה באחרות ושחט אמה של אחת מהם דמותר לשחוט היום מהתערובות דכל איסור שנולד בתערובות מותר בדשיל"מ וה"ה בשאר חשיבות כבעל חי וכדומה. עוד שם דנדרים חשיבי דשיל"מ משום דמצוה לאתשולי והוה כאלו בא המתיר בודאי. ואפי' נשבע שלא להתיר נדרו ע"י שאלה יכול תחלה לישאל על שבועתו זאת. וזה צ"ע מכנה"ג על הטור דבלא"ה כל איסור שאינו על כל העולם אינו בחשיבות דשיל"מ. אמנם גם לדעת החו"י דנדרים בכלל דשיל"מ נסתפקתי בנדר אשה שתולה בהפרת הבעל די"ל אולי יחריש כל יום שמעו או יקיים גם סתם נדר מצוה לאתשולי וכמו כן מצוה על החכם להתיר לו בשאילתו משא"כ בבעל. ואף דגם אשה יכולה לאתשולי ע"י חכם דהפרת הבעל ניתן לה רק להקל עליה ולא להחמיר שלא יועיל לה היתר חכם מ"מ אשה בושה לילך לחכם להתיר בדבר שבעלה מקיים לה וצ"ע ע' בצ"צ ביצת טרפה שנולד בי"ט. וע' פמ"ג בנדר מבשר נבלה דהנדר עושהו דשיל"מ שירויח איסור נדר וישתייר איסור נבלה. ואף דבלא"ה אין חל איסור נדר על נבלה היינו שלא ילקה שתים דאין איסור חל על איסור אבל עכ"פ ב' איסורים יש ושפיר ירויח אותו זת"ד. ולדידי צ"ע דכל הטעם של הסוברים דנדרים הם בכלל דשיל"מ משום דמצוה לאתשולי. ובנדר מנבלה אין מצוה לאתשולי ואדרבה בזה

אמרינן נדרים סיג לפרישות. ואפי' אם נדר בכולל על כשרות ונבלות דבכה"ג שפיר חייל ע"י כולל. אבל עכ"פ אין היתר לחצאין לומר מצוה לאתשולי על הכשרות וקי"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו. די"ל בהיפוך שיהי' לו סיג לפרישות מנבלה ואין מצוה לאתשולי. וע' הגרעק"א מפלפל ג"כ בדרך זה וסיים בצ"ע. ובס' ישויע"ק כ' דלאו משום מצוה לאתשולי הוה דשיל"מ דדי באם יש רק אופן להיתשל הוה דשיל"מ וצ"ע דא"כ אין המתיר עתיד לבא בודאי. ובסוף הסי' בקו"א אאריך קצת [ב] בא"מ. לדעת הפוסקים לא נתנו קולא זאת של א"מ רק בדשיל"מ ולא בשאר דברים החשובים ועת"ח כלל מ' מחודש ו' כ' קצת סברא לחלק בין דשיל"מ לשאר דברים החשובים ובסי' פ"ז הארכתי דדעת הרמב"ם בכולם רק במינו ובסוסי"ז אבאר יותר. ואזלינן בזה בתר שמא דא"א ליילך בתר טעמא דאז ממילא כשיש ס' אין טעם וא"א לאסור יותר ועש"ך [ג] לבנו בה מאכל. המפורשים כתבו דכל דבר הצריך זל"ז כמים ומלח לעיסה נחשב מינו ולכן ליבון המאכל אינה בטילה [חסר כאן מהעתקה של שנת תרנ"א וחבל על דאבדין והזכרון נשכח ממני מרוב יגוני]. ואם נתערבה הביצה בין ביצים ולבנו המאכל מהתערובות י"ל לענין הליבון דהוה זוז"ג ומותר. ואף דבדשיל"מ אנן אסרינן אפי' תערובות ב' להגיר' בגמ' ואחרות באחרות מ"מ כאן דאין רק חזותא וידוע דהאיסור עצמו לא עביד החזותא יש להתיר. וכ' הפמ"א דאם נתערב בתבשיל ולא הי' בו ס' ונפל מתבשיל זה לתבשיל שני גם התבשיל ב' אסור נראה דעתו דאף דאין חשיבות דשיל"מ בא"מ מ"מ נ"נ אמרינן כ"ז שלא הי' ס' וחוזרת חומרת דשיל"מ על כל התבשיל ראשון ואוסר תבשיל ב' כמינו אם השני תבשילין הם מין א'. ולענ"ד א"א לומר כן. חדא דממילא דנת חומרת דשיל"מ בא"מ ביותר מס' דעכ"פ אין האיסור ממין התבשילין. ועוד דגם במינו מותר תערובות הב' דכן אמרינן נתערבה באחרות ואחרות באחרות. ועוד דהא אמרינן דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא ואטו התבשיל ראשון נקרא כולה ביצה וגם התבשיל שני. ואף דבסוגיא דטיפת חלב אמרינן בחולין (דק"ב) לרב דמב"מ בכ"ש א"כ טיפה שנאסרה בבליעתה בבשר ונפלטה תאסר כל החלב בכ"ש. שאני התם דהכל חלב ורב ס"ל כל מב"מ בכ"ש אבל איך ניתן כאן שם ביצה על כל התבשיל וחומרת יו"ט עליה. ואפי' אם הי' הביצה בתבשיל א' לחזותא דנחשב כל התבשיל כמינו ע"י החזותא אבל איך ניתן שם חזותא על תבשיל א' נגד השני. וגם בחזותא אמרתי בס"ק שלפ"ז דאם הי' התערובות קודם הוה זוז"ג ומותר. לכן נ"ל דעכ"פ כשיש עכשיו בתבשיל ב' ס' נגד מה שנפל בו מתבשיל א' ככל חנ"נ שבאיסורין. אבל לא לאסרו במשהו ואולי גם כונת הפמ"א כן רק הפת"ש קיצר דבריו. ובסי' צ"ב בדין תרי משהו שבט"ז שם הארכתי בכה"ג. ויותר י"ל דדי אם

יש בצירוף השני תבשילין ס' נגד הביצה דמותר התבשיל ב' כאלו הי' הכל בתבשיל אחד וצ"ע סעיף ב ומ"ש דא"א דשיל"מ אא"כ המתיר עתיד לבא עכ"פ או שבידו לעשות ההיתר בלא הפסד. אבל בדבר שאינו בידו ואינו ודאי שיבא המתיר אינו בכלל דשיל"מ. לפיכך [ד] ביצה של ספק טרפה שנתערבה באחרות אינו בדין דשיל"מ שאין המתיר בודאי ואינו בידו:

[ד] ביצה של ס"ט. בסק"א הבאתי ד' הצ"צ דכל ביצת ס"ט אוסרת בכ"ש דאחר כ"א יום אפשר שתטעון ביצים ותהי' כשרה למפרע ואי משום דאין ההיתר עתיד לבא בודאי עכ"פ הוה דבר שבמנין והקשיתי שם דא"כ למה אסרו תערובת ביצת יו"ט מטעם דשיל"מ ולא אמרו מטעם דבר שבמנין ויהי' ראיה מכאן למ"ד את שדרכו למנות וקושיא למ"ד כל שדרכו לימנות. וע"כ כסברת הרשב"א ז"ל דכמו בטעם דשיל"מ אינו אוסר בכ"ש אא"כ היתירו בא בבירור כן אם אתה אוסרו מחמת מנין וכה"ג אמרינן להיפוך דבעינן שיבא האיסור בבירור. ולכן בביצת יו"ט א"א לאסרו מטעם מנין דאז היינו מצריכים שיהי' האיסור עתיד לבא עכ"פ ובאמת לא יבא איסור לעולם ולכן הוצרכו לאסור מטעם שעכשיו אסור ולמחר יבא ההיתר. ולפי"ז נפל הממ"נ של הצ"צ דחומר מנין לאיסורו וחומר דשיל"מ להיתירו סותרין זא"ז דכאן בעינן שיבא היתר ברור וכאן בעינן איסור ברור. לכן כשם שאין לאסור בכ"ש סתם ביצה של ס"ט מחמת דשיל"מ משום שאין ההיתר ברור ואינו בידו כן א"א לאסור מחמת מנין שאין האיסור ברור. ויפה כ' הש"ע דביצת ס"ט בטילה. ואם ביצת ס"ט נולדה בי"ט כבר כתבתי בסק"א דאוסרת בכ"ש דלמחר ירויח איסור יו"ט וישאר איסור ס"ט ובפרט בי"ט שאחר שבת דאיסור הביצה מה"ת ושם כתבתי מאיסור נדר סעיף ג [ה] כלי שנאסרה מבליעת איסור שנתערבה באחרות ואינו ניכר בטילה ברוב ואין דנין אותה כדשיל"מ [לפי שצריך הוצאות להגעילו וכן כיוצ"ב] ה] כלי שנאסרה. כבר דברנו מזה בסק"א וכאן אקצר, כלי שבישל בה בשר נבלה ונתערבה בין כלים של בשר שחוטה דהוה מב"מ ובטל ברוב דאינו דשיל"מ כמ"ש המחבר. ועכשיו יגעיל כולם וישהא אותם מעל"ע ובדיעבד מותר בלא הגעלה ובלא שהייה מעל"ע. ובכ"ח משום חומרא יסיר אחת. וכשהיתה בליעתם ממינים שונים או כלי בשר בין חולבת כ' החו"ד דג"כ די בשהייתן מעל"ע דתו לא יבא לידי א"ת וא"צ להסיר אחת ויתן לכולם השימוש כמו הרוב מהם כ"כ מוהרש"ק ודבר שבמנין לא שייך כאן דאין חשיבות בבלוע. וכ"ז אם היתה מתשמיש ב"י אבל אם היתה אב"י או אפי' מסתם כלים פשיטא שמותרים כולם דתיכף אין כאן רק ספק דרבנן קו"א לסי' ק"ב. בחידוד סק"ב העליתי בדברי הפמ"ג בנודר מבשר נבלה דלא הוה דשיל"מ דכל טעם נדר

דנחשב כדשיל"מ משום דמצוה לאתשולי. ובנודר מאיסור מצוה שלא לאיתשל דנדרים סיג לפרישות וממילא אין כאן משום דשיל"מ ופלפלתי שם קצת. ועכשיו נשאלתי אם נדר מכזית בשר כשר ונפל בין כזית נבלה וכזית אחר מכשרה אם נאמר איסורים מבטלים זא"ז. ויתבטל הכזית הנדור בין הנך תרי. ויתבטל הזית נבלה בין הנך תרי אבל אם נחשב הזית הנדור לדשיל"מ לא נתבטל רק הזית נבלה בין הנך תרי זיתים שחוטים ואכתי רביע על כולם איסור נדר ורק נסתלק מהם איסור נבלה. זה מה שנראה בפסק הדין לכאורה אמנם מה שנ"ל דלעולם כל שנשתייר איזה איסור על התערובות תו לא הוה דשיל"מ והכל בטל. וראיה מפורשת לזה ממשנה ערלה פ"ב מ"ב וז"ל הערלה מעלה את הערלה ואת כלאי כרם וכ"כ מעלה את הערלה. והרמב"ם שם פי' דמתחלה נפלה ערלה בין מאתים ואח"כ נפל עוד ערלה או כ"כ מעט יותר משיעור ערלה ראשונה באופן שאין מאתים נגד הנפילה שניה אם לא נצרף גם הערלה מנפילה ראשונה ומצטרפת כיון שכבר נתבטלה והותרה [וקמ"ל דא"א חוזר וניעור לאסור שתיהם. ובספרי לאו"ח סי' תמ"ב פלפלתי בדברי הרמב"ם אלו לענין חוז"נ] אמנם הרע"ב שם פירש מדין איסורים מבטלין זא"ז והערלה שניה היא נטע רבעי וקראה ערלה בלשון מושאל משום דמערלה באתה עכ"ל. והתי"ט הקשה עליו דנט"ר היא דשיל"מ ואין בה ביטול והניח בתימה [ובספרי נימוקי הרא"ה על משניות שם הוכחתי דנט"ר אין שיעורה במאתים כלל והארכתי שם לפרש המשנה באופן מרווח יותר] והתוח"ד שם תי' בדוחק גדול דמיירי שאין הנט"ר שוה פרוטה ושוב אינו בר פדיון ואינו דשיל"מ וזה דוחק גדול במחכ"ת חדא דמנ"ל שיש איסור כלל על נט"ר שאין בו כדי חילול דכל איסור דייקינן מהילולים ודרשינן חילולים לומר אחלי' והדר אכלי וכשאין בו שיעור חילול מנ"ל לאסור ועוד שיהי' חמור מאלו יש בו שו"פ שע"י שאין בו שו"פ יהי' עליו חומרת מאתים כערלה, ועוד איכפל תנא בדין כזה כשאין בו שו"פ. ולישב דברי הרע"ב מתמיהת התי"ט אמרתי דדשיל"מ דלא בטיל הוא רק באופן שיהי' הביטול היתר גמור ולא ישתייר עליו שום איסור באותו התערובות כמו ביצת יו"ט בין ביצים. דהר"ן בפרק השותפים כ' ב' טעמים לחומרת דשיל"מ א' דאמרינן עד שאתה אוכלו עכשיו בשעת איסור ע"י ביטול המתן על זמן ההיתר וא"צ ביטול דההיתר דביטול אינה הותרה רק האיסור נדחה]. ולפי"ז כשנפל דשיל"מ בין איסור והיתר אמרינן להיפוך מה בצע לנו בזה שימתין על זמן היתר של אחד כיון שאז ירבע עליו איסור שני. מה תאמר אז לא יהי' דשיל"מ ויתבטל גם איסור שני א"כ כיון שכל ההיתר אינו רק ע"י ביטול מה לי ביטול של עכשיו מביטול של מחר כיון דבין כך וב"כ לא אוכל לאכול בלא ביטול טעם ב' בחומר דשיל"מ שם

משום דר"י ס"ל מב"מ לא בטיל מגזה"כ ורבנן דפליגי על ר"י לא משום דלא דייקי קרא דדם הפר והשעיר אלא דס"ל דכל שמין א' היתר ומין א' איסור תו לא נדונו כמין במינו ורק בדם פר ושעיר ששניהם שוין בקדושתן נדונים כמב"מ ולא נתבטל דם השעיר בין רוב דם הפר אבל בדברים ששייך איסור והיתר לא לזה גזרה תורה שלא יתבטל, ולכן דשיל"מ שגם האיסור יהי' מותר למחר תו נקרא מינו של ההיתר שנתערב בו וגזרינן שלא יתבטל, זת"ד הר"ן שם השתא דאתינא להכי א"כ כשנפל הדשיל"מ בין שני סוגים אחד איסור ואחד היתר שוב אינה מין של התערובות משום שגם האיסור יבא עליו היתר דהא בהתערובות יש גם איסור וממילא שוב אין כאן מין במינו ממש, נמצא לפי"ז לשני טעמים אלו א"א לאסור חומרת דשיל"מ רק באופן שבהתערובות אין שום איסור רק כולו היתר. ולא נצטרך להתיר מכח ביטול לטעם א' שבר"ן וגם נחשבו כולם למין היתר מטעם ב' שם אבל כל שיש בהם גם איסור לא נוכל לדון חומרת דשיל"מ. ולפי"ז בנדון שלפנינו שנפל זית שחוטה נדורה בין זית שחוטה וזית נבלה שפיר אמרינן דין ביטול ואיסורים מבטלים זא"ז כמשנה דערלה וכ"כ הנ"ל לפי' הרע"ב הנ"ל. ושפיר לא נחשב הנט"ר לדשיל"מ כיון שנפל במקום שיש גם איסור אחר ונצטרך לביטול והכל נתבטל שפיר סעיף ד ומ"ש דלא שייך דשיל"מ אם המאכל מתקלקל: הג"ה. הא דדשיל"מ ל"ב [ו] דוקא אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיסור בתערובות אבל טעמו בטל, ולכן חתיכה שלא נמלחה תוך ג"י אעפ"י שי"א שנקרא דשיל"מ משום ז דמותרת לצלי אפ"ה בטילה דאין איסורה מחמ"ע רק מחמת דם הבלוע בה: כל איסור [ח] שלא הי' ניכר קודם התערובות בטל אעפ"י שהיא דשיל"מ:

[ט]מי שנדר מדבר ונתערב חשיב לדידי' דשיל"מ דאפשר לישאל על נדרו. דבר שיש לו היתר [י]וחוזר ונאסר כגון חמץ לא מקרי דשיל"מ, וי"ח בזה. ולא מקרי דשיל"מ אא"כ הותר למי שנאסרת לו אבל אם נשאר באיסור לאחד אעפ"י שניתר לאחרים כגון המבשל בשבת לא מקרי דשיל"מ [ו] דוקא אם האיסור בעון וכו'. בפתיחה הבאתי דין הפ"מ בטחו חלה בביצת יו"ט והארכתי שם ע"ש [ז] דמותרת לצלי. בריס"י ק"א הבאתי דאין מכבדין בבשר צלי ע"ג גחלים אם לא נתבשל אח"כ ורק כבד דרכה וטבעה בצלי וטעמה בצלי מושבח יותר מבישול וגם מותר לבשלה אחר צליתה משא"כ שאר בשר ששהא ג"י שגם אחר צליתה אסורה בבישול ממילא אין בה משום חהר"ל. וא"כ ממילא גם משום דשיל"מ אין כאן דבשר חי מותר באומצא בלא צליה. ועיקר היתר המליחה למען יוכל לבשל וכיון ששהא ג"י ואסור בבישול נמצא דאין ההיתר למה שהי' אסור בה וממילא אין בה חומרת דשיל"מ:

[ח] שלא היה ניכר. ידוע קושית העולם בסתירת דברי המרדכי דגבי גיגית ענבים דרוכים מתיר היין משום דכל שבא האיסור לעולם בתוך תערובות אין בו חומרת דשיל"מ וגבי יבמה שרקקה דם מחמיר מכח שבא לעולם בתערובות ובפתיחה דברתי הרבה בישוב הדברים ונא אכפול המאמרים ע"ש [ט] מי שנדר. ואם נפל הדבר הנדור לא"מ בלא ס' ובא אחר והוסיף ולא נתכוין בשביל הנודר מותר גם להנודר וזה פשוט:

[י] וחוזר ונאסר. בספר בינת אדם למד היתר לשכר מאיסור חדש דאף שי"ל היתר בט"ז בניסן אבל כיון שאז יהי' עליו איסור חמץ לכן בטיל גם קודם פסח כשנתערב בתוך שכר מתבואה ישינה. ולענ"ד אין בזה כדי להתיר דהא כשיבא הפסח יוקדם איסור חמץ מט"ו בניסן ואז חייל איסור חמץ בין בשכר ישן בין בחדש והחדש יש עליו כל יום ט"ו ב' איסורים איסור חדש ואיסור חמץ, ולמחר בט"ז שיותר איסור חדש ישתייר איסור חמץ ושפיר ירויח משני איסורים לאיסור א'. ואף דבשעת התערובות לא הי' עליו רק איסור חדש לבד ולא יהי' ניתר בט"ז אבל אם נתערב בע"פ אחר ו' דאז יש ביטול לחמץ ולא נתבטל מחמת חדש ולקצת פוסקים כל שירויח איזה איסור יש בו משום דשיל"מ. מיהו לפי מה שהעליתי בקו"א בסמוך דאין חומרת דשיל"מ אא"כ לא נשתייר שום איסור לפי הטעמים של חומרת דשיל"מ בהר"ן פ' השותפין ובפרט דלא גרע האיסור שנשתייר מאם היה צריך להוציא הוצאות להביא את ההיתר. ועוד דבפסח יש עליו גם איסור לא יראה ולא ימצא ואיסור הנאה ומצות ביעור ובכה"ג ודאי דלא שייך לומר עד שאתה אוכלו עכשיו ע"י ביטול המתן עד שיעבור איסור זה ותבא לידי איסור היותר חמור ופשיטא שאין בזה משום דשיל"מ כדבריו ז"ל רק שקיצר במובן קו"א לסק"ח. בדין דבר שתחלת ביאתו לעולם בתערובות לא דיינינן בו חומרת דשיל"מ. אמרתי ראיה לזה ממתני' תרומות פ"ט מ' ה' ו' ז' בדין דתרומה גידוליו אסורין [לזרים] אפי' בדבר שזרעו כלה וכן בנדרים פ"ז מ' ו' ז' בקונם אף על פי דאסור בחילופיהן וגידוליהן אפי' בזרעו כלה אבל באין ז"כ אפי' גידולי גידולין אסורין. וכ' הר"ן שם הטעם דנדרים הם דשיל"מ. והתי"ט הקשה שם למה בנדרים ובתרומה אסורין הגידולין מטעם דשיל"מ ואלו טבל ממש אמרינן שם דגידולי טבל מותרין בדבר שז"כ. ותי' משום דטבל רובו חולין, והלשון דחוק חדא אטו רוב זה דחולין מתירו הא מה"ת די בחטה אחת לפטור כל הכרי ואין החטה בטילה בשום אופן ואדרבה החטה זאת אוסרת כל הכרי ואדרבה תרומה בטילה עכ"פ בק"א והתרומה שבטבל אין לה שום ביטול. וא"כ יותר יש להחמיר בטבל מבתרומה וע"כ דה"ק איסור הטבל שבא מכח החטה שלא הופרש ממנה באתה לעולם בתערובות דקודם מירוח מותר הכל וכשנתמרח כבר קדמו רוב דהיתר ובאיסור

כזה לא החמירו חומרת דשיל"מ משא"כ תרומה גמורה דכשקרא לה שם לא היתה בתערובות. והא דתרומה בטילה בק"א וטבל אין בטיל משום דבתרומה יש תיקון לגזל השבט דאחר שנתבטלה צריך להרים כשיעור התרומה ובטבל בכה"ג יש תיקון אחר שיתרום ממקום אחר על הטבל הזה דעל ממון כהן אין ביטול ע' חלה פ"ג מ"ו. אבל בגידולין קל טבל מתרומה ונדרים משום דאיסור טבל נולד בתוך תערובות. וגם נ"ל טעם אחר פשוט דמה"ת מותר לזרוע טבל ורק מדרבנן אסור לפיכך הקילו בגידוליו אבל תרומה לא ניתנה לזרוע רק למאכל הכהן. ובספרי נימוקי הרא"ה על משניות הארכתי בענינים אלו בכמה מקומות ובדרכנו א"ש גם קושית התי"ט שם למה אסרו גידולי תרומה ונדרים הא הוה זוז"ג ותי' דבדשיל"מ לא התירו משום זוז"ג. וקשה מטבל וע"כ דכיון דאיסור טבל נולד בתוך תערובות היתר אין בו חומרת דשיל"מ ודע דקולא זאת בדבר שבא האיסור בתוך תערובות שההיתר קדמו ובטיל אפי' בדשיל"מ וכה"ג התיר המרדכי בגיגית ענבים דרוכים והיין זב מהם ובשבת זב מהם איסור ומותר והיינו משום דהיין דהיתר קדים והאיסור נולד בתוכם וקמא קמא בטיל אבל ביבמה שרקקה רוק עם דם וזב שראה קרי שא"א בלא צחצוחי זיבה דלא קדים ההיתר ושניהם באו כאחת בכה"ג כ' המרדכי דאין רוב מועיל אפי' אין לו מתירין. והגאון רי"ש נ"ז ז"ל בחידושיו למס' שקלים הסביר קצת דבכה"ג ששניהם נולדו כאחת והם דברים טבעים דין כל אחד כקבוע וכל קבוע כמע"מ דהרוק והדם הם מעינות קבועים באדם וכן הזיבה והקרי כ"ז שלא נטהר מזובו ואין ביטול לאחד על חבירו משא"כ בהנך דלעיל דההיתר קדים והאיסור נולד בתוך מבטליו ודע דבירושלמי תרומות פליגי חזקי' ור' יוחנן דחזקי' ס"ל דכל טבל בטל ברוב והגאון בגליון הש"ס הקשה שם מדין דשיל"מ ובביאורי לירושלמי ישבתי קושיתו בג' אנפי, וגם הבאתי דברי הגמ' ע"ז (דע"ג) דכהיתירו כך איסורו דכמו דניתר ע"י חטה אחת שתורם ממנו כך איסורו בכ"ש וכ' התוס' שם דוקא טבל של תרו"ג שייך טעם זה דחטה אחת פוטרת ואוסרת אבל טבל דתרומ"ע דיש שיעור להיתירו לכן בעינן שם טעם שני דדשיל"מ, ובזה א"ש דגם חזקי' דס"ל טבל בטיל ברוב לא לענין שלא יצטרך לחזור ולתקנו דבאמת לכ"ע חוזר ומתקנו מיני' ובי' ורק לענין שלא לאסור גידוליו בארעי קודם גמרו דאחר גמר שלהן יש בהם איסור טבל של הגידולין עצמן ובזה שפיר מקילין משום שבא לעולם בתערובות בטיל חומרת דשיל"מ ממנו עוד נ"ל דלכן לא גזרו על גידולי טבל חומרת דשיל"מ דקי"ל דכל היתר שחוזר לאיסור אינו בכלל דשיל"מ, וגידולי הטבל מעצמן יחזרו לאיסור דכשיגמר מלאכתן יהי' מעצמו טבל ורק לאסרו קודם מירוח לזה אמרינן דכל איסור שניתר וחוזר ונאסר אין בו משום דשיל"מ משא"כ תרומה שאינו חוזר

לאיסורו, וזהו טעם אמיתי ומשובח לחלק בין טבל לתרומה לענין גידולין ואכ"מ להאריך יותר שאלה. אחד נדר שלא לאכול דבר מן החי בימות החול. וממילא אסור בביצים. וביו"ט מותר בביצים. וביו"ט נתערבה לו ביצה שנולדה ביו"ט בין ביצים אחרים. אם לדון עליהם דין דשיל"מ כמו בכל אדם. או לומר דכיון דלמחר יהיו כל הביצים אסורים עליו מטעם נדרו לא הוה אצלו דשיל"מ כן דעת הרמ"א בסי' ק"ב ולפי"ז ממילא מותר התערובות הזה אפי' לאחריני כיון דמותרים לו. ודעת המג"א באו"ח סי' שי"ח להיפוך כיון דלאחריני הוה דשיל"מ לכן אסור גם לו כל התערובות ע"ש גבי המבשל בשבת דלאחריני שרי במוצ"ש. והחו"ד כאן הסכים להחמיר. והחתם סופר בהגהותיו לאו"ח התיר לו ואוסר לאחריני גבי המבשל בשבת ונ"ל כאן לאסור גם לו דאם נתערב ביו"ט א' ודאי דהוה יל"מ דלמחר ביו"ט ב' יהי' מותר גם לו. דיו"ט ב' אינו בכלל נדרו דאינו חול. ולענין ביצת יו"ט קי"ל נולדה בזה מותרת בשני וא"כ שפיר הוה דשיל"מ ממש. ורק כשנולדה ביו"ט ב' ונתערבה שפיר יש להתיר עכ"פ לו דהיום מותרין לו דאין יו"ט ב' בכלל נדרו ואיסור ביצת יו"ט שייך כל היום וכיון דלמחר יהי' אסור לו כולם אינו בכלל דשיל"מ. ובר"ה כה"ג יש להתיר גם ביו"ט א' דקי"ל דאסור בשניהם ואח"כ יהי' עליו בנדר. אמנם בלא"ה קי"ל דכל היתר החוזר לאיסור אינו בחומרת דשיל"מ והביצים חוזרין עליו באיסור ואף דגם איסור נדר הוא בחומרת דשיל"מ היינו לענין שלא לבטל איסור נדר בתוך של היתר משא"כ בכה"ג שעומד איסור נדר נגד היתר של יו"ט. ובלא"ה דעת הכנה"ג בהגהותיו לטור דכל איסור שאינו על כל העולם כנדר וכה"ג אינו בכלל דשיל"מ וצ"ע:

סימן קג

סעיף א כ"ד שטעמו פגום אין אוסר תערובתו ואפי' אין הפגם מחמת עצמו רק שפוגם תערובתו מותר: הג"ה. מיהו [א] דברים החשובים כבריה וכיוצ"ב אם אינן פגומין בעצמן אעפ"י שפוגמין התבשיל אין בטילין אפי' באלף [א] דברים החשובים וכו'. לעיל סוסק"ב ביארתי לנכון דיני ברי' כנמלים ותולעים לתבשיל דהרוטב מותר ע"י סינון אף בלא ס' דדברים הפגומין מעצמן אין טעמן אוסר וכשא"א לבודקן ע"י סינון אסור אם לא שבא עליהם עוד סרחון חוץ מפגם של עצמן. ונמלים שאין נאסרים רק אחר שפירשו מהמאכל הכרו"פ מתיר דאין איסורן מתחלת בריאתן ובטילין ברוב בין אותן שלא פירשו וכ"נ מהפר"מ שם סק"ז והחו"ד אוסר ולפי"ז גבינה מתולעת שהתולעים מותרים ופירש נמלה אחת ונאסרה וחזרה בין התולעים שבה יש עוד היתר שתחלת ביאת האיסור עליו הי' בתערובות וצ"ע בהיתר זה דאדרבה איסורו מתחיל בשעה שנפרש מהתערובות קצת

מיהו יש להתיר בהיתר הכרו"פ ושם הארכתי סעיף ב פגם זה א"צ שיפגום לגמרי עד שיקוץ לאכלו אלא אפי' פוגם קצת אין אוסר תערובתו. ימ"ש דזה דוקא בנתערב איסור מועט בהיתר מרובה. אבל [ב] איסור מרובה בהיתר מועט ואפי' מע"מ אין מותר עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם. ואם אין שם ממשו של איסור רק טעמו לבד אפי' האיסור מרובה מותר אם פוגם קצת. וי"מ שחוכך אומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שמשביח בגודל מדתו יותר ממה שפוגם בהפסד טעמו אסור עד שיפסל מאוכל אדם. בד"א שפוגם מתחלתו עד סופו אבל אם השביח ובסוף פוגם או פוגם [ג] ובסוף השכיח אסור: הג"ה. וי"א אע"ג דהאיסור נט"ל והמאכל מותר מ"מ הקדרה אסורה ואם בישל בה תוך מעל"ע תבשיל שהאיסור הראשון נ"ט לשבח נאסר התבשיל השני אם לא הי' בה [ד] ס' נגד האיסור ראשון אבל אם ניערו בכף תבשיל ראשון ותחבו הכף לתבשיל ב' שהוא ג"כ פוגם לא נאסרה הקדרה וכן בדבר שאין לו טעם כלל כגון יורה שמתיכין בתוכה הדבש ונמצא שם רגלי הדבורים לא נאסר [ה] היורה וכד כל כיוצ"ב [ב] איסור מרובה. החו"ד הקשה דהא גם כשנפסל מאוכל אדם אסור מדרבנן ותי' דמיירי שנפל מעט מעט דקמא קמא בטל ולפי"ז בורית אפי' יש בו יותר ממחצה חלב בין הדברים הפגומים שנותן שם והם אין ראוין לאכילת אדם ואם נפל ממנו לתבשיל א"צ ס' אפי' נגד החלב שבו. ולפי"ז א"צ להיתר הצ"צ בטעימת הבורית בשעת בישולו. ובפרט דעפ"י הרוב החלב עצמו פגום כשנותן אותו למלאכת הבורית כידוע [ג] ולבסוף השביח. עש"ך סק"ז דרק אחר שנשבח אסור אבל קודם שבא השבח מותר אף שיודע שעתיד להשביח ולפי"ז בהשביח ולבסוף פוגם י"ל דבשעת השבח י"ל דין דשיל"מ אבל זה אינו דגם בכל דשיל"מ אם עד שעת ההיתר יתקלקל המאכל אין לו חומרת דשיל"מ ומכ"ש כאן דכל ההיתר יבא ע"י הקלקול. ובסי' צ"א בקו"א הארכתי מאוד בפלפול גדול בדינים אלו בחסרון מלח ויתירה מלח ע"ש [ד] ס' נגד איסור א'. אבל לא אמרינן נ"נ דהא היה היתר עד עכשיו. וכן בדבר שאין בו טעם כלל. לעיל סי' פ"ז סק"ג כתבתי לענין עור הקיבה שמיבשין אותה כעץ והבאתי שם כמה שו"ת להחמיר אם נתרכך בתוך החלב והנו"ב מהמתירים אם נתרכך ע"י שריית מעל"ע אבל לא ע"י בישול והנה לדעת האחרונים דהא דפוגם ולבסוף השבית דאסור דוקא בנפגם בבישול. אבל בפגום מעצמו מותר אף שנשבח אח"כ ולפי"ז י"ל דהיובש של עור הקיבה היא פגם מעצמו ומותר אפי' אחר הריכוך ואולי היובש אינו פגם רק העדר הטעם וכשנתרכך יתעורר הטעם הערה. כבר נתבאר מחלוקת הש"ך עם האו"ה בטעם דצריך ס' ביבש בא"מ דלהש"ך הטעם דכשיבשלו יתן טעם ולפי"ז אפי' באיסור תורה אם הוא נט"ל שרי ובטל בא"מ

ביבש ברוב דתו לא יתן טעם כשיבשלו עם תערובתו זאת. ולהאו"ה הטעם דאפשר להכיר האיסור ע"י טעימה ולפי"ז גם בנתערב עם מין שהוא בו לפגם אסור אם האיסור תורה ורק באיסור דרבנן די ברוב כה"ג [ה] היורה. ולא חיישינן שמא יבשל בתוכו דבר חריף דלא מחזקינן איסור וע"ס י"א דהחריפות לא מהני לדבר שפגום מעצמו להשביחו וע"ל סי' צ"ד דגם בקדרה לא חיישינן לזה דהחריפות אינו מעורר הטעם של קודם לכן רק החריפות מועיל למה שנתבשל בו עכשיו. ואם בישל ירקות עם זבובים אפי' רוב זבובין לא נאסרה הקדרה. ואם להיפוך שהאיסור נ"ט לשבח בקדרה א' ונ"נ ואח"כ בשלו בקדרה דבר שהוא פגים עם האיסור הראשון מותר דאף דאז הי' חנ"נ מ"מ אין הנאסר דהיינו התבשיל שנאסר מאיסור ראשון יותר חמור מאלו האיסור ראשון עצמו הי' כאן דהי' מותר כ"כ בשו"ת ג"ש הפ"מ הביא בפרטות ה' דינים. א'. בשמים בלועין מיין לשבח ונפלו לתבשיל לשבח זהו פשוט לאסור עד ס' נגד כל הבשמים. אמנם ס' מועיל דאין הבשמים נדונין כדברים דעבידא לטעמא דאין האיסור מחמת הבשמים אבל אין די בס' נגד היין דהבשמים נ"נ. ב'. ואם הי' היין בבשמים לפגם וגם בתבשיל של עכשיו הדבר פשוט דמותר וגם התבלין מותרים דנתעגל היין מהם דנפגמו וגם מותר לכתחלה ליתנם בתבשיל אחר. ואם היין בבשמים לשבח ובתבשיל עכשיו לפגם דומה דין זה לבצלים שחתכן בסכין איסור בסי' צ"ד דבעי' ס' נגד הסכין והבצלים אסורין אבל דין דלעיל הי' דומה לבצלים שחתכן בסכין בשר דמותרין לחלב וגם הבצלים מותרין ע"ש רק דשם בעינן ס' נגד הלהב של סכין וכאן א"צ כלום כיון שהי' בהם לפגם ולענין לכתחלה צע"ק. ג'. אם בתבלין לפגם ובתבשיל עכשיו לשבח אסור לכתחלה ליתנם ובדיעבד די בס' נגד היין שבלוע: בהם דלא נ"נ בעודם פגומים מהיין. ואף דקי"ל דיבש ביבש בא"מ דצריך ס' מדרבנן ומותר להוסיף כלק' סי' ק"ט וכאן נמי נתיר ליתנם לכתחלה ולומר נט"ל דהוה כהוסיף די"ל דנט"ל ההיתר אינו כביטול להתיר לעשותו לכתחלה דהא אנן אסרינן לבשל בקדרת אב"י ודו"ק וצ"ע. וכ' בהגהות א"ב אם נפל החצי מהבשמים אם נשער רק נגד חצי היין הנבלע בכולם. ונחזי אנן דבסוס"י צ"א בדבר המתובל בתבלין בולע אפי' בצונן וא"כ גם בליעת הבשמים הי' בצונן אבל י"ל דהתם מירי בדבר אפוי או מבושל שמתובל בתבלין אבל בשמים חיין י"ל דלא בלעי בצונן אם לא בשיעור כבישה והפ"מ לא פי' איך היתה בליעתן. ד'. אם בבשמים לשבח ובתבשיל לפגם די ג"כ בס' נגד היין שכתבתי לעיל דבעי ס' נגד היין שבהם כבצלים שחתכן בסכין של איסור דבעי ס' נגד הסכין. ובאין הפסד ישער נגד הבשמים סעיף ג אפי' אין כח באיסור לבדו לפגום אלא ע"י ד"א [ו] שמסייעו כגון איסור שנפל לקדרה שיש בו מלח או תבלין [ז] מרובין (נ"א מדוכין)

ואי לאו המלח והתבלין שבה לא הי' כח באיסור לבדו לפגום אפ"ה מותר. [ו] שמסייעו. ע"ל סוס"י צ"א בקו"א הארכתי שם מאוד דלפי"ז דרוב מלח מסייעין לעשות פגם א"כ איך יכול המלח עצמו לעשות איסור כשמולחין היתר עם איסור ושיעור המליחה עד שאנמ"מ נמצא שאז הכל פגום ואיך הפגם עושה איסור. ועכשיו אמרתי כך דרק היכי דגם גוף האיסור קצת פוגם והמלח מסייע להרבות הפגם אז מותר. אבל כשכל האיסור לשבח ורק המלח ברבייתו פוגמו לשעה אז עושה איסור. אבל זה אינו דבסי' צ"ה אמרינן בבורית שהאפר שבו פוגם להחלב שבו אף שגוף החלב לא הי' פגום כלל. והקדיחה תבשילו דאמרינן בסוף גיטין דיכול לגרש אשתו, וגם בש"ס ע"ז (דל"א) איתא אם עכו"ם נתן יין בקנקן הישראל מכשירו במורייס או ציר פירש"י שהציר שורף טעם היין ופגמו. וע"כ הא דכ' המחבר כאן שמסייעו הוא לרבותא שאף שאין באיסור עצמו לפגום וגם ברוב מלח לבד אין שם כ"כ כדי לפגום וע"י שניהם נפגם המאכל מותר אבל אם יש שם רוב מלח כ"כ עד שאנמ"מ ודאי דמותר וא"כ נפל חומרת מליחת איסור בהיתר בבירא. ושם הצלתי לתרץ הקושיא בדרך מרווח ע"ש [ז] מרובין. וה"ה אם חסירה מלח או תבלין כ"כ הש"ך. ומזה מוכח דמותר אח"כ לתקן ואפ"ה ישאר בהיתירו. דמי יעצור בידו מלתקן התבשיל כגון אם חסירה מלח יוסיף מלח ואם יתירה מלח יוסיף תבשיל ובאופן שבשעת התיקון ידקדק שיהא ס' נגד האיסור ע"י הוספתו תבשיל ובחסירה מלח יוסיף ג"כ תבשיל קודם שמתקנו במלח עד שיהי' ס' ואח"כ יתקן הכל במלח דכ"ז שהתבשיל פגום מותר לעשות כמו שירצה ועהגר"ע מזה והנלע"ד כתבתי וזה ברור סעיף ד שמן ודבש של עכו"ם אעפ"י שהן מבושלין מותרין מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן לדבש: הג"ה. [ח] וי"א דבשר אינו פוגם לדבש עצמו רק למשקה הנעשה מדבש. ובמקום שאין הפסד גדול יש להחמיר. [ט] בשר או חלב ביין פוגם ומותר [ח] וי"א דהבשר אינו פוגם לדבש. הט"ז אוסר אף בה"מ. והש"ך אוסר גם בשמן אם הוא שלוק ובאינו שלוק גם להרמ"א אסור. והגר"א בביאורו מתרץ דיוק דהט"ז ומתיר הדבש. תאנים ביין הוה פגם אפי' לחים [ט] בשר או חלב. כ' הפמ"ג בשם הצ"צ דוקא חלב בקמץ אבל חלב בצירי משמע בסי' קכ"ב דהוה לשבח. וע' הגי"ש דבנו של הצ"צ מגיה ומסיים דגם חלב בצירי הוה נט"ל. גם החו"ד בשם הנו"ב דחלב בצירי נט"ל ביין וחלב בקמץ לשבח. עוד בנו"ב סי' ל"א ביין שבשלו בכלי בשר ב"י ותחבו בו כף חלב ב"י אף שגוף היין מותר דהבשר בו לפגם אבל הקדרה אסורה כמ"ש הב"י בסי' ק"ב דשמא יש מש בה דבר מושבח וגם הכף אסור דשמא קיבל מגוף הקדרה בלא אמצעית היין והחו"ד חולק ע"ש וגם הי"א חולק דבלא"ה לא קי"ל כתי' ב' של התוס' הובא בסי' צ"ה בש"ך סקט"ו לחוש שמא קבלו

הכלים זמ"ז בלא אמצעית המים ע"ש בסוגי' דמב"מ סעיף ה כל קדרה שאינה ב"י חשיב טעמה לפגם וכו'. ואם בישל בה כשאינה ב"י מותר דהוה נט"ל. והוא שתהי' מודחת שלא יהא שומן דבוק ע"פ. שאם [י] לא הדיחה אוסרת והרי היא כחתיכת איסור וכו' ויש מתירין אפי' אם בישל בה קודם שהדיחה: הג"ה. ואם יש ס' נגד הדבוק עליה מותר לכ"ע מאחר [יא] דהקדרה אב"י וה"נ סעיף ו ומ"ש שאם שמו פלפלין בקדרת אב"י אסור דחורפא מחלי' לשבח:

[י] לא הדיחה. ואז בעינן ס' נגד הטוח. ובסי' צ"ה נתבארו דינים אלו ע"נ וגם דיני חריף מחליא ע"ש לענין נ"ט בנ"ט וה"ה כאן לענין אחר מעל"ע [יא] דהקדרה אב"י. הדין כך דלכתחלה אסור לבשל בקדרה אב"י אפי' בכ"ח דא"א בהגעלה אפי' כ"ח חשוב כפורצליי. ואם בישל ספק טרפה בכ"ח אם לא נודע עד אחר מעל"ע יש לצדד בכ"ח חשוב בה"מ. וישון יב"ח מהני לענין לכתחלה כה"ג. והנוהגים בפסח באזהרת מצה שמירה מותרים הכלים לפסח הבא ואין מדקדקין בשנה פשוטה בחסרון איזה ימים וגם אין מדקדקין שלא לבשל דבר חריף אבל בשאר איסורים אין להקל כ"כ סעיף ז קדרה בלועה מבב"ח שנתבשלו יחד או בזא"ז וקודם שעברה לילה א' הוחמו מים חשיבא ב"י עד שתשהא מעל"ע מחימום המים: הג"ה. אבל אם עברה לילה מותר. וכן אם עברה לילה בין הבשר להחלב אע"ג דאח"כ הוחמו בה מים מיד נמי דינא הכי. וה"ה [יב] בכל איסורים נמי דינא הכי לפי מה דקי"ל חנ"נ בכל איסורים וע"ל סי' צ"ב ובמקום הפסד יש להתיר בש"א בכ"ע רק שיהי' מעל"ע מבישול ראשון [יב] בכל איסורים. הפ"מ נסתפק בקדרת איסור שבישל בה אחר לילה בשר ולא הי' ס' ונ"נ ונפל מהבשר לתבשיל שיש ס' נגד איסור ראשון מי מצטרפין סברת ר"ת דלינת לילה פוגמת לצרפה לסברת האומרים דאין חנ"נ בשארי איסורים וסיים להחמיר אפי' בה"מ דחנ"נ בש"א כבר נתקבל אבל אם יש לצרף ספק אחר לקולת ר"ת כגון בנשפך יש להתיר ובסי' צ"ד ביארתי לנכון ודע דהא דמחמירין במים שבשל בין בב"ח לבישול אחר וכן בין בישול איסור לבישול היתר היינו כשלא הגיע המים שבכלי לשיעור הגעלה בכלי מתכות. ואף דגם כשהגיעו לרתיחת הגעלה בעינן ס' במים כיון שהי' תוך מעל"ע מ"מ אם עיראו המים בתוך הרתיחה קודם שנחו מרתיחתן קי"ל מיבלע בלעו מפלט לא פלטו ולא נ"נ הקדרה אז לחשוב מזמן המים ויש לצרף לזה סברת המקילין עכ"פ בש"א וע"ל סי' צ"ג בדברינו בדברי ר"י הלבן שמביא הט"ז שם והמורה ידקדק בדברינו אלה דכאן ושם ורק להערה באתי לפיכך קצרתי קו"א לסי' ק"ג. הגאון בכו"פ סי' פ"ז חקר בסקט"ו הלא קי"ל כהרמב"ם דאפי' עירב לענה ורוש בבב"ח אסור משום דבב"ח הוא מדברים האסורים שלא כדרך הנאתן וכן פסקינן בש"ע

סי' פ"ז דאין לחתות אש מתחת יקוד כירה של עכו"ם משום דבאפר שלהם יש מבישולם בב"ח ואפרו אסור. ואלו כאן בסי' ק"ג דיני נטיל אין חילוק בין בב"ח לש"א ובכולם נט"ל מותר דגם אם בישל חלב בקדרת בשר אב"י מותר. עוד הקשיתי דבסוגיא דגעולי מדין אמרינן דחידוש הוא דא"א אפי' קדרה ב"י דלא פגמא פורתא ולא אמרינן שמא בישל בהם בב"ח. ובכ"ז עשה הכו"פ כעין פשר וכ' דרק כשכבר נתבשל הבשר עם החלב כאיסורן מה"ת אז גם אפרן אסור וגם אם עירב אח"כ בהתבשיל לענה ורוש לא מהני להתירם. אבל אם קודם שנתבשלו ביחד הבשר עם החלב ופגעו זה בזה בפגם מותר דעדיין לא נקראו בב"ח לאסרם בפגמן וגם אם נתן לענה ורוש קודם שנתבשלו ביחד מותרים אפי' נתבשלו אח"כ ביחד דסתם בישול הוא לשבח ולא לפגם ורק כשהיתה תחלת בישולם בשבח ונקרא עליהם שם בב"ח לא נתרו עוד ע"י פגם שאח"כ כשאר איסורים דקי"ל נבלה שאינה ראויה לגר אין קרויה נבלה. ובבב"ח עדיין איסורם עליהם העולה מדעתו ז"ל דאם בדרך משל נתן הרבה מלח בהחלב עד שאינה נאכלת מחמת מלח שבה ואח"כ בישל בה בשר דתחלת בישול של איסור בא בפגמן אין זה בישול שאסרה תורה ולא נאסרו דסתם בישול הוא לשבח ולא לפגם ורק כשנתבשלו בשבח ונאסרו תו אין יוצאין מאיסורן אפי' הקדיח אותם אח"כ במלח הרבה וצ"ל דגם אם הבשר היה מוסרח קודם בישולו בחלב שפיר מותר כמו נבלה מוסרחת דאל"כ אכתי י"ל בגיעולי מדין שמא בשלו איזה תבשיל בכלי שבשלו בה בב"ח דלא מועיל פגם של אב"י אף דסתם כלים אב"י וע"כ כיון דהבליעה שבקדרה נפגמה לא גרע מאלו היה הבשר פגום ובשלו בחלב ומכ"ש כאן דכל הבליעה פגומה. ולכן קי"ל בסי' קכ"ב דהמבשל בכלי של נכרי מותר דסתם כלי אב"י ומה יועיל בזה הא שמא בישל הנכרי בב"ח וע"כ דהבישול של ישראל עכשיו לא עדיף מאלו בישל בשר וחלב פגומין ביחד דלא אסור כיון דהפגם קדים להבישול וה"נ הבליעה דקדרה כבר נפגמה או אין אוסרין הבישול של עכשיו. זהו העולה מתוך פשר דברי הכרו"פ אמנם החו"ד כאן סק"א חולק אכרו"פ ויצא לידון בדבר חדש דשלא כד"א ונט"ל תרי מילי נינהי ונלמדים מתרי קראי. ולדעתו הא דאמרינן דבב"ח אסור שלא כדרך אכילתו היינו שהאדם שאוכלו אוכלו אכילה גסה או שאוכלו עם דבר מר ולא טעים בחיך שלו טעם מושבח אכל גוף המאכל היה בשבחו אז לקי שלא כד"א אבל אם יש פגם בגוף המאכל אין חילוק בין בב"ח לשאר איסורים. והא דאם עירב לענה ורוש בבב"ח דאסור היינו אם חזר ומתקו ע"י ס נס הוספה ואזיל טעם מר או שנטל המר משם דבשאר איסורים בפוגם ובסוף השביח ואכלו בשעת שבחו אין חוזר וניעור כל האיסור ללקות עליו אף שאסור בשעה שנשבח אחר הפגם ובבב"ח יהי' לוקה גם אז

בשעה שחזר לשבחו כן תוכן כונתו ז"ל בדברים אלו. והג' א"ב דחה דברי החו"ד כמבואר למעיין בדבריהם. ואני הקטן אשיחה מעט כתלמיד הדן על הקרקע ואביא ראיה גמורה ומקור לדעת הכרו"פ ממשנה מפורשת כמו שאציע לפניך וז"ל המשנה טהרות פ"ח מ"ו כלל אמרו בטהרות כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיופסל מאכילת כלב. וכל שאינו מיוחד לאוכל אדם טהור עד שיתיחד לאדם כיצד גוזל שנפל לגת אם חישב עליו להעלותו לנכרי טמא. לכלב טהור ריב"נ מטמא. עכ"ל המשנה. וכ' הרע"ב שיש חילוק בין אפוקי טומאה לעיולי. וכ' התי"ט שם דמיירי שכבר נטמא לכן אינו נטהר עד שיפסל מאכילת כלב אבל אם עדיין לא נטמא די בנפסל מאכילת אדם ושוב לא יבא לידי טומאה וכ"כ הרמב"ם בפירושו שם ובחיבורו פ"ה מטו"א הי"ד והנה מדקדוק לשון המשנה כלל אמרו בטהרות משמע דבאיסורים לא חלקו בין אם כבר נאסר או עדיין לא נאסר ותמיד די בפגם שאין ראוי לגר דנפסל מאוכל אדם דמותר ורק בטהרות חלקו בין עיולי טימאה לאפוקי. וע"כ הא דבבב"ח וכלאי כרם וחמץ בפסח דכולן אסורין שלא כד"א יהיו שוין לטומאת טהרות דהיינו אם כבר נאסרו כגון שקבלו הטעם בשבחן אז אפי' נפגמו אח"כ ונפסלו מאוכל אדם עדיין באיסורן קיימי עד שיפסלו מאכילת כלב. אבל אם תחלת בישולן בגנאי כגון בשר סרוח מעיקרא שבשלו בחלב או אפי' הבשר והחלב שניהם בשבחן רק שנתן לענה ורוש בתחלת בישולן תו לא באו לידי איסור כשנפסלו מאוכל אדם. והא דנקט הכלל בטהרות בא למעט שאר איסורי אכילה דאין איסורן רק דרך אכילתן אבל הנך דאסורין שלא כד"א דינם כטהרות הנ"ל השתא דאתינא להכי א"ש הדין דהפת שעיפשה דאסורה בפסח כפשוטו דאותו הפת היה מתחלתו חמץ גמור דלכן קראו פת וחמץ אסור שלא כד"א ונתעפש אח"כ ע"י אויר עב לכן אסור עד שיפסל מאכילת כלב. והר"ן כ' טעם פת שעיפשה משום שעדיין ראוי לחמץ בו עיסות אחרות היינו משום דמיירי גם בפת אפוי מקודם פסח דעדיין כולו היתר ונתעפש בפסח דא"א לדונו כחמץ מושבח שנתעפש דבזמן שבחו הי' היתר נמצא דאיסורו ועיפושו באין כאחד ואז מן הדין די בנפסל מאוכל אדם לכן כ' טעם זה דראוי לחמ אבל אם הי' באיסור בעודו פת ונתעפש בפסח אסור מטעם שלא כד"א בלא טעם דראוי לחמע עד שיפסל מלכלב. ולפי"ז הנך שמרים עבים שקורין פרעסס העפע שלא הי' ראויים לאכילה מעולם ותחלת עשייתן בפגם אין בהם איסור רק משום שעשויין לחמע בהם עיסות. ומקור איסורם משום כל מחמצת לא תאכלו דהפי' כל שנעשה לחמץ בהם עיסות וכל שנפגם יותר מחמץ יותר בפעולתו. ולענין פלוגתת הפוסקים אם נט"ל מותר בפסח היינו בדבר שאינו ראוי לחמץ אחרים כגון בישל בקדרה שאב"י העולה מזה בין בחמץ בין בבב"ח אם נולד

האיסור בשבח ונפגם אח"כ אסור עד שיפסל מאכילת כרב ואם ראוי לחמץ בו עיסות אחרות כפרעס העפע גם זה לא מהני דכל שנפגם יותר פעולתו לחמץ טובה יותר אם לא שנתקלקלה פעולתו שגם לחמץ בו עיסות אינו ראוי אז ודאי לא יאסור דתו אינו שום מאכל. ואם תחלת איסורו הי' בפגם כגון בשר מוסרח שנפל לחלב ופגמה ודאי דמותר. וכן הפת שנאפה קודם פסח ונתעפש אין איסור אלא משום שראוי לחמץ עיסות ולכן נקטו פת דפת עיפוש ראוי לחמע ולא תבשיל חמץ שנתעפש. וכל זה רק לפלפולא לעשות רצון קוני ולא להורות כי איני מורה והנה בחידודי סק"ז כתבתי דכשניתר ע"י חסירה מלח או יתירה יכול אח"כ לתקן בידים אם בא להוסיף תבשיל עד ס' ואז לא יהיה יתירה מלח ויהיה התבשיל בטעם מושבח ויהי' ס' נגד האיסור. וכן בחסירה מלח יוסיף מאכל שממולח הרבה עד שיהי' ס' נגד האיסור ואז יעמוד המאכל בטעם מושבח ויש ס' נגד האיסור. ולדברינו הנ"ל גם בבשר וחלב כן כגון אם נפל בשר מלוח שאנמ"מ לחלב ונפגמה החלב דמותרת ויכול להוסיף עד ס' נגד הבשר ואז ילך פגם המלח ויאכל החלב כרצונו והבשר יזרק וחנ"נ לא שייך כ"ז שהפגם שם דאין איסור בשעת פגמו ואגב אזכיר גרגר א' דהכרו"פ בסי' ק"ב סק"ו האריך לתמוה בגיעולי מדין דאמרינן דלא הגעילו רק קדרות בני יומן שזה רחוק במציאות שהי' כל זמן המלחמה עם מדין רק ביום א' ובו ביום שבו מן המחנה ובו ביום רצו לבשל בכליהם וצוה להגעיל ע"ש שנדחק בזה ואני הוספתי להקשות הלא אחר המלחמה שבו להמחנה עם הנשים ואז קצף משה על שהחיו את הנשים ואז הרגו הנשים הראוים למשכב איש ונכפלה המלחמה ואיך אפשר שעדיין היו הכלים ב"י משימושם במדין. ונ"ל דכבר כתבתי בספרי על התורה משנת תר"פ לתרץ קושית הרמב"ן עה"ת למה לא צוה דיני גיעול גם במלחמת סיחון ועוג שקדמה למלחמת מדין. ותי' דבמלחמת סיחון ועוג הי' בדרך כיבוש ארצם לחלקם לבני ישראל ובמלחמת כיבוש מותר אפי' קדלי דחזירי ולכן גם הכלים שלהם הותרו בשעת מלחמה ואח"כ כשבשלו בכליהם היה נ"ט בר נ"ט דהיתירא דהבליעה היתה בהיתר או שאחר ששבו ממלחמה כבר הי' הכלים אב"י. אבל מלחמת מדין לא היתה לכיבוש רק לנקום נקמת השם ולא הותר להם שום איסור. והנשים שהביאו מן השבי בשלו בכליהם נבילות כי המן לא בא עבורם רק עומר לגלגולת של בני ישראל דלא העדיף המרבה ואחר גזרת משה להרוג הנשים נשארו כליהם בני יומן מבישולן של הנשים שנהרגו דאלו הטף בנשים שהחיו עבור שפחות עבור השפחות ירד המן ולא הוצרכו לאכילת איסור אבל הכלים שלקחו בביזה בין במדין בין בסיחון ועוג לא הוצרכו להגעיל או משום שהותרו אפי' קדלי דחזירי או משום שבודאי לא הי' ב"י משעת מלחמה עד בואם למחנה עם

הביזה. ורק בכלים שבשלו נשי מדין קודם מותן דלא ירד המן עבורם הוצרכו לגיעול וגם טבילה שיצאו מרשות עכו"ם לרשות ישראל:

סימן קד

סעיף א עכברא [א] דדברא נטל"ש שהרי עולה על שלחן מלכים. אבל עכברא דמתא מספק"ל אם משביח או פוגם בשכר או בחומץ. לפיכך אם נפל לשכר או לחומץ בצונן והסירו שלם אם [ב] לא שהא בתוכו מעל"ע מותר אבל אם היה רותח או צונן רק ששהא בתוכו [ג] מעל"ע בין שהסירו שלם בין שנחתך לחתיכות דקות ויכול לסננו במסננת בענין שלא ישאר בתוכו כלום ממנו בין שנחתך בתוכו לגמרי ונעשה כמו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות מותר ע"י שיהא ס' בהיתר נגד כל העכבר. ואם נחתך לחתיכות דקות בענין שאין יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב הכל אסור ואין שם ביטול דחיישינן שמא יפגע בממשו של איסור ולא ירגיש: הג"ה [ד] ודוקא בשרץ יש לחוש שמא נשאר שם ואינו יכול להוציאו אבל בשאר איסורים אין לחוש [א] דדברא. לדידן הדין בעכברא דדברא אפי' בשאר משקין נטל"ש ובעכברא דמתא פוגם בשאר משקין בהפסד קצת. וביין שמן ודבש אפי' באין הפסד כלל. ובשכר וחומץ זהו הדין דכאן לחלק בין צונן פחות מעל"ע בין מעל"ע או רותח [ב] לא שהא מעל"ע. עמ"ש בריס"י ק"ב ואף דחומץ אוסר בפחות ממעל"ע י"ל משום דיש גם ספק דפוגם לכן בעינן גם בחומץ מעל"ע ונ"ל דגם בציר כן:

[ג] מעל"ע. עש"ך סק"ד דגם בספק מעל"ע אסור ואין לעשות מזה ס"ס ע"ש [ד] ודוקא בשרץ. החו"ד כ' טעם חומרת שרץ בזה וחולק אטעמא דהט"ז והסברא כמותו סעיף ב אם נפל איין או אשמן או אשאר משקים פוגם בודאי וא"צ ס' וכו': הג"ה. ולפי"ז אם נפל לשומן נמי דינא הכי. ויש שמחמיר בשומן ואפי' אם השומן קשה לפנינו אם שפכו מדי יום ביום שומן לקדרה ויש להסתפק שמא הי' שם כשעירו עליו השומן רותח והכל אסור [ה] אפי' יש ס' בשומן נגד העכבר ואם לא עירו עליו או שעירו עליו והשומן בא לפנינו קשה וידוע שלא הי' שם כשעירו עליו. וכן אם נמצא למעלה סגי בנטילת מקום ולא מחזיקין איסור לומר שמא הי' השומן רך כשנפל שם וכו' דיש ס"ס ס' נפל כשהי' קשה. ואת"ל שהי' רך שמא נתקשה קודם מעל"ע ובמקום שמאוס לאכול אסור ג"כ להדליקו בבהכ"נ משום הקריבהו וכו'. ובה"מ יש לסמוך אהמקילין [ה] אפי' יש ס'. הטעם דבכל פעם ששופך נימס סביביו השומן הקשה ופוגע הקילוח בגוף השרץ ונאסר כל אותו הקילוח בכל פעם. ועש"ך סק"ד למה לא נצטרף ספק פוגם לספק זה. ועוד הוסיפו קושיא הא לח בלח לא נ"נ ולמה לא יועיל במה שיש עכשיו ס' נגדו [או יטול

העכבר משם ויחמם השומן ויתערב הכל. ונ"ל לתרץ הכל חדא דרק בה"מ ל"א בלח נ"נ ובה"מ בלא"ה מותר כאן וסומכין אהמקילין כמו שמסיק הרמ"א, אלא דק"ק דכאן הו"ל להתיר גם בהפסד קצת דבה"מ אין חנ"נ בלח אפי' באיסור מושבח. ממש. וי"ל דכאן חיישינן שבעת הקילוח לא נמס כל סביבותי' רק מעט במקום העכבר ונאסר אותו המעט. וא"כ אין שיעור ס' מבטל טעמו דבכה"ג אין השיעור ס' אמת לחלוק הטעם בשוה וזה דומה למ"ש בסוס"י צ"א באפוי או מבושל לא מהני ס' דא"י עד היכן מתפשט מחמת הבקעים. ויש לחוש כשיאכל בזוית אחד מהשומן אין בו מטעם איסור ולא הי' בו ובזוית אחר קם הטעם ממש ועומד שם. וזה אמת ובדרך זה יתורץ קו' החו"ד דהרמ"א בסי' צ"א מתיר בה"מ בכל איסור הצריך קליפה כשא"א לקלוף וכאן דבלא"ה מותר בה"מ. ולדברינו לק"מ דכאן יש חשש שלא נתחלק הטעם בשוה בכל השומן משא"כ שם בבישל עם הקליפה. גם יתורץ עוד קושי' א' דהכרו"פ כ' כיון שהשומן נקרש נעשה כיבש וביבש אמרינן נ"נ ואפשר לסחטו אסור. ולכאו' אין זה מובן דהא בשעת בליעה הי' ודאי לח דהשומן נמס ולא נ"נ א"כ אין כאן שום סחיטה דהכל נתערב ויותר מזה כ' הפר"ח בסי' צ"ח בדבר שהי' קרוש ונפשר דמותר מכ"ש כאן שבשעת בליעה הי' לח וניתר ואח"כ נתקשה דמותר ולדברינו יובנו דברי הכרו"פ דכיון דשיעור ס' כאן אינו אמיתי דיש חשש שבשעת קילוח לא נגע רק מעט בעכבר וחזר ונקפה והשומן עמד בפ"ע וקיבל טעם וכשיחממו עכשיו הו"ל עכשיו ממש אפשר לסחטו. וההיתר הוא רק מכח ספק שמא לא הי' כך רק נתערב כל השומן ממש ויש חשש אפשר לסחטו. ולפי"ז אין חילוק לדידן באם הי' המעשה בעכבר או בשאר איסור כגון בשר נבלה או חלב חי שנמצא בשומן שמערין בה בכל יום או אפי' חלב על בשר דבכולם יש הטעם דלח בלח לא נ"נ בה"מ ובאה"מ בכולם אסור. וגם כאן בעכבר כן והחשש שמא בשעת קילוח לא נימוס רק מעט ולא הי' ס' בהנמאס. ובודאי כשאין חששי קילוחין חדשים בכל יום כמנהג מתיכו השומן ודאי דהי' מותר בכל אופן כשיש ס' בכל השומן בלא ה"מ כיון שיש חשש פגם. ואף דבבב"ח אמרינן גם בלח נ"נ היינו בבישול ולא בקילוח העירוי דאף דעירוי מבשל כ"ק הא ממילא כשיש ס' נגד כל הבשר ודאי יש ס' נגד הכ"ק והקליפה עצמה מותרת בלח כשא"א לקלפה כמ"ש הרמ"א בסי' צ"א. ונ"ל אפי' אם יבשל אותה החלב אח"כ אין איסור חדא דכבר נתבשלה ואין בישול אחר בישול בבב"ח ועפמ"ג סי' ק"ה במ"ז סק"ה בד"ה עוד למדתי והכרו"פ כ' דאין בישול אחר בישול בבב"ח וע' י"א סי' ע"ב סק"ד מיקל בזה ובדברינו בסי' צ"א הבאתי בכה"ג דברי החו"ד דאין זה דרך בישול. ועוד דטיפה א' אפי' אם נדון בה דין בישול חדש אבל לא בטיפות אחרות שהם נקראים בא מבב"ח ולא

בב"ח ממש ע"ש בטעם הענין וא"ש הכל סעיף ג [ו] דברים המאוסין שנפשו של אדם קצה בהן כנמלים וזבובין ויתושין וכו' אפי' נתערבו בתבשיל ונימוחו גופן לתוכו אם ההיתר רבה עליהן מותר. ומ"מ כל שאפשר לבדוק לכתחלה ולהעביר במסננת בודק ומסנן מיהו [ז] בחלא ושיכרא יש לחוש כמו בעכבר לעיל:

[ו] דברים המאוסין. כ' הש"ך דאפי' יש כזית בכא"פ מותר. ונ"ל דדוקא אמר שנמחה גופן דאז בטילי מדין בריה אבל כ"ז שיש שם שלימין דינן כברי' ואין בטילין ע"ל סי' ק' ולק' בקו"א [ז] בחלא ושיכרא. והעולם אין נזהרין מיהו אם יש כזית בכא"פ אין להקל. ובזה לא שייך מנהג דהוא דבר דלא שכיח ובסי' פ"ז הארכתי בדינים אלו קו"א לסי' ק"ד. בדיני עכבר שבסעי' א' ודיני תולעים שבסעי' ד' דלכאורה סותרים זא"ז דבעכבר עיקר החשש כשנחתך ויש שם חתיכות קטנות כעדשה ובתולעים כשנמוחו גופן מותר. והמפורשים כ' דכעדשה משרץ חשיב ברי' והש"ך כ' דאינו ברי' רק שכן שיעור טומאתו אבל לא מקרי ברי' דאין שמו עליו כשנתחלק ועוד דא"כ מכ"ש התולעים אם לא נמוחו שהם בריות שלימות יגרעו מעכבר כעדשה ולמה לא הותנו דכשהם שלימים ונאבדו דאין להם שום ביטול. ובפשיטות נ"ל דמתנאי הברי' הוא שלא יחסר ממנה שום אבר אפי' הכנף מהזבוב או רגל א' ששורץ בהם וכשנתערבו בתבשיל א"א שלא יחסר ויתמחה ממנו אבר א' ומטעם זה כתבתי בסי' פ"ז ישוב נכון על מה שאין העולם נזהרין בימות הקיץ לבדוק מהרחישה שקורין מילוין שיש מהם לאלפים בתוך הקמחין והיינו כששופכין מים בקמח ומגבלין עיסה כבר כולם מתו ונחסר מהם דא"א שלא יתרסק מהם איזה אבר קטן שבהם ומשום מבטל לכתחלה לא שייך בהנך כמו באגוזי פרך כשפצען במתכוין דהתם רואה מעשיו אבל כאן אין כונתו לרסקם כיון שאינו רואה אותם רק כונתו לגבל עיסה. והא דכ' הט"ו בסי' לענין רוזינקיס שנמצא עליהם מילוין בחג השבועות שאני פירות יבישים שנראה עליהם הרחישה לעינים דרוחשין ע"ג הראזיני ונראה לעין ואם ימית אותם במשמוש ידים הוה מבטל בריותו כמו בפוצע אגוזי פרך משא"כ בקמחים שאינו רואה אותם בלא בדיקה בכונה וכיון שידוע שיתבטלו מתורת ברי' בשעת גיבול שוב לא יאכל איסור וכ"ז לדעת האחרונים דברי' אוסרת גם שלא במינה אבל כבר העליתי בסי' פ"ז דדעת הרמב"ם בכל איסורי משהו דאינם רק במינם ומצייר ברי' כגון תולע בין תולעים כלומר תולע שפירש שנפל בין תולעים שלא פירשו א"כ לדבריו אין שום איסור מכל מיני רחישה שנפלו בא"מ כגון לתבשיל ורק כשאפשר בסינון לא שייך ביטול דהא כשיסנן ימצאהו ואם התבשיל עב וא"א בסינון שפיר בטל ולא שייך לחוש שמא יאכלנו בעין דתמיד יאכל אותו עם הירקות ויהי' בטל גם בפיו בא"מ וטעמו פגום ואינו אוסר

לכ"ע. והא דאמרינן בגמ' האי אמרטוטי אמרטוט ופירש"י וחיישינן שמא בולע חתיכת שרץ בהדי חומץ. שאני התם שהחומץ לח וחתיכת שרץ יבש ויבש בלח לא בטיל אבל אם העכבר בתוך תבשיל ירקות אה"נ דלא חיישינן דבין אם נדונו ללח בלח בין ליבש ביבש ודאי דבטל. ודע דכל דיני עכבר שהחמירו כאן בשכר וחומץ וכן בשומן היינו אם גוף בשר העכבר הוא כטבעו ולא נסרח עדיין יותר מטבעו כגון בחורף שמונח בשומן ואינו נסרח אבל אם נתקלקל בשרו מעט יותר מטבעו אין שום איסור דלא עדיף העדשה משרץ מכזית דנבלה וכשאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה עוד יש להעיר כאן דהמפורשים האריכו בענין הספק אם הי' העכבר בשומן מעל"ע וספק כבוש עם ספק פוגם הו"ל ס"ס והט"ז מחמיר כשהי' ידוע שהי' השומן רך יום או יומים דהוה כמו ודאי שהא מעל"ע. ולכאור' קשה הא ידוע דהעכבר בא לשם בעודו חי ומת שם. וא"כ יותר יש להעמידו בחזקת חי ועכשיו מת דע"י שהוא עכשיו מת לא נתקלקל חזקת חיות להחזיקו שמת קודם מעל"ע. דז"ל המשנה כלים פ"ט מ"ג שרץ שנמצא למטה מנחושתו של תנור טהור התנור שאני אומר חי נפל ועכשיו מת. כלומר שחפר חתירה בחיותו תחת התנור ומת שם ולא מחזקינן שנפל באוירו מת ומשם נתגלגל למטה מנחושתו. ובפרט כשהשומן ניטל ממקלמ"ק דלא נחזיק שהי' שם מעל"ע דאולי מקום שעמד השומן קודם מעל"ע אין שם עכברים דלאו בכל מקום מקומם וצ"ע ולדינא בלא"ה מסיק הרמ"א להתיר בה"מ בכ"ע שאלה. שאלת ממנו אחוה דעי בהא דקי"ל חלב חי אין בו איסור וכל איסור חלב הוא אחר התכתו ולהמרדכי פרק כ"ש הוא פטור ומותר ולא כפיטורי שבת דפטור אבל אסור. אם גם בשר נבלה או טרפה מותר כ"ז שלא נתבשל כמו חלב חי או דוקא בחלב קבלו כן ולא בבשר נבילה ושרצים וכיוצ"ב תשובה. מקור הדברים לפטור האוכל חלב חי בפסחים (דכ"ד) אר"א אר"י כל איסורים שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך אכילתן למעוטי שאם אכל חלב חי שפטור וכו'. א"ד וכו' וכ"ש האוכל חלב תי שפטור. והתוס' שם בד"ה פרט וז"ל והא דאמר בפ' גה"נ אכל צפור טהור' בחיה בכ"ש במיתתה בכזית [ופשט הדברים במיתתה קודם שנתבשל] ותירצו שאני עוף דרכיך וחזי לאומצא וכו' ומסקי דחלב אפי' הותך בשמש פטור עליו כ"ז שלא נתבשל באש עכ"ל. הרי דלאו דוקא בחלב פטור אם הוא חי אלא כל מיני בשר שאין הדרך לאכלו חי פטור עליו אם לא בשר עוף דרכיך. ולפי"ז ניתן הדבר לשיעורין דמצינו ביומא בשעיר של יו"כ אם חל יו"כ בע"ש היו הבבלים אוכלים אותו בליל שבת חי. הרי דגם בשר גדי רך תוך שנתו חזי לאומצא למי שיש לו נפש יפה כהבבליים דאל"כ גם מצות אכילת קדשים לא יצאו. וממילא אם הבבלי אכל מגדי נבלה חי חייבים עליו ושאר כל אדם פטור. ובבשר שור או איל זקן

לכ"ע פטורין עליו כשהוא חי. וכבר הארכתי מאוד לעיל בסי' פ"ז בדיני מליחת בשר כשר עם נבילה איך יאסרו כיון דבחיות הבשר אין עליו איסור ובסי' ע' כפלתי הדברים והנה הפמ"ג בסי' ע"ד במ"ז סק"א חקר בנמצא חלב חי במשקה וספק כבוש מעל"ע או ספק חלב ספק שומן ורצה להקל דחלב חי אין בו רק איסור דרבנן [לכל היותר דלהמרדכי הנ"ל אין בו שום איסור] ומותר בספיקן כמו בנתערב ביצת ספק נבלה או מכשרה. ורק החמיר שם משום דסופו להתבשל ולבא לאיסור תורה אבל גם זה אינו דכ"ז שאינו אסור מה"ת לכ"ע לא אמרינן נ"נ ובפרט לח בלח דבכל ענין א"א חנ"נ וא"כ כשיבשל המשקה יכול להוסיף עד ס' ולפי"ז אם נאמר גם בבשר נבילה שכ"ז שלא נתבשל אין בו איסור משום שאין זה דרך אכילתו איך אנן אוסרים בסי' צ"א ולק' בסי' ק"ה במלח בשר כשר עם בשר טריפה דמסתמא איירי בבשר חי. ובגמ' במעשה שמלחו הני אטמהתא בגידא דנשיא ואדרבה שומן הגיד דרבנן צריך להיות קל יותר מחלב חי שלא יאסר בחיותו ובשלמא במעשה דבר יונה דנפלה לכדא דכמכא י"ל בשר עוף רכיך וראוי לאכילה חי כמ"ש התוס' הנ"ל ויכול לאסור אבל בשר שור דקשי לא יאסר במליחתו בס' דהש"ך בסי' ק"ט מיקל בא"מ ביבש דא"צ ס' משום דכשיש רוב בא"מ אין שם רק איסור דרבנן ומכ"ש בשר שור חי דלהמרדכי דאין בחלב חי שום איסור משום דאין זה דרך אכילתו למה יגרע בשר חי. וכן איך אוסרים הציר של דברים טמאים איך נאסור צירן אם הבשר עדיין חי ואינו אסור. ולזה י"ל דבציר הוה דרך אכילתן דדרך ציר של בשר. חי לאכול אבל גוף הבשר עדיין מותר. ולפי"ז דין עכברא בשיכרא נפל בבירא כיון דעדיין בשרו חי כמ"ש הפמ"ג הנ"ל לענין חלב חי שנכבש ולחומר הענין נ"ל דהדין של שלא כדרך אכילתו לא ניתן בחדא גוונא בכל מיני איסור דרק בחלב פטרו אם הוא חי משום דשם חלב פתרונו שבח כמו כל חלב תירוש ויצהר. ונאמר בהרמכם את חלבו ממנו. ונאמר כל חלב דגן וגו'. לכן ראו חז"ל לומר דכל חומר איסור חלב לא נאמר רק בשעת שבחו ממש מדלא אסרה התורה רק חלב שור וכשב ועז וכ' הטעם דחלבם ניתן על המזבח לכן אמרו דאיסורו בשעת שבחו כשניתך ע"י אור ואז שמו חלב [דאס בעסטע] וכשהוא חי אינו מושבח וגם נשתנה החלב מבשר דאין טומאת נבלה על חלב רק על בשר. וגם איסור סחורה ועבודה התיר הכתוב בחלב בהדיא. וגם לענין בב"ח אין איסור חלב בחלב. מכל זה ראו חז"ל דגם איסור אכילה של חלב נשתנה קצת מאיסור אכילת בשר איסור. ואין איסור חלב רק בהיותו בשבחו הגמור. ולאו דוקא מטעם שלא כדרך אכילתו וכ"ז בחלב אבל בשר איסור דכתי' בו לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי ובין למ"ד דברים ככתבן לגר בנתינה ולנכרי במכירה בין למ"ד שמותר בכל הנאות כמבואר בסוגי'

דחזקי' ור"א בר"פ כ"ש. ומזה דרשינן הראויה לגר משום קרא יתירה דואכלה אבל אי לאו קרא דואכלה ה"א דאיסור אכילתו כטומאתו מה טומאת נבילה אפי' סרוחה כן איסור אכילתו. ומשום דכתי' ואכלה ממעטינן איסור אכילתו שיהי' ראוי לאכילה. וכיון שראוי לאכילה אחר בישול קרינן שפיר ראוי לגר דאין הגר מקפיד על הבישול לקרותו שלא כדרך אכילתו. דאפי' בחומרת חהר"ל אף שי"א בסי' ק"א דדוקא מבושל נקרא חהר"ל אבל קי"ל דגם חתיכה חי' נקרא חה"ל כיון שראוי אחר בישול. ובפרט בשר עוף דרכיך. ומכ"ש בשקצים דאכילתן כתי' בלשון אל תשקצו את נפשותיכם דאין לחלק בין חי למבושל ולא נשאר לן בקושיא אלא אמליחת חלב עם בשר במה דקי"ל בסי' ס"ד דרק הקרומין אין אוסרין במליחה דהם חלב כחוש אבל חלב הפריסה והכליות אוסר במליחה כלק' סי' ק"ה ובעינן ס' וגם קליפה. וחלב חי אינו יכול לאסור. ונ"ל דבאמת עפ"י הדין אין מליחה אוסרת אא"כ אינו נאכל מחמת מלחו. וחלב כשנמלח כ"כ ראוי לאכילה הוא דרק חלב חי ממש מותר משא"כ חלב מלוח דגם כשמקריבין החלב ע"ג המזבח הי' מולחין אותו אלמא דמליחתו והקטרתו מועילין לו העולה מזה דכל מיני בשר אסורין חי כמבושל ונקרא דרך אכילתן ואין הבישול מעכב ורק הסרחון מתירו ורק חלב מותר כשהוא חי וכשנמלח עד שא"נ מ"מ נקרא ראוי לאכילה דהרבה אנשים אוכלים שומן מלוח דטבע החלב להתרכך ע"י המלח כדגים. ואם החלב נתקלקל מעט ונפגם ודאי דפטורין עליו מכ"ש מחי ובאיסורי שרצים ודגים פשיטא שאסורין בין חי בין מבושל בין כבוש מעל"ע. ורק חלב כבוש מעל"ע דעת הפמ"ג בסי' ס"ד דחשיב חי ופטור עליו. וצ"ע מנ"ל להפמ"ג זה דלמא כמו חלב מלוח אסור ואינו כחי ממש כן חלב כבוש חשיב כמבושל:

סימן קה

סעיף א איסור [א] שנשרה עם היתר [ב] מעל"ע [ג] בצונן מקרי כבוש והוא כמבושל ואוסר בכולו. אבא פחות ממעל"ע סגי בהדחה: הג"ה. ובכ"מ דאמרינן כבוש כמבושל אסור אפי' מה שחוץ לכבישה דע"י הכבישה דלמטה מפעפע למעלה כמו בבישול. ויש מקילין במה שחוץ לכבישה [ד] וספק כבוש אסור [ה] לבד מבב"ח דמקילין דמה"ת אין איסורו אלא בבישול בלבד ואם הוא כבוש [ו] בציר או [ז] חומץ [ח] אם שהא כדי שיתן על האור ויתחיל להרתיח הוה כמבושל ובפחות משיעור זה די בקליפה וע"ל סי' ע' מדין בשר שנפל לציר [א] שנשרה. במהדו"ק נסתפקתי אם כבוש מועיל דרך דופני החבית אם לומר כמו שהאש שולט ומבשל דרך דופני כלי כן מי כבישה פועלים דרך דופני כלי וכגון שהניח חבית מגופה כן פירות או חבית מלא פירות בתוך משקה. ולכאור'

יש להתיר בהנך תרי אופנים דהצ"צ מתיר בהדביק חלב בשולי החבית בחוץ משום דאין החלב נכבש תוך היין רק חוץ לדפנותיו ואף דגם כלי נאסרת בכבישה וגם אוסרת בכבישה אבל בעינן שתהי' המאכל בתוך הכלי עם המשקה המסבבו ולא מהני לאסור אם המשקה בצד זה של הכלי והאיסור בצד שני. ואף דשם במעשה דצ"צ י"ל ההיתר דטבע החלב לברוח מן משקה ודי לאסור אם מונח בתוך המשקה המסבבו בע"כ ולא כשהוא בחוץ ואינו מוכרח להידבק במשקה נגד טבעו. ועוד דשם החלב מגולה לאויר רק שדבוק צדו אחד לשולים משא"כ אם החבית משוקע כולו בתוך המשקה המסבבו. אבל אני הבאתי בסי' ע' בקו"א סק"ג בנמצא עצם שיש בו מוח בחלב אפי' העצם סתום כקולית שאסור בכיבוש מעל"ע וא"כ מוכח לאסור כבישה דרך דופן חבית ג"כ. אבל הח"ש כ' שם דדוקא עצם טבעי עם מוחו דגם בגוף העצם יש לחלוחית עצמו לכן מפליט גם מהמוח שבתוכו דרך העצם בטבע משא"כ כלי יבישה אפי' כלי עצם. והנה לבנות הדין עפ"י סברות קלושות. אמנם נ"ל להתיר מהירושלמי תרומות פ"י ה"ב דפוס זיטאמר (דל"ו ע"ב) יעוין שם ובביאורי לירושלמי שם וע"ע מכשירין פ"ג מ"ב כה"ג ממש לענין הכשר מים לפירות ושם פסקינן דמכשיר דרך דופני כלי רק שמחלקינן שם בין מים ויין וחומץ לשאר משקין וע' ח"ש כאן מביא המשנה הנ"ל. אמנם נ"ל שיש חילוק בין דיני הכשר בין דין כבוש לדונו כמבושל דידוע דחז"ל נתנו הרבה תנאים לדין כבוש דבעינן מעל"ע שלם כ"ד שעות שלימות בלי חסרון אפי' רגע וגם ס"ל להפוסקים שיכבוש במים אחדים שלא יתחלפו המימות. ולכן נסתפק הח"ש בסי' ע' במים רדופין כגון בנהר זוחל אם הוה כבוש וע"כ דכן קבלו דאין דין כבוש כ"א באופנים אלו ואיך נאמר דבדרך דופן איזה כלי יהי' דין כבוש ועוד דבכה"ג אין פעולת המשקה מתחלת תיכף כי צריכה בכחה לעבור תחלה עובי הדופן ואח"כ תחיל לפעול פעולתה בהפירות וא"כ איזה זמן תתן לשיהוי זאת דעובי הדופן והם סתמא אמרו כ"ד שעות לא פחות לכן נ"ל דיש להקל בחשש כזה וזהו רעיון אמיתי להקל בכבישה כזאת [ב] מעל"ע. דין כבישה אינה רק יבש בתוך לח אבל ב' לחים מעורבים תיכף ונאסרים. ואם השני לחין אין בטבען להתערב כגון שמן עם מים או שומן מהותך עם חלב נ"ל דאין איסור בצונן אפי' במעל"ע דבורחים זה מזה רק לכל היותר ישער בדקות במקום נניעתם זה ע"ג זה אם השומן מונח מעל"ע ע"ג החלב והשאר מותר דעכ"פ לא גרע מסתם כבוש דמה שחוץ לכבישה מותר. וכבישה בשומן קרוש או במים קרושים בחורף אם אינו רק להתנועע אין עושה כבישה [ג] בצונן. ואם שפכו המים ונתנו מים אחרים צריך מעל"ע חדש משעת חילוף המים. והיתר שנשרה מעל"ע בכלי איסור מותר דאימתי נגמר בליעתה אחר מעל"ע ואז

כבר נפגם טעם הכלי אפי' התחילה הכבישה תיכף אחר בישול אם לא שהבישול הי' בדבר חריף או שהכבישה היא בדבר חריף דאין חריף נפגם. והמ"א מחמיר בכבוש בכלי איסור אם התחילה הכבישה תיכף אחר שהוריקו הכלי מבישול האיסור וצ"ע. וכלי היתר שנכבש בה איסור בלעה בכולה. והפ"מ מחמיר בכ"ח חדש בפחות ממעל"ע. והגי' מהרש"ק כ' דפחות ממעל"ע אין בולעת רק כ"ק ולכן אם בלעה מאיסור פחות ממעל"ע ואח"כ בשלו בה די בס' נגד הכ"ק והקדרה אסורה. וכ"ז בכ"ח חדש שאינה מחופה בגלייזיר אבל אם מהותכת בגלייזיר או ישינה אין בולעים בפחות ממעל"ע וכלי עץ בולע בפחות ממעל"ע וכלי מתכות ודאי דאין בולעת בפחות וכלי זכוכית אפי' במעל"ע אינה בולעת ובפסח המנהג להחמיר. ואיסור כבישה בכל איסורין מה"ת ובבב"ח מדרבנן ונ"מ להקל בספק כבוש כמ"ש הרמ"א כאן ומבואר בדברינו בכ"ד [ד] ס"כ. כגון שמצא חתיכה כבושה וספק אם מונחת שם ממעל"ט. והנה אם א"א לומר עכשיו ממש נפל שם כגון שהיתה הכלי מכוסה זה איזה שעות וגילה אותה וראה החתיכה בתוכה בזה אסרינן בש"א ובבב"ח מקילין. ואם קודם איזה שעות היתה הכלי בדוקה וי"ל דעכשיו ממש נפל מותר בכ"ע. ופשיט דאם נתערה הכלי תוך מעל"ע דמותרת דהוה מים חילופים. וכן אם לא עמדה הכלי כל מעל"ע במקום זה רק ניטלה בתוך מעל"ע ממקלמ"ק י"ל אין מחזיקין איסור ממקום למקום ואמרינן שמתחלת מעל"ע שהיתה הכלי במקום אחר לא הי' שם החתיכה וצ"ע ורק להערה באתי. והא דבהיתה הכלי במקום אחד כל מעל"ע דאסור אם שפכו מעט מהמים קודם שמצאו מה ששפכו מותר דלא מחזקינן על יותר ממעל"ע לומר שגם בזמן ששפכו הי' כבר נשלם המעל"ע דאין לך אלא זמן שמצאו ואם בלא מי השפיכה לא הי' ס' ועם מה ששפכו הי' ס' דצריכין לומר ממ"נ אם היה הדבר שנכבש מעל"ע קודם השפיכה הי' אז ס' ומעת השפיכה לא נתחדש מעל"ע ואת"ל שבעת השפיכה לא הי' מעל"ע שיש לאסור הנשאר אבל כיון שיש עכשיו לדון על שניהם אם להתיר או לאסור ועדיין הנשפך קיים לכן יש להתיר הכל ולומר כיון שעיקר האיסור ע"י ספק והספק על הכל לכן מותר הכל. ובה"מ אפי' אם הנשפך לפנינו יש להתיר דלא גרע מנשפך בבישול שבסי' צ"ח ודו"ק. ואם מסופק אם היה הדבר בעולם כלל קודם מעל"ע כגון נמצא חתיכת נבלה כבוש בחלב וספק אם נחלבה החלב קודם מעל"ע [דאלו בשר כשר בלא"ה ספק כבוש מותר] וגם ספק אם החתיכה נפל בתוכה קודם מעל"ע הו"ל ס"ס ואף דהוה משם אחד מ"מ י"ל דלא בכה"ג אסרו ספק כבוש כיון שי"ל דקודם מעל"ע לא הי' הדבר בעולם. ובסי' פ"ז סק"ד כתבתי בנמצא בשר כבוש בחלב ומסופק אם הוא בשר כשר והכבישה דרבנן או אם הבשר טמא והכבישה דאורייתא וגם ספק

מעל"ע והתרתי שם החלב בה"מ ומכ"ש אם מהחלב ליתן אח"כ לתבשיל אחר דמותר. וכן להיפוך אם החתיכה ודאי טהורה והספק על החלב אם מבהמה טמאה עם ס"כ אז החתיכה מותרת ממ"נ [אם היתה כבר מוכשרת מדם]. ובדם ג"כ ס"כ מותר כ"כ החו"ד והפ"מ כ' דבדם הוה דאורייתא בכבוש אף דדם שמלחו דרבנן. ובפתיחה להל' מליחה כתבתי מזה והמיקל לא הפסיד. ודם הכבד לכ"ע דרבנן ובסי' ס"ט הארכתי גם בנמצא כבד כבוש בחלב וחתיכה שלא נמלחה עם ספק כביש אסורה גם להחו"ד דדוקא דם שכבשו הוה דרבנן אבל כאן הספק על איסור החתיכה וגם לצלי אוסר הרמ"א שם. וס"כ בכבד ונצלה אח"כ ונפלה לתבשיל יש לצדד. וחתיכה שלא נמלחה נמצאת בחומץ עם ס"כ י"ל דחומץ מחליט כדעת הרמב"ם ויש לצדד להקל ועכ"פ יצלנו. ואם נכבש בכלי א' חתיכת כבד וכיוצ"ב מאיסורי דרבנן ובכל שניה חתיכת איסור תורה ושניהם בספק כבוש ונתערבו המאכלים מותר ממ"נ כמ"ש בסמוך בחתיכה ספק טהורה בחלב. ודוקא אם יש בשניהם יחד ס' נגד איסור א' של תורה דאז אמרינן דהאיסור שני של רבנן מותר בספק א"כ הכל מותר והמורה יעיין בשכלו בכ"ז היטב [ה] מלבד בבב"ח. ואף דס"כ בבב"ח מותר אבל אסור לבשלה אח"כ דיבא לדאורייתא. ולדעת הש"ך בסי' ק"ט דבדרבנן מותר להוסיף מרוב עד ס' א"כ כאן שכעת היא מותרת יכול להוסיף עד ס' ואז יבשלה. ואם נכבשה חתיכה חציה בחלב ונפל לתבשיל אף שקודם הבישול היה החלק שחוץ לכבישה מותר אבל עכשיו בבישול אמרינן איסור דבוק וצריך ס' נגד כולה ובהנאה יש להתיר כיון שיש ס' נגד החצי שהיתה בתוך הכבישה. דגוף הכבישה אין מביא איסור הנאה רק הבישול מחדשו ואינו יכול להיות חמיר מהכבישה עצמה ע"י איסור דבוק. ונ"ל דבהנאה מותר אפי' אם גם נגד הנכבש ליכא ס' די"ל כיון דכבר נאסר ע"י הכבישה אף דהוא רק איסור דרבנן שוב הוה רק בא מבב"ח דאם תימא דאין זה בב"ח דאורייתא א"כ אין כאן איסור כלל דלא בכה"ג אסרה תורה וצ"ע. ומ"מ הבשר עצמו באמת אסור בהנאה דבתוכו נתחדש בליעתו בבישול ודוק בזה כי יש לישב הרבה בזה. ואם עמדה חלב בכלי מעל"ע ואח"כ בשלו בה בשר מותר דטעם ראשון היה בהיתר ואין איסור כבוש בהיתר ועדיף מנ"ט בר נ"ט עמ"א סי' תמ"ז סקט"ז בכה"ג לענין בליעה חמץ בכבוש בזמן היתר ועחו"ד כאן סק"ב [שייך למ"ש לעיל סק"ד שהפמ"ג מחמיר בדם שנכבש במים (אם לא נימוס) דדם שכבשו לדידי' דאורייתא ושייך להחמיר גם בס"כ. והיד אברהם כ' בשם או"ה דדם המעורב במים אין ראוי להזייה וא"כ ממילא דם זה מדרבנן כמו דם שמלחו דהוה דרבנן מטעם זה דאין ראוי להזאה. וגם דם קפוי אין ראוי להזאה דלכן הי' ממרסין בדם שלא יקרוש ויפסל להזאה ודם זה שעמד במים ולא נימוס ודאי דנתקשה

הרבה. וצ"ע אם ליכא איסור דאורייתא בדם קרוש שנפשר] [ו] בציר. צ"ע אם שיעור זה דחומץ וציר הוא דאורייתא ונ"מ להחמיר בספיקו ונראה מהפוסקים להקל ואם ודאי שהא כדי להרתיח וספק מעל"ע אסור רק שאינו ודאי איסור תורה ונ"מ ג"כ בנשפך וא"י אם יש ס'. ומה שחוץ לציר בדברים שצריכים מעל"ע מותר אפי' שמן כ"כ הגרע"ק מיהו אין מצטרף החלק שחוץ לציר לס'. ובציר י"ל גם דיני מליחה ובה"מ אף בשמן מותר בכ"ק כבמליחה וגם אין אומרין היתר מפטם לאיסור כמו במליחה. ורק בשמן בודאי אז אוסר בפחות מש"כ משום המלח דלא גרע מנמלח ואם האיסור מחמת דם אז תמיד מה שחוץ לציר מותר דדם אין מפעפע למעלה רק כ"ק מחלק העליון אסור ובסי' ס"ט נתבארו אלו הדינים ועהגר"ע כאן [ז] בחומץ. דוקא מחתיכה מפליט חומץ בש"כ אבל מכלי אין חומץ מפליט בשיעור כדי שירתיח וגם אינו מבליע רק כ"ק. ובכבוש בציר כשיעור בעינן ס' וגם קליפה כדיני מליחה. וקודם שיעור זה לדידן דבמליחה אסרינן גם בכחוש גם כאן אסור מיד מטעם מלח אם אין ה"מ ואם הוא מדברים שאין בו חשש שמנונית והוא מדרבנן אז אין אוסר בפחות מש"כ רק כ"ק ובש"כ הוה כבוש מטעם ציר ובעינן ס' וגם קליפה מטעם מלח ולק' יבואר עוד מדיני מליחה [ח] אם שהא כדי שיתן על האור וכו'. הש"ך האריך להקל בחומץ בפחות ממעל"ע והמ"א מחלק בין חומץ חזק שמפעפע כששופכין אותו על הארץ. ופשוט דאין שמן זית נקרא חריף כחומץ לענין זה כ"כ הבאר יעקב. וכ' הפ"מ דגם בחומץ בעי ס' וקליפה בש"כ ובפחות מש"כ רק כ"ק כבציר לעיל סק"ז וצ"ע סעיף ב חום של כ"ר שהיס"ב [ט] מבשל ואומר כולו אבל [י] חום של כ"ש אינו מבשל וי"א שגם אינו מפליט ומבליע וי"א דמ"מ מפליט ומבליע ואוסר כ"ק. וראוי לחוש ליזהר בדבר [יא] לכתחילה אבל בדיעבד מותר בלא קליפה וסגי בהדחה בעלמא. ובסי' ס"ח וצ"ב נתבארו דיני כ"ש ועירוי: [ט] מבשל. וכ"ז שעדיין עומדת אצל האש אפי' כבר אין יס"ב יש להחמיר ואם רק תם יותר מחמין שרוחצין בו תינוק ב"י הוה יס"ב והמורה ידקדק בזה שלא יקיל בא"ד [י] חום של כ"ש. הט"ז מחמיר באין ה"מ כהרש"ל ובה"מ מתיר דאפי' קליפה א"צ כשיש איזה הפסד בקליפה. וכלי שיש בה איסור חם של כיש יגעילנה ואם כ"ח מותר כ"כ בהגרע"ק [יא] לכתחלה. ואפי' בדבר שדרכו להדיח אסור לכתחלה ואף דאמרינן בסי' צ"א כל דבר שדרכו להדיחו יכול ליתנו לכתחילה בתוכו על סמך הדחה שיהי' אח"כ כאן חמיר מעט שיש גזרה משום כ"ר. וכ"ח דינה כמאכל דמותר בדיעבד רק כלים שאפשר בהגעלה יגעיל ואם שימשו בלא הגעלה מותר אף שאין ה"מ. ומהט"ז סק"ד מוכח דגם להמאכל בעינן ה"מ אם נתנו בכלי של איסור בתוך מעל"ע. וכ"ז לענין להבליע בכ"ש מצלול אבל אם שני גושיים נפלו

לכ"ש זה היתר וזה איסור וחיישינן שיפליט מאחת ויבליע בשני מותר בלא ה"מ. והנה אם יש בכ"ש מלח וציר מבשל ואף בה"מ ואף בשני גושיים כהרמ"א בסי' ס"ט. ויש לעיין בזה אם דינו כדבר חריף שמועיל לכלי שאב"י או לנ"ט בר נ"ט בסי' צ"ה דבעינן רובו חריף וה"נ בעינן רוב מלח וציר. ונ"ל דעכ"פ בעינן יותר מהצורך וא"כ יהי' אינו נאכל מחמת מלחו וממילא הו"ל יתירה מלח ומותר מכח פגם כלעיל בסי' ק"ג. ומהרמ"א הנ"ל בסי' ס"ט אין ראיה דהתם מיירי בענין ששם הבשר שלא הודח מדמו בכ"ש דבזה לא נתקלקל הבשר דאדרבה זהו תיקונו דבעי להדיחו במים קרים וזה הדיחו במים חמין של כ"ש והבשר ניתקן בזה והמים אה"נ דאין נאסרים דהוה לענין המים נט"ל רק הבשר נתבשל קצת ובלע דמו. וכה"ג י"ל לענין איסור בישול דשבת ואפי' בבב"ח י"ל דכיון דע"י המלח נעשה החלב נט"ל דמותר כמו שהארכתי בקו"א לסי' ק"ג כגון אם נתן בשר שאנמ"מ לתוך חלב בכ"ש ונפגמה החלב דודאי מותר דיתירא מלח מקרי נט"ל ולא עוד דאפי' בכ"ר כה"ג יש להתיר ואפי' בבב"ח ומכ"ש בש"א ועיין היטב בדברינו שם ותבין הדברים. ועירוי שלא נפסק הקילוח אסור להט"ז בק"ו מכ"ש ויסיק חד דרגא דיאסור כ"ק אפי' בה"מ כדין עילאה גבר דהקליפה מדינא ובשבת ובבב"ח אסורה כ"ק מדאורייתא ויצריך ס' נגד הכ"ק כשיבשלנה אח"כ עם הכ"ק. ובנפסק הקילוח בה"מ מותר ככ"ש ובאין ה"מ אסור כ"ק. וקילוח שנזחל על הכירה אם בשעה שבא הקילוח אל הקדרה עדיין לא נפסק הקילוח מהקדרה שבא ממנה הקילוח י"ל דין כ"ר כיון שהכירה חמה רק שאינו נקרא בישול ממש לענין שבת ובב"ח דעכ"פ אין זה בישול. וגם אין מפליט ומבליע לענין אם זחל על ב' גושיים כאחת רק כחומרת הט"ז בכ"ש וקליפה בעינן ג"כ וכ"ז כשהדבר שנזחל עליו הי' קר אבל אם נזחל ע"ג קדרה שאצל האש ודאי דבעינן ס' נגד הזחילה והקדרה אסורה כמבואר בסי' צ"ב ואם הזחילה הלכה דרך אפר נפגמה וכבר ביארתי בסי' צ"ב דינים אלו באורך קו"א לסי' ק"ה מסעיף ב' עד סעי' י"ב ולא כתבתי יותר בחידוד הלכה עד סעי"ב משום דכל דיני תתאה גבר ועילאה וצלי ומליחה ביארתי בהלכותיהן בסי' ס"ט וע' וצ"א וכ"ד ולא ראיתי כאן להוסיף כלום לכן לא אכתוב כאן רק קיצורי דינים העולים מסעיפים אלו ואחלק אותם לסימנים א) אנן קי"ל תתאה גבר ואם נפל צונן ע"ג חם גוש דכ"ר והיינו כגון חתיכה הבולטת למעלה מהרוטב אז אסור החם והצונן דתתאה גבר ואם ניער החתיכה מיד לתוך הקדרה ויש ס' נגד טיפת הצונן שנפל עליו כדין דט"ח בסי' צ"ב דכשניער תיכף די בס' נגד הטיפה. ובכ"ש כה"ג מותר ולהט"ז בעינן ה"מ ב) אם הניח איסור חם ע"ג קדרה כשרה או להיפוך דינו כעירוי שנפסק הקילוח ובעי קליפה. ואם הצונן והחם נוגעים זה בזה בעי קליפה ואם הצונן

צלול הט"ז אוסר כדין טהור מלוח וטמא תפל צליל דאסור בסי' צ"א ולהרמ"א אין חילוק וכ"ז שאין החם תתאה מותר בקליפה וכ"ז באיסור בעין אבל איסור בלוע ואין שם רוטב חם להפליט הבלע מותר אפי' בתתאה חם דאין בלוע יוצא בל"ר. ע' בדברינו בסי' צ"א ג) אם הניח איסור חם בכלי היתר צוננת דתתאה גבר להקל אדמיקר בלע כ"ק והכלי נאסרת כ"ק ואם המאכל היתר והכלי אסורה בכה"ג אין המאכל צריך קליפה דבליעה דכלי אין יוצא בלא רוטב כלום ואם יש שם לחלוחית קצת להש"ך כאן ס"ק ט"ו יוצא מכלי בל"ר והמאכל אסור כ"ק. ואם נפל בשר חם ע"ג כלי חולבת שניהם נאסרים כ"ק ובכלי אין אומרים תתאה להחמיר כגון אם הכלי חמה לאסור המאכל קר שנפל עליה בכולו דכל כלי ריקנית תיכף כשעירה ממנה ונתרוקנה דינה ככ"ש כדעת הט"ז סוס"י צ"ב ורק כ"ק אסור. ואם הניח כלי צוננת ע"ג מאכל חם ג"כ אין אומרים תתאה לא לאסור המאכל מהכלי דאין בלוע יוצא בל"ר וגם לא לאסור הכלי מהמאכל רק מה שתחב ממנה או שנגעה בהמאכל כדין כף בסי' צ"ד דלא אמרינן חמקח"כ ורק מקום התחיבה אסור. ע' חו"ד כאן דלדבריו א"א לצייר דיני תתאה לחומרא בכלי. ונ"ל עוד אופן כמ"ש הט"ז בסי' צ"ד בתחב כף רותח לתבשיל קר דנסתפק שם אם אמרינן בכה"ג תתאה אמנם גם בזה נוטה לקולא ד) אם עירה היתר צונן ע"ג איסור חם בחמץ כה"ג אמרינן הניצוק מחמם כל הקילוח ואוסר גם מה שנשאר בכלי עליונה אם לא נפסק הקילוח ובשאר איסורים מותר בדיעבד ובחמץ אסרינן דמשהו יש ובנפסק הקילוח מותר העליון בכ"ע. ואם התיך שומן חם לתוך צונן ונפשר התחתון צריך ס' כדין לח בלח ובסי' ק"ד כתבתי כה"ג לענין עכבר שהי' שם ה) כל הנך דינים בבישולים וחימומם אבל דיני צליית או מליחת איסור והיתר ביחד הדין כך. חלב שמן שנמלח עם בשר ק אם כל החתיכות נוגעים בהחלב הן אם מקצתן נוגעים בחלב והשאר זה בזה אפ"ה כולם מצטרפים לס' והנוגעים צריכין קליפה במקום נגיעתם. ואם אחת נוגעת והנשארים פרודות ממנה ומן החלב או אפי' נוגעות רק שהם תפילות אין מצטרפין לביטול ס' וגם אין נאסרים ורק הנוגעת בחלב אסורה אם אין בה לבדה ס' ואם יש בה ס' צריכה קליפה ואם החלב דבוק בתולדה לאחת והשאר נוגעות בה וזה בזה וכולם מלוחין אמרינן איסור דבוק ובעינן ס' נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה ובה"מ אין מחמירין לומר איסור דבוק במליחה ודי בס' נגד החלב לבד רק אותה חתיכה אסורה אפי' בה"מ דאפשר לסחטו אמרינן גם במליחה לאסור (ונ"ל דבה"מ מצטרפין גם אותה חתיכה לס' אף שהיא אסורה דלא גרעה מעצמות האיסור דסי' צ"ט). וכ"ז כשהחתיכה הדבוקה להחלב נמלחה תחלה אז י"ל חומרת א"ד שממהרת לבלוע תחלה ונאסרה אבל אם מלח כולם בסדר א' זה אחר זה אף שאירע לו

שמלח תחלה הדבוקה רק שמלח חלק הבשר קודם או אפי' מסופק בזה כיון שהמליחה היתה בפ"א אין כאן לא חומרת א"ד וגם הבשר הדבוק מותרת דגם אל"ס לא אמרינן כשיש ס' נגד החלב. ואפי' מלח החלב תחלה רק דקודם שנתלחלח מזיעת המלח נמלחו כולם מותר דכ"ז שלא נתלחלח מזיעת המלח אין בו חום מליחה וע' ס"ק י"ד. ובבישול אמרינן תמיד א"ד אפי' לא נמלח תחלה ו) איסור כחוש לדידן דלא בקיאינן ומחמירין להצריך ס' ובה"מ אמרינן דבקיאינן ואם לעינינו האיסור כחוש די בכ"ק. ודוקא בבשר אמרינן בה"מ דגם אנן בקיאין אבל בחלב אין אנו בקיאין להבחין בין חלב כחוש לשמן ובעינן ס' אם הוא חלב דאורייתא. ובקרומין בקיאין. והא דדם אוסר בס' היינו משום דמעורב בו ציר שמן מהבשר וכ' הג' מהרש"ק דלכן בחתיכה אצל חתיכה שמניחין ע"ג כלי מנוקב ושם אין ציר רק נגיעה בעלמא ואם אחת טרפה די בקליפה. רק שהקליפה מדינא דאם א"י מקום הקליפה ובשלו צריך ס' נגד הקליפה ואין לסמוך בזה אשיטת הריב"א בתוס' הובא בסי' צ"א דאם א"י איה מקום הקליפה דמותר דכאן הקליפה מדינא ועוד דהוה תרי קולי בה"מ דגוף הענין דא"צ ס' ודי בקליפה הוא קולא דבעי ה"מ [הערה למאי דקי"ל דאם נגעה אחת בחלב ושאר החתיכות נוגעים זב"ז דצריך ס' וקשה הא קי"ל דבבלוע בקיאין אנו בין כחוש לשמן ונאמר דהבליעה שבחתיכה שנגעה היא כחושה. וממילא לא נאסר רק החתיכה הנוגעת בגוף החלב דשם החלב בעין ולהשאר נאמר דהבליעה שבראשונה היא כחושה וא"צ ס' ואפי' קליפה לא תבעי בהם דאין בלוע יוצא בל"ר. והחו"ד תי' קושיא זאת דכאן בא האיסור בב"א ובדרך הילוכה לא חשוב בלוע דדוקא אם הראשונה בלעה כבר ואח"כ מלחה עם אחרות הוה בלוע ולא בכה"ג. וכה"ג כ' בסי' צ"ה לענין נ"ט בר נ"ט דלא שייך רק באם הנ"ט ראשון קדים ואח"כ בא נ"ט ב' אבל אם שניהם באים בב"א דרך דופני הקדרה הוה אחת כמו משפך ששופך בזו ויוצא בזו. ובפתיחה שלי הארכתי בחלק ב' פ"ג בענין שאלת הפ"מ בשער התערובות שלו והביא דברי המ"ב בשו"ת דגם בפ"א שייך דין בלוע וצ"ע. ונ"ל די"ל באופן אחר דהוה כתרי מילי דסתרי אהדדי דנגד הנוגעת חשבינן להחלב שמן ונגד האחרות נדונו לכחוש במעשה אחת. וזה לא דמי לחתיכה שבלעה כבר ונאסרה מחשש שמן ואח"כ מלחה עם אחרות דשפיר י"ל דעכשיו בקיאין והוא כחוש דאין דנין על מעשה ראשונה. וי"ל דגם כונת החו"ד כן. ע"כ הערה] ז) במליחה אם ההיתר שמן והאיסור כחוש לא אמרינן היתר מפטם לאיסור ובצלי אמרינן היתר מפטם. ונ"מ לדידן בה"מ או בדרבנן דגם בהפסד קצת בקיאין לעשותו כחוש. וגם בכחוש גמור שאין במין זה דרא דשמנונית כגון איסור נדר מככר או חדש וכה"ג. ומלחו עם היתר שמן אין פיטום במליחה ובצלי

יש פיטום. ובדיני פיטום יש ד' דינים. א) אם דבר כחוש והבליעה איסור שבה שמינה לפי בקיאותנו אז יוצא הבליעה מכחוש. ב) אם החתיכה שמינה ובלעה איסור כחוש. ג) אם האיסור כחוש והבליעה שמינה. ד) בחתיכה אחת שיש בה ב' בליעות איסור אחת כחושה וא' שמינה כגון שבלעה חמץ וגם חלב והנה בחלוקה א' דעת הט"ז סק"י כאן דאין הבלוע מפטם להגוף הכחוש ולפי"ז מכ"ש בדין ד' דאין בליעה אחת מפטם לבליעה אחרת שבגוף אחד. וע' או"ח סי' תמ"ז ס"א ובט"ז שם סק"ב ובמקו"ח שם ושם דעת הט"ז להיפוך דבליעה אחת מפטמת חברתה וחוץ מסתירת הט"ז משם לכאן צריך להבין דברי המחבר שם שכ' ואין שם דבר המפעפען לשון רבים ומשמע שבשר שמן בולעת חמץ והבשר נוגע באחרת וזהו לכאורה דין ב' דכאן. אמנם שלא יסתרו דברי הט"ז צ"ל דשם כ' לדעת המחבר כאן דס"ל דגם במליחה יש פיטום לכן סבר לפרש גם דברי המחבר דשם כן שככר חמץ בלעה שמן ונגעה בככר שני ואחת היתה חמץ דנתפטם החמץ ואסר הככר שני של מצה ולפי"ז בחלוקה ד' שהי' ב בליעות י"ל גם להמחבר אין איסור דרק גוף הבולע נתפטם מבליעתו ולא בליעה מבליעה ולדידן בכל גווני מותר וע' גליון רש"א כאן ח) איסור כחוש גמור כגון חטה נדורה או חדש ממנהגא אוסרת במליחה את ההיתר ויש להתיר גם בהפסד קצת ע"י קליפה ורק בפסח מחומרא אסרו במליחה ע"י היתר מפטם כגון שמצאו חטה ע"ג בשר אבל חטה לחטה אין אוסרת גם בפסח וזהו החילוק בין הדין דסי' תמ"ב ס"א ובין הדינים דסי' תס"ז באו"ח ע"ש ודו"ק בזה כי אין כאן מקומו ט) איסור שמן ממש אפי' בדרבנן אסור בס' וקליפה ואפי' בה"מ ולא נאמר להקל מחמת ס"ס בפלוגתא להקל ולא דמי למעשה דעגל פה מיץ דשם לא הי' שמן ממש רק חשש דלא בקיאין ודו"ק כי אני מקצר בכל זה י) חוטין וקרומין של חלב מותר בקליפה במליחה אף בה"ק והגר"א בסי' נ"ב כ' דבדרבנן די בקליפה גם בצלי וא"צ ס' יא) כחוש גמור כחטה כבר כתבתי בדין ח' ואפי' מנהגא ליכא מחטה לחטה אלא אם כן מחטה שנמלחה עם בשר. כגון חטה נדורה או חדש יב) בכ"מ שבמליחה כ"ק בצלי צריך כ"נ ולענין איסור דבוק בה"מ אין אומרים בהם א"ד לא בכ"ק של מליחה ולא בכ"נ דצלי ובאיסורי דרבנן הגר"א מיקל אפי' בה"ק. ושגם בצלי די בקליפה יג) דיני טמוט"ת ביארתי בסי' צ"א ובמליחה אין חילוק בין אם התחתון מלוח או העליון ועי' סי' ע' רק לקולא כגון אם הטהור מלוח למעלה והטמא תפל למטה להתיר אבל להחמיר באם המלוח למטה לא מחמרינן דדין תתאה גבר לא נאמר רק בחום אש א"ה אחר שגמרתי להציג לך קיצורי דינים המסתעפים מסעיפים אלו עד סעי' י"ב ומכאן ואילך מתחילין דיני כבוש ושלוק ואיחרתי מלהציג הפתיחה לדינים אלו עד כאן כי יש בדינים

אלו עמקות גדול המפוזרים בכמה משניות בש"ס וסוגיות שני השסי"ן כמו שתראה אותם כאן בפרוטרוט וזה החלי בעזה"י ורובם מועתקין מספרי נמוקי הרא"ה למשניות משנת תר"פ פתיחה לדיני כבוש ושלוק הנה בתרומות פ"י מ"א תנן בנותן בצלים של תרומה לתוך עדשים אין אוסר אא"כ הבצלים מחותכין ואז אוסרים בכבוש אבל אם הבצלים שלימין אין אוסרין בכבוש. ובמ"ז שם בזיתים של תרומה כבושים עם זיתי חולין קפדינן שיהי' הזיתים דחולין מחותכין ואז יקבלו טעם אף מהשלימין של תרומה ואם החולין שלימין אין בולעים אפי' הזיתים של תרומה מחותכין עוד שם בסו"פ מי כבשין אסורין. ומשמע דהמים תמיד מקבלין טעם מהנכבש בהם ולא מחלקינן בפיצועין או בשלימין עוד שם מ"י וי"א כל הנכבשין זע"ז מותרין אלא עם החסיות וכו'. (כלומר ירקות חרופין כשומין ובצלים בקראים חסיות) ואם התרומה מחסיות אוסרין החולין בכבוש ואם התרומה אינה מחסיות אפי' אם החולין מחסיות מותרין. והסברא כדרך שאמרו במליחה אם הטמא מלוח אז אוסר את התפל ואם הטהור מלוח והטמא תפל אין איסור זהו תוכן דברי המשניות. וכ' הרע"ב שם דכשאין התרומה מחסיות אין אוסרין בכבוש אם לא בשלוק או בישול. ובמי"א שם ר' יוסי ס"ל דאפי' בשלוק אין אוסר רק בתרדין שאם שלק תרדין דתרומה עם של חולין אוסר שהתרדין נו"ט בשליקה. ושם כ' הרע"ב דר"י פליג את"ק דלת"ק שלוק אוסר בכל המינים. ודעת ר"ש שם דאין שלוק אוסר רק כרוב של שקיא של תרומה אוסר לכרוב של בעל דחולין וזהו ג"כ פלוגתא אדת"ק שם דס"ל דכל המינים אסורין בשלוק. ור' יהודה שם מיקל יותר דכל מב"מ אין אוסר בשלוק [אף דר"י ס"ל בבישול מב"מ בכ"ש] ורק בשר בבשר אוסר ורק בבישול מב"מ כגון בשר טרפה עם כשרה אוסרים בבישול. והרע"ב שם פסק כת"ק דבכבוש רק חסיות אוסרין. ושלוק אוסר בכל המינים וכ"ש בישול. ולפי"ז צ"ל דהא דתנן שם מי שלקות אסורין וכן מי כבשין ולא תני תנאי דחסיות משמע דהמים יותר עלולים לקבל טעם מהירקות עצמן ובראשונה אני צריך להסביר הסברות של כל אחד מהדיעות דשם ובמאי פליגי וגם לישב תמיהת התי"ט דהרעיש שם והקשה קושיתו הראשונה משביעית סופ"ז מורד חדש שכבשו בשמן ישן או להיפוך דמוכח להדיא דכבוש אוסר לכ"ע. עוד הקשה מפ"ט שם מ"ה בהכובש ג' כבשין בחבית א' ע"ש ובמהדו"ק כתבתי לתרץ תמיהותיו חדא דמאן יימר דמתני' דג' כבשין לא מיירי בחסיות. ולדרך זה גם הקושיא מורד בשמן לק"מ דהורד נתפטם משמנונית השמן ובמקום פיטום דבר שמן שאני ובולע לכ"ע דכן מצינו במליחה חילוק בין כחוש לשמן. וכן נראה בחוש דכששורין הורד בשמן נפקח המראה והריח מזה לזה ודרכן בכך וכן בסיפא שם בחרובין ביין דהיין חזק ובולע. עוד

הביא הר"ש בשם הירושלמי במתני' שם דחגבים טמאין שנכבשו עם טהורים אמרינן בירושלמי שם לית כאן נכבשין אלא נשלקין. ולפנינו איתא דברי הירושלמי אלו אמתני' דירקות עם חסיות וכן נראה דאלו בחגבים הא תנן דלא פסלו את צירן ואיך נגרוס נשלקין הא בשליקה אין ציר רק מי שלק. עוד תמה התי"ט שם דהא שמואל ור' יוחנן פליגי בחולין (דצ"ז) אם כבוש כמבושל או לא ואמאי לא מייתי הגמ' ממתני' דשביעית הנ"ל כמ"ד כמבושל ותיובתא למ"ד אינו כמבושל ועוד איך יפלגו אמוראי בפלוגתא דתנאי דמתני' דתרומות ומחמת חומר הקושיות של התי"ט אמרתי סברא אחת פשוטה טבעית ובזה יתורצו כל הקושיות והסתירות. והוא דהכל מודים שהכבישה וכ"ש השליקה מרתיחין ונותנין טעם ופלוגתתם רק בטבעי מיני ירקות אם הטעם שמקבלין בכבישה או בשליקה היא בהם לשבח ואוסרין או לפגם ואין אוסרין. דבאמת גם אנו רואין בטבעי הירקות דאין הכבישה בכולם לשבח. והוא דבזמנינו כובשים קשואין שקורין אוגרקיס וכן כרוב שקורין קרויט עם מים ומלח והם משובחים מאוד וע"י הכבישה ראוים לאכלם חיים והכבישה מונעים אותם מעיפוש וקלקול ובורקיס הדרך לכבשם בלא מלח רק במים קרים וגם כיבוש זה טוב ומועיל. אבל שאר ירקות כגון מיירין ורובין ורעטח אם וכבשם במים יסרחו ויתעפשו ורק בלא כבישה עומדים ימים רבים. וכל שינויים אלו בכבישה ישנם בירקות למיניהם אבל בשר מקבל ונותן טעם טוב בין בכבישה בחומץ וכה"ג בין במליחה וצליה ומכ"ש בבישול עכשיו אפרש גם דברי ר' יהודה דאמר שם כל הנתבשלים זע"ז מותרים חוץ מן הבשר ר"ל דידוע דר"י ס"ל מב"מ אפי' באלף לא בטיל ואפ"ה בתרומה לכ"ע בטיל בק"א וכן פירות ערלה וכ"כ בר"א רק מב"מ ובא"מ כולן בנו"ט וע"כ דרק בשאר מיני או"ה קבלו חומרת מב"מ ולא במיני איסור דירקות ופירות וה"א דרק במינו יש חילוק בין איסורי ירקות ופירות לאיסורי בשר ודכותייהו אבל בנו"ט דא"מ אין חילוק ובכולם בנו"ט קמ"ל כאן דגם בא"מ לר"י יש חילוק בין איסורי ירקות ופירות לענין תרומה ובין איסורי טרפה דבשר ודכותייהו דבבשר בא"מ בנו"ט ובירקות ופירות גם בא"מ מותר כל שיש שיעור ביטולו ק"א דס"ל לר"י דהשיעור של ק"א הוא בין במינו בין בא"מ. ולדברינו אלה קאי ר"י אא"מ דבמיני בשרים בנו"ט ובאיסורי פירות וירקות אין שיעורם בנו"ט רק בק"א כבמינו. ומתני' דערלה פ"ב בגריסין עם עדשין בנו"ט דלא כר"י ור"י הולך לשיטתו כמו במינו אין הדין שוה באיסורי פירות וירקות לאיסורי או"ה דמיני בשרים של בע"ח דבהם מב"מ בכ"ש וכאן בק"א כן הדין דא"מ בנו"ט אין שוה בהנך דרק באיסורי בשר הדין בא"מ בנו"ט אבל באיסורי תרומה והדומה ששייכים בפירות אדמה אינם בנו"ט רק תמיד בק"א. כ"ז כתבתי לפרש דברי ר' יהודה דשם

דאין להם שום פירוש לפרושי הקדמונים אבל כל דברי יתר התנאים שבפרקין כל אחד אומר לפי הידוע לו בטבעי המינים אם הכיבוש בהם לשבח או לפגם למר אין כיבוש מושבח אלא בחסיות ולמר בתרדין ולמר בכרוב וכן כולם ולפי"ז י"ל דהא דאמרינן דמי שלקות ומי כבשין אסורין קאי אאותן ירקות שגופן נאסרין בכבוש לכל חד כדאי"ל קמ"ל דכמו בגופי הירקות נאסרין זה מזה לכל מר כדאי"ל כן גם המימות של כבישתן אסורין אבל לא לומר דהמים גרועים מגופי הירקות זה לא ניתן להיאמר סוף דבר הכל נשמע דלכ"ע רתיחת הכבישה והשליקה מרתיח או כבישול או מעט פחות מבישול ורק פליגי כאן במיני ירקות שהכיבוש בהן לשבח או לפגם ומהם שהכיבוש טוב להם ומהם רק השליקה. וראי' לדברי דהא גם בבעלי חי מצינו חילוקים בציר שלהם דבמ"ח שם לת"ק ציר דגים אוסר עד תתק"ס ולר"י שם עד קצ"ז ולר' יוסי שם עד ט"ז. ובמ"ט שם דציר חגבים אין אוסר כלום. ואיך נוכל לומר דהחילוק ביניהם ברתיחת הציר דזה א"א לומר וע"כ דרתיחת הציר שבא מהמלח שוה בכולם רק חלוקים בטבעם אם לשבח או לפגם. וחגבים אין בהם לחלוחית טבעי כ"כ לכן אין ציר שלהם אוסר ובירקות חלוקים זמ"ז אם לשבחם או לפגמן ואחר שזכינו לכ"ז לפשר הסתירות והקושיות מדיני כבישה אתחיל לדרוך בדיני שליקה דהתי"ט שם תמה לגירסת הירושלמי דבמקום נכבשין גרס נשלקין דמוכח מזה דשלוק פחות מבישול דהא בבישול לכ"ע אוסרין זא"ז ובכמה דוכתי מוכח דשלוק עדיף מבישול ע"ש בדבריו בפרטיהם. ולדברינו א"ש. דכמו שיש חילוק בכבישה בין איסורי בעלי חי בין איסורי פרי האדמה דבכל בשרי בע"ח הכבישה אוסרת ובמיני ירקות יש שאין אוסרים לכל אחד כדאי"ל משום שיש בהם שהכיבוש פוגמן כן בשליקתן נחלקין לכל א' כדאי"ל ואותן שפוגמין בכבישה גם בשליקה כן. ורק במיני בשר של בעלי חי אין שום מין פוגם לחבירו בין בכבישה בין בשליקה בין בבישול ולמשל לת"ק אין כבוש אוסר רק בחסיות לגירסת הירושלמי דין זה בשלקות [וכן נראה בחוש דירקות חרופים נותנים טעמים מושבחים לכל תבשילין] וכן לכל מר כדאי"ל אבל חום הכבישה והשליקה בכולם שוה וי"ל לכ"ע כבוש כרותח מלוח כרותח שלוק כמבושל, ובדרך זה נדע טעמי הפוסקים בכל סי' זה בדיני כבוש או"ה. ודוק בכ"ז כי זה הרעיון נו"ט לשבח ולהסיר תלונה מהתנאים והמשניות והפוסקים ושלום על כל ישראל סעיף ח כוליא שצלאו בחלבו אין אוסר רק כ"ק שהקרום מפסיק: הג"ה. ויש אוסרים וה"נ ואין לשנות. ודינו כשאר חלב הנצלה עם בשר [יב] ואם נתבשל כך הכוליא נ"נ וצריך ס' נגד כולה וה"ה בקרום שעל היותרת [יב] ואם נתבשל כך וכו'. ז"ל הש"ך ס"ק כ"ה משמע אפי' לא נמלח או נצלה תחלה מ"מ הוה א"ד וצריך ס' נגד כל הכוליא ולא אמרינן דהקרום מפסיק

לענין דאין ממהר לבלוע טפי מאחריני עכ"ל. והש"ד מתמה דהא אם לא נמלח תחלה מדם א"כ כולה אסורה מחמת דם ובלא"ה בעינן ס' נגד כולה והאריך בתירוצים שונים ודוחקים ונ"ל בפשיטות דלעיל בקיצורי דינים באות ה' כתבתי דכשנמלחה החתיכה שדבוק בה חלב עם עוד חתיכות אז אם הדבוקה נמלחה תחלה נאסרת אז מטעם א"ד ואז בעינן ס' בשאר חתיכות נגד זאת כולה אבל אם מלח הדבוקה בסוף או אפי' ביחד באופן שהבשר של הדבוקה נמלח קודם החלב שבה ואפי' אם מסופק בזה אבל רק יודע שהחלב לא נמלח מקודם ואפי' מלח החלב קודם אבל עדיין לא נתלחלח מחוזק המליחה עד שנמלחו כולם אז לא נאסרה במליחתה לא בחומר איסור דבוק ולא באיל"ס ואם יש בכולם ס' נגד החלב גם הבשר הדבוק מותר. ולזה שפיר כ' הש"ך כאן אעפ"י שלא נמלחה תחלה. ר"ל שלא נמלח באופן האוסר אותה כולה אז מ"מ עכשיו בבישול אמרינן א"ד מטעם דממהר לבלוע דאין הקרום מפסיק. וכן חשש דעלתה פ"א חוץ לרוטב דלחשש זה גם גוף הקרום נאסר כמ"ש הש"ד סעיף גבינות הנעשין בדפוסין שא עכו"ם אעפ"י שמלחו בתוכן שרי: הג"ה. וה"ה אם נמלח היתר בשאר כלי איסור ואפי' אינו מנוקב דאין מלוח כרותח כ"כ להפליט [יג] מכלי מה שבלוע בתוכו ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה אסור [יג] מכלי. בש"ך הטעם דהוה כט"מ וט"ת ולפי"ז אם המלח צלול כמים או שיש ציר אסור לשיטת הש"ך בסי' צ"א ס"ק ט"ז דאפי' הטהור צלול אסור. מיהו יש לחלק דהמלח אינו טמא בעצמו רק בלוע מאיסור. והא דכ' הש"ך כאן ס"ק מ"ד דאפי' הלח מותר צ"ל דאין הלח צלול ממש סעיף מלח או תבלין שהם [יד] בקערה של בשר מותר ליתנם בחלב: הג"ה. וה"ה אם היו בשל איסור דמאחר שהם יבשים אין בולעים מכלי. ודוקא בכלי נקיה שאין איסור דבוק בו והמחמיר תע"ב [יד] בקערה ש"ב. לכאורה זה הדין עצמו דסעי' שלפ"ז ולמה כפל המחבר זה הדין. י"ל דנכפל לרבותא דלא תימא דוקא דפוסי גבינות שגם גוף האיסור נבלע אז תחלה ע"י מליחה בזה אין כח במליחה של עכשיו להפליט אבל אם הכלי בלעה תחלה מבישול יפלוט גם עכשיו ע"י מליחה קמ"ל דאפ"ה אין המלח מוציא. כתבתי זאת משום שראיתי בהגרע"ק בשם ס' תפלה למשה דבלע שע"י בישול מוציא המליחה ולענ"ד כמ"ש מכפילת הדין שבמחבר. ואולי מדנקט קערה הכונה משום שהיתה הבליעה רק מכ"ש אבל מכ"ר מוציא וגם זה אינו מוכרח די"ל דנקט קערה שאין רגילות לשום בקדרה סעיף מלח [טו] הבלוע מדם כגון ממליחת בשר ונתנוהו בקדרה או שנתנו בשר מלוח בלא הדחה בכלי אם יש ס' נגד המלח מותר: הג"ה. אעפ"י שהמלח עדיין נו"ט בקדרה מ"מ מאחר שאין המלח אסור מחמ"ע אלא מחמת דם הבלוע בה וכו' דכ"מ שאין האיסור עצמו יכול לילך אין הנאסר

אוסר יותר מן האיסור [טו] הבלוע מדם. דין זה נתבאר בסי' ס"ט באורך לענין כלי חולבת או ב"י מחלב איך יאסר הבשר ובדברינו שם הארכתי הרבה:

סימן קו

סעיף א [א] חתיכה שבלעה איסור ואין בה כדי לבטלו ונפל לקדרה אינה אוסרת אלא לפי חשבון איסור שבלעה וכו' אבל החתיכה עצמה אסור' לפי שהאיסור שבה אין נפלט ממנה לגמרי (וכן עיקר דלא כמ"ש בסי' צ"ב דאף החתיכה עצמה מותרת) משא"כ בדבר הנמלל ונימוח כגון שנפלה דם וכיוצ"ב לרוטב ואמרו מחמת מיעוטו ואח"כ נתרבה רוטב היתר ויש עכשיו ס' בין כולו לבטל הדם כולו מותר משום דהכל נבלל ונתערב: הג"ה. ולפי מה שנוהגים לומר חנ"נ בכל איסורים [ב] אין חילוק, בין לח ליבש אלא בענין זה דאם הנאסר תחלה הי' יבש ויש ס' נגדה אפ"ה החתיכה נשארת באיסור וצריך להסירה אם מכירה ואם אין מכירה בטילה אם. אינה חהר"ל. ואם הוא דבר לח הכל מותר אם יש ס' [ג] נגד מה שנאסר תחלה וע"ל סוס"י צ"ב וצ"ט [א] חתיכה שבלעה. ע"י בישול. וכן אם היה האיסור דבוק בה א"צ שתהי' מבושל מכבר עם החלב שגם עכשיו בבישול זה נ"נ ע"י דיבוקה לדידן. ובסי' צ"ב נתבאר דיבש ביבש ל"א נ"נ. והמשל כגון שנפלה חתיכת זית היתר וחתיכת זית איסור לס' זיתי ירקות אף שעדיין שני החתיכות אסורות שהם חד בחד או אפי' חד בתרי רק שהם ר"ל שאז כל החתיכות אסורות והירקות מותרות ודי במה שיש בהם ס' נגד האיסור דתערובות החתיכות לא עשה כולם נבלה. וכן אם היו חד בחד ואינם ר"ל אם עכשיו נופל עוד חתיכה שלישית הותרו כולם. וכן אם היו ג' והי' חהר"ל דנאסרו ואם נחתכו בשוגג כולם מותרות [ב] אין חילוק בין לח ליבש. ובסי' צ"ב ס"ד נתבאר ברמ"א דלח בלח לא נ"נ בה"מ בש"א וגם הלח הראשון מצטרף. ובבב"ח הלח נ"נ. גם מבואר דבחצי חתיכה א"א נ"נ כגון בלע של כ"ק או כ"נ [ואפי' בשמן. עפ"מ צ"ב ס"ק ט"ז] ואם נפלה חתיכה שאסורה כ"ק לבישול די בס' נגד הכ"ק או הכ"נ. ובבב"ח שמן שבלע ע"י מליחה ונפל לבישול אמרינן נ"נ והחו"ד מתיר ומיקל אפי' בבב"ח וגם שמן שלא לומר נ"נ ודי בס' נגד הכ"נ והסברא כך דהכ"ק נבלעת ע"י מליחה ומן התורה אין מליחה אוסרת בבב"ח רק בבישול ואפי' קליפת אדמיקר כגון שנפל חם ע"ג צונן מ"מ אין זה דאורייתא. וכ"ז בבשר שבלע כ"ק מגבינה אבל בצלים שחתכן בסכין של בשר מבואר בסי' צ"ו דגם הבצלים מותרין [ג] ס'. ובדברים שאוסרין ביותר מס' א"א בהם חנ"נ דתרי משהו לא אמרינן. אבל אפשר לסחטו אמרינן גם בזה לאסור כגון חתיכה שבלעה חמץ כ"ש ונפלה לתבשיל דהתבשיל ב' מותר להמתירים בתרי משהו אבל החתיכה אסורה דאם יש שם עוד אחת שניהם אסורין מספק ואם יש

שם עוד ב' בטל ברוב וניתרו כולם כיון שבהחתיכה עצמה הי' ס' רק שנאסרת מחמת משהו. ובהל' פסח ביארתי. וגם חהר"ל לא שייך כאן בבלע משהו דאין המשהו ר"ל. ובנדר שסומכין אטעימת ישראל וכשנפל לפחות מסא והישראל טעם ואומר שאין טעם מותר דא"א חנ"נ כשאין טעם רק אפשר לסחטו אמרינן והחתיכה אסורה ואינה בטילה ברוב אפי' אינה ר"ל דנדר הוה דשי"ל ואינו בטל במינו. ואם בלעה חתיכה ע"י מליחה ממינו אפי' אל"ס ל"א ומותר הכל כשיש ס' נגד הכ"ק. ע' נו"ב חי"ד סי' כ' סעיף ב חתיכה שיש בה חלב שנתבשל בקדרה שיש בה ס' לבטל החלב צריך ליזהר שלא יסיר כלום מהקדרה בעודה החתיכת האיסור בה דחיישינן שתשאר בלא ס'. וגם לא יוציאנה תחלה [ד] שהחלב שבה יאסר כולה. ומה תקנתה יניחנה עד שתצטנן הקדרה: הג"ה. ולפי"מ דקי"ל חנ"נ בש"א [ה] מסיר החתיכה האסורה משם והשאר מותר [ד] שהחלב שבה וכו'. הש"ך סוסק"י הקשה דהא ע"כ החתיכה נמלחה תחלה לדמה דאל"כ היתה אסורה משום דם והי' צריך ס' נגד כולה וא"כ כבר נאסרה משעת מליחה שנמלחה עם החלב. ותי' בס' יד אברהם דכיון דקי"ל איסורין מבטלין זא"ז י"ל דבאמת לא נמלחו ואיסור דם מסייע לבטל איסור חלב עם הבשר שבו והבשר עם החלב מבטלין הדם בתוך הירקות. ובעניותי אין תי' זה מספיק דהא אנן מחזיקין דם גם בחלב ושומן וא"כ ממילא איכא ב' זיתי דם כקושית הש"ך אמנם נ"ל לתרץ דהט"ז בסי' ע"ד כ' במולח טחול בלא ניקור מחלב הכרס הדבוק בו דמסתמא אין בטחול ס' וכ' שם בהגר"ע דאם מלח הטחול עם הכרס ביחד גם הכרס מצטרף להטחול לבטל החלב שביניהם ול"א איד במליחה אף שהחלב דבוק רק להטחול [ולהמחבר בלא"ה ל"א חנ"נ בש"א ומשום אפשר לסחטו אין כאן דבמליחה ל"א לא נ"נ ולא אל"ס וגוף הטחול מותרת] ואחר המליחה בישל רק הטחול עם החלב והכרס הסיר ממנה דמחמת המליחה לא נ"נ כיון שהי' אז ס'. לכן אם עכשיו יש ס' נגד החלב בבישול דלהמחבר א"א א"ד קמ"ל דלא יסיר כלום מהקדרה. ובחידודנו בסי' ק"ה סק"ח כתבתי בענין כזה באופן. אחר ע"ש [ה] מסיר החתיכה. הקשה בס' יא"ב דהרמ"א גופי' כ' בסי' צ"ח ס"ד דכשנפל חלב לתבשיל צריך לצנן כדי שיעלה החלב למעלה ויסירנו אף שיש ס' וכאן כ' שא"צ להמתין לדידן. ונ"ל פשוט דכאן מיירי בחתיכת בשר שיש עליו חלב וכולה אסורה מחמת אפשר לסחטו לכן שפיר כ' הרמ"א כאן דלדידן דחנ"נ ובעינן ס' נגד כולה יכול להוציא הבשר תחלה אבל שם מיירי מחלב עצמו שנפל ונימוח בבישול דמחומרא יצננו ויסירו בנקל:

סימן קז

סעיף א המבשל ביצים הרבה בקליפתן לא יוציאם מהמים עד שיצטננו או יתן עליהם מים צוננים לצננם ואח"כ יוציאם מהמים [א] דחיישינן שמא ימצא אפרוח בא' מהם [ב] ותשאר אותה ביצה באחרונה בלא ס': הג"ה. [ג] ואם לא עשה כן אלא עירה אותן לקערה ומצא אחת טרפה יש אוסרין הכל מחשש שמא הטרפה ניערה בסוף באופן שלא הי' אז ס' בקדרה לבטל ונאסרו כולם בקדרה וחזרו ואוסר מה שבקערה. וכן בדגים קטנים שנמצא דג טמא בקערה ולא עירה כולם בפ"א מהקדרה דאז יש לחוש שמא נשאר הטמא בסוף בלא ס' וכן עיקר ואפי' להמחמירין אין איסור להכלים שנתבשלו בהם דמעמידין הכלי על חזקתו [א] דחיישינן. הקשה בס' יא"ב הא המחבר לית לי' חנ"נ בש"א. וכיון שאח"כ כשנתנם כולם בקערה ויש ס' הותרו כולם ושו"ת ג"ש סי' צ"ח תי' ע"ש. ונ"ל דהמעיין בטור שמשיג על הסמ"ק שאוסר מטעם דאין כאן איסור ברי' דהביצה זרק ורק חיישינן לבליעתו ואין כאן חומרת ברי' רק חומרת ס' ולהסביר הענין כתבתי דבסי' צ"ח ס"ד כ' המחבר דביצת אפרוח או דם בעינן ס"א לבטלו וכן בסי' ס"ו כ"כ לענין ביצת טרפה או טמאה. ובהרמב"ם הטעם שהוסיפו אחת על ס' משום שבאמת היא ברי' ורק שמכירה וזורקה מ"מ החמירו בה להוסיף עוד א' לחומר ברי'. והש"ך שם כ' דהמחבר לא ס"ל טפם דברי' רק משום שיש ביצים גדולים וקטנים לכן הוסיפו בביטולה אחת. ומ"מ הוכחתי דהמחבר בסי' צ"מ באמת ס"ל טעם דברי' וע' הגר"א בסי' צ"ח כ"כ. ובאמת אין כונת הסמ"ק לאסור בכ"ש מטעם ברי' דהא אין אוכל אותה הביצה רק כונתו להחמיר כאן חומרת חנ"נ מחומר הברי' אף דאין חנ"נ בש"א כמו שהחמירו בהוספת ביטולה מטעם ברי'. ותדע דזהו כונת הסמ"ק דאל"כ הי' קשה יותר דהא המחבר ס"ל בסי' צ"ח דבאיסור שנפל לתבשיל מטמעינן לקפילא ורק אם ליכא קפילא משערין בס' ולמה לא כ' כאן שיתנו לקפילא לטעום מכל ביצה או המים שנתבשלו בהם אם יטעום בה טעם אפרוח וע"כ דגם זה מחומרת ברי' שלא לסמוך בביצים ודגים אקפילא. ומ"ש כאן שנשארת ביצה אחרונה בלא ס' הכונה ס"א עם הביצה. וא"כ שפיר י"ל דמטעם ברי' החמירו כאן לומר חנ"נ ומ"ש בלא ס' היינו משום דלענין חומרת חנ"נ די לחשש שלא הי' ס' דלא מחמרינן ב' חומרות דמה שהצריכו ס"א הוא ג"כ מחומרת ברי' וגם ליתן חומרת חנ"נ מטעם ברי' לכן די לחשש חנ"נ בחשש שלא הי' ס'. כל פלפול זה ממהדו"ק. ועכשיו ראיתי דא"צ לכל הפלפול העמוק הזה ומעיקרא לק"מ דהמחבר לא אמר לאסור כל הביצים מחשש שמא נשארה בלא ס' מחומרת חנ"נ שיצטרך ס' נגד כל הנשארים אחר העירוי ראשונה דז"א דאפי' לדידן דס"ל חנ"נ אין דין חנ"נ רק בודאי ולא בספק

עש"ך בסי' קי"א סקט"ז דא"א חנ"נ מספק. רק החשש על כולם נשאר מטעם אפשר לסחטו דהמחבר מודה בזה. ואף שאח"כ נתערו כולם לקערה ויש ס' אבל הקערה היא רק כ"ש וכ"ש אין חומה מוליך הטעם לכולם בשוה לא לאיסור וגם לא להתיר. ובאמת אם היה הדרך לנער הביצים מכ"ר לכ"ר אחרת אה"נ שהיה מותר דא"א חנ"נ וממילא יש גם ס' בכ"ר שניה ורק משום שאין דרך לערותם מכ"ר לכ"ר רק לקערה לכן חייש לאסרם מטעם אלס"ח דהמחבר ס"ל אלס"ח בסי' ק"ו. והא דלא נאמר שהביצה תבטל ברוב חדא דביצה היא דבר שבמנין ועוד דביצת אפרוח ניכר ולא שייך רוב [ב] ותשאר אותה ביצה בלא ס'. בס"ק שלפנ"ז הבאתי קושית הש"ך דאפי' אם נשארה הביצה בלא ס' אבל אחר שנתערבו אח"כ נימא כל הנכנס בספק מסייע לבטל ותירצתי בשני אופנים. אמנם יש דקדוק בדברי המחבר שמצייר הספק בביצת אפרוח ולא מצייר לא בביצת טמאה ולא בביצת נבלה או טריפה או ביצת דם. היינו כמבואר בסי' ס"ו דבכל הנך אם הביצה בקליפתה אין אוסרת אם אינה נקובה דומיא דביצה מקרי. ואם בנתקלפה ממילא בטל ממנה שם בריה ושם מנין. ורק בנתבשלה בקליפתה השלימה ויש בה אפרוח דהאיסור משום הבשר של האפרוח וזה אוסר שפיר גם דרך הקליפה כמו עצם שיש בו מוח דהמוח אוסר דרך העצם. ואף דקי"ל שם דגם ביצת דם אם היה ודאי במקום האוסר כגון שהי' בקשר החלמון ונקשר גם בחלבון אוסרת גם בקליפתה אבל בנתבשלה א"א להכיר ותמיד בספיקא עומדת דמה"ט פסק הט"ז בסי' ס"ו דכשנמצא ביצת דם בתבשיל ויש עוד ב' ביצים כשרים דאמרינן סלק הא"מ כמי שאינו ומינו רבה עליו ומבטלו והש"ך שם מתיר אפי' חד בחד ע"ש סק"ו. ולפי"ז כאן בביצת דם שפיר נאמר כל הנכנס בספק מסייע לבטל. ויש בזה ג' טעמים להיתירא. א' שיטת הסוברים דם ביצים דרבנן. ואפי' להאומרים דם ביצים דאורייתא זהו בעודה חי אבל כשנתבשלה כל דם שבשלו דרבנן. גם יש דיעות דרק הטיפה אסורה ונגדה יש ס' באותה ביצה עצמה. ואף דאמרינן שדי תיכלא בכילה זהו ודאי דרבנן דלא מצינו בתורה רק איסור דם ולא ביצה. וגם חומרא זאת אינה רק כשהיתה בבירור במקום האוסר. ועכ"פ אף אם נמצא בלא ס' יכול להוסיף דחנ"נ בזה גם לדידן לא אמרינן. ובה"מ ודאי גם על הביצים עצמן שייך לומר אוקמי' אחזקת כשרות כמ"ש הרמ"א בכלים. ולכן מצייר הדין בביצת אפרוח [ג] ואם לא עשה כן וכו' עד סוף הסעי'. הש"ך האריך לפרש טעם המחמירין ולא אמרינן כל הנכנס בספק מסייע לבטל משום דביצת אפרוח הוה א"מ נגד שאר ביצים וכן דג טמא והפ"מ הקשה דבסי' צ"ח אמר דהוה מינו דכולם שם דג עליהם. ודע דהא דכ' הש"ך כאן כמה פעמים ביצת אפרוח או דם בזה סותר ד"ע דבסי' ס"ו בביצת דם היקל שנתבטל אפי' חד בחד

כמ"ש בס"ק הקודם. אבל באמת אני איש בער ולא אבין תי' זה של הש"ך דמה בכך דהביצה היא א"מ וכן הדג ובא"מ הוה דאוריתא ובדאוריתא ל"א כל הנכנס בספק וכו'. וזה תמוה אטו אנו רוצים להתיר גם הביצה האסורה או הדג הלא אנו דנים בחומרת חנ"נ לשאר ביצים שנשארו בספק בלא ס' וחומרת חנ"נ היא ודאי דרבנן ורק לדברינו בסק"א דכאן לא מחשש חנ"נ אתינן אלא מחשש אפשר לסחטו שאותן הנשארים בלא ס' נאסרו ואין ביטול מועיל להתירן משום דננערו לתוך קערה דהיא כ"ש וכ"ש אין חומר מועיל לא להתיר ולא לאסור ובאמת חשש זה ג"כ רק באה"מ דבה"מ בלא"ה סמכינן אהמתירין והנה מלישנא דמחבר משמע דמערה הביצים או הדגים מהמחבת דרך עירוי בלא כף אבל אם נוטל א' א' בכף ומצא אח"כ דג טמא או ביצת אפרוח בקערה דודאי הי' בכף ואסר הכף ואם אח"כ החזיר הכף להקדרה אז החשש להיפוך שמא היה הדג טמא בנטילה ראשונה ואח"כ לא נשאר ס' לבטל הכף. וגם גוף הכף יהי' אסור דלא שייך לומר אוקמי' אחזקתו דודאי נטל גם הדג טמא פ"א בהכף. וגם יש חשש שמא נשאר הדג טמא בלא ס' ולשני חששות אלו י"ל דממ"נ אסור לכ"ע דאם הוציאו בראשונה נשאר איסור הכף בכל פעם שתחבו. ואם הוציאו באחרונה נשאר גוף הדג בלא ס'. ולילא דמסתפינא הייתי אומר דהסמ"ק וסייעתו דאוסרים מיירי בנטלם א' א' בכף שיש ב' החששות אבל כשמטרה הכל מהקדרה לקערה בב' או ג' עיראות. לא החמיר דחשש חנ"נ היא דרבנן ושייך לומר כל הנכנס בספק כקושית הש"ך וא"צ לכל הפלפולים. דוק היטב בדבר זה ולא תשלחם ריקם. ושתיקותי נגד כל הנך גאונים יפה מדיבורי רק די בהערה זאת:

סימן קח

א"ה בסי' ק"ח לא כתבתי בחידושים כלום רק קיצורי דינים מהפמ"ג ומעט הוספות וחלקתים לסימנים: א. ת"ג ופתוח ממש שרי לכתחלה לצלות בו איסור עם היתר או מאכלי בשר עם של חלב ומ"מ המחמיר תע"ב עש"ך ס"ק ג'. ובתנור קטן ג"כ שרי מדינא והר"ב החמיר רק ממנהגא אם הוא רק פתוח. ובקטן וגם סתום לגמרי צריך ה"מ להתיר ובפתוח קצת מותר בדיעבד בלא הפסד כלל. ובת"ק ואחד מכוסה היטב נמי שרי לכתחלה והמחמיר תע"ב ובכחושים אפי' מגולה שרי ולדידן דאין בקיאים אין להתיר מטעם כחוש אלא בפת ופת ב. ת"ג ופתוח קצת וכ"ש קטן אסור לכתחלה ומותר בדיעבד. וקטן ופתוח אסור לכתחלה ממנהגא ובסתום לגמרי אפי' במקום העשן אסור אף דיעבד אפי' בת"ג ובה"מ מותר אפי' בקטן וסתום לגמרי אף דכ"ז נכלל באות א' מ"מ לא רציתי לחסר מדברי הפ"מ] ב. איסור חריף אפי' שניהם כחושים ואפי' ת"ג ופתוח לגמרי אסור אפי' בה"מ. ואם ההיתר חריף המנ"י וש"פ צדדו להתיר ובה"מ יש לסמוך

עליהם ואם אין גוף האיסור ד"ח רק נתבשל בחומץ וכה"ג נראה לאסור ד. בישול קדרה (אפי' צלי בקדרה בלא רוטב) בת"ק ופתוח קצת שרי לכתחלה ובסתום לגמרי וההטמנה היתה לפי שעה דעת המ"א להתיר אף בלא ה"מ בבישול ונ"ל דאחד בישול וא' צלי קדר ודו"ק ה. הטמנת שבת ששוהא שם כל הלילה וסתום לגמרי דינו כצליה דדוקא בה"מ שרי בין ת"ג בין ת"ק מיהו בשניהם כחושים שרי אפי' בת"ק וסתום לגמרי אפי' אה"מ ו חמץ בת"ק וסתום לגמרי דעת המ"א לאסור בה"מ כששניהם אין מכוסים. ובקטן ופתוח קצת בה"מ שרי אפי' בחמץ. ות"ג וסתום לגמרי בה"מ נמי שרי. וה"מ בעינן גם בשאר איסורין. ות"ג ופתוח קצת שרי בחמץ בלא ה"מ כיון שי"א שבש"א ג"כ מותר לכתחלה עפר"ח ז. דגים שנצלו עם בשר הרב בסי' קט"ז מתיר מטעם סכנה בדיעבד ומשמע מאו"ה כלל ט' דכ"ה דאפי' בת"ק וסתום לגמרי. והש"ך שם סק"א בשם ב"ש מחמיר ואפי' נצלה הבשר עם חריפות אין סכנה בריחא: ח וכ"ז כשאין חשש שמא רוב מהאיסור תחת ההיתר רק ריחא לבד אבל כשיש חשש זיבה מבואר בסי' פ"ז שאפי' בת"ג ופתוח לגמרי אסור ואפי' לא זב עד תחת ההיתר אלא האיסור עצמו פלט תחתיו ע"ש בדברינו. וכן כשיש לחוש לנצוצות הנתזין אסור לכתחלה. ודיעבד עס"י קי"ח. ובבשר עם דגים אם הבשר זב תחת עצמו מותרים הדגים כ"ז שלא הגיעה הזיבה להדגים דאין בפליטת כלים משום סכנה. כמ"ש האו"ה כלל ט' ומעשים בכל יום יוכיחו מזה י"ל אם בשלו דגים במחבת ונפל תחת המחבת שומן חם ג"כ אין לאסור הדגים דאין בפליטת כלים משום סכנה דכ"כ האו"ה בפשטידא שזב בתנור שבו צולין דגים. אבל החו"ד בסי' צ"ה סק"ב כ' בפשיטות דבשעת בישול א' כשנפגשים שני הטעמים דרך דופן הכלי זה מחוץ לקדרה וזה בפנים לא נחשבו כנ"ט בר נ"ט והוה כאלו שני הטעמים באחת וה"נ כן ולא נאמר בזה דהוה רק פליטת כלי רק כאלו השומן בתוך הדגים וצ"ע. מיהו בה"מ גם בדין נ"ט בר נ"ט מקילין נגד סברתו וכבר דברתי מסברתו זאת כ"פ שיעור ת"ג י"ב עשרונים בקרקעיתו לחם דק כמצה ששיעור עוביו טפח עמ"ש בסי' צ"ז ותנורי האופים סתמן גדולים או"ה. ונ"ל בענגלישע קעכין שלנו שהאש והגחלים תחת הברזל וצולה עליהם או"ה או בשר וחלב דאין זה חשיב תנור קטן כיון שהחום מתפשט דרך החורים שקורין לופטין להתנור המחמם הבית וכולו נחשב כתנור גדול אף שגוף מקום הצליה קטן דגם בתנור חושבין צדדיו וגגו לשיעור גדלו. וכ"ז בזמן שהלופט ראשון פתוח אבל אם סתמו להלופט ראשון נחשב מקום האש בפ"ע כתנור קטן פתוח דעכ"פ יש בתחתיתו חור הדשן. והבראט רייער שמבונה בתוך עובי תנור החורף י"ל דין ת"ק וסתום אם דלת שלו סתום וכשנותנים לשם מאכלי בשר עם מאכלי חלב ידקדק שיהי' שני הקדרות

מכוסים היטב. דשם יש עוד חשש שגוף כיסוי הרייער מזיע לכן ודאי דאסור אם אין שניהם מכוסין והמחמיר שלא להציג ב' מינים כאחד תע"ב מיהו בזה אחר זה י"ל דעדיין לא הגיע לידי זיעה ובפרט כשהיה מאכל ראשון מכוסה דודאי לא הזיע הרייער עצמו ובעל נפש ידקדק בביתו דזה דבר ההוה ורגיל בפרט בימות החורף פתיחה לסי' ק"ט והוא מפתח גדול לכל הל' תערובות הא דקי"ל יבש ביבש מב"מ ברוב ובא"מ בעינן ס' מדרבנן מטעם שמא יבשלם ויתן טעם. ולכאורה קשה דהא גם יבש מינו אם יבשלם ירגיש הטעם במים וחיך אוכל יטעם. וי"ל דשאני טעם זה של מינו דההרגש אינו טעם האיסור גרידא דאותו טעם שמרגיש הוא רובו מההיתר ולא גרע טעמו מממשו וכמו דהממש נתבטל מכ"ש טעמו אבל בא"מ כשירגיש הטעם ונדונו כממשו הוה כהוכר האיסור דאין ביטול להניכר והנה קי"ל כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא וי"א דגם כזבא"פ דרבנן. והוא פלוגתא בפסחים (דמ"ד). וג קי"ל טעם כעיקר דאוריתא להצריך ס' והתלמיד שואל באיזה מקום נדון בשיעור כזבא"פ ובאיזה בעינן ס'. ואם נשיב לו דביבש בא"מ די בכזבא"פ ובלח דיש בילה בס' כמ"ש התוס' בפסחים (דמ"ד) בד"ה איתיבי' אבל אנן קי"ל דיבש בא"מ מה"ת ג"כ ברוב ורק דרבנן גזרו ס' משום שמא יבשלם וכו' וא"כ איה דין דכזבא"פ וצ"ל דבאמת דין דכזבא"פ לא נאמר דוקא בתערובות שאין האיסור ניכר דהא אמרו בכריתות פ"ג וכמה ישהא האוכלן כאוכל קליות וכו' כלומר דגם אם אוכל גוף האיסור בעין ונשתהא באכילתו כל כך דבזמן ארוך כזה הי' יכול לאכול יותר מפרס פטור ממלקות. וכן אם נתערב כזית איסור ביותר מבפרס היתר אפי' הכירו ואוכל הכל פטור ממלקות. אבל באמת אם נתערב יבש בא"מ ואין ניכר כמ"ש הש"ך כאן סק"ו כגון שנפרך לחתיכות דקות א"נ בשר שור ואיל ועז ונמצא אחת טרפה וא"י איזהו הטרפה וזהו תערובות יבש בא"מ ודי ברוב מה"ת ומדרבנן בעינן תמיד בא"מ ס'. ולכן לא נמצא בפוסקים מדיני כזבא"פ משום דזה נאמר לענין מלקות דבפחות מפרס חייב אכזית אבל פשיטא דבתערובות גמור ליכא מלקות לעולם דמה"ת הכל ברוב ולפי"ז יש ג' חילוקים יבש ביבש מב"מ לכ"ע ברוב ובלח מדרבנן בעינן ס' ע' בשער תערובות להפ"מ כמה טעמים ובכ"ז לא שייך דין דכבא"פ כלל. ובא"מ אם בתערובות בטיל ברוב מה"ת ומדרבנן בעינן ס' משום שאם יבשלם יתן טעם ואם שלא בתערובות רק אוכל חלק עשירית איסור וט' חלקים מהיתר [שיעור זה להרמב"ם דפרס הוא ג' ביצים שיש בהם ט' זיתים] זהו שיעורו למלקות ובפחות מזה אין מלקות ואפי' אוכל איסור עצמו ושהא באכילתו יותר משהיות א"פ פטור:

סימן קט

סעיף א חתיכה ששאר"ל שנתערבה באחרות מב"מ יבש ביבש (דהיינו שאינו נבלל והאיסור עומד בפ"ע אלא שאינו מכירו) [א] חד בתרי בטיל ומותר לאדם א' לאכלם [ב] שלשתן כל א' בפ"ע אבל לא יאכל שלשתם יחד ויש מי שאוסר לאכלם לאדם א' אפי' זא"ז: הג"ה. וכן יש לנהוג ויש מחמירין להשליך א' או ליתן לעכו"ם ואינו אלא חומרא בעלמא. וכ"ז כשנתערב במינו אבל [ג] שלא במינו ואינו מכירו אפי' יבש ביבש צריך ס' ואין חילוק בכ"ז בין אם האיסור מה"ת או מדרבנן וע"ל סי' קכ"ב אם נתערבו כלים ביחד [א] חד בתרי בטיל. כ' הש"ך כלומר ברוב דכתי' אחרי רבים להטות ואפי' ליכא רוב בהנך תרי שהם קטנים מהאיסור וכגון שלא נודע איזה מהן האיסור עכ"ל הנה עשה כלומר ומייתי קרא דאחרי רבים וכ"ז פלא אטו עד עכשיו אין מי יודע מקור דין רוב זיל קרי בי רב וסוגיא דחולין (די"א). ונ"ל דהמפורשים חקרו בכונת הש"ך אם באותן שני הקטנים בעינן עכ"פ מעט יותר מהאחת הגדולה עפמ"ג וי"א דאפי' שניהם מועטים מהגדולה מ"מ מבטלין מחמת מנין ונ"ל דזהו כונת הש"ך להביא מקרא דאחרי רבים דמיירי בדיעות הסנהדרין ושם לא שייך רוב באיכות רק בכמות דאפי' הקטנים חולקין על מי שגדול מהם ובפרט לזכות דאפי' התלמידים מצטרפין ורק המנין משלים לרוב וה"נ כן ובפרט דכאן הספק מי מהם האיסור דשמא אחת מהקטנות ואז יש רוב בין בכמות בין באיכות והנה הפ"מ חקר אם חתיכה בלעה איסור מא"מ ונתערבה במינה ביבש דאם נלך אחר האיסור הבלוע הוה א"מ ואם נלך אחר החתיכה שנאסרה מהבליעה הוה מינה. ופסק דאם יש בשלשתן יחד ס' נגד הבליעה אז החתיכה בטילה ברוב דכל איסורה מחמת שנעשית נבלה מהבליעה ואפי' היתה נבלה ממש היתה בטילה ברוב רק חומרת חהר"ל אין כאן דהבלוע אינה ר"ל. ואם בשר בלע חלב אז יש גם חומרת ר"ל אבל אם אינה ר"ל בטילה כשיש בכולן ס' נגד החלב דתו לא יבא לטעום בהם טעם חלב כשיבשלם. והנה אם ליכא בשלשתן ס' הוה כאיסור שנתערב בא"מ ובעינן ס' נגד אחת מהחתיכות זת"ד. ונ"ל דיכול להוסיף עד ס' ולבשלם או יוסיף עליהם עוד חתיכה אחת באופן שיהי' בכולם ס' דבאמת החתיכה נתבטלה מה"ת ואפי' חתיכת בשר שבלעה חלב נתבטלה בעצמה ורק החשש דאכתי ליכא ס' נגד הבליעה דא"מ זה לא גרע מהי"א דהרמ"א לק' ס"ב דכשמבשלם אחר הידיעה א"צ ס' וכאן דמקור האיסור בא מא"מ עכ"פ יכול להוסיף עד ס' וההוספה אינה עושה גוף ההיתר רק מונע שלא יתחדש איסור וזה מותר. בפרט שיוסיף עד ס' ויבשלם. או יבשלם בשני כלים כשירבה עליהם חתיכה אחת ויהי' בין ארבעתן ס' נגד הבלע ואז יבשל שני חתיכות בקדרה א' ושנים בקדרה ב' כמ"ש

הפר"ח בשם הרשב"א. וע' בחכמת שלמה כאן דכל יבש ביבש בא"מ יכול לבשלם באופן שיהי' שם ס' נגד האיסור ואין שם משום ביטול איסור לכתחלה דהחתיכות עדיין הם היתר ורק מחשש שכשיבשלם יתן טעם והרי בישלם וליכא טעם [ב] שלשתן לאדם א'. וכן כשנתערבו ג' בד' לא יאכל אדם א' חמשה דאז ודאי האחת איסור בפיו רק יאכל ג' בפ"ע וד' בפ"ע וכן לעולם ודע דאין חילוק בין אם הם מאיש א' או משני ב"א. ואם אחר שנודע הביטול נפל בתוך שלשתן עוד איסור א' מותר בה"מ דל"א חוזו"נ. ואם אירע כן כ"פ עד שיש עכשיו רוב איסור יש לאסור דכן פסקינן במקוה שיש בה מ"ס נטל סאה ונתן סאה כשר עד שיהי' רוב אבל אם יש כבר כ"א סאה מ"ש חוזר לפסול אבל בה"מ גם בזה מותר דלא מצינו בפוסקים שיחלקו בכך. אמנם אם בישלם אף דא"א ביבש חנ"נ כשנודע ודי בס' נגד האיסור מ"מ בכה"ג יצריך ס' נגד כל הנפילות אבל לא כנגד הכל דא"א חנ"נ עכ"פ. ובה"מ אם בשלם אחר שנודע בלא ס' נגד האיסור מותר כהרמ"א לק' ס"ב. וגם אם בישל אחר שנודע דצריך ס' מיהו מותר להוסיף עד ס' דלא נ"נ מחמת חסרון הידיעה וכ"ז בהי' בביטול ראשון חד בתרי אבל חד בחד בין נודע בין לא נודע צריך ס' בבישול ורוב ביבש ולא יבטל בידים אבל לא נ"נ להצריך ס' נגד שניהם. ואם נתבטל ברוב ונודע ובשלו ואח"כ הוכר האיסור מה שנתחמם קודם שהוכר האיסור מותר אחר שנוטל האיסור משם אבל אסור לחממו יותר בעוד שלא נטל האיסור משם אא"כ נתוסף מעצמו עד ס' אבל לא יוסיף בידים [ג] אבל שלא במינו וכו'. עש"ך היכי משכח"ל שלא יוכר האיסור ואופן השני כ' כגון ששחט כמה מינים ואח"כ נודע שמין א' מהם נשחט שלא כהוגן. ונ"ל דבאופן זה א"צ לטעם החומרא משום דלא ליתי לידי איסור דאורייתא כשיבשלם. דגם קודם שיבשלם שמא יתודע איזה מין נשחט שלא כהוגן ויתבטל הביטול ונ"מ דאלו לטעם דשמא יבשלם חולק הש"ך וס"ל דבאיסור דרבנן א"צ ס' ביבש בא"מ ולטעם הנ"ל שמא יוכר האיסור שייך אפי' בדרבנן סעיף ב יבש ביבש שנתבטל חד בתרי [ד] אם בשלן כולן כאחד אסור ואפי' לאכול כל א' בפ"ע אם אין שם ששים מפני שהרוטב בנו"ט ונבלע בהחתיכות. ואם רוצה לבשלן יחד ואין שם ס' מותר להוסיף עליהם כדי ס' ולבשלן ואין בו משום מבטל איסור לכתחלה הג"ה. [ה] וי"א דאם נודע התערובות קודם שנתבשל ביחד הכל שרי דאין חוזרין ונאסרין מאחר שנתבטל ביבש. ובמקום הפסד יש לסמוך אהמתירין [ד] אם בשלן וכו'. ואם מלחן קודם שנודע י"ל כיון דגם בא"מ בה"מ בקיאין בין כחוש לשמן להתיר בלא ס' ע"י קליפה וכאן גם בהפסד קצת מותר ע"י קליפה דעד כאן לא מחמרינן במליחה איסור עם היתר רק כשלא הי' שום תערובות ואין ביטול אבל כשיש תערובות וביטול רק חסרון הידיעה די לאוקים אדינא לאסור רק כ"ק. ואם

מלחן אחר שנודע פשיטא דהכל מותר דהא גם בבישול מתיר הרמ"א בה"מ מיהו י"ל דעל כדי קליפה לא שייך ה"מ וצריך לקלוף. מיהו אם לא קלף ובשל אח"כ מותר וא"צ ס' נגד הקליפה ובמלח קודם שנודע דלעיל כשבשלם בלא קליפה צריך ס' נגד הקליפה [ה] וי"א דאם נודע. כ' הפמ"ג דזהו לדעת הרא"ש בריש הסי' דמותר לאדם א' לאכול שלשתן בב"א דחשבו להיתר גמור ובה"מ פסק הרב כאן כן. ודוקא בנודע אבל בלא נודע ובישלם בעינן ס' עכ"פ נגד האיסור ואם לא הי' ס' נגד אחת אסור ואף דכ' המחבר דמותר להרבות עד ס' היינו שהתירו לו להרבות קודם הבישול דאז לא יבא לידי איסור אבל מה שבישל קודם שריבה אסור כיון שלא נודע עדיין לא הותר עש"ך ס"ק י"ב. ונ"ל דכאן דבלא"ה הרבה פוסקים ס"ל דל"א חנ"נ בש"א א"כ אם נתרבה אח"כ עד ס' נגד האיסור מותר ורק שאסור לו עכשיו להרבות בידים. ולענין אם בישל התערובות בשני כלים קודם שנודע הביטול ויש בשניהן ס' ובכל א' אין ס' מותר ובאופן אם הם של אדם א' עש"ך סוסקי"ב. ונ"ל דאם הי' התערובות חד בתרי ובישל חתיכה אחת בקדרה אחת ושנים בקדרה אחת. דיש להתיר הקדרה שיש בה שתים שיש בה ב' ספיקות א' שמא אין כאן האיסור ואפי' אם ישנו כאן שמא האחת גדולה מחברתה דאז נתבטל גם חד בחד דכה"ג כ' הש"ך בסי' ס"ו סק"י לענין ביצת ספק דם דמותר אפי' חד בחד מחמת שמא אחת קטנה עם ספק של מקום דם ועכ"פ שיוכל להרבות בה בידים גם עכשיו עד ס' אבל הקדרה שיש בה רק חתיכה אחת אסורה ולא מהני לה מה שהם של אדם אחד ועתידין להתערב ויש בשתיהן ס' דכ' הש"ך דמהני כמו שכתבתי בסמוך דהא הרוב מהתערובות בקדרה שניה מיהו י"ל סברא איסורא ברובא אשתייר וכל דפריש מרובא פריש ובה"מ יש לצדד להתיר שתיהן דהפוסקים התירו סתמא כשבשלן בשתי כלים והוא מהרשב"א בת"ה דק"ז. מיהו אם היה התערובות חד בתוך חמשה ובישל ג' בכלי א' וג' בכלי אחד יש להתיר שניהם בפשיטות דבכל חד איכא רוב נגד האיסור. ואם הי' התערובות חד בתוך ד' ובישל ג' בכלי א' ושתים בכלי ב' ג"כ שתיהן מותרים דבעלת השלשה ודאי דמותרת ובעלת השתים יש בה ג"כ ס"ס לומר איסורא ברובא איתא ולא תזיק לה בזה דשם יש ביטול טוב כמ"ש לעיל בבישל שתים בכלי א'. ואם היה התערובות חד בתוך שלש ובישל שתים באחת ושתים באחרת זהו הדין של הש"ך אות י"ב שהבאתי עוד יש חילוק בין מינו לא"מ דבתערובות מב"מ אפי' הם חהר"ל ואין להם ביטול מ"מ אם נפל א' לים הותרו כולם כבסי' ק"י ס"ז ובא"מ אין מועיל זה דעיקר הטעם שם דתולין דהאיסור נפל וזה לא שייך רק באם הם מין א' אבל בשני מינים מאי חזית דהמין של האיסור נפל שמא מהמין של ההיתר וצ"ע. והש"ד סק"ח הניח בצ"ע קו"א. בס"ק ב' כתבתי בהוכר האיסור

ע"ש. וז"ל המ"ז סק"ד ביבש מינו ברוב ונודע ובשלם בלא ס' בה"מ דמותר ואח"כ הוכר האיסור (ע"י איזה סי') והשיב דהגאון בעל ח"צ בתשובה בנשאת עפ"י ב"ד ובא הבעל דהולד ממזר וי"א דאינו ממזר מה"ת משום דנשאת בהיתר ב"ד ודעת הח"צ דהוה ממזר ול"ד לתערובות יבש דכשניכר אח"כ דגם הרוטב מותר. והח"צ פליג דבאמת התבשיל אסור וכו'. עכ"ל. ונ"ל דנחזי אנן אם הי' היבש חהר"ל ואסרנו התערובות והוכר האיסור דודאי חזרו השאר להיתירא הרי דההיכר מהני לקולא ומכ"ש בלא ר"ל דהי' מותר והוכר האיסור ואין ס' דעכ"פ מועיל ההיכר לחומרא. דגם התם חייבת עכ"פ חטאת על שגגתה ע' יבמות פ"י מ"ב בין בניסת עפ"י ב"ד בעד א' בין בניסת שלא ברשות עפ"י ב' עדים. אבל לי הקטן נראה יותר להשוות הדין להא דסוטה פ"ט בנערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג דהעגלה אסורה בהנאה כאלו לא נמצא משום שכיפרה בכל זמן הספק הרי דעכ"פ ההיתר שהיה עד עכשיו לא נתבטל למפרע דאל"כ לא הי' על העגלה שים איסור דנתבטלה איסורה למפרע. ואין לחלק דהתם עיקר העגלה לא באתה אלא להגן על העיר והרי הגינה כל ימי ספיקתה אבל ההיתר דביטול דהי' מסלק האיסור כאל אינו והרי ניכר וישנו דזה אינו דאדרבה אם דבר הבא בספק לא נתבטל מחמת ההכרה מכ"ש ביטול רוב. ויותר יש לדמות ביטול ברוב לניסת שלא עפ"י ב"ד כלומר ע"י ב' עדים דאין הולד ממזר וצ"ע ורק להערה באתי עוד יש לדבר בסי' זה אם הי' תערובות חד בחד ונפל כל חתיכה לקדרה אחרת דודאי בעינן בכל קדרה ס' מספק דאתחזק איסורא. ובאופן זה הידיעה קודם הבישולים מגרי גרעי להקדרות דאם לא ידע שיש כאן איסור כלל ונודע אחר שנתפרדו החתיכות ונתבשל כל א' בקדרה אחרת יש לצרף שתי הקדרות לס' נגד א' אם הם של אדם א' ועתידין להתערב דאכתי לא נאסרו שניהם עד עכשיו והרי כאלו נפלו שניהם לקדרה אחת ויש ס' נגד א' ואם נודע קודם הפרידה והבישולים דכבר נאסרו שתיהן י"ל דתו לא מהני מה שיש בשתיהם ס' וצ"ע בה"מ. ואם תבין פלפולינו בפתיחה לתערובות בשאלת השואל להרשב"א ותשובתו וכפרושי שם דבריהם תבין לפלפל גם בדין זה ואין רצוני להאריך כאן יותר מחמת דוחק הזמן שקפצה עלי רוגזו של אשתי פי' שחלתה מאוד הש"י ירפאה בקרב:

סימן קי

סעיף א דבר חשוב שנתערב [א] במינו אוסר [ב] בכ"ש. ואלו הן ו' דברים. אגוזי פרך וכו' [ג] וחביות סתומות [ד] וככרות של בע"ב [ה] וכן בע"ח חשובין הן ואין בטילין. אבא שאר דברים אעפ"י שדרכן למנותן בטילין: הג"ה. וי"א [ו] דכל דבר שבמנין דהיינו שדרכן למנותן תמיד אינו בטל וה"נ: הא דד"ח אין בטל הוא מדרבנן ואזלינן [ז] בספיקו לקולא:

כל דבד שחשוב אצל בני מקום ממקומות כגון אגוזי פרך ורמוני באדן בא"י באותן זמנים. אומר חשיבותן באותו מקום ובאותו זמן. ולא הוזכרו אלו אלא שהן אוסרין בכ"מ וה"ה כיוצ"ב בשאר מקומות:

[א] במינו בכ"ש. זהו דעת הרמב"ם דכל דברים חשובים אין חומרתן רק במינו עפיהמ"ש ערלה פ"ב מ"ז ובע"ז ובחולין ושם כ' חוץ מחמץ בפסח שגם בא"מ בכ"ש. ובחיבורו פט"ו ממאכא"ס כ' ג"כ כן ושם פרטם במשלים. והנה הרב בסי' ק"א בברי' כ' דגם בא"מ והתימא על הרב שלא כ' כאן דלדידן כולם גם בא"מ חוץ מדשיל"מ בסי' ק"ב שכ' הרב שם ג"כ דדיקא במינו ובדברינו בסי' פ"ז בק"א סק"ב ובסי' ק"א הארכתי בכמה ענינים בדרך זה ובפתיחה לתערובות דברתי מזה הרבה ע"ש וכאן קצרתי [ב] בכ"ש. הש"ך עשה כלומר שלא תימא כ"ש ממש ש בעצמו מחמת קטנותו לכן פי' כנגד רוב התערובות שנתערב בו. עוד מפלפל בדברים האסורים בהנאה אם יש היתר דהולכת הנאתו לים המלח או למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו. והביא דעת הרא"ש סופ"ג דע"ז וכ"כ הר"ש בערלה דרק בע"ז שתופסת דמיה מותר ע"י הולכת הנאתו ליה"מ או למכור חוץ וכו' ולא בשאר אה"נ. והדברים סתומים דהסברא בהיפוך דכי משום דע"ז חמירא לתפוס דמיה תבא קולא אתמהא. ונ"ל דה"ק דבפ' כל הצלמים פליגי ר"א וחכמים בהיתר דהולכת הנאה ליה"מ דר"א מתיר וחכ"א אין פדיון לע"ז. וה"פ דידיע דבהקדש גילתה התורה דיש לה פדיון ונקרא חילול וההקדש יוצא לחולין והקדושה חלה על הפדיון ובע"ז תופסת דמיה ושניהם אסורין לכן דעת חכמים שפיר דגם אם עשה לה פדיון וזרק הפדיון ליה"מ ג"כ לא יועיל להתערובות כמו שאין מועיל לגוף הע"ז אם נתערבה והוליך דמי הע"ז ליה"מ. ור"א מיקל בתערובות הפדיון שיועיל הולכת הנאה ליה"מ ורק בתערובות הע"ז עצמה לא מהני הולכת הנאה ליה"מ. ובאמת בפדיון ע"ז עצמה ודאי דהלכה כחכמים. אלא כשאין שם פדיון ע"ז רק הנאת ע"ז כגון אפה פת בעצי ע"ז או ארג בגד בכרכר של ע"ז דאסרינן הפת מחמת שבח העצים ואותו הפת נתערב בככרות אחרים נמצא שאין באותו התערובות לא ע"ז עצמה ולא פדיונה רק הנאתה נתערבה אמרינן הסברא להיפוך כדעת ר"א בפדיון ממש. ואמרינן כיון שדין הע"ז לתפוס דמיה ר"ל שמה שהתפיס בפדיונה יהי' כמוה. אבל כאן שאין העצים בעולם שכבר נשרפו לא חמירא הנאת העצים שבפת להיות חמור יותר ממנה דע"ז אין כאן וחומרתה בפת אין כאן עכ"פ שלא תאסר ע"י שבח עצים שבפת גם תערובותה ועכ"פ מהני הולכת שבח עצים שבפת אחד ליה"מ והכל מותר. אבל בשאר איסור הנאה לדידן כגון בשר שבלע חלב או חמץ דגוף הדבר נתערב וישנה בעולם ואם לא היתה חהר"ל

היתה בטילה בעצמה וכן אי לאו חומרא דחמץ היתה בטילה בעצמה לכן גם כשמוליך הנאתה ליה"מ לא מועיל להתיר ההנאה. דבאמת אם החליף בב"ח באחרת או החליף החמץ לא נאסרו החליפין וגם גוף הדבר לא יצא מאיסורו ולא שייך בהם לומר פדיונו נתערב ושיוליך הנאתו ליה"מ רק גוף האיסור נתערב ולגוף האיסור כמו שלא נתבטל להיתר אכילה כן לא נתבטל להיתר הנאה ובאמת הדין לק' בס"ז דאם מהתערובות דברים חשובים נפל אחד מעצמו לים דהותר התערובות רק כאן שרוצה להוליך הנאת אחד ליה"מ לא מהני דגם אם הפילו לים בידים לא מהני ולק' בס"ז אבאר [ג] וחביות סתומות. במס' מע"ש פ"ג ה"ג בירושלמי דרק חביות סתומות של יין אין בטילין אבל דשמן בטיל בק"א כשאר תרומה [וממילא בשאר איסורין ברוב]. והטעם נ"ל דדרך בע"ב למכור להחנונים כמה קנקנים יין במנין וכיון שנמכרים במנין אין בטילין אבל אין הדרך למכור קנקנים עם שמן במנין רק במדה והקונה חבית שמן מדקדק במדתה כמה לוגין יש בה וגם אכילת השמן היא מעט מעט לזמן ארוך. ולכן שם במשנה לענין אם הקנקן תפל להשמן לצאת לחולין אם קונה במעות מע"ש מחלק ג"כ הירושלמי בין יין לשמן הכל כמבואר שם בביאורי לירושלמי ובחיבורי נמוקי הרא"ה למשניות שם [ד] וככרות של בע"ב. לדעת הרב בהגה דכל דבר שנמכר במנין אין בטל א"כ גם של נחתום היא דבר שבמנין ולק' בסק"ז פלפלתי בענין דבר שבמנין [ה] בע"ח. בס' ח"ש לש"ב הגאון מבראד ז"ל הוכיח מש"ס פסחים דחשיבות בע"ח הוא מה"ת דז"ל משנה פסחים צ"ח נתערב (הפסח) בבכורות רש"א אם חבורת כהנים יאכלו. ומיירי שהי' הבכורות רוב. ואם נאמר דבע"ח בטילי מה"ת א"כ דין כולם כהבכורות ואיך יצאו יד"ח מה"ת דדין הפסח לבא מן החולין וע"כ דמדאורייתא אין בטילין זת"ד. ובענ"ד איני מבין דה"ק דאטו אם אין בטילין מדאורייתא והוה כמע"מ כדין דבר שאינו בטל ואכתי אוכלים פסח שלא מן החולין. ואדרבה אם היו כאן מיעוט בכורות ורוב פסחים הי' אפשר לדייק מכאן דיש ביטול והוה ככולם חולין. אבל באופן שהרוב הוא בכורות כמשמעות הלשון נתערבו בבכורות ליכא שום דיוק דלא נתבטל מחמת בע"ח. ועו"ק הא כששוחט בכורות בזמן שחיטת הפסח שהוא אחר שחיטת התמיד עובר על עשה דהשלמה דאסור לשחוט שום קרבן אחר תמיד. וזה מדאורייתא וגרע יותר מחשש דפסח שלא מן החולין דהיא רק מדרבנן דקי"ל גבי תודה כשאמר להביאה ממעשר יביא ורק לכתחלה יביא מחולין. ועוד דבלא"ה אין ביטול לקרבן בין קרבנות או משום דעולין אין מבטלין זא"ז או דמצות אין מבטלין זא"ז. דגם אכילת בשר בכור היא מצוה. ועוד דקאמר אם חבורת כהנים יאכלו. הא בחיותן יכולים גם ישראל לימשך ידן ולמנות הכהנים ובע"כ יעשו

כן דהבכורות הם ממון כהן. ואם ל ידעו מהתערובות עד שנשחטו ממילא אינם בע"ח. ועוד איך נשחטו הבכורות אחר התמיד. ואם נשחטו הבכורות קידם התמיד ופסח א' אחר התמיד ונתערבו א"כ פסולים לפסח שלא נשחטו בין הערבים אבל באמת א"צ לכל הפלפול הזה דז"ל הירושלמי ערלה פ"ב ה"א [ד"ז ע"ב] בע"ח עשו אותן כדבר שדרכו למנות ותו לא מידי. ואשתמיטתי' להגאון ירושלמי ד' אלו. לכן פשיטא דמה"ת יש ביטול לבע"ח. ואי משום דאין פסח בא אלא מן החולין. באמת הבכור ביד הכהן הוא לו כחולין דדין זה דאין פסח בא אלא מן החולין אינו ממעט רק מע"ש או הקדש אבל לא בכור ביד כהן ונ"ל דלכתחלה יכול הכהן להקריב בכור שניתן לו לקרבן פסח דזהו חולין שלו. ובמהדו"ק פלפלתי יותר וכאן קצרתי משום שמצאתי דברי הירושלמי הנ"ל דבע"ח עשו אותו כדבר שבמנין א"כ ל"ל לפלפל יותר [ו] שבמנין. בסי' ק"א כ' הרב דבתרנגולת בנוצתה וכבש בעורו לא הוה חהר"ל ובטל. והש"ך שם העיר להקשות דעכ"פ הוה דבר שבמנין. וכ' שם דכיון דאינה בדין חהר"ל גם דבר שבמנין לא הוה ע"ש בסק"ח אבל סותר ד"ע לכאן סקי"ג דכתב דהתם רק משום ר"ל אין כאן אבל באמת יש חשש דמנין ובדברינו לק' סק"ח אדבר עוד מזה ובגוף הענין נ"ל דכל הנחשבים במנין אפי' למ"ד כל שדרכו לימנות עט"ז כאן סק"א אין המנין לבד מחשיבו דהא הט"ז כאן סק"א כ' דכרכשתא ממולאת אין אוסרת משום חהר"ל ומנין משום דהיא גופה לא נמכר במנין רק ע"י המילוי נמכרת במנין. לכן נ"ל דאנן צריכין להבין בכל דבר שנמכר במנין אם המנין מטעם חשיבות אותו הדבר או אם המנין רק בין המוכר והלוקח לידע כמה מעות צריך לשלם משום שהוא דבר שאינו נמדד בלוג ולא נשקל במשקלות לכן המוכר מונה אותם. ומה"ט ביצים בזמננו אף שאין מוכרים סל מלא ביצים אבל עכ"פ עדיין אין שום חשיבות לביצה רק המוכר משום שאינו יכול למכרם במדה ומשקל לכן צריך למנותם. ומה"ט אנו אוסרין ביצה שנולדה בי"ט משום דשיל"מ ולא משים מנין. וגם בסי' פ"ו ביצה צריכין ס"א לבטלה ולא אמרינן לכ"ע דביצה בכ"ש משום מנין. וע"כ דכיון דגוף הביצה אינה דבר חשוב והמנין רק בין המוכר ללוקח לידע סכום המעות משום דאינו דבר הנמדד ונשקל אבל הבע"ב בביתו אינו מקפיד על מנינם. וכשרוצה לכבד לאיזה אורח אינו מכבדו באחת רק בשתים או שלש לכן הקילו בביצים. ורק קלחי כרוב ודלעת יונית שמלבד המנין שבין המוכר והלוקח הם עצמם חשובים וגם הבע"ב בביתו מחשיב קלח אחת מהם. ומכבד לאורח הגון באחת מהם זהו דבר שבמנין לכ"ע. ונ"ל דמה"ט לא כ' הרב כאן דגם ככרות של נחתום הוה דבר שבמנין. ושתיק אמה דכ' המחבר ככרות של בע"ב דמשמע אבל לא של נחתום אף דהנחתום מוכרם במנין ע' בדברינו בסק"ד

לעיל והיינו מטעם דמנין זה שאינו רק בין המוכר והלוקח ואלו הי' יכול למדרם או לשקול משקלם לא הי' מונה אותם. ומנין כזו אינו מחשיב דהבע"ב בביתו אינו מקפיד על ככרות הנחתום במנין מצומצם. וגם אין מכבדין באחת מהם לקטנם ושפיר בטילי לכ"ע העולה מזה דחשיבות המנין תולה באם המנין מחמת חשיבות הדבר וגם הבע"ב בביתו מקפיד על מנינם אז אין ביטול אבל אם המנין רק בין המוכר והקונה ואין מכבדין באחת מהם כמו שאינו משום חהר"ל כן אינו משום מנין. והנ"מ בין ר"ל בין מנין כגון חתיכה גדולה יותר מדאי דסופו ליחתך ולהיות ר"ל אז אם הוא דבר שבמנין יש בו חשיבות מנין. וכ"ז בדבר שאין בו עכ"פ בזיון לפני אורח וגם אינו חשיבות לרוב גדלו וכה"ג אבל תרנגולת בנוצתה וכבש בעורו דהוא בזיון להניחו לפני אורח לכן חשיבותו בטל לגמרי וגם המנין אין מחשיבו ושפיר בטל. ומשום שזהו דבר חדש שלא נמצא באמתחת הפוסקים אביא לפניך ראי' מהש"ס דבסוגיא גיא דריש ביצה ורפ"ח דזבחים ובפ' הערל ובירושלמי ריש ביצה ובפג"ה דבכולם שקלי וטרי בפלוגתת ר"י ור"ל אם את שדרכו למנות שנינו או כל שדרכו וכו' ופריך מליטרא קציעות ועיגולי דבילה ולא פריך מסתם אגודות ירק שהגנן מוכרם במנין. וע"כ דבדברים שאינם חשובין רק המוכר מינה לידע סכום המעות משום שאינו דבר הנמדד והנשקל אין מנין כזה מחשיבו אפי' למ"ד כל שדרכי ורק ליטרא קציעות ועיגולי דבילה שהם משובחים ורק שאין מכבדין בעיגול שלם מחמת גדלם שנראה כאלו האורח רעבתן נתנו בהם חשיבות מנינם. וכן אגוזי פרך רמוני באדן שהם חשובים להדר בהם פני אורח ורק משום שאין מכבדין באגוז אחת ולא ברמון א' לזה מועיל המנין. אבל דברים שאין בהם חשיבות כביצים וככרות קנות של נחתום אין חשיבות מנינם אוסרם. וכן תרנגולת בנוצתה שיש בזיון וקצף לפני האורח גם המנין לא נחשבהו. ולפי"ז גבינות מדפוסים בינונים לא גדולים מאוד ולא קטנים מאוד רק ראוים ליתן לפני אורח חשיבי חהר"ל. ואם גדולה יותר מדאי חשיבי מחמת מנינם כנלע"ד לחומר הענין [ז] בספיקו לקולא. זה רק בשאר חשיבות אבל בחשיבות חומר דבר שבמנין גם בספיקו לחומרא כמבואר בסי' ק"ב סעיף ב בע"ח שנתערבו ונשחטו בטל חשיבותן [ח] ובטילין והוא שנשחטו בשוגג. [ט] ודוקא בע"ח קטנים שאין ר"ל אחר שחיטתן:

[ח] ובטילין. כדמסיק שהם קטנים ואינם ר"ל אחר שחיטתן ולכאורה לפי מה שהבאתי בס"ק שלפ"ז דברי הש"ך כאן סקי"ג דתמה מדברי הרב בסי' ק"א דתרנגולת בנוצתה וכבש בעורו אינם חהר"ל וא"כ משכח"ל גם בבע"ח גדולים שלא יהי' ר"ל ותי' דהתם רק משום ר"ל אין בהם אבל עדיין אין בטילים משום מנין וכאן בקטנים שגם מנין אין בהם.

ותמהתי לעיל דהש"ך עצמו בסי' ק"א סק"א כתב דכשאין בהם משום ר"ל גם המנין אין מחשיבם וכתבתי פשר דבר דשאני תרנגולת בנוצתה דלא לבד שאין מכבדין בה אלא שיש גם בזיון להניחה כך לפני אורח הגון ובמקום בזיון לא נחשב המנין. אבל בבע"ח קטנים כצפרים שחשובין רק שאין מכבדין באחת לרוב קטנם ואם היו דבר שבמנין היו חשובין מחמת דבר שבמנין ואם גם מנין אין בהם שפיר בטילים אחר שחיטתן ע"ש שהארכתי בענין מנין ביצים וכה"ג. ולפי"ז גם רגלי אוז ורגלי עגל אף שנמכרים במקולין במנין אין מנינם מחשבם דאין החשיבות מעיקר הדבר רק המוכר מונה לידע סכום מקחו והבע"ב בביתו אינו מקפיד במנינם וגם אינם בני כיבוד. ובפרט אם עדיין אינם נקיים משערן ועור הנקלף מהם ודאי דאינם חשובין והנה הכרו"פ כ' דתרנגולת בנוצתה הוה דבר שבמנין. ותמוה דהוא עצמו כ' דביצה בטילה אף שמוכרן במנין. וע"כ כמ"ש בס"ק הקודם והמורה יעיין אם כנים דברי נגד הפוסקים או ח"ו שגיתי [ט] בע"ח קטנים. הח"ש מפלפל כאן מהש"ס ע"ז (דל"ח) בהא דנכרי שהצית אש באגם דכל החגבים שנשרפו שם אסורים מחשש חגב טמא [שהסימנים נחרכו] וכ' בפלפולו דהחגבים בחיותן לא בטילי משום בע"ח. לכן גם אחר מותן לא בטילי. ובעניי לא הבנתי שיחו דהא בכל הדברים חשובים כשיתבטל חשיבותם חוזרים להיתר כגון נתפתחו החביות נשתברו האגוזים נחתכו החתיכות הר"ל ובכולם לא התנו בגמ' רק שלא יבטל חשיבותם בידים אבל כשנתבטל ממילא ודאי דנתרים ומ"ש חשיבות דבע"ח ומכ"ש דהמחבר כ' בפי' דכשנשחטו בטל חשיבות דב"ח וכי משום דחגבים א"צ שחיטה מותם כחיים חשיבי. ואם כונתו שהנכרי עשה כן במזיד שיתבטלו א"כ אדרבה הי"ל לצייר הדין בישראל שעשה כן כדי לבטלם. ומשום ברי' ג"כ לא שייך כאן דהא נשרפו סימניהם שהם כנפיהם וקרסוליהן. ואין דין ברי' רק כשהוא שלם כברייתו לכן נ"ל בהקדים עוד סתירה לדבריו מסוגי' דכתובות (ד' ט"ו) ט' צפרדעים ושרץ א' ביניהם דהוה קבוע ולא אמרינן מטעם שהי' בע"ח בחיותן ושוב לא בטל חשיבותן במותן. וע"כ בירור הדברים כן דכל מיני בע"ח קטנים השורצים כחגבים ושרצים הרומשים תמיד בהם לא שייך דין קבוע כמע"מ דתמיד ניידים ורומשים או קופצים וקיבוצם אין קיבוץ. ורק בבריות גדולות כבני אדם ובקר כשהם ברפת בהם שייך קבוע כמ"ש בסנהדרין (דע"ט) בט' מצרים וישראל א' ביניהם וכן בבהמות שנתערבו פריך ונכבשינהו דנניידי ע"ש בפרק התערובות דהם כשהם מקובצים או בחדר חשיבי קבוע וכשהולכים בשוק אינם קבועים אבל הקטנים הרומשים בהם הדבר להיפוך דבחיותן אינם קבועים ורק כשמתו הם קבועים וזהו הדין דשם דט' צפרדעים ושרץ א' ע"ש. אבל לענין חשיבות שפיר אינם רק בחיותן ולא במותן

ורק בדין דחגבים הנ"ל מטעם דבמותן נחים מטבע נדידותם ונעשים קבוע וכל קבוע כמע"מ עכשיו שזכינו לזה אדבר במ"ש הש"ך כאן בס"ק כ"א להשיג על הלבוש שכתב דאין דין קבוע כמע"מ אלא במין א' ולא בשני מינים והש"ך השיג דגם בשני מינים שייך קבוע ולדברינו ראי' גמורה לדעת הש"ך מדין דט' צפרדעים ושרץ א' ומדין דחגבים באגם דגם בב' מינים שייך קבוע אם אין ניכרים הערה לדיני קבוע, הכרו"פ בסי' ק"ט חקר למה בכל דיני קביע המפוזרים בש"ס בכולם מצייר במנין ט' נגד א'. ט' חניות. ט' צפרדעים בכתובות. ט' ציבורי מצה בפסחים. הלא דבר הוא. וכתב דיבש בא"מ אוסר בשיעור כזית בכדי אכילת פרס [ע' בדברינו בפתיחה לסי' ק"ט] ודעת הרמב"ם דביצה היא ג' זיתים. ופרס שהוא ג' ביצים יש בו ט' זיתים. ואם הי' ח' נגד א' עדיין יש בו חיוב מלקות לכן מצייר בט' נגד א' שעכשיו ליכא שיעור כזבא"פ ורק מטעם קביע לא בטל וחוזר לד"ת ודפח"ח. והוספתי על דבריו דאדרבה רק בא"מ יש דין קבוע דעיקר דין קבוע נלמד מזורק אבן לגיו שיש שם ט' מצרים וישראל א' ובדיני רציחה הוה הישראל א"מ ע"י ברית מילה וע"י חילוקי דיני רוצח נגדם לפטור וחיוב מאותה מיתה הכתובה בתורה רק חיובו כנמוסי המדינה אבל במינו ממש כחניות די לדון דין קבוע בשתים נגד א' דאין בתערובותם דין כזית בא"פ ורק לישנא גרורה דשאר קבוע נסיב סעיף ג [י] תשע חניות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה לקח מאחת מהן וא"י מאיזה מהן לקח אסור [יא] דכל קבוע במע"מ. אבל שאר בשר הנמצא בשוק או ביד עכו"ם מותר מפני שהרוב מוכרות בשר שחוטה [יב] וכל דפריש [יג] מרובא פריש. זהו ד"ת אבל חכמים אסרו אעפ"י שכל המוכרים ישראל: הג"ה. וע"ל סי' ס"ג. והא דאמרינן כד"פ מרוב"פ דוקא כשלא פירש לפנינו. אבל [יד] אם פי' לפנינו או שרואה שהעכו"ם לקחו הוה כאילו לקחו משם בידו [י] תשע חניות. אמר הנכנע יען כי דיני קבוע מפוזרים בש"ס ורחבים מני ים. ובספרי מימי חורפי על סוגיות הרחבתי, דיבורים חריפים בסוגיא זאת כעשרים דפים מזה ומזה וכאן בחיבורי זה לא אכתוב רק מעט מזעיר כדי להבין הענין והדינים המסתעפים מהם. הנה דין דקבוע דכאן מיירי בשכל חנות וחנות מבורר מהו מוכרת אם בשר כשר או נבלה. וחקרו האחרונים אם גם כשגופי החניות כולם בספק נבלה כגון ששחטו כולם בהמות ונמצא ריאה של שור אחד טרפה וא"י מאיזה מקולין. ודעת הר"ש מקינון דבכה"ג אין דין קבוע מה"ת וכולם בחזקת כשר וראיתו מנחל איתן דלא אסרו כל השדות שהם בצורות נחל בזריעה מפני קביעות נחל איתן שהי' פ"א בעולם ואני הוספתי להקשות ממה שאנחנו מקבלים גרים מכל האומות ול"ח לעמוני ומואבי שאנחנו מצווים שלא לדרוש שלומם ואין מקבלים פניהם בשלום ואף דסנחרב בלבל כל

האומות אבל עכ"פ כל נכרי קבוע בביתו. והארכתי בזה בפלפולי העצום בחיבורי מימי חורפי. והב"ח השיב דעיקר קבוע נלמד מוארב לו וקם עליו [ע' סנהדרין ע"ט] ומוקמינן בהיו ט' ישראלים ומצרי א' ביניהם וזה זרק אבן ביניהם ושם לא קבוע במעמד זה מקום הישראל כי יכול לשבת בזוית זה וגם בזוית אחר. זת"ד. אבל במחכ"ת פ"א אין מזה ראיה לבנות ע"מ לסתור דגם שם בשעה שזה זרק האבן הי' הישראל יושב באיזה מקום מהמעמד הזה. דאטו יחוגו וינועו כשכורים ואי משום דהזורק לא ידע מקום הישראל הא גם כאן אין הקונה יודע איזה מהמקולין נבלות מוכרים ורק אנן ידעינן. וא"כ גם התם העדים המתרים בו שלא יזרק אבן יודעים וגם הנרצח גופו יודע מקומו. ועוד דמהסוגיא שם נראה דאפי' אם גם הזורק ידע מקום הישראל מ"מ כיון דלא ידע בבירור שיארע האבן להישראל כבר נפטר מוארב לו עד שיתכוין לו. ועוד דהפר"ח כ' דאם רק אחד בעולם יודע הוה קבוע וא"כ אין ראיה מקרא דוארב עפי"ח י"ג ופר"ת ו' והנה התוס' נזיר (די"ב) בדין דהאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה דאסור המשלח בכל הנשים שיש להם קרובות שמא היא קרובת ארוסתו. והקשו שם בתוס' דא"כ גם כל העולם יאסרו ליקח אשה שמא היא הארוסה. ותי' דבאמת אין כאן קבוע גמור רק משום קנס ולא קנסו לכל העולם עכ"ל הרי דדעתם שאין זה קבוע גמור וע"כ משום דאין בשום אשה בירור גמור. ובאמת הקשה הפ"מ כאן בס"ק י"ד דשם עכ"פ השליח יודע ואם השליח מת האשה יודעת ולדעת הפר"ח זהו קבוע גמור. ויותר הקשיתי דמסתמא קידשה בפני עדים והעדים יודעין ובימי חורפי תירצתי בדרך זה דבאמת קשה על חשש זה שבא מכח חזקה ששליח עשה שליחותו ובודאי קידש לו איזה אשה. ואכתי מי יימר שנתרצית לו איזה אשה [לזה י"ל קצת דחזקה דהנשים אומרים טב למיתב טן דו אבל אין זה חזקה גמורה] וא"כ הו"ל ס"ס בכל אשה שמא לא מצא אשה בריצוי ושמא לא לזאת וקרובתה קידש ובמקום ס"ס לא אמרינן קבוע. והפ"מ רצה להוכיח דיש קבוע גם נגד ס"ס משום דס"ס לא אלים יותר מרוב וכמו שקבוע מבטל כח הרוב כן מבטל להס"ס ז"א דכאן יש רוב וגם ס"ס והו"ל כתרי רובי דבתרי רובי לא אמרינן קביע דלכן תקנו ביוחסין תרי רובי [ע' כתובות ט"ו] משום דברוב א' חיישינן שמא אזלא איהי לגבי דנואף והו"ל קבוע משמע דבתרי רובי תו לא חיישינן לקבוע עוד הביאו האחרונים ראי' ממדלגין היינו ע"ג ארונות לקראת מלכים [ברכות פ"ג] וסמכו על שרוב ארונות יש בהם פו"ט ואף דהארונות קבועים וע"כ דכיון שאין בירור איזה מהם אין בהם פו"ט ואיזהו יש בו לכן אין דין קבוע שייך בהם לבטל הרוב. נ"ל דאין ראי' משם דהתם יש גם רוב מתי נכרים יש שאין מטמאין באהל וגם רוב דפו"ט והו"ל תרי רובי או תרי ספיקי ואין זה משם א' דספק נכרי מתיר בלא

טעם דלקראת מלכים. עוד כ' השעה"מ הל' מילה בשם ס' לשון לימודים דל"א קבוע אלא כששייך ההיתר דפירש מהקביעות. אבל דבר שאין בו מציאות דפירש דאין הארון נפרש וכן כגון עירות לענין מגילה וכן השדות לענין נחל איתן אין בהם חומר קבוע. ובאמת בהא דזורק אבן שהי' ט' ישראלים ומצרי א' דנפטר מטעם קבוע ואם הי' נפרש א' מהקביעות וזה זרק לו ודאי דיתחייב דרובן ישראל וכן בכל דיני קבוע שבתלמוד יש בהם דיני פרוש לכן נ"ל דאם נמצא ריאה אחת מעשרה ריאות שבעשרה המקולין דהבשר שבמקולין אסור ששייך בהם קבוע ואם נפרש הבשר מכולם דנתבטל כל הקביעות כל הבשר מותר אבל כ"ז שיש עוד בשר בשום מקולין דעדיין לא נתבטל כל הקביעות לגמרי זהו הפי' של הקושיא דנכבשינהו דניידי דפרק התערובות ושם מתרץ גזרה שמא יקח מן הקבוע והיינו כ"ז שיש עוד קבוע ביניהם ולא כשנתבטל לגמרי כל הקביעות ולק' ס"ק.. ביארתי דגם בדין דט' חניות שבמחבר אם נמכרו כל הנבלות ואין שום קביעות נשתרו כולם [יא] קבוע כמע"מ. דין קבוע למדו חז"ל בסנהדרין (דע"ט) מקרא דוארב לו וקם עליו פרט לזורק אבן לגיו וכו' עד כגון שהיו שם ט' ישראלים ומצרי א' ביניהם דע"י קביעות דכותי א' פטור גם על רוב ישראלים. וז"ל רש"י שם ומהכא ילפינן בכ"ד דכל קבוע כמע"מ והא ליכא למילף דכרובא דמי [ונימא דהפטור משום דהכותי כרוב] דהא מהיכי תיתי לן דילמא גם משום מחצה פטור דספק נפשות להקל וכו'. ועכ"פ כמע"מ ילפינן דאל"כ אין כאן גם ספק דהא הרוב ישראל היו שם ורבנן ס"ל דגם כשנתכוין לזה והרג לזה חייב וכו' עכ"ל והפ"מ כאן באות י"ד הביא דבריו והקשה במ"ש והא ליכא למילף דכרובא דמי וכו' דאיך יכול לעלות על הדעת שיהי' הכותי א' משום קביעותו רוב הא הישראל הם רוב אמיתי וגם קבועים וא"כ הם יחשבו רוב וקבועים נגד היחיד הקבוע בין בכמות בין באיכות ונ"ל דה"ק דבד"נ כתי' אחרי רבים להטות וכתי' לא תהי' אחרי רבים לרעות ודרשינן לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה דלטובה מטין עפ"י א' ולחובה בעינן שנים שיתרבו. וה"א דגם כאן דפטרינן להזורק ע"י קביעות הכותי משום דמטין לזכות יותר מלחוב ויהי' גזה"כ דקביעות הכותי האחד כיון שהוא לזכות הזורק נחשב כרוב נגד הרוב ישראל שנדון לחוב על ידיהם ויהי' קביעות הכותי כאלו י"ב מחייבין נגד י"א מזכין שהוא פטור אף שהמחייבין מרובין וה"נ נאמר כן. ואם היינו אומרים כן ממילא לא נדע לדון דין קבוע רק בד"נ דבד"נ הטיה דזכות עדיף אבל בשאר דינים כגון בט' חניות נאמר באמת דהרוב עדיף דגם הרוב קבוע כמו היחיד לזה מתרץ רש"י ואמר דשפיר למדין מכאן לכל קבוע שיהי' כמע"מ דגם הפטור דכאן אינו מטעם דהכותי נעשה כרוב דגם אם הוא רק כמע"מ ג"כ נוכל לפטרו דקי"ל ספק נפשות להקל וא"כ אין חילוק

בין דין קבוע דד"נ לשאר דיני תורה ובין להקל בין להחמיר דהקבע מבטל לרוב ועושה כמע"מ וראיה לדברי רש"י ולכוונתו זאת דבכתובות (דט"ו) גבי יוחסין דתקנו דלתכשר בתרי רובי ולפסול ברוב א' משום מעלה דחוששין מלילך בתר רוב א' שמא אזלא איהי גבייהו והו"ל פסולין קבוע. ולכאו' מאי מהני הרוב השני אם חיישת לקבוע שמבטל הרוב אטו ברוב ראשון ליכא בצד כשרותה גם קביעות וגם רוב דהרוב הם ג"כ קבועים וכיון דהקבוע היחיד מכריע הקבועים הרבים מאי מהני רוב שני. וע"כ דאין בחידוש דקבוע אלא חידושו דמרע לרוב ראשון ולא לרוב ב'. והרוב שני הם רוב סיעה שהם ניידים ואין שם לא קבוע דפסול ולא קבוע דכשרים רק רוב בעלמא והיינו כמ"ש רש"י דהקבוע אינו חזק כרוב רק מחלישו ועושהו כמחצה וכשיש רוב שני בלא קביעות שוב אזלינן ב"ר [יב] דכל דפריש מרובא פריש. ולכן בקבוע דלקולא כגון אם ט' חניות נבלה ואחת כשרה דג"כ דנין דין קבוע שלא להחזיק הבשר הלקוח בודאי נבלה רק כספק. ואם פריש נדון בתר רובא ויהי' ודאי נבלה. ונ"מ לתערובות אותו הבשר בשאר בשר כלך' ס"ח ברמ"א. ואם הנפרש נתערב נאמר מרובא פריש וגם תערובות ב' אסור וכן בלקח קודם שנודע הקביעות דבאם רק אחת מוכרת נבלה כשר הלקוח מקודם ובאם ט' מוכרות נבלה הדין להיפוך דמה שלקח קודם שנודע ודאי טרפה ועש"ך סקי"ד וט"ו ודו"ק [יג] מרובא פריש. מדברי המחבר שכ' נמצא בשוק או ביד עכו"ם משמע דמיירי שנמצא רחוק מהחנותים באופן שאין לדון בקורבא דאיזה חנות אבל אם נמצא בין החניות שפיר נלך בתר קורבא. והנה בשקלים פ"ז מ"א מעות שנמצא בין שקלים לנדבה וכו' דבכולן הולכין אחר הרוב ובמע"מ להחמיר [כלומר בתר הקדושה החמורה שבשתיהם] ושם הדין בנמצא דגם כאן בנמצא אין דנין דין קבוע ובספרי שקלי גולה שם פלפלתי הרבה בזה והנה כאן החו"ד ובאות י"ב בחידושים כ' סתם דאין מועיל קורבא כשיש קבוע והפ"מ נסתפק והבאתי מדר"ח בב"ב דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואם הקבוע מבטל כח הרוב מכ"ש דמבטל לקורבא. אבל י"ל דדוקא אם תרצה לילך בתר קורבא דכשרות שפיר תאמר דהקבוע דנבלה מבטל הקורבא דכשרות אבל אם יהי' נמצא קרוב לשל נבלה הכי נאמר להיפוך דקביעות דכשרות מבטל להקורבא ויהי' רק ספק ולא ודאי נבלה. אבל באמת אין נדון הקורבא דומה לנדון דרוב דשאני הרוב דמיירי בלקח בתוך מקולין א' אבל בנמצא באמת אזלינן ב"ר כיון דלא נולד הספק במקום הקביעות וא"כ בנמצא למה נחלק בין נמצא בריחוק מקום לבין נמצא בקירוב דהלא אין אנו דנין נגד מקום הקבוע רק נגד הרוב אם לילך בתר רובא או בתר קורבא ויותר הי' שייך לומר רוב וקרוב הולכין אחר הרוב דאף דהרוב לא עדיף מקבוע אבל עדיף מקורבא. אמנם בפירש

לפנינו דדינו כתוך החנות בזה שפיר י"ל דכמו דאין רוב מועיל מכ"ש שאין קורבא מועלת לא להקל כשהיא קרוב לכשרות ולא להחמיר כשהיא קרובה לנבלות וצ"ע. ונסתפקתי באם אין שם רק ב' חניות אחת כשרה ואחת נבלה דפשיטא דבנמצא ג"כ לא נוכל לילך בו דהא אין רוב ואז ודאי נדון בקורבא עוד חידש החו"ד ס"ק ג' דלא אזלינן אחר רוב בשר היוצא מחנותי הכשרות ואפי' אחת מוכרת לחוץ יותר מאחרת אין רוב זה מועיל. ואם לא הי' רק ב' חנותין דכתבתי דבנמצא שאין רוב נלך אחר הקורבא ומספק אם בנמצא במחצה על מחצה מהו הדין. ונ"ל דבכה"ג נלך לחומרא כמתני' דמכשירין פ"ב בכל הדינים דשם דבמע"מ להחמיר וכן במתני' דשקלים שהבאתי בריש ס"ק, זה מע"מ להחמיר. וכ"ז באיסורים דשייך להחמיר במע"מ אבל בדיני ממונות כגון שנמצא בשר והחניות מדיינים זה אומר שלי וזה אומר שלי ונמצא הבשר ביד הגנב יהי' דינם בנמצא ובמע"מ יחלוקו דבממון לא אזלינן ב"ר ולא שייך קבוע רק קרוב לזה לזה דכן מצינו בנמצא בין ב' שובכין קרוב לזה לזה וכו' מע"מ יחלוקו. ובספרי שקלי גולה לשקלים פ"ז ה"ב ובקונטרס שירי לשכה הארכתי ואכ"מ [יד] אם פירש לפנינו. עש"ך ס"ק כ"א. והנה אם היו ה' רפתים מלאים בהמות חיות ונכנס ארי בין הרפתים וא"י לאיזה דקבוע כמע"מ וכולם בספק ואם נפרש שור א' מאחת מהרפתים אם נאמר כל דפריש מרובא פריש והארי לא נכנס רק לאחת מהן יבואר לק' ס"ו אם פירש קודם שנודע שרי ואם אח"כ ע"ש ואם פירשו מקצתן או נתפזרו כולן ע"ש. מיהו שם גם הרפת שנכנס הם בספק דלא דרסם בודאי ושם יבואר סעיף ד [טו] רוב חניות מוכרות בש"ח ומיעוט ב"נ לקח מאחת מהן וא"י, מאיזה מהן לקח ונתערבה באחרות וכו' בטילה ברוב משום ס"ס: הג"ה. וי"א בכה"ג משום דכ"מ דכשהאיסור במקומו הוה כמע"מ והוה הספק ראשון מה"ת שוב אין כאן רק חד ספיקא דתערובות להתיר ולא מקרי ס"ס [טו] רוב חניות וכו'. כאן הרעיש הט"ז דע"כ הרשב"א שממנו מקור ד"ז לא קאי אקבוע דד"ת דהיינו ברוב חניות רק בקבוע דרבנן כגון שהחתיכה פירשה שלא לפנינו ונתערבה דהחתיכה גופה אין בה רק איסור דרבנן או בקבוע דדברים חשובים כחהר"ל וכה"ג דנתנו חז"ל עליהם חומרת קבוע שלא יהני בהם רוב בזה כ' הרשב"א דהרוב השני מתירם אם נפרש א' מתערובות ראשון אבל בקבוע דאורייתא כרוב חניות ולקח מהקבוע דמה"ת אסור בזה לא התיר הרשב"א כלל. וגם אהרמ"א ק' למה מביא סברת האוסרים בלשון י"א הא הרשב"א גופא יודה בכה"ג לאיסור. והש"ך כ' דבאמת נראה דעת הרשב"א בארוך דמתיר גם בקבוע: גמור ועמ"ז. עוד תי' הש"ך דנהי דקבוע אסור מה"ת אבל איסור זה הוא חידוש ואין לך בו אלא חידושו. אבל הקשה הש"ך מלק' ס"ח דבעינן ג' תערובות

דוקא ואין היתר בתערובות ב'. ותי' ג"כ דקבוע חידוש הוא וכו'. והקשיתי דאטו חידוש הקבוע היא רק לחומרא הא גם להקל דנין דין קבוע דאם ט' מוכרות נבלה ואחת שחוטה דאין ודאי טרפה רק ספק. ואיך נוכל להקל בזה כשנתערב כיון שרוב לאיסור והרשב"א סתמא התיר נגד קבוע אפי' בקבוע דרוב טריפות. וכן הקשה הפר"ח. אבל בפשיטות י"ל דהמחבר נקט רוב כשרות לומר דאין מקילין בהיתר תערובות רק בקבוע דלחומרא ולא בקבוע דלקולא ובמהדו"ק כתבתי ישובים בין לקושית הט"ז בין לקושית הש"ך. בדרך חדש מלא ישן. והוא דבפתיחה הבאתי דברי השואל להרשב"א איך נוכל לחייב א"ת לאוכל חתיכה אחת משתי חתיכות א' חלב וא' שומן הא קי"ל א"א לצמצם וא"כ שמא היתה אחת הקטנה ושמא היא דאיסורא ונתבטלה ואין כאן שום איסור ואנן בעינן אתחזק איסורא. והוספתי להקשות שם דהשואל לא הקשה רק למ"ד בעינן חתיכה משתי חתיכות אבל למ"ד דגם בחתיכה אחת ס' חלב ס' שומן חייב א"ת אין כאן קושיא. אבל הי' יכול להקשות על חיוב החטאת כשאכל שתיהן שמא אחת קטנה והיא דאיסורא ונתבטלה ואין חטאת ברור. ע"ש בדברינו וכעת בלמדי כאן דיני קבוע הקשיתי יותר דהו"ל להרשב"א להשיב דחיוב א"ת בא בנדון דט' חניות מוכרות שומן ואחת חלב ולקח ואכל וא"י מאיזה לקח דחייב באמת א"ת וכשאכל בכל העשרה חנותים חייב חטאת ברור דכאן לא שייך קושית השואל מצמצים וקטנות וגדלות. וקושיא זאת יש להקשות גם אמתני' דכריתות רפ"ד דמצייר א"ת בבעילות כגון אשתו ואחותו בבית ובעל אחת מהן דמשמע אבל אם היו שם ב' נשיו ואחותו דרובא להיתר דהי' פטור מא"ת ובאמת גם ברוב היתר יש א"ת כשהם קבועים בשינתם במטה. וכן כה"ג בהיו כולם נשיו רק אחת נדה ובעל אחת מהם דע"י הקביעות נעשו כמע"מ וחייב א"ת ואם בעל כולם חייב חטאת וע"כ דאיסור זה דקבוע כמע"מ אין בזה כדי לחייבו א"ת דאיסור זה דקבוע נלמד מקרא דוארב לו וקם עליו והתם בא הכתוב לקולא לפטרו מחיוב רוב ישראלים ופטור רק אנחנו למדין משם גם לחיוב ולכן אמרינן דאין חומרת קבוע רק בלקח לפנינו ממקום קביעותו ולא בפירש משם דאז חוזר הרוב לאיתנו ודין כזה שאינו תולה בגוף החפץ האסור רק מקומו גורם חומרתו ושלא במקומו נדון לקולא כתורת רובו בכה"ג לא ניתן דין דא"ת דחיובי קרבנות לא נתנו לתלותם באיזה מקום שמונח האיסור אלא באיסור עצמו וע"כ דהכי קים להו דכל חיוב א"ת אינו רק בחומרת החתיכות ולא בחומרת המקום עכשיו שזכינו לזה יתורצו בעזה"י גם קושיות הט"ז והש"ך דבאמת רק בחתיכה ספק טרפה שהחומר תולה בגוף החתיכה ובספק כזה יצויר גם חיוב א"ת בספיקו וחיוב חטאת בודאו בזה אין מתירין תערובות השני דהא תערובות ראשון כבר נאסר מה"ת ויש בו חיוב

א"ת אם הי' עכ"פ חתיכה משתי חתיכות. וגם בחתיכה א' ישנו בסוג חיוב א"ת עכ"פ למ"ד דלא בעינן ב' חתיכות. אבל בקבוע דחניות דהחומרא תלוי במקום מנוחתם ולא בחומרת איסורם ואינו בסוג חיוב א"ת וההיתר בא בנקל ע"י פרישתו ממקום קביעותו בכה"ג שפיר מתיר הרשב"א תערובות שני. משא"כ הדין דס"ח דהספק איסור מונח על גוף החתיכה וא"א להתירו ע"י פרישה ממקומו שם שפיר יש לאסור תערובות ב' ואין להתיר רק תערובות ג' משום דספק ראשון נאסר מה"ת. וזה ברור ונכון בס"ד וראיתי בהגר"א תי' לקושית הש"ך מס"ח דבאמת גם שם מותר תערובות ב' ורק שאסרו לאדם א' לאכול הכל כדין תערובות רוב דיבש בסי' ק"ט וגם שם מותר תערובות ג' לאדם א' ע"ש הנה עד כאן כתבתי תי' להקושיא בבירור הלכה הבא מתוך פלפול והוכחה ממשניות עכשיו אכתוב לך תי' בדרך פשוט. דכבר כתבתי בסק"ג בחשש קבוע דמתירין בתרי רובי כשיש רוב עיר ורוב סיעה. והסברתי הסברא דמועיל רוב שני אף דכבר נתבטל הרוב ראשון ע"י חשש דקבוע דשמא אזלא לגבי' ותירצתי דברוב שני שהיא רוב סיעה ליכא קביעות דכולם ניידים ואין מקומם חשוב קביעות דהם באים רק על זמן הירידה לכן מותרת נמצא דרק רוב שני עושה ההיתר מדאינו קביע. וא"כ א"ש נדון דידן בפשיטות דכשאסרת הבשר שנלקח במקולין מחמת קבוע דמבטל להרוב. אבל עכשיו שנתערב ברוב שני שאין שם קבוע שפיר ניתר כמו רוב סיעה שמתיר אף שכבר נאסרה מרוב עיר בסעי' ד' בדין דחתיכה שנלקח מחניות בקבוע ונתערבה באחרות דהמחבר מתיר מס"ס והרמ"א מביא יש. אוסרין והט"ז הרעיש איך מתיר המחבר והוא משו"ת הרשב"א דהא גם הרשב"א לא מתיר רק בקבוע דרבנן כלק' ס"ח חר"ל שנתערב מתערובות ראשון לשני. וגם הרמ"א למה אוסר מטעם שהאיסור במקומו הא גם בקבוע דרבנן ס"ל בס"ח דבעינן ג' תערובות והנה בסמוך במהדו"ק הארכתי הרבה לתרץ בישובים נכונים ע"ש. ועכשיו אמרתי להשיב ידי ולתמהות על תמיהתם ביותר. ואמרתי כך. הנה יש לשאול בדין זה של המחבר במאי איירי האי בשר שנלקח מתערובות חניות ונתערב אם הוא חהר"ל א"כ היינו הדין דס"ח ושם יש ב' דיעות דעת הר"ת שם להתיר בב' תערובות ודעת ר"י בתוס' שלא להתיר עד תערובות ג'. וע"כ דמיירי כאן באין ר"ל א"כ קשה יותר דבשר שאינה חהר"ל אפי' ודאי נבלה בטילה ביבש ברוב ול"ל לטעם דס"ס והרמ"א למה החמיר. ולמה מצייר בלקח מהחניות דהוה קבוע אטו הקבוע עושהו נבלה ממש הא הקבוע עושהו רק ספק כאמרם כל קבוע כמע"מ כלומר והרוב זה אינו רק כחד בחד. ואם ודאי איסור בטל ברוב מכ"ש ספק. ע' רש"י סנהדרין ע"ט שהבאתי בסמוך במהדו"ק דהקבוע אינו כרוב רק כמחצה ע"ש בפלפולי בדבריו לכן נ"ל דבאמת כל חומרת חהר"ל

אינו על הבשר שבמקולין לעולם אף דעפ"י רוב כל החתיכות דשם הם נאים וגדולים. ומה"ט הוצרכו חז"ל לצייר דין קבוע בחניות הקבועים ולא אסרו אפי' בנמצא אף דרוב חניות כשרים מטעם דחהר"ל אין מועיל בה רוב. והוא דהתוס' כתבו בפ' הערל ובפ' תערובות דבשר הקודש שאינו מותר רק לכהנים אין בה דין חהר"ל דהכהנים אין מחזיקין טובה להבע"ב הנותן להם חלקם. ושם הנותן נותן דרך כבוד רק שהמקבלין אין להם חשיבות ושוב אין בהם חומרת חהר"ל מכ"ש הבשר שבמקולין דודאי אינו עומד לכיבוד והטבח מוכר במעות והקונה קונה במעותיו ועפ"י רוב יש קנטור ביניהם ומריבים עם הקונים והקונה אומר רע רע וזה מחרפו כנהוג. לכן א"א לדון על בשר שבמקולין דין חהר"ל שאינו עומד לכך ובפרט שהמחבר ס"ל בסי' ק"א דאין חהר"ל רק בשר מבושל. ומכ"ז נשמע בפשיטות שביד הטבח ובחנותו אין חשיבות לנתח טוב נגד הקטן ממנו ורק תערובות שבבית הבע"ב י"ל חומרת חהר"ל. ולכן כשרצו לאסור הבשר שבמקולין לא מצאו מקום רק מטעם קביעות החניות. ורק כשלקח מהקבוע אבל הבשר שנפרש התירו מחמת כל דפריש מרובא פריש ולא חלקו בין חהר"ל או לא דכ"ז שהבשר במקולין אינו בר כיבוד ולענ"ד זהו הטעם והפירוש של ס"ה לקמן וז"ל לקח בשר מהמקולין ואפי' חהר"ל וכו' מה שלקח קודם שנודע הטרפה מותר שלא נפל הספק בקבוע אלא אחר שפירש וכיון שהרוב כשר מותר וכו'. ולכאור' אם חומרת קבוע לא הי' על הבשר הזה משום שעדיין לא הי' נודע הטרפות אבל חומרתו דחהר"ל מי לקחה ממנו וע"כ דבמקולין אין חומרת חהר"ל דאין שם מקום כיבודים ורק כל בע"ב בביתו אם אירע לו תערובות דייניגן אצלו דיני חהר"ל ומה"ט כ' הט"ז שם וז"ל אבל אחר שנודע הטריפות אסור ליקח מהמקולין אפי' חתיכה קטנה גזרה שמא יקח גדולה,ותהי' בידו חהר"ל ותיאסר" וכו'. הרי דקדק בלשון ותהי' בידו חהר"ל משמע אבל כ"ז שהיא במקולין אינו בחומרת חהר"ל [וזה הערותי לק' בחידוד ס"ק ט"ז לסתור המעשה דק' וילנא] השתא דזכינא להכי א"ש מה שהמחבר כאן הוצרך להתיר מכח ס"ס דסתם חתיכות שקונים במקולין הם בבית חהר"ל ורק הבע"ב בביתו קודם הבישול כשרוצה מנתחם לחתיכות קטנות וכשרוצה מניח גדולות כפי אורחיו וב"ב. לכן כאן שהבשר יש עליו חומרת קבוע בעודו במקולין. ורוב לא מהני לי' שם מטעם קבוע. ובביתו מטעם חהר"ל לכן ההיתר מטעם ס"ס והרמ"א לשיטתי' בס"ח דבחהר"ל דספק ראשון כבר נאסר ובעינן ג' תערובות ובדרך זה לק"מ מס"ח דבאמת אם לא הי' הבשר חהר"ל ודאי דהי' בטל ברוב אפי' אם הי' ודאי נבלה ומכ"ש כשאין עליו רק חומרת קבוע שנעשה כספק. ורק דכאן בס"ד קמ"ל דה"ה בחומרת קבוע כשהוא ר"ל בעינן ההיתר דס"ס ולק' בס' בודאי איסור כשהוא חהר"ל

ג"כ בעינן ס"ם ולמר די בשני תערובות בין הכא בין התם ולמר ג'. אבל כשאין חהר"ל פשיטא שיש ביטול אפי' לודאי נבלה ומכ"ש לספק שאלה. בדין דקבוע דט' חניות ולקח מהקביעות ולא ידע מהחשש שיש על הבשר שלקח אם א"י מאיזה מהן לקח ובין כך נתרוקן החנות של בשר נבלה שנאכל ממנה הכל וכשזה בא לשאול על בשר שלקח בעוד הקביעות קיים. אם נאמר מכבר רבוע על בשר זה האיסור של זמן הקודם. או נאמר כיון דעכשיו אין קביעות דאיסור כאן נתכשר הבשר למפרע דהא עכשיו כל מה שקונין מהם הכל כשר ואפי' תורת רוב אין כאן תשובה. בסי' זה ס"ה בלקח בשר ממקולין עד שלא נודע הטריפות שיש שם דמה שלקח קודם מותר אף שבאמת אותה הבהמה היתה טרפה מקדמותה בעודה חי מ"מ אמרינן דאין חומרת קבוע אלא מזמן שנודע הטריפות ואפי' חהר"ל מותרת ורק אחר שנודע אסור ליקח משם וכו' ואין מחזיקין חומרת קבוע למפרע [הש"ך בס"ק י"ד כ' שגם הרב דמחמיר בס"ד מודה בדין דס"ה] וא"כ ממילא גם בתערובות דמקולין כשהיו כולם בחזקת כשרות ואחר שקנה זה בשר מחנות אחת וא"י מאיזה ואח"כ נודע שחנות אחת בשרה נבלה שנתנבלה בשחיטה ממילא מה שנקנה מאחת מהם קודם הידיעה יהי' מותר דמ"ש קבוע דאוריתא או קבוע דרבנן. וא"כ מכ"ש כאן שעכשיו הכל כשר שאין כאן שום טרפות בכל החניות דאין איסור קבוע רבוע על הבשר אלא כ"ז שיש הקביעות בעולם וכמ"ש הש"ך בס"ק י"ד דדין קבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא משעת חידושו ואילך [ולא למפרע] וה"נ אין לך בו אלא בשעה שיש הקביעות בעולם ומכ"ש דמה התם שיש הקביעות רק שלא הי' נודע דמותר ומכ"ש כשאין כאן שום קביעות. וראי' לזה דלק' בס"ו בדבר חשוב שנפרש אחד מן התערובות במתכוין דאסור ואפ"ה אם נתבטל כל התערובות דניידי כולם ואינם קבועים כמ"ש הרמ"א שם דמותר גם מה שלקח קודם שנהרס קביעותם. ושם האיסור ישנו בעולם רק הקביעות נתפרד ומכ"ש כאן דכל האיסור נכלה מן העולם. וכן בס"ז בנפל א' לים דהותרו כולם למפרע ע"ש בש"ך ס"ק מ"ב. וכיון שאני מיראי הוראה [דרק המורים בחזקה אין יראים מההוראה] אמרתי בכה"ג לעשות תערובות לחתיכה זאת ולהביאה לידי ס"ס שבס"ד ושם עדיין האיסור קיים לא התיר המחבר אלא בנתערב ממילא אבל כאן יכול לערבה בידים. ובחידודי ס"ק י"ז בהיו קביעות של ט' מצה ואחד חמץ ונטל ביום י"ג ככר א' מהקביעות דהככר מותר אף אחר שבא זמן האיסור דאין אומרים קבוע למפרע וממילא גם אם נטל בפסח מהקבוע ועבר הפסח וניתר הכל [כגון שהי' החמץ של נכרי] דגם מה שנטל מהקביעות בזמן איסורו דמותר דכשאין איסור אין חומרת קבוע לחול ובפרט דחומרת חמץ שעבר עליו הפסח אינו אלא מטעם קנס דפשיטא דמותר. כ"ז כתבתי כאן

דרך אגב סעיף ה מי שלקח בשר מהמקולין אפי' חהר"ל ונמצאת טרפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטרפה עד שלקח וגם א"י מאיזה הן לקח. כל מה שלקח קודם שנמצאת הטרפה [טז] מותר שלא נפל הספק בקבוע אלא אחר שפירש. וכיון שהרוב כשר מותר אבל ליקח מכאן ואילך [יז] אסור ואפי' חתיכה שאר"ל שאין הכל בקיאין ויטעו בין חהר"ל בין אין ר"ל:

[טז] מותר. ואם פירשו כולן מהמקולין קודם שנודע הספק הכל מותר. ובמהדורא בתרא שכתבתי לעיל לסעי' ד' הוכחתי דמה"ט כאן מותר אפי' חהר"ל אף שכל ההיתר משום רוב כדמסיק המחבר ובחהר"ל אין מועיל רוב רק ס"ס כלק' ס"ת והוכחתי שם דבאמת אין במקולין משום חהר"ל דאין שם מקום כיבוד רק מקום קנטור והכסף יענה את שלום הקונה ומה"ט בדין דט' חניות כשפירש דמותר לא חלקו בין אם פירש חהר"ל או חתיכה קטנה ועיקר חומרת חהר"ל ניתן כשהבשר בבית הבע"ב ולכן כאן מותר גם חהר"ל וכשילך לקנות עוד אחר לידת הספק שוב גזרו על הקונה שלא יקח משם כלום. דכל קנינו על סמך הרוב וגזרינן על ער"ל משום ר"ל כדמסיק והחו"ד סק"ה כ' דא"א לצייר זה הדין אלא כשנמצא ריאה אחת טריפה כשהם מקובצין במקום אחד והבהמות נפרשו קודם ואז הוה דין פירש להבהמות ודין קביעות להריאות אבל אם אין שום קביעות בשעת לידת הספק אין זה נקרא פירש ממקום קביעות דלא הי' כאן שום קביעות וקבע אין כאן ופרישה אין כאן [כלומר והוה רק כשאר תערובות דחהר"ל אסור] אבל אם הכל נתפזר קודם לידת הספק והספק נולד בשעת פרישה אין זה נקרא פירש מהקביעות. דא"כ גם הפרישה שבחיותן יתיר הספק ופרישתן בחיותן הי' תמיד קודם ידיעת הספק זת"ד ולי העני אין מזה ראיה שלא יועיל הפרישה שאחר שחיטה קודם לידת הספק. דשאני הפרישה דבחיותן שאז עדיין אין שום חוב לחקור אם תהיה טריפה ואפי' בדיקת הריאה עדיין אינה חיובית. לכן שפיר אין אנו יכולין להתיר על הפרישה שבחיותן. אבל אחר שנשחטו שכבר חל חיוב חיפוש מטריפות ולא מבעיא טריפות הריאה דחייב לבדוק אלא אפי' שאר טריפות שאינו חייב לחפש אחריהם אבל עכ"פ אם יראה איזה ריעותא תיכף חייב לשאלת חכם וכיון שנפרשו מקביעותן בין התחלת חיוב הבדיקה ובין מציאת הטרפה שפיר נקרא פירש מקביעות דבשעת קביעותם ג"כ הי' יכול למצא הטריפות וצ"ע [יז] אסור. עט"ז סק"ד דגזרינן על שאר"ל אטו ר"ל וכבר כתבתי כ"פ בענין שאין איסור חשיבות חהר"ל במקולין רק בבית הבע"ב. והאחרונים הביאו מעשה דק' ווילנא שנשחטו ז' בהמות ונלקח ממקום הקביעות שתים וחצי ואח"כ נמצאת טרפה בב"מ של אחת מהן. והנה הארבע השלימות שבמקום הקביעות ודאי אסורין דגם ספק קבוע

אסור והשנים שלקחו משם דפירשו ממקום קביעות קודם לידת הספק ודאי דמותרין. ורק על השני חצאין נפל מחלוקת בין המורים שם יש שהתירו גם החצי שבפנים מפני ההיתר דחציה שנפרש לחוץ מאותה הבהמה. ויש שאסרו גם החצי שבחוץ משום החצי שבפנים. ויש שהתירו החצי שנפרש ואסרו החצי שנשארת בקביעות ונחזי אנן מהו החשש של אותן הבהמות דא"א לאסרם מטעם חהר"ל חדא דהמחבר כ' בסי' ק"א דתרנגולת שאינה מבושלת אינה חהר"ל ואף דכתבתי שם בסק"ו דאין כונתו שתהי' כבר מבושל לאפוקי בשר חי אלא לאפוקי בשר צלי או מלח או מעושן דאינם בדרך כיבוד ע"ש אבל בשר העומד לבישול הוה ר"ל והבאתי שם ראיות מש"ס וירושלמי עוד כתבו שם דכבש שלם או חתיכה גדולה ביותר אינם בכלל ר"ל ואפי' להרמ"א שם דמחמיר בכבש שלם אבל עכ"פ בהמה גסה שלימה ודאי דאר"ל. ושם הבאתי מנו"ב חי"ד סי' ט"ז דקודם ניקור אינה ר"ל שזהו מחוסר מעשה יותר מעופות שאינם מרוטים מהנוצות. ומכ"ש ניקור של חלק אחורים הנהוג שם וחוץ ממה שהוכחתי כ"פ בס"ק הקודמים דביד הקצבים לא שייך חומרת חהר"ל דבא בשכרו ואינו מוותר ולא מכבד וכמ"ש התוס' בפ' הערל ובפ' התערובות דאפי' במתנות כהנים לא החמירו דיני חהר"ל משום שאין דרכם להחזיק טובה עבור מתנתם. ומכל זה מוכח דעיקר החשש על הבהמות מחמת קביעותם בחנות בשעת לידת הספק. וכדעת האחרונים שהבאתי באריכות בסק"י לעיל דלאו דוקא בהיו החניות מבוררין איזהו הם הכשרות ואיזה מהנבלה אלא אפי' אם הכל בספק כגון שנמצאת טרפה באחת מהבהמות שבאותן החניות זהו ג"כ נקרא קבוע ושם הבאתי שדעת הר"ש מקינון דכל שאין בירור לשום אדם איזה הכשרות ואיזה הטריפות אין זה בכלל קבוע והכל בחזקת כשרות ושם פלפלתי הרבה מזה. וא"כ כל האיסור שעל אותן הבהמות הוא לשיטת הסוברים דגם כשהכל בספק הוה קבוע כמע"מ והכל אסור ועש"ך סקי"ד ובש"ד שם. אמנם אני הקטן הראיתי בירושלמי ערלה פ"א ה"ד על המשנה דנטיעות של ערלה שנתערבה בין הנטיעות ובגמ' שם איתא בהדיא דכל שהאיסור עצמו בספק ואין שום אדם יודע איזה הוא דשפיר בטל בין בנבלה דחניות בין בנטיעות דהתם וכן העליתי בביאורי לירושלמי ע"ש וא"כ כיון שאין שום אדם יודע איזהו הטרפה מן הדין כולם מותרים רק שאסור לקנות מאותם הארבע שעדיין לא פירשו דכשיטלם לביתו חוזר עליהם חומרת חהר"ל ודין כזה נוכל לדמות לדין דמשנה ערלה שם בנטיעה של ערלה שנתערבה בין נטיעות דלת"ק שם אסור ללקוט מכל השדה ואם לקט יעלה בר"א כלומר כשיש ר' נטיעות כשירות עד הערלה מותר בדיעבד ובלבד שלא יתכוין. הפי' הנכון כך דבאמת לא שייך ביטול במחובר דהקרקע שעומדת הנטיעה

עליה אינה מתערבת ואין ביטול למחובר ורק כשלוקט הפירות ונעשו תלושים ממילא נתבטלו למפרע ע"ז אמר שלא יתכוין בלקיטה כדי שיועיל הביטול דדומה למתכוין לבטל. ורי"א אף יתכוין בלקיטתו כדי שיועיל הביטול למפרע דאין זה דומה למבטל איסור שהוא עצמו עושה הביטול משא"כ כאן דהביטול יש שם בעין מכבר רק שאינו מועיל בחיבור ולכן פסק הרמב"ם בפ' ט"ז ממא"ס כר"י. אבל אם בהנטיעות גופייהו אין שם מאתים ודאי דכולם אסורים ואיך שייך להתיר ללקוט ולערבם בין מאתים פירות דהיכן מצינו היתר זה דנהי דא"א חנ"נ להצריך ר"א נגד כולם אבל עכ"פ צריך להוסיף כפי חשבון כמאמרם אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון לכן כאן שהבהמות עצמם כבר יש בהם כדי ביטול וקבוע דאורייתא אין כאן כמו שהבאתי מירושלמי שם ודאי דהמורה יכול להתישב בדבר ובלבד שלא יורה מחידוש דברי כי לא כתבתי רק להערה ומאן דיהיב חוכמתא לחכימין יעזור להמורים שלא ישגגו בהוראה. אמנם עכ"פ יש להתיר ב' החצאין בדין דלעיל בלא שום גמגום ודי לאסור הבהמות שנשארו בקביעות סעיף ו בע"ה ושאר דברים חשובים שנתערבו בהיתר שאין בטילים אפי' באלף אפי' אם פירש א' מן הרוב [יח] אחר שנודע התערובות אסור בשהפרישו בבמתכוין. אבל אם [יט] פירש ממילא שרי: הג"ה. והא דאסור אם הפרישו במתכוין היינו שלא פירשו רק מעט ונשארו מקצת מהאסורין במקומן. דאז חיישינן שמא יקח מן הקבוע. אבל אם פירשו [כ] כולן ביחד ולא נשאר במקומן כלום. ובשעת עקירתן פירשו קצתן אותן שפירשו אז מותרין רק ב' אחרונים אסורין. [כא] ואם נתערבה תרנגולת טרפה בין כשרות ונמצא ביצה ביניהם הביצה מותרת אע"ג דהתרנגולות חשובים בע"ח ולא בטיל לגבי ביצה אזלינן ב"ר [יח] אחר שנודע. אבל אם פירש קודם שנודע פשוט שמותר כדלעיל ס"ה ועוד דקודם שנודע לא שייך לומר הפרישו במתכוין. אלא דאפי' למ"ד דגם פירש ממילא אסור מ"מ קודם שנודע שרי עש"ך. וכ' הפמ"ג דאם המפריש לא ידע ואחרים יודעים צ"ע דהא בקבוע דאורייתא אם רק אחד יודע הוה קבוע ואסור. ועמ"ש בדברינו לעיל בס"ק ט"ז בפלפול החו"ד אם פירש קודם שנפל הספק מהני כקודם שנודע הדין על בוריו ובמ"ש שם ופלפול זה שייך גם כאן [יט] פי' ממילא שרי. הש"ך הביא דיעות אי שרי פי' ממילא. והנה כ"ז שפירשו המועטים הם מותרין דתולין לומר איסורא ברובא נשתייר ונסתפקתי אם פירשו מקצתן בצמצום אם להתיר. ודע דגם אותן דיעות דמחמירין כאן גם בפירשו ממילא מ"מ מודים בדין דלעיל ס"ה דשם פירשו קודם שנודע הטריפות דהי' הכל מותר. ש"ך ועפ"מ ש"ד ס"ק ל"ו ל"ז אם גם נתפזרו כולן צריך להיות שוגג והנה הרמ"א כ' כאן בנתפזרו כולן ובשעת עקירתן פירשו מקצתן אותן שפירשו אז מותרין וכו'. היינו שיכול

במתכוין אח"כ להפריש מן המפוזרים ולאכלם ורק שישארו ב' אחרונים באיסור. והש"ך מסיק דכשנתפזרו כולן כולן מותרים הפ"מ בס"ק ל"ז בסופו חקר בט' צבורין מצה וא' חמץ ובא עכבר ושקל קודם זמן איסורו אם לומר דדינו כפירש קודם שנודע הספק דכאן דכיון שבשעת פרישה לא הי' לנו שום נ"מ מהפרישה דהי' הכל היתר לכן אין חוזר לאיסורו ולכאורה יש לדמות ד"ז לחקירת החו"ד דהפרישה של הבהמה בחייה אין שמה פרישה להתיר משום שאז לא הי' שום נ"מ בין זה לזה וה"נ נאמר כן דאין בפרישה זאת של יום י"ג כדי להתיר על אח"כ. אמנם ראיתי להתיר מטעם אחר דדומה לנולד האיסור בתערובות דההיתר קדים להתערובות וזמנו. דזה מהני להתיר גם בדבר שיש לו מתירין לעיל סי' ק"ג וזה נובע מדין המרדכי בגיגית ענבים דרוכים מערב שבת והיין זב בשבת ע"ש וה"נ כן. ולפי"ז יש להתיר יותר כשהי' נודע קודם הפסח כלעיל סי' ק"ט, וכ"ז בע"פ עד הלילה שיש ביטול לחמץ ורק מחמת קביעות הי' איסור שפיר י"ל דלא רק הנפרש מותר כמו שמצייר הפ"מ אלא דהכל מותר. ובפרט בפירש דפשיטא דהנפרש מותר אפי' בפסח, אבל כל התערובות א"א להתיר בפסח משום דאז אין מועיל שום ביטול אפי' בלא דין דקביעות להמחמירים בדין חוזר וניעור ואין כאן מקום להאריך יותר. ואם יש תשע חניות מוכרות מצה וא' מוכרי חמץ ובא אחד וקנה קודם זמן איסור וא"י מאיזה לקח דמותר דאז לא שייך עדיין שם קבוע לאיסורי חמץ שנאמר כל קבוע כמע"מ [כ] כולם. עמ"ז סק"ז באריכות דבנתפזרו כולם אפי' בידים מותר בחולין רק בקדשים מחמירין והת"ש סי' ט"ז אות מ"ז החמיר לעשות הכיבוש ע"י נכרי [כא] ואם נתערבה תרנגולת. לאו דוקא דכ"ש אם לא נתערבה רק הביצה בספק אם מהטרפה או מכשרות דמותרת מטעם כל דפריש וכו' רק נקט נתערבה לרבותא דאף דלהתרנגולת עצמה לא מהני הפרישה מ"מ להביצה מהני. ולהתרנגולת דלא מהני היינו כשהיא חד בחד כמ"ש בס"ק י"ד ואם היו ג' הי' מהני הפרישה מעצמה שלא במתכוין וכאן בביצה לכ"ע מותר. וע"ל בש"ך בכללי ס"ס באם היו בחצר ב' תרנגולים א' ודאי טרפה ואחת כשרה ונמצא שם ביצה אחת בין שנתערבו התרנגולים חד בחד בין שלא נתערבו הביצה אסורה דא"א לומר על הביצה שמא מכשרה ולהתירה משום זה דהא א"א לומר בה כל דפריש וס"ס אין כאן. וכן אפי' התרנגולת ספק טרפה ואין שם אלא ביצה אחת כ' שם באות ה' להחמיר ובאות ו' להקל משום ס"ס שמא אינה טרפה ושמא הביצה מהכשרה והוספתי שם דיותר יש לתלות הביצים בהכשרה דהטריפות אין מולידים ורק חשש נגמרה באיסור אבל הכשרה עלולה יותר להטיל. ואפי' נודע ספק טריפותה קודם מציאת הביצה ע"ש. ואם יש שם ב' ביצים פשיטא להתיר באם התרנגולת רק ספק והיא חד בחד. ואם היא ודאי

טרפה י"ל שיש על כל ביצה ב' ספיקות שמא הטרפה לא הטילה כלל [דיותר עלולין הכשרות להטיל מהטרפות שאין בהם רק חשש גמר באיסור] ואת"ל הטילה שמא זאת הביצה אינה ממנה ע"ש באורך אמנם כאן מיירי ביש שם הרבה ביצים דהביצים י"ל דין פירש. וע' בש"ך ס"ק ל"ח. ונ"ל דלגבי הביצה ל"ח שמא יקח מהביצים הקבועים בהלול שמטילים שם ולא עוד אלא דכל הביצים שבלול מותרים שכן מוכח מפשטות דברי הרמ"א. אבל י"ל דהרמ"א לא מיירי כשידוע שגם הטרפה הטילה דאם ידוע שגם הטרפה הטילה ודאי דהביצים אסורין ובעינן פרישה לביצה אחת ממקום קביעותן אבל במקום הטלתן ודאי דאסורים דהשתא יש חשש קביעות על הביצים עצמן כמו על התרנגולים אא"כ אין להם מקום קבוע להטלתם רק זאת מטלת בזוית זו וזאת באחרת אז יש להתיר. וכ"כ הש"ד בשם הכרו"פ דהש"ך שלא בכונה כ' כן אלא דהביצים מותרים בכ"ע והיינו באופן שכתבתי שאינם קבועין במקום הטלה. וכ"ז בביצת טרפה שאסורה מדאורייתא אבל ביצת נבלה שאסורה מדרבנן בכ"ע מותר. ונסתפק הפ"מ אם אמרינן דין קבוע באיסור דרבנן ויצוייר כזה אם תשע חניות מוכרים ביצי טרפה ואחת כשרה דנדון בקבוע וכשלקח מאחת אסור אם לא בפירש מהחניות. ובביצת נבלה מסופק אם נדון בקבוע כזה. ונ"ל ראי' דגם בדרבנן אמרינן כל קבוע כמע"מ מדבעינן ביוחסין תרי רובי מחשש שמא אזלא היא לגבי' והוה קבוע וחשש יוחסין היא מדרבנן דמדאורייתא ספק ממזר מותר. מיהו י"ל די"ל עיקר בדאורייתא ואין כאן מקום להאריך יותר ובדיני ס"ס אכתוב עוד בל"נ סעיף ז דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו. כבע"ח וברי' [כב] וחהר"ל ודשיל"מ שנתערב באחרים [כג] ונאכל אחד מהם בשוגג בין שאכלו הוא עצמו בין שאכלו אחרים בשוגג] [כד] או נפל מעצמו לים [כה] בענין שנאבד מן העולם היתר וכל האחרים שתולין אומר האיסור הלך לו ודוקא שיאכל הנשאר [כו] ב' ב' ביחד דממ"נ איכא חדא דהיתירא אבל לאכלם א' א' אסור: הג"ה. ואפי' לאכלם ב' אסור לאדם א' לאכול כולם [כז] ואפי' ב' בא' אין לאכלם כולן בב"א [כב] וחהר"ל ודשיל"מ. הש"ך חוכך להחמיר בדשיל"מ כלק' ס"ח בס"ס והחו"ד מתיר [כג] ונאכל. הש"ך וט"ז חולקים אהיתר דנאכל והחו"ד מתיר ע"ש [כד] או נפל. עש"ך סקמ"ב וזת"ד דאם נעשו כאן ב' היתירים היתר שפירש א' מהתערובות דס"ו והיתר דנפל לים דס"ז. אז אם אותו שפירש נפל לים לא הועיל כלום להתיר השאר דהא מהתערובות לא נפל (ועוד דעל הפירש אמרינן דההיתר נפרש ועל נפל לים אמרינן דהאיסור נפל וא"א לדון ב' היפוכים על דבר א') א"א אחר שפירש א' נפל מהתערובות הנשאר א' אז הותרו כולם. וזה שפירש לא מגרע ההיתר דנפל. דנהי דאמרינן על אותו שפירש שהי' היתר משום דכל דפריש מרובו פריש מ"מ אמרינן על

השני שנפל שהאיסור נפל. ואם הי' שלשה ונפרש א' ואח"כ נפל מהשנים לים מכ"ש דניתר השלישי דא"א עכשיו לומר מרובא נפל דלא נשאר רוב עכשיו וההיתירים דומים זה לזה יותר [כה] בענין שנאבד מן העולם. עש"ך דכ"ז שישנו עדיין בעולם אסור דאכתי צריך לדון עליו וצ"ל דאם הוא ביד נכרי דאין לנו נ"מ מאותו חתיכה לענין איסור דמותר. ודוקא דבר שאין הישראל קונה אותו מיד נכרי כבשר וכה"ג [כו] ב' ב' ביחד. נ"ל דגם בדין דפירש א' מהתערובות דס"ו ג"כ אין לאכלו בפ"ע רק עם אחד של היתר דאותו שפי' והותר בפ"ע לא עדיף מאותן שנשארו אחר הנפילה.

ובירושלמי ערלה פ"א ה"ד הצריך שיפרשו ג' ואז הותרו האחרים בלא נפילה לים דאמרינן האיסור ורוב מהיתר נפרשו ע"ש והתימא על הפוסקים שלא הביאו ד"ז [כז] ואפי' ב' בא' וכו'. הט"ז וש"ך תמהו ע"ז הדין ע"ש באריכות. והחו"ד תי' דה"ק כשאירע מקרה זאת לשני ב"א וה"א דיכול כל א' לאכול חלקו לבדו ויתלה האיסור בשל שני קמ"ל דל"ש ואסור לאכול כל חלקו בב"א. וע"ע בחו"ד דגם מותר לבשל שנים ביחד ונ"ל דעכ"פ בבישול יוסיף עד ס' נגד אחד וההוספה מותרת. דע דיש חילוק בין דין דכאן דנפל לים ובין דין דלעיל ס"ו בפירש אחד מהתערובות דהתם בעינן שבשעת פרישה נשתייר רובא ובנפל לים מותר אפי' לא נשאר רוב אלא נפל מחציתם לים דאדרבא כל שנפל יותר ההיתר ברור יותר [הערה. ואם הי' התערובות בין ג' מינים באופן שמצייר הש"ך בסי' ק"ט כגון ששחט עגל וכבש ועז ונודע שאחד נשחט שלא כהוגן. ואז אם למשל נפל העגל לים עדיין לא הותרו האחרים דמנ"ל דהעגל הי' האיסור. וכן בהיתר דפירשו א"א להתירו מטעם דמרובא פריש דא"כ אתה דן העגל למין היתר ובשנים אלו יש האיסור ואתה מקלקלם יותר מיהו בהיתר. דפירש אכתי אין זה סתירה כ"כ אבל בהיתר דנפל לים א"א להתיר והש"ד בסי' ק"ט הניח בצ"ע וא"כ כל הנך היתירים אינם רק במינו. אבל יש עוד סניף להתיר גם בא"מ כיון דרוב פוסקים והרמב"ם בראשם ס"ל דחומרת חשיבות אינם רק במינו ומכ"ש דשיל"מ דלכ"ע אינו רק במינו וממילא מותר גם להמחמירים בדברים חשובים גם בא"מ עכ"פ בהיתר דנפל לים] סעיף ח דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב באחרים [כח] ונפל מתערובות זאת לשנים אחרים, ונפלו מן הג' לשנים אחרים הרי אלו האחרים מותרים שהרי אחד מן התערובות בטל ברוב. ואם נפל א' מתערובות ראשון לאלף כולן אסורות. ולא נאמר בטל ברוב [כט] אלא להתיר ס"ס שאם יפול מתערובות ב' למקום אחר אין אוסר: הג"ה. ומ"מ אין לאדם א' לאכול כולן. ודוקא כשהחתיכה שנתערבה היתה ודאי איסור אבל [ל] ספק איסור שנתערב ונפל מהתערובות למק"א התערובות השני מותר. י"א דדשיל"מ אין להתיר מכח ס"ס

וטוב להחמיר אם לא לצורך מאחר שי"ל היתר בלא"ה [כח] ונפל מתערובות זאת וכו'. הש"ך מסיק דבאמת תערובות שני שרי ורק שאין לאכלם בב"א ותערובות ג' יכול לאכול בב"א ואם ספק איסור אפי' של תורה מותר גם תערובות שני לאכלו בב"א. ובדרבנן תמיד מותר תערובות ב' בב"א. ובס"ד ביארנו באורך [כט] אלא להתיר ס"ס. כלומר דאין הרוב מועיל אפי' ש ע"י כמה תערובות אי לאו מטעם ס"ס. ולכאורה קשה א"כ יהי' מותר תערובות ב' לר"ת או ג' לר"י גם חד בחד. י"ל דגזרו משום שאר תערובות חד בחד ובדרבנן י"ל דגם חד בחד מותר כל שהי' בפעם א' רוב [ל] ספק איסור. ע"ל ס"ק כ"ז בהיתר ביצה הנפרשת בחילוקים בין אם היתה התרנגולת ספק טרפה או ודאי. ובדיני ס"ס בסוהס"י אבאר בעז"ה סעיף ט [לא] ספק טרפה שנתערב באחרות כולן אסורות עד שיהא רוב היתר אם הוא מדברים שמועיל בהם ביטול. שכיון [לב] שספק ראשון הי' בגופו אין להתירו מכח ס"ס: הג"ה. וי"א הטעם הואיל וספק ראשון מדאורייתא לא נוכל לומר עוד ספק שאין כאן איסור וכו'. אבל אם היה כאן ב' ספיקית אם הי' איסור כלל ונודעו ב' הספיקות יחד מותרים בס"ס בכ"מ אפי' בא"ת וגופו של איסור. ואפי' הי"ל חזקת איסור כגון עוף שעומד בחזקת איסור ונשבר או נשמט גפו [לג] וספק אם מחיים או אחר שחיטה ואת"ל מחיים שמא לא ניקבה הריאה יש להתיר מס"ס ואף שיכול להתיר ע"י בדיקת הריאה אין לחוש ולבדוק [לד] וע"ל סי' נ"ג [לא] ספק טרפה שנתערב וכו'. יש להקשות ממ"נ במאי איירי סעיף זה אם היא חהר"ל וכה"ג אין מועיל רוב רק ס"ס כלעיל ס"ח ואם אינה חהר"ל מאי איריא ספק טרפה אפי' ודאי טרפה או נבלה בטילה ברוב. וצ"ל דלרבותא נקט ס"ט דאפי' הספק לא מועיל להתיר חד בחד משום דהוה ספק ראשון בגופו והב' בתערובות. וכ"ת מאי קמ"ל הא כבר אמרנו בס"ח דספק א' בגופו ושני בתערובות לא מהני התם בדברים חשובים דאפי' רוב לא מהני וכאן שאין חשובים מהני רוב. ושם בעינן ג' תערובות לענין לאכלם אדם א' וכאן בספק גם התערובות הראשון אם יש רוב מותר לאדם א'. והדין דסי' ק"ט דאין לאדם א' לאכלן מיירי בודאי איסור [לב] שספק ראשון היה בגופו וכו'. עש"ך ס"ק ס"א תמה אהמחבר דס"ל בס"ח בודאי איסור בעינן ג' תערובות וא"כ כאן בספק איסור פשיטא דתערובות חד בחד לא מהני דכיון דליכא רוב אין כאן רק ס"ס דספק איסור ודספק שמא לא זהו האיסור וס"ס כזה פשיטא דלא מהני להמחבר דאל"כ הי' די בודאי איסור בב' תערובות ע"ש ובדיני ס"ס אות ד' והנה הרב כאן כ' טעם שני דס"ס זה לא מהני משום דהספק ראשון כבר נאסר מה"ת והט"ז והש"ך פלפלו בשני טעמים אלו. והנה הנ"מ בין הנך ב' טעמים שלא יועיל ס"ס כזה כגון אם מונחים ב' חתיכות לפניו א' שומן ואחת חלב ואחר שנפל

לו הספק איזהו חלב ואיזהו שומן נפלה אחת מהם בשומן ברור חד בחד דהם מותרים דבכה"ג הס"ס טובה דעל כל אחת מהשנים אלו נאמר שמא היא השומן של בירור ואם היא מן תערובות ראשון שמא היא השומן מהראשון ואין זה חשוב ס"ם משם א' דעכ"פ הספק של שומן ברוב מתיר יותר קצת מהספק שמא השומן הראשון משום דעל השומן הראשון הי' חזקת איסור משא"כ השומן השני דלא הי' עליו שום ריעותא עד עכשיו, ואין כאן משום ספק אחד בגופו דשני הספיקות הם בתערובות וכ"ז אם הטעם משום ספק ראשון בגופו אבל להטעם של הרמ"א משום דהספק ראשון כבר נאסר מה"ת אז הדין דכאן חמיר יותר לאסרו מה"ת דעיקר חיוב א"ת המפורש בתורה היא בכה"ג דאלו בחתיכה אחת ספק חלב או שומן ליכא חיוב א"ת למ"ד בעינן איקבע איסורא. ולדברי הש"ך בכללי ס"ס מסיק דכל שהאיסור נתחזק תו אין דנין בו ס"ס וא"כ אפי' חתיכה א' ס' חלב ס' שומן אין להתירו בס"ס אא"כ בדבר שאינו חשוב בעינן רוב ובד"ח בעינן ב' תערובות להתירו לשני ב"א או ג' להתירו לאדם א' כדלעיל ויש לחקור אם בב' חתיכות אחת חלב ואחת שומן אם מועיל ההיתר דס"ו כשנפל אחד לים להתיר השני דלכאורה י"ל דוקא בדין דס"ו דהי' רוב והי' מותר מה"ת אלא דרבנן החמירו בדבר חשוב שלא יועיל רוב והם אמרו להתיר בנפילה לים. אבל לא בכה"ג דאיקבע איסורא. ואפי' בלא איקבע כה"ג רק שנתערב איזה איסור חד בחד לא יהני נפילת האחת להתיר השני. ונ"ל ראי' לזה שלא יהני כה"ג הנפילה דהא יש חיוב א"ת כשאכל הראשון משניהם וממילא כשאכל אח"כ השני חייב חטאת דאם אין חטאת בשניהם אין א"ת באחת. ואנן קי"ל דגם באכל אחת מהתערובות בשוגג דהותרו השאר כמו בנפל לים ע"ש בהמחבר וא"כ כשאכל הראשון בשוגג ממילא הותר השני ואין חיוב חטאת וכשאין חטאת אין א"ת. וע"כ דאין היתר זה דנפל לים רק ברוב דמותר מה"ת והם אמרו לאסור מחמת חשיבות והם אמרו להתיר ע"י נפילה לים. ונ"ל מכאן ראי' למ"ש הש"ך בדיני ס"ס דחד בחד הוה כגופו של איסור ע"ש מאות א' עד אות כ"ד. ועכ"פ הרויח במה שנפל אחד לים דתו לא איקבע איסורא על השני ואם יפול השני הזה עוד לחתיכת שומן ותתערב עמה שיהי' התערובות השני מותר כמ"ש לעיל דבין לטעם של ס"א בגופו והשני בתערובות ליכא דכאן שני הספיקות בתערובות שמא השומן של השני אני אוכל ושמא השומן מהראשון נשאר ואני אוכלו. וגם אם הטעם דספק ראשון אסור מה"ת י"ל דאחר שנתבטל הקביעות ותו אינו בר חטאת עכ"פ. ומותר בכה"ג תערובות שני. ומזה נדע דבאם נתערב איסור תורה חד בחד ונפל א' לים או נאכל בשוגג אף דנתחייב א"ת כשהי' א' חלב אבל אם אח"כ נתערב השני עוד חד בחד דהם מותרים מס"ס טובה דהספק ראשון אינו בגוף וגם

תו אינו אסור מה"ת אחר שנאבד האחד דתו לא איקבע איסורא והנה הפ"מ היקל בלא"ה בה"מ בספק אחד בגופו והשני בתערובות וס"ל עיקר טעם הרמ"א דהספק א' הי' אסור מה"ת וזה יצוייר יותר בחתיכה אחת ספק חלב ס' שומן שנתערב דנפל ממנה לים לא יצוייר בה ופשיטא דהתערובות אסור דעכ"פ ספק ראשון הי' אסור מה"ת. מתוך קוצר דברים אלו נדע דלפעמים חתיכה אחת ס' חלב ס' שומן יהי' חמור יותר משני חתיכות א' חלב ואחת שומן אף דלחיוב א"ת ב' חתיכות מחייבים אותו א"ת ולא בחתיכה אחת ספיקא אבל באופנים שכתבתי יבא קולא בב' חתיכות מבחתיכה א' ודו"ק בכ"ז כי זהו בירור הדברים [לג] ספק אם מחיים או אחר שחיטה. בסי' נ"ג החמיר הרמ"א בנשמט אבל כאן לענין הס"ס באמת שייכא בשניהם ומ"מ אם השבר או השמוט נראה בעיניו יותר שהי' אחר שחיטה מבחיים יכול להקל דכל חומרת הרמ"א בשמוט יותר משום דבשמוט יש איסור אפי' אם נשמט בהתחלת השחיטה שמא אז ניקבה הריאה אבל גם זה לא שכיח דברגע כזאת תינקב הריאה לכן אם נראה יותר הכאב חדש יכול להתיר [לד] ועס"י נ"ג. דאנן אין בקיאין בבדיקת ריאה של עוף ומחומרא זאת נקיל יותר להעמיד הדין על ס"ס ולהתיר כמ"ש בס"ק שלפ"ז עכ"פ באם נראה הכאב חדש סעיף י ריאה טרפה שנמצאת בין ריאות כשרות [לה] ואמר הבודק שהיה יודע מאותה סירכא ובשוגג נתערבה בין הכשירות ובכבשים עדיין לא הי' עירבות [לו] הכבשים מותרים: [לה] ואמר הבודק. כלומר שמתחלה נשחטו כבשים והיתה ביניהם באמת ריאה אחת טרפה וכבש א' טרפה. ואח"כ שחט עוד כבשים והכשיר כולם ואח"כ נמצא בין הריאות הכשרות ריאה א' טרפה והי' החשש אולי שגג הבודק ולא הרגיש בהסירכא כגון שהיתה סרוכה מאונה לטרפשא ואם הדבר כן יש כאן תערובות. ובמקולין הוה קבוע ואין מועיל רוב וכששאל המורה להקצבים אמרו מעולם לא נתערבו טרפה בין הכשרות. ויש לפרש לכאורה לשון זה לשני פנים. א' שהקצבים תולים השגגה בהבודק והעלים עין מהסירכא. גם יש לפרש כוונתם שהם לא שגגו ולא הבודק רק שהריאה הטריפה של השחיטות הקודמים נתערבה כאן. והבודק אומר באמת כן. ומסיק דתלינן לקולא שלא להוציא הבודק מחזקת כשרותו. כ"ז מהעתקת הב"י את התשובה מהרא"ש. ובאמת יש בזה עיון. א' נוכל לחשוב מנין הריאות של הזביחה השניה ואם אין כאן ריאה אחת יותר ודאי היא מהם. ואם יש אחת יותר אם יש עוד מריאות הזביחה הראשונה אם שם חסרה ריאה אחת. ובמה היתה טריפות ריאה ראשונה אם הריעותא מתאים להריעותא שנמצא בזאת וספר שו"ת הרא"ש אין בידי ובדברי הש"ע לא נשמע כלום וגם המפורשים לא כתבו כלום בסעי' זה רק הובא דין זה כאן בסוס"י ק"י להשמיענו דין נשחטה הותרה כיון

שאין החשש רק על הבדיקה ולא על השחיטה. וממילא לא שייך לצרף חומרת בהמה בחייה בחזקת איסור ולכן האמינו להתנצלות הבודק והנה הרא"ש לשיטתו בסי' ק"א דכבש שלם י"ל דין חהר"ל אבל הרשב"א שם ס"ל דכבש שלם אינה חהר"ל בלא"ה בטל חד בתרי בפרט לדברינו כמה פעמים בסי' זה דביד הקצבים לא שייך חומרת חהר"ל ע"ל אות י"ז וע"כ רק מטעם קבוע דאפי' קבוע בספק הוה קבוע. וכיון שאנו מתירים כאן הקבוע מטעם חזקת כשרות של הבודק משמע דאין קבוע מבטל חזקה אף שמבטל להרוב מגזה"כ והפ"מ בס"ק י"ד נסתפק בזה. ומה אעשה כיון שכל מפורשי הש"ע שתקו כאן גם אני אקבל שכר על השתיקה [לו] הכבשים מותרין. עמ"ש בס"ק שלפ"ז דאין להתיר כ"ז שאפשר לברר ע"י מנין הריאות של הזביחה ראשונה נגד השניה סליקו חידודי הלכות לסי' ק"י חקירות ושו"ת השייך לסי' ק"י כאן יש להעיר באיזה חקירות שישיב לבות התלמידים בפלפולים היוצאים מהוראות או"ה. המנהג עכשיו שהקצבים מוכרחים כולם להוליך בהמתן לשחיטה בבית מוכן לכך מהממשלה שנקרא שלאכט הויז. ואם נשחטו שם דרך משל עשרה בהמות לעשר קצבים שבעיר ובבדיקות הריאות נתכשרו כולם והיו מונחים שם כולם בחזקת כשרות. וקונה אחד קנה כל הדקין של הבהמות ונטלם משם העירה לביתו ואח"כ מצא מחט מעבר לעבר בדקין של בהמה אחת וא"י מאיזה בהמה איך לדון בזה. והנה לדעת האומרים דגם בספיקי בהמות או מקולין כה"ג ג"כ אמרינן כל קבוע כמע"מ כמו שהארכתי לעיל בסק"י נמצא דכל הבהמות שבמטבחים יש בהם דין קבוע וכולם בספק איסור עומדים אמנם כאן יש לישב בדבר דידיעת הספק לא נולד במקום קביצת הבהמות במטבחים רק בקופה של הקונה הבני מעים. ואם ישאל זה הקונה דיני הב"מ שנתערבו אצלו שהוא לא מצא רק דק א' מנוקב אבל גם מבהמה זאת יש עוד בתערובות שאר ב"מ שלה ואם ש קופה שלו ג"כ לקביעות לאסור כל הב"מ (כי דין חהר"ל לא שייך בב"מ] ונאסר כל הב"מ שלו מטעם קביעות זה א"א דזהו רק תערובות ממש שאין מונח ב"מ של כל בהמה בקופה מיוחדת ותערובות גמור יש שם ובודאי נתיר לו כל הקופה של התערובות שלו. וא"כ יש לומר היתר גם על הבהמות שבמקילין שנחשבם כנפרשו ממעיהם קודם לידת הספק דאיסור שלהם תולה באיסור המעים. ועוד דהבהמות היו כולם במקולין בחזקת כשרות דנשחטו והותרו ועיקר הספק התחיל בעת מציאת המעי הנקוב שלא במקולין ויש לצרף הדין דכאן סעי' י' דמעמידין הבודק בחזקת כשרות ואין קבוע מבטל חזקה כמו שמבטלת להרוב כמ"ש בס"ק ל"ה. ודוקא כשנמצא הטרפות במקום הקביעות עצמו י"ל דממילא נתרע חזקה שלהם כיון דבמקום שהיו נדונים לכשרות נמצא הטרפות משא"כ אם

הטרפות נמצא במקום אחר ובפרט דקבוע בספק אינו קבוע מה"ת כמו שהוכחתי בסק"י באריכות. וכ"ז בנמצא הטרפות בב"מ במקום שאין מחויבין לבדוק אחריהם בזה שפיר י"ל דכ"ז דלא נמצא הטרפות היו הבהמות במקולין בחזקת כשרות והטרפות שנמצא לא נחשב כנמצא במקום קביעותם של הבהמות. אבל אם פירשו הריאות עם הב"מ של כל הבהמות מהמקולין ואח"כ נמצא ריאה א' סרוכה או נקובה וכה"ג מה שלא ראה הבודק בשעת בדיקתו בפנים. אז אמרינן כיון שהחוב עלינו לבדוק הריאות ואין בהמה מתכשרת בלתי בדיקתה בזה י"ל בכל מקום שנמצא הריאה טרפה כאלו מצאה בגוף הבהמה במקום קביעותה ובכה"ג אף שיש להתיר הב"מ כולן כמ"ש דאינם במקום קביעות וחהר"ל לא שייך בב"מ מ"מ הבהמות אסורים ולא שייך לגזור על הב"מ שמא יבא ליקח גם מהבהמות כמו שאין חוששין להתיר הביצה שמא יבא לאכול התרנגולת כמבואר בס"ז ב) אם נמצאת בהמה אחת טרפה במקולין עצמה ונתערבה שם ולא נודע איזהו וקודם שנודע הטרפות פירשו מיעוט בהמות להחנותים שבעיר כגון שהי' שם עשרה ופירשו ארבע פשיטא דהארבע שפירשו מותרין והששה שנשארו אסורין כדין דס"ה וגם בפירשו מקצתן אחר שנודע כדין דס"ו כל שנפרשו מיעוט מותרין ובפירשו מקצתן כתבתי שם דאין להתיר. וכ"ז בפירשו במתכוין אבל אם נפרשו ממילא ע"י נכרי שמושכר לכל השנה ליקח הבהמות ממקולין לחנותים שבעיר אפי' פירשו כולן מותרין. ואם נשארו שנים במקולין דאסורין כמ"ש הרמ"א דהוה חד בחד מ"מ אם אחד מאותן השנים כבד מחבירו במשקל יש להתירם דיש על כל א' ס"ס שמא אין כאן איסור ואת"ל שהאיסור כאן שמא הקטן הוא האיסור והכל מותר וכה"ג כ' הש"ך בסי' ס"ו להתיר ביצת דם חד בחד דמסתמא אחת גדולה כ"ש מחברתה ויש ס"ס זה וע' בפ"מ ס"ק ל"ז בש"ד בד"ה מעשה שהתיר גם שנים אחרונים אם היתה הטרפה ספק טרפה כגון הנך שבסי' מ"ח ס"ה וכה"ג ודי בהערה זאת ובמהדו"ק הארכתי באופן אחר ג) עוד בפמ"ג בש"ד אות כ"ז חקירה אחת בקבוע דאורייתא ונפרש אחד דמותר ואם אותו שנפרש נתערב עם נבלה ברורה חד בחד אם נדונם ככשר שנתערב עם טרפה ויהני בהם אח"כ תערובות הב' אם יתערב חד מהם עוד חד בחד עם כשר להרב בס"ח ולהש"ך אות כ"ה אפי' לאכלם ביחד ומצדד לכאן ולכאן. והנה בחידודי אות ל"ב העליתי דבשני חתיכות אחת שומן וא' חלב אף דהוקבע איסור שלהם מ"מ אם אחת מהם נתערב בשומן כשר דהתערובות כשר מס"ס ושני הספיקות הם בתערובות לא אחד בגוף והשני בתערובות. וכאן שנתערב הנפרש עם טרפה הדין להיפוך דאפי' כשר שנתערב עם טרפה חד בחד ס"ל להש"ך בדיני ס"ס מאות כ"א עד אות כ"ד כ"ה כ"ו דחד בחד הוה כגופו של איסור

ומכ"ש כאן דאכתי הנפרש אינו היתר ברור. ועוד דלדידן גם הנפרש יש עליו איסור בשר שנתעלם מן העין וא"כ ממ"נ יש כאן או איסור בשנמה"ע דרבנן או אסור מה"ת וממילא א"א להקל כאן לא מטעם ס"ס ורוב אין כאן ועד כאן לא כ' הש"ך כאן באות כ"ו להתיר תערובות הב' בספק איסור שנתערב אלא בתערובות רוב ורק מטעם חשיבות שאין מועיל רוב אבל בחד בחד ודאי דלא התיר דאל"כ יסתרו דבריו מכאן לדבריו שבדיני ס"ס הנ"ל. וכי יש לצייר ספיקו של הגאון כשהנפרש נתערב תחלה חד בחד עם בשר כשר ממש דאזלא איסור בשנתעמ"ה משניהם כמ"ש הש"ך אות י"ט ורק שיש כאן קצת חשש משום שאחד משניהם בא מקביעות ולא נתכשר מכל וכל וכשנתערב אחד מהנך עם טרפה בזה שייך קצת חקירת הפמ"ג אבל באופן כזה ודאי דמותר בתערובות שאח"כ דהוה תערובות ממש של היתר ואיסור שבא אחד מהם לתערובות ולא אאריך יותר ד) עוד חקר הפמ"ג אות ל"ז בט' ציבורין מצה וא' חמץ וקודם זמן איסורו פירש אחד דמותר אותו הנפרש גם אח"כ וזה פשוט דלאו דוקא שנפרש ביום י"ג אלא אפי' נפרש בי"ד אחר חצות כיון דאז דין חמץ ליבטל ברוב והנפרש נדון כרוב אלא כונתו אם להתירו גם בפסח ולומר דכל דפריש קודם חלות האיסור הוה כפירש קודם שנודע דמועיל אפי' בדברים חשובים שאין מועיל בהם רוב ואם הי' נפרש בי"ד אחר חצות לא הי' מועיל על ימי הפסח דאז דינו. כדבר חשוב שאין מועיל רוב. ולעיל בס"ק... התרתי מטעם דהוה כנולד האיסור בתערובות שהרוב קדים ללידת האיסור דזה מותר אפי' בדשיל"מ. ואף דשם מתירין בכה"ג כל התערובות וכאן א"א להתיר כל התערובות שאני היתר דכל התערובות דהחמץ הי' בתוכם גם קודם גם אח"כ ולא שייך לומר דההיתר קדים להאיסור שזהו הטעם של המרדכי שהתיר גיגית ענבים דרוכים מע"ש והיין האיסור של שבת בא אח"כ משא"כ כששניהם היו בעולם מכבר רק שם האיסור נתחדש וגזרתם שלא יהני ביטול בפסח וא"כ כמו שחל על הבעין כן חל על התערובות ובפרט שהתערובות הוא קבוע וכמע"מ ואסור מה"ת. ואף שאכתי אין דומה ליבמה שרקקה דם וזב שראה קרי דשם הדין להיפוך דבביאת האיסור בתערובות חמיר יותר דאין ביטול אף שאינו דשיל"מ והיינו משום דשניהם נולדו בשוה במעין אחד כמו שהארכתי בפתיחה בתירוץ שני דברי מרדכי שלא יסתרו מדין דגיגית יין לדין של רקקה דם. מ"מ הככר שנפרש והותר ודאי דמותר. וכ"ז בפירש ממילא מהצבורים ונמצא בשוק אבל כשלקח ככר א' מהקביעות וכשבא זמן האיסור עדיין הקביעות קיים אין היתר לככר זה בפסח. ואם נתבטל כל הקביעות קודם פסח כגון שנמכר הכל לנכרי ממילא מותר הככר הנפרש קודם ואפי' פירשו בידים דאין איסור קבוע עוד בעולם. ובדברינו לעיל ס"ק ט"ז בשאלה הארכתי

בענין ביטול כל הקביעות ה) בענין אם נמצא ביצה בין ב' תרנגולים ואחת ספק טרפה כגון נשבר הגף סמוך לגוף וספק אם ניקבה הריאה. וכבר דברנו בס"ז דהביצה הוה נפרש וכשרה אף שהי' התרנגולת בע"ח ואין לגזור על הביצים שמא יקח מן הקבוע אמנם חוץ מזה אם נשחטו ב' תרנגולים ואחת ס"ט והביצה מונחת בקליפה קשה ואין ידוע באיזה מהם נמצא זאת הביצה ונ"ל בכה"ג גם אם גופות התרנגולים מעורבים אם אחת גדולה מחברתה עפ"י דברי הש"ך בסי' ס"ו לענין ביצה של ספק דם [ספק מקום האוסר] דאפי' להסוברים דם ביצים דאורייתא מתיר ג"כ חד בחד אם אחת גדולה ומסתמא ישנם כן] ושמא הקטנה דאיסור ושוב ליכא שום איסור (ע' בפתיחה בדברינו לענין שאלת השואל להרשב"א ותשובתו ושם רק מכח אפשר לצמצם ושמא אחת קטנה אבל כאן בודאי א' קטנה] ושם חשבו הש"ך לס"ס והתיר בחד בחד שמא אין הדם במקום האוסר ושמא היא הקטנה. ולא מבעיא להתיר הקטנה שהרי יש בה ג' ספיקות שמא אינה מהתרנגולת של נשבר גף ושמא לא ניקבה הריאה (ואין זה משם א' דהספק שמא אינה מזאת מתיר בלא בדיקה אבל הספק שמא לא ניקבה הריאה הי' צריך בדיקה עכ"פ עש"ך בדיני ס"ס אות י"ב] והספק השלישי אפי' אם היא מהאיסור ואפילו ניקבה הריאה הא נתבטלה בקטנותה ובשלשה ספיקות הוה כשלשה תערובות דאפי' חהר"ל מותרת ולפי זה גם התרנגולת הקטנה מותרת ממה נפשך אבל להתיר הגדולה לכאורה אף שגם בה יש ב' ספיקות שמא אינה טרפה דלא ניקבה הריאה משום אחת מהן ואת"ל ניקבה הריאה של אחת משתיהם שמא הקטנה ונתבטלה. ואף דאין הס"ס מתהפך דא"א לומר תחלה שמא הקטנה ניקבה הריאה ואת"ל הגדולה ניקבה שוב אין היתר אבל כאן א"צ באמת לתנאי ההיפוך דמעיקרא אנו צריכין לדון אם יש שום איסור והאיסור בא מחמת השבר ובע"כ צריכין לומר תחלה שמא השבר לא עשה שום נקב וממילא בא ספק ב' דאפי' אם השבר עשה נקב שמא בהקטנה. ואף דבחהר"ל בעינן ג' תערובות או ס"ס חוץ מן הראשון אבל הש"ך כ' דזהו רק שיוכל אדם א' לאכול הכל. ובפרט כשהתרנגולת עדיין בנוצתה דאז שפיר יש להתיר גס הגדולה אבל הקטנה עכ"פ מותרת ולכל היותר יכול לחתכם לחתיכות דקות ולערבם ויהי' הספק על כל חתיכה שמא היא מהקטנה. כ"ז כתבתי בדרך חקירה להראות להמורים דרך לפלפל ולא להורות מתוך ספרי זה כי איני פוסק רק פרשן חידוש. לפעמים אם נתערב חתיכות איסור בין איסורים קל יותר מאלו נתערב בין היתרים הפתרון. חתיכת בשר שנתבשל בחלב והיא חהר"ל ואסור בהנאה. ואם נתערבה עכשיו בין חתיכות נבלה עכ"פ מותרת בהנאה דלא מהני חהר"ל לאסור כולם בהנאה דאין כיבוד באורחים נכרים. אבל אם נתערב עכשיו בין חתיכות כשרים

כולם אסורים בהנאה דאין ביטול לחצאין ואם נאמר שמהני הביטול להנאה יהי' מותר גם באכילה. ע' ש"ד בסי' ק"א סוסק"א ובפתיחה ובש"ך כאן סק"ד דמותר למוכרן לעכו"ם חוץ מדמי האיסור רק בהולכת דמי ההנאה ליה"מ כ' שם לאיסור ובדברינו הארכתי שם א"ה בעניני ס"ס לא השלחתי עטי לפלפל בדברים הנוגעים להלכה ורק מה שנרשם בילקוטי מפלפולי ש"ס הנוגעים בעניני ס"ס ארשום בקצרה. מקור דיננו ס"ל בכתובות ד"ט בדין דר"א דהאומר פ"פ מצאתי דנאמן כשאין שם ס"ס כדאמרינן בגמ' שם כגון אשת כהן דאין שם רק ספק תחתיו א"נ באשת ישראל כשקיבל בה אביה קידושין פחותה מבת ג' שנים דודאי זינתה תחתיו ואין שם רק ספק אונס והתוס' שם בד"ה ואב"א הקשו לצרף ספק דמוכת עץ לספק דתחתיו ויהי' ס"ס וכן לספק אונס דאשת ישראל, ותי' דאם איתא דהיתה מוכ"ע היתה טוענת ולכאורה אין בתי' זה כדי לסלק הקושיא דאטו אנן רוצין להתירה רק בספק מוכ"ע אנן רוצין לצרף היתר דמוכ"ע ואם לא טענה דסברה לטעון טענה שניה דלא תחתיו בכהן או דאונס בישראל ושני הטענות בב"א א"א לה לטעון דא"כ דבריה היו סתורים לכן התישבה בדעתה לשתוק ובכה"ג אנחנו חייבין לפתוח פה לאלם. ואם ס"ל להתוס' דמיירי במכחשת הי' התי' שפיר אבל באמת מיירי גם בשותקת ושתיקה יפה לה מכל הנך טענות. ועוד דילמא האמת כספק השני ורק שאנחנו אין יכולים להתירה בספק א' ושפיר אנחנו יכולים לצרף הספק דמוכ"ע. ורבים מקשים דהא הס"ס זאת דמוכ"ע א"א להתהפך דאם תתחיל בספק השני שמא לא תחתיו ואת"ל תחתיו שמא מוכ"ע דבמוכ"ע לא שייך החילוק דתחתיו או אונם. וכה"ג כ' על גליון התוס' לק' ע"ב בד"ה אי למיתב לה דשם הקשו התוס' עוד דיש ס"ס שמא אינו בקי ואת"ל בקי שמא באונס ותי' על הגליון משום דאינו מתהפך דאם תחול תחלה שמא באונס שוב לא שייך לומר את"ל ברצון שמא אינו בקי ע"ש אמנם נ"ל דבין הכא בס"ס דמוכ"ע ובין התם בס"ס דאינו בקי א"צ להתהפך דבספק שאינו בקי ודא אנו צריכין להתחיל אם יש שם פ"פ כלל וכה"ג א השי"ך אות ט"ו דבספק על ארי לדיר א"צ הס"ס להתהפך דמתחלה אנו צריכין לידע שהי' שם הדורס כלל ובכה"ג די אם הס"ס הולך בדרך ישר ולא הפוך וכן כאן אנו צריכין לדון אם הפ"פ הי' בדרך איסור כלל דאם נפתח הפתח ע"י עץ אין כאן איסור. ואדרבה אין אנו יכולים להתחיל בספק אונס או לא תחתיו כ"ז שאין ידוע שיש איסור בטענתו זאת וממילא הס"ס הולך בדרך ישר ספק מוכ"ע ואין איסור ואת"ל דרוסת איש ויש חשש איסור שמא באונס. ובלא"ה צ"ל כן דאל"כ קשה יותר דהוה הס"ס בשני גופים ושני ענינים אם מעץ או מאיש וההיתירים בשני ענינים בעץ מטעם דאינו זנות ובאיש כשהוא באונס או לא תחתיו. וע"כ כיון דאנו צריכין תחלה

לחקור אם הי' שם איזה ביאת איש ובפרט דכל אשה נולדה בתולה לכן אנו אומרים תחלה שמא מוכ"ע ואין כאן שום נדנוד איסור. רק כשאתה רוצה להחמיר עליה מגוף אחר ולומר שמא דרוסת איש אני משיב לך מאותו גוף ואותו ענין להקל בשמא באונס. וכה"ג כ' הש"ך כאן אות ד' בביצה ספק אם מספק טרפה או מכשרה דכיון דמתחלה אנו צריכין לחקור אם יש נדנוד איסור על הביצה ואמרינן שמא הטרפה לא הטילה [ובאמת הכשרות עלולין יותר לטבע הטלת ביצים מהטרפות דאין בהם כח רק לגמור ולא להוליד מחדש]. וכשאתה רוצה להחמיר מגוף אחר מהתרנגולת הספיקה אני אומר שמא אינה טרפה. סוף דבר דבשני דיבורי התוס' אלו אין קושיא ממה דא"א להתהפך. ובעל הגליון דהקשה מכח ההיפוך שגג ברואה דבאמת לק"מ ואין שום אחד מבעלי תריסין חתומים על גליון זה בכתובות די"ג בתוס' בד"ה ואין אוסרין על היחוד. הקשו דאם אומרת לא נבעלתי א"כ יש ס"ס שמא לא נבעלה ושמא לכשר. וי"ל דלא חשיב ס"ס דאין אפטרופוס לעריות ולכאורה גם ס"ס זה אינו מתהפך דאיך נוכל לומר שמא מכשר ואת"ל מפסול דשוב אין היתר. וע"כ דגם כאן א"צ תנאי ההיפוך דמתחלה אנו צריכין לדון אם נבעלה כלל ודומה לספק על ארי ברפת. ואף דראינו שנתייחדה עמו והוה כאלו על ארי ברפת ואין כאן רק ספק ביאה כמו שם ספק דרס וא"כ ממילא אנו מצריכים תנאי ההיפוך ואזדא קושית התוס' אבל י"ל דבאמת אפשר להפך ולומר שמא האיש הזה שנתיחדה עמו כשר הוא ואת"ל שהוא פסול שמא לא נבעלה לו שהרי לא הי' כאן קינוי וסתירה שנאמר רגלים לדבר כמ"ש בגמ' שם ד"ט. ולכן שפיר תי' דאין אפטרופוס לעריות כלומר וכשתאמר דאת"ל שהוא פסול שמא לא בעלה דודאי בעלה וגם אין לדרוש ספיקות אלא כשהספק שקול ולא כשיש יותר לחוש לצד החמור מלצד הקל כ"כ הש"ך באות ל"ג עוד בכתובות ד"י באלמנת עיסה מצייר רש"י אופן א' שאמו של ראובן זרק לה בעלה הראשון גט ספק קרוב לו ס' קרוב לה ומת המגרש וניסת לאביו של ראובן הכהן והיא ספק גרושה. וראובן בן מספק גרושה וראובן נשא אשה ומת והניחה אלמנה והאלמנה זאת יש בה ס"ס שמא אמו נאסרת לאביו וכו'. והנה ס"ס זה אין לו שום פי' דשני הספיקות מאמו וממנו לאשתו בא מחשש אחד שמא הי' הגט קרוב לה. ומה לנו בזה אם נתגלגל הספק בעצמו לאשת בנה. ואטו אם למשל ראובן קנה מן השוק ספק טרפה ומכרה לשמעון וכי נאמר דביד שמעון נתחדש עוד ספק שני על התרנגולת ולפרש דברי רש"י שלא יהי' תמוהים כ"כ י"ל דדעתו כמו בקבוע לא אזלינן ב"ר ואפ"ה מה שנפרש מהקביעות דנין אותו ב"ר ואמרינן כל דפריש מרובו פריש. וכן ס"ל בדין ס"ס דכשהאם היתה אסורה לכהן מספק גרושה והבן שנפרש מבטנה קילא פסולו מעט והספק בו אם

בא מפלוני שנתחלל בספק של אשתו ונשתלשלו הספיקות עד שבאו גם לאשת ראובן הבן של הספק חלל שספיקו מספק גירושי אשתו. ואף שהספק הראשון מהאם להאב הי' אסור מה"ת אבל כאן שנשתלשל הספק ג' פעמים מהם לראובן ומראובן לאלמנותו והו"ל כג' תערובות שבס"ח דמותר אף שהי' הספק ראשון אסור מה"ת וידעתי בני ידעתי שגם זה דוחק במחכ"ת פ"א אבל לדעתי הנבוכה יש לצייר בפי' אלמנת עיסה באופן ברור וככל דיני ס"ס כגון שכהן אחד זרק לאשתו גט ס' קרוב לו ס' קרוב לה ואח"כ דר עמה והוליד בן ואותו הבן ספק בן ז' ונולד מטיפה פסולה מספק שאחר מעשה הגט או ספק בן ט' ונולד מביאה כשרה שקודם מעשה הגט והו"ל ס"ס ממש בכל פרטיו ישר והפוך. וע"ש בתוס' בשם הר"י ט"ע אבל ס"ס זה פשוטה ואמתית והתימה על אותם קדושים שציירו באופנים כאלו שלא נזכרו בבהמ"ד:

סימן קיא

סעיף א ב' קדרות א' היתר וא' איסור ולפניהם ב' חתיכות א' היתר וא' איסור אם היתה [א] מאיסור דרבנן כגון שמנו של גיד ונפלו החתיכות לתוך הקדרות תולין לומר האיסור לאיסור נפל וכו'. ואפי' אם ההיתר שבקדרה בן אינה רבה על האיסור שלפניו. וכן הדין אם לא היה כאן אלא [ג] קדרה אחת של בשר שחוטה ונפל בה אחת מהשתי החתיכות וא"י איזהו [ד] תולין אומר דההיתר נפל אפי' אין ההיתר רבה על האיסור או אם לא הי' כאן רק חתיכה אחת מאדר"ב ויש ב' קדרות א' דהיתר וא' דאיסור וא"י לאיזה נפל נם בזה תולין להקל:

[א] מאיסור דרבנן. הש"ך בסק"ב מצייר כגון תרומה בזה"ז. וכן י"ל חתיכת בצק חלה בזה"ז ובצק חולין ולפניהם ב' עיסות אחת טבולה לחלה ואחת נתכשרה מחלה דתולין דהחלה נפלה להבצק הטבולה, אבל באמת אין תולין בכה"ג דהגר"א כאן אות ב' בשם התוספתא דאין תולין אא"כ המקולקלת לא נתקלקלה יותר מפני נפילה זאת. וא"כ א"א לצייר רק בתרומה לתוך תרומה או חלה לתוך חלה ממש אבל בכה"ג אם החלה נפלה להבצק החיובית ותתקלקל יותר דנעשית מדומע ואין לה תקנה בהפרשת חלתה כפי חיובה רק צריך ק"א נגד מה שנפל בה וא"כ אין לתלות בכה"ג אא"כ יש בהעיסה ק"א דאז לא תתקלקל יותר מכפי חיובה. ולפי"ז גם אם שניהם חיובי חלה הם רק באחת יש ק"א ובאחת אין בה ק"א דתולין שנפלה למקום שיש ק"א. וכן להיפוך אם החתיכה תרומה ואחת מהקדרות הם טבל א"א לתלות דהתרומה נפלה להטבל אא"כ יש בה ק"א ע"ש. אבל נ"ל לדברי הכרו"פ דרק ודאי תרומה מדמע ולא ספק א"כ אין כאן שום נ"מ באותן העיסות דגם כשנפלה לחולין לא תהיה מדומע דהא שש ספק אם נפלה ומספק

אין נעשה מדומע. וא"ת א"כ למה לא התירו הקדרות חולין רק מכח שאני אומר הא אפי' בלא שאני אומר מותרין החולין דאין הספק מדמע י"ל כמ"ש החו"ד בשם הרמב"ם דרק אין נעשית מדומע להצריך ק"א אבל עכ"פ רוב בעינן וכשאומרים תולין א"צ רוב ג"כ כמ"ש בס"ב דכשאמרו תולין אפי' רביה א"צ ולק' סק"ד נבאר אם שני הקדרות היתר רק באחת יש ס' אם תולין ובזה עדיף די"ל אוקים הקדרות בחזקת היתר. וע"ל סק"ח ט' דאם תחב כף איסור דרבנן [כגון מבשר עוף בחלב] באחת משני קדרות היתר דדי כשיש בשניהם ס' נגד הכף דכל הנכנס בספק מסייע לבטל אם עתידין להתערב ע"ש [ב] אינה רבה. ובדברים חשובים בעינן רביה עש"ך סק"ג וסק"ה ובחו"ד בחידושים. ויצויר כגון ביצת יו"ט וביצת חול שנפלה אחת מהם לקדרה המוקצה שאסורה ליומא ואחת לקדרת היתר דתולין אם יש רוב ר"ל שני ביצים כשרים [ג] קדרה אחת. הש"ך כ' בסק"ד דמיירי שקודם הנפילה היו החתיכות ניכרים דאל"כ הו"ל חד בחד ואתחזק איסורא בשניהם ותו לא נוכל לתלות לקולא אפי' באיסור דרבנן. וכ"כ בסי' ק"י בכללי ס"ס דחד בחד נקרא אתחזק אפי' בדרבנן. אבל צ"ע דהש"ך עצמו כ' בסי' ס"ו סק"י להתיר ביצת דם חד בחד משום שביצת דם היא ספק איסור דא"י בבירור מקום האוסרם ושמא אחת גדולה מחברתה ואם ההיתר הגדולה תו אין איסור וא"כ א"א לומר בשום מקום על תערובת חד בחד דמקרי אתחזק. וידוע שאלת השואל להרשב"א הובא בפמ"ג בשער התערובות איך יצויר חיוב א"ת באחת חלב ואחת שומן והוא שאל מכח א"א לצמצם ושמא האחת קטנה והיא האיסור והרשב"א השיבו דעכ"פ חייב א"ת של א"א לצמצם שמביא לידי ספק שמא הקטנה דאיסור אין מוציאו מאיסורו דרק אם אתה רוצה להקל מכח א"א לצמצם אין מוציאו מחיובו אבל כשיש בבירור אחת קטנה אה"נ דאין כאן קביעות איסור גם י"ל דדוקא באיסור חלב דאם אכל שתיהן חייב חטאת דמה שא"א לצמצם אין פטרו דהוה ס"ס לחומרא שמא אין כאן קטנה ושמא הגדולה דאיסור משא"כ בדרבנן. גם הפר"ח השיג בזה על הש"ך די"ל הנפילה והמקרה ביררה לעצמה האיסור אף דמעיקרא לא היה ניכר והחו"ד עשה כעין פשר עפ"י הכרו"פ דכשהיו ניכרים קודם אז ההיתר ברור וא"צ בקדרת היתר רוב וכשלא היו ניכרים בעינן רוב כדין קופה בקופות דע"י שנתערבו תחלה בעינן רוב ורק דהקולא דתולין מועיל שלא להצריך ק"א ובס"ק שאח"ז יבואר [ד] תולין דשל היתר נפלה. ולפי"ז נדון דין החתיכה הנשארת לאיסור ברור דהרי כבר דנו חברתה להיתר וכמ"ש הפר"ח הבאתי' בס"ק שלפ"ז דהנפילה ביררה לעצמה. ולפי"ז אם אח"כ נפלה החתיכה הנשארת לקדרה אחרת אז אם כבר נודע הנפילה הראשונה והתרו אותה אז ממילא זאת דאיסור ואוסרת השני'. ודין זה שייך אפי' אם היו החתיכות ניכרים

קודם הנפילות דלא אתחזק איסורא בהם אבל ע"י הנפילה נתבררה זאת לאיסור ואם לא נודע הנפילה והיתירה עד שנפלה שניה לקדרה אחרת אז שניהם אסורין דעכשיו דנין על שניהם כאחת וא"א להתיר שניהם כדין דס"ה לק' ואז אין היתר אא"כ יש באחת מהקדרות ס' דתולין דהאיסור נפל בה כמ"ש הש"ך סקי"ב. ואם אחר נפילה ראשונה והיתירה נודע ונפלה שניה לאחת משתי קדרות אחרות אם הם אחת היתר ואחת איסור תולין דלאיסור נפל וזה פשיטא כדין ג' דכאן ומק"ו דהתם אפי' איסור ידוע ומכ"ש כאן דאין האיסור ידוע רק מדין היתר נפילה ראשונה. אבל אם שניהם היתר אז חל הדין דלק' ס"ז דאם יש בשתיהן ש' מצטרפין להיתר מכח כל הנכנס בספק וכו'. ואף דהתם לא התרנו רק באם הם מאדם א' ועתידין להתערב אבל הכא דאין החתיכה איסור ברור רק שאנחנו אסרנו אותו ע"י היתר דראשונה מותר בכ"ע ובלא"ה יש שם דיעות דא"צ להיות עתידין להתערב עש"ך סקי"ב ואם אין ס' גם בשתיהן אין להתיר כל אחת מהם מס"ס שמא החתיכה עצמה מותרת ושמא לא נפל בה רק בחברתה. דז"א דהש"ך פסק בכללי ס"ס אות כ"ב דחד בחד מקרי אתחזק איסור וא"כ כבר נעשית איסור והפר"ח כ' שם דהנפילה ביררה לעצמה מה שראוי לה וממילא נעשית הנפילה הראשונה הוכח להחזיק השני' כאיסור ממש. ואפי' למ"ש בס"ק הקודם דכשיש חד קטנה מחברתה תו לא מקרי אתחזק מ"מ כאן דהי' תחלה ניכר גרע יותר ולא נתבטל ע"י קטנותו והנפילה הראשונה ביררה והוכיחה שזאת האיסור א"כ א"א כאן להתיר שני הקדרות של נפילה ב' אם אין ס' בשתיהן עכ"פ ודע דכ"ז כתבתי עפ"י שיטת הש"ך דכל חד בחד מקרי אתחזק וממילא כאן ע"י היתר דנפילה ראשונה נתחזק האיסור ממילא על הנשארת אמנם ממתני' דתרומות דמשם מקור הדין מוכח בהדיא דההיתר של נפילה א' לא החזיקה איסור מבורר על הנשארת ונשארת בפ"ע בספק כבתחלה ומכ"ש כשהיו תחלה מעורבין חד בחד דעדיף לה שלא להחזיקה באיסור ע"י הבירור דנפילה ראשונה וז"ל המשנה שם ב' קופות א' תרומה וא' חולין וכו' וא"י איזה דתרומה ואיזה דחולין [זהו תערובות חד בחד] ואכל אחת מהן פטור (כלומר פטור מתשלומי קרן וחומש דתולין דמה שאכל הי' חולין אף דהי' תערובות חד בחד] והשני' נוהג בה תרומה וחייבת בחלה דר"מ שעדיין עומדת בספיקה ונותנין לה ב' החומרות איסור תרומה וחיוב חלה כחולין] ר"י פוטר [פוטרה מחלה ור"י לטעמי' דמדומע פטור מחלה ושני הקופות נחשבין כמדומע מכח ספיקותם וערע"ב] אכל אחר את השניה פטור [הרי דהפטור דראשון לא הטיל איסור ברור על השניה] אכל אחד את שניהם משלם כקטנה שבשתיהן עכ"ל וכן שם במ"ו נפלה אחת לחולין אין מדמעתן [דתולין דהחולין נפלו לחולין] והשני' י"ל חומרת תרומה וחומרת

חולין לחייבה בחלה לר"מ ולר"י פטורה מחלה כדלעיל. וגם אם נפלה השני' למקום אחר אינה מדמעת ורק כשנפלו שתיהן למקום א' מדמעת כשיעור הקטנה שבשתיהן עוד שם במ"ז לענין זרע אחת מהן וכו'. הרי דאף דהקופות היו מעורבין תחלה חד בחד דהא קתני ואין ידוע איזה דחולין וכו' ונפלה האחת וכו' ואפ"ה אין מדמעת השניה בבירור וזהו סתירה לדברי הש"ך כאן סק"ד ובכללי ס"ס אות כ"ב כ' הוכחה לדבריו שבסי' סק"י דע"י הקטנות של אחת בטל הקביעות איסור. ושם באמת מיירי שיש אחת קטנה כדקתני משלם כקטנה שביניהם וי"ל דזהו עיקר ההיתר להוציאם מחזקת איסורם עוד נוכל ללמוד ממשנה הנ"ל דגם אם אחר נפילת הראשונה נפלה שניה למקום אחר דאינה מדמעתן ואף דאין זה ראיה גמורה לדיני או"ה לומר דגם נפילה שניה מותרת דשאני דיני דימוע דלא ניתנה בשום ספק תרומה כמ"ש בסק"א באריכות אבל באיסור דגם הספק עושה איסור שפיר י"ל דהשניה אסורה אמנם עכ"פ לא מתורת ודאי. ואחר כל זה אין אתנו יודע עד היכן חומר האיסור של נפילה שניה. כיון דמדין דימוע אין ראי' לאיסור וראיתי לפשוט הדין לדין דטהרות פ"ה מ"ג לגיר' הגר"א וז"ל ב' שבילין א' טמא וא' טהור הלך באחד ועשה טהרות ונאכלו הזה ושנה וטבל והלך בשני' ועשה טהרות הרי אלו טהורות ואם שניהם קיימות אלו ואלו תלויות. אם לא טהר בנתים הראשונות טהורות והשניות ישרפו. זהו גיר' הגר"א ז"ל. הרי לך הדין בבירור דכשהתרנו הקדרה ראשונה אם כבר נאכלת אז גם הקדרה שניה מותרת מנפילה שני' דכיון דהראשונה כבר נאכלת ואין לנו דין עליה שפיר נוכל עכשיו לתלות בהראשונה כמו בנאכל א' או נפל לים דסי' ק"י ס"ז. ואם עדיין שתיהן עומדות שתיהן חוזרין לתורת ספק ואדרבה עכשיו חוזר הספק על הראשון וא"א להתיר לא הראשון ולא השני אא"כ יש בשתיהן ס'. ובאופן זה ההיתר דצירוף ס' עדיף יותר באם הם משני ב"א מבאם הם מאדם א' דבשני ב"א הדין כבא לישאל זה בפ"ע וזה בפ"ע דאז שתיהם טהורין. וגם הצירוף של ס' די נגד הקטנה שבשתי החתיכות כבדין דתרומות הנ"ל כשאכל שתיהן או נפלו שתיהן דמדמעת כקטנה שבהם. והחו"ד כאן סק"ג כ' באם התירו הראשונה ולא נתאכלה ודעתו להחמיר דחוזרת הראשונה. לחומר הספק ולא ציין מקור הדין כמ"ש כאן אבל לכאורה יש ראי' להיפוך דכשהתרנו הראשונה נשארת בהיתירה אפי' לא נתאכלה מיבמות פט"ו מ"ד עד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת לא תצא ואמרינן בגמ' שם דה"ה אם עדיין לא נשאת דתנשא ומאי לא תצא לא תצא מהיתירה הראשון. וא"כ גם כאן נאמר דכבר הותרה הראשונה ולא תחזור מכח היתירה אבל י"ל דשאני עדות אשה שהאמינו לאחד כשנים ועדות האחרון אינו כשנים באמרו לא מת אא"כ הם שנים ממש כמבואר

שם אבל כאן דכל ההיתר הי' מכח תולין ועכשיו נתבטלה התליה ע"י נפילת השני' למק"א ובכ"ז צ"ע סעיף ב [ה] בד"א שתולין בכל אלו להקל אפי' אין ההיתר דכה על האיסור שגם אין האיסור רבה על ההיתר. אבל אם האיסור רבה על ההיתר אין תולין בו להקל:

[ה] בד"א וכו'. עש"ך דבחלוקה דשני חתיכות וקדרה אחת דהתליה שלא בה נפל האיסור כלל מותר אפי' אם החתיכה שנפלה גדולה יותר מהקדרה ורק כשיש ב' נפילות לשני קדרות דרישא אז כיון שבודאי נפל האיסור לאיזה קדרה בזה בעינן שלא יהא האיסור גדול מהקדרות. והנה לדברינו בס"ק הקודמות דאם קודם הנפילות היו החתיכות מעורבים זב"ז חד בחד דהש"ך כאן ס"ל דהוה אתחזק איסורא ואין תולין ובסי' ס"ו סק"י כ' בכה"ג כשיש אחת קטנה דשוב לא הוחזק האיסור בהם והוכחתי לעיל ממשניות דכן הלכה ומטעם דאם הקטנה דאיסור הותר הכל ובפרט כשיש בודאי אחת גדולה מהשני' א"כ י"ל דגם בב' קדרות ושתי נפילות שמא האיסור הי' קטן מההיתר ואין שום איסור ומותר אף שיש באיסור יותר וצ"ע בזה די"ל להיפוך דוקא כשנתערבו החתיכות קודם הנפילות דחומרתם קולתם אבל כשלא נתערבו לא הי' ביטול שפיר י"ל דבכה"ג בעינן שלא יהא האיסור רבה על הקדרה כמ"ש הש"ך כאן. ובאמת המשנה דתרומות שהבאתי בס"ק הקודם מיירי בתערובות הקופות ובשיש אחת קטנה ע"ש סעיף ג הי' האיסור מן התורה אין תולין עד שיהא ההיתר [ו] רבה על האיסור [ז] כדי שיתבטל בתוכן [ח] מה"ת:

[ו] רבה על האיסור. לק' בס"ד פירש המחבר דרק במינו מועיל רוב ובא"מ בעינן ס' ולכאורה לפי הציור דהמחבר בס"א וכן בס"ד שיש בשתי הקדרות בשר שחוטה והספק בבשר נבלה מינו אם נפל. ולכאורה ק"ק אף שהבשר עם הבשר היא מינו מ"מ הרוטב היא מקבלת טעם והרוטב חשובה כא"מ והי' צריך ס'. ולדעת הט"ז בסי' צ"ח בדין נשפך כה"ג מיקל ומתיר גם הא"מ כשאמרינן סלק וכו' א"ש. אבל להש"ך שם דאוסר הא"מ הי"ל לאסור הרוטב. וי"ל דההיתר של שאני אומר קיל יותר מהיתר דנשפך וסליק:

[ז] כדי שיתבטל בו מה"ת. כמו שמפורש והולך בס"ד דבמינו ברוב ובא"מ בס' וכו'. ואם נפל לא"מ בלא בישול בעינן עכ"פ שלא יהא באיסור כדי כזית בכדי אכילת פרס שזהו שיעורו מה"ת ביבש בא"מ ע' ביאור הגר"א אות י"ב ובתוס' פסחי' מ"ד ע"א בד"ה איתיבי' ובפתיחתנו לסי' ק"ט ותבין [ח] מה"ת. יש להסתפק לר"י דס"ל מב"מ במשהו וא"כ כשיש כאן ב' קדרות ממין א' וחתיכה ממין זה נפל ודאי דלא יועיל ביטול ושניהם אסורים. אבל כאן כשהשני קדרות הם משני מינים וחתיכת האיסור כמין קדרה אחת אם נאמר שנפל לא"מ ועכ"פ יועיל ס' או לא מי אמרינן חידוש שחדשה תורה במינו

שלא יתבטל ואין לך בו אלא חידושו כשנפל בבירור ולא בספק. וה"ה בשניהם מינו י"ל ג"כ דלא גזרה תורה בספק כה"ג. ונחזי אנן דלדידן דברים חשובין אוסרים בכ"ש ואפ"ה בספק כשאמרינן רואין אין חילוק בין אם החתיכה חשובה או לא ותמיד תולין וא"כ גם לר"י בחומרתו במינו עכ"פ כשיש גם א"מ נאמר תולין שנפל לא"מ. ונ"ל לפשוט ספק זה לר"י מדין סלק דר"י הוא הממציא דין סלק כשנפל למינו וא"מ דאמר סלק המינו וכו' ומשם אנו למדין להיפוך לדידן בנשפך לומר סלק הא"מ כמבואר בסי' צ"ח ואם ס"ל קולא דסלק מכ"ש דס"ל קולא דתולין. וראי' לזה דלא משתמיט שום משנה ממשניות תרומות שהבאתי בסק"ד ועוד כמה דמירי בדיני תולין לומר דר"י פליג וע"כ דמודה ר"י סעיף ד הי' ההיתר רבה עא האיסור וכו' תולין להקל כיצד ב' קדרות אחת של שחוטה ואחת של נבלה ונפלה חתיכת נבלה לאחת מהן אם ההיתר שבקדרה רכה על דאיסור תולין להקל לפי שמה"ת מב"מ בטל ברוב אלא שחז"ל הצריכו ס' ואם היו ב' הקדרות ממין א' והאיסור ממין אחר אין להקל [ט] עד שיהא בהיתר ס' נגד האיסור: [ט] עד שרבה ההיתר ס'. עט"ז דאין אומרים בדינים אלו חומרת חהר"ל וכה"ג [עמ"ש בדיבור שלפ"ז]. ויש לראות דהמחבר מצייר הא"מ שהקדרות שניהם מין א' והנופל מין אחר. ואיך משכח"ל שלא יהא ניכר מין הנופל בתוך הקדרה עכ"פ כשהוא חהר"ל. בשלמא בדברי המחבר לולא דברי הט"ז הי' לומר כגון שנפרך הא"מ לחתיכות דקות ואינו ניכר בתבשיל. וצ"ע וי"ל דקאי אשאר דברים חשובין כגון ברי' וכה"ג ואכתי צ"ע ובמהדו"ק הארכתי ויש מקשים אלשון המחבר דכ' דבא"מ אין תולין עד שיהי' בהיתר ס'. ובאמת אם יש ס' א"צ לומר תולין דאפי' נפל בודאי בטל בס'. ושמא כוונתו שאפי' יש בשתיהם ס' מועיל כמבואר בס"ז. ואף דשם התנה המחבר שיהי' של אדם א' מ"מ סמך כאן אמ"ש שם. ובמהדו"ק כתבתי בע"א (שייך לעיל בס"ב) אבל אם האיסור רבה על ההיתר אין תולין להקל והקשה הט"ז א"כ שפיר יכול להכיר באיזה קדרה נתוסף כפלים כמו שהי' בה ודאי בה נפל ותי' בדוחק. ונ"ל כגון שהיו שלשה חתיכות בשר ב' של איסור ואחת של היתר ונפרש חתיכה אחת ונפל דע"י שיש רוב איסור הוה כודאי איסור ותו אין תולין שההיתר שבהם נפל סעיף ה הי' כאן ב' קדרות של היתר ולפניהם ב' חתיכות א' דהיתר וא' איסור [י] ונפלה אחת לקדרה זאת וא' לשניה שתיהן אסורות ואפי' באיסור דרבנן אם אין בשום אחת מהן כדי לבטל. אבל [יא] אם יש באחת מהן לבטל האיסור שתיהן מותרות:

[י] ונפלה אחת לזו וכו'. עט"ז סק"ו וש"ך סקי"ג דאם יש בשתיהן כדי לבטל האיסור ג"כ מותר דכל הנכנס בספק מסייע לבטל כלק' ס"ז. וממשנה תרומות פ"ז שהבאתי לעיל

בס"ק ד' ה' מוכח עוד דלא נוכל לאסור שתיהן אא"כ נפלו שתיהן לשתי הקדרות בב"א כלומר שלא שאלו זה בפ"ע על הראשונה עד שנפלה השניה לשני דאם שאל תחלה על נפילה ראשונה וניתרה וחזר ונפלה שני' לשני גם השניה מותרת בפ"ע ואז אין איסור אא"כ נפלו שניהם לקדרה אחת דודאי יש כאן האיסור ורק כשנפלו שתי הנפילות בב"א כלומר שעדיין לא נשאל על הראשונה לכן לא נוכל להתיר לשום אחת מהן דאין על מי לתלות הקלקול. לכן אם יש בשתיהן כדי לבטל האיסור מותרים שניהם אם הם של אדם א' ועתידין להתערב ואם הם של ב' ב"א ע"ל ס"ז בש"ך ס"ק י"ג וי"ט דמתיר והחו"ד והכרו"פ אוסרים ועפמ"ג כאן סק"ח. ובמהדו"ק הארכתי יותר בראי' מתרומות שם מ"ז להתיר גם בב' ב"א ולק' אבאר [יא] אם יש באחת מהן. כבר כתבתי בס"ק שלפ"ז בשם הט"ז והש"ך דדי כשיש בשניהם כדי ביטול. באופנים המבוארין לק' בס"ז. ודוקא בדרבנן ולא באיסור תורה. ש"ך ס"ק י"ב וי"ד בדין דס"ו דנפילה ראשונה נעשית הוכח על נפילה שאחריה דגם שם לא נקיל בדאורייתא. אמנם י"ל דדוקא כשהביטול בא ע"י ב' הקדרות כקולא של הש"ך בעינן איסור דרבנן דוקא משום דבאמת האיסור זה נמצא רק בקדרה אחת ואנן מקילין שהקדרה ב' תסייע להביטול וקולא זאת היא כנגד החוש דהכל יודעין דלא נתחלק לשתים בזה הקפיד הש"ך בסקי"ד שלא להקל בדאורייתא דהאו"ה הי' ר"ל דגם בשיעור דרבנן ואיסור תורה לא ליהני הביטול ע"י צירוף דזה גרע מאם הי' קדרה אחת של איסור דשפיר משכח"ל דהאיסור נפל בה דהנפילה ביררה האיסור למינו אבל כאן דהכל יודעין דלא נתחלק לשתים ואנן רוצין לבטלו ע"י ב' קדרות בזה הי' ס"ד דאפי' בשיעור דרבנן לא נתיר והש"ך קמ"ל דמותר דלא כאו"ה. אבל באיסור תורה ושיעור תורה אין להקל זת"ד. אבל אם הי' בקדרה אחת לבדה ס' כמשמעות לשין המחבר י"ל דגם בדאורייתא מותר. והוא בדרך משל שעמדו ב' קדרות עם שומן מהותך ולפניהן ב' חתיכות אחת שומן ואחת חלב ונפלו ח' לזו וא' לזו ובקדרה אחת יש ס' נגד החלב דשתיהן מותרות. ואף דבדאורייתא לא מקילין שום קולא מכח שאני אומר שנחשבו בסי' זה אבל כאן אין ההיתר מכח שאני אומר רק אוקמינן הקדרות בחזקת כשרותן הקודם ואמרינן הנפילה ביררה לעצמה האופן הטוב לשניהם. ושאני הנך ג' דינים דחשבן המחבר בס"א ב' קדרות וב' חתיכות והוה ספק השקול אם הי' הנפילות בדרך קלקול או לא. וכן בדין ב' שם קדרה אחת ונפילה אחת מהשתי חתיכות דהספק שקול אם האיסור נפל או ההיתר וכן בדין ג' ב' קדרות ואיסור א' והספק אם נפל לקדרות איסור דבכל הנך אין להחזיק היתר יותר מצד איסור שהנפילות בספק והקדרות בספק ואין לצדד ולומר שהי' באופן שאין קלקול בלא שאני אומר לכן בדאורייתא לא מקילין מלבנו

ומר שאני אומר ולהקל דזה הוה כעין ברירה שאנחנו בוררין לטובתנו הדרך והמקרה לטובתנו ובדאורייתא א"א לברור אבל כאן אין זה בדרך ברירה מצדנו דאין אנו מכחישים לומר שלא נפל החלב לקדרת השומן רק דתלינן שנפל להגדולה ולא להקטנה ממנה כדי שלא להוציא הקדרות מחזקת כשרותן ולכן שפיר כ' האו"ה דכאן אפי' בדאורייתא. ובזה יתישב לשון המחבר שכתב אם יש,באחת" מהן דזה נ"מ לאיסור תורה דאז אין צירוף ובעינן הביטול באחת מהן אבל בדרבנן י"ל דיודה המחבר דדי בצירוף כמ"ש המחבר עצמו בס" כנ"ל ברור סעיף ו היו כאן ב' קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן [יב] וידוע לאיזה נפל וחזר ונפל איסור לתוך אחת מהן וא"י לאיזה נפל אני אומר למקום שנפל הראשון נפל גם השני. אבל אם בנפילה ראשונה לא ידע לאיזה נפל ובנפילה ב' ידע שתיהן אסורות: הג"ה. [יג] ודוקא שאין ס' לבטל האיסור שנפל שם אבל אם יש ס' לבטל הוה כלא נפל שם כלל:

[יב] וידוע לאיזה נפל. הטעם דהראשון נעשה הוכח להשני משום דהראשון כבר נתקלקל ותולין הקלקלה בו. אבל א"א לתלות הקלקלה להמאוחרת לתקן המוקדם כמו בסיפא כיון דבשעת הנפילה ראשונה עדיין לא הי' הקלקול בהשניה ואז הי' שניהם בספק השקול שלא הי' אז במי לתלות כדין דס"ה לכן אין להתיר למפרע. ונ"ל דאם מתחלה הי' בשניהם ס' וכדעת הש"ך בס"ק י"ב שהבאתי בס"ק הקודם שמותרין וכשחזר ונפל לקדירה אחת הידועה דרק השניה אסורה והראשונה עכ"פ לא תצא מהיתירה הראשון דממ"נ אם נאמר הוכח א"כ גם הנפילה ראשונה היתה בזאת הקדרה ואם לא נאמר הוכח והי' תחלה שתיהם בספק והתרנו אותם ע"י צירוף והותרה תו לא תחזור עכ"פ לאיסור ע"י נפילה זאת ונ"ל דכ"ז כשהנפילות היו ידועין רק שהקדרות שנפלו בהן לא היו ידועין רק אחת אז שפיר מחלקינן דרק המוקדם מוכיח להמאוחר ולא המאוחר אל המוקדם כמ"ש כאן אבל אם לא ידעו מהנפילה ראשונה כלל עד אתר שראו נפילה שניה ואז נזכר שגם קודם לכן היתה נפילה בהעלם דבר דבזה עדיף דהוה כנפלו בפ"א לקדרה ידועה. וזה עדיף אפי' מהמוקדם אל המאוחר והתמיה על הפוסקים שלא הזכירו חלוקה זאת להתיר אחת עוד נ"ל דבכה"ג יש להתיר גם בדאורייתא דעיקר תלונת הט"ז לומר דאין אומרים שאני אומר באיסורי תורה אבל כאן דבנפילה שניה הידועה הזכיר את הראשונה וקודם לכן היו שניהם בחזקת היתר רק שהקדרה אחת נאסרה לעינינו דעכ"פ הקדרה שלא נראה בה ריעותא נשארת בהיתרה וע' במ"ש באריכות בס"ק שלפ"ז [יג] ודוקא שאין ס'. ר"ל דהרמ"א קאי אדין ראשון דנפילה ראשונה נעשית הוכח על השניה מטעם דכיון דזאת כבר נתקלקלה תלינן הקלקלה במקולקלת לכן כ' הרמ"א דזה דוקא כשלא הי' ס'

דאז נתקלקלה ונאסרה ונקראת מקולקלת אבל אם הי' בה ס' דהיתה מותרת אין לתלות בה והדרינן לדין דס"ה בשתי קדרות כשרות כשנפל ביניהם איסור ואין עכשיו ס' בשום א' דאסורות כמו בס"ה. מיהו כאן ודאי דמועיל כשיש עכשיו בשתיהן ס' דעכשיו אנו דנין על נפילה אחת נגד ב' קדרות ולכ"ע מועיל ס' בשתיהן. ומשכחת לה כגון שהנפילה ראשונה היתה קטנה והי' ס' בקדרה והשניה גדולה ממנה ואין ס'. וע"י צירוף בלא"ה מותר אפי' בדין דס"ה לדעת הט"ז והש"ך שהבאתי לעיל ומכ"ש כאן. ואם הי' ב' הנפילות מאיסור אחד אז אפי' אם נאמר שהנפילה ראשונה היא הוכחה לשניה ואף שבתחלה הי' ס' אם נתלה דהשניה נפלה להראשונה ממילא בעינן עכשיו ס' נגד ב' זיתים. ולזה מהני אם הי' בשתיהם ס' בצירוף דלקלקלה יותר ממה שהי' דינה מתחלה לא מקלקלינן ושפיר מותרין שתיהן הקדרה של הנפילה ראשונה מותרת ע"י ס' של נפילה א' והשתא ע"י צירוף והשניה מותרת ע"י הוכחה דראשונה וע"י הצירוף דהצירוף מועיל לשתיהם ודו"ק סעיף ז היו כאן ב' קדרות היתר ונפל איסור לאחת מהן וא"י לאיזה מהן ואין בכל אחת מהן כדי לבטל ויש בשתיהן כדי לבטל [יד] שתיהן מצטרפות לבטל: הג"ה. [טו] וי"א ואפי' באדם אחד אין להקל ולצורך הפסד יש להתיר באדם א'. מיהו אין לאכלו עד שיערבם יחד דאז כבר נתבטל האיסור [יד] שתיהן מצטרפות. עט"ז הקשה בדין זה דכל הנכנס בספק מסייע לבטל מסי' ק"ה סט"ו במלח איסור עם חתיכות הרבה דהיתר ויש בכולם ס' אבל א"י אם נגע בכולם ויודע דנגע באיזה חתיכות שאין בהם ס' דכולן אסורות ולא כולם מצטרפין משום שכולם בספק והנקה"כ כאן כ' ע' בש"ך שם ס"ק ל' דמיירי בא"מ לכן לא מקילין לומר כל הנכנס בספק וכו' כלומר דהוה דאורייתא וכאן במינו. אבל אין בתי' זה כדי לפרק הקושיא חדא דבמליחה אפי' בא"מ א"צ ס' מה"ת דכל ענין טכ"ע דס"ל להפוסקים דהוה דאורייתא אינה אלא בבישול דילפינן מזרוע בשילה או מבב"ח ואפי' מדרבנן א"צ ס' במליחה אלא בשמן או מחומרת אין אנו בקיאין ויש חשש שמן. ועוד אטו זה הדין דמליחה שם אינו במינו א"כ אם מלח שומן עם חלב לא נחמיר ויהי' מותר כשיש בכולם ס' א"כ למה לא פירשו שם דבכה"ג מותר במינו והנה הש"ך כאן הקשה יותר מדין חנ"נ דאיך יועיל הצירוף אם הקדרה שנפל בה נאסרה כולה ותי' דאין דין דחנ"נ נאמר רק באם יש שם האיסור בודאי ולא בכה"ג שיש ספק על כל הקדרה שמא אינו כאן. וגם תי' זה לא הבנתי לרוב עניי דידוע דאנן דס"ל חנ"נ בש"א משום לתא דבב"ח וכי אם נפל חלב לאחת משני קדרות בשר לא נאמר מה"ת חנ"נ ויהי' די מה"ת בשניהם ס' ואולי ס"ל להש"ך כן גם בבב"ח דאז נוכל לדון כן בש"א לדידן דלא מצינו ד"ז דס"ל להש"ך דלא קבלו לדון דין חנ"נ בש"א אלא באופן הידוע מהאיסור ולא באופן הספק

אבל באמת בבב"ח גמור אמרינן גם בספק חנ"נ דטכ"ע מה"ת ובודאי יש טעם באחת מהם. ואם נאמר כן דסברת הש"ך דלא קבלו דין חנ"נ לש"א רק באופן ברור ולא באופן הספק ממילא יתורץ גם קושית הט"ז ממליחת או"ה חוץ ממה שכתבתי דאין מליחה בס' מה"ת אלא דלא קבלו אלא בודאי ולא בספק והתם ידוע שנגע באיזה מהחתיכות רק שמסופק אולי נגע גם בשאר חתיכות ויש בכולם ס' וממילא גם אלו יהי' מותרים אמרינן אין הספק מתיר לה ודאי משא"כ כאן דהכל בספק. ועוד י"ל דהתם במליחה עכ"פ יש איסור כ"ק על הנוגעים באיסור אפי' אם יש ס' ואפי' אם נגע בכולם אין יוצאין מיד כ"ק לכן אין בהם חזקת היתר ושם איסור עליהם משא"כ כאן דהקדרות בחזקת היתר ואין הספק מוציאם מהיתירם כשיש ס' ע"י צירוף [טו] ויש אוסרים וכו'. והט"ז מתיר אם הם של אדם א' אפי' לא עירבם והש"ך הצריך ה"מ. ועמ"ש בס"ק שלפנ"ז בענין חשש טכ"ע וחנ"נ שיש בספק לקדרה אחת מהם ובתי' הש"ך שם. ונ"ל דעכ"פ יוסיף בכל קדרה עד שיהי' בה לבדה ס' וזה עדיף מלערבם יחד אלא שלא כתבו הפוסקים תקנה זאת שנראה יותר כמבטל לכתחלה ויאמר שיודע שנפל כאן והוא מבטלו בידים משא"כ העירבוב המאכלים אין נראה כ"כ כמבטל. מיהו להוסיף תקנה יש להוסיף ואח"כ לערבם ויוצא יד"ח ההכשר באופן היותר נכון והתימא על הפוסקים שלא כתבו תקנה זאת כיון שאין אומרים חנ"נ בספק כמ"ש השיך סיימתי חלק חידוד הלכות לסי' קי"א מהדורא בתראה י"א סיון תרפ"ט בנל"ך ואע"י. מכאן ואילך אשוב לטייל בדוגמאות וחקירות השייכים לספיקות דסי' זה כיד ד' הטובה עלי: הפמ"ג בש"ד אות ט"ו כ' אם בע"פ בבוקר עמדו ב' קדרות עם מאכלי מצה ונפל כזית חמץ לאחת מהן וא"י לאיזה נפל ואחר זמן איסור נפל כזית חמץ ויודע לאיזה קדרה נפל דבכה"ג שפיר תולין מהמאוחר אל המוקדם ואמרינן גם החתיכה שנפלה בבוקר היא בקדרה זאת ואסורה והקדרה האחרת שריא דאף דבס"ו אמרינן דאין המאוחר הוכח להמוקדם דהתם קודם נפילה ב' היתה נ"מ בספק זה דנפילה אבל כאן דקודם נפילה שני' לא הי' שום נ"מ מהנפילה דעדיין לא היה זמן איסור נמצא שהספק ראשון נולד בשעת נפילה שני' ושפיר נעשה הוכח וכה"ג כתבתי בס"ק י"ב דאם לא ידע כלל מהנפילה ראשונה עד שאירע לו הנפילה שניה ואז נודע לו מהנפילה ראשונה המסופקת דנעשה הוכח אף שהיא מאוחרת. ובכה"ג נ"ל שיש להתיר הקדרה האחת אפי' בחמץ גמור ושעות דאורייתא ויש לדמות דין כזה לדין ג'גית מלאה ענבים שנדרכו בהיתר כל יום ערב שבת ואף שגם אחר שחשכה זב יין מהם דמותר משום דטיפות האיסור נולדו בתוך תערובות היתר וה"נ כשבא זמן איסור כבר היתה הנפילה ראשונה בספק תערובות ושם מתירין היין הזב לשתות ממנו בשבת אף שהיא דשיל"מ

ומכ"ש כאן דעדיין אין איסור משהו עד הלילה ואם ירגיש טעם חמץ עכ"פ לא עבר ואז ישרפנו ולפי שאיני פוסק רק מעורר את המעיינים לכן בחמץ דרבנן ושעות דרבנן לכ"ע מותר ולכל היותר טוב יוסיף באותה קדרה עד ס' ויוכל לאכלה גם אחר חצות עד הלילה וכבר כתבתי מזה לעיל סקי"ד ב) עוד בפמ"ג ס"ק י"ב בהיו הקדרות של בשר עוף וזב חלב ביניהם ובכולם יש ס' נגד החלב אבל נסתפק אולי לא נגעה רק בקדרה אחת מהם וכולם בספק זה. דפשיטא דאמרינן באיסור דרבנן כל הנכנס בספק מסייע לבטל וכ"ז כשאין שום קדרה ידוע שזב תחתיה בבירור [כגון שאין רושם] אבל אם ידוע שזב תחת אחת או שתים מהם והשאר בספק זה דומה למ"ש הט"ז בסק"ט להקשות אדין זה דכל הנכנס בספק מסייע מסי' ק"ה במלח חתיכות היתר עם איסור ויש מהם שנגעו באיסור ואין בהם ס' ומסופק שמא גם האחרות נגעו ויש בכולם ס' ואנן אסרינן הנוגעים בודאי וכמ"ש בחידודי סקי"ד דאין ספק נגיעת המסופקים מוציא ומתיר הידועים וא"כ ה"נ כאן אם מקצתן ידועים אין הנשארים מצטרפין לבטל מספק ואותם שנגעה החלב בהם אסורים וגם קרוב לומר שלא זב רק תחת אותם הידועים ולא תחת כולם והשאר מותרים ממ"נ ג) ואם הספק בכולם רק אחת מהם בשר בהמה. אם יש בארבע של בשר עוף כדי לבטל אז גם אותה של בשר בהמה מותר. כפי מה שכתבתי בס"ק י"א דאם נפל באחת משתי קדרות ויש באחת מהן ס' דתולין שנפל בשל ס' אפי' בשל תורה. ודוקא כשאין בכל א' ס' רק ע"י צירוף שניהם בזה בעינן רק איסור דרבנן. וא"כ כאן נ"ל דהארבע של בשר עוף הם גוף אחד ותלינן בהם אפי' נגד איסור תורה של בשר בהמה. ועוד דאפי' אם נחוש דזב תחת הקדרה דבהמה אבל לא זב יותר מחלקו ויש ס' ויש בו ס"ס שמא לא זב תחתיו ואת"ל זב גם תחתיו הרי יש בו ס' ויותר דהא גם בארבע לבדם יש ס'. והארבע של בשר עוף מותרים אפי' אין ס' רק בכל החמשה אף שהחמישי אסור דלו לא מהני צירופם מדהוא איסור תורה אבל להנך מהני צירופו של החמישי ואדרבה י"ל דזב תחתיו דהוא בלא"ה אסור. ואף שהרמ"א לא מתירם רק שיערב כל הקדרות ויהי' ס' וכאן א"א לערבם דהקדרה החמישית אסורה לנו אבל נגד זה יש סניף להתיר אלו דכן הלכה בנתערב במינו וא"מ ונשפך דאמרינן בסי' צ"ח דסלק הא"מ כאלו אינו והמינו מותר ולא יזיק הא"מ להיתר המינו והט"ז מתיר שם גם הא"מ לכן בכה"ג יש לסמוך אהש"ך דמתיר בה"מ אפי' לא עירבם ואפי' בב' ב"א אם האיסור דרבנן ואף דכאן יש גם איסור תורה י"ל חומרתו קולתו לתלות הקלקלה במקולקל ולומר דלא זב תחת הארבע של בשר עוף חלקם בצמצום רק פחות מעט מחלק חמישית המגיע לכל א' ותחת קדרת בהמה נפל יותר או הכל ד) ואם כל הקדרות בשר בהמה רק שנשפך מהם וא"י אם הי'

בכל א' ס' [להתיר הספק] ויודע שהי' בכולם ס'. ולכאורה כמו בנפל למינו וא"מ ונשפך דאמרינן סלק הא"מ ומתירין המינו ולהט"ז ע"י קולא דסלק מתירין הכל. ואם אמרינן קולא דסלק מכ"ש שנאמר קולא דכל הנכנס בספק ע"י ספק דנשפך. דכאן יש לכל קדרה ג' ספיקות ספק שמא לא זב החלב תחתיה ואף דספק זה אסור מה"ת אבל שמא היה בו ס' קודם שנשפך. ונהי דדומה קצת לס' א' בגוף וס' שני בתערובות דסי' ק"י ס"ח ט' אבל יש עוד ספק ג' שמא נחלקה הטיפות לבין כולם בשוה ויש בכולם ס' בבירור ויש לסמוך ולהתיר עכ"פ באדם א' לערבם ה) ואם יש מהם מבשר עוף ויש בהם מבשר בהמה כבר כתבתי באות ד' דאותו של בשר עוף יש להתיר ע"י הצירוף של בשר בהמה כשיש בכולם ס' ועכ"פ נ"ל בכל הנך אופנים שהתרתי להוסיף בכל קדרה עד ס' כשיבא לאכלם דלא גרע מהיתר יבש ברוב דכשבא לבשלם מוסיף עד ס' בסי' ק"ט וכמ"ש השיך כאן אות י"ז דבספק לא אמרו חומרת חנ"נ ה"נ בכה"ג לא אמרו איסור הוספה עד ס' ו) אם עמד קדרת בשר וקדרת חלב וזב חלב תחת אחת מהם פשיטא דתולין זיבת החלב לקדרת חלב ולא להחזיק איסור ואפי' באיסור תורה דכן בנפלה תרומה בין ב' קופות אחת דחולין ואחת דתרומה דתולין דנפל לתוך התרומה. והטעם דתולין כאן אפי' באיסור תורה וכל התליות דסי' זה אינם רק בדרבנן או עכ"פ בשיעורין דרבנן משום דכל הנך תליות תולין הקלקול במקולקלת ועכ"פ יש גם בדרך זה קצת קלקול ואין תולין באיסור תורה להקל בזה ולתלות באחרת אבל כאן לתלות נפילת חלב בחלב שאין בה שום נדנוד קלקול ושניהם יעמדו בחזקת כשרותם ודאי דאין מוציאין שום א' מחזקתם. וראי' לזה מנדה פ"ט מאיש ואשה שעשו צרכיהם ונמצא דם בספל דהאשה טהורה ואפי' לר"ש שם דס"ל אין דרך האיש לראות דם יודה הכא דכן דרך החלב ליפול בחלב ובפרט דהלכה שם כר"י ואפי' באשה לבדה כשראתה בספל כשהשתינה מי רגלים. ודוק בזה כי הוא ראי' אמיתית אפי' לבשר בהמה ז) ואם זב תלב תחת כמה קדרות ויש בכולם ס' ובכל א' בפ"ע אין ס' דכתבתי לעיל בבשר עוף דמותרים ואם יש בהם בשר עוף מעורב עם בשר בהמה יש להסתפק אם נדמה לדין דנשפך דסי' צ"ח דאמרינן סלק הא"מ והמינו מותר ברוב ולהט"ז שם מותר גם הא"מ וה"נ אם נאמר סלק הבשר בהמה כאילו אינו והבשר עוף ניתר ע"י כל הנכנס בספק מסייע לבטל. והנה אם אין ס' בבשר עיף של כולם בלא של בהמה ודאי דכולם אסורים ול"ד לדין דנשפך דהתם כשאמרינן סלק ממילא המינו מותר מעצמו ברובא אבל כאן אין הבשר עוף עצמו מותר דאין כהם עצמם ס' ואתה רוצה לצרף גם הבשר בהמה ואיך תצרפו כיון שאמרת לסלקו כאלו אינו אלא אם יש בבשרי עופות של כולם כדי ס' י"ל שפיר דאמרינן סלק דכאן עדיף קצת מנשפך דשם

הספק שמא הי' ס' קודם השפיכה וכאן הספק עדיף יותר דבכל קדרה יש לספק אם זב תחתיה כלל. ע"כ נ"ל גם בכה"ג להוסיף עד שיהי' בכל קדרה ס' נגד החלב דחנ"נ לא אמרינן במקום שעיקר האיסור בספק כמ"ש הש"ך בס"ק י"ז ואז יאכל הבשר עוף ויזרק הבשר בהמה כחומרת הש"ך שם לאסור הא"מ ולהתיר המינו ח) ז"ל הפ"מ במ"ז סק"ז היו כאן ב' קדרות נקיים עם מים אצל האש אחד ב"י וא' אב"י מחלב ותחב כף ב"י מבשר עוף וא"י לאיזה תחב דמותר דתולין באב"י דרבנן וכו' והנה מה שדקדק וצייר שהכף ב"י מבשר עוף הוא לאו דוקא דאפי' אם הי' ב"י מבשר בהמה מותר דהוה נ"ט בר נ"ט דהמחבר בסי' צ"ה ס"ה מתיר ולהש"ך שם סק"ט דלהמחבר שרי לכתחלה להגעיל כלי ב"י בכלי ההיפוך ג"כ ב"י והט"ז בסי' צ"ג מביא דעת בעה"ע דבכה"ג נגעל הכף ומעצמו ניתר לחלב. וא"כ אפי' ידוע שתחבו לב"י וגם הכף ב"י דמותר ואפי' בקדרה א' ומכ"ש בב' קדרות שהספק בכל קדרה שמא לא נתחב כאן. ואפי' להרמ"א שם שאוסר בשני ב"י מחשש שמא נגעו ובלעו זמ"ז בלא אמצעית המים או שהמים נאסרים משום שיש בהם ב' בליעות הפוכות וחוזרין המים ואוסרין הכלים. ולדיעה זאת בעינן הספק דשני קדרות אבל עכ"פ יכולין שניהם להיות ב"י דאין אלו החששות מה"ת וגם א"צ לתנאי של בשר עוף כלל ודברי הפ"מ אלו תמוהין לעני כמוני: ט) הפמ"ג בהל' שחיטה סי' ט"ו בש"ד אות א' כ' דאפרוח שבתוך הביצה דאסורה אבל הספק אם איסורו מה"ת או דרבנן. ואם יפול בין שתי קדרות שהיתה אחת היתר ואחת איסור תולין דנפל להאיסור משום ס"ס שמא לא נפל לכאן ושמא אין האיסור מה"ת רק מדרבנן ותולין במקולקל עכ"ל. ובאמת משום הס"ס א"א להתיר דאינו מתאים לכללי ס"ס חדא דשני הספיקות מורים ביחד דאין איסור תורה בה או משום דלא נפל בתוכה או משום דגוף האיסור אינו מה"ת והוה שם אחד ממש ויש לישב זה אבל גם אינו מתהפך דאיך תהפוך ותאמר שמא מדרבנן ותולין שנפל להאיסור ואת"ל דאורייתא שמא לא נפל בה רק להאיסור דהא גם אם מדרבנן אין היתר אחר רק שלא נפל בה רק להאיסור ובפשיטות הי"ל לומר דלא קבלו חומרא זאת שלא לתלות במקולקל באיסור תורה רק בודאי איסור תורה ולא באפרוח שהוא רק ספק תורה דכה"ג כ' הש"ך בס"ק י"ז דלא אמרו חומרת חנ"נ רק בודאי ולא בספק וכה"ג אמרינן דלא קבלו שיעור ק"א דתרומה רק בודאי ולא בספק ע' בדברינו סק"א ועוד דהס"ס זה הוה ספק א' בגופו וספק שני בתערובות דספק א' בגוף איסור האפרוח אם מה"ת וספק שני שמא לא נפל כאן רק לחברתה ועוד דס"ס כזאת יש למצא בכל ב' קדרות והפשוט דלא קבלו חומרא דשלא לתלות רק בודאי תורה ולא בספק. כמו שלא אמרו חנ"נ בספק נפילה ולפי"ז גם בחתיכה ס' חלב ס' שומן שנפלה לאחת

משני קדרות והיתה קדרה אחת דאיסור דתולין. ואדרבה זה קיל יותר מדין דאפרוח דשם עכ"פ האפרוח אסור או מדאורייתא או מדרבנן משא"כ בספק חלב או שומן דאם הוא שומן אין איסור כלל: י) ויש לחקור באם הי' כאן ב' חתיכות א' חלב וא' שומן וב' קדרות א' היתר וא' איסור ונפלו החתיכות להקדרות אם נאמר האיסור לאיסור נפל. ואם דהחתיכות היו ניכרים קודם הנפילה ולא נתחזקו באיסור. ולעיל בדברינו בס"ק ג' ד' ביארנו דינים אלו על בוריין בשיטת הש"ך והפר"ח והחו"ד ובהוספות משלי יא) הפ"מ בפתיחתו להל' טרפות כ' אם היו כאן ב'. קדרות א' דהיתר וא' איסור ונפל איסור דרבנן לאחת מהם דתולין שנפל להאיסור ואח"כ נפל עוד איסור דרבנן להההיתר ואין שם רק נ"ט נגד האיסור ואם נאמר שגם איסור ראשון נפל כאן היו איסורין מבטלין זא"ז והי' ס' וממילא נאמר עכשיו התליה בהיפוך והוה מהמאוחר אל המוקדם. ואפ"ה התיר שם מחמת התליה השניה שהיא להיפוך מהראשונה וכ' דאף דאמרינן בסי' קי"א דאין אומרים הוכח מן המאוחר אל המוקדם דהתם היו שניהם בחזקת איסור בנפילה ראשונה מחמת חסרון ידיעה לכן אין הידיעה האחרונה מתרת להפוך הדין הראשון אבל כאן גם התליה הראשונה היתה לטובת הקדרת היתר וגם עכשיו שמהפכין התליה מתירין אותה ואין לה שינוי בחזקתה זת"ד. והג' מהרש"ק השיג עליו דעכ"פ התליה של עכשיו עושה אותה איסור לאותו הזמן שמן הראשון עד עכשיו וכוונתו ז"ל דבתליה המאוחרת א"א להוציאה ממה שהחזקנו אותה עד עכשיו ואף שגם עד עכשיו החזקנו אותה בהיתר אבל התליה השניה אוסרתה ותיכף מתרת אותה וזה א"א דהוה כשני היפכים. זת"ד והנה לדברינו שם דהא דאין ידיעה מאוחרת מתיר המוקדם הוא דוקא כשכבר נודע הנפילה הראשונה ונאסרו אבל אם לא ידע מנפילה ראשונה עד עכשיו וכשנזדמן נפילה ב' נודע הספק של נפילה ראשונה הוה כנפלו בב"א ותולין ע"ש. וא"כ א"ש דברי הפ"מ וחנ"נ לא אמרינן בספק נפילה לומר לדבריך היתה עד עכשיו באיסור כמ"ש הש"ך ס"ק י"ז ושפיר יש להתיר כדברי הפמ"ג יב) אם נפל איסור תורה באחת משתי קדרות ואח"כ נפל עוד איסור דרבנן לתוך קדרה אחת משתיהן ונגד האיסורים יש נ"ט בכל קדרה ואם נאמר לצרף ב' האיסורים בקדרה אחת היו האיסורים מסייעים לבטל זא"ז נאמר ממ"נ אם הי' האיסור הראשון כאן ממילא הקדרה שני' מותרת לגמרי דלא הי' בה שום נפילה וגם זאת ניתרת עכשיו [באופן שלא הי' חנ"נ או כמ"ש הש"ך דאין חנ"נ בספק נפילה] ואם לא היתה הנפילה ראשונה בזאת אני תולה דגם הנפילה שניה אינה בזאת דהנפילה שניה היא דרבנן ומותר לומר תולין וכן נאמר בקדרה שניה ומותרים שניהם אף שעד עכשיו היו שניהם אסורים מחשש ספק איסור תורה ועכשיו ניתקן ע"י נפילה ב' ע"י

הממ"נ תן לחכם ויחכם עוד סיימתי י"ב חקירות היום יום ד' נשא ב' י"א סיון תרפ"ט לפ"ק. מודה אני לפניך דא"ל ששמת חלקי מיושבי בהמ"ד וכו' כתפלת ר' נחוני בן הקנה: השמטה מסי' צ"ד בדיני תחיבת כפות ושייך לסי' קי"א: שאלה. עמדו על הכירה בבישול ג' קדרות אחת עם בשר וא' עם חלב ואחת של איסור [עבור נכרי] ועמדו שם ג' כפות בשרית וחולבת וטרפה. להגיס בכל כף כפי הראוי לה. וע"י בהלה שהתחילו הקדרות להרתיח בפ"א ובאה קטנה להגיס ולהעמיד הרתיחות ומסופקת אם הגיסה כפי הראוי כל כף למינה או אירע מקרה למין האוסרם: תשובה. ידוע דבאיסור דרבנן אמרינן בסי' קי"א דתולין דהאיסור לאיסור נפל וכו' וממילא כל כף המקרה קרהו כראוי לה. ובאיסור תורה לא אמרינן תולין. וא"כ כאן אם הי' הבשר בשר עוף וגם הכף הי' בלוע מבשר עוף בתוך מעל"ע. והקדרת איסור והכף שלו מאיסור דרבנן הי' הכל מותר בפ"ע והם בחזקתן והכפות ג"כ כשרים בחזקתן אבל כשנדקדק בדבר א"א להתיר דעד כאן לא אמרינן הקולא דתולין אלא בספק השקול כגון אם הי' כאן ב' כפות וב' קדרות כנגדם. או ב' קדרות אחד איסור וא' היתר ותחב כף א' של איסור דתולין הקלקלה במקולקל. וכן קדרה א' דהיתר וב' כפות א' היתר וא' איסור ותחב כף א' דתולין דההיתר נתחב כמבוארין הנך ג' דינים במחבר בס"א ובכל הנך אין רוב איסור רק האיסור שקול כההיתר אבל אם היה צד האיסור רבה אין תולין. ולדעתי זהו כונת המחבר שם ס"ב בד"א שאין האיסור רבה מל ההיתר אבל אם האיסור רבה אין תולין. והט"ז שם סק"ב תמה איך אפשר שיהיה נפילת האיסור רוב נגד ההיתר שהי' תחלה בקדרה ולא יהא ניכר ונדחק שם. ולדעתי הדבר בפשיטות בכה"ג דנדון דידן דנגד כל קדרה יש ב' כפות האסורים לה ורק כף א' המותר אצלה דנגד קדרת בשר יש כף חלב וכף איסור וכן נגד החלב דבכה"ג שייך לומר כל דפריש מרובא פריש לחומרא. אבל ידוע דהמחבר שם דאוסר באיסור רבה קאי בשיטת הרשב"א פרק הערל אבל הרא"ה חולק עליו ומתיר אפי' ברוב איסור ועפר"ח דהסכים והעלה מסוגיות הש"ס להתיר ברוב איסור ג"כ אמנם ראיתי להתיר כאן לכ"ע. והוא דכאן אין אנו דנין בספיקי התחיבות רק על השני קדרות דהתחיבות יכולים לקלקלם אם אירע בהם מקרה שלא כיושר אבל הקדרת איסור אין לנו שום נ"מ איזה כף נתחב בה דבין כף איסור או בשר או חלב הכל לה לא לקלקלה יותר. וממילא קודם המשא ומתן נאמר על קדרת איסור תולין שנתחב בה ממינה דלמה נאמר בה שנתחב בה שלא ממינה כיון שאין בה נ"מ. וממילא לא נשאר לנו ספק על אינך ב' קדרות רק משני הכפות אולי אירע של חלב לבשר או להיפוך דאחר דתולין קדרת איסור שנתחב בה ממינה שוב אין כאן רוב איסורי הכפות נגד אלו השתי קדרות ושפיר תולין באיסורי

דרבנן אבל אכתי יש לעורר על עצה זאת דהא גם בקדרת איסור דרבנן. למשל שנתבשל בה בשר עם שומן הגיד דאין בה איסור הנאה ואולי נתחב בה כף חלב ויהי' בה איסור הנאה ג"כ והדרינן לדון בכל קדרה על ג' כפות ושוב יש רוב איסור בכל תחיבה. אבל זה אינו דכשתרצה להסתפק על קלקול דקדרת איסור מכף חולבת א"כ ממילא לא נשאר לקדרה בשר לקלקלה רק הכף איסור או כף בשר ושוב שייך תולין דתו אין רוב איסור נגדה והקדרת איסור ממילא תהי' מותר בהנאה דלאיסור הנאה אין רוב האוסרים אותה בהנאה רק הכף חולבת לבדה והיא המיעוט. והשתא דזכינא להכי שפיר נוכל לסמוך אהרא"ה בדין שלפנינו שהי' בשר עוף בקדרה ולרעיון זה דאם יש רוב כפות לאיסור אין תולין יצא הדין אם היה כאן קדרה אחת בשר עיף ולפנינו כף אחת של בשר ושתים חולבות ב"י ותחב אחת מהם וא"י איזהו דלהרשב"א אסור דברובא לאיסורא אין תליה. וגם י"ל דבכה"ג גם להרא"ה אסור דהר"א לא יפלוג אדין דכל דפריש מרובא פריש כגון בקבוע דט' חניות דגם אם הי' ט' נבלות ואחת שחוטה דאמרינן קבוע לקולא שלא יהי' ודאי איסור ואם פירש נדון לודאי איסור מטעם כל דפריש ורק בב' חתיכות ונפילה אחת מתיר הרא"ה אף שיש רוב איסור כמ"ש הפר"ח סברת הרא"ה דמה לי חד בחד או רוב איסור דכשנאמר תולין ליכא איסור כלל והרוב אין מזיק דעכ"פ לא היתה רק נפילה חדא ותלינן במקרה טהורה אבל כאן כשיש רוב חתיכות איסור והנפרש מהם נדון בכל דפריש לכ"ע י"ל שיש ששש על התחלת הפרישה ולפי"ז י"ל דהמחבר בס"ב דאוסר ברוב איסור כפי ציורי על תחיבות הכפות י"ל דלכ"ע היא. ואם כנים אנחנו בזה הדרך יהי' יותר חמור כשיש ב' כפות חולבות וכף א' בשר ותחב אחד לקדרה של בשר דלכ"ע חיישינן לכל דפריש מדין דהשאלה הנ"ל שהיו ג' כפות א' בשרית וא' חולבת וא' איסור ותחב לכל קדרה כף א' דהבשר והחלב מותרין דהקדרת איסור שנאמר בה בנקל תולין דממינה נתחב ממעטת ששש הרוב מאינך ב' הקדרות כמו שפירשתי לך. וכ"ז כמו שנשאלה השאלה שהבשר בשר עוף והכף בלוע מבשר עוף והאיסור איסור דרבנן וממילא אם הי' הבשר בשר בהמה והאיסור איסור תורה הכל אסור דנגד כל קדרה יש רוב כפות לאיסור. ומ"מ אין לאסור כולם בהנאה דלאיסור הנאה אין רוב בהכפות דלבשר בהמה אין להוסיף בה איסור הנאה רק מחשש כף חולב וכן לקדרת חלב וא"כ יש רוב שלא לאיסור הנאה בכל אחת, וכן לקדרת איסור אין חשש הוספת הנאה רק מכף חולבת אם היא מבשר בהמה טהורה. ואם לא הי' כאן רק קדרה אחת או של בשר או של חלב והגיסה בכף אחת מאותן השלשה כפות הנ"ל דהדין כך דבין אם הבשר עוף בין בשר בהמה ובין אם האיסור דרבנן בין דאורייתא הכל אסור באכילה דלאיסור

אכילתם יש לכל קדרה ב' כפות לאיסור וכף א' להיתר. ולהנאה ליכא רק מיעוט מהכפות ובכ"ע מותר בהנאה. נמצא לפי"ז דהתחיבה של קדרת איסור בכף אחד מיעטה הרוב והתרנו לעיל לקדרת בשר עוף ועכשיו שאין שום קדרת איסור רק בשרית או חולבת ונטל כף א' מאלו השלשה הרי יש רוב כפות דאיסור נגד קדרת הבשר ואפי' בבשר עוף אסור באכילה ובהנאה מותר שאלה ב' עמדו ג' כפות כדלעיל בשרית וחולבת ואסורה, ולפניהם ב' קדרות בשרית וחולבת ופירש כף א' והגיס לבשר וכף שני לחלב. תשובה בכה"ג אסרינן הקדרה ראשונה אפי' אם היא בשר עוף דבתחיבה ראשונה הי' רוב לאיסור ותחיבת קדרה המאוחרת מותר כיון שאז לא נשארו רק שני כפות ואם הי' הבשר של עוף החלב שריא כיון שהיא מאוחרת והוא נטל לכל קדרה כף אחר וכן להיפוך אם תחב תחלה לחלב ואח"כ לבשר וזה פשוט לפי דברינו בשאלה הקודמת. ואם לא הגיס רק קדרה אחת וא"י לאיזה קדרה מהם הגיס ולא באיזה כף. יש כאן ס"ס בכל קדרה לומר שמא לא הגיס אותה כלל ואת"ל הגיס בה שמא במינה ואין הספיקות משם א' דספק ראשון שמא לא הגיסה כלל גרע מהספק שני שבמינה. דבספק שמא לא הגיס בה עדיין השניה מתקלקלת דאם לא תחב בזאת הרי תחב בחברתה דעכ"פ הגיס אחת אבל בספק שמא במינה הגיס אז שניהם מותרות וכה"ג נמצא בש"ך סי' ק"י בכללי ס"ס אות י"ב. וגם משום ס"ס שאינה מתהפכת אין כאן דמתחלה צריך לדון אם נכנס בה איזה כף מהנך כפות ודומה לספק על ארי ברפת עש"ך שם אות ט"ו. אלא שעדיין עומד לנגדנו חשש רוב המתנגד לספק זה של שמא במינה הגיס שהרי יש ב' כפות הפכיים ממנה ויש חשש כל דפריש והנה הפ"מ בסי' ק"י ס"ק י"ד הביא בזה דיעות אם רוב עדיף מס"ס דהרשב"א בתשובה ת"א כ' דס"ס עדיף וי"א דגרע ובחידודי שם הבאתי ראיות דקבוע דחניות אף שמבטלת הרוב מ"מ לס"ס שעם רוב אינה מבטלת ע"ש באורך בדברינו. אמנם כאן יש להתיר ע"י הס"ס דהרוב אינו מתנגד אלא להספק של שמא במינה ונשאר הספק שמא לא הגיס בה. וידוע שגם רוב אינו נדון כודאי רק כספק רק שהתורה התירה לאותו הספק כמבואר בשב שמעתא דרוש א'. וכיון שיש עוד ספק א' להקל שפיר נדון לקולא דעכ"פ יש גם חזקת כשרות להקדרות. וגם חזקת הנשים המבשלות לדקדק בשעת הגסתה לקדרות. עט"ז סי' ס"ט באשה ששלחה בשר לבעלה ולא הזכירה אם נמלח דמותר לו משום חזקת נשים ע"ש ובחידודנו לסי' צ"ד סקי"ג הוכחתי בכל חששי תחיבות כפות אם ידוע דעבר לילה בין השימושים להתחיבות יכול להוסיף עד ס' ולהכשיר אפי' בודאי איסור דנסמוך אסברת ר"ת דלינת לילה פוגמת. ובפרט בכל הנך דינים דכאן דיש עוד ספיקות וקי"ל לח בלח לא נ"נ ובלע של הכף היא נקרא לח דיכול להוסיף ואף דבחששי

בב"ח גם לח בלח נ"נ מ"מ נסמוך אהש"ך בסי' קי"א סקט"ז דרק בודאי ולא בספק אם הי' כאן איזה איסור וכיון דלא נ"נ ויש ספיקות להקל לכן בכל הנך דינים דחששי תחיבות יכול להוסיף בין מחמת הספיקות בין מחמת שעברה לילה לכף בין שימושו לספק תחיבתו ע"ש בירור הדברים תשלום לדיני דשיל"מ ושייך לסי' ק"ב: שאלה. תרנגולת ישבה בי"ט על קינה במקום שמטלת ביצים מכמה ימים והטילה ביצה לתוכם אם נאסרו כולם בי"ט מטעם דשיל"מ או נאמר כדברי הרמ"א בסי' ק"ב דכשנולד האיסור בתערובות אפי' דשיל"מ בטיל כדין גיגית ענבים שהיין זב כל ימות החול וגם בשבת דהיין מותר לשתות ממנו בשבת וכו': תשובה. מקור ההיתר ליין שבגיגית מטעם שנולד האיסור בתוך תערובות קיל יותר עד שגם דשיל"מ בטיל הוא מדברי המרדכי סוף חולין ובפתיחה לתערובות הבאתי קושית האחרונים דמצינו בדבריו סברא להיפוך דבכה"ג. אפי' אינו דשיל"מ לא בטיל דבב"ק בש"ז של הזב שמטמא במשא כזיבה מטעם דא"א לו בלא צחצוחי זיבה כ"ז שלא נתרפא. וכה"ג ביבמה שרקקה דם בפני היבם שנפטרה ממנו מטעם דא"א בלא צחצוחי רוק. והחומרא מטעם דאין ביטול מועיל לאיסור שבא לעולם בתערובות. והרבה תירוצים אמרו האחרונים בישוב סתירה זאת אבל התירוצים לא הועילו להראות מקור הדברים לא להחמיר מטעם זה ולא להקל מהיפוך להיפוך ובפתיחה לתערובות דברתי הרבה מזה ועכשיו אביא מקור הדברים בין לצד החמור בין לצד הקל ויתורץ הכל לנכון. דכבר הקשיתי בדין דקבוע כמע"מ דיליף ר"ש בסנהדרין דע"ט מקרא דכתיב ברוצח וארב לו וקם עליו. עד שיתכוין לו למעט כשזרק אבן לגו חבורה שהיו במסיבה אחת ט' יהודים ומצרי א' וזרק אבן והרג דפטור דהמצרי הקבוע נעשה כמע"מ ופטור ממיתת סייף כהורג ישראל רק נענש כפי חוקותיהם והקשיתי דמנ"ל דמטעם קבוע כמע"מ נפטר שמא מטעם דבעל חי לא בטיל [וכמו דחכמים גזרו שאין ביטול לבע"ח נאמר שזה מה"ת] אבל בקבוע שאינו חי כגון ס' חניות שפיר יתבטל. אבל באמת א"א לומר שהתורה פטרתו להזורק אבן מטעם דהמצרי בע"ח ואין ביטול לבע"ח מה"ת דבאמת הקרא דוארב לו קאי אהרוצח ולא על הנרצחים ואמרינן שהוא אינו חייב עד שיתכוין לזה ובגוף כוונת הרוצח לא שייך לחלק בין אם יש חשיבות על הנאספים שם או לא דסוף סוף כיון שיש שם רוב ישראלים ודאי דזריקתו עלולה יותר להרוג ישראל. ועו"ק דגם עכשיו כשאנו פוטרין אותו מטעם קבוע קשה יותר דהא עכ"פ התשעה ישראלים הם ג"כ קבועים וגם רוב. ונגד קבוע א' לפטרו יש ט' קבועים לחייבו. וע"כ דלא ניתן על המצרי דין קבוע דאין שום אדם קבוע דעכשיו עומד כאן וכרגע עומד במקום אחר אלא דהמקום שכל אדם עומד בשעת נייחו הוה קבוע וכאלו מקום של כל

א' מהמסובין מודד כמחצה של כל מקום המסיבה, וממילא כשאנו דכין את הזורק בין חיוב דישראלים לפטור דמצרי אנו דנין חצי מקום המסיבה לפטור כמחצה ונפטר וראי' לרעיון זה דלא מצינו בש"ס דין קבוע בדבר הנייד רק במקום שמונחים שם כגון ט' חניות דדנין החנות אחד של נבלה כאלו נשתרבב מקומו ככל התשעה ותו לא שייך להקשות דהרי אלו תשפה ג"כ קבועים דבסדנא דארעא לא שייך רוב כלל אל כל מקום של כל חנות כמחצה בפ"ע. וכה"ג בכתובות דט"ו בט' שרצים וצפרדע א' דמיירי במתים ומקום שמונח הצפרדע המת כאלו תופס כ"כ כמקומות של אלו ט' שרצים וכה"ג בפסחים ט' צבורי מצה ואחד חמץ דהקביעות על מקום מנוחתם. ומה"ט כשפירש ממקום החניות תו בטיל ברוב. השתא דאתינא להכי א"ש גם דין במעיין של ש"ז היוצא מפי האמה דאינו מטמא רק בשעה שיוצא מן האמה לחוץ [דבפנים אינו מטמא] וכן הרוק דיבמה אין פוטרה מהיבם אלא בשעה שהרוק יוצא מאויר פיה לכן אמרינן שצחצוח קטן של זיבה הנוטל מקום בפתיחת פי האמה כאלו נשתרבב ומילא חצי מקום של פי האמה וכן הרוק שיצא עם הדם מפיה כאלו מילא חצי אותו מקום היציאה ונדון כחלק נגד חלק ותו לא דנין רוב בכל כה"ג והוה כדין קבוע כמע"מ ובדרך זה א"ש דהקשיתי עוד הא דין זה דוארב לו למעט ט' ישראלים ומצרי א' נאמר רק לר"ש אבל חכמים שם ס"ל דהפסוק מורה לפטור אפי' בכולם ישראלים אם נתכוון לראובן והרג לשמעון דפטור א"כ לחכמים מנ"ל דין קבוע כמע"מ. וע"כ דלחכמים הסברא פשוטה דכל דבר שיש לו תפיסת מקום כתשע חניות או כמעינות הזב או רוק הפה לא שייך בהם ביטול דאפי' אם גוף הדבר יוכל להתבטל אבל מקומו שקבוע בו לא שייך בהם ביטול דאין דנין על הכמות רק על האיכות. וכ"ז בענינים אלו שהסוגים עצמם נחלקים בדיניהם זה מזה כדין מצרי נגד ישראל זה לפטור וזה לחיוב וכן חניות נבלה נגד כשרה. וכן ש"ז נגד זובה וכן רוק נגד דם. אבל ביין שבגיגית שזב מע"ש וגם בשבת שהיין מעצמו אין בו שום התנגדות דגם היין שיוצא בשבת מותר בפ"ע רק זמנו רובע עליו ורוצה לאסרו כל יומו. ולגבי הזמן לא שייך שם קבוע דאיך תאמר דהיין שזב בשבת מקומו קבוע כמחצה דעל הזמן לא שייך קביעות מקום דאין הזמן עבור המקום ולא המקום מחשיב הזמן. וכיון שאין שייכות קביעות על הזמן לאסרו מחמת מוקצה שוב לא שייך בו גם חומרת דשיל"מ דפירוש של דשיל"מ הוא שהאיסור עתיד להיות ניתר ובכה"ג לא נתנה תורה דיני ביטול כידוע מר"ן פרק השותפין ב' טעמים לזה אבל כאן שגם דין קבוע דאורייתא לא מרעי להרוב מכ"ש חומרת דשיל"מ דנקרא רק קבוע דרבנן לא מרעי להרוב דרבנן גזרו בדברים חשובין חומרת קבוע כעין קבוע דאורייתא וכשאין כאן קבוע דאורייתא גם

קבוע דרבנן ליכא. וכ"ז בכה"ג דהיין התחיל לזוב בחול והולך וזב גם בשבת דהאיסור בא לעולם בתערובות אבל אם נתערב יין של זיבת ענבים של שבת ונפל לתוך כלי של יין חול ודאי דלא נתבטל ונדון בו חומרת דשיל"מ, דגם דין קבוע כמע"מ שייך לדון בכה"ג כגון תשע חניות מוזגות יין של חול וחנות א' מוזג יין של שבת דאסור לשתות במקום קביעותם לכן גם היין המעורב בתוך כליהם אסור משום חומרת דשיל"מ דכשייך קבוע דאורייתא שייך קבוע דרבנן ואחר כל הפלפול זה נבין לתרץ גם קושית המל"מ לחכמי אשכנז שהתירו חלב מבהמה שיש בה אבר איסור מחמת שיצא האבר מרחם אמה קודם שנולדה. והחלב של הבהמה נובע גם מכח אבר זה האסור דה ואיך יתבטל החלב של אותו האבר בין שאר החלב הא דומה לש"ז שלא ביטל הצחצוח זיבה כיון שבאו לעולם בתערובות. ולדברינו איש דשאני ראיית ש"ז או זיבה דשניהם מקומם דוקא בפתיחת פי האמה דוקא ולא במקום אחר ואמרינן דמקום של פי האמה שיצא שם צחצוח זיבה כאלו מילא חצי המקום של ש"ז וכן ברוק דיבמה שיצא מפיה כאלו מילא כל תני מקום של פתיחת פיה לרוק כנגד היבם. אבל הכח שבא מהאיברים דרך טבעי אינו נראה בעין ואין לו מקום ואין נקרא עליו לא שם איסור ולא שם היתר פד שיצא מהדדים ואז נשתנה מצורת דם לצורת חלב ועל איזה דבר תאמר שם קבוע הא גוף הדם הי' איסור מכל האברים וניתר כשנשתנה לחלב כמו שהארכתי בפלפול עצום בפתיחת הלכות בב"ח בחיבור זה ואין מקום לקושיתו ז"ל נגד חכמי אשכנז שהתירו החלב עכשיו נחזור לנדון שאלתנו בתרנגולת שהטילה ביצתה בי"ט בתוך ביצי חול דמותרים בי"ט דהאיסור בא לעולם בתערובות וכיין הזב בשבת לתוך יין של חול שקדם לו וכמו שהוכחתי לעיל בהיתר היין דבאיסור שתולה בזמן ולא בגוף הסוג לא שייך דין קבוע כמע"מ דאין לזמן מקום ולא מקום לזמן וכי אמרינן ביצה שנולדה בי"ט אין בטילה כשהטילה בי"ט ונפל בין ביצי חול דבכה"ג אם הי' ט' חניות מוכרות ביצי חול וא' ביצת יו"ט דהי' שייך חומרת קבוע על מקומות החניות לכן גם על ביצת יו"ט שנפלה בין רוב ביצים חול אין לה ביטול דכשיש קבוע דאורייתא יש גם קבוע דרבנן משא"כ כה"ג שנולדה בתערובות של חול הכל כמ"ש לעיל ביין לחלק בין נולד בתערובות או נולד בפ"ע ונתערב ותו לא מידי: